XX G
XXXXX Biblioteca Publică Teologică. „XX”, X
XX NUMĂRUL XXV.JX X
X. X X

ENCICLOPEDIA BOTOSLOVSNAN.

VOLUMUL XI.

CLAUDUS — CĂRȚILE NOULUI TESTAMENT APOCRIF.

Compilat sub redactie

N. N. GLUBOKOVSKAYA,

Doctor în teologie, profesor ordinar al Academiei Teologice din Sankt Petersburg.

EDIȚIE

succesori j profesor

JL L. '/îonyxuxa.

S. PETERSBURG.

ANEXA DE PLATĂ LA REVISTA SPIRITUALĂ „STRAND NICK” PENTRU

1910

X

XX

X

XX

X

Biblioteca Publică Teologică.

NUMĂRUL XXV.

XX

X

XX

X

X

LJ

ENCICLOPEDIA SHOSHIISH.

VOLUMUL XI.

.ILAVDA-CĂRȚI ALE NOULUI TESTAMENT APOCRIF.

Compilat sub redactie

N. N. GLUBOKOVSKAYA,

Doctor în teologie, profesor ordinar al Academiei Teologice din Sankt Petersburg.

EDIȚIE

succesori | profesori

JÑ. L. /opukhina.

S. PETERSBURG.

Supliment gratuit la revista spirituală „Rătăcitor” * pentru 1910

S.-PETEREURG.

Tipografie Spb. acțiune total cuptor si pischeb. afacerile din Rusia „SLOVO*. strada Jukovski, 21. 1910.

Biblioteca „Runivers”

Cuprinsul volumului al XI-lea

„Enciclopedia teologică”.

LA.

(Continuare.)

ir

V

Biblioteca „Runivers”

Biblioteca „Runivers”

Editorial

Având în vedere condițiile excepționale ale tipăririi grăbite a volumului ΣI, nu a existat nicio modalitate de a face actele adiționale și rectificările necesare la volumele prezente și anterioare, dar redacția roagă cu sinceritate angajaților și cititorilor să informeze (la adresa: St. Petersburg, Nevsky Prospekt, casa nr. 180, apartament e) orice fel de corecturi, completări, nedumeriri, observații și urări cu privire la conținutul „Enciclopediei teologice” către redactorul acesteia, profesorul Nikolai Nikanorovici Glubokovsky. Totodată, pentru supravegherea unor asemenea corespondenți binevoitori, se precizează că „enciclopedia teologică”, întemeiată de volumul al cincilea al defunctului (ț 1904, VIII, 22) prof. A. P. Lopukhin, în depărtare, continuarea din cea mai precisă fabrică cu o acoperire științifică a acestora cu privire la fiecare problemă cu posibilă minuțiozitate, dar fără o lungime excesivă, care este adecvată numai în studii și tratate speciale.niya menținând în același timp obiectivitatea completă într-o examinare amănunțită și științifică. În consecință, toate datele faptice necesare trebuie date în prealabil (cu o listă a surselor primare), apoi principalele interpretări științifice, explicații și ipoteze sunt deja prezentate, iar în concluzie, propriile considerații și concluzii ale autorului. Această condiție este valabilă nu numai pentru istoric, biblico-teologic și așa mai departe. articole, dar și pentru pur teoretice, nair., etice, dogmatice etc. La fiecare articol, la final, se atașează un index al literaturii de specialitate (tipărit de petit): aici, dacă se poate, toate cele mai importante sunt date (și anume „toate cele mai importante”, și nu „totul”, în general sau „important” la alegere !!) lucrări rusești, iar din cele străine cele mai importante și cele în care puteți găsi informații bibliografice mai detaliate, și este de dorit ca cele mai bune lucrări care sunt cele mai utile pentru detaliu științific În cazuri excepționale, cursul istoric al discuției literare a unei probleme sau subiect cunoscute să fie rezumat pe scurt, dar în articole despre scriitori (în special rusi și ortodocși în general).) se prezintă, eventual, o listă completă a tuturor lucrărilor (în general, sau cel puțin a tuturor celor mai importante) cu desemnarea indicilor bibliografici existenți pentru acestea. — În interesul confortului reciproc, pentru a scurta și a facilita munca editorială, redactorii, bazându-se pe deplin pe simpatia activă față de sarcinile Enciclopediei, roagă cu zel tuturor angajaților — permanenți și ocazional — să scrie articole și note: și cu siguranță doar pe o singură pagină pară (reversă), unde sunt necesare și marginile; fiecare articol trebuie neapărat să înceapă cu un nou trimestru.

Biblioteca „Runivers”

Biblioteca „Runivers”

lista de angajati

Volumul al XI-lea al „Enciclopediei teologice”.

BOGDASHEVSKII, Dimitri Ivanovici, protopop, doctor în teologie, profesor ordinar și inspector al Academiei Teologice din Kiev (Kiev, Podil, mănăstirea Bratsky).

BOGOYAVLENSKY, John Yakovlevich, candidat la teologie, rectorul bisericii cimitirului din orașul Kronstadt (provincia Sankt Petersburg).

BRONZOV, Alexandru Alexandrovici, doctor în teologie, profesor ordinar al Academiei Teologice din Sankt Petersburg (Sankt Petersburg, pr. Nevski, nr. 182, ap. 3).

BELOKUROV, Serghei Alekseevici, doctor în istoria bisericii, șef al Departamentului de manuscrise al Arhivei de Afaceri Externe din Moscova.

VERYUZHSKII, Vasily Maksimovici, maestru de teologie, preot al Bisericii Învierii din Sankt Petersburg și profesor al Sompnariei spirituale din Sankt Petersburg (Sankt Petersburg, Canal Obvodny, d. nr. 19).

GLUBOKOVSKII Nikolai Nikanorovici, doctor în teologie, profesor ordinar al Academiei Teologice din Sankt Petersburg (Sankt Petersburg, Nevsky Prospekt 180, ap. 5). A editat absolut toate articolele din acest volum, care, în cazurile necesare, au fost corectate și completate, și deține toate insertiile (cu excepția articolului despre Clement Al.) din text și note, așezate între paranteze unghiulare [ ]. deși nu erau marcate cu numele sau inițialele sale, așa cum se întâmplă uneori.

GOLUBINSKY, Evgeny Evstignevich, Doctor în Istoria Bisericii, Profesor ordinar onorat al Academiei Teologice din Moscova, Academician obișnuit al Academiei Imperiale de Științe (Sergievsky Posad, Provincia Moscova, Strada Pereyaslavskaya, Casa Sf.).

GROMOGLASOV, Ilya Mikhailovici, Maestru de Teologie, Profesor extraordinar al Academiei Teologice din Moscova (Moscova, Volkhonka, d. Khudozhestvennago Obigzh st. a, ap. 3).

ELEONSKII, Nikolai Alexandrovici, protopop, maestru în teologie, onorat. Profesor de teologie la Universitatea din Moscova (decedat la 25 octombrie 1910). ZARIN, Serghei Mihailovici, maestru în teologie, profesor extraordinar și inspector al Academiei Teologice Sf. Pegerburg (Canalul Obvodny, d. nr. 17).

ZDRAVOMYSLOV, Konstantin Yakovlevich, candidat la teologie, șef al Arhivelor la Sfântul Sinod (Sankt Petersburg, str. Bazhova, Л® 6).

IVANOVSKII, Nikolai Ivanovici, doctor în teologie, profesor ordinar onorat al Academiei Teologice din Kazan (Kazan, str. Novaia Gorshechnaya, Sfânta Casa).

KARABINOV, Ivan Aleksevich, Maestru de Teologie, Profesor asociat al Academiei Teologice din Sankt Petersburg (Sankt Petersburg, str. Pushkinskaya, 2, ap. 35).

KOLOSOV, Viadimir Ivanovici, Candidat la Teologie, Lector la Senaria Spirituală din Tver.

KRASNOZHEN, Mihail Egorovich, doctor în drept bisericesc, profesor obișnuit al Universității Yuryev (Yuryev, provincia Liflyandskaya, str. Novokaiptannaya, casa lui Pallo).

LASKEV, Aristion Mihailovici, candidat la teologie, lector superior la Seminarul Teologic din Sankt Petersburg (Sankt Petersburg, Obvodny Kanal, casa JÉ 19).

LEBEDEV, Alexei Petrovici, doctor în istoria bisericii, profesor ordinar onorat al Universității din Moscova (decedat la 14 iulie 1908).

LOPAREV, Khrisanzh M fodievitch, masterand la Sankt Petersburg. Universitatea, Asistent al Directorului Executiv al Bibliotecii Publice Imperiale (Sankt Petersburg, str. Sadovaya, 20 USD).

PALMOV, Ivan Savvich, Doctor în Istoria Bisericii, Profesor Ordinar Onorat al Academiei Teologice din Sankt Petersburg (Sankt. Petersburg, Nevsky Prosi., L® 182, ap. 9).

PETROVSKI, Alexandru Vasilievici, maestru de teologie, preot al Bisericii Adormirea Siyaso-Sennovskaya din Sankt Petersburg (Sankt. Petersburg, str. Sadovaia, 40 apt. 6).

PISAREV, Leonid Ivanovici, Maestru în Teologie, Profesor extraordinar al Academiei Teologice din Kazan și Profesor asistent al Universității din Kazan (Kazan, 1st Akademicheskaya st., d. L® 11).

POKROVSKY, Alexander Ivanovici, maestru în teologie, fost profesor extraordinar al Academiei Teologice din Moscova, acum profesor asistent privat la Universitatea din Moscova și lector la Școala Comercială și la cursurile Poltoratskaya (Moscova, Malaya Yakimanka, satul Korobkova, ap. 49)).

POPOV, Alexander Vasilievici, candidat de la Sankt Petersburg. Institutul de Istorie și Filologie, profesor al gimnaziului masculin din orașul Yalta, provincia Taurida.

POPOV, Nikolai Vasilevici, candidat la teologie, preot al bisericilor ortodoxe ruse din oraș. Po și Biarlz în sudul Franței, în departamentele Lower Prynéev, Franța, Basses Pyrénées, Pan (rue Jean Réveille 18) sau Biarritz (rue Edouard VII 8), église Russe.

PREOBRAZHENSKY, Anton Viktorovici, Candidat la Teologie, bibliotecar al Capelei Cântare parohiale (Sankt Petersburg, Moika, bld. 20).

RODOSSKII, Alexei Stepanovici, candidat la teologie, fost bibliotecar al Academiei Teologice din Sankt Petersburg (decedat la 8 iunie 1908).

Rozhdestvensky, Arseni Vasilyevich, Maestru de teologie, Protopop al Sfintei Treimi Biserica Alexandru Nevski de la Ambasada Ruso-Imperială din Paris (Paris, rue Barn 12).

RUMYANTSEV, Petr Pavlovich, candidat la teologie, protopop, rector al Bisericii Schimbarea la Față a Domnului la Misiunea Imperială Rusă din Stockholm, Suedia (Stockholm, Bilger-Jarlsgatan 98p: Pr esten P. Roumjantzeff).

RYBINSKY, Vladimir Petrovici, Maestru de Teologie, Profesor extraordinar al Academiei Teologice din Kiev.

SAGARDA, Aieksandr Ivanovich, candidat la teologie, și. Profesor asociat al Academiei Teologice din Sankt Petersburg (Sankt Petersburg, str. Konnaya, nr. 15, ap. I).

SAGARDA, Nikolai Ivanovici, Maestru de teologie, Profesor extraordinar al Academiei Teologice din Sankt Petersburg (Sankt. Petersburg, Nevsky Prosi., 182, ap. 10).

SAMUILOV, Vyacheslav Nikandrovych, maestru de teologie, conducător al treburilor și membru al Comitetului Educațional la Sfântul Sinod (Sankt Petersburg, strada Zvenigorodskaya, casa nr. 12).

SMYRNOV, Aleksandr Vasilievici, doctor în teologie, protopop, profesor de teologie la Universitatea Imperială Kazan.

SOKOLOV, Ivan Ivanovici, Doctor în Istoria Bisericii, Profesor obișnuit al Academiei Sf. Pegerburg Duyuvny, redactor al „Mesaje ale Societății Imperiale Ortodoxe Palestinei” (Sf.

SOKOLOV, Ivan Pavlovich, Maestru de Teologie, Profesor extraordinar al Academiei Teologice din Sankt Petersburg (Sankt Petersburg, Nevsky Prospect, JÈ 166, ap. 27).

SPERANSKII, Mihail Nestorovich, doctor în limba și literatura rusă, profesor ordinar la Universitatea din Moscova (Moscova, Plyushchikha, Griboydovoy per., satul Grigorieva, kv. 8).

TITOV, Fedor Ivanovici, doctor în Istoria Bisericii, protopop, profesor ordinar al Academiei Teologice din Kiev, rectorul Bisericii Sf. Andrei din Kiev, redactor al „Eparhial Vedomosti Kiev” și membru al Consistoriului (Kiev, Andreevsky Spusk, nr. 21, ap. 1).

TROITSKIY, Sergey Vasilievich Candidat la Teologie, Lector la Școala Teologică Ateksapdro-Nevsky din Sankt Petersburg, Membru al Colegiului de redacție al „Church Vedomosti” (Sankt Petersburg, Obvodny Kanal, d. JÊ 17Í).

TUNITSKI, Nikolay Leonpdovici, candidat la teologie și. Profesor asociat al Academiei Spirituale din Moscova (în Sergievsky Posad, provincia Moscova).

TYCHININ, Pavel Smaragdovich, candidat la teologie, lector la Seminarul Teologic din Sankt Petersburg (Sankt Petersburg, Canalul Obvodny, casa Jê 19).

USPENSKY, Alexander Vasilievici, Candidat la Teologie, Lector la Seminarul Teologic din orașul Orel.

YUNGEROV, Pavel Aleksandrovich, doctor în teologie, profesor ordinar onorat al Academiei Teologice din Kazan (Kazan, str. 1 Soldatskaya, satul Demidovich).

La.

(Continuare.)

Klavda este o insulă din Marea Mediterană, la o distanță apropiată de aproximativ. Creta, la sud-vest de ea, vizavi de „digul lui Date (acum Luir o), cretan”. (Fapte 27:12). Această insuliță este menționată în descrierea călătoriei pe mare a Ap. Pavel din Palestina la Roma (toamna anului 61). În timpul călătoriei, corabia, pe care se afla Apostolul, a fost dusă de un vânt furtunos pe lângă Klavda și aproape că a atins țărmurile insulei (Fapte 27, 14-16). Klavda se numește în prezent Gozzi.

Vezi Schenkel, Bibel-Lexikon III, 1871, S. 540; Biehm, HW2. I, S. 276-277 [în alte dicționare biblice Smith, Vido-roux, Hosting s, Cheyne, Mart. Hagen și scrieri înrudite despre Apostolul Pavel, de exemplu, Smith, Hans Baiter, Rom-fart des Apostles Paulus, Bern-Münchenbu-chsee 1905].

Прот. H. Olivet..

Claudian. Sf. Mucenic al Aggaliei, secolul III. Creștin fiind, împreună cu Papius și Diodor (aparent frați) a păscut vitele, iar uneori i-a învățat pe locuitorii locului credința creștină. Pentru aceasta toți au fost prinși de pretorul pamflian și tăiați capul. Moaștele lor au fost așezate cu cinste de către creștini. Amintirea lor este 3 februarie.

Makar. Ch.-Mineya și Prolog (originar din orașul Italiei, eparhia Pamfiliei!); după Serghie, martirul Parchip al Pamfiliei. Chr. L-v..

Claudian, Sf. Martirul lui Melitinsky, secolele III-IV. Acesta este unul dintre cei 33 de martiri ai lui Melitin (în Armenia), care a suferit o-

shih in domnia lor. Diocleţian. Amintirea lui este 7 noiembrie. Vezi Prolog (fără nume).

Chr. L. - în.

Claudian. un scriitor creştin, de deosebit de Claudius sau Claudian Mamertus, (pil. 7-8), autorul mai multor epigrame în antologia greacă, dintre care două sunt dedicate Mântuitorului. Poate că acesta este cel care a trăit sub Teodosie al II-lea († 450), poetul menționat de Evagrius Scholasticus (vezi Enz. V, 169-170) în Istoria Bisericii (I, 19).

Literatură. Wetzer imd Welte, Kirchenlexi-kon III2, 443; Jacobs, Anth. Graeca. XIII, 872. [F. Lichtenberger, Enciclopedia III, p. 190. W. Smith și H. Wace, A Dictionary of Christian Biography I, p. 500.]

S. V. Troitsky.

Claudius, Sf. martir egiptean sau corint, secolul III. El, împreună cu Kodra-tom, Viktorin și alții, la ordinul corintianului anthipat Tertius, a suferit în timpul domniei împăratului. Decius și Valerian (249-260): i-au fost tăiate mâinile și picioarele. Memoria lui este 31 ianuarie și 10 martie.

AA.SS. Boll, Feb III, 489; Prolog. Ora și locul morții lor sunt incerte: unul câte unul, au suferit în orașul egiptean Diospolis sub imp. Numerian în 284, după alții - sub Decius în Corint, după alții - în Egipt sub Nero (?) și conducătorul Savin. - Sergius.

Chr. Loparev.

Claudius, Sf. Martirul Sevastiisk. secolul IV. Acesta este unul dintre cei 40 de martiri ai lui Sebastien (vezi acest cuvânt) care au suferit

în anul 320 pe vremea lor. Lykinia în Sevastia. Memoria ego-ului pe 9 martie.

Chr. L—v.

Claudius, Sf. martir roman, secolul III. Tribuna timpului lor. Numerian (283-284), i-a torturat pe Sf. Chrysantha și Darius, dar, văzându-și disprețul față de moarte, a crezut în Hristos împreună cu toată familia (soția sa Hilaria și copiii Iason și Maurus). Pentru aceasta a fost aruncat în mare cu o piatră la gât. Memoria lui este 19 martie. (Makar. Ch.-Mineya; Prolog).

Chr. L-in.

Claudius, Sf. martir bizantin, secolul III. Un tânăr creștin, el, împreună cu Hypatius și Dionysius, se afla în temnița Iikomi-Dia. Aici

au fost întâmpinați de Sf. Lukillian și Pavel, și ei suferinzi pentru credința lui Hristos. Din închisoarea Nicomedia, toți au fost duși în Bizanț, unde, din ordinul comitetului, au fost tăiați capul în domnia lor. Aurelian (270-275). Sinodul lor a avut loc lângă Biserica Arhanghelului Mihail din Muntele Oxia (lângă Calcedon). Amintirea tuturor este 3 iunie.

martiriul lui Metafrost asupra lor în manuscrisul Athos-Iberic; Fabricius (Biblioth. graeca, ed. Harles X, 271) are un valoros martiriu al lor. Un elogiu compus de skevofilaxul și logotetul Marii Biserici Fotie, în AA. SS. Boll, I iunie, 274; Makar. Ch.-Mineya; Prolog.—Sergiu.

Chr. Loparev.

Claudius, Sf. Mucenic din Ostijsk, secolul al III-lea. A suferit împreună cu Papa Gaii (283 - 296), Sosanna, fratele său Maxim, soția sa Prepedigna și copiii Alexandru și Kufi c. 296. Amintirea tuturor lor la 11 august. (AA.SS. Boll, februarie III 60.)

Chr. L-in.

Claudius, Sf. martir al Ciliciei, secolele III-IV. Prin naștere un Esaurian, din orașul Loranda (în Licaonia sau la granița dintre Pisidia și Isauria), el împreună cu frații săi Asterius, Neon și sora Theonilla (Neonilla) s-au dus în orașul Momp-suest să caute înaintea conducător acolo proprietatea tatălui său, păstrată de mama lor vitregă. Aceasta din urmă, încuiindu-se în ascunderea proprietății, le-a arătat fraților cum

la creştin. Apoi, ei, la rândul lor, au fost aduși la interogatoriu de către pretorul cilician Lysias în Aegah, L-au mărturisit pe Hristos și au fost răstigniți în domnie * imp. Dieklptiana 23 august 285 (după alţii 303). Amintirea tuturor pe 29 octombrie.

AA.SS. Boll, august IV1, bt; Ruinari, Acta sincera 11.137, [A. Harnack. Geschichte der altchristlichen Litteratur bis Eusebias II, 2, Lpzg 1904, S. 475]; Mftafrast, Minologii Vasiliev; Makar. Ch.-Minfya; Prolog - Sergius.

Chr. Loparev.

Claudius, Sf. martir al Italiei, secolele III-IV. originar din Milano. Komenta-rksij sanom, a suferit în timpul domniei imp. Dioclețian și Maximian împreună cu Sebastian și alții. Moaștele sale se odihnesc la Roma, în biserica de la țară Sf. Sevastiana. Memoria lui este 18 decembrie.

Martiriul lui Metaphrast la Patrula Migue. gr. CXVI, 794; Makar. Ch.-Miieya; Prolog - Sergius.

Chr. L~v.

Claudius (Claudine Tiberine Drusus) - al patrulea împărat (41-54), nepot de imp. Tiberiade, s-a născut la Lyon în 742 de la întemeierea Romei. La moartea imp. Caligula (în 41 d.Hr.), Senatul și partidul

aristocratic din Roma s-au gândit să restabilească republica, dar oamenii și soldații au preferat imperiul. Pretorianii l-au înălțat pe tron pe unchiul lui Caligula, Claudius (24 ianuarie 41), lucru care, conform poveștilor lui Josephus Flavius, a fost foarte facilitat de regele evreu Agripa. Noul împărat i-a mulțumit lui Agripa permițându-i să restabilească granițele vechiului regat al lui Irod cel Mare și să adauge Samaria la ceea ce deținea deja. Iudeea, tetrarhia lui Aviline și un district din Liban.

Claudius iubea activitățile științifice și literare. În tinerețe, a întocmit o istorie a etrurienilor și cartaginezilor: fiind împărat, a scris despre alfabetul roman, pe care a hotărât să-l îmbogățească cu trei litere noi (Suetonius, Claude. 41). Prin fire, Claudius era bolnav; afecţiuni frecvente au dezvoltat în el o slăbiciune excesivă a voinţei şi timiditate. Ca urmare, adevărații conducători ai statului sub Claudius au fost soția sa imorală Messalina și favoriții. de la slobozi

5

Claudius – Claudius cel Chel.

6

Literatură. Prof. Herm. Schiller, Geschich te der rõmischen Kaiserzeit (în „Hand-buch der klassichen Altertumswissenschaft*. 1S87). Ch. JDesohry și Th. Bachelet, Dictionnaire general de biographie et d'histoire, Paris 1863, p. 603. F. Lichtenberger, Encyclopédie des sciences religieuses III (Paris 1878), p. 194-195.[Victor Schultze y Herzog-Naisk v RE. IV3 S. 133-134; y Wetzev und Welte în Kirchenlexicon III2, Sp. 437-439; G Smith și H. Wace în A Dictio-nary of Christian Biography I, p. 550 - 551. t Prof. E. Schü/rer, Geschichte des jüdchen Volkes I3, 67 f. 484 f. 502 f. 543. 553. 562 f. 565 f. 567, 572; III, 31 și urm. 74. Prof. Joseph Felten, Neutestamentliche Zeitgeschichte I (Regensburg 1910), S. 166. 183.187 f. 190 f. 193 f. 202, 204, 207, 264 f. 268 f.; II. 1249-255]. Prof. E. D. Grimm, Studii în istoria dezvoltării puterii imperiale romane: puterea imperială romană de la Augustus la Nero (în volumul 55 din Notele Universității Imperiale din Sankt Petersburg *), Sankt Petersburg. 1900, p. 403-441. Archim. (f en.) Arsenie, Cronica evenimentelor bisericești și civile, explicând biserica oib r. Chr. până în 1879, Sankt Petersburg. 1880, p. 16-19.

Sfânt Ή. V. P-in.

iykh (Narcis, Pallant etc.). Au vândut funcții publice și justiție pe bani și l-au obligat pe împărat să semneze mandatele de moarte ale nemulțumiților. Suetonius spune pe scurt că în total sub Claudius au fost executați 35 de senatori și peste 300 de călăreți; în pamfletul lui Seneca despre apoteoza lui Claudius sunt indicate cifre ușor diferite: 30 de senatori, 200 de călăreți romani și 241 de la alte persoane. Între timp, pe măsură ce la Roma domnea cruntă tiranie, Claudius a continuat politica lui Tiberiu în privința provinciilor și, pentru a le lega mai strâns (g Roma, a acordat multor provinciali drepturi de cetățenie romană. Astfel de drepturi au fost acordate, de

altfel, să locuitorii orașului Lyon. Discursul împăratului Claudius, rostit de acesta cu această ocazie, a fost gravat pe o placă de cupru, care se păstrează și acum în muzeul din Lyon sub denumirea de „Scadă lui Claudius” (table de Claude). Când Messalina a fost dat la moarte, Claudius s-a căsătorit cu văduva nepotului său, imp. Caligula, Agripina cea Tânăra.Era era o femeie inteligentă, energică, dar profund coruptă și capabilă de orice crimă.Claudius din Messalina avea un fiu, Britannicus, dar Agripina, dorind să-i predea tronul fiului ei din prima căsătorie, Nero, a insistat ca Claudius să-l adopte pe Nero, Claudius a fost otrăvit de Agripina (cu ajutorul celebrului otrăvitor Locusta) în anul 54 (13 octombrie) d.Hr. (808 din întemeierea Romei), după ce a domnit 14 ani. Senatul l-a onorat cu apoteoză.

Când Claudius a venit pe tronul Romei, creștinismul în curs de dezvoltare tocmai ieșise din Ierusalim; dar spre moartea lui, Sf. Apostolul Pavel răspândise deja pe scară largă și întărise sămânța predicii Evangheliei. Se știe că Claudius la un moment dat (aproximativ 49 de ani) a ordonat evreilor să părăsească Roma, conform acestui ordin, despre care nu există informații destul de clare, eterogene și deloc consistente (Fapte 18, 2; Suetonius, Claudius § 25). ; Dion Cassius 60.6), nu a rămas în vigoare mult timp [vezi. j* Prof. E. Schürer, Geschiclite des jüdischen Volkes im Zeitalter Jesu Christi III3, p. 32 urm.]. Câțiva ani mai târziu, evreii erau din nou foarte numeroși la Roma.

Claudius Apollinarius, vezi „Ents.” I, 936.

Claudius Bernard, vezi „Ents.” II, 408.

Claudius Lysias era comandantul detașamentului militar roman din Ierusalim pe vremea când Ap. Pavel (Sclierikel, BL. IV, S. 77). Unii evrei, acuzând cu răutate că Pavel, prin unele dintre acțiunile sale, a arătat lipsă de respect față de lege și chiar au pângărit templul Ierusalimului, l-au prins la ultimii șapte și, scoțându-l afară, au început să-l bată până la moarte. Aflând acest lucru, căpitanul „s-a repezit” împreună cu ostașii împotriva mulțimii încântate, l-a eliberat pe Apostol din mâinile ei și, înlănțuindu-l ca pe un criminal, l-a întemnițat în cetatea Ierusalimului, care l-a ferit pe omul urât de mânia lui. evrei.nostalgici de faptul ca evreii din Ierusalim au hotarat, cu orice pret, sa-l omoare pe Pavel, Claudius Vulpea noaptea, sub paza militara, l-a trimis la Cezareea, la dispozitia guvernatorului regiunii.

Felix. În urma Apostolului, evreii din Ierusalim au ajuns în Cezareea cu plângeri despre Ap. Pavel și comandantul celor o mie. Însă Felix a amânat examinarea plângerii până când Lisias a ajuns în Cezareea, ca martor imparțial la tot ce s-a întâmplat la Ierusalim. — Toate aceste împrejurări sunt detaliate în cartea Faptele Apostolilor. 21, 17-24,

22. Aici căpetenia mileniului Ierusalimului este numit de trei ori după nume: 23, 26-24.7, 22; în primul caz, pe nume complet: „Claudius vulpea”. în ultimele două, prescurtat: „Vulpi *. Șeful Ierusalimului, Claudius Vulpea, merită menționat mai ales că este. cu toată severitatea caracteristică lui ca soldat roman, cu participare și atenție, a tratat cei persecutați nevinovați și a făcut tot ce i-a stat în putere pentru a-l proteja pe Apostol de acțiunile ilegale și violente din partea colegilor săi de trib.

Prot, N. Eleonskyi.

Claudius sau Claudian (Ecdicius) Mamert, un scriitor creștin savant din secolul al V-lea, care ar trebui să se distingă de scriitorul păgân Claudian, autorul cărților Răpirea lui Proserpina *, Bătălia uriașilor etc. Claudius a fost mai întâi călugăr, apoi preot și asistent activ al fratelui său și al lui Mamert, episcopul Vienei. A murit între 470 și 474. Posedând talente naturale semnificative și după ce a primit o bună educație clasică, Claudius M. s-a declarat poet, filozof și teolog. El a fost, de asemenea, angajat în caritate și a fost conducătorul clerului fratelui său în studiul Sfântului. Scriptura, cântatul bisericesc și închinarea. Către el. iar nu Veneţia, Averea aparţine unui frumos imn: „Rap-ge lingua gloriosi * (Jac. Sirniondi Opera, ed. la Veneţia 1728. 530 în cca.). Între poeziile poetului păgân Claudius-Claudian sunt câteva închinate lui Hristos și sărbătorii Paștilor. Fără îndoială, îi sunt atribuite din greșeală și aparțin, probabil, lui Claudius Mamert. Cu un grad mare de probabilitate se poate gândi. că „Carmen contra varios errores sen vanos poetas” îi aparține și el.

' 8

atribuit Sf. Păun Polyansky (G. Fabricii Poetarmi! 'cbristianorum corpus, Basel 1564. p. 775; Bibi. PP.. Lugd. VI. 1074). Cea mai importantă lucrare a lui Claudius: „Libri tres de statu aniniae” este îndreptată împotriva lui Faust, episcop de Regium (în Provence), care a negat necorporalitatea Îngerilor și a sufletului uman și a recunoscut doar necorporalitatea lui Dumnezeu. Claudius M. dovedeşte necorporalitatea sufletului prin faptul că nu este supus categoriei spaţiului. Este valoare numai în măsura în care posedă virtute și inteligență. Descartes mărturisește meritele filozofice ale acestei lucrări (Du Pin, Nouv. bibi, ecclés, IV, 224 f.). Această lucrare a fost publicată pentru prima dată la Basel în 1520, apoi cu note Kaspar Barth în Zwickau în 1655 și în Bibliotheka Patrum, Lngd. VI, 1050, împreună cu un alt eseu mic al lui Claudius M. de conținut asemănător. În plus, au rămas două scrisori de la Claudius M.. Colecția completă a lucrărilor sale de Ming în volumul 53 din seria latină. Informații despre viața lui Claudius sunt date de prietenul său Apollinaris Sidonius (Sirmond 1. p. I. 529 sl. 537 sl. 555) și Gennadius de Marsilia în capitolul 83 al lucrării: De viris illii-stribns („9nc”. IV. 187-188).

Литература. Wetzer și Weltc, Church Lexicon III2, 432–3; C. Mevsel, Kirchliches Handlexicon I, 766. Herzog-Hauck, RE. IV3r S. 132–131. W. Smith și H. Wace, Λ Airy Dictionary of Christian Biography III, 790–79k The Catholic Encyclopedia IV, 7–8.

С. В. Троганіи.

Claudius, episcop de Torino (820-839), un student al lui Felix, din Urgel (vezi Adopționisti: Enz. * I, 340-343) este cunoscut pentru vederile sale iconoclaste și lucrările exegetice. Era originar din Spania, de unde a venit la Ludovic de Aquitania, care l-a numit profesor de exegeză în școala de curte pentru cler. Se vede din scrierile lui Claudius că, deși nu a primit o educație umanistă temeinică, a fost un expert în Biblie și în lucrările lui Augustin și Grigorie și un bun predicator. Devenit împărat, Ludovic l-a numit în 820 episcop de Torino. Împreună cu cele spirituale i-au fost încredinţate şi

sarcini militare Proprietatea bisericii de aici a fost pusă sub sechestru de către arieni de către lombarzi, iar episcopii au fost păstrați pe cheltuiala moșiilor regale, în schimbul cărora au fost nevoiți să lupte împotriva maurilor. (În predicile sale. precum şi în Tf-ul lui scris) succese. Claudius a fost succesorul fericitului. Augustin. Crezând că mântuirea poate fi obținută numai prin harul lui Dumnezeu și nu prin afaceri externe și nu pentru merite personale, a început să nege credința în mijlocirea sfinților, semnificația vieții ascetice și a vorbit împotriva pelerinajului la Roma.). La Torino, Claudius a început o persecuție împotriva venerării icoanelor, forțându-i să scoată din biserici nu numai icoane, ci și cruci. S-a răzvrătit împotriva venerației icoanelor în scrierile sale, de exemplu. într-un comentariu la prima epistolă către Corinteni. Chiar mai devreme, Papa Paschalis I a condamnat direcția lui Claudius, iar acum stareţul Teodemir din Psalmodie. un vechi prieten al lui Claudius, la conciliul episcopilor din 828, a subliniat opiniile greșite în comentariul lui Claudius și a încercat să-l convingă să le abandoneze. Claudius a răspuns cu o compunere: Apologetica atque Rescriptum abv. Theutmirum abbatem. Iona din Orleans şi Dungal au fragmente din care. Încă din 1461, lucrarea în sine a fost păstrată în mănăstirea din Vobbio, iar apoi a dispărut fără urmă. Claudius îi numește aici pe închinătorii icoanelor idolatri și mai ales ia arme împotriva închinării crucii. În răspunsul său la eseul său, Claudia Theodemir clarifică punctul de vedere ortodox (fragmente din Iona). Problema a ajuns la Ludovic cel Cuvios, care a ordonat să examineze cartea lui Claudius. Când Claudius, din voia împăratului, a fost invitat la adunarea episcopilor, a refuzat să meargă la această „întâlnire a măgărițelor”. Totuși, până la moartea sa (aproximativ 839), Claudius a rămas episcop la Torino, ceea ce se explică prin faptul că problema cinstirii icoanelor nu fusese încă rezolvată definitiv. Deja după moartea lui Claudius, Ioan de Orleans (vezi Enz. VII, 269) și-a publicat eseul împotriva Apologiei lui Claudius. când elevii săi au început să răspândească opiniile profesorului lor (De cultji imag. libri III în Bibi, maxima PP. max. t. XIV). Ho Iona însuși, ca un alt adversar al lui Claudius. Scoțianul lui Dungal”, cauzat de

Carl v. în Pavia (Resp. contra pervers. Claudii sententi as, an 828; în Bibi. max. 1. p.), să stea pe punctul de vedere al Catedralei din Paris din 825, care recunoștea nu cinstirea icoanelor, ci a acestora. folosire pentru decorare și edificare. Numai Valafrid Strabo (ț 849) are punctul de vedere corect (De exord. et increm. rer. eccL). Pe nedrept, Leger, Gan și alții îl consideră pe Claudius întemeietorul sectei valdese, iar Flyatsiy, Mosheim și Basnage sunt precursorii protestantismului. Claudius a scris o interpretare a aproape întregii Biblii, dar până acum au fost publicate doar fragmente din interpretările sale. În 814 au apărut comentariile sale la Geneză (Oudin, Script, eccl. ant. II, 29), în 815 la Evanghelia după Matei (Mabillon, Annal. 0. S. B. II; Mai, Spici! / Rpm IV; Migne lat. CIV).), [dar și în rkp. Secolul al IX-lea Meerm. 51 la Berlin: vezi „Zeitschrift für Kirchengeschichte XXVIII (1905), 2. S. 236]. în 816 - despre epistola către Gelateni, tipărită în întregime (Parisii, 1542, precum și Bibl. maxima și Migne 1. p., 842), în 817 despre epistola către Efeseni (Mabillon, Vet. Annal . . 2 ed. p. 91), în 821 – patru cărți despre Exod (Oudin 1. p.), 823 – despre Levitic (Mabillon 1. p.). Timpul alcătuirii comentariilor la epistola către romani (Fabricius, Bibi. lat. med.), la cărțile Regilor (Migne 1. c. și Bedae et Claudii Taur, opuse.. Bologna 1755) și la epistolă lui Filemon (Mai, Spici! .IX). Manuscrisele au păstrat, în plus, interpretări ale tuturor epistolelor din Ap. Paul, despre Ruth. Iosua și Judecătorii. Metoda de interpretare adoptată de Claudius constă în compararea interpretărilor patristice între ele, pentru a clarifica cuprinzător sensul textului. Nu intră în cercetări filologice, ci în primul rând încearcă să afle sensul misterios al textului (sensus spiritualis). Cel mai mult se bucură de fericire. Augustin, apoi Origen, Ilary, Ambrozie. Jerome, Veda și alții, dar ocazional oferă o interpretare independentă.

Literatură. J&idelbach, Claudii Taurin ensis Episcopi ineditorum operum specimena, prae-missa de ejus doctrina scriptisque dissertation e, Havnial 1824; Schmidt v „ Z ei ts eh domnul f. Inst. Theol.” 1843, Heft 2, p. 39 urm.; Dümmlcr, Ueber Leben und Lehre d. B. Claudius VT în „Șitzungsberichte d. Beri. Aka-demie" XXIII, 427-443; Comba, Claudio di To-

rino Firenza 1895; Robertson and Duke, History of the Christian Church 1,780-783; O. V. X. Preobrazhensky, (episcopul Vasily), Vop-Yos despre venerarea icoanelor în timpul lui Carol cel Mare în „Heust. Lecturi * 4 pentru 1883.

Lichtenberger, Enciclopedia III, p. 195. H e rz o gHauck, RE. IV3, 136-188: Foss. Wetzer und WeltelW, Sp. 434-437; XII, Sp. 146, prof. Michael Buchberger. Kirchliches Hand-lexikon I, München 1907, Sp. 949 Prof. F. Vei-net y Vacant et Man geno t in Dictionnaire de théologie catholique III, Paris 1908. col. 12-19.]

S. Troitsky (și preotul H. V. P—v).

Claudia, Sf. Martirul Aminskaya, secolul al IV-lea. Aceasta este una dintre cele șapte femei capturate în timpul imp. Maximian Aminsky (acum Samsun la Marea Neagră) șef și după diferite chinuri aruncat într-un cuptor de foc. Amintirea ei este 30 martie. Makar. Ch.-Mineya; Prolog.—Sergiu).

Chr. L-in.

Claudia, Sf. Martirul Ankirei, secolul al IV-lea. Aceasta este una dintre fecioarele care, conduse de martirul Teodot, au suferit în Ancira din Galatia din ordinul capului lui Theoteknos c. 303 ani. Amintirea tuturor este 18 mai.

Martiriul lor a fost întocmit de martorul ocular Nil: AΛ. SS. Boll, mai IV, 147; Menaion slav; minologia lui Busuioc (7 noiembrie); Nikodimov Συναξαριστής; Makar. Ch.-Mineya („Se cuvine să fim ispititi de multe încercări*), Prolog. - Serghie.

Chr. L-in.

Claudia, Sf. martir al Corintului, al timpului necunoscut. Originară din satul corint Mala, ea, împreună cu alte șase fecioare (Tehusa, Alexandra etc.), a mărturisit creștinismul și a dus o viață de post. Când în r. Minus păgânii au aruncat cadavrul Sf. ucis. Mucenic Alexandru, au coborât la râu și au plâns. Pentru aceasta, au fost prezentați comandantului corintian, care a poruncit să fie aruncați în adâncul lacului cu o piatră la gât. Amintirea ei este 6 noiembrie. (Makar. Ch.-Mineya: Prolog.)

Chr. L-v.

Claudia, Sf. martir roman, secolul III. Ea a suferit împreună cu Sf. Evge

niey în domnia imp. Commodus (180-192). sau Gallienus (260-268). Amintirea ei este 24 decembrie. [Cm. și The Catlio-lic Encyclopedia IV, Londra 1908, p. 7.J

Chr. L~v.

Klaveness, Torvald, o biserică remarcabilă și o personalitate publică și predicator. fiul armatorului, b. 22 sept. (n.s.) 1844; dar la sfârșitul cursului la clasa Drammen, gimnaziul, a intrat la universitatea norvegiană în 1862, unde și-a încheiat studiile cu o diplomă în teologie în 1867; după 7 ani de activitate pedagogică într-una din școlile de femei din Christiania, a preluat postul de kaplan (1874), iar în 1892, paroh în Christiania.

La începutul carierei sale de serviciu, adevarul, ca student înflăcărat al prof. G. Johnson, s-a declarat un susținător al direcției ortodoxe cu înclinație spre pietism. În prezent, Klavenes se autoclasifică drept un partid al așa-zisului. „teologi de tranziție”* (Overgangsteologer) și stau în fruntea unei „noui tendințe”*4 în domeniul gândirii și predicării teologice (Forkyndelse). a apărut pe baza peoteologiei sub

influența ultimei critici biblice; în sfera vieții practice bisericești, se alătură susținătorilor „organizației bisericești independente”44 (organizația Kirkens Selvstyr). Esența teologiei lui Clavenes. ca și alți „susținători ai” noii evanghelii44 (Farrden’a L. Bruu’a, I. Gledich. Braun’a etc.), constă într-o atitudine negativă față de sistemele confesionale și față de dogmatizarea învățăturii evanghelice, cu eliminarea oricărei autorități externe în afaceri credință. Spre deosebire de religia „carstică”44 și de „sensul autocratic și normativ al lui Hristos și al Bibliei”44, autotraducerea personală este proclamată a fi factorul decisiv în chestiunile de credință. definire; în fiecare caz individual, „ce trebuie crezut şi. ce este adevărul44. Potrivit lui Klavenes, „Biblia însăși nu are nicio autoritate spirituală asupra noastră44 care să ne leagă de credință și ascultare, așa cum nu există nicio dovadă că Biblia conține Cuvântul lui Dumnezeu, pentru „ceea ce

Claveness.

există un adevăr divin și în ceea ce ar trebui să credem, acesta poate fi determinat doar de propria conștiință a oamenilor; nu permite să se supună „formulelor externe” sau „autorităților externe”; că Biblia conține cuvântul lui Dumnezeu și Apocalipsa – de aceasta suntem convinși de mărturia Duhului Sfânt în noi înșine. În domeniul predicării sau „evangheliei” aceste concepții teologice sunt utilizate pe scară largă în programul de adaptare a predicării la spiritul „etico-religios” modern al vremii, justificat prin scopuri apologetice – salvarea creștinismului prin îndepărtarea pietrelor din urmă din cale. de credință. Dar întrucât pentru oamenii moderni dogmatica și tot felul de definiții scolastice „a se afla absolut dincolo de înțelegere” le servesc chiar și ca „obiect de groază” (Skraem-mebillede), noua Evanghelie trebuie să lase deoparte sistemul teologic complicat cu formulele sale sofisticate. și păstrați în mod exclusiv simple adevărurile despre Dumnezeu și Isus pe care le găsim în noiembrie. Testament, în principal în Evanghelii. Având în vedere faptul că printre mulți contemporani „gândirea religioasă este slab dezvoltată” și „există adesea chiar o negare a oricărei religii sau, în orice caz, indiferența față de influența religioasă, de aceea, predicarea Evangheliei ar trebui redusă la un minim"... Predica obișnuită necesită „mai ales două lucruri: pocăință și credință; dar Duhul nu cere conștiința păcătoșeniei și a credinței: Duhul însuși creează, acționează și dă pocăință și credință. – noi trebuie să fim doar instrumentele lui. Prin urmare, sarcina predicării nu este de a cere pocăință și credință, ci de a proclama Evanghelia, care, prin propria sa putere spirituală, creează și produce pocăință și credință în cei cărora le predicăm.” Aceasta este soluția la problema spirituală. oferit de Clavenes și alți reprezentanți ai „teologiei progresiste”. Într-un cuvânt, Klavenes, după părerea unui teolog (I. Kolmodin), oferă doctrina creștină „cum o dă Biblia, într-o formă liberă, largă, spațioasă de evanghelie, cu o negare a deducției științifice a dogmei, ca conținut exhaustiv al conceptelor biblice.” Noua direcție în teologia și predicarea norvegiană s-a întâlnit cu o puternică opoziție.

tsiyu; s-a izbucnit o luptă literară aprinsă între reprezentanţii vechii şi noii şcoli, motivul cel mai apropiat pentru care a fost dat de pamfletul fostului Episcop. Christianstadt I. Heuch „Împotriva curentului”, un confesionist strict și înalt om bisericesc (1838 - 1904). Recent, această luptă a căpătat un alt caracter, mai precis, schimbarea a fost rezultatul așa-zisei „întrebări profesionale”. " (Profesorii a -gen), "a pus în mișcare mințile de la Capul Nord până la Lindnes", care a apărut în legătură cu candidatura la singurul departament de teologie sistematică din universitatea norvegiană, dr. Ording, un susținător al "viziunii reformate". " și "teologia progresivă" (Fremskrids théologien) care domină universitatea. se coboară între înțelegerea luterană a creștinismului, care dă loc elementului "mistic" din harul mântuitor al lui Dumnezeu și viziunea reformată.

Ca un predicator talentat, Klavenes se bucură de o faimă mare și binemeritată, așa cum o demonstrează prevalența și popularitatea predicilor sale. În ceea ce privește „un mod direct, grafic și fascinant de predicare, Klavenes este fără îndoială unul dintre cele mai remarcabile din Norvegia și ar trebui studiat de fiecare pastor care aspiră la rolul de predicator al unui popor”. Adevărat, „uneori mai multă solemnitate în stilul este de dorit, dar în unele cazuri, vorbirea simplă și directă către ascultători este mai bună decât un tratat!” (Prof. I. Kolmodn).

Om cu talent practic, Klavenes, încă de la primii pași ai carierei, a intrat în contact cu problemele profesionale și sociale. După ce a trecut la creștinism, a avut ocazia să se familiarizeze mai bine și cuprinzător cu defectele sistemului modern din Norvegia. Rodul activității sale în acest domeniu a fost un pamflet publicat de el în 1894, sub titlul: „Creștinismul și dreptul de vot general”, care a atras o atenție deosebită.revista „Pentru Kirke og Kiiltiir” pentru articole din 1905.

Biblioteca „Runivers”

15

Cimitirul Klavenes.

16

. Activitatea literară a lui Klavenes este o reflectare vie a activităților sale ecleziastice, irakiene și sociale și este predominant de natură jurnalistică și polemică.

Un loc proeminent printre lucrările sale tipărite îl ocupă predicile publicate separat și sub formă de culegeri. Dintre acestea, sunt mai cunoscute următoarele: „Căsătoria și viața de familie44: o vorbă către tinerii căsătoriți. 1880 (ed. a IV-a 1886): „Să trec la Sfânta Împărtăşanie?” Predica din Vel. Joi. 1885 (J& 108 „Luther, tract/4); „Trebuie să boteze copiii?”44 (ibid. .V 118): „Cartea de omilie”44 1901 (ed. a III-a 1902); „Eu. Dagens Strid44: Şase predici 1903 (Răspuns la en. Cartea lui Heiich Contra curentului44) Ed. a III-a. 1904

Pamfletele teologice și polemice ale lui Clavenes și lecturile sau rezumatele sale personale sunt de o importanță și mai mare” și faimă: „Despre disciplină bisericească44 (1876): „Apărarea activităților laicilor (în Biserică) și a Institutului Luther44 (1878). ; „Ce ar trebui făcut pentru a proteja activitățile laicilor de degenerare? 44 (1878); „O scrisoare deschisă către pastorul Oftedahl44 și „Answer44 to Himself” (1882): „Modern Indifference and the Church44: Reading at the General Lutheran Congress in Lund” (1901); „Trei lecturi44 (Căsătoria și divorțul. O deficiență radicală a timpului nostru. Drumuri diferite către Hristos) 1904: „Judecata noastră asupra Dr. Ording—Judecata corectă44 (1904):” Cât de mult trebuie să credem?44 Discurs cu ocazia aniversării Moartea lui Fehr și Rydberg (la Stockholm, 1904).

Clave-ness și-a arătat talentele pedagogice într-o serie întreagă de publicații destinate '! pentru uz școlar și casnic. Acestea includ: „Ghid pentru tinerii creștini pentru folosirea plină de har a izolării (permisiunea ^! '!” la spovedanie) și Taina Sfintei Împărtășanie44 (1877: ed. a 4-a 1884): povești biblice („Ruth44, „Anna44, etc.); „Imnuri spirituale44 (1877); „Explicație Mal. Catehismul lui Luther44. (1896). „Doctrina biblică pentru școli și seminarii”44 (1844. Ed. a II-a 1896). „Biblia explicativă 44 Partea 2: Cărți istorice (1882-1888).

Majoritatea lucrărilor publicate de Klavenes pe teme moderne au fost inițial

tipărită de el în publicaţii temporare, la desfăşurarea cărora a participat îndeaproape, care sunt: „Luterană, biserică. revista44, Rodina44 (în 1868-1874), Lunar. juriu, pentru misiune internă44; ziarul naţional „muncitor norvegian”44 (până în 1874). În plus, Klavenes era angajat al Bogoslovskie! jurnale44, ed. în Christiania și Uppsala și ziare: Dagbbdet, Aftenposten și Fredikshalds Tilskuer. În 1894, împreună cu Vgipp, a fondat jurnalul „For Kirke ogKultur44, a βί” 1904, împreună cu I. Jensen, „Horsk Kirkeblad44. Primul dintre ei a devenit special!” organul lui Clavenes. iar în atomul jurnalului ar trebui acum să caute date „pentru înțelegerea personalității lui Klavenes ca devorător de zei. și publicist.

Literatură. Halvorsen, Norsk Forfatter-Lexikon, V. 3 (1892); Salnionsen, Konversationsleksikon, B. X. (1900); Nielsen, Kirke-Leksikon pentru Norden, H. 36; Facklan 1903, nr.18 (Den kyrkliga stridimi Norge), 1904, nr.10 și 27 (Den nya norska teologiei!); Svensk KirkotiÀning 1905, nr.5 (Fra Norge); Pentru Kirke og Kultur 1905, nr. 1 (articol de Clavenes „Poziția noastră bisericească44”).

Prot. li. Rumiantsev.

Cimitir. Potrivit învățăturii biblice despre întoarcerea Pământului (Geneza 3, 19, Ecl. 12, 7), Biserica Creștină a fost de mult timp membrii morți ai pământului, alegându-ne pe noi înșine speciali pentru înmormântarea lor. - cimitire , sau așa-numitele morminte ( ). În antichitate, alegerea acestora din urmă era în întregime determinată de legile Imperiului Roman. Si din moment ce ei (—legea tabelelor XP: „nu ingropati si nu ardeti un mort in oras”44: - Adrian, care a dat amenda de 400 de piese de aur pentru inmormantarea in oras. - Dioclptiana, Theodosia etc. .) a interzis înmormântarea în oraș, apoi cimitirele creștine s-au instalat în afara orașului. Astfel de practici au fost

păstrate atât în perioada apostolică (Ap. Petru a fost înmormântat pe drumul triumfal de lângă Tibru. Apostol Pavel pe drumul Ostian: Eusebiu, Biserica. Sursa I. 25), cât și în toate timpurile ulterioare până în I– UP masa. Indicii clare în acest sens se găsesc în primul rând în scrierile unora dintre străvechii Părinți ai Bisericii. Asa de. Ioan Gură de Aur

Istoricul bisericesc Eusebiu, (Ts. I. IV. p. 71), Constantin cel Mare a dorit să fie înmormântat lângă Apostoli, la intrarea în biserica construită în cinstea lor, ceea ce s-a făcut, după mărturia lui Ioan Gură de Aur. , de fiul său Constantius. „Lui Constantin cel Mare”, spune el (Vesed. 26 a mâncat pe 2, lui Cor.), „fiul său i-a făcut mare cinste, îngropându-l la intrarea în templu”. La templu au fost înmormântați și împărații Teodosie cel Bătrân, Arkady și Teodosie cel Tânăr. Începând cu secolul al V-lea, împrejurimile Romei - având în vedere raidurile constante ale barbarilor - devin nesigure atât în general, cât și în special pentru înmormântare. Sub influența unei astfel de împrejurări, se crede că a apărut obiceiul de a îngropa morții „în interiorul orașului, iar primul cimitir roman din oraș” se referă la 619. Un secol mai târziu, moaștele multor martiri sunt transferate din catacombe în bazilicile orasului. Papii Pavel, Paschalis I, Serghie al II-lea și Leon al IV-lea sunt cunoscuți pentru astfel de activități. Urmând exemplul martirilor, de-a lungul timpului au început să îngroape la biserici și în biserici și alte persoane care le-au făcut asemenea sau alte servicii, persoane.

Îngropându-și morții, creștinii și-au ridicat monumente peste sicrie, fără să-i pese, însă, de splendoare și decorațiuni. Ce nevoie, spune el, de exemplu. Vasile cel Mare (Convorbire despre bogați), într-un monument scump, sau la ce folosesc deșeurile? „Bun sicriu-dragoste”. Și într-adevăr, cele mai vechi pietre funerare constau din pietre cu o inscripție cu numele, demnitatea, ora morții defunctului etc. O astfel de piatră funerară a Ap. Iacov, Episcopul Ierusalimului (Eusebiu, Ts. I. II, 23); astfel sunt monumentele catacombelor.

Pe lângă scopul lor direct de a fi locuri de înmormântare, cimitirele creștine antice, în special cele subterane, mai aveau un lucru, servind drept lăcașuri de cult. Ei au primit o astfel de numire parțial datorită faptului că în timpul persecuției reprezentau un adăpost relativ sigur, deoarece, potrivit legilor romane, cimitirele erau venerate ca sanctuare inviolabile) (decretele lui Gordian și Iulian), parțial și în principal pentru că păstrau sacrul. rămășițe ale martirilor . Uzual-

în al 68-lea discurs despre martiri remarcă următoarele: „ca la sărbătoarea Macabeilor toate satele. inundat în oraș, așa că la sărbătoarea martirilor odihnindu-se în sate, tot orașul trebuia să se mute la ei, să se mute41. În 73 de discursuri despre Ev. din Matei

vorbeşte [Creaţii.VII, Sankt Petersburg. 1901, p. 739]: „Gândește-te că în oraș nu se ține un singur sicriu cu morții și nu poți veni în orașul de sus. Dacă aici este interzis, cu atât mai mult acolo.”

• Se găseşte o indicație similară cu cea de mai sus. în sfârşit, în interpretarea psalmului 5: „dacă vom îngropa cadavre în afara cetăţii!” Același obicei de a se aduna la rugăciune în afara orașului la mormintele mucenicilor și la cimitire este remarcat de Grigorie Antiohia în cuvintele sale despre înmormântarea lui Hristos și despre purtătorii de morminte (Migne gr. LXXXIX. 1848). La fel, episcopul gallican Spdonius Apollinaris, care a trăit la aproape o sută de ani după Ioan Gură de Aur, spune că sub el morții erau îngropați în afara zidurilor orașului, pe câmp deschis (Cartea 3, scrisoarea 12). Dovezile citate sunt pe deplin confirmate de locurile recent descoperite de găsire a bradului antic „cimitire creștine, unele dintre ele fac parte din așa-numitele catacombe - cimitire subterane, iar ele, după cum știți, sunt situate în afara orașelor. Acestea sunt: - catacombele romane care înconjoară Roma din toate părțile, catacombele lângă Napoli: în Sicilia lângă Siracuza și Messina, în Spania lângă Sevilla, Saragossa, în Galia lângă Köln .. Trier etc. În afara limitelor orașului există n cimitire supraterane antice. , dintre care mormântul de deasupra catacombei este cunoscut Sfântului Calist, referindu-se, judecând după inscripțiile la secolele IV-VI;la Ostia cu inscripții peste sicriele morților din familia Seneca;la Veneția din secolul al V-lea, în Lyon, marți „Trier din vremea lui Valenti-pian și Grațian, la Köln, Antiohia, menționată și de Fericitul Ieronim, în Frigia cu mormintele martirilor din clasa a III-a-IV etc.

La îngroparea morților în afara orașului, biserica creștină din primele secole a făcut excepție doar pentru unul dintre patronii săi, împărații. Deci, conform

ceaiul de adunat la mormintele martirilor pentru săvârșirea slujbelor divine era deja cunoscut în secolul al II-lea. Deci, creștinii din Smirna în jurul anului 168, într-o epistolă despre martiriul episcopului lor, Sf. Policarp a scris că se vor aduna la mormântul mucenicului cu bucurie și bucurie și vor sărbători ziua nașterii martirului său” (Eusebiu Ts. I. IV, 15). la mormintele martirilor din cimitire este strâns legată de principiile fundamentale ale închinării lor.De aceea, când au vrut să facă rău creștinilor, s-au repezit la mormintele lor, i-au devastat, i-au capturat și i-au ucis pe creștinii care s-au adunat acolo.caz similar a avut loc în Africa chiar la începutul secolului al III-lea. secolul, în 202, când inviolabilitatea mormintelor a fost încălcată pentru prima dată de gloata păgână.Pentru el, pentru încălcarea Edictului Danago, a fost prins în mormintele perekstat și l-a ucis pe Papa Sykst II (82 Ciprian). scrisoare). Puțin mai târziu, către Numo-Riana (282–285), creștin roman, care s-au adunat pentru închinare într-unul din drumurile Salaryn. Yo, au fost acoperiți

cu pământ în el și îngropați de vii (Gregorie de Tursk 0 la slava martirilor I, cap. 28). Ultima încercare de a opri adunările liturgice din cimitire a fost făcută de Maximinus în 312, dar și fără succes (Eusebius. Ts. I. IX. 2).

Legile antice de mai sus cu privire la cimitire rămân în vigoare până astăzi. Și acum vor fi amenajate cimitire în afara orașelor și satelor, în acestea din urmă nu mai aproape de jumătate de verstă (st. 712 din Carta medicală). Decretul privind neîngroparea morților în orașe se aplică și mănăstirilor situate în limitele orașului, cu excepția doar a celor în care înmormântarea morților a fost continuată de multă vreme cu cunoștința guvernului și a devenit un obicei pe pe care se întemeiază jurămintele şi testamentele evlavioase ale indivizilor şi familiilor (nota la 712 st .Doctor.Inst.). In conexiune cu

interdicția de a amenaja cimitire în orașe este interdicția de a îngropa morții la bisericile orașului (Decretul Sfântului Sinod din 12 aprilie 1833). La bisericile rurale, dar nu și în bisericile în sine, același decret este permis să îngroape trupurile protopopilor și preoților locali care și-au trecut cinstit și fără prihană slujirea și au murit creștini. Cât despre alte persoane, se propune ca acestea să fie înmormântate la bisericile rurale cât mai rar și numai cu permisiunea specială a episcopului și din cele mai întemeiate motive. Înmormântarea în biserici în sine a fost interzisă încă din secolul al XVIII-lea, prin decretul Sfântului Sinod din 17 noiembrie 1771, dar în prezent este totuși permisă. Respectul străvechi pentru cimitire, ca locuri sacre, se reflectă și acum în faptul că nu se poate pune pe ele: se ridică corturi pentru vânzarea proviziilor (st. 751 Doctor. Us.), se organizează sărbători și beție, şi închide casele de băut şi expoziţiile . În numele aceluiași respect, este interzisă transformarea unui cimitir închis în câmp arabil și distrugerea mormintelor rămase pe el (articolele 701 și 717 din Carta Doctorului).

Potrivit legilor în vigoare (hotărârea Direcției de Casație Civilă a Senatului Guvernului din 10 aprilie 1896), cimitirele sunt considerate a fi de competența autorităților spirituale, a căror îndatorire este să se ocupe de îmbunătățirea și întreținerea lor în ordine. Având în vedere aceasta, hotărârea Sfântului Sinod din 13 martie-Aer 11. În 1897, clerului i s-a ordonat: a) să aibă o supraveghere atentă asupra faptului că cimitirele aflate sub controlul său sunt păstrate într-o formă confortabilă, ordonată și decentă; b) în aceste forme, să se îngrijească de punerea imediată în ordine a cimitirelor neamenajate, adică de repararea mormintelor prăbușite, repararea celor vechi și construirea unde va fi nevoie de garduri noi, garduri, plantarea de arbori etc. În fine, conform vechiului obicei, să se facă slujbe în cimitire, iar acum pe ele se construiesc biserici și capele, iar cu permisiunea autorităților, aici pot fi transferate și biserici vechi din oraș (articolul 699 din Constituție). din domeniul medical).

Cimitire schismatice.

[Cm. articol de prof. θ. θ. Erisman și L Ya. (A. E. Yanovsky) în „Ents. Dictionaries" lui Brockhaus si Efron jumatate de an XXIX, pp. 27d4-282: 282-283. precum si in H. Wace si Gheetham in A Dictionary of Christian Antiquities 1, p. 329 - 333. FX Eraus, Real - Encyklopadie der christlichen Al -terthümer I, S. 307-310. Prof. Michael Buchberger, Kirchliches Handlexikon I, Sp. 970-971. The Catholic Encyclopedia III, Londra 1908, pp. 504-518.]

Sfânt A, Petrovsky.

Cimitire schismatice. În istoria ambelor jumătăți ale Bătrânilor Credincioși, care s-au despărțit de biserică – fără preoți și preoți –, un rol excepțional de important a revenit lotului „cimitirelor** schismatice, care au apărut, ca instituții legalizate de puterea de stat, în a doua jumătate. al secolului al XVIII-lea. Apariția lor, legată doar exterior de circumstanțe de natură mai mult sau mai puțin întâmplătoare, a fost condiționată în esență de schimbarea atitudinii guvernului față de scindare, care a avut loc în timpul domniei împărătesei Ecaterina a II-a. Încetarea persecuției pentru credințele religioase și acordarea drepturilor civile schismaticilor nu au putut decât să provoace în mijlocul lor dorința de a muta centrele vieții lor religioase, sociale și economice de la schistele îndepărtate, provinciale și, în general, centrele național-politice către pe care interesele polisilabice ale adepţilor „evlaviei” gravitau inevitabil chiar înainte. Dar diferitele forme de organizare religioasă și socială, strâns legate de particularitățile doctrinei Vechiului Credincios, au continuat să fie interzise ca înainte, iar liderii comunităților schismatice trebuiau acum să găsească modalități de a recrea aceste forme în fața autorităților guvernamentale, fără a deveni în contradicţie deschisă cu acesta.cerinţe restrictive. Permisiunea de a-și amenaja propriile cimitire în locuri special alocate, din ordinul guvernului, folosite cu pricepere de conducătorii vechilor credincioși din Moscova în anul holerei 1771, s-a dovedit a fi cea mai oportună în circumstanțele indicate. Apărând de la sine, parcă

Cu o oarecare sancțiune legală a comunităților Old Believer, care au reușit să nu rateze momentul favorabil, a stârnit speranțe destul de solide (cum s-a dovedit mai târziu) printre schismaticii capitalei pentru oportunitatea de a crea adăposturi izolate în spatele gardului parcelelor cimitirului, nu numai pentru cei morți, ci și pentru cei vii. De aici devine destul de de înțeles popularitatea extraordinară a „cimitirelor” schismatice care au apărut la momentul indicat la Moscova și aproape simultan la Sankt Petersburg, care s-au transformat rapid într-un întreg sistem de instituții religioase și caritabile. Legătura strânsă a acestora din urmă cu locul lor de odihnă finală, desigur, a contribuit în mare măsură la atragerea unor donații mari către ei prin testament: este suficient să amintim cel puțin istoria timpurie a cimitirului Preobrazhensky din Moscova, fântâna -ființa care a fost imediat întărită de un aflux abundent de proprietăți abandonate și evadate în anul unei epidemii cumplite. Dar acesta nu a fost în niciun caz singurul motiv pentru prosperitatea materială a cimitirelor schismatice. Vechii Credincioși cunoșteau bine beneficiile indubitabile ale unui fel de extrateritorialitate, de care se puteau bucura aici sub acoperirea permisiunii guvernamentale și, de aceea, s-au grăbit să-și doteze cimitirele cu săli de rugăciune, cămine de pomană, adăposturi

etc., fără a economisi cheltuieli. pentru ei. Este de la sine înțeles că această extindere a scopului inițial al cimitirului nu a putut, la rândul său, să nu aibă un impact foarte vizibil asupra stabilirii atitudinii societăților Old Believer față de ei, ai căror membri au intrat în contact divers și viu cu centre nou înființate ale vieții lor religioase și sociale. Nu lipsit de importanță, de exemplu, faptul că bogăția enormă a cimitirului nu a rămas capital mort: o parte semnificativă a acestuia a fost pusă în circulație comercială sub formă de împrumuturi private, care au servit drept bază pentru multe averi comerciale. Pe lângă faptul că aceste operațiuni nu erau neprofitabile în sine, ei au plasat în mod firesc oamenii împrumutați, care erau adesea foarte influenți în rândul poporului Vechilor Credincioși, în dependență directă de cimitire, întărind astfel semnificația principală a acestora din urmă mult dincolo.

Biblioteca „Runivers”

23

Cimitire schismatice.

24

în afara comunităţilor schismatice locale. Caritatea larg răspândită, desfășurată prin instituțiile cimitirelor, a acționat în mod similar asupra celor care s-au întors aici, căutând un refugiu liniștit și o viață bine hrănită: prețuind comoditățile unei existențe sigure, oamenii săraci și fără adăpost * s-au încredințat orbește îndrumarea spirituală a „administratorilor” cimitirului, dispunând suveran pe cei dintâi.- prin autoritatea societății, prin distribuirea fondurilor caritabile. S-a întâmplat în același timp ca ajutorul celor nevoiași să se transforme într-un instrument de propagandă religioasă. schismaticii și-au dat de bunăvoie în adăposturile și casele de pomană, în spatele ochilor autorităților, folosindu-se de aceasta, aici s-au întors, printre altele, diverse personalități întunecate, care au căzut sub urmărire judiciară pentru unele fapte nelegiuite.mediu. Abuzuri de acest fel, în legătură cu opiniile generale ale guvernului asupra unei scindari, au cauzat uneori acele sau alte măsuri]) ale opoziției calculate pentru asta. sa puna cimitirele schismatice, cu institutiile adiacente, sub controlul cel mai apropiat al administratiei locale; dar perseverența și ingeniozitatea conducătorilor comunităților Old Believer, care nu s-au oprit în cazurile necesare în fața unor „victime” materiale, au reușit de obicei să devieze furtuna iminentă sau, cel puțin, să atenueze loviturile. Datorită acestui lucru, cimitirele schismatice ale capitalei au reușit, pe toată durata existenței lor, să păstreze semnificația cetăților puternice ale vechilor credincioși și să-și împletească istoria îndeaproape cu destinele sale istorice. Trei cimitire din Petersburg stau în fața noastră cu o asemenea semnificație: Volkovskoye, Gromonskoye, Okhtenskoye , și mai ales două moscovite: Preobrazhenskoye și Rogozhskoye.

Începutul cimitirului Volkovsky a fost pus în 1777, când, la cererea vechilor credincioși Vorobyov și Volkov, a fost alocat un loc în partea Karetnaya pentru înmormântarea lui.

anchetatori de tip Fedoseevsky. Inițial, aici a fost construită o mică clădire *din lemn, dar deja în 1784 s-a ridicat o pomană din piatră cu o sală de rugăciune și diverse anexe, iar în 1807, la parcela inițială a cimitirului au fost atașați aproximativ 6000 de metri pătrați, cu permisiunea guvernului. . un sazhen de pământ oraș și pe el a fost construită o cameră de rugăciune de piatră pentru femei cu trei anexe din piatră pe două etaje. Comunitatea bezpopovshchinskaya Fedoseevskaya, formată la cimitir, a primit o organizație internă după modelul celei din Moscova fondată de Kovylin, cu care a menținut relații active. Patronul principal al cimitirului Volkovsky și al instituțiilor care au apărut odată cu acesta a fost Sf. Despărțirea și șeful cimitirului Volkovsky, a cheltuit, în timpul managementului neresponsabil de 35 de ani a acestuia, mai mult de 2-2 milioane de ruble, fără a număra donaţii semnificative din diverse provizii. Când guvernul, la începutul anilor ’40, a atras atenția asupra stării poomenelor și spitalelor schismatice, cele mai semnificative dintre instituțiile de acest fel din pomanele din Sankt-Petersburg au fost subordonate, în 1847, consiliului de administrație al carității publice din Sankt Petersburg. . aici sunt toate acum tratate în poomanii schismatici, a fost posibil să se distrugă complet aceste case de pomană” (vezi Decretul Colectat din partea rec.. numărul II. Londra 1863, p. 359). Dar instituțiile Volkovsky nu numai că nu au suferit din cauza asta, ci, dimpotrivă, chiar s-au întărit oarecum în detrimentul altora. În 1852, ca urmare a închiderii a două case de pomană ale lui Maloohtensky cu case de rugăciune ale convingerii Fedoseevsky și Pomorsky, care au fost tratați acolo, în valoare de 22 de persoane, s-a ordonat să fie re-

duce la pomana Volkovskaya, unde, în același timp, s-a dispus transferul tuturor bunurilor1 mobile și sumelor de bani ale instituțiilor desființate. În anul următor, pericolul părea să atârne peste cimitirul Volkovsky: cel mai înalt ordin din 26 octombrie 1853, s-a ordonat transformarea instituțiilor care existau aici pentru consacrați într-o pomană obișnuită a orașului, cu o primire indiferentă a ortodocșilor și schismaticilor. , și din două rugăciuni, transformă una în Biserica Ortodoxă, cu definiția de preot (Sobr. rezoluție, nr. II, p. 415). Cu toate acestea, Vechii Credincioși au reușit, chiar și după aceea, să nu piardă complet din mâinile lor instituții atât de valoroase pentru ei, iar mai târziu, odată cu schimbările de părere ale guvernului asupra divizării, și să restabilească într-o anumită măsură semnificația anterioară a pomanilor și cimitirelor. În 1869, a fost elaborată și aprobată o carte permanentă pentru pomana Volkovskaya, care rămâne în vigoare până în prezent. Datorită acestui statut, pomana, concepută pentru 250 de persoane, ortodocși și schismatici, constă în prezența unui „trustar”, asistentul acestuia și a șase membri ai comitetului, aleși pe perioadă nedeterminată dintre binefăcători. este o biserică ortodoxă de casă și odată cu ea un preot special pentru că în secția schismatică există o sală specială de rugăciune, în care

se săvârșesc slujbe zilnice, înmormântarea morților, pomenirea lor, slujbe de rugăciune etc. este o instituție cu un confesional pronunțat Principalii săi binefăcători și administratori sunt, alături de aceștia, cei mai influenți membri ai comunității locale Thedo-Sev, în mâinile cărora această organizație de bineînțeles, desigur, devine un instrument de susținere a „consimțământului” lor și de a-și consolida propria autoritate personală. cu mediul Old Believer. Cu instituțiile sale caritabile, cimitirul Volkovskoye reprezintă un religios

centrul este aproape de aceeași importanță ca și pentru Moscova - Preobrazhenskoye.

În 1825, cumanii din Sankt-Petersburg li sa permis și de guvern să aibă propriul cimitir, primind numele Gromovsky de la numele negustorului Gromov, care și-a donat propriul teren în afara orașului pentru cimitir! lângă Biserica Mitrofaniya. Cimitirul ocupă o suprafață destul de mare, mărginită de mai multe case. Într-una dintre ele se află o capelă; în cealaltă trăiesc preoți și cântăreți, precum și preoți de ambele sexe; chiar acolo, într-o clădire specială * amenajată: o sală de mese comună, o brutărie și o slujbă de pomenire. În perioada sărbătorilor, aici se oferă adăpost și pelerinii în vizită. Instituțiile schismatice ale cimitirului Gromovskaya nu au primit o cartă specială sau reguli aprobate de guvern: datorită acestui fapt, „administratorii” cimitirului au avut posibilitatea de a acționa destul de independent în interesul comunității și influența lor personală asupra acesteia. Șprotul și puterea acestei influențe pot fi judecate după rolul care a căzut în sarcina șefului Polovtsy din Sankt Petersburg în istoria inițială a așa-numitei preoții White-Krinitsky (vezi „Enc.” II. 1250-1251). Odată cu înființarea acestuia din urmă, cimitirul Gromovskoe devine centrul acordului „austriac” pentru vechii credincioși din Sankt Petersburg, iar din momentul împărțirii în acest acord, cauzat (în 1853) de „Mesajul districtual” (vezi „Enc.” VII. 609-612).— centrul cartierului.

Mai puțin semnificative în istoria vechilor credincioși din Sankt Petersburg sunt instituțiile cimitirelor de pe Okhta. Începutul lor datează din 1862, când adepții a două secte nepreoțești - Pomortsy și Fedosevtsy - au primit un loc în apropiere pentru cimitire aici. Curând, sub masca unei santinelă, printre pomeranii au apărut mai multe clădiri, printre care, probabil, o casă de rugăciune. În 1811 li s-a permis să construiască o pomană, în care deja exista deschis o sală de rugăciune și, pe lângă asta, a apărut și un mic spital. La cimitirul Fedoseevsky a existat inițial o mică capelă din lemn, dar din 1789 a fost făcută din piatră. În 1834, aici a apărut o pomană din piatră cu două etaje

rugăciune și spital; în 1850, când a fost emis un ordin de subordonare a tuturor milosteniilor schismatice Malokhtensky înființării unui

consiliu de administrație de caritate publică, existau deja două astfel de case de pomană printre fedo-seviți. În 1852, ambele capele – Pomorskaya și Fedosevskaya – au fost sigilate, iar pomanele au fost desființate, odată cu transferul celor care au fost tratați acolo la pomana Volkovskaya. După aceea, Comandamentul Suprem a primit ordin să desființeze cimitirele schismatice din Malaya Okhta, iar schismaticilor care locuiau acolo li s-a permis să-și îngroape morții în cimitirul Volkovsky Old Believer. După 12 ani, având în vedere îndepărtarea acestui cimitir de pe Malaya Okhta și imposibilitatea alocarii unei zone speciale pentru înmormântarea schismaticilor în cimitirul ortodox local, pomeranii din Sankt Petersburg au reușit să obțină permisiunea de a-și deschide din nou cimitirul Okhta; dar nu a mai fost posibil să-l readucem la semnificația anterioară, deoarece încă din 1853 clădirile poomanilor desființate Malokhtensk au fost puse la dispoziția consiliului Societății Imperiale Umanitare4* pentru înființarea unei instituții caritabile în ele, iar în locul uneia dintre ele a fost construită o biserică ortodoxă.

Despre Moscova Preobrazhensky Bishche – apariția sa, organizarea comunității Fedo-Sev și semnificația acestui cimitir în destinele istorice ale lipsei de preot, vezi Entz II, 313-316; nc." V, 308-309.

Despre fundația cimitirului Rogozhsky și semnificația acestuia. 1226-1229.1232-1233.–În 1854, ultimul dintre preoții tolerați de guvern, în virtutea unui decret din 1822, a murit b , I. M. Yastrebov, care a slujit la cimitirul Rogozhsky. Odată cu moartea sa, din cauza imposibilității de a-i accepta din nou pe preoții fugari și prin intermediul acestora să-și satisfacă nevoile spirituale, rogojienilor au rămas cu una dintre două variante: fie să se alăture bisericii dominante pe baza unității de credință, fie să acceptă preoția „austriacă” nou înființată (aproximativ

al cărui adversar a fost, de altfel, amintitul Yastrebov, care s-a bucurat de o mare influență în turma lui Old Believer). O parte dintre enoriașii cimitirului Rogozhsky, conduși de V. Sapelkin, s-au înclinat într-adevăr către unitatea credinței, care a fost introdusă aici în același 1854, în timpul căreia una dintre capele, care avea un „loc gata pentru altar, " a fost transformată într-o biserică de credință unită. Celelalte două biserici au rămas în mâinile Vechilor Credincioși, iar aici au început să fie slujbe slujbe de către preoți de hirotonire austriacă, pe care guvernul îi privea drept simpli "mentori", interzicându-le să "" să demonstreze public” schisma, mai ales prin săvârșirea unor acte liturgice care puteau servi drept ispită pentru ortodocși În 1856, s-a ajuns în atenția primelor duhovnicești, și prin aceasta autorităților seculare, că, în ciuda interdicției existente, o liturghia a fost celebrată în mod deschis în bisericile schismatice din cimitirul Rogozhsky, dar, după examinarea cazului în „comitetul secret” care exista la acea vreme, a servit drept bază pentru comanda supremă de a sigila altarele Rogozhsky, care a fost purtat. scos la 7 iulie 1856 de polițiști cu participarea reprezentanților clerului ortodox. Din acel moment, au început cererile lungi, zadarnice, dar la fel de persistente ale Vechilor Credincioși către autoritățile guvernamentale pentru a deschide altarele. La începutul anilor '80, aceste petiții au avut însă un oarecare succes pe termen scurt: altarele au rămas pecetluite ca și până acum, dar în 1881 s-a permis să se așeze altare temporare pe amboni și să se celebreze în

ele slujba divină a preoților-kahm. a ierarhiei Belokrinitskaya. Cu toate acestea, deja în 1884, altare provizorii, prin ordin al ministrului de interne. cazuri, au fost ridicate, iar fostele interdicții au intrat din nou în vigoare de mulți ani, până de curând. Abia în 1905, la 16 aprilie, în ajunul sărbătorii de Paști, a avut loc, „în virtutea celui mai înalt Decret către Senatul de Guvernare privind întărirea principiilor toleranței, deschiderea solemnă a Bătrânului Credincios.

acolo 75 de ani, Isaac 180 de ani, Iacov 77 de ani și Esau 100 de ani. Aici au fost săpate fântâni de Avraam (Geneza 21:30) și Isaac (26, 25, 33). Aici Avraam a sădit un crâng și a chemat acolo numele Domnului Dumnezeu (Geneza 21:33). Avraam a trăit în Bat-Șeba până la jertfa lui Isaac și mult timp după aceasta (Gen. 2! 33-22, 1. 19). Toate cele mai importante momente din viața lui Isaac au avut loc la Beer-Șeba și anume: nașterea lui, nașterea lui Esau și a lui Iacov, cumpărarea de către Iacov a dreptului de întâi născut de la Esau și acceptarea lui de binecuvântarea tatălui său. De aici Iacov a plecat în Mesopotamia (Gen. 28:10); aici s-a oprit în drumul său spre Egipt (Geneza 46:1). În timpul împărțirii Țării Făgăduinței, Bat-Șeba a mers la tribul lui Simeon (Pav. 15, 28, 19, 2 1 Chr. 4, 28). În Beer-Șeba, fiii lui Samuel erau judecători (1 Samuel 8:2). În timpul domniei regilor, a fost principalul loc de odihnă pentru caravanele care mergeau în Egipt și din Egipt în Palestina. Numărarea poporului, făcută de Ioab în timpul domniei lui David, s-a extins până la Bat-Șeba (2 Regi 24:7, 1 Cronici 21:2). Aici Ilie, mergând în pustiul Sinai, și-a luat rămas bun de la ucenicul său (1 Regi 19:3). Beer-Șeba a constituit întotdeauna limita cea mai sudică a Palestinei, astfel încât expresia „de la Dan la Beer-Șeba”44 (Judecători 20:1) sau „de la Beer-Șeba la Dan”44 (1 Cronici 21:2; cf. 2 Sam. 24:2) a devenit o formulă pentru toată Tsalestina de la sud la nord.

Zibia, mama regelui evreu Ioas, era originară din Bat-Șeba (2 Regi 12:1. 2 Cronici 24:1). În acest timp, Beer-Șeba, la fel ca Gal-gal și Betel, era un loc de idolatrie (Amos. 5, 5, 8, 14). Ultima dată se găsește în Biblie numele Bat-Șeba, ca locul unde s-au așezat evreii, întorcându-se din robia Babilonului (Neemia II, 30). În N. Testament, numele Bat-Șeba nu se găsește.

Pe vremea lui Eusebiu era o localitate considerabilă ('oppidum44; vezi Quaest. ad Gen. 17, 30; 'viens grandis'44 în Onomast.), sediul unui şef roman şi al unei garnizoane romane.

Bat-Șeba se afla la granița de sud a unei regiuni dens populate (2 Regi 17:11; 2 Cronici 19:4; Neemia II: 27:30). Potrivit lui Josephus Flavius (Antic VIII, 13, 7): această zonă se afla „la capătul granițelor tribului lui Iuda, lângă Idumea44. De Onomast. (vezi Paul de Lagarde)

altare la cimitirul Rogozhsky. Abandonarea de 49 de ani a acestor altare, care contineau monumente remarcabile ale antichitatii, a avut

un puternic efect asupra starii acestora din urma: multe obiecte au fost grav avariate de umezeala si praf, mai ales in altarul templului de iarna, care la vremea respectiva. a descoperirii sale a prezentat o imagine a distrugerii complete . Altarul bisericii de vară neîncălzită a suferit mai puține pagube și s-a dovedit că în aceeași zi se putea pune în ordine în așa fel încât în ea să poată fi săvârșită slujba de Paște. Odată cu restaurarea altarelor, cimitirul Rogozhskoe capătă din nou semnificația principalului centru religios al celei mai semnificative ramuri a schismei vechilor credincioși din Rusia - adepții preoției austriece, care primesc „Epistola districtuală”44.

Sursele și manualele pentru istoria cimitirelor schismatice, împrăștiate în principal în numeroase articole de reviste și ziare, sunt enumerate în indexul θ. Saharova, Literatura istoriei și denunțării schismei ruse (Numărul I, II și III), în principal sub titlurile: „Fedoseviți” și „Cimitirul Rogozhsky”. Moscova 1906), unde, apropo, imagini fototip ale numitului altarele sunt așezate la momentul tipăririi lor [cum era în diverse publicații temporare, de exemplu, la Niva” pentru 1905].

I. Gromoglasov.

Bolta jurământului, altfel cunoscută sub numele de Beersavia (beer sellaba, beer scheba – „fântâna jurământului44; Βηρσαβέε, το φρέαρ του δρκου; Bersabee, puteus juramenti; seba). Acest nume este numit unul dintre cele mai vechi locuri ale Palestinei, situat în limitele sudice ale acestei țări. Acest loc și-a primit numele de la faptul că aici Aupmelec și Avraam au încheiat un acord de jurământ și o alianță între ei (Gen. 21, 31-32); același jurământ a fost făcut aici între Abimelec din Gherar și Isaac (Geneza 26:31-33). Acest loc este foarte proeminent în istoria patriarhilor evrei. Avraam s-a retras în acest loc după distrugerea Sodomei și a trăit

Comoară. jurăminte - Clara din Assisi.

Beersheba - un sat mare în 20 de romani. mile [aproximativ 27x/w verst.] la sud de Hebron. Acum este - hirbet bir es - Zebav 48 kil, [aproximativ 45 verste] din Hebron pe partea de nord a vadi es - Seba cu trei fântâni „dintre care cea mai mare are aproximativ 70 de picioare. [10 brânzi]. Aceste fântâni au fost restaurate în 1897 de un șeic arab și servesc beduinilor ca loc de adăpare pentru turmele lor. („Mitteilungen nud Nachrichten des Deutschen Palastiina-Ve-reins” 1899, 30, 62 f.).

cw. în dicționarele biblice H. Guthe; [La w, Smith, Hastings'b, Cheyne, Vigouroux, Mart. Hagen], Verkhovsky, arh. Nicephorus, f o. al 11-lea. Solar, precum și mai jos sub cuvinte. „Fântâni în Palestina”.

Sfânt I. Bogoyavlensky.

Clara din Assisi, fondatoarea ordinului Clarissinian, a fost fiica cea mare a nobilului militant Favorino Scefi și a soției sale Gortulana, din familia Fiume existentă. S-a născut pe 16 iunie 1194. Împreună cu surorile ei Agnes și Beatrice, a primit o educație religioasă strictă. În al optsprezecelea an de viață, când părinții ei deja doreau să se căsătorească cu ea, Clara a auzit predica lui Francisc de Assisi, care i-a făcut o impresie de neșters. De atunci, lumea și-a pierdut tot farmecul pentru ea. A găsit ocazia să vorbească personal cu Francis, care i-a cerut Clarei să-și dezbrace hainele prețioase și, într-o rochie penitencială, să cerșească de pomană pentru cerșetorii de pe străzile din Assisi. Clara și-a îndeplinit exact cererea, iar Francis i-a permis să-și îndeplinească dorința de a se consacra lui Dumnezeu. În seara Duminicii Floriilor, 18 martie 1212, a venit împreună cu mătușa ei la biserica Sf. Maria, unde se afla Francisc, a îmbrăcat pentru totdeauna o haină de penitenție în capela Porțiuncula și a pronunțat cele trei jurăminte ale ordinului: sărăcia, castitatea și ascultarea. Acesta a fost începutul celebrului ordin Clarissin. Mai întâi, Francisc a plasat-o pe Clara în mănăstirea benedictină Sf. Paul în Assisi, dar apoi a transferat-o la o altă mănăstire benedictină, Angelo di Panso. situată lângă biserica Sf. Maria. La scurt timp, aici s-a stabilit și sora Kiarei, Agnes, în ciuda protestelor familiei. De aici Fran-'

Ciscusul le-a transferat pe ambele surori la biserica L. Damian, restaurată de el, unde le-au fost amenajate chilii.

După moartea tatălui Clarei, mama ei și sora ei mai mică Beatrice au intrat în mănăstire. Clara a stat patruzeci de ani în fruntea comunității și a murit la 11 august 1253. În 1255 a fost canonizată de Alexandru al IV-lea*. iar în 1850, prin voința lui Pius al IX-lea, a avut loc deschiderea solemnă a moaștelor ei (23 septembrie).

Răspândirea ordinului Clarissinian a mers foarte repede. La doi ani de la întemeierea ordinului, erau doar 8 călugărițe în el, dar deja în anul următor s-au întemeiat multe mănăstiri în marile orașe ale Italiei, iar cinci ani mai târziu au apărut primele mănăstiri Clarissin în Spania (la Burgos și Barcelona), în 1220. în Franţa (la Reims) etc. În ordin au intrat fiicele celor mai distinşi nobili şi prinţi. După moartea Clarei, ordinul a început să crească și mai repede. La sfârșitul secolului al XVI-lea, în ciuda pierderii cauzate Ordinului de către Reformă, mai existau 200 de mănăstiri cu 25.000 de surori, aflate sub conducerea supremă a generalului franciscan. Aproape același număr de surori erau subordonate episcopilor diecezani, regulile ordinului au fost schimbate de mai multe ori. Primele reguli au fost întocmite la cererea lui Francisc de către cardinalul Ugolino în jurul anului 1219. Regulile lui Benedict au fost luate ca bază, dar li s-a dat un caracter mai strict. După ceva timp, Francisc însuși, la cererea Clarei, împreună cu Ugolino, a alcătuit noi reguli în 12 capitole, după modelul regulilor minorităților. Principalele cerinţe ale acestor reguli erau: sărăcia, izolare strictă, tăcerea constantă1, postul şi abţinerea de la carne, interzicerea mănăstirilor de a avea venituri şi proprietăţi. Devenit papă sub numele de Grigore al IX-lea. Ugolino a aprobat verbal aceste reguli. La 15 aprilie 1253 au fost aprobate prin bula lui Inocențiu al IV-lea. De-a lungul timpului, regulile comunităților individuale au devenit semnificativ diferite una de cealaltă, iar chiuvetele clarps au primit diferite nume: „femei sărace”,

„damianiste”, „minoritkp”, „recluși ai Sfântului Francisc”, etc. Numai haine constând în de îngust, în formă de sac

33

Rezoluții Clarendon.

31

rochie goală din lână grosieră, și sandale, haine - ¡ Perioada de timp din jumătatea secolului al XI-lea. jumătate a secolului al XIII-lea. constituie!, una dintre cele mai!, semnificative!) epoci din!) istoria Angliei: a fost!) perioada formării definitive a națiunii engleze, prin contopirea organică a învingătorilor normanzilor cu anglo-ul învins. - Saxoni. care a început cu o invazie victorioasă a insulelor de către William Cuceritorul și s-a încheiat cu o sărbătoare completă. „Marea Carta”. Aproape doi-

și păstrat atunci cum!” pri-ph ('.se numea „urbanpst-La începutul secolului al XV-lea”, Sfânta Coletă a introdus mănăstirile!)

Personalitatea lui Clara din Assisi în „Oxford preferred pre-war” și Cambridge Review 1908.5, p. 23-43. oedry (1003). Curând.

1λ' .. Λ β·|1__Л..... Z.............

pe nasul gol, a rămas la fel pentru toată lumea. Urban IV 'in .1264, pentru a spori uniformitatea, a introdus. atenuare în regulile Clarispnok. dar clarisspnkp din Italia și Spania le-au adoptat, deci fostele nume, care au apărut în multe!” mănăstiri !) reguli de praștie, date de tovarășa Clara Francis!” -----

distrugerea doar a celor mai importante dintre ele! Wow!" aceste reguli exista si acum. Clarissinki-napuchinki. alăturat!” kayutsinkam în sine!) Înțeles (vezi Enz. VITI. 563) și Alcan-tarinka, reformat în 1631; St. Petrom Alcantara, esența clarisspnkp. conducând o imagine mai mizerabilă! viaţă.

Literatură. Vată, Aimai. Minui·. 1,11, 111; Hélyot, Histoir des ordres monastiques Vil; Acta Sanci. Boii. August. II, 739 s.p.; Demore, Vie de S.. Claire d'Assise, Paris 1856; Heimbucher, Orden und Kongr.; Robertson şi Gernog, History of the Christian Church li, 190. [R.E. von Herzog-Hanck VI3, 215-217. Kirchenlexikun von Wetzer und Welle IH2, 403-408. Edmund. Waver, Entstehung und Ausbreitund (1er Klaris-senordens, besonders in cien deut sche n Aliberian. care este o supunere umilitoare la noritenprovinzen. Lpzg 1906. H. Gordon, \ 1 p

'

- ...... Oxford a preferat să plece voluntar cu ka-

. totuși!”, Acest conflict a fost soluționat grație medierii surorii regelui, evlavioasa Adele de Blois: disputa privind învestirea a fost soluționată aproximativ în același spirit care i-a fost dat mai târziu de celebrul Concordat de la Worms (1122). De acum încolo, relația

dintre coroana engleză și Biserica Catolică devine mai definită și binevoitoare; deosebit de mare aici a fost meritul istoric al clerului, care era principala forță unificatoare care leagă normanzii de anglo-saxoni. „În componența sa, clerul era o reflectare a societății civile: clerul superior era plin de normanzi, cel de jos, aproape exclusiv de sași. O disciplină ecleziastică puternică a amalgamat aceste elemente eterogene” (Lavis-Rambaud).

Din moment ce Henric I. este ca fratele său. nu avea fii legitimi, apoi englezii

pod de la schimbarea dinastiei domnitoare, se împarte în două perioade inegale: perioada normandă (1066-1135) și perioada angevină (1136-1272).

Primul rege, în special englez al noii dinastii normande, a fost al doilea fiu al lui William Cuceritorul, William al II-lea cel Roșu. care, chiar la urcarea pe tronul Angliei, a fost încoronat de fostul său tutore!” — Arhiepiscopul Lanfranc de Canterbury. făcându-i în prealabil un jurământ pentru respectarea și chiar protejarea intereselor bisericii. Poarta și succesorul!) al Wilhelm 11 Henric 1 fără copii a făcut o încercare de a limita independența bisericii prin introducerea de investiții: dar a întâmpinat rezistență pasivă din partea binecunoscutului Anselm Kenter-

Enryelopedui catolic IV, p. 4—6.]

B. TpQUHh/ii.

Ordonanțele Clarendon sunt un act istoric bisericesc curios, care și-a primit numele și locul încheierii la (bătălia din Clarendon (30 ianuarie 1104) - un mic sat din vecinătatea Londrei. Interesul științific și istoric al acestui monument constă nu atât în conținutul strident al celor 16 volume ale sale, cât în împrejurările care au precedat apariția și au urmat-o, deoarece aceste împrejurări aruncă o lumină destul de strălucitoare asupra erei timpului lor și caracterizează perfect unul dintre momentele luptei lui! Biserica Catolică cu putere seculară, în special figurile sale - regele englez Henric al II-lea Plantagenet (1154-1189) „Arhiepiscopul de Canterbury - Thomas Becket.

Bogoel. Ents. vol. XI.

ce coroană a trecut curând unei alte dinastii — conții! Anjou sau Plantagenet. care era în cea mai strânsă relație cu dinastia normandă în linie feminină (prin Matilda, fiica lui Henric I. care era căsătorită cu contele francez Gottfried cel Frumos, supranumit, pentru dragostea sa de vânătoare, planta genei, - Planta genet). Primul

reprezentant al acestei noi dinastii a fost fiul lui Matilda și Gottfried, Henric al II-lea. care a fost nevoit să-și recâștige dreptul la tronul englez de la vărul său Ștefan de Blois, care l-a ocupat temporar (fiul numitei Adele). Încoronat rege al Angliei 19 dec. În 1154, la doar 21 de ani, Henric al II-lea a descoperit marile talente ale unui administrator înțelept. În scurt timp, el a liniștit situația internă a Angliei și a ridicat din nou importanța ei externă. Totuși, Henric însuși a continuat să fie mai mult un conte angevin decât un rege englez: se calculează că din 35 de ani de domnie, are doar 13 ani. a petrecut în Anglia și doar de trei ori în tot timpul în care a trăit în ea doi ani la rând. Dar acest lucru nu l-a împiedicat deloc să conducă politica engleză, aflată sub controlul imediat al unei administrații alese și experimentate cu pricepere, al cărei suflet erau state, cancelarul - Thomas (Thomas) Beckett, viitorul Arhiepiscop de Canterbury.

Thomas Becket s-a născut la Londra în anul 1117 din părinți care aparțineau clasei de mijloc. După ce a primit o educație bună acasă sub îndrumarea mamei și a unchiului său (și-a pierdut tatăl în copilărie), Thomas și-a finalizat educația științifică la Paris. Cariera ta J. Beckett a început ca duhovnic în biroul rudei sale Osburn, de unde s-a mutat curând în biroul însuși arhiepiscopului de Canterbury, Theobald. Aici a găsit cea mai bună școală ecleziastică și politică, care l-a pregătit pentru activitatea sa ulterioară, întrucât Theobald a atras spre sine tot ce era mai bun în clerul englez de atunci (Ioan de Salisbury, canonist - Vakary etc.).

Cel mai mult, tânărul cleric a fost fascinat de noua știință – dreptul canonic, pentru un studiu mai profund al căruia a călătorit chiar la Bologna pentru a-l asculta pe Grațian. celebru

canonistul vremii. Toate acestea, desigur, au prezentat θ. Beckett de la un număr de clerici obișnuiți și i-a oferit poziția de cea mai apropiată persoană, de încredere, cu persoana arhiepiscopului: a fost numit Arhidiacon de Canterbury și Prevot (rector) de Beverley.

În acest rol θ. Beckett a reușit, de altfel, să ofere un serviciu politic important viitorului său rege, Henric al II-lea. când în 1152 a fost trimis la papa la Roma pentru a împiedica încoronarea lui Eustache. fiul lui Stephen, și prin aceasta contribuie la succesul lui Heinrich Plantagenet. Îndeplinind cu brio misiunea care i-a fost încredințată. θ. Beckett și-a dovedit abilitățile diplomatice remarcabile și, cel mai important, a câștigat prietenia specială a noului rege, care l-a numit imediat în cel mai înalt post de cancelar de stat (1155).

Prin natura naturii sale exuberante, captivantă, obișnuit să se dea în întregime oricărei afaceri pe care le întreprindea. θ. Pentru prima dată, Beckett s-a declarat a fi cel mai energic administrator și paznic de stat!": a fost atât de purtat de interesele statului și ale puterii laice, încât părea că uneori era gata să le prefere intereselor biserica și clerul, ceea ce a dus chiar la uimire * și fostul său patron, arhiepiscopul . Theobald (nair., aprobare de F. Becket so poz. „Taxa de scut pe care Henric al II-lea a impus-o englezilor, clerului, în ciuda protestului lui Theobald, în 1158). În același timp, potrivit multor biografi, F. Beckett s-a schimbat dramatic în viața sa privată:

plin de favoruri regale, a devenit arogant și mândru, a trăit în lux, înconjurat de o suită strălucită de cavaleri, iubea vânătoarea și războiul, într-un cuvânt, era un aristocrat complet în gustul lui Henry. II. Acesta din urmă a socotit cu ajutorul său să umilească mândrii clerici englezi și să facă din el un instrument ascultător al obiectivelor sale politice. De aceea regele chiar s-a bucurat de moartea arhiepiscopului Theobald și, în ziua Rusaliilor, 1162, s-a grăbit să-și ridice cancelarul și favoritul la cea mai înaltă funcție ecleziastică din Anglia – la catedrala arhiepiscopului de Canterbury.

I Conștiința profundă de toată seriozitatea acceptată

ordonanțe Clarendon.

tykh pe. Întreaga stare de spirit și comportamentul lui Thomas Becket s-au schimbat la fel de brusc ca și noile obligații: în el din nou și cu și mai multă putere a prins viață fostul fiu devotat al Bisericii Catolice și apărătorul dezinteresat al intereselor ei. θ. Vekket și-a schimbat drastic modul de viață: luxul a fost alungat, s-a îmbrăcat în haine de călugări și a devenit un ascet e-spinoasă, s-a înconjurat de consilieri spirituali și a părăsit postul de cancelar, ceea ce a dat prima lovitură mândriei lui Henric al II-lea. . Frigul dintre ei s-a intensificat încă de pe vremea când Th. Vekket a refuzat să aprobe (în 1163) colecția regală de pe pământurile bisericești ale Danemarcei nou cucerite.

Trei luni mai târziu, în octombrie 1163, a avut loc o ciocnire și mai puternică între Henry și F. Becket cu privire la problema judecății ecleziastice. Regele avid de putere, referindu-se la obiceiurile sale normande, a vrut să priveze clerul de privilegiile curții lor spirituale și, pentru crimele comune, să-i supună curții seculare. Dar Thomas Vecket a protestat energic, spunând că „ar fi nedrept să supunem un om la o dublă pedeapsă pentru aceeași infracțiune". „Regele furios a părăsit Londra înfuriat, însoțit de o mulțime tremurândă de prelați cărora le era frică să nu-și piardă mandatul. Thomas a rămas aproape singur în opinia lui. (Lavis și Rambo).

La scurt timp după Crăciun, curtea s-a adunat la Clarendon, un sat retras în care se afla cabana de vânătoare a regelui. Aici s-a hotărât să convoace încă o dată o conferință unită a laicilor și clerului pentru a rupe încăpățânarea arhiepiscopului și a forța clerul să se supună voinței lor. Nu fără intenție, un loc atât de îndepărtat și retras a fost preferat Londrei, unde arhiepiscopul putea avea el însuși un mare sprijin. La conferința de la Clarendon, Henric a ridicat din nou problema respectării „vechilor obiceiuri ale regatului", prin care, în esență, a vrut să înțeleagă o restricție complet nouă a independenței sale pentru clerul englez. Deși θ. Vekket și a încercat din nou să protesteze. dar, înșelat de episcopi și speriat de posibilitatea violenței brutale, a fost nevoit să cedeze. Chiar în acel

moment cei doi sfetnici ai regelui (Richard de Iussy și Josselin de Vaileil) s-au retras.

camera alăturată pentru a formula textul acestor obiceiuri.

În acest fel, au apărut cele „Șaisprezece Articole din Clarendon”, care tratează două puncte principale - restricții asupra curții bisericești și dreptul de putere seculară, în anumite cazuri, la persoana clericilor și veniturile bisericii (imposibilitatea să părăsească regatul fără acordul regelui și fără un jurământ special de credință, dreptul de tutelă regală a departamentelor vacante, venituri din numiri și proceduri judiciare etc.).

O astfel de încălcare deschisă a regelui asupra demnității și independenței bisericii a fost contrară atât bisericii naționale, cât și cu atât mai mult politicii generale catolice din acea vreme. Trebuie avut în vedere mai ales că această epocă a fost o epocă a ascensiunii treptate a papalității și a luptei sale reușite împotriva puterii temporale; în special, anii 70 ai secolului al XII-lea au fost momentul triumfului Papei Alexandru al III-lea sub puternicul împărat german, Frederick Varvarus.

Nu este de mirare că Thomas Vecket sa pocăit foarte curând de conformarea sa lașă și a declarat în mod deschis acest lucru, refuzând să sigileze „decretele Clarendon” cu sigiliul său arhiepiscopal. În acoperire-tivshekhm θ. Becket, dintr-un impuls pocăit, a părăsit curtea și s-a retras la Winchester, unde, în hainele unui păcătos pocăit, a așteptat cu umilință permisiunea papei pentru crima pe care a comis-o.

Toate acestea l-au adus pe Henric într-o furie groaznică și a ordonat un proces arhiepiscopului, acuzându-l că a deturnat vistieria statului și că a trădat patria. θ. Vek-ket s-a prezentat la această curte în toată ținuta sa de mare preot, însoțit de clicuri simpatice din partea populației. Când au început să citească verdictul de vinovăție. apoi arhiepiscopul s-a ridicat și a spus solemn: „cum aurul este mai prețios decât plumbul, tot așa puterea spirituală este mai mare decât puterea seculară”. În aceeași noapte, fugind de mânia lui Henric, a părăsit Anglia și a aterizat pe coasta flamandă a Franței pentru a căuta protecție de la Papa Alexandru al III-lea. Cu ajutorul acestuia din urmă, s-a realizat o reconciliere importantă în 1170. Becket cu Henric al II-lea, care a fost de acord să-l accepte și să revoce decretele Clarendon.

Școala lituaniană (1 SOI) Klausen a intrat la Copenhaga Univ (expleție: în .1.813 a primit diploma de Candidat la Teologie, în 1817 - Doctor în Filozofie pentru

Dar această împăcare a fost doar aparentă | Klausen, Henrik Nikolai, danez bo-II foarte fragil: θ. Beckett. parcă un oaspete și o personalitate politică (1793 - triumfând asupra lui Henry, s-a comportat în 1877). Fiul cuiva celebru la vremea lui, sfidător în relație cu regele: în propriul său probit-raționalist de la Copenhaga. la rândul său, ultimul nu l-a putut ierta că a absolvit învățământul secundar în Mitropolia toate dezamăgirile sale amare din școala na-Ilptepskpy j.choo g4 Kie.vgen cântă insulte purtate. Și așa, într-o zi, în căldura iritației, Heinrich a provocat o exclamație imprudentă: „ahh. de m-ar scăpa cineva de acest papă neliniştit!44 Era o disertaţie: „Apol<”getae Ecclesiae christianae L,alo un motiv pentru slujitorii obligaţi ai regelui să-l omoare pe Soma Becket. O asemenea represalii brutale împotriva arhiepiscopului, care era foarte popular în rândul clerului și al poporului, a fost o lovitură puternică pentru Henric, care s-a dovedit a fi indirectă! vinovat de moarte Beckett. S-au răspândit zvonuri despre minuni la mormântul noului martir și mulțimi de oameni s-au scurs la el. Curând a fost canonizat de papă, care a profitat de o ocazie atât de convenabilă pentru un nou triumf asupra puterii seculare. Poziția lui Henry devenea periculoasă: împreună cu tatăl său și cu proprii fii, întreaga națiune engleză s-a ridicat împotriva lui. Pentru a satisface opinia publică. Heinrich a fost nevoit să sufere o pocăință rușinoasă pentru el: în hainele unui pocăit, un simplu pelerin a mers la mormântul sfântului și aici a implorat cu umilință iertare. După această scrisoare-1 către Papa Alexandru al IV-lea din 1174, el a abrogat în cele din urmă ordonanțe Clarendon44 și și-a predat regatul jurisdicției sale spirituale. Thomas Beckett a devenit unul dintre principalii patroni ai Angliei, unde ziua martiriului său era amintită anual și la fiecare 50 de ani se sărbătorește chiar și o aniversare specială, care s-a repetat periodic până în epoca Reformei engleze din secolul al XVI-lea.

Literatură. Pentru însuși textul ordonanțelor Clarendon44, vezi Mansi XXI, 1187 p. Giles, The Life and Letters of Thomas Becket, Londra 1846. Robertson, Materials for History de la Thomas Becket* cap. 1876-1888). H. Reuter, Aletander III und die Kirche seiner Zeit, Lpizg 1860-64, I - IП c., [precum și în enciclopedii și dicționare în articole despre „θ. Vekchete“: în Herzog—Hint RE. Il3, S. 508, în nostru EnzL II, 359-36*1]. Lavis-Ramoo, Istoria generală II, Moscova 1897.

antrtlieodosiani Platonis (Jusque philnsophiae arbitri ". În 1818-1820 a făcut o călătorie științifică în Germania, Italia și Franța. Vl" Perlin l-a ascultat cu entuziasm pe Schleiermacher. În ale cărui prelegeri a găsit „o formulare clară și precisă a faptului că era jumătate purtată cu bună știință în sine 44. și anume: „o combinație de credință creștină profundă cu critica nesăbuită a ceea ce a fost moștenit și legitimat de către biserică". De aici, Clausen și-a scos simpatia arzătoare pentru unirea în protestantism. La Roma, ". folosind accesul la arhivele Vaticanului, Clausen a pătruns în clădirea de studiu și în învățăturile Bisericii Catolice. Aici, „în punctul central al marii scene ecleziastice,44 a adunat o bogăție de material și a elaborat planul amplului său dogmatic-istoric. La întoarcerea sa acasă în 1821, a luat postul de lector în teologie la Universitatea din Copenhaga, în următorul 1822 - profesor o.o. și în 1830 profesor obișnuit de dogmatică și exegetică, în 1.826 pentru un eseu; „Aurelios Aliénations Hippc-iiiensis s”crae scriptural* interpres44 a primit un doctorat în teologie; a părăsit Universitatea în 1874, având 81 de ani.

De-a lungul celor 53 de ani ca profesor, Clausen sa bucurat de o reputație de om de știință remarcabil și lector excelent (Tankens hojbaarne Hnvding og Ordets hugpude Helt). Posedând o înfățișare reprezentativă și maniere nobile, Clausen a făcut o impresie impresionantă asupra ascultătorilor săi prin judecata sa autoritară, claritatea gândirii, perfecțiunea expunerii și dragostea pentru știința sa.

Dezvoltarea teologică a lui Clausen („auto-dezvoltare chiar, treptată”44) s-a reflectat pe deplin în operele sale literare. La început, mai ales în primul tău

A. Pokrovsky.

Biblioteca „Runivers”

41

Clausen.

42

muncă serioasă: „Organizarea bisericească, doctrină și cultul catolicismului și protestantismului” (1825) KlausenCH) geme „încă * sus” într-o măsură semnificativă pe pământ raționalist, deși „există o dorință * de a se ridica * deasupra lui”. Later* onch” devine o prejudecată tipică pentru „teologia intermediară”. In pemch "totul * mai mult? şi mai mult* devine remarcabilă" predominanţa* a „ortodoxiei biblice" π slăbirea* a antagonismului ecleziasticităţii „bisericeşti". în spiritul liber-gândirii superficiale (fadda), în stadiul final al dezvoltării sale, Clausen deja stă „pe un bun” fundament ecleziastic protestant, „deși „în țesătura sa dogmatică, până de curând, urme ale vechiului ra Ionalism și ale doctrinei Schleiermacher”. în urma cărora „multe puncte esențiale ale doctrinei creștine ale acestora” în în fața pamfletelor lor de J. C. Lindberg. În ¡ timp, Klausench „a devenit” mai mult inspector-confee-sonalpomch” în raport cu Klausench „a fost” în „prezentarea tipărită a” gândurilor sale.

judecata istoriei''''. fără să-și piardă însă speranța „pentru toamna semănării sale”.

Pentru opiniile sale teologice liberale, Clausen a trebuit să îndure o luptă acerbă cu Grundtvig și prietenii săi, care a durat cinci ani (1825-1830 cap.) și a lăsat o amprentă adâncă asupra vieții bisericești din Danemarca. Motivul luptei a fost lucrarea publicată de el despre catolicism și protestantism. Grundtvig a vorbit în numele bisericii în apărarea luteranismului și a tradiției bisericești ("Obiecția Bisericii împotriva Nrof. Teologul Dr. G. N. Klausen") împotriva "creștinismului rațional predicat de Clausen. Dezvăluirea autorului înalților" eretici. Publicat polemic* eseul a fost scris pe un ton atât de dur „și jignitor”, încât Clausen, nemulțumit cu un răspuns tipărit, a intentat un proces împotriva lui Grundtwig.Prietenii lui au venit în ajutorul lui Grundtvig.

un unionist cu o „înclinare” vizibilă spre reformatism.

În sfera politicii ecleziastice, Clausench a vorbit ca un program definit. Convins de laturile "nikch"-ului partidului naţional-liberal. <*Sunt cel mai vechi lider și inspirator. care a luat parte * la „dezvoltarea" legii fundamentale "în calitate de membru al guvernului (1846-1851). Clausench" și-a folosit "toată * influența pentru a-și duce la îndeplinire ideile liberale în domeniul" legislației bisericești. Conform lui Clausen „legea libertăţii legea fundamentală a Bisericii Protestante. În virtutea acestui principiu, onch „ratovalch” pentru un astfel de sistem bisericesc, care asigura „cel mai larg spațiu” pentru autoguvernarea bisericii, în rândul „învăţăturii-semn” a laicilor. conform păstrării „hului” şi * timpul rolului tradiţional al episcopiei. Toate eforturile bisericii sale „de a pune în aplicare ideea unei biserici populare autonome” au eșuat, întâmpinând „opoziție puternică din partea înaltei biserici”. care se temea de democrație în biserică, deci - chiar * mai mult * - din partea Grundtviigianch. nedorit "instituție * așteptare * n_ya" biserica riksdag ". Clauseig a trebuit să depună cazul" la

¡lăsându-i" "să supraviețuiască procesului /!" fermentaţie".

Activitatea literară a lui Clausen a fost foarte semnificativă. Primul? locul în ordinea timpului este ocupat de lucrări asupra executorului Noului Testament. Pe lângă teza de doctorat despre Augustin menționată mai sus. aparține aici”: „Quatuor ehap-geliorum tabulan synopticae” (1829): „Evanghelia lui Ioan” (1855) și „Mesajul * Ap. Paul to the Romans" (1860). Lucrările exegetice* ale lui Clausen se remarcă prin concizia și claritatea prezentării lor; În direcția lor i, PO reprezintă experimentele de reconciliere a vederilor infirme, a „cursului mijlociu” (la styra midslorms) între JP ¡Lange și ElegreHomch „sch” pe de o parte, I Srrauss'oM4 ”și Weisse-sch ” pe de altă parte. ! se observă în „lucrările sale dogmatice. Care sunt:” Dezvoltarea * principalei „dogma creștine)” (1843):

Doctrina Stian” (1853) și „Prezentul și viitorul vieții bisericești evanghelice” (1859; data a 2-a, 1878). Depărtându-se de ortodoxia ecleziastică, Clausen a pretins dreptul la ortodoxie biblică (Skriftteologi — în expresia lui Grundtvig), care se dezvăluie în felul său de a prezenta dogmatismul, dar „înimirea” vederilor dogmatice de bază ale lui Clausen „împiedecă dovezile pe care le citează. Sfânta Scriptură." atinge-ți scopul" .

Un grup special este format din scrieri polemice îndreptate în principal împotriva Grundtvngismului, principiile cărora Clausen le-a considerat „distructive pentru biserică” (kirkeopkísende). Acestea includ: „Skriftordet og levende ord” (1863), „Om den grundtvig. Prăstefrihed" (1864): "De kirkelige individer og det kirkelige samfund" (1867) și "Grundtvig-smen soni lăreretning og som livsretning" (1866).

În plus, a publicat două broșuri despre proces: "Om den teologiske Partiaand" (1831) și „Om Injuriantens og den injurieredes Stilling i Danmark". Din 1833 până în 1877 Clausen a publicat un jurnal: „Tidskrift for udenlandske teologisk literature”, care a avut o mare importanță în familiarizarea clerului danez cu literatura teologică străină.

După moartea lui Clausen, au fost publicate memoriile sale: „Optegnelser om mit Levneds og min Tids Historie” (1877) și două volume de lucrări mici, sub titlul: „Faedrelanske Forhold og Anliggender” (1881) și „Kirkelige Fõrhold og Anliggender” (1885).

Bustul din bronz al lui Clausen din fața clădirii Universității mărturisește marea importanță a acestui gânditor religios și personalitate publică.

Literatură. AГ-s. „Optegner”; Prof. Pr. Nielsen în Br idea’s, Dansk Biogr. Lexikon (D. 3) și în „Kirke-Leksikon for Norden” (H. II); Egozhe\ Karakteristiker og Kritiker; Erslev, Fori. Lexicon; Helveq. Den Danske Kirkes Hist. eft. reforma." II; Saimons en^ Konversationsleksikon, B. IV; Nordisti, Con-versationslexikon, B. 2 (Art. „Clausen”). Cp. Brockhaus şi Efron „Dicţionar enciclic” XV, p. 327.

Prot. 11. Rumiantsev.

Şcoala Teologică din Klevans, dioceza Volyn: vezi „Enc.” III. 790.

Calomnie (συκοφαντία, calomnie) - dezvăluirea răutăcioasă a păcatelor secrete, a faptelor rele sau a crimelor altuia, care în realitate nu au existat, cu scopul de a-l dezonora, de a-i zdruncina sau de a-și scăpa autoritatea în ochii altora, pentru a-i deteriora reputația. În special, conceptul grecesc συκοφαντία, în contrast cu sinonimul său μήνυσις, înseamnă distribuție? zvonuri false și rele sistematice, parcă profesionale4. Calumnia latină înseamnă de fapt orice viclenie sau înșelăciune, apoi făcută pentru a înșela pe altul, mai ales în explicațiile juridice - în procese. Potrivit cuvântului folosit în limba rusă, „calomnie” înseamnă „rău răutăcioasă, răuvoitoare *, calomnie, calomnie, calomnie (reproșuri, poate adevărate), denigrare, obscenitate, calomnie, calomnie”. Cu toate acestea, chiar și minciuna în sine este numită „calomnie”.

Fiecare „calomnie” caută să distrugă sau să zdruncine „numele bun” (Prov. 22:1, Eclesias. 5:2) al unei persoane – adică onoare și respect. pe care, într-o oarecare măsură, îl foloseşte într-un cerc mai mult sau mai puţin larg de concetăţeni, în cutare sau cutare societate. și ce greutate i se acordă aici, servesc ca bază a încrederii în el și a dispoziției: urme .. toate acestea sunt o condiție necesară pentru acțiunea nestingherită într-o anumită sferă, în timp ce pierderea acesteia zguduie pământul de sub picioarele unei persoane, parcă și-ar lega mâinile și picioarele. Dacă cel ce-și iubește aproapele își păstrează numele bun în toate privințele. pătruns de respect pentru el, în inima lui „punându-l mereu pe celălalt deasupra lui, apoi în osândă, bârfă. calomnia și, cu atât mai mult, calomnia – în special calomnia publică – dezvăluie în mod clar un defect!” din această iubire sau chiar ură se exprimă, o dispoziție complet anti-creștină*, făcând o

persoană „ucigaș de oameni” (1 Ioan 3, 15), fiul „diavolului” (-3,10), al cărui însuși Numele înseamnă „defăimător”, care a fost un ucigaș de oameni de la început și nu a stat în adevăr, căci nu este adevăr în el: când spune o minciună, vorbește pe a lui, căci este un mincinos și tatăl lui. minciuni (Ioan 8:44).

„Calomnie” include acuzații

Calomnie.

fals în mod obiectiv și în același timp dăunător aproapelui într-un fel sau altul. Subiectiv, calomniatorul este de vină în măsura în care este conștient de falsitatea mărturiei sale și, în ciuda acestui fapt, sau chiar din cauza acestei conștiințe, recurge la un astfel de mijloc. Calomnia este un produs al mândriei. prin însăși natura sa, străduindu-se să-și umilească aproapele. De foarte multe ori calomnia apare din invidie și din alte pasiuni, în special din dragostea de bani.

Pentru a aprecia în toată realitatea criminalitatea obiectivă a calomniei în fiecare caz particular, trebuie să se țină seama. în a 1-a - în ce măsură reputația calomniatorului este distrusă sau doar zdruncinată și cât de ușor este să o restabiliți: în a 2-a - autoritatea, puterea, încrederea și influența de care a profitat calomniatorul și care a asigurat succesul fapta lui distrugătoare; în al 3-lea - mediul în care este aruncată calomnia, gradul de dezvoltare mentală și morală a acesteia, precum și împrejurarea cât de largă este sfera calomniei: un alt lucru este un cerc intim apropiat și cu totul altceva - publicul larg, în care calomnia patrunde prin presa. conversații și conversații publice etc.: în al 4-lea - cât de încăpățânat, sistematic și consecvent se răspândește calomnia; în a 5-a - însăși natura pierderii sau a pagubei cauzate de calomnie, în unele cazuri direct neîmpărtășită: în a 6-a - acel pericol. care pot apărea sub influența calomniei asupra întregii societăți, când calomnia privește instituțiile, instituțiile și persoanele, mai ales utile și necesare societății etc. Mai ales criminală este calomnia atunci când vine de la persoane care, prin poziția lor cea mai oficială, sunt chemate să respecte adevărul și care uneori folosesc calomnia pentru a acoperi și justifica violența și abuzul în serviciu (cf. Luca 3:14).

În ceea ce privește întrebările care se rezolvă de obicei în sistemele teologice catolice - cu privire la modalitățile de reparare a prejudiciului cauzat prin actul de calomnie (de exemplu, dacă persoana calomniată merge în instanță, poate fi de acord cu o recompensă bănească etc.), atunci un astfel de raționament ar trebui de fapt nu într-un tratat teologic, ci în juridic

chineniyah. Este interesant să comparăm aceste vederi cu cele ale Sf. părinți asceți cu privire la întrebarea cum ar trebui să trateze calomnia.

Potrivit învățăturii ascetice, ascetul este la fel de rece și indiferent la lauda și cenzura oamenilor (învățătorul Barsanufie cel mare și Ioan, Îndrumarea vieții spirituale .., M. 1855, p. 112). Remediul pentru o asemenea indiferență este autoreproșul. Atent, cu frica de Dumnezeu, cercetându-se pe sine și punându-și sever conștiința, ascetul se găsește mereu vinovat (ibi (1., p. 95). Cultivând smerenia în sine, ascetul se consideră nu pentru „ceva”, ci pentru „nimic” , gata să spună „iartă-mă” la fiecare cuvânt (ibid., p. 39), gata să pledeze vinovat pentru toate crimele ridicate asupra ei. de păcătoșenia lui în general și, având în vedere starea lui spirituală, el găsește că merită şi mai mari reproşuri şi acuzaţii (Philokalia, vol. II, p. 447. 453). Foarte caracteristic, nair., este un caz din viaţa Pr. Macarie al Egiptului, care nici nu a vrut să se justifice în calomnia ridicată împotriva lui de o fată care și-a pierdut nevinovăția (vezi în lucrarea prof. A. A. Bronzov, Rev. Makariy Egipteanul. , vol. I, Sankt Petersburg. 1899, p. 186-191,.

Literatură, f En. Theophanes (Speak;, Inscription of Christ. Moral, 2nd M. ed. 1895, pp. 452-454. f Episcop Peter, Indication of the way to salvation, 2nd M. ed. 1885, pp. 77-78. Schmidt, Synoiiymik des griechischeii Sprachc III, Lpzg 1879, p. 414-415 Baremberg et Saglio, Dictionnaire des antiquités grecques et romaines I, p. 853-854 A. Yacant et E. Mangenot, Dictionnaire de théologie catholique (II Paris 1904), col. . 1369-1376: Prog. E. Dublanchy, Art. „Calomnie * 4. V. I. Dahl, Dicţionar explicativ II, erp 136 [nr ed. a 3-a vol. 11 288] S. Alphonse, Thcolugia moralis 1.III, η.991 ff. Lehmkultr Theologia moralis, t.I, n.1191 p. Génicot, Theologia moralis institutiones I (Louvain 1898), η.561 ff. .

S. Zarin,

Clemente.

Clemange (demandes, de Clainengiis) Nicholas s-a născut în jurul anului 1367 la Clamange, în satul Champagne, și a studiat la Colegiul Navarre, apoi un focar de învățătură și dispoziție patriotică în Franța. Aici, grație lecturii sârguincioase a autorilor antici, a primit o educație umanistă temeinică. Cu toate acestea, influența clasicilor asupra lui Clemente s-a limitat la un stil al compozițiilor sale, fără a-i atinge părerile. Din ce în ce mai mult a fost capturat de interesele ecleziastice și teologice. A primit în 1391 doar o diplomă de licență în teologie. Teologia, ca știință, împreună cu filozofia, îi erau străine, căci N. Clemente era cel mai puțin înclinat spre speculație și, abandonând diviziunile inutile, s-a străduit să studieze izvoarele teologiei, cărora voia să le dea un caracter vital și practic. , dar în curând un unionist skoe mișcarea l-a prins și l-a distras de la virgule. În ciuda neînclinației sale naturale față de activitatea publică, el, ca și prietenul său Gerson (Gerson), a fost forțat să intre în arena luptei politice ecleziastice. Întorcându-se din proprie inițiativă lui Carol al VI-lea cu îndemnul de a se ocupa de eliminarea

schismei, el a primit în 1394 ordin de a lua un vot la Universitate pe problema unirii. Dacă a fost ales atunci rector al Universității este îndoielnic. Clemente a expus rezultatele votului într-o notă extinsă, unul dintre cele mai importante documente ale epocii. Odată cu moartea lui Clement al VII-lea, ea și-a pierdut r. „Alegerea unui nou papă, care a avut loc contrar dorințelor curții din Paris și ale Universității, a provocat o scindare în universitate, care a avut o importanță deosebită datorită faptul că partidele politice ale curții orleaniste și burgheze erau asociate cu partidele universitare. Petr Lyuna, ales papă sub numele de Benedict al XIII-lea, încă legat în Pa-| Rige, a reușit să câștige de partea lui împotriva prea multor persoane cu influență de vacanță de la Universitate și printre golfuri, care doar interferează cu bietul Clemente. După o oarecare ezitare, țăranii să muncească și să servească drept scuză, Niya Clemente a fost de acord cu propunerea, nu de rugăciune, ci de distracții grosolane, ca noul papă să-i fie secretar și, în acest fel, să se răzvrătească și împotriva vieții lui. sfinții, astfel, și-a legat soarta de soarta căreia te fac să uiți Biblia; în deşi un om mare, dar nefericit, opera lui De studio theolog'ico, el

Scrisoarea de numire a acestuia este datată 16 noiembrie 1397. Făcându-l pe Clement Jas secretarul său, papa s-a privat astfel de influentul său protector la Paris și, între timp, partidul democratic burgundian, care câștigase puterea, a înclinat Franța spre rebeliune. De ceva vreme, papa și secretarul său au fost în postura de bețivi la Avignon și doar influența orleaniștilor i-a eliberat. În toamna anului 1406, Clemente l-a părăsit pe papa fără să-l anunțe public, iar când în primăvara anului 1408 a devenit cunoscută la Paris o lucrare a lui Benedict al XIII-lea (datat 19 mai 1407 din Marsilia), cu care a amenințat curtea regală cu excomunicarea. , iar în cercurile pariziene a început iritarea împotriva secretarului papal, presupusul autor al bulei. Degeaba și-a dovedit Clemente, într-o scrisoare către Universitate (care se afla la acea vreme în apogeul influenței sale, datorită frământărilor interne din Franța) nevinovăția în această chestiune prin faptul că nu mai era alături de papa la momentul întocmirii taurului; era prost crezut. Temându-se parțial de persecuție, parțial ca urmare a unui impuls interior, Clemente de Langres, unde devenise canonic, s-a retras în izolarea unei mănăstiri cartusiane, mai întâi la Valpro Fonds, apoi la Fontaine-du-Gosque. Aici au fost scrise cele mai importante lucrări ale sale. În tăcerea mănăstirii, a apelat în primul rând la Biblie, pe care, după el, o neglijase până acum. În scrierile sale, Clemente are un sens opus. Ea expune erorilor și abuzurilor bisericii puritatea învățăturii biblice. În De iiuctii eremi, el vorbește despre importanța unei vieți solitare, care facilitează comunicarea cu Dumnezeu prin autoaprofundare; stituendis se ridică pro-

Clemente.

nu aprobă o astfel de decizie și, împreună cu majoritatea clericului francez, consideră de dorit să-l recunoască pe Benedict al XIII-lea. În Disputatio de consilio, el este mai degrabă sceptic cu privire la catedrală. Clemente se îndoiește de asta

! Adevărat, Biserica este infailibilă, dar ea este acolo unde este Duhul Sfânt și numai Dumnezeu știe unde lucrează El – și poate fi o vreme când „in sola potest muliercula per gratiam mânere Ecclesia”. Aceste prevederi despre biserica invizibilă au fost destinate să joace un rol important în istoria Reformei. Clemente îi sfătuiește pe părinții catedralei să aibă în vedere doar binele bisericii și să se bazeze pe Biblie în deciziile lor. Dar consiliul primește prea multe sfaturi pentru a-l lua la inimă. În timpul luptei Delfinului cu Phshippe din Burgundia, Clemente, deși era un oponent al englezilor, s-a poziționat de partea acestuia din urmă și i s-a adresat cu un îndemn de a restabili legalitatea în țară (De lapsu et repara -tione justitiale sive). patriae 1419). În 1421, la Chartres, el a apărat drepturile bisericii Gallpkan într-o dezbatere publică.

este căutat unui tânăr teolog, care a cerut ca această imagine să fie confirmată oficial de către consiliul său, dacă ar trebui să rămână în Actele Unia. În iunie 1415, Clemente a absolvit sau merge la preoție; aici s-a întors cu un îndemn la prudență, autorul se plânge că teologii merg chiar direct la catedrală. Catedrala a declarat cu bună dispoziție că nu merg unde sunt; toţi cei trei papi nealeşi. Au nevoie de un secretar mai presus de toate – ca preot pentru non-[Venedictul XIII, care recent s-a dovedit a fi dintr-o ofertă de țărănimii respectabile și asuprite de a ne lua din nou locul de odinioară; Clemente inspiră că teologia trebuie studiată în primul rând, dar Biblia și. folosește-l ca mijloc de a predica Cuvântul viu al lui Dumnezeu. Mai puțin importante sunt micile tratate teologice De filio prodigo și De Anticliristo. El nu pierde din vedere viziunea contemporană Duhul Sfânt a fost prezent la evenimentele anterioare. În lucrarea lui Ofatio ad baPiagipiiShih consiliilor ecumenice, din moment ce El principes el consideră civil! o catedrală nu constituie o biserică; stvo, iar în tratatul Non mente solimi e!

Babylone (liscendentiim esse, sed etia incorpore) îl sfătuiește pe prietenul său Gerhard Mashet să caute refugiu de tulburările politice în singurătate.Cu o atenție acută a urmărit mișcarea care a dus la Sinodul de la Constanța.A dedicat două tratate problemei reformelor bisericești, indisolubil. legat de el cu chestiunea unirii.Întâi, în 1411, a fost publicată o lucrare) De praesulibus simoniacis, înfățișând viața vicioasă a clerului; apoi a venit altul, mai cuprinzător și mai profund luând în considerare calamitățile bisericii, tratatul De ruina Ecclesiae sau de corrupto Ecclesiae statu. Critica nu a spus încă ultimul cuvânt despre ultima lucrare. Adolph Münz (Nie. de Ciem., Sa vie et ses écrits: thèse. Strasb. 1846) și C. Schmidt (în REV ¿lerzog-Hauck a 2-a ed.) constată că o lucrare plină de astfel de atacuri este călcată în picioare de englezi. , iar în 1425, kami bisericii, nu poate aparține când împăcarea între secretarul papal era deja planificată, în timp ce I. B. Schwab (Job. Gerson, Würzburg 1858), Georgy Voigt (în Wibderbelebiing d. klass. Alter-thums II3, 349- 356), G. Schubert (Ist NV Cl. Vertasser d. Buches: De corrupto

Statuia Ecclesia? Progr. d. Realschule II, o. 2,¡a patriei. Clemente ocupă un remarcabil Grossenhain 1882 și Lpzg 1888) și locul lui Bessi în istoria francezilor timpurii (în REV Herzog-Hauck IV3, 138-142)" găsesc o explicație pentru aceste atacuri în faptul că acest tratat a fost publicat la acea vreme. a Consiliului de la Constanţa. În ciuda exagerărilor istorice, oferă o imagine completă a stării actuale a bisericii și a principalelor caracteristici

Burgundia și Carol al VII-lea, s-au întors la punctul de plecare al vieții sale - la colegiul Navarre, unde a început să țină prelegeri. Aici Clemente a murit în 1437, după ce a experimentat eliberarea lui

naștere. Este remarcabil că, în timp ce cei mai buni autori ai țării scriau în limba lor maternă h, el nu a părăsit franceza. În aceasta, asemănarea lui cu Erasmos, de care se deosebește și în orice altceva, este umanismul galic față de cel german.

nici un cuvânt la

cât de diferit

Surse și literatură. Cea mai completă ediție a scrierilor lui Clemente de J. M. Lydivs, Nie. deCl. opera omnia, Lugd. Băţ. 1613. Izvoarele istoriei mișcării unioniste și reformiste din Franța sunt date de Pastor. Gesch. d Pápste I, XXIV fol. iar în Chartularium univ. Parisieiisis edd. JDenifle și Châtelain, or. Ili, 1894. Din literatură, pe lângă cele enumerate în text, se mai indică: Knôpfle^\ Nie. v. Cl. în Ki rehén-lexikon λΓ. W et z e r und Hr cite IX2 [Sp. 298;. F. Lichtenbcrger. Enciclopedia III, p. 204; Herzog-Hauck, RE. IV3. S. 138-142: The Catholic Encyclopedia IV, 11. Prof. Michael BuMerger, Kirchliches Handlexikon I, München 1907, Sp. 950-951]. P. Feret b La faculté de théologie de Paris IV. 275-295. cf. de asemenea III tonti : H. Thom¡. La date de la mort de Nie. de C.I. în „România" t. XXV, 97 (1896); Robertson şi Duke. History of the Christian Church, II. 325 p., 401 p. 1890].

S. Troitsky.

Clementinae — compendiu bisericesc catolic — vezi în articolul „Corpus jiiris canonici".

Vezi Clementine. „Clement" mai jos.

Klementievsky Nikol. Etapa. (Mitr. Nicanor): vezi „Ents." IP, 774-775.

Klemming, Gustav Edvard, renumit bibliolog și scriitor savant suedez (n. 1823-1893). Născut la Stockholm, fiul unui bătrân de breaslă; la sfârşitul educaţiei sale academice la Upsala (1846) a intrat în

serviciul bibliotecii regale, unde a ocupat treptat funcţiile de amanuens (copist manuscris), bibliotecar de personal şi director de bibliotecă (1877-1890). În 1868 a primit titlul de Doctor în Filosofie honoris causa la Univ. Lund, a fost membru al diferitelor societăți învățate, suedeze și străine.

Interesul pentru antichitatea autohtonă a trecut la Clemming de la tatăl său, un iubitor și cunoscător al antichităților, care deținea o colecție foarte valoroasă de rarități literare, monede și opere de artă. Influența decisivă asupra întregii cariere academice ulterioare a lui Clemming a fost englezul C. Stephens, un cunoscut arheolog și filozof.

log (mai târziu profesor la Universitatea din Copenhaga), care a atras atenția unui tânăr curios asupra studiului manuscriselor antice, suedeze și a monumentelor literaturii medievale. Pe când era încă student, Clemming și-a propus să întocmească o „bibliotecă suedeză.” cărți despre El a adus-o în Suedia ca un cadou bibliotecii regale în 1856. Când, în 1843, la inițiativa lui Stephens și Hylten-Cavallius, „Societatea suedeză de scriere antică” (Svenska Fornskriftsüllska-pet) a fost înființată, Clemming a luat parte activ la activitatea acestei societăți, declarându-se imediat un muncitor de frunte și cu experiență în editarea și publicarea „colecțiilor” societății. Odată cu admiterea în slujba bibliotecii regale, Clemming și-a dat toată puterea și energia în folosul acestei instituții, pe care nu a părăsit-o până la sfârșitul vieții.Prima preocupare a lui Clemming a fost să pună în ordine biblioteca „din stare haotică”. și astfel să-l pună la dispoziția publicului pentru utilizare. Întrucât sediul bibliotecii din clădirea palatului nu corespundea scopului său, Clemming a început să facă o petiție pentru construirea unei clădiri special adaptate în acest scop. Din inițiativa și planul său, s-a ridicat clădirea bibliotecii, care se etalează acum în Hummel Gorden, reprezentând din toate punctele de vedere un depozit de carte exemplar. Cot la cot cu grija neobosită pentru creșterea și prosperitatea urmașilor săi, Clemming a arătat cea mai înfloritoare * activitate literară în domeniul său preferat. Numeroasele sale lucrări pot fi împărțite în două grupuri principale.

1) Lucrări bibliografice.Cele mai cunoscute dintre ele sunt următoarele: „Scriitor calendaristic suedez” (1878); „Literatura liturgică antică suedeză” (1879); „Istoria tiparului în Suedia pentru 1483-1883” (1883); „Literatura despre Birshtt” (1883) și

„Bibliografia suedeză 1481-1600” (1889-1892).

2) Ediții, monumente ale scrierii medievale. Acestea includ: „Revelația Sfântului Birscht” (1857-1862); „Reflecții ale lui Bonaventura asupra vieții lui Hristos” (1859-1860); Cartea de rugăciuni suedeză 1532 (1862); „Cronicile rimate medievale suedeze” (1865 - 1868); „Stiluri medievale suedeze” (1879 - 1881); „Imnuri latine, folosite anterior în bisericile, mănăstiri și școli suedeze” 4 volume (1884 - 1887) și multe altele. Majoritatea monumentelor literaturii medievale publicate de

Clemming au fost publicate în „Colecțiile” de limba suedeză. Despre. scrierea antică. O parte din cercetarea minuțioasă a lui Clemming a fost publicată într-o colecție specială (Ur en antecknares samliiig-ar 1868-1873). Potrivit opiniei unanime a criticilor savanți suedezi, danezi și norvegieni, Klemming a fost „poate cel mai remarcabil cunoscător al literaturii suedeze”, scris de mână și tipărit „„scrib” în cel mai bun sens al cuvântului. Competența sa în citirea manuscriselor și în probleme de filologie și cronologie a fost „dincolo de comparație.” „Numerele lucrări exemplare ale lui Clemming și grandiosul departament suedez pe care l-a creat în biblioteca regală, creat de eforturile sale, vor rămâne mult timp martori ai cunoștințelor sale extinse și arzătoare. dragoste pentru monumentele literaturii suedeze”.

Literatură. B. Bergstrõm, Frân GE K—s ungdomsâr (въ «Ord och Bild» за 1894 г.); Hist Journal, 1893 (Шюкт); Wieselgren. H. въ "Svea" за 1894 г.; "Litograf. Allehanda" за 1864 г. (p. 84—85); Biografigli Lexikon, B. VI; Salmonsen's Konversationslexikon, X Volume. Kjõpenh. 1900; Axel Andersson, Bi-bliogrãphia. Kleinmingiana. 1890.

Прот. II. Румянцевъ.

Klɵnovsky, Nikolai Semenovici, n. 1857, compozitor și dirijor, cunoscut pentru munca sa de etnografie muzicală în domeniul cântecului popular; în 1902, a publicat (de P. Orgenson la Moscova) „Cântări la Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur al cântecului georgian (kahetian), cu text slav și georgian, în

armonizare pentru cor mixt. Lucrarea s-a bazat pe o înregistrare cu trei voci a melodiilor georgiane, realizată în anii patruzeci ai secolului al XIX-lea. A. Mrevlov, potrivit lui Klenovsky, este cu siguranță primul și cel mai vechi. Armonizarea păstrează armonia și autenticitatea melodiei complet neschimbate . Recenziile despre opera lui Klenovsky care au apărut în presă, salutând publicația ca fiind prima care a familiarizat cântăreții ortodocși cu cântecul georgian și aduc un omagiu talentului și experienței armonizatorului, au remarcat, totuși, inaccesibilitatea armonizării pentru poporul georgian însuși. (D. Arakchiv) și a pus la îndoială valoarea înregistrării în sine A. Mrevlova (I. I. Kompaneisky): vezi „Rus. Muzică. Gaz." 1902-3 ani. Aproximativ 42, 2, 17-18 etc. - Din 1902 până în 1906, Klenovsky a deținut succesiv, funcțiile de asistent manager și asistent șef al capelei de cântări ale curții. În 1906, Klenovsky a părăsit serviciul. în Capelă.

A. Preobrajenski.

Kleonicus, Sf. Mucenic al Capiodociei, secolele III-IV. Împreună cu Eutropius și Basilisk, a fost rudă cu Sf. Theodore Tyron și pus într-un grad militar. Pentru mărturisirea lui Hristos, ei au fost prezentați ighemonului Askli-podot. În mijlocul chinurilor lor, ei au fost întăriți de apariția Sf. Teodor Tiron. După distrugerea templului de către sfinții lui Artemidin, aceștia au fost supuși la noi torturi și în cele din urmă au fost răstigniți. Amintirea tuturor este 3 martie.

Martiriul lor în repovestirea greacă modernă se găsește în ediția cuvintelor Sfântului Efrem Sioyin; Menaion slav; Makar Ch.-Mineya: Prolog.- Seria.

Chr. ,Ί opare cb.

Cleopa (Κλεόπας - Luca 24, 18) și Klops Κλωπας -Iн. 19, 25; mărturia lui Igisip în Eusebiu Ts. I. 3, 11. 36:6 4, 22:4) sunt nume identice, după cum arată traducerile antice, unde Κλωπα în Ioan. 19.25 se traduce: Cieorae, sau Cleophae (Peshito: Laien antic; Vulgata). „Cleopas” (—Κλεόπατρος, ca

πατρος) este, probabil, greezed în pronunția lui „Cleon”.

Comparativ, s-a scris mult despre personalitatea lui Cleon în literatura noastră, ca să nu mai vorbim de literatura occidentală, dar este foarte greu să spunem ceva complet exact, cert despre el; aici este un loc pentru presupuneri și presupuneri. În articolul nostru: „Iacov și solia lui” (vezi „Entz. VI”) am arătat că evanghelia Cleopa, soțul Mariei Cleopova (II. 19, 25), căruia, poate, Domnul i s-a arătat pe drumul spre Emaus (Evangheliștii Luca îi numesc pe cei doi fii ai Mariei Cleopova - Iacov Malago (de înălțime) și Iosiya (Mn. 27, 56. Marcu 15, 40), iar Cleon, fratele lui Iosif Logodnicul, a avut fiul lui Simeon, cel al doilea episcop al Ierusalimului.Igizpp, aflat în istoria Bisericii a lui Eusebiu (4, 22:4), este mai bine să-l urmăm, desigur, pe însuși Eusebiu, iar acesta din urmă îl consideră pe Iacov, fratele Domnului, sau pe Iacov drept drept. , fiul lui Iosif Logodnicul (2, 1), în continuare, Simeon , fiul lui Cleopa, nu era o rudă, ci un văr al lui Iacov. Și de aici concluzia ulterioară că frații Domnului în trup, printre care a fost Iacov, nu sunt copiii lui Cleopa, ci copiii lui Iosif, Logodnicul!, din prima căsătorie. j

Dacă Jacob Malago, fiul Mariei Cleopova, care nu era înrudit cu Domnul, este identificat — la fel ca mulți — cu Jacob Alfeev, atunci întrebarea controversată în știință, dacă numele lui Klopa și Alpheus sunt echivalente, este rezolvată în! sens afirmativ. Este foarte probabil (ca „Alpheus” -Chalphay aramaic a trecut în pronunție în „Kalpay \u003d Klopa (y).

Pentru studiul problemei: Prof. H. H. Deep Sky^ Buna Vestire a Libertății Creștine în Epistola Sf. Apostol Pavel la Galateni, Syab. 1902, p. 64-69 Prof. A. L. Lebedev, Frații Domnului (revizuire și analiză a opiniilor vechi și noi asupra problemei; cercetare istorică și critică, Moscova 1905 și cf. „Entz.” VI 55-91; Vili, 861. Din vest: Λ B Lightfoot, Bpistola Sfântului Paul către Galateni, Londra 1890, p.

252-291; th. Zahn, Forschungen z. GE-'

schirhted. neutestam. Kanons, Th. VI, Leipzig 1900. [Vezi. de asemenea, Hastings, A Dichiona ry of the Bible I. p. 74,449; 321. 322. Cheine, Enciclopedia Biblica. 1.col. 848-853. Vigouroux, Dictionnaire de la Bible I, col. 8u6-807. The Catholic Encyelopedia IV, p. 48. J. Hastinga, A Diction a ry oГ Christ and the Gospels I. 337-338. 232 - 237. Edinburgh 1906] Vezi şi literatura: „Jakov şi epistola lui *· în Enz” VI.54-5'.

/(. Bogdaşevski.

Cleopatra, binecuvântată de Opvaid, secolul al IV-lea. Soția lui Tyrone, a locuit în satul egiptean Sir. După moartea soțului ei, în timpul martiriului de la Uara (Vara), a ajuns la locul martiriului, a luat trupul sfântului și l-a adus în satul ei, unde l-a depus în sicriul bunicului ei, iar în fiecare zi kaila. în jurul sicriului. Mulți bolnavi care veneau la halat s-au vindecat. Construirea unei biserici pe numele Sf. Huara, ea a dorit să-l transfere pe sfântul aici în prezența episcopului, de la preoți și laici. Fiul Cleopatrei, Ioan de 12 ani, care se pregătea pentru serviciul militar, a slujit ca obiect al tuturor grijilor fericitului, care s-a rugat Sf. Uara, pentru ca el să fie un asistent al fiului ei. Așa că John a murit. Cleopatra cade la ciuperca Sf. Uar, și cu o exclamație de reproș: ... Am făcut atât de multă muncă pentru tine și acum mi-ai ucis fiul.” În vis, Uar, ținând mâna lui Ioan, i s-a arătat Cleopatrei și i-a spus: L-am luat pe fiul tău ca fiind. o armată pentru Regele Cerului”. Iar Ioan, la rândul lui, i-a spus mamei sale: „De ce te ascunzi. plange mama? Sunt în oastea Regelui Hristos și cu îngerii stau în fața lui Nmu.” St. Ware a răspuns că moartea ei va urma peste un an. Fericita și-a îngropat cu bucurie fiul, și-a împărțit proprietatea săracilor, iar un an mai târziu ea însăși a murit. Este înmormântată în biserica Sf. Huara. Amintirea ei este 19 octombrie.

.Un martiriu * ea în AA. SS. Boll, octombrie VS, 428, (cf. Martyre. de s. Varc et (b; ses compagnons, Bruxelles 1852); altele, Mtafras.tovo, y Migne. Patrol. gr.'CXV. 1141; Makar. Ch.- Menaia Prolog - Sergius.

Chr. Loparev.

HalzLsa, Der h. Bernard v. Clairvaux, Abt und Kirchenlehrer, Dülmen 1906] Prin munca călugărilor, masa lemnoasă și alpină a Clairvaux a fost transformată într-o vale bogată și luxoasă din punct de vedere climatic. Mănăstirea a prosperat, iar împreună cu

Cleopatra Tea este fiica regelui egiptean Ptolemeu al VI-lea Philometeur, menționată în cartea I. Makaveyskaya; a fost soția (în succesiune) a trei regi sirieni. În 150 î.Hr Chr. filometor în depărtare până la Cleopatra pentru Alexandru Vala (1 M> kk. 10, 57, 58); dar apoi, ! o mănăstire veche, a apărut una nouă, urmărind interese sfinte și politice, o mănăstire ovyushny. La momentul primei revoluții, și-a luat fiica de la Alexandru și a separat mănăstirea, dar

după aceasta, în 146, aliatul său Dmitri al II-lea; ceea ce a încetat să mai existe; întinsul său Nicator, duşmanul Arborelui (1 Macc. Il, clădirile s sunt ocupate de închisoarea centrală şi 8-12). Din acest b, alias casele de lucru ale Cleopatrei, există fii - Seleucus al V-lea și Antiohia al VIII-lea. ! Când Dimitrie a fost luat prizonier de parți, Cleopatra i-a dat mâna fratelui său Antioh VII Sides, care a ocupat tronul Siriei. Antioh al VIII-lea, al doilea fiu al Cleopatrei, și-a forțat mama să bea otravă TiT, pe care ea o intenționa pentru el.

[Cm. K. Lichtebcrger, Eiicylopédie II, 190. Wetzer und Welle. Kircheniexikon 1112, 402-403. Herzeg-Hauck, RE. G1", 625; VR C8. Proi. Michael Ihichhergev, Kirchliches Hand-lexik··» 1. München 1906, Sp. 946. The Catho-lir Enyclopedia III, Londra 1908, p. 798-799|.

ÍL Tychin Ing.

[Cm. ylliehm, HW2. 1, S. 855-856; Gîdhe, KBW., S. 3t>9. Smith, Vigoitroux, Hastings, Cheyne, Mart. Deasupra en T. col. 947-948].

llpoT. H. Olivet

Nituirea este denumirea sârbă și bulgară „bil”, [pentru care vezi” Enz „II, 598-599]. Nituirea diferă între lemn și fier. uneori una, alteori două găuri, în care se introduce o frânghie pentru agățarea nituitorului, la ambele capete există trei găuri pentru cel mai bun sunet. aproape un sazhen, h h grosime 1; 2 inci, chiar capetele sunt mai subțiri decât mijlocul. Un ochi este atașat în diametru cu o gaură pentru lanțul de care atârnă nituitorul. Nituitoarele de fier sunt bătute cu un ciocan de fier.

Sfânt A. Petrovsky.

Clairvaux ((. Iairraxax) — un sat din Franța [Claravallis], acum în Departamentul Ob; cunoscut în istorie că aici chiar la începutul secolului al XII-lea abația Sf. Bernard (Clervosskig), fondatorul monahului ordinul lui Cister iantsev [cm . "Enz." II, 403-406 și T.

Clerical, clericalism, partid clerical — toți acești termeni omogene provin din cuvântul „clar” [vezi. acest cuvânt] și dau rădăcinii lor principale același ot-tnok specific exprimat destul de clar insimpatie și antipatie, uneori chiar transformându-se în dispreț direct.

Deja din definiția făcută este clar că un astfel de termen ar putea apărea ca o poreclă dată reprezentanților oricărui clear de către adversarii nx. Deci, într-adevăr, a fost: termenul „clerical”, fiind un derivat al formei latine a cuvântului „cleric” (deviens), a început să fie aplicat în sensul său dezaprobator reprezentanților clerului catolic la sfârșitul evului medieval. epoca, când nemulțumirea față de Biserica Catolică a început să fie mai clar exprimată și au fost pregătite pentru reformă. Este posibil, pizhaluy, să respingem originea acestui termen și mai devreme în secolul XI-XI], când în clerul catolic, grație reformelor lui Grigore al VII-lea (celibatul, invetitura spirituală etc.), eul său de castă. -s-a efectuat izolarea, provocând opoziție, ca și din partea unor clerici (milanezi, de exemplu, și chiar mai mult din diverși sectanți (catarii cu toate

soiurile lor). Dar formularea finală a unui anumit concept de „clerical” trebuie pusă pe seama epoca Reformei şi

numără protestanții, în gura cărora cuvintele „clerical” și „clericalism” au devenit un fel de poreclă, aproape rușinoasă, pentru întreg clerul catolic (Schimpfwort după Palmier’y în Herzog’a).

Pentru a înțelege o transformare atât de ciudată a unuia și aceluiași termen (ctericns este un cleric ales prin tragere la sorți, deci o persoană respectabilă și distinsă; în timp ce „clericalul” este mai degrabă un obiect de batjocură și de ridicol decât de respect), este necesar să rețineți acele abuzuri asupra mea și extreme care s-au strecurat treptat în doctrina catolică a clerului și au compromis însăși demnitatea acestei înalte funcții.

Biserica Romano-Catolică, purtată de ideea supremației papale, a considerat sarcina principală a activității sale, după cum se știe, nu în educația internă și fuziunea organică a tuturor membrilor săi, ci în crearea unei ordini externe puternice. (ordo), un fel de monarhie teocratică absolută. Punctul de vedere al Romei păgâne antice a fost transferat în componența acestei panmonarhii: la fel cum în cea din urmă a existat o linie ascuțită între „patricieni” și „plebei”, la fel, în primul, diferența dintre cler și laici. s-au consolidat din ce în ce mai mult, ale căror relaţii reciproce s-au construit după vechea schemă relaţie dintre patricieni şi plebei. Masa obișnuită a laicilor de rând, restrânsă în drepturile lor cele mai legitime și sacre (de exemplu, dreptul de a citi Biblia și de a se împărtăși din paharul sfânt), a fost interpretată în catolicism ca o plebe spirituală, ca un mediu întunecat pasiv, toate a cărui mântuire depindea de rolul bun al domnitorului clar deasupra ei. Dimpotrivă, clerul, printr-o serie întreagă de măsuri sistematice, a fost izolat artificial de laici, înzestrat cu diverse privilegii și pus pe o aristocrație spirituală deosebită, de neatins pentru mirenii de rând, gestionând necontrolat întreaga viață a bisericii și chiar a mântuirea personală a fiecărui subiect al papei.

Este destul de de înțeles că un astfel de principiu fals al politicii bisericești a dus catolicismul la cele mai triste consecințe: fie a depersonalizat complet întreaga masă de credincioși și a transformat-o într-un prost.

turma de rădăcină sau, dimpotrivă, au iritat-o cu tutela lor timidă și umilitoare și au forțat-o să meargă la extremele reformei. El a umflat clerul cu conștiința unui fel de dominație exclusivă, l-a demoralizat cu absența responsabilității și a controlului și l-a ridicat în spiritul inchiziției și al iezuitismului, consfințind permisiunea oricăror mijloace care vizează întărirea fiecărei puteri (ad. majorem Dei gloriam). Iată această mândră conștiință în rândul reprezentanților

clerului catolic a superiorității lor excepționale, acest spirit de poftă de putere și intoleranță, condiționat de întreaga structură a Bisericii Romano-Catolice - și anume aceștia, nesimpatici din punct de vedere uman general, dar foarte caracteristice din punct de vedere romano-catolic, proprietățile clerului catolic și dau un conținut cert, specific termenului de „clericalism”.Aceasta dezvăluie și înrudirea acestui termen cu conceptul similar de „ultramontanism”, din moment ce clericalismul. în esenţă nu este altceva decât una dintre manifestările ascuţite ale ultramontanismului consistent.

Partidele clericale, în limbajul Europei politice moderne, sunt acele grupuri politice organizate care, în programul lor de stat, manifestă o simpatie mai mult sau mai puțin clară pentru ideea ultramontană, adică pentru triumful sistemului papal. Astfel de grupuri, desigur, pot exista doar în statele cu guvernare reprezentativă și, mai mult, doar în acelea în care catolicismul fie domină (Belgia, Italia, Franța), fie joacă un rol proeminent (Germania).

Profesia de foi a partidelor clericale, programul lor politic într-un stat sau altul, este de obicei determinată nu atât de interesele interne locale, cât de natura atitudinii unui guvern (la un anumit moment istoric) față de catolicism și papalitate. De aceea, de exemplu, în Germania modernă, unde împăratul încearcă să fie prieten cu papa, partidul clerical constituie sprijinul puterii (centrul) acestuia în Reichstag; în Franța din epoca lui Napoleon al III-lea, care a sprijinit papa, clerici

aproape doi kilometri (nu mult mai puțin de 2 verste) Mont-Ferrand; cu tbh por orasul a primit numele Clermont-Ferrand. Primele seminţe ale Evangheliei au fost aici aruncate de Austremonius, care a fost trimis în Galia sub împăratul Decius şi a devenit primul episcop (Arbeilof\ Observations crit. sur la legende de S. Austremonie, Tours 1871).

După el, episcopul Illidius din 370 până în 387, prin viața sa sfântă și prin minunile sale, a dobândit o asemenea faimă încât împăratul Maxim a venit la el la Trier pentru a-și vindeca fiica suferind de crize de demoni. În mănăstirea S. Apuge, numită după Illidius, de la marginea orașului Clermont, se păstrează rămășițele sale. Succesorul său, Neiotian, a obținut o mare faimă prin următorul eveniment. Pe drumul de la Trier spre Spania, un anume Artemy s-a îmbolnăvit și a fost nevoit să oprească pe drum. Când l-a găsit Nepotianul și a săvârșit ungerea ungerii peste el, bolnavul a primit în mod miraculos o însănătoșire completă. Artemius a renunțat la lume și a atins o asemenea sfințenie, încât după moartea lui Nepotian în 388 a fost ales ca succesor al său. Dintre episcopii de mai târziu din Clermont, sunt cunoscuți: Vplhelm-de-Prat (1529-1560), care a fondat colegiile Clermont la Paris și în Clermont însuși, două colegii extinse și un spital. Apoi Ludwig d'Esteinde, care în 1651 a înființat un „mare

seminar” la Clermont și în 1651 un seminar la Trier; mai departe Masilien (1717-1742), devenit celebru ca orator; în cele din urmă, Franz Bonal, numit în 1776 și alungat în timpul revoluției, când (în 1796) abația a fost distrusă și biserica distrusă; a murit la 3 septembrie 1800 la München. Actualul, o sută al doilea eniscop din Clermont, John Vauvert, s-a născut în 1829; În Clermont însuși există multe fundații din diverse ordine și congregații monahale, nu numai pentru bărbați, ci și pentru femei. Printre acestea din urmă se numără cea mai numeroasă mănăstire a Bunului Păstor.

Catedralele din Clermont. primul Clermont-

au fost, de asemenea, conservatori și legitimiști de încredere; dimpotrivă, în Franța republicană de astăzi, care duce o luptă împotriva congregațiilor catolice, partidul clerical reprezintă elementul cel mai periculos, militant, triumfând nu cu mult timp în urmă chiar și asupra celui mai mare dușman al său, ministrul-președinte Combe.

Se mai poate remarca, ca fenomen general, că din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. partidele clericale au început să manifeste dorința de a se uni cu partidele socialiste și social-democrate pentru a-și asigura mai bine interesele reciproce în acest fel și a forma o opoziție mai impresionantă față de burghezie. Această mișcare, cunoscută sub numele de „socialism catolic”, are deja propria sa istorie și o vastă literatură.

Literatură. Una dintre cele mai bune caracteristici artistice ale clericalismului este dată de Dostoievski în Frații Karamazov (Ch. Marele Inchizitor). Vezi, de asemenea, Hhomyakov, Opere II vol. și Ep. (acum arhiepiscop) Anthony („Khrapovitsky), Complete Works II (Kazan, 1900). Despre partidele clericale — în cursurile de istorie generală ale lui Vodovozov, Kariev, Seniobos, Andrew-ks și alții.

O, catolic. socialism—Nitti, Lp Socialisme katholique, Paris 1894. [Vezi. tot sub articolul „Clear” - The Catholic Encyclopedia IV, p. 49].

JL. Pokrovsky.

Catedralele Clermont și Clermont. Clermont este orașul-șef al departamentului francez Puy-de-Dome, situat frumos pe malurile înalte ale două pâraie care se varsă în Allier. Peste 50 de mii de locuitori; viața industrială dezvoltată; Universitate. Istoria orașului Clermont începe din vremuri foarte străvechi. A fost fondată, cred ei, în timpul domniei romanilor în Galia și au purtat numele Augustonometum. Originea romană a orașului este evidențiată de clădirile sale antice, de exemplu, conductele de apă. Atunci Clermont era capitala Avernilor. În epoca marii migrații a popoarelor, în diferite momente, Clermont a fost atacat de goți, alani, vandali și în 976 a fost distrus de normanzi. Ludovic al XIII-lea a legat Clermont de distanța față de el

această catedrală a avut loc în 535 sub regele Theodebert; apoi cincisprezece episcopi adunați s-au pronunțat împotriva alegerii episcopilor de către prinți și au dorit ca în viitor să fie aleși și confirmați de cler și popor. Al doilea sinod a fost în 549. El a confirmat definiția celui de-al cincilea Sinod de la Orleans, care a condamnat erezia lui Nestorie și Eutyches, a vorbit din nou pentru dreptul clerului și al poporului de a alege episcopi și a condamnat simonia (Hefele, III). , 5). În 1095, cea mai remarcabilă dintre toate catedralele din Clermont a fost convocată de Papa Urban al II-lea. Pe ea s-a decis prima cruciada. La consiliu au fost prezenți 14 arhiepiscopi, 225 episcopi, 4 stareți și mulți clerici inferiori, precum și mireni. Sinodul a fost deschis prin citirea mesajului Patriarhului Simeon al Ierusalimului despre situația creștinilor din Palestina, urmată de un discurs pasionat al lui Petru de Amiens, care a descris suferințele creștinilor pe care i-a văzut în Sf. pământ și a cerut eliberarea mormântului Domnului de sub puterea turcilor. Discursul lui Petru de Amiens și mesajul Patriarhului Ierusalimului au ridicat entuziasmul religios al audienței, iar ideea unei cruciade s-a maturizat în ei; dar înainte de a anunța acest lucru întregii lumi catolice și de a o chema la războiul sfânt, consiliul a început să organizeze diverse aspecte ale vieții bisericești. În cele 32 de definiții ale sale, consiliul a încercat să ridice disciplina și morala, să limiteze simonia, concubinatul clerului și învestitura și să asigure liniștea bisericii. Apoi, la catedrală, regele francez Filip a fost excomunicat pentru căsătorie cu soția sa, contele. Angevin, s-a aprobat primatul bisericii din Lyon, episcopul de Trier a primit putere judecătorească asupra bisericilor din Bretania și, în concluzie, biserica a declarat văduve și orfani sub protecția sa.

Aceste definiții ale Conciliului de la Clermont au ridicat, fără îndoială, autoritatea autorității ecleziastice în ochii oamenilor. Abia după aceasta a început realizarea ideii unei cruciade. Pe 26 noiembrie, papa a convocat o adunare publică în piața deschisă din Clermont și în fața unei mulțimi uriașe, entuziaste din punct de vedere religios.

Pius a ținut un discurs animat. Discursul papei conținea un apel pentru eliberarea altarelor creștine de sub puterea necredincioșilor. Impresia acestui discurs asupra mulțimii nemărginite era de nedescris: de multe ori era întreruptă de exclamații de aprobare sau de cuvintele — „așa vrea Vog”. Aimar, episcop de Ton, a fost primul care s-a aruncat la picioarele papei și și-a declarat gata să ia parte la războiul sfânt; exemplul său a fost urmat de cea mai mare parte a clerului și a oamenilor prezenți. Crucea rosie, cusuta pe umarul drept, era un semn pentru toti cei care intrau in armata „sacra” a cruciatilor. Întorși de la catedrală, episcopii și preoții au reușit să trezească zel și entuziasm universal pentru războiul „sfânt”, iar indulgențele distribuite cu generozitate cruciaților au contribuit în mare măsură la succesul cazului.

Pe lângă catedrala din 1095, în Clermont mai existau și alte câteva catedrale (în 1110, 1124, 1140 și 1163), dar toate nu au avut prea multă importanță în viața Bisericii Catolice.

| Vezi 1<\ Lichtenberger, Enciclopedia III, 229-230. Wetzer imd Write, Kirklienlexikon Sh2, 535-537; IV2, 1703. Herzog-Hauck, RE. IV3, 180. Enciclopedia Catolică III, p. 798-798. IV, p. 53|.

II. Tmchinin.

Clementine (Τά Κλημέντια, Clementina). Sub un astfel de nume în știință este cunoscut în prezent un grup de monumente de scriere creștină antică, asociate în conținutul și originea lor cu numele de Sf. Clement, Episcop al Romei și glorios soț al Apostolilor (sec. I). Ei au expus soarta și isprăvile lui imaginare și toate i-au fost asimilate multă vreme ca autor. Aceste monumente sunt următoarele: 1) Epistola lui Petru către Iacov, Episcopul Ierusalimului, și „Mărturia pentru cei care primesc cartea” combinată cu aceasta; 2) Epistola lui Clement către Iacov; 3) „Convorbiri ale lui Clement în număr de 20 (Ὁμιλίαι x, Ho-miliae vigintij, numit și Clement-us în sens strict; 4) „Întâlniri * ^ în 10 cărți (Αναγνώσεις, Recognitio-nes libri X), dosha dshiya înaintea noastră în la „în-traducere a lui Rufinus din Aquileia (sec. V)>

în 5) așa-zis. „Prescurtarea Faptelor lui Petru” (Epitome de gestis s. Petri), cunoscută în prezent în două ediții. Cele mai importante dintre ele sunt „Conversațiile” și „Întâlnirile”44. Conținutul care este de obicei asociat cu ideea de Klpmentpnakh aparține acestor monumente. sunt în esență diferite, că pot fi considerate pe bună dreptate drept lucrări independente^ Epistolele din Petru și Clement „constituie, parcă, documentele însoțitoare pentru ei, deoarece ambele monumente sunt așezate sub formă de epistole către Iacov, fratele Domnului. În special, în prima epistolă, apostolul imaginar îl informează pe primat. al bisericii din Ierusalim că îi trimite „cărţile predicilor sale” şi cere păstrarea lor atentă pentru a evita denaturarea ereticilor. În Mărturie, se povestește apoi cum Iacov, fratele Domnului, a îndeplinit această cerere a „învățătorului suprem” al Apostolilor și expune acele vrăji groaznice pe care atât cei care primesc, cât și cei care transmit cărțile „Predicilor lui Petru” trebuia să se pronunțe.” Expeditorul imaginar îl anunță pe Iacov despre moartea lui An. Petru, aceasta piatra a bisericii, si povesteste cum a luat de la el catedra de invatatura si primatul din Roma, cum a auzit instructiuni despre buna episcopatie si cum, in cele din urma, a primit porunca, dupa ce anunta moartea Apostolului, pentru a-i trimite lui, James, propria sa scurtă descriere , care este oferită mai târziu în „Conversații” și „Întâlniri”. „Reducerea activităților Petraya are o importanță secundară. În ambele ediții cunoscute (mai scurte și mai complete), este un simplu extras din Homiliae viginti și Epistola lui Clement.Opera epitomatorului a constat în abrevieri, unele corectări textuale, înlocuirea unor mici completări din surse terțe. La ediția

mai scurtă și mai cunoscută, în forma ei actuală, se adaugă un extras din martirologia Sfântului Clement, întocmit de Simon.

Teologic Ents. vol. XI.

Metafrastom și legenda miracolului asupra tineretului de la mormântul Sf. martir, revizuit din lucrarea lui Efraim, arhiepiscop. cersonez.

Antichitatea mai cunoștea câteva ediții de Clementine, dar nu au ajuns până la noi. Cea mai valoroasă dintre ele este cea indicată de Rufinus în prefața sa la traducerea „Întâlnirii". Cunoștea două ediții ale Clementinei: una este imaginea tradusă a „Întâlnirii", iar cealaltă este un fel de special. , acum necunoscut; numai că acestea nu sunt „Convorbiri" moderne, deoarece caracteristica pe care o dă monumentului nu corespunde acesteia din urmă.Sf. Epifanie al Ciprului în Panaria (30, 15) și m. b. (Comentariu, în Genesin, p. 14) și Fotie (Biblioth. codd. 112, 113). Ar fi important de remarcat prezența în ea, pentru că în el, poate, s-a putut găsi un original original al lui Clementine, pentru care niciuna dintre Ambele ediții actuale – Convorbirile și Întâlniri – afișează pe toată durata lor atât de multe imperfecțiuni textuale și diverse neglijeri editoriale încât obligă cineva să presupună existența unei a treia ediții intermediare între ele.

Să ne întoarcem la povestea principalelor monumente.

Clement, un nobil cetățean roman, cu un nume de familie asemănător casei lui Cezar însuși, încă din primii ani de tinerețe a început să fie interesat de marile întrebări ale vieții: despre originea lumii, despre apariția răului, despre nemurire. a sufletului, despre viața de apoi. Negăsind nicăieri satisfacție pentru sine - nici în cultele religioase păgâne, nici în școlile filozofice, s-a îmbolnăvit de chin și chin interior și s-a culcat. În acest moment, un zvon plictisitor a răscolit prin Roma că în îndepărtata Iudee a apărut Cineva care a proclamat vestea fericită a mântuirii; în pieţe a vorbit şi un predicator necunoscut al noii doctrine. Clement a decis să meargă personal în Iudeea pentru a afla la fața locului care s-a întâmplat. Dragă, din cauza vântului nefavorabil, a trebuit să sune

Alexandria sa întâlnit aici cu Ap. Barnaba *); din Alexandria a mers la Cezareea Palestinei (Stratopova) și acolo a fost introdus de Barnaba Ap. Petru. Apostolul a sosit aici cu scopul de a intra într-o luptă cu ereticul rău și dușman al bisericii, Simon Magul. După ce l-a învățat pe Clement elementele de bază ale doctrinei creștine, Petru l-a invitat, de dragul de a afla adevărul, să-l urmeze chiar la Roma, să-i asculte predicile și, pentru început, să fie prezent la concursul său cu Magul (Nosh). . I, cap. 1-22; Rec. I, 1 - 19). Concursul era

programat pentru a doua zi. În dimineața acelei zile, după un discurs preliminar al apostolului despre diverse subiecte de învățătură, doi dintre discipolii săi Nikita și Akpla, ei înșiși, cândva discipoli ai lui Simon, i-au spus lui Clement despre acțiunile sale pernicioase și despre învățătura falsă. Povestea se terminase deja când un nou ucenic, apostolul Zaheu, un fost vameș, a intrat în camera conversatorilor și a anunțat că Simov amână competiția până a doua zi. Întristatul Clement a fost consolat de Abystol cu o conversație cu prietenii despre locurile divine cu un singur braț și false din Scriptură, pe care ereticii le folosesc în propriile lor scopuri. Astfel s-a încheiat a doua zi a șederii lui Clement în Cezareea (Notele 2, 1-52). Potrivit poveștii „Întâlnirea", problema apare oarecum diferit. Simon a stabilit o amânare a competiției pentru șapte zile. A vorbit despre crearea lumii, despre soarta învățăturii divine în vremurile Vechiului Testament, despre apariția adevăratului profet, despre prima soartă a bisericii apostolice, despre competiția apostolilor cu ereticii evrei. , și, în sfârșit, despre persecuția împotriva credincioșilor, inițiată de iмъ „June inimicus" [adică Saul-Paul], care i-a persecutat pe creștini la Damasc.

*) În Recognition es nu este menționată șederea lui Clement la Alexandria;

Un predicator necunoscut din Roma se numește apostolul Barnaba.

Cezareea Simon Magul, l-a trimis pe Petru aici pentru a contracara influența lui dezastruoasă. Convorbirea Apostolului a durat șase zile, iar în ziua a șaptea Clement a repetat tot ce se spusese (Rec. I. 20-74). Între timp, a sosit momentul concursului (a 3-a zi după Nosh., a 8-a zi după Rec.). Conform „Convorbirilor", Apostolul a ținut preliminar un discurs ucenicilor despre profeția adevărată și sudică și spzpgiyah (Notele 3, 1 - 28), conform „Întâlnirilor" acest timp intermediar înainte de competiție a fost ocupat de mesajul lui Nikita și Akila despre Simon (Rec. 2, 1-19). Disputa a durat trei zile. Oponenții s-au certat despre unitatea divină a poruncii (μοναρχία) și despre acele întrebări, a căror rezolvare Clement a căutat în zadar (Not. 3, 29-58; Rec. 2, 19-3, 50) *). Noaptea, după concurs, Apostolul, într-o discuție secretă cu ucenicii săi, a căzut de acord asupra unui lucru care, din anumite motive, a rămas neclar în timpul discuțiilor (Rec. 3, 53-62).

Lovit în competiție, Simon a fugit la Tir (conform „Conversații", iar conform „Întâlnirilor" în Italia). La plecarea sa, Apostolul a declarat că datoria de slujire ia poruncit să-l urmeze pe falsul învăţător şi, prin urmare, trebuie să părăsească Cezareea. După ce a trimis, înainte, să facă cunoștință cu acțiunile ereziarhului, Clement, Nikita și Akila, el însuși a rămas o vreme în Cezareea, a înființat aici o biserică, l-a numit episcop pe Zaheu și, în cele din urmă, avertizat de binele general. , plecat (Not. 3, 59-72. Rec. 3, 63-75). Și între timp, în timpul absenței sale, în Tir au avut loc următoarele evenimente. Ajunși aici, Clement, Nikita și Akila nu l-au mai găsit pe Simon; a fugit din nou. mai departe, dar în Tir au rămas. trei dintre adepții săi: Appion Gramaticul, Annubion Astrologul și Aoinodorus Epicurianul. Appion era o veche cunoștință a părintelui Klimentov și îl instruise cândva la începuturile religiei păgâne**). între ei şi

Totuși, trebuie menționat că conținutul tuturor celor trei zile de concurs este expus doar în „Întâlniri”, iar în „Convorbiri” se transmite cursul dezbaterii unei prime zile.

**) Numele lui Appion indică, fără îndoială, cunoscutul gramatician alexandrin (secolul I), împotriva căruia Josephus a scris.

suita lui și Clement și prietenii au avut o conversație despre mitologia greacă. Contrar argumentelor lui Appion, Clement a argumentat inconsecvența religiei elene, a denunțat depravarea și a spus că miturile grecești nu sunt deloc simboluri ale fenomenelor fizice ale naturii, ci evenimente reale, acțiuni criminale ale oamenilor răi și ale tiranilor care odată trăit, dar după moarte au fost ridicate orbirea umană în demnitatea zeilor (teoria lui Eugemer): vezi Note. 4-6) *). Când a sosit Ap. Peter, toate vrăjile malefice ale vrăjitorului au dispărut rapid. Călătoria misionară a Apostolului începe în orașele de pe coasta de est a Mării Mediterane. Treptat, urmându-l pe învățătorul mincinos, a trecut pe lângă Tir, Sidon, Verite, Vible, Tripolis și peste tot i-a chemat pe păgâni la pocăință și la botez. Cea mai lungă oprire pe care a avut-o a fost la Tripolis. De patru ori Apostolul a vorbit aici cu cuvântul său către oameni și a reușit să întoarcă inimile tuturor către învățătura adevărului. În discursurile sale, a vorbit despre apariția păcatului în lume, despre originea religiilor și statelor păgâne, despre idolatrie, despre influența demonilor asupra lui, despre efectul lor dăunător asupra oamenilor. În cele trei luni de predicare a lui, mii de oameni au crezut în Domnul și au fost botezați. Apoi a fost botezat și Clement (Not. 7-11. Nes. 4-6).

z- Din Trppolib, Apostolul a plecat la Antiohia din Siria. Pe drum, și-a împărțit tovarășii în două grupuri. Unul, condus de Nikita și Akploa, a mers înainte la Laodpkia, în timp ce ceilalți au rămas cu Apostolul; Clement a fost printre ultimii. Pe drum, i-a povestit povestea tristă a familiei sale. Mama lui Mattidia a plecat de acasă când era încă copil (conform Rec. cinci ani). După ce a primit un fel de viziune într-un vis, ea, împreună cu cei doi copii mai mari ai săi, au plecat la Atena și nu s-au mai întors după aceea. Tatăl, presupunând că a suferit un naufragiu, a plecat în căutare și nici de atunci nu s-a mai întors. Când călătorii au ajuns în orașul Antarad, unii

Apostolul a supraviețuit pentru a călători în insula vecină Arad pentru a vedea faimoasele coloane de viță de vie și statuile lui Fidias de acolo. Apostolul a fost de acord. când toată lumea era ocupată să caute, a observat lângă clădirea în care erau așezate statuile, o femeie săracă cerșind de pomană. Din anchete s-a dovedit că era Mattidia, mama lui Clement. Într-adevăr, ea a suferit un naufragiu, a fost aruncată la țărm în apropierea acestor locuri și, după ce și-a pierdut copiii, și-a trăit zilele singură și bolnavă. Înainte de a pleca înapoi de pe insulă, Apostolul i-a prezentat pe mama și pe fiu

unul altuia: a urmat prima scenă de „întâlnire” *).A doua scenă de întâlnire a avut loc la Laodicene.În noaptea naufragiului au fost salvați pe mare. pirați, care i-au ținut ceva timp pentru a sluji pe corabie, apoi i-au vândut Cezareei, femeia sirofonică Iosta, adică pentru aceasta au vizitat școli filozofice, l-au întâlnit acolo pe Simon Magul și aproape că au devenit victime ale pernicioasei sale învățături false, dar au fost conduși din greșeală de Zaheu, ucenicul apostolului, acceptă botezul (Nu. I2-I3; Rec. 7, 1-38) Botezul era programat pentru o altă zi. Dimineața devreme, când credincioșii se împrăștiaseră deja după sacramentul solemn, Apostolul a rămas singur pe malul mării. Deodată, un bătrân înalt, arătând ca un muncitor, s-a apropiat de el și, cerând permisiunea de a intra într-o conversație, a început să demonstreze că toate rugăciunile către zei sunt în zadar, că zeii nu sunt capabili să schimbe viața unei persoane, care depinde în întregime de soartă și de cutare sau cutare combinație de stele. El și-a întărit argumentele cu o referire la povestea unuia dintre prietenii săi, a cărui claritate

*) În Recunoașterile acestui episod al șederii lui Clement, Nikita și Akila în Tir, nu există niciunul.

H De aici și numele uneia dintre edițiile monumentului - Αναγνώσεις - Recognitiones, t.-ө. „întâlniri/”, „întâlniri”.

3*

stelele predeterminate să cadă în păcatul adulterului, să fugă cu un sclav și să piară în mare. Zdrobit de durere, prietenul a plecat într-o călătorie și în scurt timp a murit. El, interlocutorul, l-a însoțit, iar după moartea sa a rămas în aceste locuri și a început să trăiască din propria muncă. Când povestea, Apostolul și-a dat seama că bătrânul vorbea despre părintele Clement, deși nu cunoștea nici căptușeala reală (Mattidia plecase la Atena pentru a scăpa de propunerea seducătoare a fratelui soțului ei), nici deznodământul cazul. Arătându-i bătrânului casa lui, Petru s-a grăbit să împărtășească vestea pe care o primise (; prietenilor săi. Dar de îndată ce Apostolul a avut timp să povestească despre întâlnirea lui, bătrânul însuși a intrat în cameră. Nu era altul. decât Faust (după Nosh.) sau Faustinian (după RTC.), Soț al mattpdii și tatăl celor trei frați.La fel cu Apostolul și-a ascuns numele. A treia scenă „Strech” a avut loc. (notele 14).În recunoașterile cropping, se transmite mult diferit între tată și fii despre filozofia greacă, adevărata cunoaștere a lui Dumnezeu și despre astrologie.Când, la încheierea concursului, bătrânul a continuat să insiste asupra adevărului. de predicții astrologice și, în confirmare, s-a referit la povestea deja binecunoscută a infidelității imaginare a soției sale, Apostolul i-a arătat în mod consecvent copiii săi, apoi i-a prezentat și A doua zi, întrebarea botezului lui Faustinian. a fost stabilită și a avut loc o altă discuție între NPM și fiii săi despre

mitologia greacă (Rec. 8-IO, 51). În locul acestei discuții de patru zile între tată și copii despre filozofia, mitologia și astrologia greacă, „Convorbirile” stabilesc un nou concurs între Apostol și Simon Magul despre subiectele credinței. În sistemul doctrinar al „Convorbirilor” acesta este al doilea concurs laodicean. e are aceeași semnificație centrală ca și „Întâlnirile” cezariene (Nosh. 15-20, 10). Povestea botezului lui Faustus = Faustinian, judecând după mărturia lui Rufin, a încheiat povestea lui originalul.tatăl fermecat Klimen

și chipul ei. Apostolul a promis că îi va oferi bătrânului vindecare, dar mai întâi a hotărât să folosească gluma rea a magicianului pentru răul său. Cu chipul lui Simon, Faustus = Faustinian a trebuit să meargă la Antiohia și acolo să predice împotriva lui însuși, distrugând ceea ce făcuse vrăjitorul în detrimentul evlaviei mai înainte. Faustus a pornit și a anunțat curând cea mai reușită realizare a misiunii sale. Apostolul s-a grăbit la Antiohia (Not. 20, 11-23, Rec. IO, 52-65). „Convorbirile” nu continuă mai departe, lăsându-l pe Faust cu masca lui Simon și fără botez; în „Întâlniri” povestea se încheie. Aici se povestește despre strălucitul triumf final al Apostolului, despre construirea unei biserici vaste în Antiohia și despre botezul solemn al lui Faustinian (Rec. 10, 65-72).

Pe baza narațiunii enunțate se dezvoltă cel mai bogat material doctrinar și polemico-apologetic al monumentului. În competiție cu ereziarhul, în discuțiile cu Sf. Petru cu discipolii săi, în predicile sale misionare, în conversațiile lui Faustus = Faustinian cu copiii, autorul își dezvăluie părerile pozitive și își pedepsește cei mai importanți dușmani. Aparent, el și-a propus în mod conștient scopul - sub forma unei povești istorice, să ofere o justificare cuprinzătoare a religiei creștine așa cum a înțeles-o el. Fără îndoială, era o persoană foarte talentată și educată pe scară largă și a folosit cu pricepere toate achizițiile științei și filosofiei grecești de atunci, pe care le-a stăpânit la perfecțiune, pentru a apăra creștinismul. În prim plan a fost lupta lui împotriva politeismului păgân și a depravării. În polemicile sale, el are în vedere atât păgânismul vulgar al maselor, cât și sofisticata înțelegere natural-filosofică a miturilor elene în gustul stoicilor sau neoplatoniștilor de mai târziu, precum și ideile astrologice ale antichității și, în sfârșit, învățăturile lui cele mai importante școli filozofice (platoniști b, peripatetici, stoici, epicurieni) , dacă acceptăm că secțiunea actuală a Rec. 8-9, într-o formă sau alta, a fost inclus în textul original al Clementinei. Întreaga istorie a familiei Klimentov, care

paradisul, după intenţia autorului, era să convingă pe alimentator de deplina inutilitate a tuturor fundamentelor păgânismului în comparaţie cu credinţa creştină în unicul Dumnezeu-Tatăl oamenilor 1). Clement, acel simbol al sufletului nobil, flămând de adevăr al păgânului, nu putea găsi satisfacție nicăieri decât pentru credința în predicarea

plină de bucurie a mântuirii. În caracterizarea protagonistului principal de la păgâni, precum și în metodele de critică și polemică împotriva păgânismului, la Clementine, o analogie izbitoare cu scrierile Sf. Iustin Filosoful. Toate acestea ne fac să credem că autorul inițial al acestora a trăit într-o perioadă apropiată de St. Apologe creștin și s-a rotit cu el în sfera acelorași interese. Domnia lui Marc Aurelius (161-180), ca epoca primei persecuții conștiente de stat a împăraților romani împotriva creștinismului și vremea unei apologetici creștine speciale și pline de speranță, pare, așadar, a fi cea mai probabilă dată cronologică a apariţia lui Klnmevtin sau, vorbind în general, ultimul sfert Secolul al II-lea al credinţei creştine este momentul cel mai potrivit pentru apariţia monumentului.

Controversa cu dușmanii interni ai bisericii - cu erezii - se concentrează pe lupta autorului cu gnospi și, capitole, imagini, cu reprezentantul său de mai târziu Marcion (sec. II). În monument, ea este întruchipată în chipul lui Simon Magus. În ceea ce privește personalitatea lui Simon Magus, acum se stabilește că acesta a fost un adevărat fals profesor istoric care a încercat să creeze un fel de gnoză păgână pe baza sincretismului samarin (Prof. Ad. Hïlgenfeld, Ketzergesch., 1884, S. 163) . La Clementine se notează și prezentul său

J) Adevăratul autor al lui Klimentov, fără îndoială, nu a considerat evenimentele pe care le povestește ca fiind istorie reală. Și-a împletit în mod conștient propria ficțiune cu evenimente cu adevărat istorice, sau cel puțin cu cele pe care le considera ca atare pe baza unor legende străvechi. Abia mai târziu, după toate probabilitățile, de la apariția „Întâlnirii”41, această origine originară a „istoriei lui Clement44” a fost uitată, iar celebrul om apostolic s-a transformat în φιλόσοφος.

învățătură (în zicala lui Nikita și Akila: - Nosh. 2, 22, Rec. 2, 7), dar există toate motivele să credem că pasajul în care este plasat nu aparține autorului Clementinei, ci a fost luat. de el dintr-o sursă mai veche. În propriile sale părți ale operei, el ia personalitatea lui Simon Magus ca simbol istoric și contestă în persoana sa, după cum s-a menționat, prevederile generale ale gno-sps cu o direcție predominant marcionită. Astfel, deja cea mai importantă aserțiune dogmatică, pe care o apără potrivit ambelor ediții, este de un caracter complet gnostic. Aceasta este ideea celui mai înalt Dumnezeu necunoscut, spre deosebire de demiurgul limitat și de Dumnezeul evreilor; „Nu dpmurgul lumii”, spune Simon, „este Dumnezeul cel mai înalt, ci un altul — singurul bun și până acum nevăzut” (Nosh. 16:5); sau: „Eu afirm că sunt mulți zei, dar există un singur Dumnezeu nestăpânit și necunoscut al tuturor acestor zei * (Rec. 2,38). Toți aceștia sunt termeni și concepte gnostice preferate care sunt întâlnite aproape literal de ereziologii ecleziastici în expunerea sistemelor gnostice. În același mod, multe alte afirmații ale lui Simon, cum ar fi, de exemplu, doctrina originii sufletelor omenești din cel mai înalt Dumnezeu și robia lor în această lume prin dimiurg, doctrina trupului ca închisoare a sufletului și principiul rău, doctrina creațiilor de la cea mai înaltă putere, cu toate acestea, după crearea lumii, el s-a declarat Dumnezeu și așa mai departe. (Rec. 3, 57. 58. 60), sunt în mod clar de natură gnostică generală. De preferință. direcția marcionită a doctrinei lui Simon în Clementine indică, în primul rând, o împărțire deosebit de ascuțită de către el a bunului și dreptului Dumnezeu (Nosh.

18, 1-3) și înfățișarea dimiurgului ca plin de toată răutatea și imperfecțiunea. Pe baza Scripturilor, Simon dovedește că „dimiurgul nu are preștiință, este imperfect, limitat, nu bun, este supus multor mii de patimi grave: invidie, cruzime, răzbunare etc. (Nosh. 3, 38. 39). Rec. 2, 53) . În trăsături atât de ascuțite, dimiurgul a fost descris doar de Marcian și în niciun alt sistem gnostic, chiar și într-unul atât de strict dualist precum sistemul

Clementine.

Saturn. Apoi, natura anti-marcionită a controversei este indicată de apărarea sporită a Apostolului împotriva argumentelor adversarului demnității apostolice a celor Doisprezece (Corn. 17, 13-20); o asemenea apărare este de înțeles doar în aplicarea către Markiapu, care, după cum se știe, a recunoscut adevărata demnitate apostolică numai pentru Sf. Pavel, și i-a respins pe „XII Oameni care se văd de sine ai Domnului” ca deformatori ai Evangheliei lui Hristos. În cele din urmă, metoda folosită de ambii oponenți în interpretarea spuselor Scripturii trebuie atribuită trăsăturilor markianite ale gnospilor din Clementine. apostolul imaginar și profesorul fals recunosc în mod egal doar sensul literal al Scripturilor.chiar un indiciu de interpretare alegorică a lor, deși era foarte respectat de majoritatea profesorilor gnostici.Din toate pleiadele lor, numai Markian a fost apărătorul sensul literal al Scripturilor.Se poate spune mai mult: autorul Clement, se pare, era direct familiarizat cu scrierile exegetice ale școlii markiane - „Avitiți” și „Silogisme” și le-a folosit parțial, desigur, din punctul său de vedere. de vedere. Această împrejurare aruncă o lumină nouă asupra timpului de origine a monumentului nostru. G)

Opinii pozitive ale autorului Klimen-

H Descriindu-ne pe Simon Magul în Clementine ca un reprezentant al gnozei cu o direcție preponderent marcianistă, trebuie totuși să facem un bilanț că în edițiile existente ale monumentului i se asimila mult mai multe vederi fragmentare diferite, cum ar fi, de exemplu, negarea liberului arbitru, nemurirea sufletului (Rec. 3, 20-26. 39-42) și chiar propovăduirea cultului Gerizim (Not. 2, 22). Acum este imposibil să dai un sens întregului tipar pestriț al ereziilor. Se pare că, în vremurile de mai târziu, părintele tuturor ereziilor a început să fie atribuit tot felul de opinii, care, dintr-un motiv oarecare, păreau greșite cutare sau cutare polemist; și având în vedere calea lungă de dezvoltare prin care a parcurs literatura lui Ktimentin, diversitatea acestor opinii nu este surprinzătoare. În cele mai vechi părți ale literaturii – în Epistola lui Petru către Iacov și secțiunea Rec. I, 27-72 Simon este, fără îndoială, o reflectare a acelei concepții despre Apostolul limbilor, care l-a dominat în cercurile ebionite, ca un apostat din legea ŞI un distrugător de έν^ ομος πολιτεία.

tipurile sunt adiacente așa-numitelor. evionismul sincretic. Existența evreilor obișnuiți (sau ebioniților), după distrugerea finală a Sf.

orasul Ierusalim sub imparatul Adrian in 135, a devenit imposibil. Nu numai creștinii neamuri, ci și iudaizatorii înșiși au trebuit să înțeleagă că acum era imposibil să visezi la păstrarea completă a cultului mozaic. Distribuția largă a gnozei dezvoltate simultan a dat un impuls suplimentar pătrunderii unor curenți mai progresivi în mediul ebioniților. Evionismul pur, rupt de iudaism și străin creștinilor neamuri, a fost condamnat la moarte naturală. În interesul unei simple autoconservări, el a trebuit să renunțe la izolarea națională sectantă și să ofere acces prozeliților păgâni din mijlocul său. Dar pentru a face acest lucru, ebionismul · a trebuit în primul rând să-și înmoaie cerințele cu privire la închinarea rituală și să-și schimbe radical viziunea despre Mesia. Niciunul dintre păgâni nu ar putea fi mulțumit cu acea biată idee ebionită, o, Hristoase, conform căreia El este marele rabin, al doilea Moise, care va apărea din nou în „secolul următor” pentru a-și slăvi frații în trup. aceasta, atenuarea controversei împotriva apostolului Pavel și o viziune mai largă asupra feței lui Mesia, sunt principalele trăsături distinctive în dogmatica ebionismului de acest fel.schimb 9) prin care cea din urmă facțiune s-a declarat a fi deosebită. intensitate și aspirații de propagare (ibid. 9, 13. Eusebiu, Ts. I. 6, 38). dogmele nedezvoltate ale ebionismului, autorul a dat o tratare literară și filozofică. Cele mai originale puncte ale vederilor sale sunt doctrina sizigiilor („combinații”) și doctrina lui Adam-Hristos ca profet al adevărului.

Doctrina syzygies constituie cosmologia

și antropologia Clementine. În calitate de polemic împotriva gnozei, autorul lor a stat față în față cu două sarcini: pe de o parte, nevoia de a păstra dogma unității divine absolute, pe de altă parte, de a răspunde la întrebarea vremii, ridicată de gnoză, despre originea răului în lume. Gnosticii i-au răspuns profund pesimist – doctrina răului ca principiu metafizic, înrădăcinat în principiul material al universului și, prin urmare, etern și primordial. Asa de. astfel ideea unității divine a fost sacrificată de ei în fața imposibilității aparente de a explica. originea monistă a răului în lume. Ca evient strict, autorul Klimentin nu putea permite un asemenea sacrificiu; el, dimpotrivă, neagă prezența răului în univers, deoarece este lucrarea creatoare a lui Dumnezeu. În lume, considerată în dependență directă de divinitate, există doar relația dintre puternic și slab, drept și stâng, bărbat și femeie. Dar ambele sunt la fel de necesare și ambele sunt în „combinare” reciprocă reciprocă (sizigie) peste tot și pătrund în întregul proces al lumii. De la bun început, acest Dumnezeu Însuși, El a creat cerul și pământul, ziua și noaptea, lumina și focul, soarele și luna, viața și moartea, .. Au fost numiți și doi regi: unul dintre ei (diavolul) a fost desemnat să domnească peste lumea temporară și altul (Hristos) să conducă împărăția veacului viitor (Leg. 2, 15, 20, 2). In toate aceste combinatii (sizigii) nu exista nimic esential rau. Chiar si diavolul, daca este rau, nu este in raport cu umanitatea

pacatoasa. In existenta lui i se recunoaste un beneficiu necesar. Are un slujire hotărâtă de Dumnezeu – „să se bucure de moartea răului” (adică să-i pedepsească) și îndeplinește această slujire la fel de evlavios și de evlavios ca prințul veacului viitor al lui Hristos (Fot. 19, 5. 6.20, 3.9).) X). Dar de unde

i) La această prezentare strict teistă a legii sizigiilor lumii în „Convorbirile” moderne se adaugă o altă înțelegere natură-filosofică sau materialistă a acestora. Esența acestei

rău? Ea, după părerea autorului Clement-tpn, se află exclusiv în libertatea omului și, în consecință, este un principiu etic, și nu unul metafizic. „Numai pe om, Dumnezeu l-a creat liber, având capacitatea de a fi neprihănit și nedrept” (Nosh. 2, 15). Libertatea sa, fiind un început creator independent în natură, servește ca sursă a tuturor calamităților și imperfecțiunilor de pe pământ. Acesta este un pedeapsă pentru păcatul deja săvârșit, și nu răul în sine și în afara raportului său cu omul.În ceea ce privește însăși conceptul de păcat, autorul îl privește strict cosmic.Constă într-o abatere liberă, conștientă de la bine, în conformitate cu cu voia lui Dumnezeu, ordinea naturii, dar în același timp, pentru fiecare în orice moment, rămâne aceeași ocazie „să se încline spre cum vrea să acționeze, să aleagă împărăția acestui veac, sau

punct de vedere, despre care există toate motivele să se considere un anex ulterioară la original, este prezentat în următorii termeni. În timpul creării lumii, Dumnezeu a scos din Sine (προβέ^ηκε – nu este clar în ce mod: dacă printr-un act creator sau emanatic) cele patru elemente primare, care sunt în relație cu opoziția reciprocă, sau în combinație (syzygy).) δ'.ν.ώς καί έναντ ίως: FOC , aer, apă și pământ, altfel cald și rece, umed și uscat. Cu Dumnezeu ei ajung curați și amestecați și „alcătuiesc, așa cum ar fi, „trupul” lui Dumnezeu sau „cortul” (ταμειον) al lui Dumnezeu. Când sunt scoși în afară, ei intră în confuzie (κράσις) și, ca urmare a efortului elementelor opuse spre absorbția reciprocă, se naște printre ei o dorință rea (προαίρεσις) de distrugere sau de începutul răului. Personificat într-o anumită persoană, este diavolul sau prințul răului. Dimpotrivă, „combinațiile” normale de elemente, fără a le încălca echilibrul reciproc, servesc drept sursă de „plăcere de viață”; combinația lor cea mai înaltă și cea mai bună este „Fiul lui Dumnezeu” sau un rege bun. Diavolul are putere numai asupra celor în care raportul corect al elementelor a fost încălcat și a apărut o predominare ilegală a unuia asupra celuilalt (Nosh. 19). , 12, 20, 6. 8. 9. 3, 33. Toate aceste puncte de vedere, renunțate de la învelișul lor evreiesc răsăritean, exprimă ideile actuale ale antichității despre procesele fizice și fiziologice din natură. Este posibil ca editorul să le fi împrumutat cel mai mult. direct de la stoici.

împărăția binecuvântărilor viitoare” (Nosh. 15:7). Ideea unei împărțiri gnostice a oamenilor în pneumatici, psihici și oameni a fost cu siguranță străină autorului cărții Kshmentpn.

Datorită retragerii spontane a omului din ordinea bună a naturii și împărăția binecuvântărilor viitoare, o „falsă” sau „profeție feminină” ia naștere în lume. Prin acest termen, autorul desemnează totalitatea manifestărilor malefice ale voinței unei persoane în domeniul vieții și al cunoașterii. Acțiunea „profeției femeilor” este atât de puternică în condițiile vieții prezente, încât însuși „Hegemonul veacului viitor” își poate manifesta influența doar într-o formă parțială și fragmentată (Not. 20, 2). „Ca urmare a acestui fapt, în istorie, ca și în descoperirea activității umane, uneori sizigia se schimbă. „Între oameni, Dumnezeu schimbă sizigiile. În timp ce de la El, cel mai bun vine primul, iar cel mai rău în al doilea rând. Printre oameni vedem opus: mai întâi cel mai rău, apoi cel mai bun... Așadar, cu Adam, creat după chipul lui Dumnezeu, nefiresc Cain se naște primul, iar cel drept Abel este al doilea... În primul rând, evanghelia falsă este răspândită (prin Simon) , și atunci adevărata Evanghelie curge în jurul lumii (prin Petru), ca lumina în spatele întunericului, cunoașterea după neștiință, vindecarea după boală” (Nosh. 2. 16, 17). Astfel, omul, potrivit autorului, este ceva cu mult mai mult decât una dintre verigile naturii. El este, parcă, un focar mondial, în care razele vieții lumii sunt refractate și primesc o corecție inversată. În el, și tot ce este mai bun din lume își găsește expresia cea mai înaltă; de la el, și numai de la el, vine tot răul. Dar ordinea „acești veac” creată de el nu este veșnică. „La sfârșitul tuturor, va veni din nou Antihrist și atunci se va arăta Hristos, Iisus nostru. dispărea." (Not. 2, 17). Cu o oarecare ezitare, autorul vorbește în cele din urmă pentru complet (distrugerea substanțială a tuturor răului și a tuturor păcătoșilor (Not. 3 6), adică este un apărător al nemuririi opționale.

Dar activitatea rea a omului a rămas fără răspuns din partea lui Dumnezeu? A opus-o Creatorul lumii vreun alt principiu salutar? Сь

Cu această întrebare trecem în domeniul concepțiilor hristologice ale lui Clementine. După cum sa menționat deja, în esența lor ei sunt concentrați în dogma principală a ebraismului gnostic - în doctrina lui Adam Hristos, profetul adevărului. Rădăcinile acestei învățături trebuie căutate în învățătura iudaico-talmudică despre „Duhul Profeției”. Potrivit rabinilor talmudici, „Duhul Profeției” este intermediarul între Dumnezeu și lume, începutul revelației care este operează constant în Israel (PTibg, Die judische Théologie, 21 897, S. 190-194) . În mintea unui scriitor creștin, deși evreu, conceptul „duhului profetic al lui Iehova” a fost înlocuit cu conceptul „duhului sfânt al lui Hristos” – Profetul adevărului. Dar „sfântul și marele prevestire” al autorului Clementine nu este doar un concept răspuns, ci o personalitate vie, kskret, a lui Hristos ceresc. El este hegemonul profeției adevărate, care contracarează profeția falsă a omului. λων αιώνν); El este, astfel, Zona cerească sau Îngerul suprem al Revelației în terminologia emaranților (Hipp. Refiit. 9, 13. și 10, 29). Ideea este de a oferi oamenilor o „viziune” mântuitoare (γνώσις) ; Prin aceasta, El distruge efectul „profeției femeilor” în lume. Întreaga cantitate de gnoză mântuitoare vine numai de la El, pentru că „Tatăl i-a descoperit direct” (Not. 3, 12), și tuturor oamenilor care vreodată. a vrut să afle adevărul în afară de El a murit în căutare, negăsindu-l

(Not. 2, 6). Cu viziunea sa politică asupra naturii păcatului, autorul Clementine înțelege opera mântuirii exclusiv ca întoarcerea la oameni a cunoașterii uitate a adevăratelor moduri de viață: ideea suferinței expiatorii îi era complet străină. Această viziune a fost comunicată de Dumnezeu chiar și prin transcendent și de acum înainte, ca singura religie adevărată și universală, ar trebui păstrată în toate veacurile. Dar asta nu s-a întâmplat: din când în când lumea întreagă, ca și A0MJ, este plină de un fum gros și înțepător de pasiuni și iluzii umane. Era necesar ca cineva să facă periodic

să deschidă ușile acestei case pentru a sufla fumul și a aduce o rază de adevărată divinitate (Not. I, 18). Aceasta este lucrarea lui Hristos ceresc. „Unul și același profet al adevărului”, spune autorul, „de la începutul veacului, schimbând imaginile odată cu numele, pătrunde în veac, până când, ajungând la vremurile predestinate Lui, va fi uns pentru ostenelile sale cu untdelemnul lui Dumnezeu și nu va găsi odihnă veșnică” (Nosh. 3, 20; compară Epith. 30, 3; Flusophum 9, 14, 10, 29. Venind mai întâi în trupul lui Adam1), El se întrupează iar și iar în purtătorii aleși ai revelației pentru a menține printre oameni candela cunoașterii autentice.Se deschide către cei șapte mari drepți ai Vechiului Testament, care au fost „stâlpii lumii”: Enoh, Noe, cei trei patriarhi și Moise (al şaptelea din acest număr era Adam primordial). Cea mai înaltă întrupare a profetului adevărului a fost Hristos Isus, care a readus religia originală la semnificația ei universală. Prin urmare, este clar cum a privit autorul dogma întrupării. Acesta nu este un act unic și exclusiv de dispensație divină, ci o acțiune care se repetă constant a Eonului ceresc al lui Hristos pentru a restaura liniile gnozei pierdute. Nu are o semnificaţie sot'riologică, deoarece este doar un simplu mijloc de a intra în comunicare cu ei2). Mai mult, negând, în înțelegerea sa gnostică a păcatului, ideea de pagubă fundamentală, a naturii umane, autorul Clementine ne învață că adevărata gnoză nu a dispărut niciodată în întregime printre oameni, uneori fiind doar, parcă, într-o stare latentă. . „La evlavioși”, spuneți

*) Autorul Clementine separă brusc soțul primordial de prima soție. Doar acesta din urmă este vinovat de cădere, primul om a fost „un adevărat profet, fără păcat și nemuritor, care a stăpânit pe deplin spiritul sfânt al lui Hristos” (Notele 3, 18, 2, 52).

2) Autorul nu dă un răspuns la întrebarea hristologică particulară despre cum ar trebui gândită această unire a Hristosului ceresc cu purtătorii săi pământeni, pentru că evident că nu era de interes primordial pentru el. Un lucru este cert: a recunoscut realitatea pozitivă a încarnărilor și a fost departe de docketism.

el spune: „adevărul abundă într-o minte născută și curată... În inima noastră, pe care Dumnezeu a pus-o sub formă de sământă (σπερματικώς),

tot adevărul este depus, dar prin mâna lui Dumnezeu este ascuns sau descoperit, căci El cunoaște meritele fiecăruia după valoarea lor” (Not. 17 Toți cei vrednici din poporul lui Israel, și chiar cărturarii și fariseii care stăteau pe scaunul lui Moise, au fost înțelepți, deși s-au ascuns de cei care voiau cheia împărăției, adică cunoașterea care deschide ușa vieții (Not. 18, 13, 3 18) „Nu ar fi nevoie nici de venirea lui Moise, nici de apariția lui Hristos, dacă oamenii ar dori mai întâi să înțeleagă” lucruri rezonabile” prin ele însele (Notele 18:5). Formele istorice ale descoperirii unei singure religii eterne primare - iudaismul și creștinismul - nu au, așadar, în ochii autorului, ele au o importanță deosebită. Distruge aproape complet prerogativele evreilor ca popor ales. Ambele religii diferă în el doar prin scopul lor istoric: una (Judey) a fost numită pentru evrei, cealaltă (creștinismul) pentru neamuri. „De aceea”, spune autorul, „niciun iudeu nu este condamnat pentru că nu L-a cunoscut pe Isus, decât dacă ei, împlinind poruncile lui Moise, nu-L urăsc pe Cel pe care nu-L cunosc; nici păgânii (adică, creștinii, ne-neamurile) nu sunt condamnați pentru necunoașterea lui Moise, dacă, împlinind cuvintele lui Isus, nu-L urăsc pe Acela pe care nu-L cunosc” (Not. 8, 6). Călăuziți de acest punct de vedere, autorul Clementine respinge cu hotărâre tot ceea ce este exterior și grosier în iudaism, mai ales pronunță o sentință severă asupra cultului jertfei (Notele 2, 44, 3, 24, 45, 56). Sfântul Apostol Pavel. În tăcere recunoaște (cel puțin pentru firesc). evrei) circumcizia și Sabatul păstrează, fără îndoială, multe prescripții ale legii cu privire la abluții (Notele 11,28-33).să-l considere un reprezentant al învățăturii catolice, deși nu este un teolog al școlii alexandrine (Dogmengesch. I, 1886, S. 235). -240). În toate punctele concepțiilor sale religioase și filozofice, el rămâne un exponent exact al ideilor.

conţinut, trebuie să admitem că acest monument a ieşit deja din mediul euionismului sincretic. Folosindu-l ca material istoric și doctrinar, autorul original Clementin și-a compilat opera. El a adăugat povestea lui Clement și a familiei sale la complotul „călătoriilor” Apostolului suprem și, în acest fel, lucrarea originală a pseudo-Petru s-a transformat într-una a lui pseudo-Klpment. Am vorbit deja despre natura, conținutul și direcția acestui monument; acum vom adăuga doar că numele său original, judecând după Epith. 30, 15, a fost: „Călătoriile lui Petru, scris de Clement” (Περίοδοι Πέτρου διά Κλήμεντος γραφεϊσαι) „scris de Clement modernul” " a apărut; în raport cu primul ei stau, Munca compilatorului a fost exprimată în eliminarea vederilor ascuțite ebionite ale originalului și adaptarea lor la propria sa viziune. valabilă în aplicarea la "Întâlniri" . Adevărat, nu vom găsi în ele o expresie clară a tuturor dogmelor Bisericii Ortodoxe (se remarcă mai ales absența doctrinei mântuirii—), dar aceasta poate fi explicată fie prin dezvoltarea insuficientă a gândirii teologice a compilatorului. , sau prin dependența de originalul ebionit. Cel puțin în spatele bisericii, „Întâlnirile” s-au bucurat întotdeauna de un mare

respect, în ciuda decretului prohibitiv al Papei Gelasie I (492-496), care le-a clasat printre apocrife. Principalul lucru în „Întâlniri” este scris. de către compilator însuși lui Iacov" și prpsoedp-

siacreticul ebionismului, așa cum îl știm din descrierea Sf. Epifanie.

Problema originii Clementinei rămâne definitiv nerezolvată. Din vremea prof. Iad. Gilgenfeld poate fi considerat ferm stabilit că s-au bazat pe opera pseudo-Peter. Așa se explică împrejurarea, care la prima vedere nu este în întregime clară, că două personaje principale, Sf. Petru și Clement: — inițial despre i. au aparţinut diverselor compoziţii. Rămășițele acestei cele mai vechi surse primare, se pare, sunt „Epistola lui Petru către Iacov” care a supraviețuit până în zilele noastre și secțiunea Rec. 1, 27-72. b ,, Predica lui Petru"). A fost o profundă Monumentul ebionit, care a avut ca scop controversa impotriva Sfantului Apostol Pavd si a aparut, probabil, la scurt timp dupa distrugerea Ierusalimului sub Vespasian (70-71).Pe baza acestuia a luat nastere un alt eseu apocrife pseudo-Petru (de asemenea necunoscute acum).) - Călătorie și sau „Faptele lui Petru”. Aparent, a servit ca o sursă nu mică de informații apocrife despre Apostolul suprem. După toate probabilităţile, din ea, de exemplu, a fost tras mesajul Decretelor Apostolice (6, 8-9), că Ap. Petru a concurat trei zile cu Simon Magul la Cezareea, l-a lovit și apoi l-a urmat în Italia, unde l-a lovit din nou la Roma. Este remarcabil că în edițiile existente, Apostolul îl invită pe Kee-ment să-l urmeze la Roma, deși nimic nu indică că narațiunea din NPH s-a încheiat cu șederea Ap. Petru la Roma. Această notă trebuie privită ca o urmă accidentală a dependenței autorului de o sursă externă. În monumentele noastre, aceste „Călătorii” sau „Fapte” sunt înțelese acolo unde se spune despre „înregistrările de judecată ale faptelor lui Clement și ale discursurilor lui Petru” (Nosh. 1, 20. Rec. 1, 17, 3 74, Epist. Cleineutis. S. p. 20) Dacă: cuprinsul dat în Rec. 3, 75 corespunde exact cu actualul lor

K) Motivul pentru care atribuim titlul lucrării indicate de Epifanie uneia dintre edițiile din Clementine este că, în esență, coincide literalmente cu titlul monumentului nostru din Epistola Clcmentis conform traducerii Rufinrmului său: Itinerarium démentis praedicationis Petri. la Clementine. Luate de la sine, instrucțiunile Epiphany nu diferă prin definiție.

nenumit redacției sale 2). Totul în această epistolă este îndreptat spre exaltarea personalității Sf. Clement, Episcopul Romei, și prin el spre slăvirea Bisericii Romane în general. O lucrare cu o asemenea tendință nu a putut apărea decât la Roma, printre creștinii romani, și poate pe vremea papei Victor I (192-200), când aspirațiile episcopului roman la supremație au fost dezvăluite în mod clar pentru prima dată, au dat naștere acestui " Epistolă” , și împreună cu npm și chiar

redacția „Întâlnirii”. Povestea lui Clement și a familiei sale, prezentată în original, a oferit autorului „Epistolei” materialul cel mai potrivit scopurilor sale; sensul real și originea acesteia au fost uitate. Mai târziu decât toate celelalte ediții, modernul „Convorbiri”. După cum se poate judeca pe baza comparației textuale cu „Întâlniri”, principala lucrare editorială a compilatorului a fost exprimată în procesarea concursului de cezariană a originalului în concursul laodicean al Apostolului cu profesorul fals. Din cauza lipsei de date, nu este clar ce obiective a fost ghidat compilatorul. Un lucru se poate spune: în majoritatea lucrării a păstrat mai fidel textul original decât „Întâlnirile”, deși acestea din urmă îi erau cunoscute aproape în volumul de față.

În biserica antică, literatura lui Clementine s-a bucurat de cea mai largă răspândire. În Orient, acest lucru este dovedit de un număr semnificativ de Epitomae care au existat, în Occident, de numeroase citate din Clementine ale scriitorilor bisericești occidentali, în cea mai mare parte din traducerea latină a „Întâlnirii”, cu drepturi egale se poate aplica. la „Călătoriile” sau „Actele” pseudo-Petru, întrucât scrisul lor putea fi învățat de Clement, ca interpret sau notar.

2) Deși în prezent această epistolă este pusă înaintea Discursurilor și nu înaintea Întrunirilor, nu poate exista nicio îndoială că ea a apărut inițial în legătură cu acestea din urmă. Absența sa din manuscrisele prezente ale Recognitiones se datorează faptului că Rufinus nu a adăugat-o la traducerea sa latină a Întâlnirii.

soții într-un scurt Epitome, - a intrat în întregime în biografia Sf. sotul apostolului in Chetii-Mpneyah Sf. Dymptry of Rostov sub 25 noiembrie [ca în general în scrierea slavă, acest Epitome nu era necunoscut, care este disponibil, de exemplu, în RKP. Kirillo Beloz. (în spiritul Sankt Petersburg. Academia) de la sfârşitul secolului al XV-lea,   17—

1256, l. 299 (lista completă) și în NSS. Biblioteca Publică Tolstoi. II: 175, l. 134 rev. (nu este o listă completă). Vezi mai mult Wang Franko. Beitrâge ans dem Kirchenslavisclien zn deu Apokryphen' des Nenen Testamentes I: Zu dem Pseudoclemen-tineii. în „Zeitiscbrift lu r die neiiestaniciit-libe Wjssenschal't” Sh (1902). S. 146 -155 HH G.],

Literatură. Ediții9 de monumente: 1) Co-telerh SS pat rum, qui temporibus apostólicas i'ioruerunt, opera, Amstelaedami 1724, vol. eu; 2) A. R. Dressel, Cleme n tis Romani quae feruntur Homiliae vigiliti, Gottingae 1853; 3) E. Gersdorf, S. Clementi Romani Recognitiones, Llpsiae 1838. Ultimele două și ediții numite sunt tot din Migne, Patrol. cursus compi. S.gr. voi. I-II. Aici este tipărită și o scurtă ediție a Epitome în ediția ei Cotolerius' om. Monografii: 1) SMiemann, Cie-inentinen nebst den verwandten Schriften und der Ebjonitismus, Hamburg 1844; 2) prof. Anunț. Hilgenfeld, Die cimentinisclien Recognitionen und Homilien, Jena 1848; 3) £ Uhlhorn, Die Homilien und Recognitionen d. Cl. R., Gottingen 1854. 4) Lehmann, Die clementinischen Schriften, Gotha 1869; 5) Lan-geni Die Clemensromane, Gotha 1890. În literatura rusă există un articol „Despre Klimentini” al preotului II. , II, pp. 339-384. Comparați și cu prof. I. V. Popov în „Reviste de întâlniri ale Consiliul Spiritului Moscovei. Aka-d miy" pentru 1902, Trinity-Sergiev Lara 1904, p. 168 —172; A. Gaslev, Simon

vrăjitorul și timpul său, o recenzie istorico-critică în „Proceedings of the Kievan Spirit. Academia44 1869, IV*, p. 3-38; 1870, I, p. 445-473. Vezi A. Kaysci în F. Lichtenherger, Encyclopédie' des sciences religieuses VII (Paris 1879). p. 316-323. Prof. George Salmon și W. Smith și JT. Wace, A Dictionary og the Christian Biography etc. I, (Londra 1877), p. 567-578. G. Uhlhorn y Herzog-Hauvlc, Realencyklopodie IV3 (Lpzg 1898), S. 171-179. Rev. Arthur Cayley Readlam în A Dictionary of the Bible ed. de ·/./ Hastings IV (Edinburgh 1902), p.' 522-523 şi în „Revista de studii teologice" III, 9 (octombrie, 1901), p. 41-58 (în „Literatura clementină", ftov. Charles Taylor în

„The Expository Times" XV, 11 (august 1901), p. 524-525 (статья „Omilia lui Pseudo-Clement* — извлеченiе изъ № ра 56-го „Jurnal of Philology"). H. Prof. Ad. Dieïlgen. Scrieri introductive ale Pseudo-Clementinei!! въ „Revista de teologie științifică"; XLVIII (№ F. XIII), 1 (Lpzg 1904). pp. 21-72; Romanul Clemens ibid. XLIX NF XIV), 1 (1905), p. 66-133. J. Quarvy, Note, în principal Criticai, despre cele două ultime cărți ale omiliilor clementine (și epistolele prefixate acestora) въ дублинскомъ журналѣ "Hermathena" XVI (за 1890 г.), р. 239 - 267; XVII vза 1891 г.) р., 91—112; XVIII (за 1892 г.), р. 133-160; XIX (за 1893 г.), р. 287 — 300. Defunctul episcop J. B. Lightfoot' Părinţii Apostolici I, 1: S. Clement al Romei (Londra 1890) de указателю (р. 481-482) prin cuvintele „Clementine Omilies", „Clementine Recognitiones", „Clementine Romance"; 1, 2; S. Ignatie; S. Polycarp (ibid. 1899), p. 347; II.1; S. Clement al Romei (ibid. 1890), p. 2. 30. 52. 217. 219; III, 2: S. Ignatuis; S. Polycarp (ibid. 21889), p. 374. Late Prof. FA Hovt, Notes Introductory thè Study of the Clementine Recognitions: a Course of Lectures (Londra 1901, посмертное изданіе). W. (. (lawner), Index of Notelworthy Words and Phrases găsite în Clementine AVri-tings numite în mod obișnuit Omiliile lui Clement (Londra 1893). Oh. Th. Cvmtwell, A Literary History of Early Christianity 1 (Londra 1893, p. 136-150 Prof. P. de Lagarde, Kommunikation I (Gõttingen 1884), p. 26-54 Prof. Dr. Alhevt Ehrhard Literatura creștină timpurie și cercetările ei din 1884-1900, prima secțiune: cea pre-nicanică Litteratur в „Strassburger Theologische Studien", ei'ster Supplemento and, Freiburg ini Breisgau 1900, p. 170-173. Prof. Dr. HU МеуЪоот, о трудахъ котораго см. raturzeitung," col. 195043, в 19503, в. lecta BoHandiana" 1905, p. 138. Prof. Ad. Harnack, Geschiechte der altchristliche Litteratur II, 2 (Lpzg 1904), p. 518- 540. Lie Hans Waitz' The Pseudo-Clementine Homilies and Recognitions: a source-critical investigation „Texte și investigații" editate de O. Gebhardt și Ad. Harnack.XXV (NF IV), 4 (Lpzg 1904); егоже, Simon Magus în literator creştin timpuriu въ „Zeitischrift für dieneutestamentliche AVissenschaft" V (1904), pp. 121-143. Prof. Wilhelm Bousset, Fabulă de reidentificare AV în scrierile pseudo-klementine, Menachmen of Plantos și Comedia lui Shakespeare der Irrungen, ibid V (1904), pp. 18-27 J. Turmei, L'omelie clémentine въ "Annales de philosophie chrétienne, 1905, Février, pp. 466-480. A. de Alès. ün fragment pseudo - Clémentiñ въ "Revue des études grecques", 1905,2 (avrile-juin), p. 211-223. S. Grebant, Littérature éthiopienne pseudo - Clémentine (texte et

88 traduction du mystère du jugement des pécheurs) în „Revue d'Orient chrétien” 1907 și 1908 Dom John Chapman, On the Date of the Clémentines în „Zeitschrift für de neute-stamentliche Wisscenschaft” IX, (1908), 1, S. 21-34; 2, S. 147-159. mier câteva observații de la prof. θ. pr. Zelinsky, Rivalii creștinismului, Opb. 1907, p. 181-183. Catholic Encyelopedia IV, Londra 1908, p. 39-44. Prof. BH Mashshchin, Structura bisericii creștine în primele două secole, Sergiev Posad 1909, pp. 346-357.

Alexandru Uspensky.

Clement, Episcopul Romei, Sfânt Om Apostolic, Părinte și Doctor al Bisericii. 0 personalitate si viata lui Clement r. s-au păstrat cele mai rare informații, dar chiar și dintre acestea doar câteva au caracterul unor fapte istorice sigure. Potrivit mărturiei decisive a lui Irineu de Lyon, Clement r. „I-am văzut pe fericiții Apostoli, am tratat cu ei și am avut predica lor în urechile mele.” L-am convertit la creștinism (Origen), iar Pavel l-a avut ca colaborator la propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu la Filipi (Origen, Commentar. în Joann). . VI, cap. 36). Origen (loc. cit.). Eusebiu (C. I. 3, 15), Epifanie (Heres. 27, 6), Ieronim (De vig. illustr. p. 15) și alți scriitori antici afirmă în mod decisiv că tocmai acestui Clement R., în calitate de colaborator al său, Pavel i-a trimis un salut în epistola sa către Filipeni (-4, 3).Se poate foarte bine ca Filipi să fi fost orașul natal al lui Clement R. Determinarea demnității pr. Clement, scriitorii antici îl prezintă ca un soț apostolic (Ieronim), un ucenic apostolic (Origen) și chiar un apostol (Clement al Alexandriei).De asemenea, este cert că Clement a fost episcop roman și a primit sfințirea de la Ap. Petru (Tertul. De praescr. 32). Dar a ocupat cea mai episcopală Kahedra, - la fel, - la urma urmei, după Lina și Anenklet (Anaklet), a fost al patrulea episcop roman al lui Petru (după mărturia lui Irinea, prot. 3, 3, de asemenea împărțit de către igeronym iìliistrib, pagina 15 și Eusebiu, pagina 3,

13, 15, 34). Cu toate acestea, unii scriitori antici, bazați, probabil, pe dovezile monumentului apocrif Recognitiones [cf. articolul „Clementine**], îl considerați succesorul imediat al lui Petru (același Ieronim în Tolk, despre Isa. 52, 14 și în lucrarea împotriva lui Iovin. I, 12; Catalogne Liberianus ann. 354; scrisoarea lui Augustin 53 către Generos și 2; Opta Milev, De schisma Donat 2, 3; Decretul Apostolului 7, 46). Epiphanius (Heres. 27, 6) și Rufinus (în introducerea la Recognitiones) împacă aceste două opinii opuse cu considerația că, de fapt, Clement r. a fost într-adevăr al patrulea episcop al Romei după Petru, dar în lucrarea slujirii apostolice el a fost succesorul direct al apostolului-șef. Originea însăși a lui Clement R. iar naționalitatea sa nu poate fi determinată cu precizie. Unii scriitori îl consideră a fi înrudit cu casa imperială a lui Flavius și îl identifică cu persoana lui Titus Flavius Clement, consul roman și văr al împăratului Domițian. Dar această identificare se bazează doar pe dictonul „Clementine” * 4 —

un monument care nu merită nicio încredere. De asemenea, este imposibil să vorbim cu pozitivitate în general despre originea sa romană sau evreiască, din cauza lipsei de date istorice pozitive. Lucrarea proprie a lui Clement R. Poate servi drept aceeași bază atât pentru o opinie, cât și pentru cealaltă. După Eusebiu (Ts. I. 3, 15, 34; cf. Cron. Paștelui pentru anul 2110), Clement, care a devenit episcop în anul al 12-lea al domniei lui Domițian (adică în 92), după un nou -perioada anului de „propovăduire a Cuvântului lui Dumnezeu**, a murit în al treilea an al domniei lui Traian, adică. în 101. Scriitori de mai târziu [Rufin în Jerome în Apolog, adv. lib. Rufin. 2, 17; Zosima, epist. 2, 2; Grigore de Tursk Ilist. Franc. I, 25; Calendarele romane pe baza lui Martyrologiuin Hieronymi-anum] îl reprezintă pe Clement ca martir, dar cel mai probabil este să fi murit de moarte naturală. Ђ Clement însuși. Ei nu dau un motiv.

până la concluzia despre martiriul său și Eusebiu (Ts. I. 3, 34: αναλύει τον βίον) și Ieronim (De vir. illustribus p. 15: obiit). Probabil, legenda despre martiriul lui Clement, pusă în circulație de autorul Actelor martirice ale Sf. Clement** (un monument care a apărut nu mai devreme de secolul al IV-lea și este plin de povești legendare), are la bază identificarea lui Clement r. cu persoana amintitului Flavius Clement, consulul roman care a suferit în timpul domniei lui Domițian. Pomenirea lui Clement R., ca sfânt martir, este prăznuită în Biserica Ortodoxă pe 25 noiembrie, iar în Biserica Catolică pe 23 noiembrie. Moaștele sale în secolul IX. au fost aduse la Roma de iluminatorii slavilor, Sf. Chiril și Metodie și așezat în biserica Sf. Clement. Există o poveste a martorului ocular despre achiziția și transferul de relicve, episcope. Gunderic (vezi Bartolini, Memorie storico-critisclie dei santi Cirillo e Metodio, Roma 1881). O parte din relicve - capul - a fost adusă în Rusia de prințul Vladimir (vezi „Chiril și Metodie **,” articol al părintelui A. V. Gorsky în „Moskvityanin*4, 1843) și se află în prezent la Kiev, în Biserica lui. Zeciuială [cm. cuţit].

Cu numele lui Clement R. se leagă o serie întreagă de opere literare. Dar dintre ei, cu certitudine, doar unul, cunoscut acum, îi aparține, sub titlul: „Prima Epistolă către Corinteni **. Întrucât în epistola însăși nu există nicio indicație a identității lui Clement și este scrisă în numele bisericii romane, având în vedere acest lucru, unii cărturari la început nu au găsit posibil să-i afirme autenticitatea. Dar în prezent, după un studiu detaliat al dovezilor externe ale antichității, epistola îi aparține lui Clement R. nu trebuie să mai fie supus niciunei îndoieli. De altfel, Irineu de Lyon (Prot. Heres. 3, 3; 3) mărturisește că epistola a apărut în episcopia lui Clement, aHisipus, istoric al secolului al II-lea, π Dionisie, ep. Corintian (sec. II), ei spun direct că a fost scris de însuși Clement, p. (în Eusebiu Ts. I. 4, 22-23). Această mărturie a primatului bisericii din Corint, căruia îi era destinată epistola însăși, a fost repetată de o serie întreagă de scriitori bisericești antice și a fost exprimată cu o decizie

decență care nu permite nicio îndoială (Clement alex., Origen, Eusebiu, Ieronim). - Problema timpului redactării eseului este ceva mai greu de rezolvat. În acest caz, știința a prezentat două opinii. Într-un fel, scrierea ei se referă la domnia lui Nero (68), iar în alt fel, la domnia lui Domițian (93-97). Această din urmă opinie ar trebui considerată mai probabilă, întrucât natura lucrării este mai în concordanță cu epoca istorică a domniei împăratului Domptian: biserica corintiană este prezentată ca o comunitate care are antichitate istorică, apostolii sunt numiți plecați în veșnicie. și binecuvântați, succesorii lor sunt înaintați de oameni care și-au trecut de „de multe ori” slujirea4* . Dar chiar mai departe de anul 98, aspectul acestui monument, care este atât de arr. este una dintre cele mai vechi lucrări ale scrierii creștine. — A fost scris un eseu cu ocazia tulburărilor ierarhice apărute în biserica corintiană, în timpul cărora oameni „tineri, necinstiți, aroganți, obrăznici, mândri44 au produs o” revoltă criminală și impioasă44 care vizează la răsturnarea oamenilor nobili, glorioşi, prevăzători şi bătrâni44 (Cap. 1 şi 47). Această ocazie determină însuși caracterul și conținutul epistolei. Autorul, în numele Bisericii Romane, adresându-se comunității corintice — poate din proprie inițiativă, după cum cred unii savanți: — Gplgenfeld, Dressel, Met. Philotheus Vrienniy, *1* pr. II. A Preobrazhensky; și poate ca răspuns la cererea Corintenilor Samba, adresată Bisericii Romane, având în vedere avantajele sale de onoare și poziție, așa cum cred alți savanți, în principal despre direcția catolică, care cred că găsesc aici confirmarea ideii lor despre primatul catedralei romane, de-a lungul întregii lucrări vorbește despre structura ierarhică a bisericii și a vieții publice. În același timp, în prima parte, predominant moralistă (cap. 6-Ze), el examinează fundamentele morale care determină viața normală a unui organism bisericesc-social. În cazul vechi, avem o analiză amănunțită, confirmată istoric, a virtuților creștine ale ascultării și smereniei, care

invidia și mândria se opun, ca atare vicii care subminează fundamental organismul ecleziastic și social. În cea de-a doua parte dogmatico-istorică (cap. 36-61), autorul interpretează în mod specific ierarhia ca instituție bisericească-juridică pentru menținerea unității bisericii. În special, aici este un loc pentru luarea în considerare a întrebărilor: despre necesitatea unei ierarhii, originea ei și stabilirea divină succesivă. Deosebit de remarcat este raționamentul care afirmă ideea stabilirii directe a unei ierarhii în general de către Isus Hristos însuși. „Apostolii noștri”, spune el (capitolul 44), „știau prin Domnul Isus Hristos că va exista o dispută cu privire la datoria de slujire episcopală impusă unei persoane într-o poziție, conform explicației lui Gebhardt, părintele Preobrazhensky). Având în vedere aceasta , după ce au primit desăvârșită preștiință, ei (adică, apostolii) i-au numit pe slujitorii mai sus amintiți (προειρημένους) și, printre altele (μεταξύ), au adăugat legea (έπινομήν έδωκαν), astfel încât atunci când ei (i. slujesc brazi aleși de apostoli cercetători occidentali mai profundi și imparțiali (Ewald, Gilgenfeld) interpretează acest pasaj minunat în sensul că apostolii înșiși, prin autoritate de la Isus Hristos, la legea generală privind numirea

succesorilor, s-au alăturat și, de asemenea, acea lege. , că acești succesori numiți de ei, în cazul morții lor, numesc continuatori ai slujirii lor. Astfel, ideea transferului succesiv al slujirii ierarhice este declarată de Clement p „ca lege clar și pozitiv stabilită de Apostoli. ei înșiși.Este remarcabil că în opera lui Clement p În același timp, se vorbește numai despre două grade de preoție — episcopat și diaconitate și, aparent, nu se face nicio distincție între slujirea episcopală și cea presbiterală. Acest fenomen nu este întâmplător în acest monument. Exact același amestec îl găsim și în alte monumente antice ale scrierii creștine, precum: în „Faptele Apostolilor”, „Păstorul” Herma, „Învățăturile celor Doisprezece Apostoli” (opere ale unui autor necunoscut), - într-un cuvânt , în toate acele amintiri

93

Clement, episcopul Romei.

94

culmi, care, fără îndoială, au apărut în secolul I, când, evident, funcțiile slujirilor episcopale și ale presbiteriale, care sunt diferite prin însăși ideea unei structuri bisericești-ierarhice în trei părți, nu erau încă strict separate în practică, şi, având în vedere numărul mic al comunităţii creştine, este frumos şi convenabil să fi fost uniţi într-o singură persoană a episcopului-presbiter (vezi pentru mai multe detalii într-un articol special: „Gradele de slujire ierarhică”).Încheie autorul epistolă cu o lungă rugăciune (59-61 cap.), care servește drept prim exemplu în istoria literaturii creștine de acest gen de creativitate literară.

Pe lângă „Prima epistolă către Corinteni”, o serie de alte lucrări sunt asociate cu numele lui Clement R.. Acestea sunt: așa-numita „A doua epistolă către Corinteni”, „!), „Regulamente apostolice” (vezi „Enc.” I, 970-976), „Reguli apostolice * 4 (vezi „Enc.” I, 976-980), „Cinci litere”, plasate la începutul așa-numitelor . False decretale sidorov; „liturghia lui Clement”, descoperită de Renaudeau în Codexul Colbertin (vezi Migne gr. P. col. 603-616) și, în final, o serie întreagă (8 la număr) de lucrări cu conținut apocaliptic, ente nepublicate în lume. și situat, - conform mesajului Alemany (Bibi, orient. II, 508; III, 282), în Biblioteca Vaticanului într-un manuscris arab. Dintre aceste lucrări, „A doua epistolă către Korpniani” (-un monument cu caracter moralizator — omiletic, purtând trăsături evidente ale unei oarecare artificii în construcția vorbirii și reflectând punctele de vedere ale erei gnostice a creștinismului) — și „Două epistole circulare”. fecioarelor" (după întrebarea despre virginitate și starea civilă (Deși există unele indicii șocante de natură aleatorie, noi, în același timp, nu avem dovezi solide, atât externe, cât și interne, care ar putea afirma autenticitatea necondiționată și apartenența) acele lucrări lui Clement R. În ceea ce privește celelalte lucrări enumerate, atunci toate, conform cercetătorilor științifici, nu au și nu pot

nu au nimic de-a face cu numele Sf. un om apostolic, căruia în aceste scrieri — cel mult — îi aparțin doar expresii și gânduri individuale.

Textul original al „Primei epistole a lui Clement al Romei către Corinteni” a fost deschis pentru prima dată (la începutul secolului al VII-lea) în Codexul Alexandrian (A, secolul V), conţinând textul biblic grec al lui V. si N. Ziveta.precum si asa-numita._ „Epistola a doua a lui Clement R. catre Corinteni”. Manuscrisul recent deschis a fost donat (în 1628) de Patriarhul Constantinopolului Cyril Lucaris regelui englez Carol 1 și în 1633 a fost publicat pentru prima dată de Patrick și Onion. Manuscrisul alexandrin este foarte dărăpănat, cu frunze pierdute, conține un text incomplet al „Epistolei”; îi lipsește sfârșitul capitolului 57 și următoarele 6 capitole până la capitolul 63; în plus, îi lipsesc câteva cuvinte și expresii separate care au a fost complet ștearsă din timp. Având în vedere acest lucru, ediția Junius în sine nu diferă în acuratețea și completitudinea textului.Toate retipăririle ulterioare ale textului alexandrin suferă de această deficiență, dintre care cele mai recente și cele mai bune aparțin lui Jacobson (1838), K. . Tischschendorf, Leitfoot și Gsfe.ie (1839). .), Reitmaper (1844), Dressel și Minh în Patrol curs, compì, (ser. gr. t. I) (1857), Gilgenfeld (1866), Gebhard și Harnack (1875) Toate aceste ediții au fost întreprinse cu scopul de a restaura cuvintele și expresiile pierdute și cum să le explice altfel.' Dar toate aceste încercări ale cercetătorilor științifici s-au remarcat prin subiectivismul lor.Un studiu precis și științific al textului „Epistolei” a devenit posibil după 1875, când învățatul Mitropolit de Nicomedia Fplotheus Vrienniy a reușit să descopere textul complet, mai corect al acestui text. lucrare, în alcătuirea tuturor celor 65 de capitole, în manuscris din 1056 al mănăstirii Ierusalim din Constantinopol. Philotheus este de asemenea creditat cu onoarea primului editor al Epistolei conform manuscrisului Ierusalimului (Constantinopol, 1875). Harnack și Gilgenfeld (1876), conform acestei ediții a lui Philotheus, au făcut și ei modificările și completările corespunzătoare în noua lor ediție. a Epistolei. Unu-

temporar odată cu publicarea lui Vrienne, Julius Mol a deschis traducerea siriacă a „Mesajului” (în manuscrisul din 1170), de care a fost luată în considerare la publicarea „Mesajului” făcut de Bensley și Bennett (Cambridge, 1899), precum și ca Lightfoot (în 1890) și Funkom (în 1878). La sfârşitul secolului al XIX-lea. Morin a descoperit vechea traducere latină a „Mesajului” (într-un manuscris din secolul al XI-lea), care a fost publicată de el în 1894 și apoi republicată de Knopf (în „Texte und Untersuchung?, V, 1, 1899). Toate cele patru aceste texte - greacă (alexandriană și Ierusalim), siriacă și latină - au stat la baza unei noi ediții de Funk (în ediția sa generală: Patres apostolici ... vol. I - IL Tubingae 1901), care este un astfel de eșantion ultimul , ediție mai completă și mai perfectă din toate punctele de vedere a Epistolei.

Textul Primei Epistole a lui Clement către Corinteni a fost publicat în traducere rusă. apostolic în traducere rusă” (Moscova, 1863), pp. 01-158 (aceeași a doua ediție, Sankt Petersburg 1895, pp. 73-110) . Această traducere a fost făcută exclusiv din ediții ale manuscrisului alexandrin; în consecință, reproduce doar 59 de capitole din lucrarea cunoscută înainte de descoperirea manuscrisului de la Ierusalim; celelalte șase capitole nou descoperite au fost traduse de A. A. Priselkov în lucrarea maestrului său (vezi mai jos).

0 personalitate a lui Clement al Romei și prima sa ..Epistolă" în literatura occidentală, studii deosebit de importante sunt: A. Brilli, Der erste Brief des Klemens von Rom an die Korinthes und seine geschichtliche Bedeutung, Freib. în Br. 1883; W. Wrede, Untersuchungen zum ersten Klemensbriefe, Gottingen 1891, A. Stalli, Patristische Untersuchungen I. Der erste Briei des rõmischen Klemens, Lpzg. 1901. Informații istorice și critice despre Clement sunt, de asemenea, raportate în toate edițiile indicate ale sale Geschitle germane. der Altkirchlichen Litteratur, Bd I. (1902), S. 113. [W.. Shmit și H. Wace, A Dictionary of Christian Biography I, pp. 554-559, F. Licldcnberger* Encyclopédie III, pp. 205-208 , IV, 48, VI, 316, XI, 287. Wetzer și Welte, Kirchenlexikon

sr еще Prof. Eb. Nestle о 1 поел, къ Корине. въ „Jurnal pentru Noul Testament. Science" I (1900), I, p. 178, a ibid. IП, p. 266. IV, 321 о 2 посланiи. R. Montagne, La doctrine de S. Clément de Rome sur la personne et Г oevre du Christ въ "Revue Thomiste" 1905, juillet - august, p. 296-312 J. de Groot, De leer van H. Clemens Romanos over de Allerheiligstc Dreivuldigheit en de Uerlossing в "Studien" 1905, 65, Bl. 259-272. Prof. FGA Hort, Six Lectures on the Ante-Nicene Fathers (Londra 1895). p. 1-24; Clement al Romei și Hermas. Charles Thomas Crutwell, Literary History of Early Direstianity 1 (Londra 1893), p. 28-39 (Clement al Romei); 40-44 (Psedo - Clement). W. Scherer, Prima scrisoare Clemens către Corinteni, după importanța ei pentru doctrina Bisericii Catolice la sfârșitul primului secol creștin și solicitată, Regensburg 1902. Prof. Daniel Voltei', comentează Scrisoarea I. Clemens. въ „Revista pentru cel mai nou -amentliche Wissenschaft Vil (1906), 3, S 261-264. Erooice, Vàtér apostolic reexaminat 1: Clemens, Hermas, Barnaba; Leiden 1904 (cp. Theologische Literarurzeit-ung 1905, 8, sp. 72-75. Rudolf button, Prima scrisoare Clemens examinată și publicată въ „Texte și investigații” XX (V), 1, Lpzg 1899. Cari Schmidt, Der first scrisoarea lui Clemens în veche traducere coptă, въ „Texte și investigații14 XXXИ, 1, Lpzg 1908. The Catholic Encyclo-pedia IV, p_. 12-17].

În literatura rusă, un studiu special și detaliat al lui Kliment R. iar mesajele sale sunt opera lui A. A. Priselkov, Review of the Messages of Art. Clement, Episcopul Romei, către Corinteni; numărul unu: trecerea în revistă a primului mesaj, Sankt Petersburg. 1888 (XP + 136 + 1V pp.).

Despre această lucrare sunt plasate: o trecere în revistă detaliată în „Protocoalele Spiritului Sankt Petersburg. Academia * pentru 1887-88 (p. 120-123) și o notă bibliografică de prof. I. I. Barsova in „Hristos. Thu" pentru 1888 , partea 1, pp. 525-532. În plus, despre Kliment pot fi punctate următoarele articole și note: prof. K. Skvortsova, Despre prima epistolă a lui Clement r. la Corinteni

("Proceedings of Kiev. Acad." 1874, vol. II, pp. 48-67); Y. Smirnova, Spiritual enlightenment in the ancient Christian church. ("Lectura în general. Dragoste. Spirit. Proev. „1871, februarie, p. 23-27); T. A. Krutikova, Sfântul Clement, Papa al Romei („Corbul. Episcop VdL, 1892, nr. 1); prof. D.V. Guseva, Sfântul Clement al Romei și prima sa epistolă către Corinteni („Prav. Sib.” pentru 1895 și separat în publicația: Readings and Patrology, Issue I: Introduction to the Ages of the Apostolic Men, Kazan, 1895, p. 102-156); P. S., Sf. Clement, Episcopul Romei; eseu patrologic, Sankt Petersburg, 1852; articol anonim despre Clement

în „Soare. Thu.“, XIII (1849-1850), nr. 12, p. 122-136; arc. Filaret (Gumilevski) din Cernigov în „Istoria Învățăturilor despre Părinții Bisericii” (ed. 1859, vol. I, pp. 8-14); Preotul 1L A. Preobrazhensky în ediția sa a Epistolei, unde există este biograf și bibliograf (p. 79-100), Prof. E. I. Lovyagina - note scurte despre Clement R. în cartea: Pasajele selectate din scrierile grecești ale Sf. o.o. Ts. Secolul al IX-lea, partea I. St. Petersburg, 1884 (p. 1-3; 291); protopop N. V. Vlagorazumova - scurtă informare în „Hristomatia patristică” (Moscova, 1884, p. 19-25).

Așa-zisul. „A doua epistolă a lui Clement al Romei către Corinteni”, deschisă de Junius în formă incompletă (1-12 ch.) și Bren-niem în formă completă (1-20 ch.) împreună cu prima epistolă, publicată de obicei împreună cu aceasta ultima.ediţia sa în plin de capitole conform manuscrisului Ierusalim Time poate fi indicată în opera lui Funk (op. cit., pp. 184-211) În limba rusă a fost publicată într-o formă incompletă (fără sfârşitul XII cap.);Preoții P. A. Preobrazhensky (spec. op. pp. 169-180) și N. I. Barsov în lucrarea sa: Istoria predicării creștine primitive până în secolul al IV-lea, Sankt Petersburg 1885, pp. 162-165 (aici voi can (vezi și capitolul care lipsește din capitolul Preobrazhensky). Există și o traducere veche (incompletă) în nChr. Thu" (1842, partea a II-a). În literatura occidentală despre a doua epistolă, articolele Prof.. Ad. Harnack'Uber merită o atenție specială den sog zweiten Brief des Klemens an die Korinther (Zeitschrift f, Kirchengescli., 1876-1877, S. 264-283, 329-364) și Gesch. der Altchristl. amar. I (1893), 47-49; P (1897), 4d8-45O. În rusă. literatură, puteți preciza articole: K. Skvortsova. (Tr. Kiev. Spirit. Ak. „1874, vol. I, p. 3-23), pr. P. A. Preobrazhensky (decret, soc., ed. 2, pp. 113-118) și Filaret din Cernigov (decret, soch., pp. 14-20).

„Două epistole districtuale ale Sf. Clement către fecioare" în traducere în siriacă au fost descoperite și publicate în 1752 de către Vetshtein conform manuscrisului siriac (din 1470), care conținea aceste mesaje împreună cu textul siriac al Noului Testament Peshito. Această ediție a Vetshtein a fost apoi reluată Gallandi (în Bibi. vet. Patr. t. I) şi Minem (Patr. gr. I). Mesajele au fost traduse în rusă în „Trud.

Kiev. A k." (1869, vol. P, p. 202-227) de ieromonahul Augustin, care a oferit aici un eseu istoric și bibliografic detaliat despre ele (p. 193-201) , deși autorul este înclinat să recunoască autenticitatea scrisorilor. În literatura occidentală despre acestea

Teologic Ents. T.XI.

mesaje, puteți specifica articole: Anunț. Harnack1 a, Die pseudoklementinische Briefe de virginitate und die Entstehung des Mõnchtums ("Sitzungsberichte der k. preuss. Akad. der Wissensch. zu Berlin" 1891. S, 361-385); Ligtfoot'b, Părinții apostolici I (11890 p.), vol. 1, p. 407-414. Pe lângă articolul lui ierom Augustin, în literatura rusă se pot găsi câteva indicații despre epistole în lucrările mai sus citate ale Arh. Filaret (p. 15), Preotul P. A. Preobrazhensky (p. 66) și P. S., Sfântul Clement, Episcopul Romei, p. 17-19. tradus de profesorul A. P. Lopukhin, vol. I (Sankt Petersburg, 1890), pag. 6. Prof. V. B. Bolotov, Prelegeri despre the History of the Ancient Church II, Sankt Petersburg, 1908, pp. 78-79].

L. Pisarev.

Clement, Episcop al Romei și Clement Liturghie. - Acesta este numele liturghiei expuse în capitolele 5-15 din cartea a VIII-a a Decretelor Apostolice44. Și-a primit numele de la titlul acestei colecții: ί πολίτου. Deși știința este încă în secolul al XV-lea. a respins dreptul de proprietate asupra acestei colecții de St. Clement al Romei, dar titlul acestei liturghii — „al lui Clement” — este folosit până acum de dragul conciziei.

Conform schemei sale, liturghia Clementinei este încă aproape de ordinea liturghiei, așa cum a descris-o Iustin Mucenic în marea sa apologie. El indică acolo următoarele elemente ale liturghiei contemporane lui: citirea Cuvântului lui Dumnezeu — Vechiul și Noul Testament, predica, rugăciunea comună, oferirea și sfințirea darurilor și, în final, împărtășirea. Aceeași rânduială o găsim și în Liturghia Clementină, singura deosebire fiind că înainte de ecteniile și rugăciunile credincioșilor, există și ecteniile și rugăciunile catehumenilor, celor posedați, celor care se pregătesc pentru iluminare și penitenților. Rugăciunea euharistică a acestei liturghii este remarcabilă prin volumul său vast: ea conturează pe scurt aproape întreaga istorie a dispensației.

Ce este Liturghia lui Clement, aceasta este o întrebare nerezolvată chiar și până acum. Decizia sa se află în legătură cu problema originii culegerii „Decretelor apostolice”44. Cele mai recente cercetări au descoperit

4

că a fost întocmit în Siria, după A. Harnack, între 340-360. (de preferință 340-346), după răposatul F. Funk, la sfârșitul secolului al IV-lea sau chiar la începutul secolului al V-lea. Redactorul său în primele șase cărți a interpolat monumentul secolului al III-lea, așa-numita „Didascalia”, în capitolele 1-32 din cartea VP-a -: „Διδαχή των δώδεκα Αποστόλων”. Dar în ceea ce privește cartea a VIII-a, opiniile oamenilor de știință diferă .. Există o serie de monumente legate de această carte. Cea mai apropiată dintre ele este „Constitutiones per Hippolytnm”, o ediție mai scurtă a cărții a VIII-a, în care, de altfel, nu există deloc liturghie. Aici sunt multe lucruri noi în comparație cu „Decretele” — nici nu există liturghie, dar abia după expunerea consacrarii episcopale se observă că episcopul proaspăt hirotonit celebrează Euharistia — și se dau exclamații care preced Rugăciunea euharistică. Mijlocul dintre aceste două ultime monumente este ocupat de așa-numitele. Ordonanțele Bisericii Petsky": în ediția egipteană a acestora, pe lângă exclamațiile de mai sus, sunt date și principalele rugăciuni liturgice, dar diferite de cele Clementine. Liturghie.

Potrivit unor oameni de știință (G. Achelis și alții), cel mai vechi monument este „Cánones Hippolyti”, iar după alții (F. Funk), este cel mai recent și s-a format printr-o reducere și modificare treptată a cărții a VIII-a.” Rezoluții”. De aici rezultă două vederi diferite asupra Liturghiei lui Clement. Savanții, ținând la prima vedere, cred că este opera redactorului „Regulamentelor” (Brightman, de exemplu, crede că este întocmit după titlurile liturghiei antiohiene, textele ecteniilor sunt direct antiohiene, pt. ele, după cum s-a remarcat mult timp, sunt asemănătoare cu textele și cu prezentarea litaniilor antiohiene citate în lucrările sale de Ioan Gură de Aur - schema anaforei este siriană, rugăciunile - în mare măsură - opera proprie a compozitorului). în cartierul bisericesc Antiohia și că Liturghia lui Clement nu a fost compusă în nimeni

timp: sunt elemente noi în el, secolul al IV-lea, dar sunt și părți care vin din secolul al II-lea. A doua vedere este corectă. Alcătuitorul „Decretelor” din cartea a II-a a colecției face și propria sa prezentare a liturghiei: ordinea ei este foarte diferită de liturghia clementină.

Literatură. Pentru textul liturghiei, vezi edițiile Decretelor Apostolice. F. Turriani (1563), Cotelier'a (1672), Cleric u s'a (1724), G a 11 andi (Bibloteca vet. pati*. III, 1767, Migne'a (gr. I), W. Uelt -zen'a (1853), de Lagarde'a (1862) şi în cel mai recent FX Funk'a tt. I, 1905). Ediții separate ale Liturghiei Cleming— Ch. Bunsen, Hippolytus II, Lpzg 1853; Daniel, Codex liturgiens IV, bips. 1853, Hammond, Liturgies Eastern and Western, Oxford 1878, și revizuirea de către Brightman a acestei ediții (și titlul), vol. I, Oxford 1896. Traduceri în limba rusă:—„Regulamente”—Kazan 1864, de unde traducerea Liturghiei Clementine retipărită de F. Smirnov [domnul Christopher], Divina Liturghie de pe vremea apostolilor până în secolul al IV-lea, Kiev 1876 (tipărituri din „Tr. Kiev. Spiritul Academiei" 1874 - 76), o altă traducere - în „Coll. vechi liturgist estic and Western”, numărul I, St. Petersburg, 1874. Pentru fragmente din Liturghia Clement, vezi I. Vѣtrinsky, Monuments of the Ancient Christ Church, vol. Sh, 5, St. Petersburg, 1844. Părerile și opiniile sunt indicate în VgidMtagib în introduceri. Vezi și F. Prohst, Liturgie d. drei erst Christlich

Jahrhundert, Tübingen 1870, și oiceul său, Liturgie d. viert Jahrhunderts und der Reform, Münster 1893. P. Drezus, Studien dzurdiensch Gottetteststec d. en Leben, Il u. Ili-Unter-suchung über d. sog. Clemcntinische Liturgie im 8 B. d. apostol. Konstitutionen Die Clementinische Liturgie im Rom, Tübingen 1906. [Cp. "Theologische Revue" 1908, 8 , sp . 182 - 184; „Theologische Literaturzeitung” 1908, 11, Sp. 333-335|.

I. Karabinov.

Clement al Romei, ca sfânt și „mucenic”.—În literatura apologică rusă, există păreri diferite despre timpul slujbei episcopale a Sfântului Clement I la Roma. Preasfințitul Serghie, Arhiepiscopul Vladimir, se pare că o limitează la al 100-lea an (Full Month of the East, vol. II*, Vladimir 1901; vezi în anexă lista papilor conform calendarului german Weidepbach din 1855, p. 690) și atribuie moartea Sfântului Clement la 101 (ibid., p. Filaret (Gumilevsky), Arhiepiscopul Cernihivului

într-un loc, „Vieţile sfinţilor” (ed. 2 dopoli., Sankt Petersburg, 1902, noiembrie, p. ., ianuarie, ed.

A aparținut lui St. Clement, episcopul Romei, printre cei 70 de apostoli? Pe această problemă, atât în Occident, cât și aici, în Rusia, există opinii diferite. Clement de Alexandria (| în 215 sau 21.6; memoria sa de sfânt este venerată în biserica franceză pe 4 decembrie; vezi A. Vacant et A. Mangenot, Dictionnaire de théologie Catholique III, Paris 1906, p. 141; ^ Biographie Universelle; ancienne et moderne "par une société de gens de lettres et de savants IX, Paris 1813, p. 17) îl numește pe Sfântul Clement Apostolul Roman (Strom. IV, 17). Ucenicul lui Clement Alex., Origen, îl consideră pe Clement Romanul. persoană cu Clement, colaborator al apostolului Pavel, menționat în epistola către Filipeni ¡(IV, 3). În lista celor 70 de apostoli atribuite sfințitului mucenic Hippolit (Migne gr. X, 951), Clement este Episcop al Sardiniei; conform listei atribuite lui Dorotheus din Tir și după grecul Sinixar, la 10 septembrie și 22 aprilie, Clement, dintre cei 70 de apostoli, a fost episcop de Sar-dica. În Menaionul slavon din 4 ianuarie, tot de către Pr. Filaret, Arhiepiscopul Cernigovului (Viețile Sfinților, ed. * 2 St. Petersburg. 1892 , ianuarie, sub numărul 4, p. 44; noiembrie sub numărul 25, pp. 315-317) în listă din 70 de Apostoli este Sf. Clement sau Klim, Papa al Romei, în „Luna plină a Răsăritului” | Arhiepiscopul Serghie în partea 1, sub 4 ianuarie, sunt date numele Sf. 70 de Apostoli după slava Cheti-Mineya (printre ei se numără și Sf. Clement sau | Klim al Romei), iar în partea a 2-a a Cărții Lunare din Note, sub același număr, este dată lista lui Hippolytus a Apostolilor cu opțiuni din lista Dorooey, iar aici Clement, ep. Sardinia sau Sardica (partea I, p. 4: partea a II-a, p. 9-11). Sub 25 noiembrie în Arhiepiscop lunar. Sergius Clement este numit discipol al lui Ap. Petru (Partea I, p. 365); sub același număr în

„Note” nu se menționează apartenența lui Clement la adunarea lui 70 Apo.

tabele (partea II, p. 484; vezi și partea I, p. 118 sub 22 aprilie, p. 277 sub septembrie 1.0; partea II, p. 366).

Ultimii ani ai lui Clement al Romei sunt învăluiți în întunericul obscurității. Viața sa grecească, scrisă probabil în secolul al IV-lea. și pline de descrieri de miracole, tot Funk (Funk, Patres Apostolici, Tubingen 1901, II, p. 28-45) ne spune că Clement, sub împăratul Traian, a fost exilat de cealaltă parte a Pontului Euxin sau a Mării Negre, pentru a un oraș din Tauric Chersonesus și mai târziu, pentru succesul predicii sale printre cei condamnați la carieră, a fost aruncat în mare cu o ancoră la gât. Săpăturile semnificative efectuate în Crimeea nu au aruncat asupra acestei vieți lumina pe care de Rossi o aștepta de la ei (vezi P. Allard, Histoire des persécution pendant les deux premiers siècles, Paris 1885, pp. 169-176). Dar pentru a nu ne gândi la tăcerea autorilor antici, Sf. Irineu, Eusebiu, fericiți. Ieronim cu această ocazie, este de netăgăduit că tradiția martiriului Sf. Clement era răspândit în Roma deja la sfârșitul secolului al IV-lea și că Clement nu a murit la Roma.

Despre moaștele Sf. Clement, în monologiul împăratului grec Vasile din secolul al X-lea (Me-nologium Graecorum, ed. Urbini, 1727) se spune: „prețioasele sale moaște, după cum se spune, fiind luate de credincioși, au fost trecute la Chersonez din Ancyra (adică Inkerman? - Arhiepiscopul Sergius , op. cit. partea a II-a, p. 484) și, aruncată în mare de idolatri, face nenumărate minuni până astăzi „(adică până la sfârșitul secolului al X-lea). Dobândirea moaștelor Sfântului Clement, după cum mărturisește bibliotecarul Anastasia, l-a ajutat pe Sfântul Chiril, Luminatorul slavilor, care, împreună cu fratele său Metodie, a trecut prin Chersonez în călătoria pentru a propovădui Cuvântul lui Dumnezeu. Hozari.Sfinții frați au transferat moaștele Sfântului Clement la Roma în dar Papei Adrian (867.);(Arhiepiscopul Serghie, Luna plină a Răsăritului, II, p. 484) Majoritatea moaștelor (corp și cap) ale Sfântului Clement al Romei, împreună cu moaștele discipolului său Teba, au fost transferate prin botezul prințului Vladimir, la Kiev și așezate în Biserica Zeciilor, unde au fost păstrate până

4*

procesiuni ale tătarilor (1240). În 1147, după cum spune cronica, catedrala episcopilor ruși, condusă de Sf. Clement a fost instalat ca mitropolit Clement Smolyatch (mitropolitul Macarius, Istoria Bisericii Ruse L, Sankt Petersburg 1857, pp. 58-59). Unde sunt moaștele Sf. Clement după invazia tătarilor la Kiev (1240), este necunoscut. În prezent, numai particule din aceste relicve pot fi găsite, de exemplu. într-un altar, crucea de argint a Lavrei Llexandro-Nevski din Sankt

Petersburg, construită în 1688 și donată de la Iosif, grefierul Catedralei Buna Vestire, se află printre alte relicve și moaște ale Sf. Clement, Papa al Romei (Metropolitan Macarius ibid., p. 227).

Biserica Latină celebrează memoria Sf. Clement 23 noiembrie, ortodox - 25 noiembrie. În Menaionul grecesc, slujba către Clement a fost amânată de la 25 noiembrie la 24 noiembrie la cererea Sinaiului, pentru a sărbători solemn ziua Marii Mucenice Ecaterina (Arhiepiscopul Serghie al II-lea, p. 484).

sfânt N. V. P-v,

Clement Titus Flavius - presbiter, renumit profesor și scriitor al bisericii din Alexandria la sfârșitul secolului al II-lea și începutul secolului al III-lea. Unul dintre cele mai importante momente din istoria iluminismului și științei creștine este asociat cu numele său. Împreună cu Panten, profesorul său, este de fapt fondatorul unei școli teologice speciale din Alexandria. Această școală, conform legendei, a fost înființată de Evanghelistul Marcu, dar prin opera lui Panthek și Clement, dintr-o simplă școală catehumenică de „cuvinte sfinte”, s-a transformat într-o instituție de învățământ și știință independentă, unde au fost create primele baze solide pentru dezvoltarea științifică a creștinismului în totalitatea ideilor sale au fost puse.

[Informații istorice despre viața și opera lui Clement al. foarte scurtă şi fragmentară. Nici locul și nici timpul nașterii sale nu sunt cunoscute cu certitudine. Chiar și Epifanie al Ciprului (Laeg. XXXII, 6) a mărturisit că unii îl numeau alexandrin, alții atenian. Există motive să credem că celebrul catehet s-a născut la Atena (cf. Reinkens, pp. 1-5, precum și Paed. I, IV, 11; I, Y, 14; II, XI, 117), probabil în jurul anului 150. (cf. Paye, 17; Krüger, 100; Mirtov, IX, Leh-I

mann, 27; Reinkens, 5; Westcutt, 560 etc.). Buna cunoaștere a mitologiei grecești antice, a superstițiilor populare și a misterelor dă motive să presupunem că, prin originea sa, a fost un păgân, iar această presupunere este confirmată de Eusebiu (Praer. ev. II, II, 64). Lăudată pe bună dreptate de cei din vechime și apărând pe fiecare pagină a operelor sale, erudiție și o largă cunoștință în toate ramurile literaturii antice, cunoașterea condițiilor de viață ale claselor înstărite ale societății grecești ne fac să credem că celebrul catehet s-a născut într-un bogat (și nobil, adaugă Westcott, Duchesne, Baillet și alții, stabilind o relație de familie între Clement Al. și Titom Flavius Clement, nepotul împăratului Vespasian), care i-a oferit o bună educație și educație. (Despre creșterea și educația din acea vreme, vezi Muller în Handbucli der Klassischen Altertums—Wissenschaft B. IY, Abt. I, Halte II : Die griechischen Privataltertümer, S. 154-184,184-197, și K. Schmidt, History Pedagogy trad. Zimmerman, vol. 1, p. 600-626). Viitorul catehet înlocuit a părăsit banca școlii cu vaste cunoștințe în domeniul literaturii autohtone. Îi cunoștea bine pe Homer, Hesiod, Euripide, Sofocle, Menandru și alții, știa pe de rost multe pasaje din operele acestor autori, datorită memoriei sale neobișnuit de bogate. Comorile gândirii filosofice antice, sistemele lui Platon și ale stoicilor, au inspirat gândirea mobilă a tânărului Clement și l-au îndreptat către acele întrebări care îngrijorează mereu omenirea: întrebări despre Dumnezeu, lume și relația lor reciprocă, despre om și cele mai înalte ale sale. destinaţie. Antropomorfismul

extrem și nivelul moral scăzut al păgânismului l-au împins pe Clement de religia părinților săi și a părăsit-o irevocabil. Dar sistemele filozofice care l-au impresionat prin armonia lor, logica strictă, hotărârea în concluzii, care îl făceau semn cu o gamă largă de gândire, nu-i puteau satisface sufletul: ea căuta cunoștințe bazate pe o autoritate superioară decât cea umană și găsi aceasta în creștinism. În viața sa religioasă, Clement Al., s-ar putea crede, a experimentat aceeași evoluție internă complexă care a dus la creștinism și

105

Clement Titus Flavius.

106

Justina Moon. (cf. Dialogas cum Tryphone Judaeo, 1-8; Acta sanctorum, Junii, t. I, p. 20: Confessio martyrum coram praefecto Rustico). Impulsul de conducere pe drumul de la păgânismul crud la filozofie, ot. filozofia la învățăturile Mântuitorului pentru el nu era conștiința neputinței sale morale, ci un sentiment de uimire față de măreția creației și dorința de a-l înțelege pe Creator. Predominanța motivelor intelectuale asupra celor morale este o trăsătură caracteristică a lui Clement ca persoană, iar aceasta trebuie ținută întotdeauna în fața ochilor pentru a-și înțelege viziunea asupra lumii.

Filosof prin fire, creștin prin credințele sale sincere, Clement Al., probabil la vârsta de 18-20 de ani, urmând exemplul semenilor săi, a pornit să călătorească în diferite țări din Est și Vest].

În timpul acestei călătorii, el a folosit lecțiile „oameni fericiți și glorioși”, „bătrâni”, των πρεσβυτέρων, — nu persoane cu o anumită poziție ierarhică, ci paznici vii ai tradiției ecleziastice, așa cum explică Zalin (Torschungen III, S. 157-158) și Rau'a (Clement d' Alexandrie: étude sur les rapports du christianisme et la philosophie greque au Il-e siècle, Paris 1898, p. 58), „păstrând adevărata tradiție a doctrinei binecuvântate” (Strom). 1,1: 322). Dar numai în Egipt, în cele din urmă, „a prins pe ultimul profesor ascuns aici, care, totuși, a fost pentru el „primul în forță”. Acest învăţător a fost, fără îndoială, Panten (Eusebiu Cezar. vorbeşte cu siguranţă despre el ca pe un învăţător al lui Clement: Biserica. Ist. V, 11; VI, 13), un învăţat catehet alexandrin, „o albină siciliană care culegea din florile lui. viziunea apostolică și profetică a unei comori curate” (Strom. 1, 1: 322). Panten a determinat în cele din urmă direcția gândirii teologice și filozofice a lui Clement al. și natura însăși a activității sale ulterioare.

[Clement a ajuns în Alexandria în jurul anului 180 (cf. Zahn, 176; Paye, 26). Aici, în centrul educației eleno-romane, în centrul gnozei și al diasporei evreiești, a întâlnit cele mai eterogene curente de gândire, care, fiecare separat, urmăreau să subordoneze o persoană influenței lor. Aici a făcut cunoştinţă cu lucrările evreilor

istorici și bogată literatură falsă creată în scopul propagandei evreiești. Aici a avut ocazia să citească scrierile reprezentanților de

seamă ai gnozei și să asculte discursurile urmașilor lor. Aici a studiat cu atenție lucrările lui Philon, iar acestea au avut o influență puternică asupra viziunii sale asupra lumii. Gânditorul evreu care a făcut una dintre cele mai puternice încercări de a îmbina filozofia și revelația, Philo a fost apropiat în spirit de Clement, iar acesta din urmă, de-a lungul activității sale literare, se află sub puternica influență a celui dintâi. Viziunea asupra lumii a lui Philo a determinat învățătura lui Clement despre sensul literal și alegoric al Sf. Scripturi, despre regulile hermeneuticii, despre creațiile lumii, despre om și natura lui, despre cer și cădere. Sub influența lui Filon, s-a dezvoltat acea înțelegere a istoriei patriarhilor și a lui Moise și a legislației sale, pe care o întâlnim în lucrările catehetului alexandrin. Și mai puternică, aparent, ar fi trebuit să fie influența asupra lui Clement al. din partea lui Panten, dar e greu de luat în seamă, întrucât oi πρεσβύτεροι, după însuși Clement (Ecl. prof. 27), nu au scris nimic (ούκ έγραφον). Puținele și nesemnificative note care, s-ar putea crede, au rămas după Panten nu au fost destinate publicării (cf. Zahn, Supl. Ciem. 165; Sichowsky, Hieronymus ais Literarhistoriker (Münster 1894);126), ci au servit ca studenți ai Școala catehetică din Alexandria (cf. Harnack, Chronologie П, 3-4) nu a supraviețuit până în prezent].

[Latura exterioară a vieții lui Clement în timpul șederii sale în Egipt ne este la fel de puțin cunoscută ca în perioadele anterioare. Fără îndoială că a fost un presbiter al bisericii alexandrine (cf. Paed. I, VI, 37; Euse. Biserica. Ist. VI, 11; Χρον. καν. ad 2209 ap.). Se poate presupune că, începând cu anul 190, a acționat ca asistent al lui Panten în conducerea școlii catehetice (cf. Evs. Tserk. Ist. VI, 11, 14; Chr. καν. ad 2209 ap.). După moartea profesorului său Clement al. a devenit șeful școlii categorice și a rămas în acest post până în 202-203 (Compară Euse. Church. East. V, 10; Reinkens, 17; Zahn, 176; Paye, 26; Bardenhewer, 17; Kihn I, 298 și etc. .), când în timpul persecuției Septimius Severa a fugit de

Alexandria și a trăit la un moment dat în Cezareea Capadociei, unde a adus mari foloase credincioșilor (cf. Cer. Est. U], 11). În 211-212, a vizitat Antiohia, iar în 216-217 nu mai trăia (judecând după scrisoarea lui Alexandru la Ierusalim, în Evs. Cer. Ist. VI, 14). Cu toate acestea, anul morții lui Clement al. datat diferit: Du-Pin (79), Laemmer (5), Duperron (2)-220. an; Colin (4) şi B. (435)-211-218; Guerike (1,35)-213; Reinkens (21)-217 (nu mai târziu); Lehmann (32)-217-218; Zahn (Sup. CI. 176), Paye (27), Kihn (1.298), Bardenlieer (II, 17)-215-216)].

În unele martirologii (de exemplu, Uzu-arda), amintirea lui Clement este datată pe 4 decembrie, iar chiar numele său, înaintea Papei Clement al VIII-lea, era considerat printre sfinții bisericii romane. Însă Papa Clement al VIII-lea și succesorul său Papa Benedict al XIV-

lea au exclus numele său de la sfinți din motive, care sunt detaliate de Clement al VIII-lea în scrisoarea sa către regelui Ioan al V-lea din 1 iulie 1748 (cf. Cognât, pp. 452-454). Cognât și Reinkens (S. 21), însă, apără cu tărie autoritatea sfințeniei lui Clement (Reinkens: „afamen ent duco sanc-tum”). La aceeași concluzie ajung și cercetătorii ruși din Livanov („Despre Clement al Alexandriei”4 în „Prav. Obozr.44 1867, vol. 22, p. 363), Rev. (Chernigov) Filaret (Doctrina lui O. Ts. 1859, p. 198) și un autor necunoscut al unui articol din „Chr. Thu” (1830, partea 37, p. 4). Nu se știe nimic despre celebrarea amintirii lui Clement în Biserica Greacă. Dar scriitorii antici l-au tratat cu mare respect. Episcopul Alexandru al Ierusalimului (secolul al III-lea) îl considera sacru Clement (Ιερός în Evsev., Ts. I. VI, 14). În cronica alexandriană (sec. VII) este numit „cel mai asemănător (οσιότατος) presbiter al Alexandriei44, iar în Teodoret (Haeg. fab. 1, 6) „om sfânt (ιερός άνήρ).

[Activitatea literară a lui Clement al. distins prin diversitate și versatilitate. A fost un exeget, polemist, apologe, teolog și moralist. Dintre lucrările sale, dintre care unele, poate cele mai bune, au supraviețuit până în zilele noastre în compoziție completă sau aproape completă, așa-numita Marea Trilogie este de cea mai mare importanță. „Protretchik44

(Un îndemn către eleni). „Pedagog44 (Educator) și „Stromates44 (Covoare cu modele). Conținutul său se bazează în principal nu pe relația exterioară șovăitoare a Bisericii cu lumea păgânilor sau ereticilor, ci pe nevoile interioare profunde ale Bisericii însăși (cf. Overbeck, 454; Faye, 45). „Protreptik44, „Pedagog44 și „Stromaty44” reprezintă prima încercare de a da o sistematizare a credinței creștine și a învățăturii morale și de a determina atitudinea corectă a creștinismului față de culturile antice!; în general şi filosofia antică în special. Ele sunt o implementare parțială a acelui plan grandios pe care Clement al. în I Paed. 1.1-3. Acest plan nu poate fi negat măreția. Lucrarea pe care Clement al. ar fi trebuit să fie format din trei părți. Dintre acestea, fiecare avea, conform intenției autorului, sarcina sa strict definită: prima a fost să convertească cititorul păgân la credința în Hristos; a doua este a-l elibera pe convertit de viciile insuflate în el de păgânism, a-l introduce în cercul legilor sănătoase, reguli rezonabile ale vieții creștine; în al treilea rând, să expun sistemul doctrinei creștine. Întrebarea dacă catehetul alexandrin a dus la îndeplinire acest plan larg, sau nu, este decisă diferit în prezent. Conform viziunii dominante anterior, care este încă împărtășită de mulți, Clement al. și-a realizat proiectul Marii Trilogii (cf. Fabricius VII, 121; de-Groot, 5-7; de-Genoude, 66-81; Kling, 870-871; Reikens. 34-37; Doehne. 73-74; Cognât, 62 -71: Westcott.561: Knittel.174-178: Zahn, Sup.Cl.104-105.165; Jacobi, 744; Bonwetsch, 156: B..435-437; Overbeck; Farrar, 249; Winter , 5; Colin, 7, 9; Überweg-Heinze 11, 87; Kihn, 1, 304; Kriiger. 104; M. Croiset, 748-749; Fessier, 278; Heussi, 492-512, Harnack, D6.51; Chronologie, 14-17 etc.), deși nu a scăpat de atenția savanților că „Stromates44 cad adesea în tonul propedeuticii (cf. Zahn, Sup. CI. 108-109; Bonswetsch, 157; Heussi, 466) . Primul care a vorbit împotriva acestui punct de vedere tradițional a fost Paye. În lucrarea sa excelentă (cf. Wendland, 652-657; Heussi, 466; Wagner, Hort etc.),. Clément d'Alexandrie (Paris 1898). faye,

10E

Clement Titus Flavius.

110

pe baza unei analize exacte a operelor catehetului alexandrin, stabilește următoarele teze: a) „Protreptic” și „Pedagogul” sunt primele două părți ale trilogiei; b) nu există o ultimă parte a acesteia; c) „Stromatele”, care sunt de obicei considerate ca atare, constituie doar prolegomeni pentru ea. Însuși numele acestei lucrări, Στρωματεΐς, pare destul de ciudat. cuvintele lui Clement al., la care ar fi trebuit să ne așteptăm pentru ultima parte a trilogiei titlul Διδάσκαλος.În ceea ce privește meritele lor literare, Stromata diferă puternic de primele două lucrări ale lui Clement al. Dacă, totuși, trecem de la formă la conținut, vom observa cu ușurință că aici nu există nicio realizare a acelei părți a planului expus la I, 1-3 al Pedagogului, care a căzut în ponderea ultimei părți. a trilogiei.Și mai mult: Stromata în multe locuri indică lucrări ulterioare, iar ceea ce se spune despre conținutul acestei lucrări ulterioare dă dreptul de a crede că ar putea fi, tocmai. Διδάσκαλος. mier Str. II, XXII. 134; II, VIII. 37: IV, I; IV. XII, 85; IV, xsh. 89, 91: IV. XXV. 162; V. XI, 71; VI, II, 4: VI, XVIII. 168: VP, I. 1; VII, VP, 41; VP. XVII, 108. Kliment al. nu prezintă clar doar ideea principală a ultimei părți a trilogiei sale, dar știe exact în ce capitol va fi localizată. Se va ocupa succesiv de chestiuni de profeție (Str. I. XXIV, 158; IV, I, 2; IV, XIII, 93; V, XIII, 88). suflet (Srt. II, XX, 113; III. III, 13; V.XIH, 88), începuturi (Str. IV, I, 2; V, XIV, 140; VI, II. 4), originea lumii (Str. III, XIV. 95; VI. XVIII. 168), Duminicile (Paed I. VI, 47; II, X, 104), rugăciuni (Str. IV, XXVI, 171), îngeri (Str. VI, III). , 32); confirmat prin calcule cronologice. Kliment al. a scris „Protreptik” și „Pedagog” și, în conformitate cu planul său inițial,

soția trebuia să meargă la Διδάσκαλος'}'. Dar dificultățile pe care le-a întâmpinat l-au determinat să părăsească planul inițial și să dea prolegomeni ultimei părți a trilogiei, adică „Stro-Mata”. O condiție necesară pentru această construcție este următoarea: Clement Al. profesor”. Aceasta este viziunea obișnuită pe care o urmează Fave, fără orice îndoială. Dar este clar că ipoteza lui cade cu aceste calcule cronologice. În prezent, se poate considera ca stabilit că prima jumătate a Stromatului a fost scrisă mai devreme (a Pro-treptika și) a Pedagogului.În a doua carte a Pedagogului (X, 94), când se discută chestiunea de căsătorie, Clement. se referă la opera sa Περί εγκράτειας. Rezolvarea acestei probleme o găsim doar la Stromatach, în cadrul unui studiu îndelungat despre εγκράτειας (cf. Str. П. XX, 103-ПI, XVIII, 110). Ca și Paed. II, X, 94, pe Str. Ili mai indică Paed. II, VI, 52. În plus, în Paed. II, XI, 117 găsim o indicație a Str. V, VIII, 55. Vechiul mod de citare nu lasă nicio îndoială că Clement Al. în toate aceste cazuri nu se referă. pe lucrarea independentă Περί εγκράτειας, dar din partea lui „Stromat”. Timpul trecut în primele două locuri și viitorul în al treilea indică faptul că Clement al. o parte din „Stromat” a fost scrisă înainte de „Profesor” (Wendland u Heussi)].

[Această suspiciune este întărită și mai mult de alte dovezi. Se atrage atenția asupra faptului că „Pedagog” și „Protreptik” sunt menționate

doar în părțile ulterioare ale „Stromat” (Compară Str. VII, IV, 22; VI, I, 1). Ei încearcă în expresii care încep „Stromat”. „ , pentru a găsi o indicație a primelor două părți ale trilogiei și este posibil ca în partea pierdută a primului capitol al primei cărți a acestei lucrări să fi existat ceva similar și este mult mai probabil să presupunem că Clement al. s-a limitat acolo la observații generale referitoare la semnificația operelor literare pentru proclamarea adevărului și abia de la § 4 a trecut la un discurs despre scopul operei sale. Dar în § 4, unde ar fi cel mai potrivit să menționăm Protrepticul și Pedagogul, nu găsim un singur cuvânt consacrat acestor două lucrări.

Xandrian catehet. Kliment al. caracterizează aici scopul operei sale cu următoarele cuvinte: ήν πίστεως, πολιτείας προθυμίαν, ορμήν τήν επί τήν αλήθειαν, κίνησιν ζηστησιν ζηνησιν ζηος σιν ωνώστης, ορμήν τήν επί τήν υνελόντι είπέω άφορμάς δί-δωσι σωτηρίας. Dacă citim aceste cuvinte în legătură, vom vedea că sarcina „Stro-mamei în raport cu cititorii pe care se intenționează să-i influențeze este de a excita άρχήν πίστεως n πολιτείας προθυμίαν, adică, cu alte cuvinte, de a îndeplini scopul principal. „ Protreptika” și „Pedagog”. Din moment ce Clement al. fără să spună nici măcar un cuvânt că σνμβάλλεσθαι άρχήν πίστεως καί πολιτείας προθυμίαν constituie sarcina „Pro-Treptk” și „Pedagog”, atunci suspiciunea apare firesc că „. scrie „Protreptika” „n” Profesor „, dar nu le avea încă în plan. Stromata, conform planului original al catehetului alexandrin, trebuia nu numai să introducă cititorul în gnoză, ci să trezească în el atât αρχήν πίστεως, cât și πολιτείας προθυμίαν., care este la fel de necesară pentru cititor și scriitor. ar trebui să se încerce pe ei înșiși cu aceeași severitate cu care se testează un creștin înaintea Euharistiei. Conștiința ar fi trebuit să spună scriitorilor dacă sunt vrednici de lucrarea pentru care intenționează să o întreprindă. Dar conștiința se sprijină pe ορθός βίος. Tot aici s-ar fi putut aștepta o indicație de „Pedagog”, așa cum se face în Str. VI, 1.1. La urma urmei, aceasta este sarcina principală a „Pedagogului” - să conducă cititorul la ορθός βίος. Dacă, totuși, catehetul alexandrin nu face referire la „Pedagog” în acest caz, atunci de la aceasta, desigur, nu rezultă neapărat că „Pedagogul” nu a fost scris, dar acest lucru este destul de posibil. Datorită acestor considerații, dobândim următoarea idee cu privire la originea celor trei lucrări principale ale lui Clement Al.. Clement a intenționat să prezinte tema, pe care l-a dezvoltat ulterior în trilogia sa, pentru a o expune în „Stromati”. Dar în timp ce lucra la memoriile sale, a avut ideea să urmărească treptat

creșterea unui creștin sub îndrumarea Mântuitorului lumii în trei lucrări separate, interconectate printr-o idee comună. Astfel, într-un loc, a întrerupt lucrările la Stromata și a trecut la compunerea Protrepticului și Pedagogul. Putem stabili exact în ce moment s-a întâmplat acest lucru. deja „Protreptpk" și „Pedagog". Cu o lectură superficială, pot în cuvinte. Str. IV, XXP, 146: Există o indicație a

„Pedagogului” II, 1.1, unde citim următoarele: οί μέν δή άλλοι άνθρωποι ζώσιν, ϊνα έσθίωσινα έσθίωσιν... ήμαγινδέωέν ήμαγόσέν ήσός άλλοι άνθρωποι ζώσιν. παρ αγγέλλει, ϊνα ζώμεν . Dar, după cum arată succesiunea gândirii, pasajul citat din Str. IV, XXII, 146, trimite cititorul la Str. II, XX, 103-126. Anterior, Str. IV, XXIV, 154 kb Paed. I, I, 1 SL. , δν καί παιδευτικόν είρήκαμεν. ίστέον^μέντοι τούς μετά τό λουτρόν τοΐς άμαρτήμασί περιπίπτοντας τούτους είναι τού ς παιδουευομέντας. Ce este Clement al. folosește aici CUVÂNTUL παιδευτικός, și nu παιδαγογός, ca în Pead. I, 1 — aceasta nu spune nimic împotriva referirii lui είρήκαμεν la Pead. I, I, pentru că Clement folosește ambele expresii fără o distincție strictă. Între timp, mult mai bine decât pe Pead. I, I, expresia είρήκαμεν poate indica Str. 1.108: Μωυσεϊ ή πάσα άγωγή παιδευτική μέν των οΐων τε γένεσθαι καλών καγαθών άνδρών. Astfel, în cartea a IV-a a „Stromat” încă nu există nicio indicație corectă că Clement Al. ar fi scris deja „Protreptik” și „Pedagog” înainte de a scrie „Stromati”. Dar, pe de altă parte, există un indiciu că „Pedagog” a fost scris înainte de cartea a cincea din Str. Paed. II, XI, 117: 55. Aceste considerații ne conduc la concluzia că Clement A. a început să întocmească Pedagogul. (și Protrepticul) nu mai devreme de când a scris Stromata I-IV. Când au fost scrise „Protreptik” și „Pedagog”, planul „Stromat” s-a schimbat dramatic: s-a restrâns considerabil. În cărțile VI și VII ale ale

Catehetul Xandrian începe să ia în considerare activitatea multiforme a Logosului numai din punctul de vedere al predării (vezi Heiisse în Zeitsch. f. Wiss. Théologie 1902, 2. S. 213-266). În întregul sistem al doctrinei creștine, atenția sa a fost concentrată în principal asupra unei singure dogme — dogma Logosului. În activitățile acestuia din urmă pentru Clement al. cu interesul său intelectual foarte dezvoltat și pronunțat, momentul cel mai important a fost învățătura Mântuitorului lumii, revelarea adevăratei filozofii către oameni].

[Adevăratul gnostic, după întorsătura gândirii sale, catehetul alexandrin, chiar în tinerețe, a răspuns chemării Logosului îndemnător, s-a dedicat în întregime slujirii cuvântului Cuvântului și a vrut să dedice timpul serii de viața lui pentru a explica sistemul de învățătură revelată de Dumnezeu. VI, VII și cărțile ulterioare „Stromat” trebuiau să îndeplinească acele promisiuni, care au fost împrăștiate de autor pe paginile lucrărilor sale egale. Dar moartea lui Clement Al. exprimă gândurile sale sincere despre Tom, a cărui ființă s-au străduit cele mai bune minți. pentru a înţelege chiar şi în perioada culturii antice].

După conținutul și caracterul lor, lucrările numite ale lui Clement al. - spre deosebire de lucrările timpului anterior, simple, lipsite de artă și fragmentare, ele se disting prin profunzimea planului planificat și sistematicitatea lor relativă. Acestea sunt primele experimente din istoria scrisului creștin într-o construcție

retrospectivă sistematică a creștinismului în întregul său și părțile sale.

[Προτρεπτικός ρrρος ''EXHtras' („Învățătură către eleni”). Însuși Clement Al. a adoptat această denumire pentru această lucrare (cf. Paed. I, î, I; Str. VII, IV, 22). Era cunoscut sub același nume și scriitori creștini antici (cf. Eve: Church. ist. VI, 13; Praer. ev. II, ÌV, 16. Hieron. De v. ili. 38; ep. LXX ad Magnum). Cu mult înainte de Clement Al ., a fost folosit de scriitorii lumii antice (cf. Potter l1; Wendland, Quest. Mus. 81; Diels 83, Kremmer 4).

căpuşă", această carte nobilă, încălzită de simţire autentică şi grăitoare (cf. Farrar, 250), este una dintre puţinele lucrări ale lui Clement al. complet completate şi păstrate până în vremea noastră. În ea, gândirea autorului se dezvoltă după un strict plan definit și susținut de la început până la sfârșit, îndreptându-se mereu către același scop - de a transforma cititorul de la întunericul păgânismului la lumina lui Hristos. „Protreptik” este format din 12 capitole mici și se împarte în 3 părți mult inegale: introducere (I , 1-10), expunere (II, 11-VIII, 81) și concluzie (IX, 82-XII, 123), introducerea este foarte frumoasă (cf. Reinkens, 41. 44, 52; Eaye, 54) Se începe cu legenda lui Amphion, Orion și Orfeu, care au construit orașe cu cântecele lor și îmblânzi animalele sălbatice și delfinii, și despre cântărețul Evnom, care, în loc de sfoară ruptă, ținea o cicada pe liră: „Crezi pe acestea. fabule stupide”, exclamă Clement al. sfântul adevăr! Kitheron, Helicon și toți ceilalți munți sacri ai Greciei sunt învechiți. Este necesar să mergem pe Muntele Sionului, pentru că din Sion va veni legea și Cuvântul Domnului de la Ierusalim (Is. 2,3), Cuvântul Cerului, un adevărat atlet încununat în teatrul lumii întregi. Dar acest Eunomus al meu cântă o melodie (κόμον) nu a lui Terpander, nu a lui Capio, nu a frigianului, a lidianului sau a dorianului, ci melodia veșnică a unei noi armonii, a unui cântec nou, unul levitic, „durere și mânie liniștitoare, făcându-l să uite de tot răul." Cât de mare este puterea noilor cântece! Cât de minunat este efectul ei asupra ascultătorilor! Ea transformă pietrele, animalele sălbatice în "oameni îmblânziți" (εις άν&ρώπους ήμερους). „Cei morți cândva, care nu au luat parte la viața adevărată, au înviat de îndată ce au devenit ascultători ai unui cântec nou.” Dar acest cântec mântuitor, deși oamenilor li se pare complet nou, în realitate nu poate fi numit astfel. Dumnezeu şi Dumnezeu (In. 1, 1), dar acum a fost descoperit oamenilor, ca Dumnezeu şi om, pentru ca noi să învăţăm de la om cum va deveni omul într-o zi Dumnezeu. mântuire”. După introducere vine expunerea, care

/

se dezvoltă după un plan foarte simplu și clar. Se împarte în trei părți: 1) critica superstițiilor populare (II-IV), 2) analiza sistemelor filozofice, deoarece ele rezolvă sau încearcă să rezolve

problema cauzei fundamentale (V-VP) și 3) analiza scrierile profeților, prin gura cărora însuși Dumnezeu a vorbit , Sfânta Sa Gură, Sfânta Sa. Spirit (VSH). Capitolele IX, X, XI și XII constituie concluzia întregii lucrări. Este oarecum întins, așa cum este conștient de Clement însuși. și prezintă o serie de îndemnuri adresate cititorului să părăsească păgânismul și să meargă la Hristos. Îmbunătățite de un ardent sentiment de convingere, profund gândit și simțit, aceste ultime capitole ale Protrepticului oferă o serie de pagini minunate, de genul cărora nu le găsim în alte lucrări ale lui Clement al.

Παιδαγωγός („Pedagog”). Acest nume a fost dat acestei lucrări de Clement Al. 3; Hieron.: De v. ili. 38; ep. LXX ad Magnum. Photius, Bibi. cod. 109-110). Misiunea Pro-Treptic a fost îndeplinită. Cititorul a răspuns la chemarea Logosului îndemn, a renunțat la vechile iluzii și a acceptat noi adevăruri mântuitoare. Înaintea lui a deschis calea dezvoltării intelectuale și morale nesfârșite. Dar, pe de altă parte, păgânismul, căruia îi aparținea neofitul, a lăsat o amprentă puternică asupra întregului său sistem de gânduri, asupra întregului său mod de viață, iar sufletul său este plin de patimi și boli (cf. Winter 189). . Să vină în ajutorul unui suflet zdruncinat, să-i conducă creșterea în prima etapă a închinării lui Dumnezeu (starea unui simplu credincios) și să-l pregătească pentru trecerea la a doua (starea unui gnostic) - aceasta este sarcina „Învățătorului”. Întrucât „Învățătorul” este un practicant, el acordă în primul rând atenție stării morale a credinciosului. „Și așa, acesta este izvorul tămăduirii din patimi, când învățătorul întărește sufletul cu exemple persuasive, iar cu instrucțiuni filantropice, parcă cu leacuri blânde, pregătește bolnavul pentru cunoașterea desăvârșită a adevărului. Nu

una și aceeași este sănătatea și cunoașterea adevărului, Dar primul este rodul învățăturii, al doilea este curentul” (Paed. I, I, 3; cf. ibid. I, li, 6). Clement al. „Pedagogul” este format din trei cărți. Primul este dedicat caracterizării Logosului ca Educator al sufletelor. În al doilea și al treilea catehet alexandrin, el pictează un tablou al decăderii morale a societății sale contemporane, biciuind viciile mai mari ale timpului său: lăcomia. desfrânare, lux, și dă o serie de prescripții private legate de stilul de viață al unui creștin crescut de Logos: 1) despre mâncare, 2) despre băutură, 3) despre dormit, 4) despre folosirea băilor și gimnasticii, 5.) despre mobilier, ținute și haine pentru casă , 6) despre comportamentul la sărbători, 7) despre atitudinile față de bogăție, 8) despre viața de căsătorie (cf. Winter, 191-217). Este suficient să răsfoiți aceste două cărți pentru a vedea că nu au fost scrise pentru săraci. Numai bogații își puteau permite astfel de vicii precum Clement al. biciuire pe paginile „Pedagogului”].

În manuscris (Arepha Codex x Vaka) „învățătorului” s-au alăturat, de asemenea, două imnuri (prin traducerea rusă de H. N. Korsunskago): unul - „în cinstea Mântuitorului Hristos” (ύμνου σωτήρος χρίστου) Educator” (Εις τονωγόγόδα) Inscripția: του άγιου Κλήμεντος, realizată în Codexul Arepha în relație cu primul imn, oferă anumite motive pentru a-l considera o operă autentică a lui Clement însuși Al Dar al doilea imn (care nici măcar nu are o astfel de inscripție) este probabil cel produs al inspirației poetice a unui scriitor de mai târziu. Se poate foarte bine ca Aretha însuși, un autor cunoscut pentru alte lucrări poetice (vezi Bardenhexver, Altchr. Lit. II, S. 32), să-l fi scris și să-l atașeze la „Educator”. „Clement al. în manuscrisul său (Stcìhlin.

Untersuchungen über die Sholien zu Kl. Alex., 1897, S. 48). Problema autenticității acestor imnuri, în general, este considerată nerezolvată și deschisă.

[Στρώματεΐς („creștinismul). Полное названie (necesită άλληδή φιλοσοφίαν γνωστικών υπομνημάτων στρωμα τεΐς) fulgi de zăpadă din Str. 1, XXIX, 182; III, XVIII. ПО; V, XIV, 141; у Евсевія (Lev. VI, 13), Фотія (Bibi. cod. 111), вЂ‹вЂ‹вЂќ (Στρωματεΐς) în Str. II, XXIlk

147; V, I, 10, în Eusebiu Shcher. Est V, 11), Ieronim (De v. ili. 38), Fotie (Bibi. pp. 109 și 111). Numele Στρωματεΐς (pentru o analiză a acestui concept și elucidarea semnificației sale în rândul scriitorilor greci antici, vezi Mawog XI-XII) necesită explicații. Nu constituie proprietatea literară a lui Clement al. iar pentru acea perioadă, cu care a coincis viața și activitatea celebrului catehet, este mai degrabă banală. Exista un întreg gen de opere literare pentru care nume fanteziste: Musariim, Silvaruin, Πέπλον etc., erau, parcă, un semn distinctiv. În cele mai multe cazuri, o astfel de recepție a servit ca o simplă distracție pentru oamenii educați din acea vreme, dar uneori putea oferi și servicii serioase. Catechetul alexandrin notează că autori care, din orice motiv, au considerat necesar să-și ascundă gândurile de mulțime, au ales acest gen de literatură. Au dat un titlu lucrării, iar acest titlu nu a indicat nici subiectul în cauză, nici sarcina pe care autorul și-a propus-o. Kliment al. a profitat de acest gen de opere literare, și anume, cu scopul de a-și ascunde „sfântul” de abuzuri din partea lui αμύητων; Este posibil ca pentru o minte atât de plină de viață, mobilă și extrem de agitată precum Clement Al., acest tip de literatură, care nu necesita o discuție exhaustivă a fiecărei probleme și îți permitea să treci rapid de la un subiect la altul, să fi fost în sine. placut; dar sarcina lucrării — de a familiariza cititorul cu dogmele tradiției gnostice într-o asemenea formă încât să nu ispitească pe nimeni (Paye 87-39) nu era o bază neînsemnată pentru o asemenea prezentare. Celebrul catehet a folosit pe scară largă libertatea de prezentare, care era o trăsătură distinctivă a unor lucrări precum: Musarum, Silvarum, IIέπλον, Άμαλδείας κεράς, Κηρία etc. (cf. Aulius-Gellius Noctiuin atticarum li bri XX, pref. § 3-11) . În timp ce Pro-Treptic și Pedagogue se disting printr-o bună dispoziție a materialului, Stromata reprezintă un haos de gânduri atât de mare încât s-a crezut multă vreme că nu au niciun plan (cf. Kling, 894-895). Primul care a reușit să observe și să stabilească o legătură între părțile individuale

„Stromat*, acesta este pr. Overbeck. Acum, peste 30 de ani, după ce pr. Overbeck și-a scris al lui. articol: „Ober die Anfânge der patristischen Eittera-tur*, putem, desigur, să formulăm ceva cu totul altfel (Heussi). Dar. că în Stromata există un singur curent de gândire, că un amestec pestriț de idei poate fi unit în ele — Overbeck a fost primul care a exprimat acest lucru în mod clar (cf. Overbeck,

456, 461-462). Stromata* consta din 7 cărți. Primele două sunt în întregime dedicate unei întrebări vitale pentru credincioșii secolului al II-lea: are un creștin dreptul de a folosi valorile culturii grecești și în special ale filosofiei? Clement Al., rezolvând această întrebare în mod afirmativ, își argumentează temeinic „da*”. La sfârșitul celei de-a doua cărți, celebrul catehet îl caracterizează pe adevăratul gnostic din punct de vedere moral și atinge problema căsătoriei. Această ultimă întrebare este atât de larg și de detaliat dezvăluită de autor încât întreaga carte a treia îi este dedicată. Kliment al. îşi dă seama că a făcut o mare digresiune, iar la începutul cărţii a patra (§§ 1-3) dă un plan, din care o parte realizează, în Str. IV-V. Stromata* IV, III, 8-XVII. 110 – dedicat chestiunii martiriului; IV, XVIII, III-XXVI, 172-0 perfecțiune și gnostici adevărați; V, I, 1-IV. 26 - despre credință și speranță; V, V, 27—ХШ 88 —despre simboluri; V, XIV, 89-XIV, 141: grecii au împrumutat cele mai bune gânduri ale sistemelor lor filozofice de la evrei (Faye 941). Ultimele două cărți din „Stromat” diferă puternic prin caracter de cele anterioare. Vb. dintre ele autorul desenează imaginea unui înțelept creștin, a unui gnostic și demonstrează că numai acesta din urmă este cu adevărat evlavios.]

[Un loc aparte între lucrările catehetului alexandrin îl ocupă: cartea a opta din Stromat* din Codex L, Excepta ex Theo-doto și Eclogae proplieticae].

[Clement al. la sfârşitul cărţii a VII-a. „Stromat* scrie: ομε&α τον λόγον (Str. VII, XVIII. 111). Expresia των εξής este înțeleasă în două moduri. Reinkens (251) și Ruben (VII), văd în el o indicație a obiectului despre care va merge ó λόγος. Zahn (Slip. Cl. 1073)

Vit Στρωματέων. Văd că Reinkcns și Ruben'a ar fi fost numai în ■ cazul ăsta, dacă cu των έimes ar fi existat un pretext περί, dar acesta nu era corect, când era zahn când expresia των έimes a fundamentat: „Climent, conform sfârșitului de cartea a VII-a. Stromat, „a intenționat să scrie mult mai multe cărți sub același nume” (cf. Overbeck. 4602). Fără îndoială, în primele VII cărți ale catehetului alexandrin nu a dus la îndeplinire planul grandios pe care l-a conturat în Str. IV, I. , 1-3, p Am sperat să mai dau o serie întreagă de Stromat. Se pune întrebarea dacă Clement al. pieptul tău la sfârșitul cărții a VII-a, sau nu. Scriitorii bisericești antice dau un răspuns afirmativ la întrebarea pusă. Eusebiu (Biserica. Răsărit. VI, 13), Ieronim (De vig.SH. 38). Photiy (Bibi. cod. 111) vorbeşte despre cartea a VIII-a. „Stromat". Codex Laurentianus V, 3.—singurul manuscris pe care se bazează editorii acestei lucrări a catehetului alexandrin — cunoaşte şi cartea a VIII-a, un mic tratat de conţinut logico-dialectic. Toţi cercetătorii (cf. Nourry, 1441). : Fabricius, VII , 124; Du-Pin, 83; Guerike, I, 37; Arnim, 9; Barden-hewer, II, 36) al lui Clement Al. în cercul unor astfel de întrebări care îi privesc pe

creștini nu mai mult decât pe păgâni. Dovezi externe venite de la scriitorii bisericești grecești antice și tradiția scrisă de mână, subliniază și mai mult izolarea cărții a VIII-a „Stromat” < r altele.: „prima (cartea) până la a șaptea au aceeași inscripție și se găsesc în toate cele decisive. coduri; al optulea este diferit (de ei) atât prin inscripție cât și prin conținut. Căci în unele codeze este înscris: „Care bogat va fi mântuit” şi începe astfel: „Cei care sunt cuvinte linguşitoare” etc.; în altele, este înscris, ca și cele șapte care o preced: „a opta (cartea) Stromat” și începe: „Dar cel mai vechi

a filozofilor, nu „și așa mai departe. Aceeași carte (conținând) Stromata uneori nu raționează în mod sensibil, desigur, nu ca Ύποτοπώσεις, ci luptă și împotriva multor conținuturi acolo”. Între numeroasele citate din Clement Al., care dau florilegii și catenae, doar unul cade pe Cartea a VIII-a (cf. Zahn, Supl. Cl. 28, 105). Extrase din codicele „Stromat” Ottob. 94, Neap. II, AA 14, Ottob. 98, Monac. 4?9, Monac. 235, Florent Redi 130. 15, Ambi’. H. 22 Sup. se rup la Carte VII (cp. Dindorf I, XVIII-XIX; Zahn, Supl. Cl. 1052, Stahlin, Beitrage 12-14, 20)].

[Un număr de cercetători ai activității literare a lui Clement Al., pe baza mărturiei lui Photius și a analizei conținutului cărții a VIII-a a Codex L, au ajuns la concluzia că nu poate fi considerată o continuare a lui Stromat. primul care a exprimat în mod viu această idee a fost Nourry, care și-a apărat părerea a dat următoarele patru argumente (cf. 1440-1441): 1) În unele codeze cunoscute lui Fotie, în loc de a VIII-a Str. diferă brusc de ele prin metoda. de prezentare, 4) Cartea a VIII-a, pe care Fotie o cunoștea, nu poate fi identificată cu a opta noastră, deși ambele încep cu aceleași cuvinte. Fabricius (124) a dat deja o evaluare a acestui al patrulea argument lui Nourry, când a remarcat despre al optulea. cartea lui Stromatus: „Nu mă îndoiesc că avem aceeași pe care a citit-o Fotius, deși știu că Nourry crede altfel. A greșit chiar și în acest caz, deoarece a ținut cont de cartea VIP-a pe care Fotie a notat-o despre întreaga lucrare.în așa fel să dovedească apartenența pasajului păstrat de codexul L la adevărata carte a VIII-a, „deci că nimeni nu-i poate respinge argumentele”. Concluzia lui Reinkcns poate fi formulată astfel: cartea a VIII-a „Stromat” din Codex L este un extras din cartea al. VIP completată de Clement. Zahn în întregime

doto, ca material colectat de Clement al. pentru a-l folosi în lucrări ulterioare, Eclogas propheticas, ca fragmente din diverse lucrări ale catehetului alexandrin, realizate de o mână ulterioară. Lipsius (604) susține punctul de vedere că Excerpta ex Theodoto-fragmente din ceea ce a fost scris, în opinia sa, de Clement al. lucrările lui Περί αρχών. Pentru Neipgisi (12), însă, Epitomae ex Theodoto și Eclogae proplieticae sunt lucrări egale ale catehetului alexandrin, referindu-se la timpul vieții sale când încă oscila între creștinismul

ecleziastic și cel gnostic. Primul care a supus aceste fragmente unei analize serioase și atente a fost Zahn (Suplem. Cl. 104-133). Concluzia sa: Epitomae ex Theodoto și Eclogae proplieticae, împreună cu cartea a VIII-a a Codex L, constituie extrase realizate de o mână ulterioară din cartea a VIII-a „Stromat”, care a ieșit complet finisată din stiloul lui Clement Al., dar nu a supraviețuiesc până în vremea noastră.și cartea „Stromat” (Sup. Cl. 118-119). 2) Această dovadă a manuscriselor este confirmată de un număr de scriitori bisericești antici care citează Eclogae propheticae ca un extras din cartea a VIII-a „Stromat”, ghețar de cărți a predecesorului său savant, istoricul bisericesc Eusebiu, merită o atenție deosebită. avea în mâini aceeași copie a lucrărilor catehetului alexandrin pe care se sprijină comunicările lui Eusebiu privind activitatea literară a lui Clement Al., iar această copie era în perfectă ordine. , unde Akaky conduce un citat din Eclogae propheticae (17. Vezi Fabricius). 124, Zahn, Supplem. Cl. 29), ca și în cartea a VIII-a din Stromat, face un extras din cartea a III-a a Str. cu notarea exactă că acest fragment se află la sfârșitul cărții a treia. Neza-

a luat această concluzie fără a introduce aproape niciun amendament la argumentul lui Reinkens și nimic esențial nou].

[In Codex L after the VIII book "Stromat" there are two passages. The first of them is "Extracts from the writings of Theodotus and other followers of the Eastern school of Valentinian" (έκ των θεοδότου καί τήϛ ανατολικ ήϛ καλούμενηϛ διδασκαλίαϛ κατά τουϛ Ούαλεντίνου χρόνουϛ έπίτομαι)—denumită de obicei Excerpta sau Epitomae ex Tlieodoto. Al doilea pasaj - „Pasaje alese din cărțile profetice" (έκ των προφητικών έκλογαι) - se numește de obicei Eclogae proplie-ticae. Scribul Codex L nu numește autorul ambelor grupe ale acestor extrase. eodota, deoarece în fragmente noi vorbesc Aceeași împrejurare în care scriitorul a plasat fragmentele direct după fragmentul din cartea dumneavoastră Stromat, fără a numi un alt autor, mărturisește că el a considerat autorul lor a fi Clement al. Dintre cercetătorii ambelor grupuri de fragmente, se poate afirma aproape (excepția este, din câte știm, doar Nourry, Doehne și Moehler) unanimitate deplină cu privire la întrebarea cine este autorul lor. Heinsius, Du-Pin, Combefis, Fabricius,. Valesius, Colin, Reinkens, Bunscmis, Westcott, Zalin, Ruben, Arnim, Paye și alții răspund cu toții la această întrebare în sensul că recunosc drepturile de autor ale lui Clement al. pe Epitomae ex Theodoto și Eclogae proplieticae. Ho soluția întrebării referitoare la relația extraselor cu aceasta sau cutare lucrare a lui Clement al. are o istorie lungă, iar onoarea de a elucida adevăratul sens și caracterul px a căzut în sarcina unei lucrări referitoare la ultimul deceniu al secolului al XIX-lea: - înțelegem lucrarea lui Arnim De octavo Cïementis Stroma-teorum libro. Toți editorii lucrărilor cultului alexandrin, începând cu Potter, au plasat fragmente după Quis dives salve-tur. Heinsius (Potter 9131), Du-Pin (85), Combefis (Bibliotecae graecorum patrum auctonum novissimum I (1672), 194-195), Valesius (Potter I, 3225), Colin (11-12) Westcott (564), Ropes (28) au considerat fragmentele ca fiind fragmente din Υποτυπώσειϛ. Laem-mer (IO) s-a uitat la Excerpta ex Theo-'

În funcție de Akakiy, Leonty Byzantine oferă o serie de fragmente din diverse lucrări ale lui Clement al. Între ele este un citat din Eclogae propheticae cu o scurtă notă: Κλήμεντος έκ του η στρώματος (vezi Zahn, Sup. Cl. 29). Recenzia mai veche a Sacra Parallela, dată de Rupefucaldinus Cadex, raportează o serie de citate din diverse scrieri ale lui Clement al. cu denumirea exactă a numelui autorului, operei și cărții sale. Aici găsim 6 fragmente din Eclogae propheticae, iar înaintea fiecăruia dintre ele stă: έκ του ή στρωματέως (Holl, Fragmente VOG-nicanischer Kirclienváter ans den Sacra Parallela, Lpzg 1899, S. 110-1 12). 3) Nu există temeiuri interne care să vorbească împotriva legăturii fragmentelor cu cartea a VIII-a „Stromat*”. Sarcina pe care Clement al. •clar pus în Str. IV, I, 1, și pe care a intenționat să-l îndeplinească după VP-a cp., adică în VIII, l-a formulat astfel: κατ' επιτομήν των γραφών εκθεσις. Έκ των προφητικών έκλογαί reprezintă o interpretare și o explicație a unui număr de locuri ale Sfântului. Scripturi și nu există dovezi împotriva considerării lor ca o serie de fragmente din τών γραφών έκ&εσις. Dacă da, atunci Epitomae ex Theodoto, care în Codex Laurentianus V, 3 se află între două fragmente din Cartea a VIII-a a Stromatus, aparțin fără îndoială aceleiași cărți (Sup. Cl. 121-122). Critica (Liter. Centralblatt* 1885, Nr. 8, 231 urm.: Lipsius; Theol. Literatur-zeitung* 1885, Nr. 22, 534-535: Neuman) a reacţionat cu neîncredere evidentă la încercarea lui Zalin de a reconstrui Cartea a VIII-a ..Stromat. *, și au fost multe motive pentru aceasta, iar în prezent sunt chiar mai multe. 1) Codexul Augsburg, în care Zahn dorea să vadă o tradiție manuscrisă independentă de L, a fost considerat de mult pierdut (Zahn, Sup. Cl. 119, Stählin Obs. crit. 19; Ruben, XXXII). În prezent, este identificat cu Monac. 479 (cf. Harnack in Theol. Literaturzeitung* 1893, Nr. 22, 543; Stahlin Beitrage 13; Primar LXXXIIl). Ho M, după cum arată studiile lui Stahlin (ed. Clement XLVIII), se întoarce la L. Prin urmare, cine ar decide acum să apere ipoteza

Zalin'a despre cartea VIP „Stromat*”, s-ar putea referi la o singură legendă scrisă de mână. Dar chiar și acest ultim punct nu ar spune nimic în favoarea lui. Nu există nicio indicație în manuscrisul L că Epitomae ex Theodoto și Eclogae propheticae aparțin cărții a VIII-a din Stromat. 2) Din faptul că Akakiy, Leontiy și codexul Repelli-caldinus oferă citate din Eclogae propheticae, marcându-le ca fiind luate έκ του ή Στρωματέως, Zahn concluzionează: fragmentele erau cunoscute de scriitorii creștini antici ca fiind o parte integrantă a ultimei cărți ". Stromat" ; dar din același fapt se poate trage o altă concluzie: deja în codicele secolului al IV-lea, Epitomae ex Theodoto și Eclogae propheticae le-au luat locul după așa-numita carte VIP a Stromatului. Pe baza acestui fapt, Akakiy în secolul al IV-lea, la fel ca Zahn în secolul al XIX-lea, credea că ambele grupuri de fragmente au fost incluse în „Notele memoriale” ale lui Clement al. Dar ei vor spune: de ce niciunul dintre scriitorii bisericești antice nu citează Epitomae ex Theodoto? Răspuns: pr. Combefis a tradus în latină ambele grupuri de fragmente, dar în Auctarium patrum novissimum a dat doar textul grecesc și doar Eclogarum propheticarum (vezi Combefis, 197-210), Epitomas ex Theodoto nu a îndrăznit să publice, având în vedere gândurile eretice

cuprinse. acolo (cf. Combefis 194; Fabricius 125: Stahlin în clasa LXXV). S-ar putea crede că aceleași gânduri eretice și aceleași nume eretice i-au înspăimântat și pe vechii scriitori creștini; de aceea nu au extras din Epitomae ex Theodoto. 3) Въ Str. IV, 1, 1 Kliment al. într-adevăr își face sarcina έκ&εσις, dar la sfârșitul cărții VP-a o definește mai îndeaproape astfel: ιφερόμενα ήμίν έγκλήματαάπολογήσασιίαι (XV, 89). Tue" Eclogis propheticis se poate întâlni adesea γραφών έκΐΐεσιν, dar nu există un singur loc aici care să vorbească despre apologetic - împotriva elenilor și a evreilor - sarcina muncii. 4) După ce și-a stabilit scopul de a reconstrui cartea ta „Stromat”*, Zahn și-a concentrat atenția principală asupra Eclogis propheticis și din acestea a concluzionat

lui Epitomae ex Theodoto, fără a intra într-o analiză detaliată a acestuia din urmă, ceea ce s-a reflectat cel mai clar în aceste cuvinte ale sale: sind aber die Eclogae eine Sammlung von Excer-pten aus dem Vili Stromateus, so gilt das Oleiche selbstverstandlich von den Epitomae ex Theodoto, welche in der Florentiner Handschrift zwischen dem grosscn Anfangsstiickr des VIII Stromateus und des bisher erõr-tenten Sammlung von Excerpten stehen (Sup; Cl. 129). Între timp, atât Epitomae ex Theodoto, cât și în sine sunt de mare importanță pentru istoricul gândirii creștine antice, astfel încât să poată fi tratate ca ceva de puțină importanță și în determinarea adevăratei naturi a cărții a VIII-a „Stromat” din codul L. iar fragmentele ambelor grupuri joacă un rol atât de important, încât nu din Eclogarum propheticarum trebuie concluzionat la Epitomis ex Theodoto, ci de la cel din urmă la primul. Clement, LXXV; Arnim-4), care este cel mai important document. pentru caracterizarea gnozei, Ruben s-a confruntat în mod necesar cu întrebarea cum să se uite la ambele grupuri de fragmente. Rezultatul cercetării sale a fost un mic (V - XXXIII) dissertalo inauguralis, ale cărui principale prevederi sunt: 1) Excerpta ex Theodoto, cu excepția a trei capitole: 4, 5 și 9, care, poate întocmit de Clement Al. Printre aceste extrase, parcă în margine, gândurile lui Clement al. 2) Eclogae propbeticae este formată din două părți: exegetică și dogmatică. Prima (cap. 9-12, 14-20, 22, 23, 27-31, 34-37, 40, 45, 47, 50) este altceva decât extrase făcute de o mână ulterioară din ultimul capitol care nu a a supraviețuit până în zilele noastre VSH-a carte. Str. Al doilea (1 - 8,13, 24 - 26, 32 - 33, 38 - 39, 41 - 44, 46, 48, 49, 51 - 63) oferă o serie de pasaje din Υποτυπώσεων . Ultima afirmație a lui Ruben este complet eronată, iar această împrejurare a servit drept motiv imediat pentru apariția

leniya cărții Arnim'a De octavo Clementis stromateorum libro].

[Principala prevedere a cercetării lui Arnim este următoarea: VIII carte. „Stromatul” Codului Laurentianus, Eclogae propheticae și Excerpta ex Theodoto sunt extrase realizate de Clement Al. din lucrările gnosticilor școlii valentiene și ale filosofilor păgâni.

Această teză a găsit o acceptare aproape generală în rândul istoricilor literaturii creștine antice (cf. Paye, 84-86; Bardenhewer, II, 36-37; Harnack, Chronologie II, 183, P. Barth, 2619)].

Critica savantă acordă multă atenție celebrei trilogii a lui Clement al. și îl supune studiului nu numai din punctul de vedere al semnificației sale generale în istoria lui Hristos. • iluminarea, dar și din sursele sale primare. În acest sens, sunt deosebit de interesante următoarele lucrări: /?c7r,ëc&'a (De fontibus ¡Clementis Alex., 1889), Wendland'ïL (Quae-stiones Musonianae, Berd. 1886; Beitrag zur Geschichte der griechischen Philosophie und Religien). , Berlin 1895 , 68 și urm.) și Fayn. Pentru a studia influența oamenilor de știință asupra reproducțiilor lui Clement al. material bogat a fost adunat asupra contemporanilor săi în lucrările: Zahri'à (For-schungen III, 17 urm.), Preuschen (Geschichte d. altchr. Litt. I, 309 urm.), Rohricht1 a (De Clemente Alex. Arnobii). in irridendo gen -tilium cultu deorum auctore, Hamb. 1893), Noldechen'û (în „Jahrbüch. f. prot. Theol.” XII, 1886, 279 urm.). Sub influența indubitabilă a lui Clement Al. au existat Tertulian, Arnobius și din cele răsăritene - Eusebiu din Cezareea, Teodoret Kirrskip, Maxim Mărturisitorul, Ioan Damaschinul, iar teoria filozofică despre relația dintre credință și cunoaștere este schița principală a reproducerilor teologice a tot ceea ce în general Hristos. . așa-zișii scriitori „epoca de aur”.Finalistul sistemului lui Clement Al. a fost celebrul său succesor în rangul catehetului alexandrin – Origen.

Dintr-o serie de alte lucrări ale lui Clement al. acum se mai cunoaste si un mic tratat, sub forma unei conversatii, sub titlul: „Care bogat va fi mantuit?” adica sub forma unui anunt -

. prima parte a omiliei QDS, dedusă cu talent. preluat din text. În al doilea (§ 27-41)! parte a expoziției, predicatorul stabilește condițiile în care bogații pot fi mântuiți și, în același timp, oferă o imagine artistică a ceea ce este un adevărat creștin.

În concluzie (§ 42) Clement Al., cu scopul de a arăta ascultătorilor puterea pocăinței, transmite legenda unui tânăr care, devenit tâlhar, a fost din nou convertit la Hristos de către Apostolul Ioan. Omilia QDS, singurul dintre cele patru discursuri ale celebrului catehet care a supraviețuit până în vremea noastră, ne oferă posibilitatea de a judeca talentul oratoric al lui Clement al. Strict susținut în planul său, bogat în gânduri profunde, este plin de sentiment autentic, inspirație arzătoare și dorință sinceră de a convinge ascultătorii de ceea ce pentru predicator a devenit o parte din sine. Acest sentiment autentic, această dragoste pentru ascultătorii săi i-au adus pe Clement al. dincolo de limitele unei interpretări reci, uscate și parțial insensibile a problemelor dogmatice și morale și l-au forțat să arunce o privire mai amplă asupra întrebării. Aflând semnificația bogăției, s-

a călăuzit nu numai de interesul religios: catehetul alexandrin constată și semnificația socială a proprietății; el vede în ea un element obligatoriu din punct de vedere social (cf. Punk, 441-442; Reuter, 35; Faye, 40-41; Bardenhewer, 50 etc.). Timpul ulterioar a apreciat semnificația celebrei conversații a lui Clement al. Florilogiile, în special Sacra Paralela din Damasc abundă cu citate din ea. Legenda σ tinereţea şi Ap. Ioan deja Eusebiu a împrumutat de la Clement al. (cf. C. Est. III, 23). În ceea ce privește momentul în care a fost scris acest discurs, este greu de spus ceva cert. Referirea lui Reinkens (253) și a lui Zahn (Sup. Cl. 38-39) la § 26 QDS, pentru a decide această întrebare, nu poate fi acceptată (cp. Arnim, 13-14; Faye HO1; Kruger, 106; Bardenhewer, 50-). 51). Dar construcția conversației, tonul ei moale, plăcut, străin de hobby-uri și extreme, face posibil să credem că a fost scrisă de un soț matur. Reinkens consideră că este posibil să atribuie scrisul său vremii când Clement Al., la începutul persecuției lui Septimius Severus, a plecat în Capadocia.)

căsătorie cu interpretarea lui Origen pe cartea Prop. Ieremia. Gisler însuși a fost primul care a presupus că acest tratat nu i-a aparținut lui Origen, ci lui Clement al. istoria lui Eusebiu (III, 23) se păstrează cu numele de Clement al. un pasaj literal din această lucrare (povestea Evanghelistului Ioan și a tinereții din Efes).

[Printre primii creștini au fost mulți credincioși care, auzind cuvintele Domnului Marcu. X, 21, a ascultat de cele spuse și, de dragul lui Hristos, s-a sărac de bunăvoie. Dar pe măsură ce numărul creștinilor a crescut și puterea legăturii interioare dintre membrii individuali ai comunității s-a slăbit, aceste cuvinte ale Mântuitorului au început să pară prea aspre. Unii dintre bogați, auzindu-l pe Mrk. X, 21, descurajat, crezând că viața veșnică le este complet indisponibilă și a căutat să se bucure de fericirea pământului; alții, înțelegând corect cuvintele Domnului – și anume în sensul că ar trebui să posede și, parcă, să nu posede – nu au dat atenție faptelor de caritate și au neglijat mântuirea. Văzând aceste ezitări și confuzii în rândul credincioșilor, Kliment al. cu toată claritatea și certitudinea, el a ridicat întrebarea dacă creștinii, deși rămân ucenici credincioși ai lui Hristos, pot avea proprietăți personale bogate sau, dimpotrivă, ar trebui să le distribuie săracilor și a rezolvat această problemă printr-o interpretare corectă a lui Marcu. X, 17-31. Așa a apărut conversația: „Care bogat va fi mântuit ^ (QDS). Este împărțit în trei părți: introducere (§ 1-3), expunere (§ 4-41) și concluzie (§ 42). În introducere, autorul îi pedepsește pe cei care fac din bogați obiectul lingușirii lor. El își amintește cuvintele lui Isus Marcu. X, 25, care cufundă pe cei bogați în deznădejde și cheamă la ascultarea atentă a lui. Ceea ce urmează este o expunere. Este format din 1 două părți. În primul (§ 4-26) autorul dă o interpretare a lui Mrk. X, 17-31. Este necesar să stabilim sensul exact al acestor cuvinte ale Domnului. Hristos nu cere ca bogatul să renunțe la numele lui; ci să-i smulgă din suflet acelea: patimi care fac un folos răutăcios: albirea bogăţiilor. Iată gândul dominant:

Dintr-o lucrare mare (în 8 cărți, după Eusebiu Ts. I. VI, 13 și Ieronim: 70 epist. ad Magnum), sub titlul: „Scurte explicații” (Ὑποτνπώσεις după denumirea lui Eusebiu Ts. I. VI). , 13, 14 și Photius, Bibi, codex. 109; Adumbrationes, în denumirea lui Cassiodorus, Inst. div. lect., lib. 8), au supraviețuit doar câteva fragmente mari, în traducerea latină și adaptările lui Cassiodorus, [totuși vezi. fragment „Ipoti-pos” pe Mf. 8, 2 în G. Mercati in Studi e testi 12: I) (In frammento delle Ipotiposi di Clemente Alessandrino. II) Paralipomena Ambrosiana con abcuni appunti sulla benedzioni del cereo pasquale, Roma 1904, p. 3-15 & mier. Alex. Scuter în The Journal of Theological Studies, VII, 25 (octombrie 1905), p. 143-144.-H. N.G}. În manuscrise, această lucrare este indicată: „Ex opere Clementis Alexandrini, cujus titulus est Περί υποτυπώσεων—Descriptionibus adumbratis” (vezi ed. y ZaAn'a, op. cit. S. 79 urm.), iar în încheiere se numește prescurtat: Adumbrationes Clementis Alexandrini in epistolas canonicas Interpretări, totuși, sunt date aici doar asupra epistolelor lui 1 Petru, Iuda (date eronat sub numele epistolei lui Iacov), 1 și 2 Ioan. Având în vedere, de altfel, în prelucrarea liberă a lui Casiodor, ele nu conțin decât o parte nesemnificativă a „Inotipurilor”, care, după Eusebiu (Ts. I. IV, 14), cuprindeau „tălmări prescurtate” ale tuturor preoților. cărți și, fără îndoială, alcătuirea lor cuprindea: interpretări asupra epistolelor Ap. Pavel (Fotie, Bibi. cod. 109), Faptele Apostolilor (fragment vezi Za / m'a), despre epistola către Evrei (Evsev. Ts. I. IV, 14), iar din Vechiul Testament - pe cărțile Geneza, Exodul, Psalmii și Eclesiastul (Fotie, cod. 109). Ele conțineau și explicații pentru epistola lui Barnaba și Apocalipsa lui Petru (Eusebiu). Icumenius are mai multe pasaje din această lucrare exegetică. caracter – către epistolele lui Ap. Paul (vezi Zahn" l Forschungen IH, 66; Natas\. Gesch. d: altecr. Lit. I, 303); în Maximus Mărturisitorul mai multe pasaje cu conținut dogmatic. [Migne S. 6g. 4 col. 225-226, 421, 91, col. 1085].

Teologic Ents. vol. XI.

set: Dan (Forschungen II, al 99-lea) și Dausch (Der neutestamentl. Schriftkanon und Klemens v. Alexand., Freiburg in Br. 1894,30).

Kliment al. a scris multe alte lucrări, dar din ele au supraviețuit doar fragmente sau titluri. Acestea sunt: 1) Despre Paște (Περί του πάσχα: „Evsev. Ts. I. IV, 26: 4; [Pseudo-Anatoliy. De ratione paschali p. 1 în Krusch'a, Studien zur christlich mittel-alterlichen Chronologie, Lpzg . 1880, S. 317; Chronicon Paschale, p. 7 A - C ed. Paris; Leontius and John in Mai, Script vet. nova coll. VP, 94, 98-99 (cp. Sacra Par. 307-309 Holl) Nicephorus Konstantin Antirrhet. adversus Constantinum Copronymum lib. III, p. 26, Hieronymus, De v. ili. 38, Photius Bibi. cod. Ili), scris în legătură cu opera lui Meliton (Eus. C. I. IV, 26). : 4) și la insistențele prietenilor care l-au convins pe Clement al. „în scris (γραφή) pentru a transmite posterității acele tradiții pe care s-a întâmplat să le audă de la αρχαίων πρεσβυτέρων” (Evs. Ts. I. VI, 13:9). În această lucrare a sa, din care au supraviețuit câteva fragmente, printre altele, două citate din Chronicon Paschale, celebrul catehet „mențiune despre Meliton, Irineu și alții”]. 2) Canonul bisericii sau celor actori (Κανών εκκλησιαστικός

ή προς τούς Ίουδαΐζοντας: Evsev. C, I. VI, Hieron. De vig ili. p. 3 8; Foto, dedicată lui en111, p. 8; . Alexandru al Ierusalimului și care conține, probabil, o infirmare a unor amăgiri de către evrei. Un fragment a fost păstrat în „An-Tirretika” Patr. Nicefor al Constantinopolului (j * 828), îndreptat împotriva lui Constantin Copronim. [Dar nici din acest pasaj, nici din însuși titlul lucrării nu se poate concluziona cu certitudine care direcție a evreilor s-a opus Clement cu conceptul de canon bisericesc (cf. Zahn, Supp. Cl. 37; Faye 42, Harnack Chronologie, 21)]. 3) Convorbiri despre post și vorbire de rău I. V, 20: 26). [Lipsa de legătură între aceste două concepte (post și blasfemie!) și repetarea prepoziției περί face să se creadă că Eusebiu vorbește aici de două discursuri diferite (cf. Zahn, Sup. Cl. 44; Harnack, Chronologie 21, Schwarz, ed. sa Euc C. I. VI, 13 și

distructiv distructiv – în raport cu păgânismul și gnosticismul contemporan. El a dat creștinismului acel „motiv”, care a atras apoi către biserică cele mai bune minți ale societății educate de atunci. Astfel, semnificația lui Clement este mai degrabă de natură metodologico-teoretică. Creșterea pozitivă a creștinismului este opera generațiilor ulterioare de teologi creştini.În meritele neîndoielnice ale lui Clement Al. pentru iluminarea creştină şi găsesc explicaţia lor pentru recenziile măgulitoare pe care i-au dat de obicei contemporanii săi. El, potrivit lui, „a înființat și a înmulțit Biserica Domnului” (Evsev. Ts.I. VI, 11; Hieron. De vir.ill. p. 38). Potrivit lui Eusebiu, el a fost „un om cu știință de toate felurile” , și, după Ieronim, „omul cel mai învățat” (epist. 83 ad Magnum). Potrivit lui Theodoret, acesta este „un om care a lăsat în urma lui toată bogăția învățăturii” (Haer. fab. I , 6).

Literatură. Ediții ale operelor lui Clement de Alexandria și critica textului lor. Manuscrise ale scrierilor sale. Manuscrisul principal pentru ,,Προτρεπ-τικός·* și IIαώαγωγός este așa-numitul Codex Arephas (din 914), stocat în biblia pariziană. (cod. Paris, gr. 451), iar pentru ,,Στρωματεΐς“ - manuscrisul florentin, (cod. Florent. Laur. V, 3 datat din secolul al XI-lea). Toate celelalte numeroase manuscrise care conțin Trilogia (de ex. (cod. Mut. III, D. 7 din secolul al XI-lea [sau al X-lea] și cod. Paris. gr. 250 din secolul al XVI-lea) sunt copii directe sau mediocre ale acestora. tratat " Tí; ó σωζόμενος πλούσιος" principalele manuscrise sunt: Vatican (cod. Vatic. 623 din secolul al XVI-lea) și Escurial (cod. Scorial. din secolul al XI-lea sau al XII-lea). Examinarea critică și descrierea manuscrisului ov s-a angajat în mod special în O. Stăhlin, [vir optime de a meritus, care și-a dedicat aproximativ 20 de ani din viață restaurării textului original la creația lui Kl. al.].

Ediții. Primul editor al lucrărilor lui Clement Al. a fost P. Victorius (Florenz 1550). De multe ori apoi au publicat Tg. Sylburg (Heidelberg 1592), Dan. Heinsius (Leiden 1614) — numai în limba greacă. lang. Împreună cu Lat, tradus de G-ent. Er-veiz'om (în 1551), publicat de G. Neg-vetus (Florenz 1551; retipărit de mai multe ori la Paris în 1629, 1641 și la Köln 1688), J. Potter, (Oxford 1715, într-o formă corectată și îmbunătățită şi cu note critice; apoi republicat în 1757), Tg. Oberthür (Würzburg)

etc.). Ieronim menționează Διαλέξεις ca două lucrări independente ale lui Clement Al., deoarece între De jejunio disceptatio și De obtrectatione liber unus se pune QDS. Nu există fragmente care să poată fi atribuite cu certitudine acestor conversații ale catehetului alexandrin.] 4) Un îndemn la răbdare, sau un cuvânt către noul botezat ς; Euseb. VI, 13 ιϊ Hieron.). Un extras din această lucrare, potrivit lui Barnard (Clemens of Alexan., Quis dives salvetur in „Texts and Stüdies”, V, 2, Cambridge 1897, pp. 47-50), este disponibil în manuscrisul Escurial (secolul al XIV-lea) 5) Un eseu despre cartea profetului Amos (Σύγγραμμα εις τον προφήτην Άμώς—menționat de Palladius în Lavzank, p. 139). au existat fragmente din Maxim Mărturisitorul, Sinagoga Anastasia etc., totuși (Quaest). origine dubioasă. „21 de scrisori, Clement al., dar nu se știe nimic despre celelalte scrisori ale sale, așa că cele 21 de scrisori menționate sunt de origine dubioasă.

Clement Al., fără îndoială, un scriitor remarcabil al antichității. Semnificația sa în istoria iluminismului creștin este strâns legată de înflorirea școlii alexandrine, pe care el, împreună cu talentatul său elev, Origen, a ridicat-o la o asemenea înălțime de glorie savantă, în care școala a servit mult timp ca un steaua calauzitoare pentru crestinii urmatori.tian generatii. Întreaga „epocă de aur” a literaturii creștine este strâns legată de fundamentele învățământului alexandrin și de Clement Al., în special. De fapt, Clement Al. în lupta sa cu păgânismul și mai ales cu gnosticismul secolului al II-lea. Slăbirea farmecului de care s-a bucurat gnosticismul în rândul contemporanilor, ca teorie a cunoașterii științifice teologice, este meritul neîndoielnic al lui Clement Al. și al discipolului său Origen. Totuși, semnificația lui Clement Al. -

1778-1779 în ediţia generală: „SS. Pat-Tum op. polem. Orr. Patrum graecA vol. IV-VI). jR. Klotz (Leipzig 1831-1834 în Bibi, sacra Patr. Enel. graec., pars? III), Migne (Patr. cur. compì., ser. gr. t. VIII-IX c. 1857 Paris.) și W. Dindorf . (Oxford 1869). Toate aceste ultime lucrări adunate ale lui Cl. al. repetând în esență ediția Potter cu toate caracteristicile și neajunsurile ei. [Noua ediție critică a lucrărilor lui Clement al. întreprins de Academia de Științe din Berlin; în timp ce a fost publicat în prelucrarea Prof. Dr.; Otto Btahlin'a trei volume: în primul (1904) - ... Protreptik11 "Învățător";

în al doilea <1906) - șase cărți ale lui Stromat; în a treia (190 USD) - cărțile a VII-a și a VIII-a din Stromat, Excerpta ex Theodoto, Eclogae propheticae, ■ODS, fragmente din lucrările pierdute ale lui Clement al.]

Având în vedere funcționarea defectuoasă și incompletă a textului, în ediții generale au apărut și ediții și studii critice asupra lucrărilor individuale ale lui Clement. Acestea sunt în special: „A. Δραγομήρος, Κλημ. Αλεξ. ό προτρεπτικός λόγος. (Βουκαρεστίος 1890—Προτρεπτικός). R. Taverni {Sopra il Παιδαγωγός di T. Fl. Cl. Alex, discorso, Roma 1885). Hristos, et. M. Paranicas, Anthologia graeca carminum christianorum (Lipsiae 1871, p. 37-38) — imnuri). th. ZaAn, Forschungen III, Erlangen, 1884. PM Ramar d în „Texte și Studii*4. '(Cambridge 1897 -Τίς ό σωζόμενος πλούσιος). JA Hort și primarul IB, Clement of Alexandria Diverse Book VIL London 190'2. ¡Otto Stãhlin, Clemens Alexandrinus Quis dives salvetur (Leipzig. 1908)].

Ediția rusă a lucrărilor lui Kl. al. sunt limitate doar de textul lor tradus în rusă. Acestea sunt: Ξ. N. Korsunsky'. „Care dintre cei bogați va fi mântuit”4? și „Îndemn către eleni” cu o introducere și note, Yaroslavl 1888; „Pedagog”, cu notă, Yaroslavl 1890 (și tot în Iaroslavl. Ep. Vd / 4 pentru 1888-1889): „Stromaty”, cu notă, Iaroslavl 1892 <și tot în „Iaroslavl. Ep. Vѣd/4 pentru 1891). Vezi și „Pedagog, Crearea lui Clement”44 (în „Sunday Thu / 4 XIV).—La traducerea „Pedagog” de H. N. Korsunsky, în notă, este atașată și traducerea imnurilor. articol despre „Korsunsky N . N.“].

Literatură *) despre Kliment al. de vest. Du-Pin, Nouvelle bibliothèque des autres ecclesiastiques I (Autrecht, 1731) 79-87. R. Ventlejus, Epistola ad Millium. Scrisoarea a apărut pentru prima dată în 1691. Vezi ediția de la Bonn a cronicii lui John Malala 679-755. N.Nourry, Dissertationes de omnibus démentis Alexandrini operibus y M igne gr. IX (1857), 798-1484. B. MarccW, Concordance des saints Peres de

*) [Bibliografia literaturii occidentale și ruse, întocmită inițial de L. I. Pisarev și completată de editor, completată și comandată de A. I. Sagarda.]

l'église grecs et latins I (Paris 1739), p. 359- 480. F. Fabricius, Bibliotheca graeca VII (Hamburg 1801), p. 119-149. Valchkenarius, Diatribe în rămășițele Euripiades perditorum dramatum (1801). Boeckhius, De graecae trage-diae princibus (Heidelberg 1808). EL

F. Guerike, De schola quae Alexandriae flo-ruit, catechetica I-II (Halis Sax 1824-1825). P, H. de Groot, Disputation de Clement Alexandrinus, filozof creștin (Groningen 1826). Colin, Clemens Alexandrinus v Al g. Encyc. VJS B r sch und G ruber, S. I, Th. 18 (1828), 4-13. AF Daehne, Ββγνώσει al lui Clement din Alexandria și urmele filozofiei neolatonice întâlnite în ea, comentariu teologic istoric (Leipzig, 1831). JCL Gieseler, Comentariu despre care sunt expuse doctrinele lui Clement din Alexandria și Origen despre trupul lui Hristos (Goettinga 1837).

G. Cave, Scriptorum ecclesiasticorum historia literara I (Basile 1841)* ER Rede-penning, Origines: eine Darstellung seines Lebens und seine Lehre 1 -II (Bonn L841). J. Ж. pr. Hofling, Des Clemens von Ale-

xandrien Lehre vom Opter im Leben und Kultus der Christen (Erlangen 1842). JH Reinkens, De Clemente presbitero om alexandrin, scriitor, filozof, carte de teolog (Vratislaviae 1851). H Reuter, Clementis Alexandrinus theologiae moralis capitum se-lectorum particula© (Berlin 1853), Jacobi, Clemens Alexandrinus vy RE v. Herzog, V. II (1854), S. 742-744. V. Hebert-Duperron, Essai sur la polemique et la philosophie de Clément d'Alexandrie (Paris 1855). H. Laem-mer, Clementis Alexandrini de luvo doctrina (Leipzig 1855) J. Cognât, Clément d'Alexandrie, sa doctrine et sa polemique (Paris 1859). H. Schùrniann, Die hellenische Bildung und ihr Verhăltnis zur christlichen nach dn· Darstellung des Klemens von Alexandriei! (Münster 1859). JH Muller, Idées dogmatiques de Clement d'Alexandrie (Strasburg 1861). G. Th. Hitler, Clement Alexandrini despre învățătura Sfintei Euharistii (Warendorpii 1861). J. Bernays, Zu Aristoteles und Klemens vý Symboìa philologorum Bonnensien în onoarea pr. Ritschelii collecta (Leipzig 1864), faza. I, 301-312. pr. Bohringer, Die griechischen Vater des 3 und 4 Jahrhun-derts: Klemens und Orígenes (în prima parte a lucrării sale: Die Kirche Christi und ihre Zeugen oder die Kirchengeschichte in Bio-grapien, Zürich 1869). f Funk, Klemens von Alexandrien über Familie und Eigentum vý "Theologische Quartalschrift" L III (1871), 427-449. Prof. CFG Heinrici, Die Valen-tinianische Gnosìs und heilige Schrift (Berlin 1871). Ξ. Prestige, Ξ. »omsê Clementis Alexandrini (Jënae 1871). Ad. Harnack, Zur Quellenkritik der Geschichte des Gnosti-cismus (Lpzg 1873). R. Ta,verni, Sopra il παιδαγωγός di T. FI. Gl. Al. discorso (Roma 1885). C. Bigg, Platoniștii creștini din Alexandria (Oxford 1886).Knittel, Pistis und Gnosis bei Clemens von Alexandrien vý

5*

nier, De catalogis heurematum (Lipsiae 1890). Otto Stahlin, Observationes criticae in Clementem Alexandrinum (Erlangae 1890). Г. (Erlangen 1892). Courda-veau, Clement d'Alexandrie въ Revue de Г histoire et de religion* XXV (1892), 285-321. Paul de Lag arde, Studiile Septuagintei (Göttingen 1892). P. Ruben, Clementis Alexandrini Excerpta ex Tdeodoto (Lipsiae 1892). G. Anrich, Misterul antic în influența sa asupra creștinismului (Göttingen 1894). CP „Theol. timp literar*. 1894, № 20, col. 515-517 (Ad. Harnack). J. Arnim, De octavo Clementis Stromateòrum libro (Rostochiensi 1894). P. Dausch, Canonul Scripturii Noului Testament și Clemens von Alexandrien (Freiburg im Breisgau l894)r Prof. Ad. Harnack în „Theol. bibliografie 1894. № 13. Col. 340-341. R. Schiatte*, Cronograful din al zecelea an Antonine (Lpzg 1894). Paul Ziegert. Două tratate despre TF Clemens Alexandrinus: Psihologie și Logqșhristologie (Heidelberg 1894). P'. Ziegert, Despre abordările unei doctrine misterioase въ „Stud. și. Crit/' LXVII (1894), 706-733. ț F. JA Hortera Lectures on the Antenicene Fathers (Londra 1895). Otto Stahlin, Contribuții la cunoașterea manuscriselor lui Clemens Alexandrinus (Nürnberg 1895). P. Wendland, Contributions to the History of Greek Philosophy and Religion (Berlin 1895). Th Zahn,

Epictetul stoic și relația sa cu creștinismul (Erlangen2 1895). L. Atzberger, Istoria creştinului. Eshatologia în perioada pre-nicanică (Freiburg im Breisgau 1896). V. Hozakoiski, De chronographia Clementis Alex. I. De cronologia Novi Tertamenti a Clemente Alex, proposita (Monasteri! 1896). H. Koch, Klemenszi-tat în Pseudo-Dionysius Areopagita въ „Theol. Publicaţie trimestrială" LXXVIII (1896). F. Lehmann, Şcoala de cateheţi din Alexandria (Lpzg 1896). MR Ropes, Cuvântările lui Isus care nu sunt transmise în evangheliile canonice (Lpzg 1896). P. Wendland, Philo şi Clemens Alexandrinus въ "Kermes * XXXI (1896), 435-456 Cp Philo-nis Alex, opp., edd. C oh n et Wendland 1 (Berol. 1896), Proleg. LX; II (1897). Proleg. X; III (1898), Proleg. XIII. F. Kattenbusch. Simbolul apostolic II 1 (Lpzg 1897). H. Kutter, Klemens Alexandrinus și Noul Testament (Giessen 1897). См. „TheoL Literaturzeit". 1898 № 5, 85. - 86 (Krüger).Otto Stăhlin, Investigations on the Scho-lien zu Clemens Alexandrinus (Nürnberg 1897), cp... Berlin: Philolog. Wochenschrift 4 1897, № 51, 1576-1578 (P. Wendland).. Eugène de Faye, Clement d'Alexandrie "Paris 1898). Cp. "Theol. 839 (Erwin Preuschen)', Revue de théol et

„Theological Quarterly* 1873, 8.171-219, 363-417. t Siegfried, Philov. Al., considerat ca interpret al Vechiului Testament în sine și după influența sa istorică (Jena 1875). f Westcot, Clement of Alexandria въ Dictionary of Christian Biography (Londra 1877), pp. 559-567. H. Diels, Doxo-graphi graeci (Berolini 1879). C. Merk, Clemens Alexandrinus în dependența sa de filozofia greacă (Lpzg 1879). E. Maass, De biographicis graecis quaestiones selectae: Investigație filologică v. A. Kiessling şi V. Wilamowitz-Mollendorf, H. Ili, p. 1-141. F. Overbeck, Despre începuturile literaturii patristice в "Historiche Zeitung* XLVIII (1882), p. 417-472. Pr. J. Winter, Etica Ciernenilor din Alexandria (Lpzg 1882). Pitra, Analecta sacra 1-II (Paris 1884), p. XXIX-XXX, 347-349. F Rudolf, De fontibus, quibus Aelianus in varia historia componenda usus sit (Lipsiae 1884). Th. Zahn, Cercetări despre istoria Canonului Noului Testament și a literaturii creștine veche. Th. Ш: Supplementi!m Clementnum (Erlangen 1884). ț Prof. Ad. Hilgenfeld, Istoria eretică a creștinismului primitiv (Lpzg 1884). E. Hiller, Despre sursa criticii lui Clemens Alexandrinus въ „Hermes* XXI (1886), 126 - 133. CP Casp ari, Oare biserica alexandriană din vremea lui Clement avea sau nu simbol de botez? въ „Jurnal of Ecclesiastical Science. şi Viaţa bisericească* VII (1886) 352-375. E. Nbldechen, Relația lui Tertulian cu Clemens von Alexandrien въ „Anuare pentru prof. Theol*. XII (1886) 279-301. Prof. P. Wendland, Quaestiones Musonianae: De Musoni© stoico Clementis Alexandrini alio-rumque auctore (Berolini 1886). Cm. Th. 1887, nr. 21, 496-497 (Ad. Harnack). Baljon, Js Marcion volgens Clemens Alexandrinus een bestrijder van "Paulus ca-nonicus*? въ Theol. Studii* 1887, 163-1b 6. Pratke, Atitudinea lui Clemens Axandri-nus față de ființele antice misterioase въ „Stud. şi critică* LX (1887), 647-708. B. Lipsius, Valentinus și școala sa въ „Anuare pentru teologia protestantă* XШ (1887), 585—658. tf de Loss Love, Clement din Alexandria nu este un probaționist sau universalist după moarte: The Bibliotheca Sacra o et. 1888, 608-628. prof. Ad Harnack, Noul Testà-mentum în jurul anului 200 (Freiburg i. B. 1889). A. Scheck, De fontibus Clementis Alexandrini (Augustae Vindelicórum 1889). P. Tannery, Diverse I. Clem. Alex. Str. I, 104: Revue de philol., NS XШ (1889) 66-69.G. Wentzel Επικλήσεις θεών sive de décruminibus per grammaticorum graecorum scripta cognomsis (Gottingen 1889). Prof. Th. Zahn, Istoria Noului Testament Canonul I (Erlangen

1888)–II (Erlangen 1889). H. Eickhoff, Noul Testament al lui Clemens Alexandrinus (Schleswig 1890).

D. D pa g o m. sau r o s, Clem. Alexandru. discursul pretreptic către eleni (1890). M. Krem-

este philos. 1899, 427 – 453. L. Thomas, Le Clément d'Alexandrie de M. E. de Fay. Af. Heinze (F. Uberweg), Grundriss der Geschichte der Philosophie, Th. II (Berlin 8 1898). Krüger, Geschichte der

altchristlichen Literatur in den ersten drei Jahrhunderten (Freiburg i. B. 1898). W. Michaelis, De origine indicis deô-rum cognominum (Berlin 1898). A. Aall, Der Logos: Geschichte seiner Entwickelung in der griech. Philosophie und der christ, amar. Il (Lpzg. 1899). Alfred et Maurice Croiset, Histoire de la littérature graeque (Paris 1899).

H. Kutter, Creștinismul d. Kl. von Alex, în importanța sa pentru dezvoltarea doctrinei k hrist въ „Elveția íheol. Revista* XVI (1899). Prof. A. ^Ehrhard, Literatura creștină timpurie și cercetările sale din 1884-1900; prima secţiune: Literatura prenicanică (Freiburg im Breisgau 1900). K. Ernsti, Etica d. Kl. de la Alex. sau. prima justificare coerentă d. Creştin. Etica (Padenborn 1900). Domnul James, Clement al Alexandriei și Plutarh въ „The Classica!. Recenzie „.XVI (1900) № 5, 23 –24. W. Christ, Studii filologice despre Clemens Alexandrinus (München 1900). Henry Jackson. Note despre Clement Alexandria въ „Revista de filologie" XXIV (1896), № 48 (263-271); XXVII (1901), №53 (136-144); XXVIII (1901), № 55 (130-135) Markgraf, Clemens von Alexandrien ca scriitor ascet în poziția sa asupra bunurilor naturale ale vieții въ „Zeitschrift fur Kirchengeschichte44 XYII (1901), 4, pp. 487-515. U. Pascal, La foi et la raison dans Clément d'Alexandrie (Montdidier 19J1).L. Paul, Care împărăție va fi mântuită?, „Jurnal of Scientific Theology" XLIV (1901) pp. 505-544. Otto Stăhlin, Clemens Alexandrinus și Septuaginta (Nürnberg 1901). Otto Stăhlin, Despre tradiția scrisă de mână a lui Clemens Alexandrinus въ „Texte și investigații* XX, 4 (Lpzg 1901). Th. Zahn, schiță a istoriei canonului Noului Testament (Lpzg 1901). FL Clark, Citări ale lui Platon în Clement din Alexandria въ „Proceedings of the Amer. Philol. Associatians", XXXIII (1902), p. XII-XX. C. Heussi, The Stromates of Clemens Alexandrinus and their relation to Protreptikos and Padagogos въ "Zeitschrift f. Wiss. Théologie" 1902, 4, p. 465 -512. W. Wagner, Valoarea și exploatarea educației grecești în judecata lui Clement din Alexandria въ „Zeiscschrift für Wiss. Théologie" 1902, 2, p. 213-366. Prof. O. Bardenhewer, Istoria literaturii creștine timpurii (Freiburg im Breisgau 1903). Dr. Wilhelm Capitaine, Die Moral des Clemens von Alexandria (Paderborn 1903). Eugène de Paye, Introduction à l'etude du gnosticisme au П-e et Ш-e siècle (Paris 1903).

mes" XXXYIII (1903), 75-100. J. Chapman. Clément d'Alexandrie sur les évangiles въ "Revue Bénédictine" 1904, 4, p. 369. W. Christ, History of Greek Literature (München4 1904, a 3-е изд. ibid 1898). prof. Ad Harnack, Cronologia literaturii creștine timpurii până la Fusevius (Lpzg 1904). H. Kihn, Patrologie I (Paderborn 1904). Prof. P. Peine, Stoicism și creștinism въ „Theologische Bitteratbl” 1905, № 6, 65-69; № 7, 78-80; № 8, 89–91; № 9, 97–102. M. Glaser, Imagini din Alexandria după Padagogul lui Clemens Alexandrinus, Progr. (Amberg. 1905). Ch. de Wedel, Symbol a ad Clementis Alexandrini Stromatum librum. VIII interpretandum dissertatio (Berolini 1905). Zucker, urmele lui Apollodoros Περί θεών în scriitorii creștini din primele cinci secole (München 1905). J. Gabrielsson, Despre Favorinus și Παντοσαπή ιστορία (Upsala 1906). J. Gabrielsson, Despre izvoarele lui Clemens Alexandrinus I (Upsala 1906), II (Upsala 1909). A. Resch, Agrapha (Lpzg 1906) E. Yorkuye, Psihologia lui Clemens din Alexandria în raport cu Ethick, Diss. (Lpzg 1906). HU Meyboom, De Stromateis van Clemens Alexandrinus въ "Ţjjeolo Thdschrift" 1907, Nowemb., bl. 508-551. T7. Scherer, Klemens of Alexandria and his of knowledge (München 1907). P. Barth, Die Stua (Stuttgart)).MJ Daskalakis, The eclectic views of Clemens of Alexandria and his dependence on Greek philosophy (Munich. Dissert. 1908).P. Heinisch, The influence of Philos on attested Christian exegesis;(Barnabas), Justin and Clemens of Alexandria (München). 1908). P. Kruger, Hellenism and Judaism in the New Testament Age (Lpzg 1908). J. Leipoldt, History of the New Testament Canon I (Lpzg 1907). R, Seeberg, Textbook of the History of Dogmas I (Lpzg 1908). H. Gwatkin, Istoria bisericii timpurii I-II (Londra 1909).

Studii și articole despre Clement din Alexandria în literatura rusă: Clement din Alexandria, ca interpret al cuvântului lui Dumnezeu în „Soarele. Thu, vol. XXV. Filaret, arhiepiscop. Cernihiv, Doctrină istorică vol. biserica I (Sankt Petersburg, 1859); despre Clement Alex. p. 196-207 (vezi și ediția târzie a Tuzov), f Prof. K. I. Skvortsov, Filosofia lui Clement al Alexandriei în operele de la Kiev. Spirit. Acad." 1866, nr. 9, precum și în cartea „Filosofia Părinților și Învățătorilor Bisericii” (Kiev, 1868). I. Livanov, Kliment al Alexandriei în „Pravosl. Revista XXII (1867) nr. 3, pp. 342-364; XXIV (1867) nr. 9, pp. 97-123. f. prof. A. M. Ivantsov-Platonov, Erezii și schisme ale primelor trei secole de creștinism (Moscova 1877. N. I. Lebedev, lucrarea lui Origen „Împotriva Tshols”; experiență în studiul luptei literare dintre creștinism și păgânism (Moscova 1877): aici

Sf. Clement, ep. Sloven merge cu personal, student și colaborator al Sf. frații Chiril și Metodiu, pentru activitățile sale educaționale, este venerat ca patronul lui Bol. Biserica Garsk. Informațiile despre viața și activitățile sale sunt extrase din două ediții (viața sa greacă; una, anterioară și lungă, cunoscută sub numele de „legenda bulgară”. Cealaltă este mai târziu: 1 și scurt, „legenda Ohridei”. , care este cuprins în aceste monumente, nu poate fi acceptat în

întregime și necesită o atitudine critică, grație erorilor istorice și contradicțiilor interne ascunse în el.Datele sunt extrem de contradictorii.Autorul vorbește despre sine ca un discipol apropiat și contemporan al lui. Clement (cap. XVIII), dar cercetătorii, printr-o analiză amănunțită a vieții, dezvăluie în ea detaliile care ar putea fi introduse în ea mult mai târziu / la un secol după moartea lui Clement. Principala dintre aceste detalii este menționarea catedrala ierarhică din Ohrid (cap. XXIII), unde a fost transferată abia la sfârșitul secolului X sau la început. secolul XI. În plus, autorul însuși se recomandă un bulgar (cap. XXII), dar constantă recenzii arogante ale bulgarilor, ca un popor nepoliticos (cap. II), neștiutor, bestial (cap. XXII), sălbatic și feroce (cap. XIII.), ei expun, în el mai degrabă un grec. S-a cheltuit mult inteligență pentru a reconcilia contradicțiile și a lămuri locurile întunecate. Ghicitul a dat naștere la o varietate de opinii, care pot fi reduse la două grupuri. Voronov și alți alți cercetători au dat viața din timpul și personalitatea lui Bl. Theophylactus, al cărui nume este în inscripție, sau contemporanul său grec. Alții (Miklo-shich, Bodiansky) au căutat să apere indicația autorului că era contemporan cu persoana descrisă. Ambii au trebuit să sacrifice detalii de fapt de natură opusă. Astfel de dificultăți explică atitudinea extrem de sceptică față de viață și materialul faptic conținut în ea.

în introducerea în studiu există un eseu despre activitățile literare și teologice ale lui Clement al., ca predecesor al lui Origen în școală, τ Prof. F. A. Ternovsky, primele trei secole ale creștinismului (Kiev 1878); Oh, Klim. al. p. 176-181. τ Πρ < φ. V. B. Bolotov, Învățătura lui Origen despre Sfânta Treime (Sankt Petersburg, 1879). Prof. K. D. Popov, Vera și relația ei cu cunoașterea creștină în învățăturile Pimentului alexandrin din „Proceedings of Kiev. Spirit, Acad.“ 1887, C, V, Martynov, Învățătura morală a lui Clement din Alexandria în comparație cu stoicul în „Add. k creat. Sf. părinţi" 1889, cartea I. Prof. Π. Π.Z Ponomarev, Din istoria sfintei tradiţii (învăţăturile lui Clement Al. ed.: Sacred Tradition as a Source of Christian Vision, Kazan, 1908, p. 63-). 70). –217; vezi și ediția a 2-a a revistei l, Sirannik "). Prof. D. P. Mirtov, Învățătura morală a lui Clement Al. (St. Petersburg. 1900). Prof. A. L. Katansky, Doctrina grației lui Dumnezeu în creațiile antici, printre ei sfinții părinți și învățători ai bisericii dinaintea Fericitului Augustin (Sankt Petersburg, 1902) D. Leonardov, Theory of Divine Inspiration of the Bible in the Alexandrian School in revista Faith and Reason , 1906-1908. L. Pisarev [și A. Sagarda].

Clement, Sf. Sfințit mucenic al Ankirului, secolul al IV-lea. Originar din Ancyra din Galatia, fiul unui grec pagan si al unei mame crestine Sofia, la varsta de 12 ani a mers la manastire, iar in anul 20 a ocupat tronul episcopului. În domnia lui pmp. Dioclețian și Maximian, a fost decapitat împreună cu Sf. Agathapgelom la comanda șefului Ancyrei Lukiy. Moaștele Sf. Clement a petrecut multă vreme la Constantinopol, unde erau două biserici pe numele său. În secolul al V-lea Patr. Proclu a rostit un cuvânt în memoria Sf. Clement din Ancyra. În secolul al XIII-lea. latinii i-au dus capul la Paris; dar moaștele lui au continuat să rămână la Țaregrad, după cum au mărturisit pelerinii noștri Stefan de Novgorod; si Zosima, tocmai in manastirea Sf. Kon-. stantin. Amintirea ambilor martiri este săvârșită: Eudoxia mergea pe

cealaltă parte, lângă biserică: Sf. Irina senior și povoy. Memorie: ambele 23 ianuarie.   i

AA. SS. Boll. 23 ianuarie III, 460, 470; : Migue, patrulă. gr. CXIV, 816; slav < Chet-Mineya; Makar. Ch.-Minea („În vara anului 200 al regelui nostru și Domnul Iisus 5 al lui Hristos după intrare, în a doua zecime din 1 Alerian al împărăției”); Prolog - Serghie,

Chr. Loparev.

141

Sf. Clement, en. slovenă sau Velichsky.

142

laturi ale acad. E. E. Golubinsky, care este înclinat să vadă în autor un simplu falsificator învățat, ignorant și nerușinat, care a trăit chiar și după Teofilact. Dar compararea lui Voronov a vieții sale cu operele aparținând, fără îndoială, lui Teofilact, dezvăluie prea multe în comun între ei pentru a nega că acest monument aparține lui Teofilact. La aceasta trebuie adăugat că cea mai veche slujbă în cinstea lui Clement i-a aparținut și lui Teofilact, care, evident, era aproape de memoria lui Clement. Cât despre acele locuri de viață în care vorbirea este purtată în numele unui student aproximativ. Clement, atunci este cel mai firesc să vedem în ele inserții din notele inițiale ale studentului, care au fost rescrise de Teofilact într-o viață după toate regulile hagiografiei bizantine. Legenda de la Ohrid este o sursă mai mică ca volum și ca număr de informații raportate.Deoarece Balaschev a găsit o traducere literală slavonă a originalului grecesc al acestui monument, presupunerea unui original slav cade de la sine.Vorbesc despre bulgari. , cum Nu există nicio îndoială că a fost scrisă după cea extinsă și sub influența sa directă εοδιχή ιστορία διέξεισιν (V Shafarik și Ganut au recunoscut o mare valoare științifică pentru o viață scurtă, în timp ce primul a fost înclinat să-și atribuie originea chiar și celui Secolul 5. iulie Opinia sceptică a lui Hilferding și Leskin a fost susținută de Yagich. Golubinsky. Pasternek și alții.Dar ultimii oameni de știință slavi (Balaschev, Miletich) încearcă, după Shafarik, să apere cât mai mult semnificația istorică a vieții. Având în vedere că, asemenea unui sinaxarium, face parte din canonul în onoarea lui Clement, este cel mai firesc să atribuim compilarea lui unuia dintre

creatorii canonului, cel mai probabil Dimitrie Homatian (1233-1234), sau Episcop. Grigore, care a trăit înaintea episcopului secolului al XIV-lea numit după el. În orice caz, viața a fost scrisă nu mai devreme de a doua jumătate a secolului al XII-lea. În alcătuirea și ordinea prezentării, urmează una lungă. În conținut există multe erori, distorsiuni și difuzări ale sursei originale. Deci, Clement asimilează traducerea tuturor Sfintelor. Scripturi (cap. XVII). Din Boris-Michael se fac două personalități - Boris și Mihail, dintre care al doilea este numit fiul primului (Ch. XII), βασιλεύς-om bulgar. Dacă în aceste cazuri, este cu adevărat imposibil să nu învinovățim compilatorul pentru manipularea neglijentă a sursei originale, atunci în alte

cazuri, care sunt subliniate de sceptici, se poate vedea pur și simplu dependența lui de ideile și legendele care erau larg răspândite în el. timp. În acest fel, se poate explica menționarea lui Metodie ca arhiepiscop al Bulgariei, al lui Clement, ca episcop al tuturor Illnrikului subordonat lui (cap. VI-VII), despre participarea lui Clement la botezul lui Boris (XII). ch.), etc. La numărul detaliilor, care atrag atenţia deosebită a cercetătorilor, este o menţiune interesantă a invenţiei de către Clement a altor semne de scriere pentru o mai mare claritate, diferite de cele inventate de Chiril. În acest mesaj, pe cât de important, pe atât de greu de explicat, unii văd un exemplu de ignoranță a autorului, alții (Șafarik, Balaschev, Miletich) văd ceea ce dă cea mai mare valoare vieții. Dar decizia voros cu privire la fiabilitatea acestei legende și, în consecință, cu privire la valoarea monumentului, este în strânsă legătură cu problema originii alfabetului slav.

Există două perioade distincte în viața și opera lui Clement. Prima jumătate a activității sale aparține Moraviei, când, ca elev aproximativ al primilor profesori, și-a împărtășit isprăvile cu glorioasa echipă a St. sapte buc. A doua jumătate se referă la Macedonia, unde el însuși a devenit șeful lucrării educaționale. Informațiile biografice despre el nu acoperă aceste două perioade la fel de detaliat. Viața în Moravia ne este puțin cunoscută. Și numai în măsura în care este de la un student

el însuși devine profesor, pe măsură ce aduce din ce în ce mai mult eforturile de inițiativă personală în munca educațională, imaginea sa în surse este conturată din ce în ce mai luminos, iar biografia lui capătă din ce în ce mai multe detalii ale conținutului propriu-zis.– Deja originea și naționalitatea lui Clement sunt acoperite de întuneric b obsvestnost. O viață scurtă își produce genul din mizov european, pe care îl identifică cu bulgarii (I cap.). Prin urmare, unii slaviști (Shafa-rik, Yagich) îl consideră bulgar, alții (Mikloshich) își caută patria în Pannonia. Însă titlul „slovenă”, păstrat în superscriptele unor învățături, nu înseamnă neapărat „panonian”, așa cum credea Mikloshich și, prin urmare, nu-l obligă deloc să considere Pannonia ca patrie a lui Clement. Unele caracteristici biografice fac să vedem în el același nou venit în Moravia ca și profesorii săi. O viață lungă spune că a cunoscut viața lui Metodie ca nimeni altul, chiar și din tinerețe (έκ νέου έτι). Clement a murit în 916 un bătrân decrepit, care abandonase deja scaunul episcopal din cauza slăbiciunii puterii. Dacă Metodie a apărut în Moravia înainte de 862, atunci reiese clar din aceasta că de la o vârstă fragedă l-ar fi putut cunoaște pe Metodie, cel mai probabil înainte de misiunea moroviană. Astfel, cunoștința din tinerețe a lui Clement cu Metodiu îl face să-și caute patria departe de Pannonia, în rândul populației balcanice. Dar pe baza expresiei πρώτος βουλγάρα γλώσση επίσκοπος (cap. XX spațiu. VIEȚI.) este încă imposibil, împreună cu Yagich, să se afirme asumarea originii sale din poporul

bulgar, dacă prin acesta din urmă înțelegem o nouă etnie. tip, format prin contopirea triburilor slave cu noul venit! element turcesc. Legenda bulgară, ca și alte monumente ulterioare, identifică σβλοβενική γλώσσα cu βουλγαρική și îl folosește constant pe unul pentru a-l înlocui pe celălalt. Prin urmare, ținând cont de faptul că, după ce a fost alungat din Moravia, Clement a ales Macedonia ca loc de slujire, cel mai firesc este să vezi în el un slav macedonean care locuia undeva lângă Tesalonic, patria Sf. profesori primari. Întâlnindu-se în tinerețe cu frații-iluminați, Clement a devenit elevul și colaboratorul lor, unul dintre cei

nikov", care, conform vieții lui Chiril, i-a însoțit constant și și-a împărțit munca cu el. Cu ei a plecat în Moravia.

Când succesul liturghiei slave a creat o nevoie în Biserica Moravă de preoți slavi, printre alții, Clement a fost sfințit. În același timp, există motive de a crede că, ca om de mare educație, binecunoscut pentru meritele sale față de Metodie, a fost hirotonit înapoi la Roma, în timpul călătoriei primilor dascăli de acolo (870). „Legenda bulgară” nu spune nimic despre slujba episcopală a lui Clement în Moravia și menționează pentru prima dată episcopatul său doar în povestea numirii sale la catedrala Velichskaya din Macedonia. Dar această mărturie este în totală contradicție cu povestea detaliată a Aceeași legendă conform căreia Clement, înainte de a primi titlul, Velichsky însuși i-a predat pe cei mai demni dintre studenții săi la gradele diaconale și presbiterale (capitolul XVIII).De aceea este firesc să presupunem că ar fi putut fi consacrat ca episcop deja în Moravia, în timpul Viața lui Metodie.Se știe din scrisorile papale că acesta din urmă a simțit nevoia de episcopi vicari încă din 880, când Papa Ioan al VIII-lea i-a numit doi sufragani și l-a împuternicit să hirotonească noi episcopi.

Condițiile în care Clement trebuia să acționeze, ca angajat al lui Metodiu, îi cereau să se străduiască în mod constant și să lupte împotriva dușmanilor națiunii slave. Moravia, botezată de misionari germani, era subordonată eclezial clerului superior din Regensburg și Salzburg, primea clerici din Germania și avea cărți liturgice în latină. De aceea activităţile sedniştilor, care au adus în Moravia litera slavă, cărţile slave şi cult, care au luptat pentru identitatea naţională a Bisericii slave, s-au întâlnit cu cea mai hotărâtoare opoziţie atât din partea tronului papal, cât şi din partea clericului german. Ca urmare, a urmat acea luptă fatală între clerul german și predicatorii slavi, care s-a încheiat pentru Biserica Moravă cu privarea de cultul slav și pentru

kov Methododia - expulzarea din Moravia. După moartea lui Metodie (885), Eliment a stat în fruntea partidului național, împreună cu Gorazdom, ca άνήρ λογιότατος (XII), un om foarte învățat, capabil să se opună dușmanului pe deplin înarmat cu putere luminată. Clerul german a

scos din mijlocul lor, chiar în timpul vieții lui Metodie, un dușman aprig al liturghiei slave, episcopul Vihing de Nitria, un alleman, ambițios și răzbunător, având aceeași flexibilitate a minții ca și a conștiinței. Excomunicat de Metodiu, dar patronat de Svyatopol-com din Moravia, a mers la Roma în timpul vieții lui Metodiu cu o plângere împotriva reprezentanților liturghiei slave. Ca urmare a acestei plângeri, scrisoarea papei Ștefan al V-lea (conform relatării oficiale VI) către Svyatopolk din Moravia, Metodiu, nu a mai fost găsită în viață. Consecințele scrisorii papale au trebuit să fie luate în considerare de Clement și de colegii săi. În această scrisoare, a fost expusă doctrina lui Filioque, Vphing a fost recomandat ca persoană demnă de a conduce biserica, a fost proclamată o anatemă împotriva lui Metodie, ca profesor fals, toți adepții săi au fost condamnați la exil și, în cele din urmă, cultul complet slav a fost interzis. În urma scrisorii către Moravia, au sosit ambasadori de la Roma, dotați cu un comunatoriu papal, în care au fost confirmate din nou punctele principale ale scrisorii. Astfel, misiunea papală a oferit un avantaj decisiv partidului Wphing. Lupta ulterioară, conform poveștii Legendei bulgare, a căpătat caracterul unei dezbateri publice pe problema procesiunii Duhului Sfânt. Dezbaterea a continuat câteva zile la rând, Clement acționând ca cel mai zelos apărător al învățăturii ortodoxe. Oricât de persuasive au fost discursurile sale, partidul latin nu a făcut concesii. În cele din urmă, Svyatopolk a fost implicat într-o dispută religioasă, în fața căreia clerul german și-a acuzat oponenții de neîncredere politică. Svyatopolk, care nu a înțeles semnificația liturghiei slave pentru statul său, care a luat în considerare mai mult politica papală decât interesele naționale ale țării, a permis partidului german să-și confirme nevinovăția printr-un jurământ, după care Clement și asociații săi , la fel ca ereticii și rebelii, au fost predați puterii germanilor.care cler, să

care, cu ajutorul forței militare, i-a alungat din Moravia. „Legenda bulgară” în descrierea acestei lupte îl înconjoară pe Clement cu o aură de martiriu și eroism.

După exilul din Moravia, Clement a plecat în Bulgaria. Aici, pe pământ nou, printre alte condiții, activitatea sa și-a găsit o aplicație mai fructuoasă. Ea era pe cale să răspundă nevoii de cult slav și de iluminare a cărților, care se maturizase aici, după adoptarea creștinismului. Clement a adus aici cu el toate cărțile traduse în Moravia care încă nu ajunseseră în Bulgaria. De aceea a fost primit atât de indiferent de prințul Boris și de nobilii săi. La cererea unui demnitar, Ekhach, Clement și Naum s-au stabilit în casa lui, unde a locuit până la numirea sa ca misionar în regiunea Kutmpchevitsu. Cât timp a stat în curtea prințului și a nobililor săi, - în spațiu. zhptii nu este indicat direct. Aici se menționează doar că al 8-lea an al șederii lui Clement în Kutmichevpts a fost anul morții lui Boris. Dar această indicație, pe baza căreia Palauzov a făcut o presupunere despre o predică lungă de 13 ani în casa lui Ekhach (886-899), conține o inconsecvență evidentă. Boris, care a murit în 907 și a renunțat la tron în favoarea fiului său Vladimir încă din 888, conform poveștii aceleiași vieți, l-a trimis el însuși pe Clement la Kutmichevitsa. În consecință, al optulea an de învățătură a lui Clement nu putea coincide cu anul morții lui Boris. Acceptând contrariul, trebuie să recunoaștem că a fost numit profesor al lui Kutmichevichy în 899, adică în timpul domniei lui Simeon. Există un indiciu destul de transparent în viață,

din care se poate concluziona că șederea lui Clement cu Boris și nobilul său a fost scurtă. Trimițându-l pe Clement și pe colegii săi la Echach pentru ședere, prințul adaugă: În consecință, predica lui Clement în casa lui Echach – după planurile prințului – a fost doar o etapă de tranziție către o gamă mai largă de activități. Dacă adăugăm la aceasta că munca lui Clement în Kut7 michevitsa, chiar și în timpul vieții lui Boris, a fost încoronată

un succes rar, astfel încât numărul unora dintre cei mai apropiați studenți ai săi a fost considerat a fi de mii, atunci va deveni clar de aici că, la sosirea în Bulgaria, Clement nu a stat mult cu Boris și Ehach, nu mai mult de un cativa ani. Deja în 888, când Boris a renunțat la tron, a fost profesorul Kutlshchevitsa.– Locația și limitele acestei regiuni, din cauza datelor insuficiente, nu pot fi determinate cu exactitate. Reminiscențe istorice și monumente monumentale datează activitatea lui Clement în Macedonia, în special în zona situată în apropierea lacului Ohrid.

Direct adiacente cu Ohrida se afla si alte localitati mentionate in viata: Devol si Glavinitsa. Regiunea Devol, situată în bazinul râului cu același nume, era în contact direct cu granița de sud a regiunii Ohrid. Glavinitsa era situată la sud-vest de Ohrid și Devol, pe drumul de la Elbasan la Durazzo. Cu toate acestea, Kutmichevitsa este limitată în partea de sud-vest a Macedoniei, în sudul Albaniei și nordul Epirului. În literatura științifică găsim mai multe încercări de a determina cu mai multă acuratețe vastitatea teritoriului ocupat de Kutmicevitsa. Cele mai importante dintre ele aparțin lui Novakovich și Balaschev și reprezintă două extreme, explicate prin tendințele naționale deosebite ale cercetătorilor. Prima dintre ele include doar Devol din regiunea Kutmichevptsy și exclude Ohrid și Glavinitsa pe motiv că Boris i-a dat lui Clement, conform vieții sale, locuri de odihnă lângă Ohrid și Glavinitsa. Balaschev extinde teritoriul Kutmichevtsa până când este complet identificat cu arhiepiscopia de mai târziu Ohrid, adică cu aproape toată Macedonia. Baza unei astfel de concluzii îndrăznețe este dovada lui Valaschev a unei vieți îndelungate că Clement a avut 3.500 de studenți, dintre care a trimis câte 300 la fiecare enoria.De aceea, în opinia sa, Clement a avut 12 eparhii, care includeau sub Vasile al II-lea compoziția Arhiepiscopiei Ohridului. . Dar–cu disponibilitatea anumitor date care nu ne permit să excludem, împreună cu Novakovich,

de pe teritoriul Kutmichevtsa, Ohrid și Glavinitsa, nu se poate fi de acord nici cu ipoteza lui Valaschev, care presupune identitatea completă a administrației bisericești și numărul episcopilor sub Clement și la momentul publicării crisobulilor lui Vasile al II-lea (1018-1019).). Nu este clar cum poate fi afirmată o astfel de identitate, dacă în Khrpzo-vulakhs lui Vasile II nu există nici măcar un indiciu al episcopiei de Velichskaya sau Dremvichi, ocupată sub

Simeon de Clement și, fără îndoială, cea mai importantă din districtul Ohrid. Astfel, cu certitudine, numai Ohrid, Devol și Glavinitsa pot fi atribuite lui Kutmichevitsa. Populația acestor regiuni în secolele IX-X, atât prin alcătuirea, cât și prin trăsăturile lor dialectice, era foarte diferită de populația din estul Bulgariei. Numai predilecția patriotică a învățăturilor bulgare poate vedea o tendință în afirmația că zona Macedoniei sub Clement a fost locuită de slavi, care și-au păstrat trăsăturile tribale mai bine decât locuitorii Bulgariei, care s-au contopit cu elementul turc. O astfel de populație a fost, desigur, terenul cel mai favorabil activității educaționale a lui Clement, care i-a fost apropiat ca origine și simpatii naționale. La început, Clement a fost doar un „profesor" al lui Kutmichevptsa, adică. un misionar care a trebuit să confirme semințele deja semănate ale creștinismului în rândul populației, care a rămas în mare parte păgână. Școlile au servit drept mijloace educaționale - atât pentru adulți, care mai târziu au devenit diaconi și preoți, cât și pentru copii. În jurul lui Clement a fost organizată o întreagă școală, formată din mulți discipoli devotați, care au mers în direcții diferite și au răspândit creștinismul și alfabetizarea peste tot.

Când, după urcarea pe tron a lui Simeon, faima lucrărilor lui Clement a ajuns la el, regele i-a oferit, pentru o cale de acțiune mai reușită, scaunul episcopal de la Dremoits sau Velitsa. Există mai multe încercări de a stabili locația acestei eparhii. 1) Academician: E. E. Golubinsky, în urma lui Shafarik, îl identifică cu dieceza Strumitsky sau Tiverupol, îndepărtată de zona fostului minister al lui Clement. El compară

împarte locația Eparhiei Velnch din Macedonia, în limitele regiunii Salonic de litoralul Valon, între Valovaya, Argyrokastr și Euratom. El caută catedrala lui Clement în Drinopol sau în. în jurul Argyrakastrei pe Drin, lângă Vela. 3) Cel mai probabil, ar trebui acceptată opinia lui Balaschev, care derivă titlul Velichsky din numele râului Velika, care curge lângă Ohrid și iriga regiunea Kicevsk. Cât despre numele Δρεμβίτζα. apoi, după Balaschev, aceasta este o pronunție și o transcriere greacă a slavilor Dbarts. prin care se înțelege zona situată la vest de Kichevo și la nord de Ohrid, în Kutmichevitsa. Astfel, trebuie să ne gândim că misterioasa dieceză Welch includea Dbartsa, Kichevo și Palog, adică. partea centrală a Peninsulei Balcanice, a fost mult timp dens populată de triburi slave. Aici Clement a rămas episcop până la moartea sa. O viață lungă îl numește primul episcop „în poporul bulgar" (έν Βουλ-ράρω γλώσση). Fără îndoială, s-a făcut o greșeală în viața de aici, deoarece Iosif a fost primul arhiepiscop din Bulgaria. Această eroare nu este întâmplătoare. Se explică prin ѣмъ ceea ce pentru Generațiile următoare ar fi trebuit să rămână prea memorabile, atât introducerea și răspândirea cultului slav de către Clement, cât și faptul însuși ridicarea lui, un slav, la catedrala episcopală. discipol, care a transferat scrisul slav în

Macedonia, ca apărător al cultului slav, căruia, în esență, grecii i-au fost la fel de ostili ca și germanii din vest, Clement este considerat pe drept în Macedonia părintele culturii bulgare. şcoli în care tinerele generaţii au fost predate limba slavă, predicarea şi cărţile slave. Pentru a crea un centru de invatamant in tara, a construit o manastire la Ohrid. Ca un episcop vigilent, „care nu a dormit până la ochi, nici la ochii somnolenței",

cuvintele catalogului Ducange despre Clement: επίσκοπος Τιμεριουπόλεως ήτοι Βελίκας și legenda bulgară: Δρεμβίτζας ήτοι Βελίτζας și în ambele cazuri reguli la discreția sa. -πόλεως, Δρεμβίτζας pe Στρουμβίτζας. Ca urmare, se dovedește că episcopia de la Tiver-Upol sau Strumytska era numită și Belytska, de-a lungul lanțului muntos Belitsy, care se întinde între râurile Strpmon și Vardar, și că Clement era episcopul acestei eparhii. Dar, după cum se știe, E. E. Golubinsky însuși este neîncrezător în catalogul lui Ducange, care în multe privințe nu poate servi drept sursă istorică. În special, Τιμε-ριοόπολις poate fi identificat, din același motiv, cu Έρμεοόπολις, care în Illyricum, ca și cu Τιβεριούπολις. În plus, departamentul Tverupol sau Strumytska nu a existat deloc sub Clement. Altfel, ar fi fost de prisos să transferăm moaștele martirilor din Tiberiupol în catedrala episcopală din Brgalnitskaya. De aceea, într-una dintre lucrările sale, E. E. Golubinsky (Constantin și Metodie, M. 1855) a fost înclinat să mute locul slujirii episcopale a lui Clement și mai departe spre est, în eparhia Dramitskaya, care nici măcar nu aparținea număr de eparhii bulgare, dar făcea parte din Dar o astfel de localizare a episcopiei lui Clement este în contradicție cu ideea lui ca episcop care a acționat în Macedonia, în rândul populației slave, în favoarea căreia ambele date istorice neîndoielnice, şi scrierile sale, şi monumentele mintale călugăreşti.învăţătorul Clement nu este nicăieri numit Episcop de Strumitsky sau Tiberiuspol, şi întotdeauna Velichsky de către ei slovenă. În legenda de la Ohrid, el este intitulat: se găseşte numele de „Clement din Ohrid". piatra funerară găsită de Grigorovici în Mănăstirea Ohrid Panteleimon, : „Gt Klimet yuhritski". Din aceasta se poate observa că amintirea recunoscătoare a posterității a legat întotdeauna ideea lui Clement cu regiunea Ohrid. 2) Novakovich, după Zacharne-von-Lingenthal, definește

Sf. Clement, ein. slovenă sau Velichsky.

Anthony acolo, precum și în Ch.-Mineah, ed. Arc. com.); 9) Lauda arc. Michael și Gabriel (publicat de A. N. Popov în I apr. la Descrierea rkp. Hludov; Rev. Anthony în „Dreapta. Sob." 1881); în „Bibliografică. materiale „Popov în („Lecturi în general. I. și alte R.“ 1889, 3; în cap. 10) În dimineața de după Bobotează, s-a dat un cuvânt de laudă lui Ioan Botezătorul (publicat de Popov în descrierea rkp. Hludov); 11) Lauda, lui Clement al Romei (ed. în „Materiale bibliografice" de Popov); 12) Lauda lui Chiril Filosoful (ed. în Rgashep dejen Ceskych, Uvody VIII Shafarik în Pamàtky drevniho pisenin. Jihosl., str. 28-29; în Cyrillo-Meood. Collection, M. 1865; Sreznevsky în St. și Deputat IV.

; Lavrov în publicarea lucrării lui Undolsky); 13) Un cuvânt de laudă pentru 40 de martiri (publicat de Lavrov în „Izvest. Otdel. russk. yazyka i slov., Imperial Acad. Nauk” 1898, III); Lavrov în „Izv. Departamentul de limbă și cuvinte ruse. Academia Imperială de Științe" 1901, VI, III); 15) Un cuvânt despre Sfânta Treime, despre făptură și despre curte (ed. în „Izv. Otdel. Russian. language and words. Imperial Acad., Sciences” 1904, IX, III 16); 16) Instruire pentru săptămâna g^vetnuyu (ed. Stoyanovpchem printre „Cuvinte noi ale lui Clement Slovensky”). Pe lângă aceste învățături, a căror apartenență lui Clement nu poate fi supusă niciunei îndoieli, diverși cercetători indică lucrări atât de asemănătoare ca limbaj, caracter și conținut cu ale lui Clement, încât i se atribuie și lui cu un grad mai mare sau mai mic de probabilitate. . Referințe la astfel de învățături se găsesc în lucrările lui Undolsky. În plus, trebuie remarcate aici: învățături despre Nașterea lui Hristos și despre Botez, publicate de Popov („Lecturi în general. Ist. și Antic. Rusă.” 1890, 3); lauda Sfântului Irineu, lauda lui Crucea, cuvânt despre Lumânăria Domnului, publicat de Academicianul A.I.

. Sobolevsky („Izvest. Otd. Limba și cuvintele rusești. Păianjen Academician Imperial” 1903, τ. VIII, 4; 1904, τ. IX, 2); un cuvânt pentru Joia Mare, un cuvânt pentru Paști, pentru Înălțare, pentru Rusalii , și unele altele publicate în prezent de domnul Stoyanovich.

s-a angajat constant în caritatea publică, a hrănit pe cei flămând, a dat adăpost celor săraci. Când anii trăiți și munca prelungită l-au slăbit atât de mult pe Clement, încât s-a îndreptat către Simeon cu o cerere de a-l îndepărta de grijile episcopale, regele l-a convins pe sfânt să-și dea ultimele zile turmei. Kln-: ment s-a dus la mănăstirea Ohrid cu gata să continue isprava. Dar aici, și în curând boala l-a făcut să se îmbolnăvească. Nu se putea ocupa decât de traducerea în limba slavă a unei triode colorate. A urmat moartea lui Clement în anul 916, trupul său fiind înmormântat pe 27 iulie în mănăstirea pe care a construit-o, într-un sicriu făcut de mâinile sale, pe partea dreaptă a mesei. A fost canonizat foarte devreme. Deja în sfinții Evangheliei lui Asseman din secolul al XI-lea. numele lui este menționat sub 27 iulie.

Ca scriitor de epoca lui Simeon, Clement ocupă un loc foarte proeminent și este cunoscut pentru învățăturile sale destul de numeroase. Majoritatea lucrărilor sale au fost descoperite de Undolsky, care, însă, nu a avut timp să le publice. Au văzut lumina datorită Prof. P. A. Lavrov. Unele dintre ele fuseseră publicate anterior de Rev. Anthony Vadkovsky (acum Mitropolit de Sankt Petersburg). După aceea, au mai fost publicate câteva învățături, dintre care unele pot fi atribuite lui Clement cu certitudine, altele cu un grad considerabil de probabilitate. Fără îndoială, ale lui Clement îi aparțin următoarele învățături: 1) Porunci ■ despre sărbători, 2) Învățătură despre memoria Apostolului sau martir, 3) Învățătură despre Sf. Învierea (cele mai vechi liste ale tuturor celor trei învățături din Colecție. Secolul XII. Trinitatea Bibliei-Serg. Lavra JÈ 12); 4) Instruire despre Schimbarea la Față (lista antică în Prologul Bibliei tipografice din secolul al XIII-lea Je 173); 5) 5 septembrie Zaharia și Nașterea lui Ioan Botezătorul: 6) Lauda lui Lazăr de patru zile (lista antică în Fluxul de Aur a Bibliotecii Publice Imperiale din secolul al XII-lea): toate aceste învățături au fost publicate de Lavrov (Clement, Episcopul Sloveniei. Trud Undolsky. 1895); 7) Laudă pentru odihna Rev. Theotokos

(publicat de Rev. Anthony în „Prav. Sob.” 1881); 8) Lauda Sf. chin. Dimitrie (ed. Rev.

153

Sf. Clement, ep. slovenă sau personală.

154

În general, printre învățăturile anonime împrăștiate în diverse colecții, destul de des se regăsesc învățături care, în modul lor general de prezentare, limbaj și conținut, sunt atât de apropiate de învățăturile autentice ale lui Clement, încât cu un grad semnificativ de certitudine le putem atribui. , dacă nu la condeiul lui Clement, atunci la cineva.unul dintre vechii scriitori slavi sau ruși care l-au imitat în mod deliberat. Așa sunt, de exemplu, monotonele învățături de prolog pentru marile sărbători și praznice, publicate de prof. Petuhov, sau învățături monotone - 15 la număr - pentru diverse sărbători, găsite în unele liste ale menaionului general (pentru sărbătorile Domnului, Maicii Domnului, apostolilor, profeților, făcători de minuni, martiri, reverenți). Prof. N. I. Petrov îl consideră pe Clement autorul primului, al doilea nu a fost încă publicat și nu a fost examinat de nimeni.

După conținut, toate învățăturile cunoscute ale lui Clement sunt împărțite în cuvinte moral-edificatoare și laudative. Primele dintre ele se disting prin naturalețea comparativă a prezentării și simplitatea conținutului. Cercul de instrucțiuni îmbrățișează sfera obișnuită a vieții creștine. Neajunsurile împotriva cărora sunt îndreptate denunțurile predicatorului sunt, de asemenea, întâmplări comune într-o societate nou botezată, care nu a avut încă timp să renunțe la păgânism și să asimileze spiritul unei noi religii. Aceasta este idolatrie, ura fraternă, defăimări, calomnii, starea obscenă în templu, rugăciune nerezonabilă. Cuvintele de laudă au fost scrise sub influența directă a modelelor bizantine și se remarcă prin dispozitive artificiale și un caracter panegiric în spiritul răsfățului acatist. Sursele pentru Clement au fost viețile sfinților, poveștile apocrife, cuvintele lui Efrem Sirul, Teologia Damascului. În învățătura despre memoria unui apostol sau a unui martir există un loc foarte aproape de articolul al 3-lea din Freisingen.

S-ar putea crede că în timp numărul lucrărilor lui Clement va crește odată cu noile descoperiri. Apropo, legătura dintre toate învățăturile în general, un cuvânt atât de lăudabil pentru Chiril Filosoful, în special, cu viața îndelungată a lui Chiril și Metodie, a fost remarcată de mult. Bazat pe neîndoielnic

asemănarea noastră a expresiilor individuale în. în viețile și învățăturile lui Clement, unii cercetători au sugerat de mult că el a fost autorul vieții. Clement (Undolsky, Shafarik, Bodiansky, Lavrov, Vandrak). În ultima vreme, Vandrak, în scrierile sale, a fost înclinat să-i atribuie lui Clement o serie întreagă de lucrări slavone antice, cum ar fi, de exemplu, rangul de mărturisire găsit în Euhologia glagolitică a lui Heitler și traducerea poruncii Sf. Tată. Dar

deocamdată toate aceste presupuneri poartă caracterul de ipoteze care necesită verificare.

Literatură. Îndelungata viață a lui Clement („legenda bulgară”) a fost publicată de mai multe ori: pentru prima dată în colecția Ακολουθία în Moshopol 1741; pentru a doua oară la Viena 1802; în 1805 la Leipzig; Mikloshichem, Vita s. Clement is, Vindobonae 1847; Minem in Patrol. cursus compì, ser. graec. t. CCXVI. În mod glorios, limba a fost tradusă în 1823 la Budin; traducere rusă, în paralel cu textul grecesc, publicată în Materiale pentru istoria scrierii, Moscova, 1855 ; în al doilea rând de Bilbasov Kirill și Metodiu, partea a II-a, Sankt Petersburg 1871. Traducere cehă - în Fontes rerum Bobem Isa-rum I. Traducere bulgară - în „Cărți bulgare” 1859; alta – traducerea lui Matov în „Biblioteca bulgară”, Sredets 18e 5 Traducere latină din Ginzel, Geschichte der Slavenaposte] Cyrill und Method.; în c(prescurtat conform textului lui Mikloshich y Pastrnek'a, Dêjiny slovenskych apostoli! C. a M., Praze 1902. Edițiile unei vieți scurte a lui Clement? Pamâtky hlaholskeho pisemnictvi, Prag. 1853; Bilbasova, Cyril și Methodius, partea a II-a; Valascheva, în paralel cu textul slav, în cartea: Clement, Episcopul Slovei și slujba de acolo în vechiul Prvod sloveno, Sofia 1898.

Atât remarcile critice despre viață, cât și indicațiile referitoare la anumite momente din viața și opera lui Clement sunt împrăștiate în numeroase studii și articole despre problemele lui Chiril și Metodie, în scrierile lui Dobrovsky, Vostokov, Piafarik, Bodiansky, Undol-Skago, Mikloshich, Palauzov (Secolul țarului bulgar Simeon Sankt Petersburg 1852) Gilferding, Rev. Chernihiv Filaret (Gumilevsky), arhitect. Leonid, (Kavelin), Bilbasov, Voronov, Malyshevsky, Golubinsky, Yagich. Leskin, Lavrov, Pa-stervek (Dejiny slov. ap. Cyrilla a Methoda, V Praze 19Ü2), Novakoyich (Demonstrează principalul sloven knizhevnost me!) în slovenii balcanici. Beograd 1893), Valaschev, Miletich (inscripția K'm Samuilovnya din

993 în „Izv. Arc. Inet, în Constant. „vol. IV), etc. Cercetări sunt dedicate lui Clement propriu-zis: Clement, Episcop al Sloveniei; lucrarea lui V. M. Undolsky cu o prefață II. A. Lavrov în „Lecturi ale internetului general și rusă antică * 1895; Balaschev, Kliment, episcopul Cuvântului veacurilor și slujirea acolo. O încercare de a colecta liste cu învățăturile lui Clement de la IIѢtukhov , Figuri literare bulgare ale epocii antice în „Journal of the Min. People’s Revolution” 1893, partea 286. Despre activitatea literară a lui Kliment, multe informații interesante de la W. Vondrak'a, Frisinské Památky, jich vznik a vyzanam λ' slovanskèm pisemnic TVI , Praze 1896;

1904. [Prof. II. A. Lavrov, Die neueste Furschungen über den slavischen Klemens (pe cartea Prof. W. Vondrak'&, Studie z oboru cirkevnéslovenského pisemnictwi, v Praze 1903) şi Zwei .Lobreden, wielleicht von Klemens géschrieben; Prof. F. Jagic, Meine Zusătze zum Studium der Werke des Slavischen Klemens I: Sind die beiden panno-vischen Legenden verfasst? (cu un răspuns negativ că ambele au fost scrise de Kl., deși acest lucru este posibil pentru unul) II: Hat

Bischof Klemens für eine seiner Homilien den Text •des Freisinger Denkmals vor Augen gehabt? în BA richi v für Slavische Philologie" XXVII (1905), 3, p. 350-372 și 373-384; 384-395 și ¿95-412. Vezi și „Theologische Revue"

1905,   15, Sp. 458. L. V. Stoyanovich, Cuvinte noi ale lui Kliment Slovensky în „Colecția Departamentului de Limbă și Literatură Rusă" *, LXXX (Sf. Nar. Iluminismul*, partea SSCX1I (1905, nr. 12), p. 432-435. Academician tsrof. A. I. Sobolevsky, Literatura slavonă bisericească pre-estică și semnificația ei, Harkov 1908 (pe baza unei impresii din jurnalul Mirny Trud *), pp. 14-15].

N. Tungschky.

Clement al II-lea (din 24 decembrie 1046 până în 9 octombrie 1047, papă al Romei (al 150-lea după calendarul german Weidenbach). Era sas prin naștere, înainte de alegere a purtat numele de Svidger (Suidger) și a fost episcop. de Bamberek și capelan al împăratului german Henric al II-lea I A fost primul dintre cei patru papi de origine germană.Circumstanțele alegerii sale pe tronul papal au fost următoarele.

În 1044, tânărul Papa Benedict al IX-lea (vezi despre el „Enz." II, 384-385), dezonorându-se cu o viață vicioasă, a fost alungat din Roma pentru a doua oară, iar Ioan, episcopul Sabinei, sub numele lui Sylvester III, i-a luat locul, dar după trei luni tată

Benedict al IX-lea, după ce și-a expulzat rivalul, a preluat din nou stăpânirea tronului papal. În acest moment, înflăcărat (după o mărturie) de pasiune pentru fiica unui nobil, s-a gândit să se căsătorească cu ea. Având în vedere faptul că tatăl miresei a acceptat să se căsătorească doar cu condiția ca Benedict al IX-lea să renunțe la tronul papal, papa și-a vândut demnitatea lui Ioan Grațian, un presbiter, renumit pentru evlavia și viața strictă, pentru 1.000 de lire de argint. Curând deziluzionat de dragostea lui, Benedict al IX-lea și-a reînnoit pretențiile față de scaunul roman. Astfel, în Biserica Latină au existat trei papi în același timp: Benedict al IX-lea, care a fost apărat de partidul Tusculan, Silvester, care a avut sprijin din partea partidului nobilimii, și Grațian, care a luat numele de Grigore al VI-lea și s-a bucurat. simpatia oamenilor. În biserica și societatea occidentală din acea vreme au apărut frământări și dezordine de tot felul; tâlhării și tâlhării intensificate; concubinajul și simonia au devenit comune în rândul clerului; templele au căzut în ruină etc. Prin urmare, unii romani au apelat la împăratul Henric al III-lea pentru ajutor. Acesta din urmă a convocat mai întâi un conciliu la Parma, la care nu a apărut niciunul dintre cei trei papi, și un nou conciliu la Sutri, la care Papa Grigorie al VI-lea a fost prezent ca președinte. Dintre cei trei candidați numiți pentru papalitate, Grigore al VI-lea avea drepturi mai serioase, dar, din moment ce alegerea sa a fost însoțită de mită, despre care Grigore al VI-lea însuși a vorbit sincer la consiliu, părintele a trebuit să părăsească catedrala papală (20 decembrie 1046) iar apoi împreună cu împăratul s-a retras în Germania, unde a murit la Köln în 1048 (vezi Enz. IV, col. 670-671). Tronul papal a devenit vacant și Henric al III-lea a început să caute

un candidat. Alegerea împăratului a revenit unuia dintre prelații care l-au însoțit din Germania și anume Svidger, episcopul de Bamberg. Numirea lui Svidger a avut loc la Sutri, dar proclamarea sa oficială ca papă a avut loc la St. Petru la Roma 24 decembrie 1046. A doua zi, de sărbătoarea Nașterii Domnului Hristos, noul papă i-a încoronat pe Henric al III-lea și pe soția sa Agnes cu o strălucire extraordinară, prin care i-a conferit împăratului demnitate.

157

Clement al II-lea și al II-lea al Papei Romei.

158

patrician cu dreptul de a alege și aproba papi.

Clement al II-lea a stat pe tronul papal pentru o perioadă foarte scurtă de timp și nu a avut timp să manifeste o activitate largă. Și-a păstrat pentru sine scaunul episcopal din Bamberg, pe care l-a făcut complet independent de scaunul mitropolitan din Mainz. La 5 ianuarie 1047, a convocat un conciliu la Roma, la care Simonia a fost aspru condamnată și a avut loc următoarea hotărâre: oricine a primit hirotonirea de la un simonian trebuie să se pocăiască timp de 40 de zile. Papa Clement al II-lea l-a însoțit pe împăratul Henric al III-lea în călătoria sa prin Italia și Germania și a murit într-o mănăstire de lângă Pesaro la 9 octombrie 1047, otrăvit, după cum se spune, de conspirația fostului Papă Benedict al IX-lea. Mormântul său este situat în Catedrala din Bamberg. Succesorul lui Clement al II-lea în scaunul roman a fost Papa Damasus al II-lea.

См. Jaffe, Ediția a doua a Registrelor Pontificale Romane. 1885, p. eu, p. 525; Watterich, Ponti ficum Romanorum Vitae, Lipsiae 1862, or. eu' p. 73; Steindorff, Jahrb. al Reichului german sub Heinrich ПI, Lpzg, 1874, or. I, S. 313; Hoefler, Deutsche Pâpste I, Ratisbona 1839, p.233; Giesebrecht, German Kaiserzeit II, 5-6. Brunswick 1885, S. 415; Gregorovius, Gesch. Orașul Romei în Evul Mediu IV, 4-е изд. 1890, S. 52; Prof. A. Hauck, Kir-chengeschichte Deutschlands III, (18961, p. 589; Mortens, Die Besetzung des Papstlichen Stuhles, 1887; F. Lichtneberger, Encyclopédie ■of Religious Sciences III, pp. 213–214; Mangenot, Dictionary of ■Cholic). Theology III, col. 57; „Ancient and Modern Universal Biography* by a Society of Lettered and Savvy People IX, Paris 1813, p. 18; Ch. Dezorby and Th. Bachelet, General Dictionary, de biography and history, part I, Edlt 3. Paris 1863, p. 806; Capelan C. Solomon, Early biblical scholarship on ъ постольскаго вѣка до нашихъ дней, перев. f профи, I Nov. простольскаго вѣка до нашихъ дней, перев. 1890, p. 926– 928. [Herzog-Hauck, RE 3 IV, 142. Wetzer und Welte, Church Lexicon III2, pp. 458–459.

Sfânt H. V. P–v

Clement al III-lea - Papa al Romei (de la 19 decembrie 1187 până la 20 martie 1191). De origine roman, înainte de papalitate a fost numit Pavel Skolyarp și a fost episcop-cardinal de Palestrina; Amvonul roman

moștenit după Papa Grigore al VIII-lea, care a condus biserica doar 2 luni și a murit la 17 decembrie 1187 [vezi. „Enz.” IV, 675]. Alegerea sa a avut loc la 19 decembrie 1187 în orașul Pisa. În această perioadă (sfârșitul secolului al XII-lea), activitățile papilor erau îndreptate în principal spre rezolvarea a trei sarcini principale: să-și apere puterea de pretențiile romanilor, să mențină echilibrul italian, amenințat constant de Imperiul German sau Sicilia, iar pentru eliberarea Sf. pământ de sub jugul necredincioşilor. Nu cu mult înainte de urcarea pe tron a lui Clement al III-lea, Ierusalimul a fost luat de Saladin (3 octombrie 1187) și, prin urmare, noul papă a preluat prima cruciada. Înainte de a părăsi orașul Pisa, s-a adresat popoarelor din vestul Europei cu o predică, chemându-le la războiul sfânt. Ca răspuns la această chemare, în 1190, a fost organizată a treia (dar fără succes) cruciada, la care au participat regele francez Filip II Augustus, germanul Frederic I Barbarossa și englezul Richard Inimă de Leu. Mai fericit decât predecesorii săi în relațiile cu romanii, a intrat Clement al III-lea. Roma 11 februarie 1188 și a trăit liniștit în ea până la moartea sa. Conform înțelegerii încheiate de papă cu romanii (31 martie 1188), aceștia din urmă au renunțat la majoritatea privilegiilor dobândite anterior și au promis că îl va proteja pe Sf. tronează împotriva tuturor celor care le-au încălcat drepturile. La rândul său, pentru aceasta, papa a trebuit să transfere orașul Tusculane autorităților romanilor. În raport cu Imperiul German, Clement al III-lea a urmat politica tradițională a papalității, încercând să prevină tot ceea ce tindea să-i sporească puterea. În timpul slujirii papale a lui Clement al III-lea, s-a întâmplat ca William al II-lea, regele Siciliei, să moară (16 noiembrie 1189). Napoli și Sicilia, al cărei moștenitor era fiica lui William, Constanța, care s-a căsătorit cu Henric (fiul lui Frederic Barbarossa), urmau să se alăture Imperiului German. Papa Clement al III-lea a încercat prin toate mijloacele să împiedice o astfel de unire a celor două state și pentru aceasta l-a sprijinit pe pretendentul la tronul sicilian Tancred, fiul nelegitim al primului rege sicilian.

Clement III și IV papi ai Romei.

Roger al II-lea. Clement 111 a eliberat biserica scoțiană de orice dependență de primatul Angliei, subordonând-o direct tronului roman; totodată, a promis că va trimite acolo legaţilor numai scoţieni, sau, cel puţin, persoane din anturajul său. — Clement al III-lea a murit la 23 martie 1191. Papa Celestin IP a fost succesorul său în departament.

vedea Jaffe, Regista pontifucum romano-rum, ediția a II-a 1888, t II, p. 535; Watterich, Pontif, romanorum vitae, Lipsiae 1862, t II, p. 663-707; Th. Tôche, Kaiser Heinrich IV, Leipzig 1867; Gregcrovius, Istoria orașului Roma IV, 4-е изд, 1890, p. 582; Hefele, Conciliengeschichte, 2 изд. t. V, p. 737; Rodoconachi, Les institutions communales de Rome sous la papauté, Paris 1901, p.42; A. Vacant și E. Mangenot, Dictionnaire de theologie catholoque III col. 57-59; „Biography

Universelle, ancienne et moderne” IX, p. 19; F. Lichtenberger, Encyclopédie

III, p. 213—214. [Herzog-llauck, R. B.3 IV, p. 142-143. Wetzer und Welte, Kirchenlexi-kon IIP, Sp. 459—460. Enciclopedia Catolică IV, p. 18-19.].

Sfânt. H.V. Il—въ.

Clement al IV-lea (5 februarie 1265 - 29 martie 1269) - papă [al 185-lea după calendarul german de la Weidenbach), succesor al lui Urban al IV-lea, înainte de papalitate numit Gui Legros (Gui Legros, după alții Guy sau Guido Fulk - Ghid Fulcodi , Gui Foulques, Foulquois sau Foulquet, vezi A. Vagant et JHim^eno^Dictionnaire de théologie Catholique

IV, p. 59). Fiul lui Fulk Legros, s-a născut la St. Gilles de pe Rhône și și-a început cariera la Paris, unde a fost mai întâi militar, apoi avocat și consilier al regelui Ludovic al IX-lea. După ce s-a căsătorit, a avut două fiice, Mabil și Sespl, dintre care una a intrat ulterior într-o mănăstire, cealaltă și-a găsit o petrecere uriașă în căsătorie. După moartea soției sale, Gup Legros a luat ordinele sfinte în jurul anului 1247. Cunoștințele sale juridice, experiența în afaceri și înaltele calități personale l-au ajutat să parcurgă rapid toate etapele carierei sale spirituale. În 1256 sau 1257 episcopul Puy, în 1259 arhiepiscop de Narbonne, în 1262 a fost numit cardinal episcop de Sabpna de către papa Urban al IV-lea. În ultimul rang, a îndeplinit diverse misiuni și, de altfel, ca legat papal

a plecat în Anglia, unde au apărut tulburări din cauza conflictului dintre regele Henric și contele Simon Montfort. Întors din Anglia, Guy Legros a aflat că după moartea lui Urban al IV-lea, (2 octombrie 1264), conclavul, adunat la Perugia, l-a ales în unanimitate pe tronul papal. El a dat acordul pentru o asemenea alegere abia la 5 februarie 1265; această dată este considerată ziua urcării lui Clement al IV-lea pe tronul papal.

Clement al IV-lea, ca și predecesorii săi, a purtat o luptă aprigă împotriva familiei Hohenstaufen, urâtă de tronul papal. În acest moment, interregnumul care a început după moartea împăratului Conrad al IV-lea continua încă în Germania. Concurenți la tronul imperial, pe lângă moștenitorul legitim, fiul lui Conrad al IV-lea Conradin, au fost fratele regelui englez Henric al III-lea, contele Richard Cornvalley și Alphonse cel Înțelept, regele Arragoniei. Încercând în orice mod posibil să-l îndepărteze pe Conradin de pe tron, papa, însă, nu a arătat nicio preferință vizibilă pentru niciunul dintre ceilalți doi concurenți, deoarece anarhia care a predominat în Germania ca urmare a interregului era în concordanță cu opiniile papei. , deoarece prin slăbirea imperiului, puterea tronului papal a crescut.

În timpul copilăriei lui Konradin, interesele acestuia din urmă au fost protejate de unchiul și tutorele său Manfred (fiul nelegitim al lui Frederic al II-lea). Cu aceasta a intrat în posesia coroanei regale din Sicilia, pentru a o transfera ulterior la Kopradidin. Din ordinul lui Manfred, toate drumurile din nordul Italiei au fost păzite cu grijă pentru a captura persoana noului papă pe lângă aceasta. Prin urmare,

Clement al IV-lea a putut ajunge în Perugio la colegiul sacru care l-a ales doar cu cea mai mare dificultate și, după cum se spune, deghizat în rochie de cerșetor. Papa a oferit coroana Siciliei fratelui mai mic al regelui Ludovic al IX-lea, Carol de Anjou, în cele mai favorabile condiții pentru tronul papal, încredințându-i – pe lângă – exercitarea atribuțiilor senatoriale la Roma. Curând, însă, a devenit evident pentru papă că acest tânăr prinț – dăruit, dar dominator, crud, avar și ambițios – era un vecin mai periculos pentru papă decât Manfred. Nemulțumit de Karl. Clement al IV-lea

161

Clement IV și V, papi ai Romei.

162

zten Hohenstaufen, 1871; de Chambrier, Die letzten Hohenstaufen und das Papstum, 1876; Rocquain, La cour de Rome et l'esprit de réforme avant Luther (1895), 1.11. p. 171 suw.; C. de Cherrie>\ Histoire de la lutte des pa-peset des empereurs de la maison de Soua-be, 2nd edit. Paris 1859, or. UI, p. 154 suw: J. Jîeidernann, Papst Klemens IV, Munster 1903: A. 'Vacant et E. Mangenot, Dictionnaire de-théologie Catholique Ch.coi. 59-61; Biographie Universelle ancienne et moderne, par une société de gens de lettres et de savonts IX (Paris 1813) p. 19-20; F. Lichtenberger. Encyclopédie des sciences religieuses, III (Paris 1878), p. 214; Ch. Dezobry și Th. Ba-chelet, Dictionnaire general de Biographie et d'histoire, 1-ière partie, 3 èdit (Paris 186o), p. 606. James C. Robertson și II Duke, Istoria Bisericii Creștine de la Epoca Apostolică până în zilele noastre, rev. f prof. A. I. L despre p la x și n și, t. II, SPb. 1891, p. 153-155 [Herzog-Naisk, RE 3IV, S. 143-144. Wetzer und Welte, -Kirchenlexicon 2IH, Sp. 460-462. Enciclopedia Catolică IV. p. 19-20].

Sfânt H. V. P-v.

Clement al V-lea (5 iunie 1305 - 20 aprilie 1314) - Papă, succesor al lui Benedict al XI-lea, numit înainte de papalitate Bertrand de Gaut, gascon de origine, aparținea faimoasei familii de Perigord și Armagnac. În vârstă de ani în 1264, a fost educat la Toulouse, apoi la Orleans și Bologna. A făcut o carieră relativ rapidă, începând cu ea ca canonic la Bordeaux; apoi a fost vicar general la Lyon, arhiepiscop în același oraș, capelă papală și, în cele din urmă, arhiepiscop de Bordeaux. La conclavul de la Perugio, Bertrand a fost ales papă cu zece voturi din 15, nu fără presiunea din partea lui Filip cel Frumos, care l-a considerat cel mai potrivit candidat la tronul papal, sperând să mențină și chiar să întărească influența * franceză asupra papalității. . Iar regele nu s-a înșelat în calculele sale: noul papă, care a luat numele de Clement al V-lea (23 iulie 1305), a fost un om bun, nobil, dar aceste calități s-au transformat în slăbiciune în el. Dacă politica predecesorului său Benedict al XI-lea s-a remarcat printr-o flexibilitate excesivă față de Filip cel Frumos, atunci în Clement al V-lea a căpătat caracterul de conivență directă și chiar de servilism. Nu sperând să se stabilească în Italia și să restabilească acolo ordinea și liniștea *, noul papă

Cu toate acestea, el l-a ajutat nu mai puțin în lupta împotriva Hohenstaufen. În bătălia de la Benevent din 27 ianuarie 1266, Manfred a fost ucis.

Devenind un maestru suveran în Italia. Carol nu i-a permis papei să vină la Roma și a fost nevoit să se stabilească la Viterbo. Administrația despotică a lui Carol de Anjou l-a ajutat pe tânărul Konradip să-și recapete drepturile. La vârsta de 16 ani. a trecut din Germania în Italia, fără să se teamă de anatemizarea papei (18 noiembrie 1267), a luat stăpânire pe orașele Verona și Pavia și s-a mutat la Roma, primit cu entuziasm de populație. Forțele grupate în jurul lui au fost însă insuficiente, iar la bătălia de la Taglia Cozzo din 23 august 1268, Conradin a fost învins, luat prizonier și adus la Napoli, unde a fost decapitat de mâna călăului. Scriitorii catolici, desigur, încearcă să demonstreze că Papa Clement al IV-lea a fost complet nevinovat de moartea tragică a ultimului Hohenstaufen (Potthast, Regest pontif, roman. II, p. 1544).

Clement al IV-lea era străin de nepotism, a cărui manifestare este atât de des văzută în istoria papilor din evul mediu. I-a scris o scrisoare nepotului său, Peter Legros, în St. Gilles, interzicându-i să vină în Italia și i- a promis nepoatei sale o zestre modestă de 300 de livre turcești (lire turcești - 20 de sous și livre de paris - 25 de sous) în cazul în care se căsătorește. , după poziția ei, neîncercând să caute în demnitatea unchiului ei un mijloc de a se ridica.

Clement al IV-lea * a legitimat obiceiul de mult practicat la Roma, prin care papa a asimilat dreptul de a numi tuturor beneficiilor, „devenit liber la curtea romană”, adică beneficiarilor, ai căror stareți mureau la locul de reşedinţa curţii romane.

Clement al IV-lea a murit o lună mai târziu după executarea nefericitului Konradn, la 29 martie 1268. Succesorul său!, Papa Grigore al X-lea i-a fost.

Vezi Jordan, Les registres de Clément IV. 1893 sl.; Raynaldi, Annales eccl., an. 1265-1268; Martene, Thesaurus anecdotum, t. II, p. 136 mp; Posse, Analecta Uaticana Innsbruck, 1878; Raumer, Gescli. der Hohenstaufen ÏV, S. 491 urm., 613 urm., Hefele, Concilien-geschichte, VI2, S. 26; Schimnachcr, Die las-

Clement al V-lea este Papa Romei.

viață rătăcitoare, oprindu-se mai mult sau mai puțin timp în diferite orașe - Cluny, Nevers, Bourges, Bordeaux, Poitiers etc., până s-a

stabilit la Avignon - oraș ce a aparținut contelui de Provence, dar, împreună cu acesta , a fost inclusă în județul Venessin, proprietate a Sfântului Scaun. Clement al V-lea a ajuns la Aupnon în primăvara anului 1309 și, după ce s-a stabilit acolo, s-a trezit complet la mila regelui francez. Aceasta a început una dintre cele mai triste perioade din istoria papalității („Necazul babilonian") — o perioadă de declin profund al papalitatei și a autorității bisericii, o epocă a poziției lor umilitoare, atât din punct de vedere moral, cât și politic, care a pregătit calea reformei. Profitând de faptul că Clement al V-lea din Avignon era în deplină dependență politică de regele francez, Filip cel Frumos l-a forțat pe papa cu voință slabă să renunțe la multe dintre privilegiile tronului roman în raport cu Franța. Deci, Clement al V-lea a recunoscut abolirea bulei Clericis laicos prin tot ceea ce a introdus una nouă în dreptul bisericesc și a emis o declarație că bula Unam sanctam nu implică o nouă subordonare a regelui francez și (adică a regatului). a bisericii romane.Papa a fost de asemenea de acord cu tot felul de deduceri bănești în favoarea Bisericii franceze sub pretextul unei cruciade.Sub presiunea regelui au fost numiți și nouă cardinali francezi la Sacru Colegiu, multe creaturi regale au primit. scaunele episcopale.- contrar adevărului, convingerilor și chiar intereselor sale - sacrificat părerilor politice și lăcomiei regelui.Filip cel Frumos avea motive să fie ostil și invidios pe puterea și bogăția acestui ordin, întemeiat după prima cruciada către proteja Țara Sfântă. , începută de rege, a fost efectuată în cel mai înalt grad de parțialitate și cruzime: erorile membrilor individuali ai ordinului au fost puse pe seama întregului ordin (care, apropo, a fost acuzat că l-a tăgăduit pe Hristos, de moravuri rușinoase, de idolatrie, de erezie), iar prin intermediul torturii cavalerii au fost

forțat la cele mai absurde confesiuni. Papa nu a găsit în sine autoritatea și puterea de a apăra ordinul și, după diverse ezitări și evaziuni, a reacționat negativ la ordin și l-a închis în toate țările creștine (Bulla Vox un excelso - 22 martie 1312. Apoi, la a doua. întrunirea Catedralei din Viena - cu b 16 octombrie 1311 până la 6 mai 1312 și, în final, o bula oficială din 12 mai 1312). După conciliul de la Viena, papa s-a întors la Avignon, unde l-a încoronat pe regele Robert de Napoli, fiul lui Carol al II-lea, și a trimis cinci cardinali la Roma pentru a-l încorona pe împăratul Henric al VII-lea. La moartea lui Henric al V11 (24 august 1313), papa a publicat două decretale, al căror ton era contrar poziției umilitoare a papei în raport cu regele francez. În aceste documente, papa a susținut ideea supremației papale asupra tronului imperial, astfel încât papa, în cazul unui post vacant pe tronul imperial, să guverneze imperiul. La cererea lui Filip cel Frumos, Clement al V-lea l-a canonizat pe Papa Celestin al V-lea. Papa Clement al V-lea a compilat într-o singură carte decretele pe care le publicase la Sinodul de la Viena și mai devreme. Această colecție, Clymei-tynes, care este plasată în Corpus juris canonici după Liber sextiis al lui Bonifaciu al VIII-lea, era deja pregătită pentru publicare când papa a murit la Roquemore pe Rhône, la 20 aprilie 1314, cu puțin timp înainte de moartea lui Filip. cel Frumos (29 noiembrie 1314).

Literatură. Regesta Clement V, edit. des Benedictins, 9 pe fol. şi apendicele, 188'-1892; Baluze, Vitae poperum avenio-nensium, Paris 1693, or. I.   Scrierea

t*res rerum. Italianarnm. t. III, p. 673: p. •Ilb. p. 441; t. IIIc., p. 147. Lutheran, Istoria florentină, 1. VIII, IX, Florența 1823. Lutheran, Annales ecclesiastici, Torino 1866, p. XXIII p. 364, ïïefele, Sfatul ţinut, Ausg. K л o pf 1er, Bd. VI, p. 391. Ehrle въ „ Arhi v pentru Literatura Medievală și Istoria Bisericii* 1886, p. 353; 1887, S. 1; 1889, IF ff. Christopher, Istoria papalității în timpul XIV-e Siede, or. I, Paris 1853, I, Babanis, Clement al V-lea și Filip cel Frumos, Paris 1858. Boutaric, Franța sub Filip cel Frumos, Paris 1861. Konig, Camera papală sub Clemens V și Ioan al XXII-lea, 1894. Wcnck, Clemens V und Heinrich VII, 1882. Renan, Studies on the Politics of Philip the Beautiful, Paris 1899. Lacoste, New Studies on Clement V, 1896. Berchon, History of Pope Clement V, Bordeaux 1898.

Îndepărtați „Păstorul”

165

Clement V¡ şi VI-Papi ai Romei.

166

II. Otte, De historische Wert der alten Biographie des Papstes Clemens V, Breslau, 1902. ri. Vacant et E. Mangenot, Dictionnaire de théologie catholique, voi. 111 (Paris 1906), col. 61-69. Eerzog-Hauckf RE 3IV, S. 144-145. Wetzer und Welte, Kirchenlexicon 2III, Sp. 462-473. [Enciclopedia Catolică IV, p. 20-23]. James S. Robertson și LL Duke, A History of the Christian Church from the Apostolic Age to the Present Day, trad. prof. Al. P. Lopukhin a. II (Sankt Petersburg, 1891), p. 319-320.

S. Zarin.

Clement al VI-lea, Papa al Romei (din 7 mai 1342 până în 6 decembrie 1352), succesorul lui Benedict al XII-lea, care, înainte de a fi ales pe tronul papal, a purtat numele de Petru Roger și a aparținut ordinului benedictin, la început a fost consilierul lui Filip și păstrătorul sigiliului, rege al Franței și apoi arhiepiscop de Rouen; a fost ales pe tronul papal la vârsta de 51 de ani. II. Roger era privit ca un om cu un talent neobișnuit, un orator strălucit: era în întregime devotat politicii franceze. In ciuda faptului ca o deputatie speciala a romanilor, printre ai carei membri se afla, de altfel, Petrarh, i-a cerut insistent sa restituie tronul papal la Roma, Clement al VI-lea si-a pastrat resedinta la Avignon.Dorinta de a sprijini prin toate mijloacele interesele franceze. și căile a fost izvorul întregii politici a lui Clement al VI-lea.Deja chiar în anul alegerii sale, el l-a sprijinit pe regele francez în lupta împotriva orașelor din Flandra, care s-a revoltat împotriva regelui, ca stăpân al lor. Ulterior, papa l-a ajutat pe același rege francez Filip de Valois în ciocnirea sa cu regele englez Edward.b VI a continuat cu sârguință lupta începută de predecesorii săi cu Ludovic de Bavaria.A fost facilitată pentru papă de diviziunea care a apărut în colegiul alegătorilor și lașitatea împăratului, acesta din urmă, fiind deja excomunicat de două ori prin verdictul Papei Benedict al XII-lea, era pregătit pentru toate concesiunile pentru a realiza o împăcare ia s Papa Dar tata nu a vrut împăcare; La 10 aprilie 1343, a reluat procesul

împotriva lui Ludovic, deși acesta din urmă a făcut toate concesiile, fără să se oprească să prezinte

nym umilire. La începutul anului 1346, Clement al VI-lea a poruncit să anunțe în toate bisericile că Ludovic a fost excomunicat din biserică, lipsit de drepturile și posesiunile sale; Pe 13 aprilie, papa a proclamat chiar o anatemă împotriva împăratului. Împreună cu asta, a cerut tata. pentru ca alegătorii să producă o nouă alegere a împăratului. Alegerea, la îndrumarea papei, a căzut asupra lui Carol de Luxemburg, care a fost proclamat împărat (20 iulie 1346) de către adunarea de la Rennes - Carol al IV-lea. Fericirea a continuat să fie surprinzător de favorabilă papei în angajamentele sale ulterioare. A reușit să realizeze ca poporul însuși de la Roma să răstoarne republica și tribunul poporului Cola di Rienzo (19 mai-15 decembrie 1347). Regina Ioana a Siciliei, bănuită de moartea soțului ei, s-a prezentat la Avignon pentru judecata papei, i-a câștigat favoarea și a primit coroana. În schimb, având nevoie de bani, ea a vândut comitatul Avignon, împreună cu regiunea, tronului roman pentru 80.000 de guldeni de aur (contract din 9 iunie 1348). Pentru a-i satisface pe romani și a reumple vistieria papală, Clement al VI-lea a coborât perioada jubiliară centenară la 50 de ani (prin bula Unigenitus Dei filins) și a sărbătorit aniversarea în 1350 cu o mare adunare de pelerini. În același timp, doctrina vistieriei abundente a harului lui Hristos a fost extinsă și asupra Maicii Domnului, Ap. Petru și toți sfinții, iar permisiunea de la păcate a fost proclamată privilegiul urmașilor Sf. Petru. De menționat, de asemenea, că Papa Clement al VI-lea la 30 aprilie 1344 a separat Praga de provincia ecleziastică Mainz și a ridicat-o la rang de arhiepiscopie.

Viața curții papale sub Clement al VI-lea s-a remarcat printr-un lux extrem. Cine magnifice, cai frumoși, plimbări splendide, compania doamnelor au dat curiei panoramice strălucirea unei curți regale. Rudele și favoriții papei erau înzestrați cu generozitate cu nume de biserică și baronii. Din cei 25 de cardinali numiți de Clement al VI-lea. doisprezece erau rude ale papei. De asemenea, politica financiară a papei a devenit din ce în ce mai ispititoare și împovărătoare pentru popoarele creștine ale lumii catolice. După ce a moștenit uriașe comori de la Benedict al XII-lea, Clement al VI-lea

*   G*

le-a risipit repede. Viața luxoasă a curții necesita din ce în ce mai multe mijloace noi; pentru a le obține. Tata nu s-a oprit în niciun caz. Consecința acestui lucru a fost căderea autorității morale a papalității.

Источники и пособия E. Desprez, Lettres closes patentes et curiales des papes d'Avignon se rapportant à la France. . Clement al VI-lea, Paris

1901. Werunsky, Extrase din registrele lui Clement VI și Inocențiu al VI-lea, Innsbruck 1885. V aticanische Acten zur deutschen Geschichte, Innsbruck 1891. S. 765. Baluze, V itae paparum Avenionensium, t. 1 (Paris 1693), p. 243. Jules Gay, Le pape Clement VI et les affaires d'Orient, Paris 1904, Gregorovius, Geschichte der Staclt Rom im Mittealter, Aufl., Bd. VI (1893), S. 220. Christophe, Histoire de la papauté pendant le XIV-e siècle, t. II (Paris 1853). V a cant et Mangenot, Dictionnaire de theologie catholique Ш, co]. 69-72. Herzog-Hauck, RE 31V, S. 145-146. Wetzcr und Welte, Kirchenlexicon 2III. Sp. 473-479. [Enciclopedia Catolică IV, p. 23-24].

C. Zarin.

Clement al VII-lea - antipapă (1378-1394), care a contestat tronul papal de la papii Urban al VI-lea și Bonifaciu al IX-lea, înainte de a fi ales papă (20 septembrie 1378 la Fondi) de cardinalii francezi care se îndepărtaseră de Urban al VI-lea, a purtat numele de Robert, conte de Geneva. Mai întâi a fost canonic la Paris, apoi a ocupat scaunele episcopale de la Thérouenne și Cambrai, iar în cele din urmă a fost ridicat la cardinali. Forțat de Papa Urban al VI-lea din castelul Sf. Angela (la Roma), antipapa urma să se întoarcă la Avignon (22 mai 1379). Lupta purtată de antipapa Clement al VII-lea cu papii Urban al VI-lea și Bonifaciu al IX-lea, pentru a obține recunoașterea demnității sale papale de către statele europene, a fost nefavorabilă numitului antipapă. Degeaba a cedat o mare parte din regiunea bisericească (orașele Ferrara, Bologna, Ravenna etc.) ducelui Ludovic de Anjou, pentru a dobândi în persoana sa un aliat în lupta împotriva lui Urban; Degeaba l-a sedus împăratul Carol al VI-lea cu speranța că el însuși îl va prezenta personal pe antipapă la Roma: — Clement al VII-lea a murit (16 septembrie 1399) fără să-și fi atins scopul.

Literatură. „Rõmische Quartalschrift” 1893, S. 170 și urm. V. Valois, Le grand schisme en Allemagne. Herzog Hauck. RE 3IV, S. 146.

C. Zarin.

Clement al VIII-lea - antipapa (1425-1429), care a purtat numele de Aegidius Munoz, a fost cano

nimeni din Barzeloa, când, după moartea lui Benedict al XIII-lea, a fost ales de cei trei cardinali ai regretatului papă ca succesor după el. El a fost recunoscut în această demnitate doar de Alphonse V de Arragon.

Literatură. (Baronius) Theiner, Annal, eccìes. 1426, p. 32 și 66 (Torino 1874). Hefele, Conc.-Gesch. VII, S. 396, 417. Pastor, Geschichte der Papste... Bd. I (1886), S. 208 fL Herzog-Hauck, RE 31V, S. 146-147.

S. Zargsha.

Clement al VII-lea - Papă (din 18 noiembrie 1523 până în 25 septembrie 1534), succesorul lui Adrian al VI-lea, înainte de a fi ales pe tronul panului, care purta numele de Iulius de Medici, s-a născut la Florența în 1478. El era fiul lui Julian Medici, nepotul lui Cosma, dintr-o femeie necunoscută, poate nici măcar căsătorită legal cu Julian.

Iulius* deMedici și-a primit creșterea și educația în casa unchiului său, Lavrenty Magnificul, împreună cu fiii săi. Cu unul dintre verii săi, John de Medici, Julius a fost deosebit de prietenos și l-a însoțit în toate călătoriile sale. După ce Ioan a primit tronul papal cu numele de Leon al X-lea, Iulius a făcut o carieră rapidă, trecând succesiv prin funcțiile de arhiepiscop la Florența (în 1513), cardinal-diacon al bisericii Sf. Maria în Dominica Vicecancelar al Bisericii Romane cu titlul de Cardinal al Bisericii Sf. Lawrence în Domaso, șeful ambasadelor din Toscana, Bologna și Ravenna, cel mai apropiat consilier al papilor Leon al X-lea și Adrian al VI-lea, iar conducerea afacerilor politice era în principal în mâinile lui. Prin performanțe strălucitoare în toate aceste funcții, Iulius de Medici și-a dobândit o reputație de eminent administrator și diplomat, pe care, însă, a pierdut-o curând când a devenit papă. Alegerea lui pe tronul papal era treaba partidului imperial.

Poziția noului papă a fost extrem de dificilă, având în vedere poziția extrem de serioasă și chiar critică a Bisericii Romane în perioada administrației sale: mișcarea religioasă din Germania a dat naștere protestantismului, în timp ce nici Curia romană nu înțelegea încă. noile condiţii ale poziţiei sale sau mijloacelor

Clement al VII-lea - Papa al Romei.

lupta cu noua mișcare; Italia a căutat să-și păstreze independența, care era amenințată de Spania; curând revoluția religioasă a atins și Franța și a smuls Anglia de la puterea tronului roman. Administrarea tronului papal de către Clement al VII-lea a fost cea mai nefericită atât din punct de vedere politic, cât și ecleziastic. El a fost cel mai nefericit dintre toți papii care au ocupat vreodată tronul Romei. Superiorității forțelor inamice, care apăsau biserica romană din toate părțile, papa s-a opus politicii nehotărâte, schimbând sub influența minutei. Pentru a pune capăt progresului protestantismului în Germania, Clement al VII-lea a avut un singur mijloc - să mențină acordul și unitatea strânsă cu împăratul Carol W. Dar alianța împăratului cu Clement UP, care i-a susținut în mod repetat pe spanioli împotriva francezilor. regele Francisc I, a fost în curând rupt de pentru Lombardia, în care spaniolii se afirmau din ce în ce mai mult pe zi ce trece - ceea ce, desigur, nu a intrat deloc în tipurile politice ale papalității. După bătălia de la Pavia (24 februarie 1525), care l-a făcut pe împărat domn al Italiei, Clement al VII-lea a rupt clar alianța cu Carol W și s-a apropiat de francezi, iar la 22 mai 1526 a încheiat o „alianță sfântă”. „ împotriva împăratului împreună cu Francisc I, Veneția și Milano. Această alianță era menită, dacă nu să o distrugă complet, atunci măcar să slăbească puterea împăratului în Italia și să restabilească echilibrul politic acolo. Planurile papei au suferit însă o prăbușire decisivă: la 6 mai 1527, trupele imperiale au invadat Roma și au supus „cetatea veșnică” la jefuiri și devastări teribile, care după această lovitură nu s-au mai putut recupera mult timp. Papa, ca un prizonier, a fost închis în castelul Sf. Angela, timp

de șapte luni. În războiul care a început din nou între Carol W și Francisc I, care s-a încheiat cu înfrângerea francezilor la Napoli, papa a rămas neutru, dar apoi a încheiat o alianță cu învingătorul la Barcelona (29 iunie 1529) pentru a restabili dominația familiei sale în Florența, care a fost atinsă la 4 august 1530 În ciuda acestui fapt

unirea cu împăratul, papa mai târziu, cu puțin timp înainte de moartea sa, a devenit din nou apropiată de curtea franceză și chiar și-a căsătorit nepoata Catherine cu al doilea fiu al regelui, Henric de Orleans.

Treburile bisericești ale Sfântului Clement al VII-lea s-au dezvoltat chiar mai nefavorabil decât relațiile politice. Unul dintre principalele motive pentru această împrejurare a fost, fără îndoială, pretențiile politice ale papilor și posesiunile sale seculare.

Considerațiile și combinațiile politice l-au forțat adesea pe papa să acționeze în detrimentul evident al intereselor ecleziastice și religioase. Iată câteva ilustrații ale acestei poziții. Francis I, când Clement al VII-lea a intrat într-o alianță cu el, era în cele mai bune relații cu protestanții și, unindu-se acum atât de strâns cu papa, i-a unit pe protestanți și pe papa, într-un fel, într-un singur sistem politic. Pe de altă parte, împăratul a folosit o nouă mișcare religioasă pentru a-mi ține tata în brațe. Iar papa, la rândul său, nu a vrut nici ca protestanții să fie subordonați necondiționat împăratului. Acest lucru l-a determinat pe papa să caute o alianță politică cu protestanții: el spera să profite de opoziția lor împotriva împăratului.De aici devine clar avantajul poziției politice a protestanților și dificultatea pentru papa de a-i lupta. Opiniile politice l-au împiedicat în mare măsură pe Clement al VII-lea să fie favorabil ideii de catedrală, deși, conform opiniei generale, exprimată, de exemplu, la Nürnberg (1524) și Speyer (1526) și Augsburg (1530)). iar la Dieta de la Regensburg (1532), - numai catedrala a putut soluționa marile dispute religioase. Purtătorul de cuvânt al acestei opinii a fost împăratul, care i-a subliniat în mod repetat și persistent papei necesitatea unui conciliu. Clement al VII-lea nu a respins direct această sugestie (căci nu a putut face acest lucru pentru a menține demnitatea scaunului roman), dar nu se poate îndoi că a tratat ideea unei catedrale cu mare teamă. Papa nu a ratat ocazia J din orice „motiv de a pune la vedere toate obstacolele, toate dificultățile și pericolele, care, în opinia sa, erau asociate

convocând un consiliu, dar a făcut ca succesul acestuia să fie mai mult decât îndoielnic. Între timp, Reforma făcea progrese extraordinare. În decurs de câțiva ani, s-a răspândit în Germania de jos și a fost stabilită pentru totdeauna în Germania de sus. Astfel, sub Clement al VII-lea, jumătate din Germania a fost pierdută în favoarea Romei.

Căderea de la Roma a Angliei, care datează din ultimii ani ai vieții lui Clement al VII-lea, se datorează în mare măsură instabilității politicii papale și motivelor politice în general. Este de remarcat faptul că regele englez Henric al VII-lea, în ciuda atitudinii sale ostile față de Luther și a legăturii sale strânse cu tronul roman, la primul dezacord în chestiuni pur politice, deja la începutul anului 1525, l-a amenințat pe papa cu inovații bisericești. Dar atunci conflictul a fost rezolvat. A început din nou în cazul divorțului regelui de soția sa, Catherine de Arragan, mătușa împăratului. La început, când problema divorțului tocmai a fost ridicată de rege, papa, dacă nu i-a promis în mod pozitiv regelui o rezolvare favorabilă a acestei chestiuni, cu toate acestea nu l-a lipsit pe Henric al VIII-lea de speranța „numai germanii și spaniolii vor fi expulzat din Italia.” Dar, după cum se știe, de fapt sa întâmplat invers. Împăratul s-a stabilit în Italia, iar Clement al VII-lea a trebuit să încheie o alianță cu el. De îndată ce pacea barceloniană a fost încheiată, papa a cerut Romei un dosar de divorț, care a fost deja examinat la fața locului de o comisie specială. Acum că problema fusese transferată la Roma, era greu de așteptat la o decizie favorabilă pentru rege. Având în vedere acest lucru, Henric, fără nicio ezitare, a pornit pe calea unei separări decisive de Roma. Când, în cele din urmă, în 1534, curia și-a pronunțat sentința definitivă, nefavorabilă regelui, Henric a anunțat separarea completă a regatului său de papă, a proclamat distrugerea autorității papale și a jurisdicției papale în Anglia. Din ordinele bisericești sub Papa au apărut Ordinele Theatinelor, Varnabitov și Rekolletov.- Ca toată familia Medicilor, Papa avea un gust și un interes viu pentru științe și arte. Mikkel Angelo Buona-I sa bucurat de patronajul său special.

Rotti, a cărui pictură celebră Judecata de Apoi, începută sub Clement VIL, a fost finalizată doar sub succesorul său.

Литература. Bullarium romanum, or. IV' (Torino 1860), p. 26. sqq. Casanova, Scrisoarea lui Carol al V-lea către Demento VII, Florența 1893; Rossi, Memoriile istorice ale pontificatului lui Clement al VII-lea, Roma 1837. Lonvmer, Monumentul Uatican, Freiburg im Breisgau 1861, Balan, Monumenta saeculi XVI historiam illu-strantia, Innsbruck 1885. Wilkins, Concilia Britannia*, t. Ili—IV (Londra 1737), Ray-nald, Annales ecclesiastici, Bacie—Due 1877, or. XXXI, p. 423. A simțit, Conciliengescliichte, IX (1890). Grrethen, The Political Relations of Clemens VII to Charles V, 1523—1527, Hannover 1887. Gregorovius, History of the City of Rome, Bd. Ili, 6. Vacant și Mangenot, Dicționarul catolic Theoh gie III, col. 72—76. Herzog—Bauck, RE 3IV, p. 147— 149. Wetzer und Welte, Church Lexicon 9III, Sp. 479—484; Л. Astfel, oamenii de știință spanioli din secolele al XVI-lea și al XVI-lea, pp. I (ianuarie. 1869), p. 77—101. [Enciclopedia Catolică IV, p. 24—2

S. Zarin.

Clement VIH, Papă (20 ianuarie 1592 - 5 martie 1605), s-a născut în 1536 la Fano, în zona bisericii, unde a trăit în exil tatăl său, Sylvester Aldobran-dinp, care provenea dintr-o veche și nobilă familie florentină. pentru opoziţia sa faţă de Medici. Fiul său cel mic, Hippolyte, după o bună educație juridică, a fost consilier juridic al consistoriului la curtea papală, auditor al companiei (curtea papală);

da-tariem (șeful biroului papal). Ridicat în 1585 la rangul de cardinal, Ippolit Aldobrandini a trecut. pozițiile marelui penitenciar şi legat din Polonia. Alegerea sa în papalitate a avut loc într-un conclav scurt, dar furtunos (în perioada 10-30 ianuarie 1592) și a fost opera unui partid de cardinali care s-au răzvrătit împotriva influenței spaniole excesive.

Clement al VIII-lea s-a remarcat prin calități mentale și morale înalte, iar administrarea sa a Bisericii Catolice a fost una dintre cele mai fericite perioade din istoria papalității. În îndeplinirea îndatoririlor sale, papa se distingea printr-o harnicie și conștiinciozitate rară: înainte de cină era de obicei prezent la întâlnire.

Clement al VIII-lea - Papa al Romei.

niyah. a primit rapoarte după cină. În același timp, cu o atenție egală și neîntreruptă, el a examinat atât problemele individuale ale administrației interne, cât și afacerile politicii europene și chestiunile primordiale ale vieții bisericești; Papa și-a îndeplinit fără cusur îndatoririle religioase: în fiecare seară aducea mărturisire înaintea mărturisitorului său; în fiecare dimineață el însuși slujea Liturghia; Vinerea și sâmbăta, tata ținea post. Papa a vizitat personal biserici, mănăstiri, colegii, spitale, instituții caritabile din Roma, a introdus aici așa-numita rugăciune continuă de patruzeci de ore etc. Stilul de viață al papei era extrem de moderat și simplu. În acțiunile sale, papa a dat dovadă de deliberare și prudență. Toate acestea i-au dat papei o reputație binemeritată de om bun, evlavios și înțelept și au contribuit la ridicarea autorității morale a papalitatei.

Politica tronului roman sub Clement al VIII-lea a fost îndreptată, dacă era posibil, să nu-și pună împotriva ei nici Spania, nici Franța, acele forțe politice pe care se baza echilibrul lumii catolice, să nu le permită să deschidă ostilitatea, în nevoie. cazuri să se opună unul altuia și să-și mențină influența asupra lor. În general, această problemă a fost rezolvată sub Clement al VIII-lea cu mare succes. În lupta religioasă și politică care a avut loc în Franța, Clement al VIII-lea, ca și predecesorul său, a luat partea ligii împotriva lui Henric al IV-lea. Chiar și atunci când acest rege a dat speranță de a se întoarce în Biserica Catolică, papa nu a permis decât o apropiere secretă de el: papa se temea de Filip al II-lea și de fanatismul majorității curiei sale; pe de altă parte, lui Clement al VIII-lea îi era frică să nu cadă în înșelăciune. Papa a ezitat chiar și atunci când regele s-a convertit efectiv la catolicism (25 iulie 1593) și a fost primit în biserică de prelații francezi. Rezoluția solemnă de excomunicare a lui Henric al IV-lea din biserică a fost făcută de papă abia la 1.7 decembrie 1595, după ce Parisul și toată Franța au jurat credință regelui, iar când întârzierea ulterioară ar putea duce la o nouă schismă. Acest eveniment, fără îndoială, a reprezentat marele triumf al catolicilor.

cisma. În alianță cu Fraction, papalitatea a găsit o nouă sursă de influență puternică. Cele două mari puteri, Spania și Franța, acum se limitează reciproc. Datorită acestei poziții, papa a dobândit o independență pe care nici un predecesor de-al său nu a reușit să o obțină până acum, eliberându-se de predominanța spaniolă care-l apăsase până atunci. Influența franceză asupra afacerilor italiene a fost dezvăluită în primul rând în aderarea la statul papal Ferrara. Datorită bunelor relații bine stabilite ale papei cu Henric al IV-lea, papa a reușit să realizeze ca iezuiții, expulzați din Franța în 1594, să fie din nou restaurați acolo prin edict regal din septembrie 1603. tulburări în lumea catolică prin învățătura sa despre raportul harului cu liberul arbitru al omului. abaterea de la învățăturile lui Toma d'Aquino și de la interpretarea Conciliului de la Trent. Această doctrină, care a apărut printre iezuiți și a fost dezvoltată în principal de Ludovic Molina, a extins foarte mult aria liberului arbitru uman. Această doctrină a servit drept un os de dispută între iezuiți și dominicani, care au apărat autoritatea lui Toma d'Aquino. Clement al VIII-lea nu a vrut să-și înfrunte nici unul, nici altuia dintre ordinele puternice, deși s-a înclinat de partea dominicanilor. Clement al VIII-lea a murit înainte de a putea pronunța o hotărâre hotărâtă, care, totuși, nu a urmat sub succesorul său, Paul al V-lea, care s-a susținut, de asemenea, de discuția cu privire la chestiunea ridicată pe fond. VIII, merită menționate următoarele. În 1595, regele suedez și polonez Sigismund al III-lea l-a determinat pe mitropolitul Kievului și șapte episcopi ruși să se unească cu Roma, de la care a sosit ambasada Papei. Mitropolitul și episcopii au fost de acord să accepte hotărârile Conciliului de la Florența, iar papa, la rândul său, i-a dat mitropolitului dreptul de a consacra episcopi în catedralele vacante;

dar un mitropolit nou ales trebuie să primească aprobarea papei. În același an, a sosit la Roma o ambasadă de la Patriarhul copt al Alexandriei, care și-a exprimat supunerea și subordonarea față de papă. În 1597, în Japonia a izbucnit o persecuție teribilă împotriva misionarilor catolici, care erau exclusiv iezuiți. Cu această ocazie, papa a dat permisiunea altor ordine și instituții de a-și trimite misionari în Japonia. La sfârșitul anului 1592, a fost finalizată o revizuire a acelei ediții a Vulgatei care fusese prea grăbită publicată sub Sixtus al V-lea. Cea mai mare parte a acesteia din urmă nu mai era folosită — iar lucrarea revizuită a apărut sub următorul titlu, compus de papă. el însuşi: Biblia sacra Vuîgatae editionis Sixti V ponti-iicis maximi jiissu recognita. Prefața, scrisă de cardinalul Bellarmin, conținea istoria acestei ediții. Au fost, de asemenea, revizuite și republicate principalele cărți liturgice ale Bisericii Romane, cărțile liturgice și ordinele clericale și a fost publicată o nouă ediție completată a Index-lib-roriim prohibitoriim (17 mai 1593).

Literatură. Bullarium romanum, Torino 1^65, or. IX-XI; Istoria religiei

et civile des papes, or. V (Paris 1896), Brosch, Geschichte des Kirchenstaates, (Gotha 1880), Bd. eu, p. 301 și urm. Ciaconius, Vitae et res gestar oontificum romanorum 0 {omae 1677), or. IV, p. 249 sqq. P. Richard, La diplomatie pontificale, ses agents au temps de Clement vis, Re vue d'histoire et de littérature religieuse" 1902, pp. 481-509; 1903, pp. 25-48; 133-151. Vacant ('t Mangenot, Dictionaire de théologie catto lique III, col. 76-86. Herzog-Hauck, RE3IV, S. 150. Wetzer und Welte, Kirchenlexicon B. 2III, Sp. 484-488. L. Ranke, Papii Romei; biserica lor şi stat în secolele al XVI-lea şi al XV-lea, vol. I (Sankt Petersburg, 1869), p. 42-113. |T1i<' Catholic Encyelopedia IV, p. 27-28.]

S. Zar ien.

Clement al IX-lea - Papa (20 iunie 1667 - 30 noiembrie 1669), urmașul lui Alexandru al VII-lea, născut la 28 ianuarie 1600 în orașul Pistoia (în Toscana), descendent din vechea și nobilă familie lombardă Rospigliosi (Rospigliosi) și înainte alegerea la tronul papal a purtat numele Iulia. Julius Rospigliosi și-a primit mai întâi educația

la Seminarul Roman, iar apoi la Universitatea din Pisa, unde a primit titlul de doctor în filozofie, precum și doctor în drept bisericesc și civil, dar la finalul cursului a fost ales profesor de filozofie. Relațiile de prietenie cu Barberi, nepotul lui Urban al VIII-lea, care a avut o influență nelimitată asupra papei, au facilitat accesul lui Iulius Rospigliosi la curtea papală. A fost numit prelat și acceptat în serviciul oficiului papal, unde a făcut o carieră rapidă. Consacrat la rangul de arhiepiscop al Tarsului, Rospigliosi a fost numit nunțiu la curtea spaniolă, unde a dobândit favoarea lui Filip al IV-lea și o excelentă * cunoaștere a relațiilor politice. Împreună cu aceasta, 10. Rospigliosi a reușit să câștige simpatia lui Ludovic al XIV-lea, regele Franței. Papa Alexandru al VII-lea l-a numit pe Iulius R. secretar de stat, iar în 1657 l-a făcut Cardinal Pre-Sweater la Biserica San Sifto. 20 iunie

1667 Iulius R. a fost ales succesorul lui Alexandru al VII-lea și a luat numele de Clement al IX-lea. Din toate punctele de vedere, el a fost cel mai bun și mai amabil om pe care l-ai putut găsi. Clement al IX-lea a fost unul dintre puținii papi care au observat o adevărată moderație în patronajul rudelor sale. Obiectivul principal al aspirațiilor lui Clement al IX-lea a fost ameliorarea, în măsura posibilului, a acelor relații nefavorabile în care se afla zona ecleziastică, datorată în principal dușmăniei cu Franța), precum și restabilirea păcii între Franța și Spania, pentru a pune limite puterii islamului, invadând deja în vest și amenințându-se chiar și pe sine.Italia. Prin Papa Franța și Spania 2 mai

1668 Pacea de la Aachen a fost încheiată. Clement al IX-lea a căutat, de asemenea, să pună capăt ostilității dintre Spania și Portugalia. Situația disperată a insulei Candia sau Creta, asuprită de turci și, în ciuda apărării curajoase, era pe un pas de distrugere, a adus multe necazuri, neliniște și necazuri papei . Ajutorul Republicii Venețiane, în alianță cu armata papală, acordat insulei a fost insuficient, iar

orașul principal a capitulat la 6 septembrie 1669. Vestea acestui eveniment l-a lovit pe papa și l-a dus la moarte. — De asemenea, în în alte cazuri, rezultatele nu au corespuns

177

Clement al IX-lea și X sunt papi ai Romei.

178

bunăvoință și eforturi ale lui Clement al IX-lea. S-a străduit să pună ordine în treburile financiare ale panshipului, aduse de extravaganța lui Alexandru al VII-lea la dezordinea completă, aproape la faliment. În acest scop, papa s-a străduit să ridice bunăstarea oamenilor din zona sa prin revitalizarea industriei etc. El însuși a dus o viață foarte moderată. — Pentru a restabili, și cel puțin, calmul exterior în rândul bisericii romane, tulburat de disputa iansenistă, Clement al IX-lea a făcut concesii janseniștilor: papa s-a limitat la a condamna cinci propuneri ca fiind eretice, fără a insista că ele constituiau într-adevăr învăţăturile lui Iansenius (Pax Clementina 1668). Bogată în bune intenții și angajamente, papalitatea lui Clement al IX-lea nu a putut lăsa o amprentă durabilă în istorie datorită scurtei sale durate.

Literatură. Bullarium romanum (Torino 1869), or. XVII. Proceedings—process-ul-verbal ale adunărilor clerului Franţei 1766 sq„ t. I, Au disio, Histoire religieuse et civile des papes (Paris 1896), t. V, p. 104 mp Beani, Clement IX, știri istorice. Prato 1893. Gauchie, La paix de Clement IX în „Rovue d'hist. etdelitt. relig." 1898, or. III, p. 481 sqq. G-erin, Louis XIV et le saint—siegé (Paris 1894), or. II, p. 178 mp Terlinden, Clement al IX-lea și războiul de la Candia, Louvain 1904. Vacant și Mangenot, Dicționar de teologie catolică IÍI, col. 86—94. Herzog-Ḣœuck, RE 3IV, S. 150.—Wetzer und Welte, Kir henlexicon 211I, Sp. 488—489. L. Ранке, Римские папы, т. II (Спб. 1869), стр. 338 sl. [Enciclopedia Catolică IV, p. 28].

O Zargin.

Clement al X-lea — Papa al Romei (de la 29 aprilie 1670 până la 22 iulie 1676), succesorul lui Clement al IX-lea. După moartea Papei Clement al IX-lea, tronul papal a rămas indispensabil timp de aproape cinci luni, din cauza rivalității partidelor franceze și spaniole, până când, în cele din urmă, diferitele partide de cardinali s-au unit în jurul numelui de Emilia Altieri, un bătrân de optzeci de ani. , care nu purta mai mult de o jumătate de demnitate cardinală. E. Altieri s-a născut la 13 iulie 1590 la Roma și provenea dintr-o familie străveche și nobilă, din care a fost ultimul reprezentant în generația masculină.După un studiu amănunțit al dreptului

civil și canonic E. Altieri și-a început cariera în domeniul diplomatic cu gradul de auditor al nunției apostolice din Polip, iar apoi a fost nunțiu la Napoli și Polonia și episcop la Camerino. Alexandru al VII-lea l-a numit secretar al congregației episcopilor și călugărilor (Congregato episcoporum et regularium), iar Clement al IX-lea l-a numit președinte al camerei papale, iar cu o lună înainte de moartea sa a

prezis că va fi succesorul său. Când alegerea a căzut cu adevărat asupra lui Altieri, acesta a acceptat-o fără tragere de inimă, referindu-se la bătrânețea lui; din recunoștință față de predecesorul său, a luat numele de Clement al X-lea. Acesta a fost un papă iubitor de pace și evlavios; dar, din nefericire, aproape de la începutul administrării tronului papal, a predat conducerea treburilor aproape exclusiv ambiţiosului şi mândru nepot al său, Paulucci, pe care l-a adoptat. Acesta din urmă, prin acțiunile sale, a stârnit nemulțumiri din toate părțile. Se spunea la Roma că acum existau doi papi: unul de drept, iar celălalt de fapt.Pașnicul lui Clement al X-lea s-a manifestat prin faptul că a reușit să rezolve disputa dintre Savoia și Genova din străinătate. De asemenea, a căutat, deși fără succes, să-l scoată pe electorul de Köln și pe episcopul de Münster din războiul cu Țările de Jos și, cu puțin timp înainte de moartea sa, a făcut propuneri de reconciliere împăratului și regelui Franței. Polonezii au fost puternic presați de turci, mai ales după ce ungurii s-au unit cu ei. Clement al X-lea, în primul rând, a căutat să împace nobilimea poloneză cu regele său. În același timp, papa a trimis polonezilor o asistență financiară bogată. La sfârșitul anului 1674, papa a deschis jubileul, dar această sărbătoare a fost umbrită de un mare cutremur în Italia și doar generozitatea papei a înmuiat oarecum dezastrul. Clement X în politica sa s-a înclinat spre partea Spaniei. Regele francez Ludovic al XIV-lea s-a răzbunat pentru acest lucru pe papă printr-un continuu și foarte sensibil pentru limitarea papalității privilegiilor papale în Franța. A luat posesiunile spirituale cu putere proprie, a închis ordinele monahale, a reformat unele dintre ele: dreptul regelui de a folosi venitul.

la Urbino la 22 iulie 1649. După ce a primit o serioasă educație umanitară, teologică și juridică, gradul de doctor în ambele drepturi, Albani a ocupat succesiv funcțiile de referendum (orator) și consilier (consilier) al congregației constoriale, guvernator al orașului Rieti. și Spoleta, vicelegat la Urbino, vicar și judecător al bisericii Sf. Petru. Prin îndeplinirea cu succes a îndatoririlor sale în toate aceste funcții, Albani a câștigat încrederea Papei Inocențiu al XI-lea, care l-a numit secretar al brevetului când avea doar aproximativ treizeci de ani. Prin învățătura și elocvența sa, John Franz Albany și-a câștigat favoarea Christinei, regina Suediei. La 13 februarie 1690, papa Alexandru al VI-lea l-a numit cardinal și diacon la 13 februarie 1690, lăsându-l în fostul său post de secretar. Sub Papa Inocențiu al XII-lea, el a trebuit să intre în diverse relații cu diverse instanțe în această funcție. În 1691, Albani, de altfel, a întocmit o celebră bula împotriva nepotismului, care a stârnit cea mai puternică iritare în curia romană. În martie 1700, a fost numit cardinal presbiter al bisericii Sf. Sylvester. Când, după moartea lui Inocențiu al XII-lea, alegerea conclavului din 23 noiembrie 1700 a căzut asupra lui Albani, acesta a acceptat să-l accepte numai după lungi refuzuri și a luat numele de Clement al XI-lea. La 30 noiembrie, Albani a fost sfințit

episcop, iar la 8 decembrie a fost încoronat solemn. Păstrându-și vechiul mod de viață simplu și evlavios, având mereu grijă să-i ajute pe cei săraci, noul papă s-a declarat încă de la început un oponent hotărât al nepotismului. În politică, averea nu l-a favorizat pe papă. La începutul administrației sale, Clement al XI-lea s-a opus acceptării de către Frederic I a coroanei regale prusace și a dovedit astfel incapacitatea obișnuită a curiei papale de a înțelege corect relațiile politice ale țărilor protestante. În Războiul de Succesiune Spaniolă, Papa s-a declarat oficial la început un susținător neutru, nepartizan al reconcilierii celor două mari puteri în război, Austria și Franța, dar evenimentele ulterioare au arătat că, în realitate, Papa

episcopi, în cazul unui post vacant în catedrală, și pentru a distribui beneficiari aparținând episcopiei, cunoscute sub denumirea de regale, care anterior fuseseră distribuite doar bisericilor fondate de rege, Ludovic al XIV-lea a început să aplice fără nicio restricție. Controversa care a început pe acest subiect sub Clement al X-lea nu s-a încheiat încă. -Sub Clement al X-lea, s-a dezvăluit cât de nesincer îi ascultaseră ianseniștii Papei Clement al IX-lea: Heinrich de Arnold, episcop de Angers, în mai 1676 a făcut din nou o distincție între „o chestiune de drept și de fapt” (Quaestio juris et facti). În timpul administrației sale de șase ani a papalității, Clement al X-lea, parțial direct, parțial prin diferite congregații, a emis multe bule, ordonanțe și decrete: unele dintre ele au câștigat o mare importanță. Dintre astfel de documente, merită o atenție deosebită decretul Superna magni, care a extins privilegiile clerului de culoare, mai ales în legătură cu adoptarea confesiunii pre-Paști.

Literatură. Bullarium romanum (Torino 1869), l. XVIII. Gr. Hanotciix, Recueil des instructions données aux ambassadeurs et ministres de France à Rome (Paris 1888), t. I (1648-1687), p. 227 sqq. Amelot de la Jloussaye, Histoire du conclave de Clément X, Paris 1676: Arisìo, Memorie sulla vita di Clemente X, Roma 1863. Audisio, Histoire religieuse et civile des papes (Paris 1896), t. V. De Bildt, The Conclave of Clement X (Londra 1905), voi. t. I. Gérin, Louis XIV et le saint-siege (Paris 1894), or. IL, p. 391 sqq. Palatius, Gesta pontifieum romanoram ab Innocento IV ad Innocentium XI (Venezia 1688), or. IV p. 654 sqq. Vacant et Mangenot, Dictonnaire de théologie catholique III, col. 94-98. tìerzog-llauck, RE 3IV, 150-151. Wetzer und Welte., Kirchenlexicon 2III, Sp. 489-491. L. Ranke, Popes, П (St. Petersburg 1869), p. 411. J. S. Robertson și I. L Duke, History of the Christian Church, trad. ț prof. Al. P. Lopukhin, vol. II (Sankt Petersburg, 1891), p. 1207-1208. [Enciclopedia Sa-thulic IV, p. 28-29.]

S. Zarin.

Clement al XI-lea - Papă al Romei (din 23 noiembrie 1700 până în 19 martie 1721), urmașul lui Inoceniu al XII-lea, care a fost chemat: înainte de a fi ales papalitate de Ioan Francisc și descendent din casa lui Albani, s-a născut

stătea de partea Bourbonilor. Relațiile ostile care au apărut pe această bază între papă și împărat au mers atât de departe încât papa l-a amenințat pe împărat cu excomunicarea; dar intrarea trupelor imperiale în zona bisericii şi pericolul care amenința. la Roma însăși, l-a forțat pe papa să facă pace cu Iosif I (15 ianuarie 1709): Clement al XI-lea urma să-l recunoască pe Carol al III-lea ca rege al Spaniei și să-i promită că îi va ceda posesiunea Napoli. Această pace a fost restabilită împotriva papei Filip de Anjou și a lui Ludovic al XIV-lea. – Ambasada Rusiei de la țarul Petru I, care a sosit la Roma în 1707, a fost primită de papă cu multă atenție. În același timp, Clement al XI-lea a profitat de ocazie pentru a cere Rusiei să-l ajute pe Frederic Augustus împotriva lui Stanislav Leshchinsky, care a ocupat tronul Poloniei la insistențele regelui suedez Carol al XII-lea. După victoria de la Poltava câștigată de ruși asupra suedezilor (8 iulie 1709), dorința papei cu privire la Frederic Augustus s-a putut îndeplini, iar acesta din urmă, după ce a preluat tronul Poloniei, i-a mulțumit papei cu multe concesii în favoarea sa. Mijlocirea regelui polonez în fața țarului Petru I a asigurat mai multă libertate catolicilor din Rusia. De mare îngrijorare pentru Papă a fost controversa care a apărut între iezuiți și alți misionari din China, conduși de dominicani, cu privire la metoda misionară adaptativă a iezuiților, care au păstrat unele obiceiuri și cuvinte chinezești în timpul cultului creștin din China. Clement al XI-lea a emis un decret împotriva iezuiților, dar aceștia din urmă s-au supus bulei papale doar în exterior, iar controversa, susținută de rivalitatea dintre cele mai importante ordine, a continuat mai târziu. Pe de altă parte, papa a luat hotărâre de partea „societății lui Isus” în disputa Jansenpst care a început din nou sub el. Clement al XI-lea și-a dovedit apropierea de părerile iezuite și prin faptul că la 6 decembrie 1708 a introdus sărbătoarea „nemaculatei concepții”. – Din alte ordine ale papei, preocuparea sa pentru îmbunătățirea disciplinei bisericești și a vieții Clerul roman merită menționat caesas-ul acelor prelați, a căror ședere la Roma nu a fost necesară și

i-a stârnit la vizite mai dese - în scop de observare - biserici şi mănăstiri. Fost patron al științelor și artelor în general, Clement al XI-lea a îmbogățit biblioteca Vaticanului cu un număr semnificativ de manuscrise orientale valoroase, pe care, în numele papei, Assemani le-a adunat în Siria și Egipt. Papa însuși a compus predici inspirate pentru marile sărbători bisericești; deţine şi multe discursuri consistorial. Predicile sale, bulele, scrisorile, jurnalele și discursurile consistoriului au apărut în volume separate la Roma din 1712 până în 1724, iar la Frankfurt în 1729 au fost publicate în două volume m folio.

Literatură. Bullarium romanum (Torino 1871), or. XXL Toate lucrările marelui pontif Clement al XI-lea, ed. du cardinal Albani, tt. IV pe folio. Frankfurt 1729; 1.1: Oratio-nes consistoriales, p. 1-183; t. II: Omilii în Evanghelii, p. 1-75; t. 3: Majordomul; p. 1-1283; t. IV: Epistole și scurte selecții p. 1 - 2423. Audisio, Histoire des papes, or. V, p. 138 mp Brosch, Geschichte. des Kirchenstaates, Bd. II, S. 29 urm. de Crousaz-Cretet, L'église et l'Etat au XVШ siècle, Paris 1893. Lafiées, Vie de Clément XI, Padoue 1752. Pometti, Studii sul

pontificato di Cíe ni. 11. „Archivio della soc. Romana", Roma 1898., t. XXL, Preuss, Die rom. Lehre von der unbefleckten Empfangnis (Berlin 1865.), S. 112 ff. Vacant et Mangenot, Dictionaire de théologie catholique III, col. 98-111, Herzog- Hauck, RE, B., IV, S. 151. Wetzer und Welte, Kirchenlexicnn 2HT, Sd. 491 - 496, JL Ранке, Римские папы, т. П (Спб. 1869), The Catholic. Enciclopedia, IV, p. 29-30.]

C. Zarѵыё.

Clement al XII-lea - Papa al Romei (din 12 iulie 1730 până în 6 februarie 1740), urmașul lui Benedict al XIII-lea, care a purtat numele Lavrentiy Corsini înainte de a fi ales pe tronul papal, provenea din nobilimea florentină; s-a născut la Florența la 7 aprilie 1652. L. Corsini și-a făcut studiile mai întâi la Colegiul Roman, iar apoi la Universitatea din Pisa, unde a primit titlul de doctor în drept. Revenit la Roma, L. Corsini a ocupat diverse funcții la curtea papală sub papii Inocențiu al XI-lea și Alexandru al VIII-lea (director al biroului, notar al camerei apostolice etc.), în timp ce a fost numit nunțiu papal.

Clement al XII-lea - Papa al Romei.

Napoli, iar în 1735 cea mai mare parte a Siciliei; comportamentul mândru al spaniolilor din Italia și Roma l-a determinat pe papa să distrugă nunțiatura din Madrid. Războiul pentru stăpânirea Poloniei i-a dat și papei multe probleme. Urmând politica predecesorilor săi, Clement al XII-lea a încercat să mențină o neutralitate strictă. Mai întâi, l-a recunoscut pe Stanisław Leszczynski drept rege al Poloniei, iar apoi, după Tratatul de la Viena, august al III-lea.Misiunile străine au atras adesea atenția papei. Sub el, asupra drepturilor unirii, Patriarhul Alexandriei s-a unit cu Roma cu 10.000 de copți. Papa a trimis o misiune a capucinilor în Tibet; a fondat un colegiu în Calabria pentru pregătirea clericilor uniatilor de rit grec, iar la Napoli pentru pregătirea misionarilor din India. Pentru a-i convinge pe protestanți, mai ales în Saxonia, să se întoarcă la catolicism, papa a declarat prin bula Sedes apostolica că, în cazul revenirii protestanților în sânul Bisericii Catolice, vor fi returnate nume ecleziastice secularizate încă de la Reforma. .—În 1736 de către papă a fost publicat un proiect îndreptat împotriva sectei kikkiari (Ia cucchiara), sau masoni italieni, iar în 1738 Clement XP a condamnat societatea secretă a masonilor în general. Papa a trebuit să se lupte și cu jansenistii, care au stârnit — mai ales în Franța — o opoziție acerbă împotriva papalității, folosind știința și chiar ficțiunea. Printre iansenisti (în jurul anului 1734) a apărut o direcție cu caracter patologic și bazată pe fenomene miraculoase imaginare (convulsii). Clement al XII-lea a emis mai multe brevete împotriva janseniştilor (19 ianuarie şi 11 octombrie 1734 etc.). Clement al XII-lea s-a declarat un mare mecenat al științelor și artelor. Sub el s-au construit niște clădiri publice magnifice, a fost înființat un muzeu de antichități romane; Biblioteca Vaticanului s-a îmbogățit cu multe

comori valoroase scrise de mână, pentru colecția cărora Assemani, la comanda papei, a făcut o a doua călătorie} spre est.

Литература. Bullarium romanum (Torino 1872), p. XXIII, XXVI; Artaud de Montor, Istoria suveranilor pontificali, or. VIL

la Viena cu titlul de Arhiepiscop de Nikomi-Diya. Dar, din moment ce instanța austriacă nu l-a acceptat, referindu-se la faptul că guvernul austriac nu fusese în prealabil sesizat despre candidatura lui L. Corsica, acesta și-a continuat cariera, rămânând la Roma. În decembrie 1695, Papa Inocențiu al XII-lea l-a numit trezorier șef al curții papale și guvernator al castelului Sf. Înger; La 17 mai 1706, L. Corsica a fost făcut cardinal - presbiter la biserica Sf. Susanna, iar mai târziu la biserica Sf. Peter (8. Petri ad vincula). Papa Benedict al XIII-lea, la scurt timp după intrarea sa în guvern, l-a numit cardinal-episcop de Frascati, iar în 1726, prefect al Signaturae Justitiae. Mai târziu, i s-a încredințat un protectorat asupra diferitelor ordine și frății.- Devenit papă, Clement al XII-lea, ca și predecesorii săi, sa amestecat în politica aproape tuturor statelor europene. Totuși, diferite negocieri i-au adus papei aproape aceleași necazuri: statele europene nu au vrut să-i permită papei să se mai amestece în politica lor și în relațiile lor internaționale. În zadar a încercat papa să îndeplinească pretențiile străvechi ale tronului apostolic — să facă dependente Parma și Piacenza; nu mai puţin nereuşită a fost încercarea lui de a include mica republică a S. Marino în regiunea ecleziastică. Puterea politică a papalității era în mod clar în declin. La Napoli, Carol al III-lea și ministrul său Tannucci au introdus reforme care au limitat din toate părțile semnificația anterioară a curiei. Reguli similare au fost introduse de Filip al V-lea al Spaniei. Considerând, după exemplul predecesorilor săi, turcii drept dușmanii fundamentali ai creștinismului, Clement al XII-lea l-a sprijinit pe împărat în lupta sa împotriva Porții cu subvenții importante. Războiul cu turcii a fost însă fără succes pentru împărat: după mai multe înfrângeri aduse de turci lui Carol al VII-lea, s-a încheiat Tratatul de la Belgrad, conform căruia turcii au primit Belgradul, majoritatea Serbiei și Țării Românești (1739). Relațiile papalității au fost deosebit de proaste cu curțile din Paris și Madrid, mai ales după ce infantul spaniol Don Carlos a preluat conducerea în 1734.

185

Clement XII și XIII sunt papi ai Romei.

186

Audisio, Histoire religieuse, or. V. Bower, Istoria romanului. Papi, X, 6. Brosch, Geschichte des Kirchenstaates, II. Fabronius, De vita et rebus gestis Clementis XII, Roma 1760, Picot, Mémoires pour servir à l'histoire ecclésiastique pendant le XVIII-e siècle (Paris 1854), li II, III. Vacant et Mangenot, Dictionnaire de théologie-catholique III, col. 111-115. Herzog-Hauck, RE 3IV, S. 152. Wetzer și Welte, Kirchenlexicon III, Sp. 496-498. JL Ranke, Papi. vol. II (Sankt Petersburg, 1869). p. 422 urm. [Enciclopedia Catolică IV, p. 30-32.]

S. Zarin.

Clement al XIII-lea – Papa al Romei (de la 6 iulie 1758 până la 3 februarie 1769), succesorul lui Benedict al XIV-lea, care a avut un nume înainte de a fi ales pe tronul papal. Karla Rezzonico (Karl della Torre di Rezzonico), s-a născut la Veneția la 7 martie 1693 într-o familie de patricieni. După ce a primit studiile inițiale de la iezuiții din Bologna, a absolvit-o la Universitatea din Padova, de la care a absolvit doctoratul în drept. La Roma, a primit clerul, a fost numit prelat și a ocupat succesiv posturile de referendum, iar apoi - guvernatorul Rieti și Fano. Aceasta a fost sub Papa Clement al XI-lea. Benedict al XIII-lea l-a numit pe Charles R. auditor al curții papale pentru Veneția, iar Clement al XII-lea, la recomandarea Republicii Venețiane, l-a făcut cardinal- diacon. În 1743, Carol R. a primit de la Benedict al XIV-lea episcopia de Padova, pe care a condus-o cu multă râvnă pastorală, iar în 1747 s-a declarat mai ales o amplă caritate, iar în 1747 a fost făcut cardinal-presbiter la biserica Sf. Maria din Ara caeli. Ales pe tronul papal după moartea lui Benedict al XIV-lea și luând numele de Clement al XIII-lea, noul papă a trebuit să guverneze biserica și statul în cele mai nefavorabile condiții. În ceea ce privește calitățile morale personale ale lui Clement al XIII-lea, chiar și adversarii săi nu le pot nega înălțimile. Era un om cu suflet curat, inspirat de aspirații sincere și înalte, dezinteresate. S-a dedat cu sârguință în isprava rugăciunii și și-a câștigat gloria unui sfânt în timpul vieții sale. Dar, în același timp, a purtat în sine convingerea sfințeniei și inviolabil

drepturile papalității și a decis, contrar politicii predecesorului său, să nu permită nicio concesiune în apărarea drepturilor laice și ecleziastice ale papalității. Clement al XIII-lea era sigur că, cu o statornicie de nezdruncinat, va putea încă să recâștige prerogativele puterii papale pierdute sub predecesorii săi și să restabilească splendoarea stinsă a Romei. La iezuiți, papa i-a văzut pe cei mai credincioși și devotați apărători ai tronului și religiei papale. Cel mai apropiat consilier al Papei, responsabil de afacerile administrative, a fost cardinalul Torreggiani. care nu poseda calitățile morale înalte ale patronului său și îi apăra pe iezuiți prin toate mijloacele. – Între timp, spiritul vremii, reflectat în direcția filozofiei și dreptului, și circumstanțele politice ale puterilor europene erau de așa natură încât implacabilul politica papalității – în special în apărarea ordinului iezuiților – ar putea duce și, într-adevăr, a dus la consecințe care au zguduit tronul papal în cel mai puternic mod. Problema Ordinului Iezuiților a fost fatală pentru Clement al XIII-lea. Atitudinea față de ordinea guvernelor și popoarelor europene era atât de nefavorabilă, încât Benedict al XVI-lea era deja înclinat să se gândească la necesitatea unor reforme fundamentale în organizarea internă a ordinului. Dimpotrivă, Clement al XII-lea I, în raport cu iezuiții, a aderat la principiul: „să fie așa cum sunt, sau deloc” [sint ut sunt, aut non sint]. În Portugalia, iezuiții erau acuzați de încercând să-l omoare pe rege (poate, pe nedrept) și fără nicio condescendență au fost expulzați și debarcați chiar pe malul zonei bisericii (24 octombrie 1759 în număr de 133 de persoane și la începutul anului 1760 în număr de 122 de persoane) , - „în dar pentru Sfântul Petru **, în expresia marchiz de Pombal În 1769, iezuiții, printr-un decret al Parlamentului, au fost expulzați din Franța, precum și din Napoli, Parma și Piacenza, ale căror curți

Bourbon au fost dependent de Franta.Totodată, Clement al XIII-lea nu a fost de acord cu nicio concesiune care ar putea slăbi măcar oarecum atitudinea ostilă față de ordinul persecutat.Astfel în Franța regele a vrut să salveze ordinul,

Clement XIII și XIV - Papi ai Romei.

ment XIV, Paris 1854, Theiner, Histoire du pontifical de Clement XIV, Paris 1852, Cro-zbz&z-Crétct, L'eglise et l'Etat au XVIII-e siècle. Paris 1893, Vacant et Mangenot, Dictionnaire de théologie catholique IH, col. 115-124. Herzog-Hauck RE 81V, S. 152-153. Wetzer und Welte, Kirchenlexicon 2III, Sp. 498-503, JL Ranke, Popes, vol. II. (Sankt Petersburg, 1869), p. 433-137. Zi. S. Robertson şi L I. Duke, Istoria Bisericii Creştine. Transl. prof. Al. P. L despre p y-X și n și, vol. IL (St. Petersburg 1891), p. 1211-1222. [Enciclopedia Catolică IV, p. 32-34.]

C. Zarin.

Clement al XIV-lea – Papa al Romei (din 19 mai 1769 până în 22 septembrie 1774), succesorul lui Clement al XIV-lea, care a purtat numele de John Vincent Anthony Ganganelli înainte de a fi tuns călugăr, s-a născut la 31 octombrie 1705 în S. Arcangelo lângă Rimini în Romagna; tatăl lui era medic. După ce a primit educația inițială de la iezuiții din Rimini și de la piariștii din Urbino și de la orfani, Ganganelli a intrat în Ordinul Minoriților la 18 mai 1724; în același timp, a primit numele Lavrentiya. După studii asidue de filozofie și teologie la Pesaro, Recanati, Fano și Roma, Lavrenty G. a predat aceste discipline la Ascoli, Bologna și Milano. În 1740, a primit funcția de regent în colegiul St. Bonaventura. În 1741, Ganganelli a fost numit asistent general al Ordinului, iar în 1746, consilier al Inchiziției. Clement al XIII-lea, la recomandarea generalului Ordinului Iezuit din Ricky, l-a ridicat la demnitatea de cardinal, cu titlul de cardinal presbiter 8. Laurentii in pane et perna. În ultimii ani ai lui Clement al XIII-lea, Lavrenty G. era fără muncă, întrucât părerile sale nu erau de acord cu direcția politicii ireconciliabile a papei în raport cu guvernele puterilor catolice. Când, după moartea lui Keyment XIII, s-a convocat un conclav (15 februarie 1769) pentru a-și alege succesorul, cardinalii s-au împărțit în două partide opuse: unii, ireconciliabile, au căutat să pună pe tronul papal un astfel de candidat care să acționeze în spiritul defunctului; alții, constatând că mântuirea bisericii constă în respectarea rezonabilă a guvernelor, au prezentat candidați de la care se așteptau la o politică liniștitoare privind

propunând generalului iezuiților să numească un vicar în Franța, care să-și aibă șederea acolo și să supravegheze executarea de către iezuiți a legilor țării. Dar Clement al XIII-lea, când i s-a cerut o soluție la această întrebare, a răspuns că înființarea ordinului a fost aprobată de Conciliul de la Trent și de atâtea decrete ale predecesorilor săi încât nu l-a putut transforma și așa. arr. a respins de la sine orice

modificare a statutului ordinului. Degeaba a dat tatăl meu tauri. pentru a calma opinia publică care era înarmată împotriva iezuiților (în 1765, papa a emis bula Apostolico m poscendi munu, în care a lăudat ordinul ca fiind util și sacru, iar apoi a apărut o bula (Animarum saluti) cu conținut similar. Bulele sale au stârnit peste tot polemici împotriva romanismului la tron, care de pe vremea robiei de la Avignon nu mai fusese niciodată atât de șocat. Și în zadar, papa a apelat la ajutorul împărătesei austriece Maria Tereza. În 1769, ambasadorii curților. care avea reprezentare la Roma au încheiat între ei un acord pentru a cere papei o distrugere oficială a ordinului.- La 15 februarie, papa a convocat un consistoriu, pe care a hotărât în cele din urmă să-l instruiască măcar pentru a discuta chestiunea. În coena Domini și Aliud ad Aposto-latus, care și ei au eșuat și au stârnit controverse chiar și în Germania. Nici treburile bisericești și politice din Polonia nu i-au plăcut papei. Sejmul polonez din 1767 a fost nevoit să facă concesii mai mari dizidenților, care erau sprijiniți de împărăteasa rusă Ecaterina a II-a: li s-a permis, de exemplu, să ocupe toate funcțiile publice. Protestele papei în fața regelui Stanisław Poniatowski au rămas fără niciun rezultat.

Литература. Bullarii Romani continuatio (Prato 1842), or. Ш. Epistolele lui Clement al XIV-lea, ed. Theiner, Paris 1852. Analele Italiei (Veneția 1805). t. L Audisio, Istorie religioasă t. V. Bower, Istorie, p. X, 6. Creti-ne au—Joly, Clement XIV și iezuiții, Paris 1847. Bavignan, Clement XIП și Cle-

Descrierea „Subiecte1

tron papal. Prima parte nu a putut insista asupra deciziei sale, în principal din cauza protestului reprezentanților guvernelor puterilor interesate - regele Napoli, Ludovic al XV-lea al Franței, împăratul Iosif al II-lea etc. În numele Franței, a fost chiar direct a afirmat că, în cazul în care un candidat va fi ales papă, neplăcut regelui, el va fi episcopul Romei, iar nu papa lumii catolice. In aceste conditii, conclavul a stat inutil trei luni; Au fost luate 185 de voturi, care nu au dat un rezultat pozitiv. În cele din urmă, pe 19 mai, 17G9, cardinalii s-au unit în jurul numelui lui L. Ganganelli, care a fost nominalizat în primul rând de partidul francez. Unii îl considerau o persoană flexibilă, capabilă să implementeze o politică conciliantă; alții au fost de acord cu candidatura lui, deoarece îl considerau un oponent al politicii predecesorului său, dar nu un dușman al iezuiților. La 28 mai, noul papă, care a luat numele de Clement al XIV-lea, în biserica Sf. Petru a fost sfințit solemn ca episcop, iar la 4 iunie a fost încoronat. Prin caracterul său personal, Clement al XIV-lea, mai mult decât oricine altcineva, a fost capabil să conducă tronul roman în circumstanțele dificile pe care le-a moștenit de la predecesorul său. Clement al XIV-lea a fost un om blând, moderat. Când era tânăr, unul dintre profesorii lui l-a descris astfel: nu este de mirare dacă iubește muzica, pentru că în el totul este armonie. Ulterior, el a fost impregnat de o mistică liniştită şi curată, care Îl

vede pe Dumnezeu în toate faptele şi se dăruieşte fără egoism în slujba aproapelui său. Religia lui era străină de fanatism, intoleranță, dragoste de putere și spirit polemic. Moderația lui nu era slăbiciune și nici nu era forțată de necesitate. Pe de altă parte, lui Clement al XIV-lea îi lipsea darul de a alege oameni capabili să-și ducă la îndeplinire planurile. Papa nu avea încredere în cardinali: voia să decidă și să aranjeze totul personal. Clement al XIV-lea și-a marcat intrarea în administrarea tronului papal cu câteva reforme oportune în domeniul administrației și finanțelor statului său; a fondat Muzeul Vaticanului, care, extins de succesorul său

nimeni, a primit numele Pio-Clementinuni; s-a declarat prieten și patron al oamenilor de știință, științe și arte. Cu toate acestea, principala sa preocupare a fost restabilirea păcii și a bunelor relații cu acele guverne care erau în dușmănie cu Roma sub Clement al XIII-lea. După ce a informat toate curțile europene cele mai importante despre urcarea sa la tronul papal prin scrisori scrise în cei mai prietenoși termeni de propria sa mână și după ce a primit de la acestea, la rândul său, felicitări amabile, papa a încercat ulterior să mențină o corespondență cu conducătorii ţărilor catolice . În 1770, Clement al XIV-lea a dispus oprirea citirii bulei In coen Domini; imediat după urcarea pe tron, a restabilit relațiile cu Portugalia; papa s-a apropiat de curtea din Madrid, devenind moștenitorul fiului nou-născut al prințesei Asturiei. Dar restabilirea completă a relațiilor pașnice și amicale dintre papă și suveranii catolici a fost împiedicată de chestiunea ordinului iezuit, nerezolvată de papă. Guvernele în cauză țineau primul lor punct de vedere – ireconciliabil cu iezuiții. Atitudinea Papei însuși față de această întrebare nu pare a fi suficient de clară. Clement al XIV-lea, fără îndoială, nu imediat și numai după o lungă ezitare, cedând în fața unei nevoi inevitabile, a decis să distrugă ordinea. La început, Clement al XIV-lea a crezut că este posibil să se îmbunătățească problema printr-o astfel de reformă a ordinului, care ar consta în eliminarea a tot ceea ce erau acuzați iezuiții și în subordonarea acestora autorităților bisericești locale. În general, cauza iezuiților l-a costat pe papă o mare luptă. Cu toate acestea, a trebuit să realizeze că nu există altă cale de a restabili pacea Bisericii Catolice, cum să desființeze ordinea. Curtea spaniolă a cerut acest lucru cu deosebită insistență, iar papa, fără a îndeplini această cerere, nu putea spera la restituirea zonelor luate de la el. Precursorul abolirii definitive a ordinului a fost interzicerea admiterii în ordinul novicilor, scoaterea iezuiților din Collegium Romanum, din seminarul roman, din seminarul din Frascata și din colegiul irlandez din Roma. La 21 iulie 1773, papa a emis celebrul breve Dominus ac redemptor noster, care

191

Clement XIV.,–Clement–ep. Celtic.

192

t I. Paris 1886. Hergenrother, Kirch.–Gesch. II, S. 567 urm. Vacant et Mangenot, Dictionnaire de théologie catholique III, col. 124-134. fază. Herzog-Hauck, RE 31V, S. 153-155. Wetzer und Welte, Kirchenlexikon 2HI,

Sp. 503-508. L. Ranke, Papi, II (Sankt Petersburg, 1869), p. 437-442. J. S. Robertson; și

I. I. Duce, Istoria Bisericii Creștine, trad. prof. Al. P. Lopukhina, vol. II (Sf. Petersburg 1891), p. 1212. [The Catholic Encyclopedia IV, p. 34-38.]

S. Zarin.

Clement, episcopul celtic, cunoscut (în prima jumătate a secolului al VIII-lea) ca adversarul lui Winfrida Boniface (vezi „Anne,

II. 942-943), care a apărat sistemul bisericesc britanic din estul Franconiei împotriva inovațiilor bisericii romane. Toate. primim informații despre Clement de Celtic de la un partid ostil lui și, prin urmare, este imposibil să ne formăm un concept adevărat despre el. Wilibald, primul biograf al lui Bonifaciu, îl plasează pe Clement printre acei frați mincinoși care seduc oamenii, introducând erezie periculoasă sub pretextul închinării. Însuși Bonifaciu îl numește „slujitorul și înaintașul lui Antihrist”44. Clement a fost un episcop misionar britanic fără amvon permanent și fără district fix. Era căsătorit și avea doi fii. Sursele o numesc pe soția lui concubina. Pe baza legii mozaice, el a considerat permis să se căsătorească cu văduva unui frate. El nu a recunoscut autoritatea sau binecuvântarea. Augustin, nici binecuvântat. Ieronim, nici catedrala romană. Clement ar fi propagat „concepții greșite groaznice44 despre predestinare (probabil, de fapt, nu a fost de acord decât cu Augustin) și a învățat că Hristos, la momentul coborârii sale în iad, i-a eliberat pe toți, atât credincioșii, cât și necredincioșii. Astfel Clement Celticul a aparținut numărului acelor „învățători erezici și slujitori ai diavolului”44 care nu doreau să intre în cadrul ordinii bisericești romane și care, prin urmare, trebuiau eliminați. Soarta lui seamănă cu soarta altui adversar al lui Bonifaciu, episcopul franc Aldebert (vezi Enz. 44 I, 337-338). Bonifaciu l-a întemnițat pe Clement al Celților în 743 în închisoare, în 745 l-a dat curții consiliului general franc, unde el, neavând pocăință, a fost premiat.

ordinul rym a fost în cele din urmă abolit. Principalele prevederi ale acestui brevet sunt următoarele. Scaunul Romei a reformat sau a desființat ordinele înainte, dacă acestea nu și-au mai îndeplinit scopul inițial. Împotriva Societății lui Iisus 44, care a fost întemeiată pentru mântuirea religiei, odată cu trecerea timpului, s-au înaintat câteva puncte de acuzare, dintre care cele mai importante sunt disputele reciproce între membrii ordinului, disputele cu alte ordine, clerul lumesc. ,. școli teologice, episcopi și prinți: de asemenea acumularea în mâinile membrilor ordinului marii bogății, amestecul în treburile lumești, păstrarea obiceiurilor păgâne în misiuni. Plângeri de acest fel au fost deja aduse cu insistență papilor Sixt al V-lea, Paul al V-lea, Inocențiu al XI-lea și al XIII-lea și Benedict al XIV-lea, iar sub Clement al XIII-lea tulburările au atins cel mai puternic grad, când regii Franței, Spaniei, Portugaliei și Siciliei i-au expulzat chiar pe iezuiți. de la graniţele statelor lor şi l-au întrebat pe papa despre distrugerea ordinului. El, Clement al XIV-lea, după o reflecție matură, a ajuns la concluzia că ordinul nu mai poate aduce acele roade bogate pentru care a fost întemeiat și că pacea nu

poate fi redată bisericii odată cu existența ei. Prin urmare, prin deplinătatea puterii apostolice, el desființează ordinea.

Această grindă, la comanda papei, a fost publicată de episcopii din toate statele Europei, cu excepția Prusiei și Rusiei, unde Frederic cel Mare și Ecaterina a II-a erau înclinați să părăsească iezuiții. ca mai înainte.- După publicarea jurnalului menționat, sănătatea papei, deja fragilă, s-a cutremurat în cele din urmă, și a murit la 22 septembrie 1774, la 69 de ani. Presupunerea că a fost otrăvit de iezuiți nu a fost încă infirmată și nu a fost confirmată de date decisive.

Literatură. Cont nuatio bullarii romani (Prato 1845), or. IV. Clementis XIV epist lae et brevia, edit. Theiner, Paris 1852. Annali d'Italia (continuare), or. II, Venezia 1806. Audisio, Histoire religieuse, or. V. Leben des P. Clemens XIV, Frankf., Berlin und Leipzig 1774-1775, 3 Bde. Reinerding, Clemens XIV und die Auihebung der Gesellschaft Jesu, Augsburg 1854. Reumont, Ganganelli, Papst Clemens XIV, Berlin 1847. Theiner, Histoire du pontificat de Clément XIV, Paris 1852. Zalenski, lies Jésuites de la Russie Blanche,

la concluzie. Se pare că această sentință nu a fost dusă la îndeplinire, întrucât Bonifaciu, văzând că adversarul său încă mai seduce poporul fără piedici, a fost nevoit să ceară ajutor papei. Sinodul Roman Lateran a aprobat activitățile lui Bonifaciu, a confirmat condamnarea lui Clement și l-a excomunicat. Desigur, episcopul, care nu era supus Romei, nu a recunoscut această condamnare și a cerut ca conciliul franc să-și reconsidere cazul. Nu se cunoaște nici rezultatul acestei cereri, nici soarta ulterioară a lui Clement. Se știe doar că i s-a alăturat un nou adept, niște Godalzatsiy.

Literatură. Ebrard, Iroschottische Missionskirche, 1874; Hauck, Kirchengesch. Deutschlands I, p. 511 el.; Neue Abhaindl. d. baier. Akad. I (1879), p. 246 urm.; Werner, Bonifatius, 1875 și în RE v. Herzog-Hauck, IV3, 162-163. mier Seiters în Kirchenlexikon v. Wetzer și Welte Sh2, 517; Robertson și Duke, Istoria lui Hristos. biserici, I, 629-631; La Visse și Rambaud, Istoria generală I, 316 p.

S. Troitsky.

Clement, Mitropolitul de Ternovsk, un renumit scriitor și figură patriotică bulgară, un susținător înflăcărat al unității cu Rusia, Vasily Drumev în lume. Născut în 1841, în orașul Shumla. Educația inițială și-a primit-o în orașul natal, sub îndrumarea celebrului profesor de folk la acea vreme Savva Dobroplodny. În 1858, a plecat la Constantinopol și, cu ajutorul cunoscutului personaj popular Drăgan Dankov, a intrat la Seminarul Teologic din Odesa pentru a-și continua studiile. Înainte de a-și termina cursul, tânărul Drumev a părăsit Seminarul în 1862 pentru a lua parte la legiunea de eliberare a

Bulgariei, organizată la Belgrad de celebrul patriot bulgar Vakovsky. Întreprinderea lui Vakovsky nu a avut succes, la fel și tânărul Drumev. după o serie de greutăți și încercări, s-a întors la Odesa pentru a-și continua educația. A absolvit seminarul cu brio, apoi a intrat la Academia Teologică din Kiev, de la care a absolvit teologie în 1869. În același an a fost

Teologic Ents. τ. XI.

invitat la postul de director al școlilor bulgare din orașul Braille, iar apoi a devenit secretarul „Prieteniei Livrești Bulgare”. El a fost sufletul acestei „Prietenie” și a luat rolul cel mai direct în jurnalul publicat de acesta din urmă („Scriere periodică pentru prietenia cărții bulgare”). Dar cunoscut mai ales ca scriitor, Drumev a devenit drama sa „Ivanko, ucigașul Asenyei”. În timp ce era încă student la Seminarul din Odesa, și-a descoperit talentul literar, scriind povestea „Familia nefericită”. Piesa „Ivanko” este încă considerată cea mai bună operă a literaturii dramatice bulgare.

Din copilărie, remarcandu-se prin dispoziţia sa religioasă, V. Drumev a luat în 1873 jurăminte monahale. La 16 iunie 1873, mitropolitul Grigorie al Dorostolului și Cervenului (Rușciuc) a fost sfințit la gradul de ierodiacon, la 24 iunie ieromonah, iar la 18 iunie a aceluiași an a fost înaintat arhimandrit și împreună cu acesta a fost numit Protosingel. a Mitropoliilor Dorostol şi Cherven. La 21 aprilie 1874, arhimandritul Kliment a fost hirotonit episcop de Branițki, vicar al eparhiei Dorostol și Cerven. Activitatea sa în gradul de episcop se încadrează în principal pentru perioada de după eliberare. În 1878, a fost invitat de Ministerul Învățământului Public la postul de rector al Seminarului Petru și Pavel, iar de autoritățile bisericești a fost numit director al eparhiei Ternovsky. În această funcție, a fost prins de prima adunare constituantă bulgară de la Ternovo, la care a fost un membru marcant. Aici a avut marea onoare de a descrie calitățile celor trei candidați propuși pentru tronul domnesc bulgar, pe care i-a executat cu brio. După sosirea primului prinț bulgar (Alexandru de Battenberg) la Ternovo, Rev. Clement, împreună cu primul exarh bulgar Anfimos I, a fost ales de adunare. să prezinte o adresă de mulţumire Ţarului-Eliberator. În acest scop, numiții ierarhi au călătorit în Rusia și au fost răsplătiți cu generozitate de țarul-eliberator. În timpul primei

și A doua Adunare Populară Ordinară, Rev. Clement a fost ales reprezentant al poporului. Când primul minister (Burmov) a căzut, el a fost instruit de prințul Alexandru să formeze un nou cabinet. În 1884, Rev. Clement a fost ales în mitropolia liberă Ternovo, iar în toamna aceluiași an a fost numit exarh bulgar Iosif I ca delegat al său la

Sofia și administrator al eparhiei Sofia. Curând a început o perioadă de răsturnări majore în Bulgaria, în special cele care au adus în față marii preoți. Clement, ca personaj patriotic și ca prieten al Rusiei. G Septembrie 1885 a avut loc o legătură a Rumeliei de Est cu Principatul. Acest lucru s-a întâmplat contrar deciziei Congresului de la Berlin, fără aprobarea prealabilă a Rusiei. A fost necesar să se ceară acordul împăratului rus pentru un fapt împlinit. Guvernul bulgar de atunci nu a putut găsi o altă persoană mai potrivită în acest scop, cu excepția reverendului. Clement, în ciuda faptului că cu puțin timp înainte îi respinsese petiția – în calitate de delegat exarhic – pentru o remunerație suplimentară preoților. Acum era obligat să se întoarcă la el cu o cerere – să devină șeful deputației rumeliene și să meargă la Copenhaga, unde împăratul Alexandru al III-lea. Clement, ca întotdeauna, a pus interesele patriei mai presus de relațiile personale și a fost de acord cu propunerea. Toți cu trepidare în suflet se așteptau la rezultatele acestei misiuni. „Membrii acestei deputații sunt în viață”, spune organul oficial al Sfântului Sinod bulgar „Tsarkoven Vestnik”, iar discursul lor emoționant este proaspăt în memorie. Clement către Țarul Păcii: Țarul a vărsat o lacrimă înaintea rugămintei calde a Mitropolitului – să-și amintească de marea dragoste pentru Bulgaria a părintelui său august și să nu-și lase legământul să piară...” Deputația a fost un succes complet și a adus Bulgariei vestea veselă a cuvintelor autocratului rus: „... nu se poate vorbi de dezbinare”.

După depunerea prințului Alexandru (9 august 1886), IPS,. Kli-

mentul, pentru a salva Bulgaria de anarhia care o amenința, a acceptat invitația de a deveni șef al guvernului provizoriu. Dar a fost foarte scurt. Curând, guvernul rusofob de la Istanbul a ajuns la putere. A început persecuția a tot ce este rusesc în Bulgaria; Toate legăturile cu Rusia au fost rupte. A fost rău pentru întreg clerul bulgar în general, în care Stambulov a văzut principala opoziție față de politica sa anti-popor, și pentru marele preot. Clement, au venit vremuri grele. Eminent Clement nu a recunoscut drept legală înființarea în Bulgaria a prințului Ferdinand, care era îndatorat lui Stambulov, nerecunoscut de Rusia, și a refuzat să-l pomenească la slujbele divine. Pentru aceasta, a fost persecutat în repetate rânduri de Stambulov, atât personal, cât și împreună cu alți episcopi (prima oară, în cel mai rușinos mod, sub escortă, a fost escortat de la mitropolia Sofia la mănăstirea Buhovsky, a doua oară - de la Ternovo la Sistov, al treilea - împreună cu alți episcopi sinodali din Sofia din Ternovo). În cele din urmă, Stambulov a decis să scape complet de zelotul de foc al intereselor bisericești ale poporului. La 14 februarie 1893, săptămâna Ortodoxiei, din ordinul lui Stambulov, urma să aibă loc o slujbă solemnă cu ocazia zilei de naștere a principelui. În predica sa, rostită în această zi în Mitropolia din Ternovo, IPS. Clement, fără să menționeze un cuvânt despre domn, a vorbit despre ingratitudinea bulgarilor față de Rusia și cu ocazia Zilei Ortodoxiei - în perspectiva atacului iminent asupra credinței ortodoxe a poporului în timpul revizuirii constituției - numită asupra oamenilor să caute sprijinul înaltei biserici și să nu se jertfească dușmanilor. La scurt timp după aceasta, la instigarea prefectului, mitropolitul a fost atacat în casa sa de o mulțime de bețivi și, după tot felul de jigniri și bătăi, legat, cu blesteme, a fost trimis pe o căruță simplă la Mănăstirea Petru și Pavel situată. nu departe de Ternov. Exarhii mitropolitani au protestat împotriva unei astfel de

violențe revoltătoare, dar, în ciuda acestui fapt, Met. Clement a fost judecat, condamnat și închis în Mănăstirea Petru și Pavel. Aici era

197

Kliment.—Kliment sau Klim Smolyatich.

198

a suportat tot felul de torturi. În zilele toride de vară, celula prizonierului era încălzită până la punctul în care nu mai putea respira. Gardienii nu i-au permis nefericitului martir să doarmă liniștit. De la Mănăstirea Petru și Pavel, prizonierul a fost transportat treptat la surzi, necunoscut până acum de publicul Mănăstirea Glozhensky, unde timp de 15 luni, fiind sub supravegherea constantă a jandarmilor, nu a avut ocazia să vadă niciun fel de străin în raport cu mănăstirea yu face. În cele din urmă, dictatura de la Stambulov s-a încheiat. La 18 mai 1894 a primit demisia. Întâlnit. Clement. Deși grav jignit - foarte reverend. Clement nu a refuzat să facă ultimul serviciu poporului său. El a acceptat să devină în fruntea unei deputații la suveranul Nicolae al II-lea pentru a cere restabilirea fostelor relații dintre Rusia și Bulgaria. Această slujbă a fost ultima din viața Preasfințitului. Clement. Persecuțiile de lungă durată, torturi și tulburări mintale i-au afectat sănătatea, iar curând a căzut în pat. După o boală gravă de doi ani, la 10 iunie 1910, și-a dat spiritul lui Dumnezeu. Eminent Clement a fost, de asemenea, remarcabil ca un orator strălucit și un scriitor spiritual.

Literatură. „Tsarkoven'Vestnik" organ oficial al Sfântului Sinod Bulgar din 1901, nr. 14 (dedicat memoriei Mitropolitului Klimeviţă). „Istoria Bisericii Creştine în secolul al XIX-lea, ed. A. II. T. P. (Sf. . Petersburg, 1901) T. G. Irechek, Principatul Bulgariei, partea I, Plovdiv 1899.

Sfânt V. Veryuesky.

Clement al Sf. Alfanov - vezi „Kirill Alfanov” „Ents.” X, 377-378.

Kliment sau Klim Smolyatich - Mitropolitul Kievului și al Întregii Rusii; A fost numit în catedrala mitropolitană după Mihail în 1147 de către succesorul lui Vsevolod Olegovich (ț 1146) marele duce Izyaslav Mstislavnchem, strămoșul prinților Volyn, nepotul lui Vladimir Monomakh. În perioada pre-mongolă, acesta a fost al doilea mitropolit, numit dintre rușii naturali și în Rusia însăși fără contact cu Patriarhul Constantinopolului. Porecla Clement

„Smolyatych”, poate, nu înseamnă că s-a născut Smolyanin, din regiunea Smolensk, așa cum se acceptă de obicei, ci că acesta, poate, era porecla lui generică. În 1147 în Rusia existau 10 sau 11 departamente ierarhice, dintre care unul era gol; în consecinţă, erau 9 sau 10 episcopi în total. cronici, - după cum se pare, în acest caz celor mai credincioşi, - cinci. Dintre ceilalți episcopi, doi nu s-au prezentat la consiliu pentru că erau împotriva numirii unui mitropolit în Rusia și nu se știe nimic despre gândurile celorlalți: este foarte posibil ca

aceștia să se sustragă de la consiliu nu al lor. liberul arbitru și intenția, dar din motive independente de voința lor, adică . pentru că prinții lor apanaj nu doreau participarea lor la catedrală. Dintre cei doi episcopi care și-au declarat direct dezacordul cu numirea lui Clement și au protestat împotriva lui, unul era grec; în consecință, dintre toți episcopii ruși care erau ruși prin naștere, doar unul a protestat. Transmițând o parte sau chiar esența discuțiilor conciliare, cronicarul hipatian scrie că episcopul de Cernigov, fie bătrânul de pe masă între cei prezenți la consiliu, fie mai autoritar decât alții, a spus personal: „Știu că episcopii, făcând sus o catedrală, au dreptul de a numi un mitropolit...., știu că avem dreptul de a numi; de altfel, avem capul Sf. Clement: precum au pus grecii (patriarhi) de mana Sf. . Clement, alesul a condus. prințul candidatului Klim sau Kliment, călugărul π schemnik, adică. un călugăr de mare caracter. În al treilea an după numirea lui Clement, în august 1149, Yzyaslav Mstislavich a fost „expulzat” de pe marele tron de unchiul său Iuri Vladimirovici Dolgoruky. Împreună cu prințul a trebuit să se retragă

Biblioteca Runiverse

199

Kliment sau Klim Smolyatich.

200

de la Kiev și mitropolit, ceea ce înseamnă, în primul rând, că, fiind o creație personală a lui Izyaslav, el, fie că voia sau nu, trebuia să fie un dușman al dușmanilor săi, în al doilea rând, și cel mai important, că Iuri nu a recunoscut legitimitatea numirii sale. În cursul următorului 1150, Izyaslav l-a „alungat” de două ori pe Iuriy de pe tron și s-a întors cu el la Mitropolitul Kievului de tot atâtea ori. Întorcându-se pentru a doua oară, a rămas în departament timp de cinci ani până în 1155, când Yuriy, după moartea lui Izyaslav (j 13 noiembrie 1154) a ocupat în cele din urmă Marele Ducat.

Clement a ocupat scaunul mitropolitului cu scurte pauze timp de nouă ani (1147-1155). Deoarece nu a recunoscut autoritatea Patriarhului Constantinopolului, iar Patriarhul nu i-a recunoscut legitimitatea, înseamnă că în timpul domniei sale Biserica Rusă a fost în schismă și despărțită de Biserica Greacă. În consecință, în perioada pre-mongolică a existat un caz de schismă de nouă ani între bisericile ruse și greacă.

În 1892 X. M. Loparev și prof. N. K. Nikolsky a găsit și a tipărit simultan mesajul Mitropolitului. Clement către preotul smolensk Toma (Mesajul mitropolitului Clement către presbiterul smolensk Toma. Un monument nepublicat al literaturii secolului al XV-lea. Raport de Khrisanth Loparev, Sankt Petersburg, 1892, în „Monumente ale scrierii antice” Nr. XC: Nikolai Nikolsky: 0 opere literare ale mitropolitului Clement Smolyatich, scriitor din secolul al XII-lea, Sankt Petersburg 1892). S-au pus de acord între ei asupra chestiunii stării educației din țara noastră în perioada premongolă, și anume că în această perioadă în Rusia nu a existat doar alfabetizare, așa cum spun alții, ci a fost o adevărată iluminare, d-nii. Loparev și Nikolsky văd în mesajul pe care l-au găsit, Mitropolite. Clement este un important

monument literar, mărturisind în favoarea opiniei lor. De fapt, epistola lui Clement nu numai că nu mărturisește în favoarea unei astfel de opinii, ci tocmai împotriva ei.

După cum ați putea ghici, mesajul lui Clement către preotul din Smolensk Toma (având inscripția: „Mesajul a fost scris de Clement Mitropolitul Rusiei lui Toma prozviterul din Smolensk, interpretat de Athonasius Mnich”) este un răspuns la mesajul lui Toma către mitropolitul, care răspunsul, la rândul său, a fost provocat de un și mai devreme după timp, mesajul mitropolitului Clement către domnitorul Smolensk Rostislav Mstislavich, fratele marelui duce de la Kiev Izyaslav.

Preotul Toma i-a reproșat lui Clement în scrisoarea adresată acestuia că este mitropolit – în mesajul adresat domnitorului Rostislav s-a arătat a fi un om deșertător – că, slăvindu-se și devenind filozof, a scris scrisoarea cu (înaltă) filozofie. , şi anume că, lăsând · scrieri venerate (paterne), au scris Omir, Aristotel şi Platon. Răspunzând la aceasta, Clement spune că este complet fals că a scris de la Omir, Platon și Aristotel, că nu caută „slava umană, ci că el, fiind acuzat pe nedrept că caută o asemenea glorie, este un admirator înfocat al alegoricului sau spiritual. interpretarea Sf. Scripturile, precum și percepția sensului spiritual în natura materială, cu moralizarea a ceea ce natură a fost umplută, probabil, scrisoarea sa către principele Rostislav și ceea ce a fost luat de Toma pentru filozofie, împrumutat de la Omir, Aristotel și Platon. Apoi, justificând angajamentul lor față de interpretarea spirituală a Sf. Din Scripturi și până la contemplarea spiritualului în natură materială, Clement dă exemple de această interpretare și această contemplare, arătând că ele, fiind mult mai înalte decât interpretarea și contemplarea sensibilului, reprezintă o tâlcuire și contemplare necesară. Aceste exemple de interpretare și contemplare spirituală (rămîne necunoscut care dintre ele aparține lui Clement însuși, fiind scrise de el dintr-o singură carte, care este inserată după, de către un interpret al mesajului, călugărul Atanasie) și constituie mai departe, destul de extins, conținutul mesajului, transformându-și eseul de natură compilativă prezentă.

201

Kliment sau Klim Smolyatich.

202

interpretări montane ale Sfintei Scripturi și exemple de înțelegere spirituală a naturii materiale. Preotul Toma, intenționat sau neintenționat, bănuia că această viclenie și pretenție este ceva foarte condamnabil, că erau împrumutate de la înțelepții păgâni eleni sau greci, între aceștia din urmă pe care îi cunoștea sub numele de Omir, Aristotel și Platon. Clement răspunde reproșului lui Toma nu recunoscându-i dreptatea, ci negare hotărâtă. El scrie: „Tu zici că scriu cu filozofie (cu chiromanție filozofică), dar scrii foarte nedrept că am lăsat veneratele scrieri (paternești), dar am scris de la Omir, Aristotel și Platon, care erau gloriosi printre eleni (păgâni). viclean? În ceea ce privește dovezile epistolei lui Klimentov despre

prosperitatea presupusă extraordinară a țării noastre în secolul al XII-lea de cunoaștere a limbii grecești și a scrierii grecești, ideea aici este aceasta. Reflectând un fel de reproș la adresa lui Mitropolit, tocmai, așa cum ar trebui să credem, un reproș nu într-o librism deosebit de mare, Toma s-a referit în scrisoarea sa către Clement la autoritatea profesorului său, mai sus menționat Grigorie, pe care el însuși. , Mitropolitul, foarte venerat pentru viața sa virtuoasă. Referitor la aceste referiri ale lui Thomas la profesorul său, Clement scrie într-un singur loc; „Îmi aduc aminte de pachete (și) dascălul tău (al tău) Grigorie, care a fost vorbit de tine, nu mi-e rușine de sfintele lui râuri (vorbire), dar nu-l judec, vreau discursuri, ci adevărul: Grigore. cunoștea alfa, ca tine, și vita, ca întregul to și d (24) cuvintele sunt alfabetizate, dar dacă mă auzi, am bărbați (există, sunt), care este o persoană care se vede de sine, care pot spune doar că alfa nu este un râu - o sută sau două sute sau trei sute sau o sută, dar o vita este la fel. Domnul Loparev înțelege aceste cuvinte ale lui Clement ca o dovadă că profesorul lui Toma, Grigory, și el însuși cunoșteau limba greacă și că pe vremea lui Clement și printre turma lui de la Kiev existau cititori „uimitori” în scrierea greacă. Însă domnul Loparev înțelege greșit cuvintele lui Clement: mitropolitul nu vorbește despre cunoștințele lui Grigorie și Toma a limbii grecești, ci despre cunoștințele lor despre alfa și vita și toate 24

Ce fel de dovezi în favoarea opiniei că înainte de invazia mongolilor în Rusia nu exista doar alfabetizare cu erudiție de carte, ci a existat o adevărată iluminare, o găsesc. Loparev și Nikolsky în mesajul lui Met. Clement pentru preotul Toma?

Primul indică faptul că, după cum se vede din scrisoarea lui Clement, profesorul lui Toma, un anume Grigorie, cunoștea bine limba greacă și că în scrierile sale Toma a studiat problema mântuirii spirituale de mai multe ori. Apoi citim de la el: nefiind de acord cu Toma că și-a scris filozofic epistola către prinț, Clement spune că, descriind destul de simplu, a folosit cu adevărat Homer, Aristotel și Platon; Această remarcă a lui Clement este importantă din două puncte de vedere: cuvintele sale sunt de prisos, dar foarte dezirabile odată, ne convinge că literatura clasică nu era străină de cei mai înalți reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe (atât grecești, cât și rusești); cuvintele lui (lui Clement) sunt o nouă dovadă a faptului prosperității studiilor grecești în țara noastră în secolul al XII-lea; mitropolitul rus putea citi în originalul sau în compilațiile grecești ale lui Homer, Platon și Aristotel și, aparent, a asimilat o parte din opiniile lor, fapt pentru care a fost atacat de partidul conservator ortodox de la Smolensk în persoana presbiterului Toma: acest ultim. a primit și o educație greacă, dar, aparent, a considerat cunoștințe inutile de literatura păgână; în vremea lui Clement și în turma lui Kievană existau cititori uimitori în scrierea greacă {Chr. Loparev, p. 5-6).

Realizat de Chr. Schița sau schița lui M. Loparev a unui tablou magnific al stării iluminismului din Rus' în secolul al XII-lea este rodul neînțelegerii și reinterpretării. Clement nici măcar nu se gândește să admită că i-a citit pe Homer, Aristotel și Platon, ci, dimpotrivă, neagă cel mai categoric acest lucru. Și-a scris epistola către Rostislav Mstislavich mai mult sau mai puțin verbal și complicat, de altfel, sub. viclenia și pretenția trebuie să însemne că l-a umplut mai mult sau mai puțin cu fragmente din ale-

203

Kliment sau Klim Smolyatich.

204

litere de litere, și nu despre uimitoarea erudiție în scrierea greacă a unuia sau altui număr de oameni din turma lui, ci despre faptul că are astfel de oameni care pot spune alfa, precum și vptu, nu numai o sută de ceva, ci două sute, trei sute patru sute. Prin cunoașterea lui Grigorie și a lui Toma a celor 24 de litere ale literei, Clement înseamnă, fără îndoială, cunoștințele noastre despre litere sau arta citirii (căci prin cunoașterea literelor alfabetului, ce altceva ar putea fi înțeles în afară de cunoașterea arta lecturii?); prin capacitatea unora dintre oamenii săi de a spune alfa și vita nu numai pentru o sută, ci pentru două sute, trei sute și patru sute ceva, mitropolitul înseamnă că este posibil ca unii să asimileze pe deplin, ca să spunem așa, un curs. de exerciții - exerciții, sau unele alfabetice sau alfabetice și gramaticale, mai mult, în primul caz, înțelege depozite, iar în al doilea caz, cunoașterea cuvintelor care sunt îndoielnice în raport cu pronunția sau ortografia (ortoepia și ortografia) x). Rămâne nedumerit faptul că Clement vorbește despre cunoașterea lui Grigore și Toma a numărului grecesc de 24 de litere ale alfabetului, în timp ce în alfabetul slav există mult mai multe. Acest lucru ar trebui explicat probabil prin faptul că alfabetul slav (ca manuale despre știința lecturii) erau traduceri din alfabetul grecesc (ca aceleași manuale) și că din acest motiv literele alfabetului grecesc erau în

4) Ce înseamnă Metr. Clement în cuvinte adresate preotului. Tom: „Grigoriy cunoștea alfa, la fel ca tine,” etc. - aceasta nu constituie încă o problemă complet rezolvată. Oarecum diferită de cea de aici, înțelegerea noastră a problemei, vezi articolul nostru: „Chestiunea împrumutării de către rușii premongoli de la greci a așa-numitei srografie, care a fost cel mai înalt curs de alfabetizare dintre aceștia din urmă”, publicat în Cartea a II-a a volumului IX (1904) „Proceedings of Department of Russian Language and Literature of the Imperial Academy of Sciences” (p. 49-59). Și anume, în acest articol exprimăm presupunerea că Clement înțelege memorarea de către scribii ruși a unui număr mare de cuvinte din așa-zișii „greci” și, după asemănarea grecilor, compilate de noi și în dicționarele noastre schematice, care au fost ghiduri pentru cunoașterea limbii în ceea ce privește sinonimele, oreografia și oroepi.

ei, parcă, dominând. Nici nu este imposibil ca Clement, în loc de Aza și Buk, să numească Alpha și Vita, iar în loc de numărul de litere slave, să indice numărul de litere grecești, dorind să se laude cu învățarea sa în alfabetul grec. La fel, expresia: „Gregory știa alpha și vita și toate cele 24 de litere ale alfabetului” în loc de: „Gregory știa să citească, Grigory era un om alfabetizat”, este probabil înțeleasă ca un convertit la tendința lui Clement pentru obscuritate și viclenie.

Deci, nu există nicio îndoială că scrisoarea lui Clement către preotul din Smolensk Toma nu mărturisește în favoarea opiniei despre prosperitatea în Rus' în perioada educației reale premongole. Dacă despre știința lecturii se vorbește despre o mare știință și dacă o bună alfabetizare este prezentată ca o mare învățare, atunci nu indică acest lucru în mod clar absența științelor reale și a învățării reale?

N. K. Nikolsky spune aproape același lucru ca și domnul Loparev, doar că el transformă cel de-al doilea uimitor natetchikov din scrierea greacă într-un cerc de scribi, care a fost grupat lângă curtea prințului Izyaslav Mstislavich și care se ocupa de probleme științifice și literare (filosofice) (p. 84). Prof. V. Vladimirov găsește aceste „concluzii curioase" „fără teren solid" (vezi Știrile Universității din Kiev, 1893, nr. 1, pp. 16, 18 și cf. 22), și pe bună dreptate. Nu se poate decât să se minuneze de acest gen de academie de științe și nu poate să nu subliniem îndrăzneala cu care, de dragul creșterii volumului tabloului său, domnul Nikolsky își permite să transforme „nu" în „da". El spune: „Mitropolitul a corespuns cu preotul meu; mesajul primului Clement citit înaintea prințului Izyaslav și înaintea multor zvonuri, care, în acest fel, au urmărit relațiile lor literare. Și între timp, Clement, răspunzând reproșului lui Toma că, de dragul deșertăciunii, a scris o epistolă filozofică către prinț, spune că dacă a scris filosofic, atunci prințului, și nu lui - Thomas; a scris și a scrie (cu excepția: se înțelege, de o epistolă adevărată) nu intenționează.

Despre mitropolitul Kliment Smolyatich, ca scriitor, la cele spuse trebuie adăugate următoarele. Cronica lui Hypatian vorbește despre el: „Fii scrib și filosof așa (tu) n-ai fost în țara rusă" (sub 1147, ed. a 2-a, p. 241). Și Cronica Nikon adaugă la aceasta: „Și având scris multe scrieri pentru trădare" (II, 95 kon.). Pentru ca Clement să scrie de fapt multe scrieri sau compoziții, acest lucru pare foarte îndoielnic, iar cuvintele Cronicii Nikon ar trebui privite probabil ca o adăugare proprie a colaboratorului său, făcută pe baza concluziei că, dacă ar exista un astfel de scrib și filosof, ce nu sa întâmplat, atunci a trebuit să lase multe scrieri. În ceea ce privește scrierile celor puțini, care pot fi descoperite în vremurile moderne sau care ar fi putut să fi pierit complet, posibilitatea acestora este absolut admisibilă. Revizuirea de către Hypatskop a cronicii despre Clement, că el a fost un scrib și un filosof așa cum nu l-a văzut niciodată țara rusă, nu necesită deloc să presupunem multe dintre scrierile lui Clement; un cronicar ar putea face o asemenea recenzie despre el pe baza câtorva scrieri, pe baza chiar și a unei singure epistole a lui Clement către Toma. Clement a fost un admirator înfocat al interpretării alegorice a Sf. Scripturile și discernământul sensului spiritual în obiectele de natură materială. Aceste tălmăciri și judecăți sunt o manifestare de mai mare sau mai mică înțelepciune și înțelepciune, și pentru această înțelepciune și înțelepciune pe care

cronicarul le-a găsit la Clement (deși nu au aparținut lui Clement, fiind pur și simplu împrumutate din cărți, dar pe care cronicarul nu le-a putut deloc știu) și l-ar putea numi un astfel de filosof și scrib, ceea ce nu s-a întâmplat în țara rusă.

Mitropolitul Kliment Smolyatich a murit după 1164.

Vezi Istoria Bisericii Ruse, prima jumătate a vol. I, ed. 2-a Moscova 1901, p. 287, 300-315 și 846-853 [și la aceasta cf. din Kiev profesor protopop θ. I. Titova, Recenzie critico-bibliografică a celor mai recente lucrări despre istoria Bisericii Ruse, voi. III, Kiev JL904¡ p. 25-26].

E. Golubinsky.

Kliment, arhiepiscop de Novgorod și Pskov (în 1274-1299). Înainte de a deveni episcop, Clement a fost ieromonah al Mănăstirii Iuriev și mărturisitor al predecesorului său din departament, Arhiepiscopul Dalmat, care și-a dat binecuvântarea pentru a-l alege arhiepiscop. A urmat alegerea lui Clement în 1274, iar sfințirea la Kiev abia doi ani mai târziu, probabil din cauza necazurilor interne. După sfințire, Clement a petrecut mult timp pe drum: novgorodienii s-au certat cu Marele Duce al lui Vladimir Dmitri Alexandrovici, iar Vladyka a mers la Vladimir în 1280 pentru a face pace, dar prințul a început un război și doar pe râul Sheloni s-a aplecat. faţă de MPR la noi cereri ѣ arhiepiscop. În ultimii ani ai domniei sale, Clement a fost martor atât la tulburările domnești, cât și la naționale interne și externe, la tulburări și dezacorduri, care sunt: discordia marelor duce Dimitri și Andrei Alexandrovici în 1282, tulburări, „tâlhărie și crimă”. în Novgorod însuși în b 1287-1291 ani, expulzarea germanilor din regiunea Novgorod în 1293 etc. În amintirea ultimului eveniment, Arhiepiscopul Kliment a ridicat o biserică de piatră în numele Învierii pe unul dintre turnurile din Novgorod. detinete (1295); în 1292 a pus biserica de piatră Sf. Nicolae în Mănăstirea Lipetsk, la 7 verste din Novgorod și, de asemenea, a reînnoit Biserica Sf. Teodora. Sub el, au fost și incendii la Novgorod în 1275 (-7 biserici de lemn au ars și 4 din piatră arse-) și în 1299; în 1276, zidul de la St. Sofia din capătul Nerevski. În 1280, arhiepiscopul a mers la înmormântarea mitropolitului Kirill, iar în 1285, cu mare cinste, l-a întâlnit pe noul mitropolit Maxim la Novgorod. Arhiepiscopul a murit la 22 mai 1299 și a fost înmormântat în vestibulul Sf. Sofia.

Vezi prot. P. Tihomirov, Kaѳѳdr. Novgorod. sfinți, τ. I. (Novgorod 1891), p. 138-142. JC. Ya. Zdravomyslov, Ierarhii din Novgorod, eparhii (Novgorod 1897), p. 17-18.

JC. I. Zdravomyslov.

mai devreme, în 1680, Clement Trizna a fost ales episcop al Belarusului de către ortodocși; dar regele Jan III Sobѣsky, sub diverse pretexte, nu a aprobat această întâlnire. Până la moartea sa, Clement Trizna a rămas seniorul din Vilna și „nominalizat” al diecezei din Belarus.

Literatură. F. S liniștit, V și Lensky Mănăstirea Sfântului Duh; descriere istorică (Vilna 1888), p. 124-131 și 337; Prof. I. Chistovik, Eseu despre istoria Bisericii Ruse de Apus II (Sankt. Petersburg, 1884 \ pp. 158 și 257; D. Stspuro, V și Lena Sfânta Frăție Spirituală în secolele al XVII-lea și al XVIII-lea. (Kiev 1899) , p. 178 și alții, Prof. F. I. Titov, Biserica Ortodoxă Rusă în statul polono-lituanian în secolele XVII-XVIII (1686-1795), vol. II: Rusia de Vest în lupta pentru credință și naționalitate în secolul al XV-lea. -secolele XVII (Kiev 1905), capitolul I, p. 23 și 74-80.

Prot. θ. Titov.

Kliment (Peter Mozharov) arhimandrit-maestru din anul IX al Sankt Petersburg. Spirit. Academiei, la sfârşitul cursului a fost tonsurat călugăr şi lăsat la academie ca licenţiat al lui Dumnezeu. ştiinţă; a slujit aici până în 1839, ultimii doi ani corectând postul de inspector; apoi a fost rector al seminariilor: Oryol, Kazan, Cernigov și Tver; în 1853 a fost numit rector în Noul Ierusalim (lângă Moscova) și apoi transferat la Mănăstirea Mântuitorului Kazan, unde a murit în 1863. 0. arhim. Clement se distingea prin abilități mari, nu puțină învățătură și o dragoste deosebită pentru predicare, dar avea un caracter încăpățânat și ascuțit... Și-a publicat predicile de mai multe ori; așa că în 1838 publică: „Culegere de mai multe cuvinte” rostite – când era e. ordin. profesor de la Academia Teologică din Sankt Petersburg (o carte de 156 pagini) – iar în 1856 și-a publicat celelalte predici în 3 părți. , la rubrica: „Un an în Noul Ierusalim sau o culegere de învățături” ...; aici sunt tipărite 129 de învățături rostite de el în cursul unui an, 1855. În plus, o. Clement a tradus „Discursurile lui Grigore Teologul despre Evanghelie”, tipărite la Sankt Petersburg în 1860. [Vezi f A. S. Rodossky, Dicționar biografic al studenților

Kliment Trizna, bătrânul Mănăstirii Sfântului Duh Vilna (1677-1685). Numitul Episcop al Belarusului (1680-1685), provenea dintr-o familie nobilă rusă occidentală, remarcată prin devotamentul său deosebit față de credința ortodoxă și care a oferit servicii importante poporului rus din Rusia de Vest în secolul al XVII-lea. Nu avem informații despre creșterea și slujirea inițială a lui Clement Trizna. Pentru prima dată, el devine cunoscut drept „bătrânul” din Vilna, adică egumen al Mănăstirii Sfântului Duh Vilna și conducător al celebrei Vilne a frăției cruciate. Deosebit de importantă și demnă de amintit a fost activitatea lui Clement Trizna ca reprezentant al frăției Vilna. Aceasta din urmă sub el a devenit cu adevărat prima frăție din Rusia de Vest. Nu numai că ea însăși a apărat cu vitejie interesele Ortodoxiei și ale poporului rus din Rusia de Vest prin toate mijloacele posibile, dar a oferit și altora mijloacele și îndrumările necesare pentru a face acest lucru. Două momente din activitatea lui Clement Trizna sunt deosebit de remarcabile. El a luat un rol viu la perturbarea planurilor, pe care partidul latin-uniat le-a legat de celebrul congres de la Lublin. Acest congres, aranjat de regele Jan III Sobessky în ianuarie 1680, s-a încheiat, grație măsurilor luate de ortodocși, fără

nimic. Pe ea, de altfel, au fost determinate pericolele care i-au amenințat pe ortodocși din partea unitaților latini. Apoi, la inițiativa lui Clement Trizna, a fost organizată în Noua Curte o întâlnire a delegaților din frățiile și mănăstirile rusești occidentale, în frunte cu un deputat autorizat de la singurul arhipăstor ortodox de atunci din Polonia, Ghedeon al Sfântului Regiment-Chetvertinsky, Episcop de Lutskago. Deși însuși Clement Trizna a lipsit din anumite motive la întâlnirea Novodvorsky, acesta din urmă a fost cel care a adoptat scrisorile compilate (vezi Arh. I0 - 3. R., partea I, vol. IV, document J6. XXVIII, p 53 nota 1).) reguli pentru activitatea generală a rușilor occidentali ortodocși în lupta pentru credință și naționalitate.

să vorbească cu bătrânul bolnăvicios pr. Ambrozie în corespondența sa extinsă cu copiii spirituali și a avut cel mai activ rol în publicațiile spirituale ale Optinei Pustyn. Cunoștințele sale excelente ale limbilor antice ale salciei (chiar vorbea perfect greaca modernă), pregătirea sa literară exemplară, obiceiul său de a lucra la birou, l-au făcut indispensabil pentru un astfel de scop. Prin traduceri, modificări, corecturi, instrucțiuni etc., Clement a contribuit la următoarele publicații Optina: 1) Abba Dorotheus (tradus din greacă); 2) Simeon Noul Teolog; 3) Teodor Studite (tradus din greacă în colaborare cu alți călugări Optini;) 4) Ioan Scara (din nou tradus și verificat din greacă) și 5) Calea Regală a Crucii Domnului (Stavrophilus).

Pe lângă aceste publicații generale Optina și lucrarea de master menționată mai sus, Clement Zederholm în timpul vieții sale monahale (și înainte de monahism) a scris și tipărit: b) Din amintirile unei călătorii în Orient în 1860 și 2) în jurnale spirituale — în „Lecturi în general. Iubiri. Spirit. Iluminism44 (la Moscova) articol: O notă despre cartea lui Pichler: „Istoria împărțirii bisericilor44 și în” Utilă spiritual. Lecturi44 (pentru 1865, 1868, 1871, 1875, 1877) articole: Ierodiacon Palladius; 0 Traducerea lui Luther a Bibliei, Descrierea școlilor teologice din Orient; calatorie in afara tarii; traduceri: Un îndemn către sârbi; Cuvântul lui Ioan Damaschinul despre opt gânduri păcătoase.

0. Clement a întocmit și biografii ale bătrânilor din Optina pr. Leonid (în schema lui Leo), primul întemeietor al prezbiterii din mănăstire, și pr. Antonie, fratele mai mic al celebrului arhimandrit Moise, care a restaurat Schitul Optina din pustiirea în care se afla în primii ani ai secolului al XIX-lea. Cu puțin timp înainte de moartea sa, Clement a început să adune materiale pentru biografia lui Archim. Moise, dar nu a avut timp să termine această ultimă lucrare (A fost adus la capăt și publicat de arhimandrit, mai târziu de arhiepiscopul de Vilna Juvenaly (IIolo-

primele XXVIII cursuri ale Academiei Teologice din Sankt Petersburg, Sankt Petersburg. 1907, p. 202-203.)

A. Rodossky.

Kliment Zederholm - Ieromonah al Optinei Skete, maestru al literaturii grecești, scriitor spiritual. Fiul super-intendentului reformat (la Moscova) Karl Zederholm, a fost numit în lume Konstantin Karlovich; Și-a făcut studiile superioare la Facultatea de Istorie și Filologie a Universității din Moscova, unde, în calitate de cel mai bun student, a fost considerat candidat la funcția de profesor. Dar prin propria sa convingere în adevărul Ortodoxiei, Konstantin Zederholm s-a alăturat Bisericii Ortodoxe în august 1853 în Schitul Optina; de ceva vreme a fost profesor de acasă cu celebrul slavofil Ivan Vasilyevich Kirevskiy, iar în 1858 ... din dorința de a fi „pe lângă biserică”44, a intrat în slujba Sfântului Sinod și a fost numit în curând funcționar pe însărcinare specială în subordinea Ober-procurorului Sfântului Sinod; în acelaşi timp a primit un master în literatură greacă pentru teza sa: „Despre viaţa şi operele lui Cato cel Bătrân”44, care a fost publicată în „Buletinul Rus”44. În timpul serviciului său la Sinod (din 1858 până în 1862), Zederholm a fost trimis în diferite călătorii de afaceri și, apropo, în 1860, în numele Sinodului, a călătorit în Orient pentru a colecta informații exacte despre Chalkinsky și teologia ateniană. cursuri și despre starea bisericilor și mănăstirilor ortodoxe din Orient. La doi ani de la întoarcerea din această călătorie de afaceri, s-a pensionat și a intrat în începătorii de la Optina Skete, unde procurorul A.P. Tolstoi, pe cheltuiala sa, a construit o casă spațioasă de lemn în stil rusesc în care să locuiască. Aici despre. Kliment Zederholm a trăit aproximativ 15 ani; a fost ierodiacon, apoi ieromonah, nu a ocupat nicio funcție de autoritate, nu a fost nici mărturisitor, nici bătrân. Cu toate acestea, nu a avut o influență mai mică asupra managementului schiței și, prin opera sa științifică și literară, a oferit servicii semnificative schiței. La scurt timp după ce a fost instalat în skete, Clement a început să ajute

Vtsev), sub titlul: Biografia rectorului Schitului Kozelskaya Vvedenskaya Optina, arhimandritul Moise, Moscova. 1882).

0. Kliment Zederholm și-a convertit bătrâna mamă la ortodoxie, chiar înainte de moartea ei, și pe unul dintre frații săi, Maxim Karlovich; a contribuit la Convertirea la Ortodoxie și alte persoane. Cu tatăl său reformat a purtat multă vreme o corespondență extrem de instructivă în materie de credință. Consecința a fost că tatăl lui Clement, dacă nu s-a alăturat Ortodoxiei, măcar a mărturisit că „o singură rușine invincibilă îl împiedică să intre în Biserica Răsăriteană, pentru că el însuși este pastor”. Scrisorile profund interesante ale călugărului Kliment Zederholm către părintele său, pastorul luteran, au fost

publicate în Soul-Bearing Reading (1902, partea III, pp. 226-252; 386-392; 1903, partea I, pp. 68-70). 589-593; partea P, pp. 33-38).

Ier. Kliment Zederholm a murit în aprilie 1878 de pneumonie, la vârsta de 50 de ani.

Literatură. 7G. N. Leontiev, 0. Kliment Zederholm. ieri. Optina Pustyn (ediția a II-a, Moscova 1882); „Lectură sufletească” 1902, partea a III-a, pp. 226-227 (există și un portret al părintelui Kliment).

Sfânt Ή. V. Popov.

Klim Smolyatich, mitropolitul Kievului și al întregii Rusii (1147-1155), vezi „Klp-ment” coloana de mai sus. 197-205.

Klim este Patriarhul Constantinopolului, care a ocupat doar câteva zile tronul ecumenic în septembrie 1667. Înainte de a deveni patriarh, a fost Mitropolitul Iko-niya. Când Patriarhul Constantinopolului Parthenius al IV-lea a fost exilat (la începutul lunii septembrie 1667), din ordinul guvernului turc, în insula Tenedos, la 9 septembrie, Klim a fost numit pe tronul patriarhal ecumenic, prin voința Marelui Vizir. Dar ierarhii, membri ai sinodului patriarhal, au protestat împotriva acestei numiri, ca având loc fără alegerea conciliară a lui Klim, și nu au vrut să intre în comuniune canonică cu el. La conducerea sinodului, împotriva acțiunilor vizirului i s-a adus plângere sultanului Mehmed al IV-lea, care se afla la Andrianopol. Sul-

tan a recunoscut plângerea ca fiind legitimă, iar Klim la 13 septembrie 1667 a trebuit să părăsească patriarhia. Desigur, în cele cinci zile de ședere ilegală pe tronul patriarhal, Klim nu a făcut nimic remarcabil; nu i s-a păstrat nici măcar ordin scris despre treburile Bisericii din Constantinopol. Faptul înscăunării sale pe tronul patriarhal, pe lângă faptul că a fost ales la conciliu, este caracteristic în sensul evidenței arbitrarului și violenței la care a fost supusă Biserica Constantinopolului de către porturi în secolul al XVII-lea. Dar este necesar să se constate și opoziția sinodului față de acest arbitrar. Cu toate acestea, pacea în biserică nu a venit curând: succesorul lui Klim, patriarhul Metodie al III-lea, a fost ales abia la 5 ianuarie 1668, după trei luni și 20 de zile de văduvie la tronul patriarhal. Părăsind patriarhia, Klim a preluat din nou emblematica catedrală metropolitană.

Literatură. M. G e d e o n, Tabele patriarhale, Constantinopol 1884: M a Ô a s, Catalogul patriarhilor din Constantinopol etc., 'În Nafplio 1837: Skarlatos o Byzantios, Constantinopol, volumul B', anexa C', AOinai 1862.

II. II. Sokolov.

Clinici - (clinici din κλίνη, pat pat) - botezat la pat și în timpul bolii. În primele secole ale creștinismului, unii care doreau să se alăture bisericii amână să fie botezați până în ultimele zile ale vieții lor. Unii au făcut acest lucru din smerenie, considerându-se insuficient pregătiți pentru marea cinste de a fi membri ai Bisericii lui Hristos, alții cu scopul de a avea ocazia în timpul vieții să nu se teamă de a încălca jurămintele botezului și în același timp. timpul să

treacă neîntinat în viața de apoi, curățat de păcate în sacramentele botezului înainte de moartea însăși. Botezul săvârșit muribunzilor și bolnavului întins în pat se numea baptismus clinicorum și, în virtutea necesității, era udat. Sf. Ciprian, ep. cartaginez (vezi scrisoarea sa 76 către Magnu), binecuvântat. Augustin, Ep. spion (în lucrarea: De adult, conjug. 1), și alți câțiva profesori ai bisericii au permis un asemenea botez; cu toate acestea, neocezariana

213

cuneiform.—Scrierea cuneiformă sau scrierea cuneiformă.

214

consiliul din 315 (în regula 12) i-a declarat pe clinicieni inapți pentru a ocupa funcții sacre [„nu poate fi făcut să fie presbiter”], deoarece credința lor nu decurge „din voință, ci din nevoie”; o excepţie” este posibilă numai „de dragul sărăciei în rândul oamenilor vrednici” [vezi „Regulile Sf. Consilii Locale cu interpretări”, vol. 1, Moscova 1880, p. 95 urm., unde sunt interpretările lui Zonara, Aristin, Val-samon și cârmaciul slav].

Literatură. [Cm. F. Lichtenberg, Enciclopedia III, p. 231. W. Smith și £ Chee-tharn^k Dictionary of Christian Archaeology II sub „Unction” și „Vizitation". Herzog-Hauck, RE. IV, s. 180-181. Wetzer und Welte, Kirchenlexikon III, Sp. 553. -554. F. X. Kraus, Real-Encyclopa-die der christli hen Alterthümer I, S. 302-303. Prof. Michael Buehberger, Kirchliches Handlexicon I, München 1907, Sp. 953-954].

Sfânt H. V. Și - în.

Scrierea cuneiformă sau cuneiformă - o scrisoare care a fost folosită printre vechii locuitori ai văilor Tigru și Eufrat, care s-au răspândit de-a lungul timpului pe tot frontul Asiei și parțial în Africa.

Invenția scrierii cuneiforme, conform opiniei predominante în știință, aparține locuitorilor originari din Turan și Chaldei, akkadienilor sau sumerienilor. (De la ei, scrierea cuneiformă a trecut la babilonieni, asirieni, perși, elamiți, capado-kieni, armeni și a pătruns chiar și în Egipt. Litera și-a primit numele de la forma semnelor sale, reprezentând asemănarea unei pane sau a unui vârf de săgeată. Dar forma de scriere în formă de pană nu este cea primară.În forma ei inițială, așa cum arată unele inscripții arhaice, scrierea cuneiformă era asemănătoare egipteană antică și avea un caracter ideografic, constând în reproducerea (prin intermediul liniilor drepte) a chiar subiectul care trebuia înfățișat], dacă lucrurile care reprezintă cea mai mare asemănare cu abstractul cu trecerea timpului scrierea cuneiformă s-a format din scrierea ideografică; inscripțiile păstrate din timpuri diferite arată clar această trecere treptată de la cea antică.

formă la una nouă. Dar urme ale ideografismului original s-au păstrat și în scrierea cuneiformă ulterioară: și anume, unele cuvinte (de exemplu) soare, stea, pește, mână, iar mai târziu au continuat să fie reprezentate ca semne corespunzătoare obiectelor pe care le-au

desemnat. Și, în general, în vremurile de mai târziu, când scrierea a devenit silabică, multe semne au fost citite fie ideografic, fie silabic. De exemplu, grupurile cunoscute de caractere erau citite ca iii (zeu), abu (tată), dar aceleași grupuri de caractere aveau și semnificația de silabe și apoi erau citite ca un, la.

Semiții care au venit în Mesopotamia, după ce au împrumutat scrierea cuneiformă de la sumero-akkadieni, deși au lăsat aceeași pronunție silabică a semnelor, au tradus sensul ideografic în propria lor limbă semitică. Așadar, un grup binecunoscut de semne printre akkadieni, care vorbeau pokushite, a fost citit appa și ca silabă - pronunțat ap \\ traducând Cushitic ap/pa în propria sa limbă. În mod similar, de exemplu, un grup de semne pronunțate i (casă) printre sumerieni au început să fie pronunțate ъiii (casă) printre semiți, dar, ca silabă, și-a păstrat sensul antic r. Numărul de semne cuneiforme utilizate în scrierea babiloniano-asiriană se extinde până la 300, mai mult, în funcție de timpul și locul de origine, au un stil diferit. Principala trăsătură a scrisului cuneiform babiloniano-asirian, care este motivul dificultății citirii acesteia, este caracterul polifonic al acesteia. Același semn * a desemnat, de exemplu, conceptele de „țară”, „munte”, „est”, „cucerire”, „a urca” sau citit ideografic: în consecință, unul și același semn are adesea un sens silabic diferit, pronunțat: gL, par. bar, păstrând în același timp semnificațiile ideogramatice (shamshu ytm).

În secolul VI. la rau Chr. Scrierea cuneiformă babilonian-asiriană a fost îmbunătățită de perși. După ce stăpânesc doar două dintre cele patru semne principale ale literei asiro-babiloniene - pană și unghi, perșii au alcătuit

215

Scriere cuneiformă sau cuneiformă.

216

Deoarece inscripțiile regilor dinastiei ahemenide au început cu același grup de cuvinte, cu un singur cuvânt schimbându-se în acest grup, Grotefend a sugerat că grupul invariabil de cuvinte denotă titlul regelui, iar cuvântul schimbat este numele de Regele. Pe baza acestei presupuneri, el, în funcție de numărul de caractere, a citit numele lui Darius, apoi Xerxes și Artaxerxe și, astfel, a alcătuit un alfabet mic (din 8 litere), cu ajutorul căruia a demontat alte cuvinte. În 1862, norvegianul Raek a identificat încă două litere ale alfabetului cuneiform. Apoi numărul semnelor cunoscute a fost crescut de Bur-nuf, Lassen) Beer și Janet. Dar citirea cuneiformului persan a fost pusă pe teren solid abia după ce a fost descoperită în anii 30 (secolul XIX) de către Rawlinson la granița Mediei antice (lângă orașul Karmyansha) pe o așa-zisă stâncă. Inscripția Begistun, constând din 400 de rânduri și scrisă în trei limbi. Prin munca lui Rawlinson, Hinks, Benfey, Oppert și Spiegel, s-a reușit ca inscripțiile Perse-Poloneze, potrivit lui Rommel, să înceapă să fie citite cu aceeași ușurință ca și cele grecești. Împreună cu aceasta s-a găsit și cheia lecturii cuneiforme a babilonian-asirianului. Meritul descifrării acestuia din urmă aparține

oamenilor de știință Levenshtern, Longperier, Hinks, De-Solcy (1849) și în special lui Rawlinson, căruia i se dă pe bună dreptate numele de „părintele asi-riologiei”. Cel mai important instrument de descifrare a scrisului cuneiform babiloniano-asirian a fost inscripția Begistun menționată mai sus (publicată de Rolineon în 1851) și în principal nume proprii găsite în ea. După ce s-a găsit cheia pentru citirea cuneiformului babiloniano-asirian, a început (din 1851) construcția gramaticii și vocabularului babiloniano-asirian pe baza unor materiale noi, în creștere în fiecare an. Cele mai importante lucrări în această direcție aparțin lui Hinks (Specimen Chapters of an Assyrian Gram-mar de E. Hinks, Londra 1866), On-nepmy (Oppert, Eléments de la grammaire assyrienne, Paris 1860, π Grand inscripti-

există 56 de combinații care au primit valoare sonoră. Astfel, scrierea silabică a asiro-babilonienilor a fost transformată într-una alfabetică.

Descifrarea cuneiformului a început cu inscripțiile trilingve persane găsite în ruinele Persepolisului. Primele informații despre aceste inscripții au fost raportate Europei în 1621 de celebrul călător P. Della Valle, care și-a exprimat și câteva presupuneri pline de spirit, mai târziu justificate, cu privire la citirea acestor inscripții. După Della Valle, inscripțiile Perespolsky au fost copiate de I. Chardin (în 1674), E. Campfer (în 1694), care a fost primul care a numit litera cuneiformă („caracteribns, formam habentibus cuneoloriim”), De Bruyne (în 1701). .) si nu. etc. Dar, de fapt, prima ediție exactă și savantă a inscripțiilor din Persepolis îi aparține lui K. Niebuhr, tatăl celebrului istoric, și a apărut în 1778 (Niebuhr, Reisebeschreibung nach Ara-bien und andern umliegenden Landern, 1778, 4o); în același timp, Niebuhr nu a publicat doar inscripții persane; dar a mai distins în unele dintre ele, numite trilingve, trei tipuri de scriere și a observat 42 de semne diferite, pe care le-a numit litere. Folosind ediția lui Niebuhr, orientaliștii Tichsen și Munter au încercat să descifreze textele cuneiforme persane și au publicat în 1798 rezultatele cercetărilor lor. Mai bogate au fost rezultatele cercetărilor lui Munter. Omul de știință numit a stabilit ferm că trei sisteme de scriere sunt folosite în inscripțiile de la Persepolis, că inscripțiile aparțin regilor dinastiei ahemenide: el a reușit, de asemenea, să determine un număr mai mare de caractere cuneiforme, indică un grup de caractere folosit pentru numele rege și — cel mai important — a stabilit că sistemele de scriere sunt alfabetice, silabice și ideografice. Deși lucrarea lui Niebuhr, Tihsen și Munter a deschis calea pentru descifrarea cuneiformului persan, unul, în cinstea acestei descifrari, aparține profesorului de la gimnaziul Göttingen Grotefend, care a prezentat al 4-lea sept. 1862: Gatting. pentru societatea învăţată experienţa lor de a citi inscripţii. Fiind atent la asta

Scriere cuneiformă sau cuneiformă.

on de Khorsabad.: commentaire philologique, Paris 1864); assyr. Langunge, 3 ed. ibid. 1904), Schrader (Die assyr. babyl. Keilîn-schriften: krit. Untersuch. Grnndlagen ilirer Entzifferung, 1872), Lenormand (Etudes cuneiforme) , part. 5, 1878-1880; Etudes sur quelques parties des syllabaires Cuneiformes: essai de philologie accadienne et assyrienne, 1876) și Friedrich Delich (Assyrische Studien, 1874; Assyr. Worterbuch zun Keitschriftliteratur, 18980;18980; Assyrische Grammatik, 1 889). Metodele Asirologiei și concluziile ei au fost îndeplinite nu fără obiecție. Obiecții puternice au fost formulate de Gutschmid (Gutschmid, Heue Bei-trâge zur Geschichte des alten Orients:: die Assyriologie im Deutschland, Lepzig 1876), căruia i s-a alăturat faimosul Nöldske (vezi „Literat. Centralblatt" 1876, nr. 33). Cu oarecare scepticism, au răspuns și la concluziile Asiriologiei Thiele (Thie-le, Assyriologie und ihre Ergebnisse für de vergi. Religionsgeschichte) și Says (Sa, mustache, Lectură despre originea și creșterea religiei anc. Babyl., 1888) . În prezent, asiriologia a atins un grad semnificativ de perfecțiune, iar multe dintre deficiențele ei, care au servit drept bază pentru scepticismul autorilor numiți, au fost eliminate. Numărul asiriologilor a crescut și el, crescând astfel importanța criticii în asiriologie. Ca urmare a acestui fapt, concluziile Asiriologiei sunt în general acceptate în prezent. Dar este imposibil să nu remarcăm că chiar și în prezent o autoritate atât de mare precum Bezold * consideră că este necesar să le reamintească asiriologilor necesitatea unei mai mari precauții și metode în elaborarea textelor cuneiforme (Bezold, Die Babil.-assyr. Keilinschriften). , 1904, S. 48.

La cele spuse, trebuie adăugat că odată cu dezvoltarea Asirologiei, din aceasta a apărut Sumerologia ca o ramură specială, care are ca sarcină specială studiul celor mai vechi materiale cuneiforme rămase de la locuitorii originari din Mesopotamia, sumerieni sau akkadieni.

Diferența dintre limba sumeriană și babiloniană a fost deja sesizată de Rawlinson, Hinksom și Oppert, dar bazele reale solide ale filologiei sumerian-akkadiene au fost puse de lucrările lui Sayce (Sayce, On au Accadian Seal în „Journal of Philology" , vol. IP, Lond. 1871) şi Lenorman (Etudes ac-cadiennes, Paris 1873). În prezent, sumerologia, ca ramură specială a asiriologiei, este recunoscută de majoritatea cercetătorilor (Nottei '. Die Sumero-accad. Spra-che, 1884; Snmer. Lesestücke, 1894: P. Haupt, Die accad. Sprache, 1883; Lekmann; , Die Existenz d Sumer Sprache, 1892).

Ho există un grup nesemnificativ de oameni de știință, în frunte cu celebrul om de știință european Halevy (Halevy, Recherches critiques sur l'origine de la civilization babyl., 1876) și care neagă su-merologia, crezând că sumero-akkadienii cu cultura lor specială sunt rodul fanteziei unor orientaliști și că toată cultura mesopotamiană, inclusiv scrierea cuneiformă, este creația semiților-babilonieni și asirienilor (Weissbach, Die Siimerische Frage, Lpg 1898; cp. tratate de M. Price, M. Gurd). /y și Jastrow y Hastings, Dictionary of the Bible vol. I, 21; Extra-Vol. 8õ și õ3õ).

Material cuneiform. Până la începutul secolului al XIX-lea. materialul cuneiform la dispoziția cercetătorilor era foarte rar și consta aproape exclusiv din inscripțiile mai sus menționate descoperite la Persepolis. Material găsit în Mesopotamia a fost apoi adăugat la aceste inscripții.

Existenta monumentelor importante pentru stiinta in Mesopotamia a fost observata de vicarul apostolic la Bagdad 5. Lldert si monsin. D.-Anville (1761). Mai târziu (1785) Mons. Beauchamp a descris pe scurt ruinele Hill, Mukayar și Tak-Kesre și a trimis la Paris mai multe pietre cu scriere cuneiformă. În 1797, Campania Indiei de Est ia instruit și agentul său din Bassora să trimită o colecție de pietre cu inscripții în Anglia, unde au ajuns în 1801, formând nucleul principal al antichităților babiloniano-asiriene din India de Est. În 1801

Material cuneiform.

autoritățile, V, Plyas au explorat ruinele palatului lui Sargon din Khorsabad și au descoperit anexe ale palatului, magazine, un templu, un turn. Dar materialul valoros adunat de Plyasom a pierit în drum spre Franța, ca urmare a naufragiului de pe Tigru. În 1853-1854, Loft și Taylor au explorat ruinele Varka (vechiul Erech) Senkere (bibl. Ellasar), Tell-Ede, Mu-kayara (Ur). În 1873-1875 a întreprins trei expediții în Mesopotamia engleză. Asiriologul J. Smith, care a găsit personal, și a achiziționat parțial de la alții, multe tabele cuneiforme și între ele aproximativ 2.500 de contracte interesante. Din 1881, timp de nouă ani, cu intermitență, săpăturile dealurilor Tello (în sudul Babiloniei) au fost efectuate de consulul francez în Bassor E. De Sarzek', el reușind să descopere ruinele unui templu mare, mai multe remarcabile. statui antice de dorite si multe statuete mici si tigla. Din 1888, America a luat parte și la săpăturile din Mesopotamia. O expediție echipată de Universitatea din Pennsylvania, condusă de Gilprecht și Peters, explorează vechiul Nippur cu templul său Bel. Din 1899, o expediție germană, trimisă de Societatea Orientală Germană, lucrează în Babilon. Pe lângă malurile Tigrului și Eufratului, o cantitate semnificativă de material cuneiform a fost găsită în alte locuri, și anume în Egipt în ruinele lui Tell Amarna (în 1887 și 1891 Win-ckler, Der Thontafelfund von El-Amarna 1890; Budge). , The Tel -el-Amarna Tablets in -Brit. Mus. 1890, în Palestina (SeÏlin, Tell. Ta'annek, Wien 1904), în Cappadocia și în regiunea anticului Elam, în special la Susa, unde, din 1897, expediția franceză a lui Morgan a cercetat și Pieyla {Dielafoy, La Perse La Chaldéc et la Susiane).

Rezultatele săpăturilor efectuate în Mesopotamia și în alte locuri ale Orientului antic în ultima jumătate de secol a secolului al XIX-lea s-au dovedit a fi extrem de semnificative.

În dealurile săpate au fost descoperite ruinele palatelor, templelor și diverselor clădiri, găsite în nenumărate

Disertația lui J. Nadeg (A Dissertation on the Newly Discovered Babyl. Inscriptions) a apărut deja la Londra, dedicată studiului textelor cuneiforme babiloniene și menită să atragă atenția lumii învățate asupra lor. În secolul 19 slabul material cuneiform pe care știința îl deținea până atunci a început să se reînnoiască rapid, iar Mesopotamia a servit în principal drept loc pentru obținerea lui. În 1802, prima

mare inscripție babiloniană a fost găsită din vremea lui Merod-ha-Baladan I (1100 î.Hr.), numită după Caillou de Michaux (Millin, Monuments antiques inédits, Paris 1802), care a descoperit-o. Din 1811 au început săpăturile în Mesopotamia. Au fost inițiate de agentul politic al Companiei Indiilor de Est din Bagdad, Rich, care a descris mai multe movile funerare de-a lungul Eufratului și a examinat superficial una dintre ele, care se afla vizavi de Mosul. După Rich, în perioada 1842-1845, săpături similare au fost efectuate de consulul francez la Mosul, Botta și englezul Layard: a, lângă satul Nimrud, b Ku-yunjik și pe locul Babilonului, aparține cu onoarea deschiderii mai multor palate, o mare inscripție a regelui Teglafelassar I și faimoasa bibliotecă a lui Assurbanipal IV. Rezultatele strălucitoare ale acestor săpături au stârnit interes și simpatie pentru ele, mai întâi în Anglia, unde a fost înființată curând o Societate specială de excavare asiriană, iar apoi în alte țări. Lucrările de săpături în Mesopotamia au început să fie efectuate pe scară largă și metodic. Această afacere a început curând să fie tratată nu de indivizi, ci de expediții întregi, formate din oameni de știință eminenți, având resurse materiale mari și bucurându-se de sprijinul guvernelor. Și anume, în 1852-1853, expediția franceză Frespel, Oppert și Thomas a explorat ruinele Babilonului. În 4853-1854, consulul englez la Mosul, Rassam, a continuat săpăturile începute de Layard în Kuyunjik. În 1851-1855, în numele dreptei franceze

Material cuneiform.

Există vase, vaze, statui, imagini în basorelief, sigilii și alte monumente materiale ale vieții antice a Mesopotamiei. Dar, fără îndoială, cea mai valoroasă parte a pradă adusă de săpături au fost plăci de lut cu scriere cuneiformă. Săpăturile au scos la iveală un număr foarte mare de aceste plăci, astfel încât există aproximativ o sută de mii de ele doar în British Museum. În aceste plăci, știința a primit o întreagă literatură babiloniano-asiriană. până acum complet necunoscut. Nu toată această literatură a fost încă făcută cunoscută. De exemplu, catalogul în cinci volume al tăblițelor cuneiforme al Muzeului Britanic al lui Bezold descrie nu mai mult de o cincime din numărul total al acestor plăci (Bezold, Catalog of the Cuneiform Tablets in the Kouyunjik Collection of the British Muséum, 5'voli., Londra 1889-99). Cu toate acestea, în prezent, o cantitate foarte semnificativă de literatură cuneiformă a fost deja descifrată și publicată în traduceri în diferite limbi europene.

Literatura cuneiformă cunoscută în prezent este diversă ca conținut. O parte semnificativă a acesteia este istoriografia. Această secțiune poate include analele regilor, descrieri ale războaielor, inscripții solemne, liste de regi și eponime, povești istorice. Următoarea secțiune a literaturii cuneiforme constă din dicționare ale limbii sumeriene, ghiduri pentru studiul acesteia, dicționare de sinonime babiloniene și comentarii ale literaturii poetice. O ramură foarte

extinsă a literaturii nou descoperite constă, în continuare, în documente de natură juridică.

Acest departament al monumentelor babiloniene include contracte găsite în număr mare (dintre care contractele casei de comerț Egibi sunt deosebit de valoroase), o colecție de legi ale regelui Hammurabi, descoperite la Susa și comentarii despre termeni juridici antici cu extrase literale din legi antice. . În cantități mari s-au păstrat și documente diplomatice, diverse lucrări de matematică și astronomie, precum și litere și tabele statistice. Dar pentru teologia de o importanță deosebită din domeniul cuneiform sunt textele care conțin

nici religios. Textele religioase includ formule de incantație, imnuri în cinstea zeilor, rugăciuni de pocăință, mituri și legende. Dintre acestea din urmă, următoarele sunt deosebit de importante în știință: 1) mpf sleeps élis, care conține o poveste despre originea lumii; 2) o poezie despre Ghilgameș, în al 11-lea canto al căruia este enunțată povestea potopului;

3) un mit despre coborârea în iad a zeiței Istar;

4) legenda lui Adam și 5) legenda lui Etap și nekr. Prietene.

La cele spuse, trebuie adăugat că cea mai mare parte a literaturii indicate s-a păstrat în limba semitică babilonică și în ediția unui timp relativ târziu (secolul al VII-lea). Dar unele monumente, de exemplu, formule de incantație, au ajuns până la noi în limba celor mai vechi locuitori ai Mesopotamiei, sumerienii, și sunt scrise în scrierea originală, adică ideografic. Altele au un caracter mixt, indicând o eră de fuziune a elementelor sumeriene și semitice. În orice caz, în conținutul ei esențial, literatura babiloniano-asiriană, fără a exclude monumentele păstrate în ediția ulterioară, datează din cea mai profundă antichitate, iar unele părți din ea aparțin mileniului IV î.Hr. Chr.

În prezent, în limba rusă sunt cunoscute doar mici fragmente de texte cuneiforme (vezi prof. V. G. Eleonsky, Fragmente din Babylonian-Assp. Tales of Primitive Times, în „Christ. Reader.” 1877, vol. III: Pr. Prof. V. Ya. Pokrovsky, Narațiunea panei asiriene, inscripții despre potop în „Proceedings. Kiev. Spirit. Academician” 1879, vol. I, Prof. P. A. Yungerov, Dovezi extra-biblice ale evenimentelor, descrise în Prof. Daniil și Esther, Kazan, 1844; Prof. V. V. Bolotov, Valtasar și Darius Midyanin" în "Chr. .-Vav. inscripții despre crearea lumii în "Proceedings. Kiev. Spirit. Acad. ". 1901, cartea 10; Ragozina, Istoria Chaldea, St. Petersburg 1902; etc.) iar cei care doresc să se familiarizeze cu aceste texte ar trebui să folosească literatura occidentală. În vest, există numeroase și variate ediții de monumente cuneiforme babiloniano-asiriene. Fără a urmări o listă detaliată a acestora, le remarcăm pe cele mai importante

iar cele mai valoroase: 1) Schrader, Keilius-schriftliche Bibliothek: SammlungjVon assiri-schen und babilon. Texten in Umschrift und Uebersetzung, B. I-III: Historische Texte, B. IV: Texte juristischen und geschaftlicheu Inhalts; V. V: Die Thontafeln von Tell-el-Amarna; B. VI: Asir.-babil. Mythen, und Epen. 2) Friedrich Delitzsch und Paul Haupt, Assyriologische Bibliothek, Bd. I-XVIII, Lpzg. 1881-1904. 3) Înregistrări ale trecutului: fiind traduceri în engleză ale asirianului și Egiptului. Monumente, I-XII, Londra. 1874-1882: Seria nouă, vol. I-VII, 1889-1892.4) Strossmaier, Babylonische lonische Texte, H. I-XII, 1887-1897. 5) JRawlinson, Cuneiform Inscriptions of Western Asia, 1-V, 1861 ed. Din edițiile monografice sunt importante: Smith. Istoria Assurbanipal Translat, din Cunief. Inscripții; 1871; Wincider. Die Keilinschrift. Sargons, bd. I-II, Lpzg. 1889; Harper. Asirian și Babilon. Scrisorile VIII, Londra 1892-1902; King, Scrisorile și inscripțiile lui Hammurabi. vol. I-III, 1898-1900; Scheü, Textes elamites-semitiques, 1900; Winckler, Die Gesetze Hammurabis, Lpzg. 1903. Din ediţiile de texte religioase propriu-zise, cu excepţia volumului de Keilinschr menţionat mai sus. Bibi. Schrader, — valoros: Smith, The Chaldean Account of Genesis, 1875 fr. Martin, Textes religieux assyriens et babiloniens, premiera série, Paris 1903; Knudtzon, Assyrische Gebete an den Sonnengott, 2 Bande, 1893; Tallquist, Die assyrische Beschworungsserie Maqlu, 2 Theile, Lpzg. 1895; Zimmern, Babylonische Busspsalmen umschreiben, übersetz und erklart, Lpzg. 1885; Friedrich Delitzch, Babyl. Weltschopf. Epos, 1896. Zimmern, Beitrage zur Kenntniss babil. Religie (Die Beschworungstafel ,,Surpu“), 1896.

Pe lângă publicațiile menționate mai sus, în literatura occidentală există și coduri: texte cuneiforme paralele cu narațiunile biblice. Lucrarea capitală de acest tip, care ar trebui să servească drept carte de referință pentru toți cei implicați în Biblie, este lucrarea lui F. Schrader'^ Keilinschriften und das Alte Testament (publicată în trei ediții (1872, 1883, 1903; deosebit de valoroasă pentru bibliologi

a doua editie). Mai puțin importante, dar și foarte valoroase, sunt Scholz, Keilschriftur-kunden und die Genesis, 1877; Sayce, Lumină proaspătă din monumentele antice, 1883; Geiky, The Bible by Modern Lights, 4 vol.; Vigoureux^ La bible et découvertes modernes, 4 voli. Boscwen, Biblia și monumentele, 1905; Urguhart, Die neueren Entdeckungen und die Bibel., ans dem engl. übers. Stuttg. 1902; Loisy, Les mythes babiloniens et les premiers chapitres de la Genese, Paris 1901.

Înțelesul literelor cuneiforme a-tura. Descoperirea literaturii cuneiforme babiloniano-asiriene a fost extrem de importantă în știință. Desigur, literatura cuneiformă a fost folosită în primul rând pentru istoria țării în care a apărut, adică pentru istoria Babiloniei și Asiriei. Înainte de începerea săpăturilor mesopotamiene, această poveste era cunoscută extrem de puțin; toate informațiile despre ea s-au limitat la acele rapoarte succinte, fragmentare, precum și contradictorii care au fost păstrate de scriitorii clasici și în cărțile biblice din Vechiul Testament. Literatura cuneiformă a furnizat din abundență materialul principal și valoros, datorită căruia au fost clarificate multe probleme controversate. Istoria Mesopotamiei a fost îmbogățită de o serie de fapte majore, luminate și însuflețite de multe

detalii necunoscute până acum, iar întregul proces istoric în stadiul său cel mai vechi a devenit, de asemenea, mai clar.

Dar literatura cuneiformă s-a dovedit a fi extrem de importantă nu numai pentru istoria țării din care provine, ci și pentru istoria întregii Asii din fața, în special, pentru istoria poporului evreu, acele credințe și zicători, care sunt cuprinse în Biblie. Numeroase paralele cu Biblia au fost găsite în textele cuneiforme, în special cu cărțile Vechiului Testament. Prin urmare, odată cu studiul istoric general al textelor cuneiforme, studiul lor în raport cu Biblia a început de mult. Prima experiență sistematică a unui astfel de studiu a fost „Inscripțiile în formă de pană și Vechiul Testament” a lui Schrader (Die Keilinschriften und das Alte Testament, G i es-sen), publicată în 1872. Când atunci

În același 1872, britanicul J. Smith a reușit să găsească un fragment din celet de spus despre potop, iar în timpul apropiat și alte fragmente din discuțiile babiloniene despre timpurile primitive, publicate de Chalge outdoor life (Smith, the Chaldean Account of Génes IS, Londra 1875), atunci interesul pentru cuneiform în rândul bibliologilor a crescut până la extrem. În același timp, majoritatea bibliologilor vedeau în Asiriologie un aliat puternic în lupta împotriva criticii raționaliste și erau convinși că înainte de evidența literaturii cuneiforme, orice îndoială cu privire la fiabilitatea narațiunilor biblice ar trebui redusă la tăcere. O serie de savanți eminenti au venit acum în apărarea Bibliei comparând dovezile ei cu datele cuneiforme. Scholz, Says, Viguru, Boskauen, Beiki, Urkharon au lucrat cu un succes deosebit în această direcție în Occident și aici, în Rusia, Yakimov, Lopukhin și alții (Pentru titlurile lucrărilor, vezi coloanele de mai sus 222-223).

În timp ce acești oameni de știință vedeau în textele cuneiforme o apologie de nerefuzat pentru Biblie, alții, dimpotrivă, au recunoscut în ele cea mai puternică armă împotriva Bibliei, și anume împotriva autenticității spuselor ei și împotriva revelației învățăturii ei. O astfel de direcție în studiul cuneiformului este deja observată de J. Smith, care a descoperit și publicat legendele babiloniene despre vremurile primitive. Apare mai clar în lucrarea majoră publicată de Friedrich Delitzsch despre locul paradisului (Delizsch^fe lag das Paradles? Bine bibl.-assyr. Studie, 1881). Pe urmele lui Delich au mers, deci, Stuken, Winkler, Dimmern (Stuclcen, Die astralmythen der Hebrãer, 3 Theile, 1896-1899; Winckler, Geschichte Israéis, I-II, 1895-1900; Zimmern, Bibi, und babyl. , 1901) și mai ales Gunkel în lucrările sale majore: Creation and Chaos and Commentary on Book. Genesis” (Gunkel, Schopfung und Chaos, 1895; Genesis, 1909). ani.

prof. berlinez. Friedrich Delich, care a ținut un discurs în 1902 pe tema „Babilonul și Biblia” (Delitsch, Babel und Bibel; există și o traducere în limba rusă). Acest discurs, care a făcut mult gălăgie, s-a răspândit în mii de exemplare, a stârnit simpatie într-o societate mare și în rândul oamenilor de știință și a dat naștere unei literaturi extinse, variind în diferite moduri tema relației Bibliei cu Babilonul (Prof. Vl. L. Rybinsky, Babylon and the Bible, Kiev, 1903). relația dintre Biblie și Babilon. Luați în considerare inscripțiile cuneiforme ale lui Winkler și Zimmern și Vechiul Testament (D¡e Keilinschriften und das Alte Testament, 1903). Noua direcție a Asirologiei, apărută în lucrările lui Delitzsch, Winkler și Zimmern, poate fi numită pan-babilonism. Autorii numiți reprezintă Babilonul ca strămoș al întregii culturi a omenirii în general. În special, toate popoarele antice din Asia de Vest și printre ele evreii, după Delitzsch, Winkler și Zimmern, s-au aflat sub influența directă și puternică a asiro-babilonienilor. Prin urmare: monoteism biblic, angelologie, concepte morale, povești biblice din timpurile primitive, legislația lui Moise, trăsături ale vederilor cosmologice biblice, multe imagini caracteristice ale scrierii biblice - toate acestea sunt ridicate de noua școală de asiriologie la Babilon și sunt considerate împrumutate. de evreii de pe malurile Tigrului şi Eufratului. În același timp, se încearcă să explice pe pământul babilonian nu doar Vechiul Testament, ci și Noul. Potrivit lui Zimmern, concepția din Noul Testament despre Isus Hristos ca Mântuitor și Fiu al lui Dumnezeu, narațiunea suferințelor sale, morții, coborârea în iad, învierea și înălțarea la cer și, în sfârșit, venirea Zilei Judecății de Apoi - toate acestea are câteva alele în legendele babiloniene despre Marduk, din care se presupune că imaginea lui Iehova din Vechiul Testament este ștearsă. În Babilon, ei încearcă să găsească sursa învățăturii creștine despre Sfânta Treime, despre Duhul Sfânt, despre Preev. Fecioara Maria și alții

Material cuneiform.

15, 7. 10, 12. Ezek. 46, 2. 4 regi. 17, 30) și râul (Gazana, Haborah: 4 Regi 17, 6. Ez. I, 3). În documentele asiriene s-au găsit Iimenul celor șase regi israelieni (Ambriya, Ahava, iiuya, Menakhima [Manaima], Factii, Osia) și patru iziyskiye (Ozia, Ahaza, Generația, Manassia). Săpăturile, în continuare, au ajutat la stabilirea și clarificarea unora dintre faptele notate în Biblie, care până acum păreau îndoielnice și chiar improbabile. Acestea sunt, de exemplu, spuse în carte. Gen. (Cap. 14) faptul invadării Palestinei de către regele elamit Kedarlaomer, capturarea lui No-Ammon sau a Egiptului Vib (3, 8-10) menționat la Naum Ave. și a face o imagine completă a relațiilor internaționale în secolul al IX-lea. -secolele VI. la rau Chr., datorită căruia se înțeleg perfect secțiunile corespunzătoare ale cărților istorice din Vechiul Testament și discursurile lui Isaia, Ieremia, Ezechiel și alți profeți. O mulțime de date mici legate de viața assyro-vavplopyap, statui, imagini în basorelief, ruinele templelor și palatelor ne-au ilustrat viu cartea. Daniel și alte pagini ale Bibliei, precum și limba asiriană descoperită prin săpături au dat

cheia înțelegerii unor cuvinte biblice obscure și a unor forme gramaticale neobișnuite. În cele din urmă, descoperirile mesopotamiene au avut și ele o mare importanță pentru confirmarea unora dintre principalele prevederi ale științei biblice, prezentând, de exemplu, obiecții puternice la adresa teoriei evoluționiste în aplicarea acesteia la istoria religiei biblice și înlăturând îndoielile cu privire la posibilitatea apariției. de sunt în profundă antichitate a unei lucrări atât de complexe precum Pentateuhul.

Dar, subliniind semnificația apologetică a scrierii cuneiforme, nu trebuie să uităm că nu există un acord complet între dovezile cuneiforme și cele biblice, iar în multe puncte există o diferență semnificativă între ele. Se observă, în primul rând, în cronologie. Potrivit Bibliei, de exemplu, sfârșitul domniei lui Ahab cade în 897, sfârșitul domniei lui Ihu în 856, Azaria în 758, Menachim în 761; conform textelor cuneiforme, Ahab era în viață

Idei din Noul Testament (Winckler și Zimmern, Keilinschr. und ATI 375-396.407.418.438-440; cp. Gunkel, Schopfung und Chaos, 1895, Zum religions-geschictlichen Verstandnlss NT 1., 1903;^ A. Babylon Jeremia. 1907). Concluzia finală din prevederile notate este 1) negarea naturii supranaturale speciale a istoriei biblice și 2) negarea Bibliei ca cuvânt revelat al lui Dumnezeu.

Alături de cele două direcții puternic diferite ale asirologiei indicate, în ultima vreme în literatura dedicată problemei relației Bibliei cu Babilonul, se poate observa și o a treia direcție de mijloc, ai cărei susținători sunt, de exemplu, Ieremia, Gommel, Geesebrecht și unii. etc. Recunoscând faptul că există o puternică dependență a credințelor și legendelor biblice individuale față de cele babiloniene, acești cercetători consideră, în același timp, că este posibilă apărarea caracterului supranatural al istoriei antice evreiești, luată în întregime, și a autorității divine a Bibliei. în ansamblu (A. Jeremias: Im Raiupfe um Babel und Bibel, 1903; și Das alte Testament im Lichte d. alten Oriens, 1904; Homhel, Die altorientalisler Denkmaler und AT 1902. Giesebrecht, Friede fur Babel und Bibel Budde, 1903. , Das alte Test, und Ausgrabungen, 1903).

Când judecăm relația dintre dovezile cuneiforme și Biblie, nu trebuie să uităm de acele defecte ale Asiriologiei, de care nu a fost eliberată până în prezent. Până când descifrarea textelor cuneiforme și critica lor va fi perfecționată, atâta timp cât masa de material cuneiform rămâne necunoscută, apologeții biblici ar trebui să fie reținuți în speranța lor pentru asiriologie, iar savanți precum Delitzsch și Zimmern ar trebui să fie mai puțin hotărâți în propoziții. În special, semnificația apologetică a Asiriologiei este, fără îndoială, foarte exagerată de către occidentali și unii dintre cercetătorii noștri autohtoni. Descoperirile mesopotamiene, desigur, au contribuit foarte mult la elucidarea Bibliei. Cu ajutorul lor, localizarea ^ a unor orașe menționate în Biblie (Ura caldeenilor, Resen, Carchemish, Kuta, Halakh: Gen. II, 31.

229

Material cuneiform.

230

încă din 854, IIui în 842, Azaria în 740, Menachim în 738. Campania Sfântului Nahirim împotriva Iudeii (2 Regi 17-20. Isa. 36-37) conform dovezilor biblice se referă la 14 ani din Ezechia sau la 713-712 (înainte de râul Chr.), iar conform textelor cuneiforme cade în 701 sau în a 27-a domnie a lui Ezechia. Există dezacorduri între Biblie și cuneiform și în prezentarea evenimentelor. De exemplu, campania lui Sanherib în Palestina în literatura asiriană este prezentată altfel decât în carte. Împărăția și Sfântul Isaia. Potrivit Bibliei, campania s-a încheiat cu înfrângerea armatei asiriene de sub zidurile Ierusalimului de către Îngerul Domnului: conform textelor cuneiforme, a fost învingătoare. O discrepanță similară între literatura babiloniană și poveștile biblice poate fi subliniată în carte. Daniel. Conform Bibliei, sau – mai bine – conform înțelegerii tradiționale a cărții. Daniel, ultimul rege al Babilonului a fost Belşaţar; sub el a avut loc capturarea Babilonului de către perși și darismul lui Midian-tom, timp în care regele însuși a murit (Dan. 6). Conform textelor cuneiforme, ultimul rege din Babilon a fost Nabonid, despre care în texte se păstrează informații detaliate; conform acestor relatări, nu a fost nici un asediu al Babilonului, însoțit de moartea regelui, iar locuitorii orașului înșiși l-au rugat pe Cirus să-i ia sub stăpânirea lor și i-au deschis porțile; Dariya Midyanin, de asemenea, nu cunoaște cuneiform1 (vezi, f prof. V.V. Bolotov, Baltasar și Dariya Midyanin în „Christ. Thursday” 1897, vol. 2, pp. 279-342; compara prof. S A. .Neotsky, Pr. Daniel iar timpul lui, Kiev, 1897). Desigur, putem spera că odată cu trecerea timpului, pe măsură ce materialul cuneiform este lărgit și studiat, diferențele dintre acest material și Biblie vor fi eliminate. Cu toate acestea, din cele spuse rezultă că în prezent se poate vorbi despre semnificația apologetică a cuneiformului în raport cu Biblia, cu o limitare considerabilă.

În ceea ce privește, mai departe, ultimele încercări de a opune Babilonul Bibliei și de a infirma autenticitatea istorică a narațiunilor biblice și originea revelată cu dovezile scrierii cuneiforme.

nicio învățătură biblică, atunci aceste încercări nu au un teren solid sub ele. Autorii numiți mai sus se bazează pe faptul asemănării credințelor și legendelor biblice cu cele babiloniene. Ei explică această asemănare împrumutând de la scriitori biblici care se aflau sub influența culturală a Babilonului. Și – întrucât credințele religioase ale babilonienilor s-au format într-un mod natural, în timp ce legendele au apărut pe baza istoriei babiloniene a mitologiei, acești autori concluzionează de aici că învățătura religioasă biblică nu are un caracter supranatural, ci cel biblic. legende, în special, legendele despre primele timpuri hh, mitologice.

Faptul asemănării unor trăsături ale concepțiilor biblice cu cele babiloniene este fără îndoială. Singura întrebare este dacă concluziile trase din acest fapt de Friedrich Delitzsch, Zimmer, Winkler și alți susținători ai panbabilonismului modern sunt corecte. Fără îndoială,

nu. Recunoașterea originii revelate divin a învățăturii biblice nu ne obligă deloc să afirmăm că fiecare prevedere a acestei învățături este complet originală, străină de alte sisteme religioase și, în general, de neatins pe calea naturală a dezvoltării. „Sufletul unui om este creștin prin natura lor”, și de aceea în religiile păgâne pot exista instituții asemănătoare ca înțeles7 cu cele ale adevăratei religii. au apărut din nevoi religioase înnăscute în spiritul uman, dar în Israel toate acestea au fost curățate. de adaosuri păgâne, cărora li sa dat o nouă semnificație, corespunzătoare scopurilor alegerii lui Israel și afirmații divine.concepte, el era familiarizat cu poruncile de conținut: „Să nu ucizi”, „Să nu furi” etc. , nu mai puțin, numim aceste porunci divin revelate, deoarece la Sinai a fost dată o poruncă divină deliberată de a le păzi.

Astfel, faptul invocat de sustinatorii punctului de vedere pe care il avem in vedere

8*

existența printre babilonieni a unor credințe și practici biblice similare nu este în sine în contradicție cu credința noastră în caracterul revelator al religiei biblice. Esența problemei aici nu este dacă există o asemănare între religia biblică și cea babilonică, ci cât de mult se extinde această similitudine, cât de mare este diferența dintre cele două religii. Și trebuie să spunem că această diferență este atât de mare, până la urmă, încât nu permite derivarea ambelor religii dintr-o singură sursă. Indiferent cât de mult am subliniat asemănările dintre ei, totuși, între ei rămâne un întreg abis de netrecut. Acea învățătură înaltă despre Dumnezeul unic, care străbate toate cărțile biblice, un sistem atât de armonios, plin de cel mai profund sens pe care îl avem în Biblie, nu poate fi găsită în concepțiile babiloniene. Adepții pan-babilonismului sunt capabili să indice în Babilon doar zăvorâri de monoteism, care pot fi ghicite din mai multe nume și expresii separate aleatorii și controversate. Mai departe, ei pot cita câteva rugăciuni și expresii care mărturisesc existența în rândul babilonienilor a conștiinței înalte cerințe morale. Dar scăpări de monoteism, s-ar putea spune, sunt aproape complet invizibile în concepțiile politeiste babiloniene, iar ideile morale înalte individuale sunt înecate în mod pozitiv într-o masă de superstiții, incantații și diferite tipuri de prescripții absurde. În general, oricât de mult am înălța credințele individuale ale babilonienilor, în ansamblu, religia babiloniană va fi totuși infinit mai scăzută decât religia biblică, iar aceasta din urmă rămâne un fenomen extraordinar, de înțeles doar cu admiterea intervenției divine în istoria Israelului.

Având în vedere diferența dintre religia biblică și cea babilonică în esență, nu este nevoie să explicăm împrumuturile și credințele similare separate ale acestor religii. Datele istorice, care stabilesc faptul general al vastei influențe culturale a Babilonului, nu permit, totuși, să exagerăm prea mult influența Babilonului asupra evreilor în domeniul

religiei. Împotriva unei asemenea exagerări se află deja faptul că, cu toată înclinația lui spre idolatrie, evreul în

material. 232

În cea mai veche perioadă a istoriei lor, ei nu au onorat pe niciunul dintre zeii babilonieni - Da, și în general, de-a lungul întregii istorii, poporul evreu a descoperit capacitatea de a rezista influențelor străine și și-a păstrat fizionomia specială și religia specială. Având în vedere acest lucru, este greu de explicat trăsăturile similare ale doctrinei biblice cu cea babiloniană printr-o simplă împrumut de la evrei. Este mult mai firesc să ne gândim că sursa acestei asemănări stă în faptul că la baza unor credințe biblice și babiloniene asemănătoare există o bob comună, o tradiție comună, pe care fiecare popor o prelucrează în felul său.

Ceea ce s-a spus despre relația cu Babilonul a învățăturii biblice este valabil și în raport cu narațiunea biblică. Faptul că aceste relatări sunt asemănătoare cu cele babiloniene, dacă sunt admise, nu dovedește în sine ceea ce vor să le demonstreze pan-babiloniștii. Din faptul că babilonienii aveau și legende despre crearea lumii, despre șederea primilor oameni în paradis, despre cădere, despre potop etc., nu rezultă că narațiunile biblice despre aceasta nu sunt de încredere. .

Și printre popoarele păgâne, tradițiile de încredere înregistrate în Biblie ar putea fi păstrate. Nesiguranța narațiunilor biblice poate fi dovedită prin orice alte considerații, și nu prin faptul că astfel de narațiuni se găsesc în literatura babiloniană.

Mai mult, trebuie spus că în centrul încercărilor de a aduce narațiunile biblice mai aproape de miturile babiloniene se află o negare preconcepută a autenticității istorice a narațiunilor biblice. Considerând doar primul capitol al cărții ca pe un mit. Geneza, istoria patriarhilor, a regilor, a soţiilor biblice (Estera, Rut) şi a naraţiunilor Noului Testament, se poate * aduce toate acestea mai aproape de miturile babiloniene: altfel, această apropiere nu are sens. Dacă patriarhii și regii poporului evreu sunt personalități istorice, atunci nu mai există niciun motiv, împreună cu Winkler, să vedem în imaginile lor personificarea corpurilor cerești împrumutate de la babilonieni. În același mod, dacă recunoaștem drept fapte reale moartea, înmormântarea, descendența

Biblioteca „Runivers”

233

Material cuneiform.

234

în iad și învierea Domnului Isus Hristos, apoi convergența narațiunilor evanghelice despre aceste fapte cu miturile babiloniene despre Marduk și zeița Istar este lipsită de sens și scop Ã).

Dar, spre deosebire de opinia pan-babiloniștilor, fiabilitatea faptelor biblice nu poate fi considerată încă respinsă. Prin urmare, nu există

încă niciun motiv pentru a explica istoriografia biblică din literatura babiloniană.

În cele din urmă, trebuie remarcat faptul că însăși asemănarea dintre legendele biblice și babiloniene este afirmată prea grăbit în unele cazuri, iar în altele foarte exagerată. De exemplu, cu greu se găsesc motive serioase pentru a aduce povestea călătoriei lui Eleazar după Rebeca mai aproape de mitul babilonian al zeiței Istar coborând în iad, povestea lui Iosif cu mitul lui Tammuz, povestea lui Saul cu miturile lui Sin ъ și t (Compară prof. Vl. P. Rybinskiy, Note despre literatură și Sfânta Scriptură V. 3. pentru 1904, p. 6). Pe de altă parte, chiar și acolo unde trăsăturile comune ale poveștilor biblice și babiloniene sunt de netăgăduit, asemănarea lor nu merge atât de departe încât să avem ocazia să vorbim cu panbabiliștii despre împrumutul direct și chiar despre împrumutul literar. În special, acest lucru este important în raport cu spusele cărții. Geneza despre vremurile primitive (cap. I-II), a cărei legătură genetică legendele cu Babilonul este afirmată cel mai persistent de pan-babiloniști. Pentru două dintre aceste povești — tocmai pentru poveștile căderii și ale pandemoniului — nu s-a găsit încă o analogie în literatura babiloniană. Restul narațiunilor biblice despre vremurile primitive au legende babiloniene care le corespund, dar diferă de acestea din urmă prin trăsături esențiale. Deci, narațiunile biblice constituie un întreg armonios, impregnat de o singură idee profundă: asemănătoare

!) Că, odată cu această apropiere, în poveștile biblice se găsesc trăsături comune cu miturile - nu este nimic surprinzător în asta: în orice istorie reală, pot fi indicate trăsături mitologice, deoarece miturile apar pe baza realității. 1

poveștile babiloniene stau deoparte și nu se vede nicăieri că li s-a dat semnificația religioasă pe care o aveau narațiunile biblice. Acestea din urmă sunt marcate de caracterul de monoteism pur și sublim; Poveștile babiloniene din timpurile primitive sunt impregnate de politeism grosolan. În unele trăsături particulare, narațiunea biblică se abate și în mod semnificativ de la cele babiloniene. Referitor la atitudinea Enuma élis a babilonianului, o ecranizare biblică despre Miro-Gunkel, unul dintre apărătorii autoritari ai concepției noastre, spune: „Diferente între miyom babilonian și primul cap al genului deci grozav că ei, aparent, nu au nimic de-a face cu generalul... Cu greu se poate imagina o diferență mai mare. Totul e sălbatic și ciudat acolo, există poezie barbară nestăpânită - iată liniștea solemnă, sublimă a prozei uscate și sobre... Aici poezia mitului a dispărut până la cele mai mici rămășițe4* (Schôpfung und Chaos, S. 29,118). Același lucru se poate spune despre povestea biblică a potopului. În această stare de lucruri, nu există niciun motiv să se afirme împrumutarea narațiunilor biblice despre vremurile primitive din Babilon. Este mai firesc și mai ușor de explicat asemănarea poveștilor biblice luate în considerare cu teme babiloniene, că evreii, ca și babilonienii și alte popoare, au păstrat tradiții care au apărut în timpurile inițiale ale vieții comune a omenirii. Dar în timp ce printre evrei aceste tradiții s-au păstrat în puritatea lor originală, în Babilon toate au fost ascunse de acreții politeiste ulterioare, iar unele, probabil, au dispărut cu totul.

Literatură. Pentru istoria descoperirilor musopatamiene și a descifrarii cuneiforme, vezi Hommel, Geschichte Babyloniens und

Assyriens, Berlin 1895; Hilprecht, Die Ausgrabungen in Assyrien und Babylonien, I Th., Lpzg. 1904; Hastings, Dicționar al Bibliei, vol. 1.

În literatura rusă, pe același subiect, vezi f prof. N. A. Astafiev, Antichitățile Babilonului - Asirian, Sankt Petersburg. 1892; Shnipscher, O istorie generală ilustrată a scrisului, Sankt Petersburg. 1903; 3. Ragozina, Istoria Chaldei, Sankt Petersburg. 1902.

Cu privire la chestiunea relației Babiloiei cu Biblia, pe lângă cea numită, mai sus, vezi în rusă

aprins. N. O. N., Monumentele asiro-babiloniene și Vechiul Testament („Credință și rațiune”, 1905., nr. 8-24); prof. Vl. P. Rybinskiy și alții; Biblia și Babilonul: un eseu apologetic, app. la jurnal. „Rătăcitor” pentru 1904), unde este bibliografia problemei.

[Prof. Heinrich Zinimcrn, Keilinschriftén und Bibel naclï ilïrem religionsgesehicht-lichen Zusammenhang: cin Leitfaden im sog. Babel-Bibel-Strcit mit Einbezichung auch der neutestamenteichen rǿbleme, Berlin 1903. trof. AH Sayse, Arheologia inscripțiilor cuneiforme, Eondon, SP. GK, 1907. Rev. Prof. SB Driver, Modem Research as illustiating the Bible, Londra 1909. Revizuire consolidată, cuprinzătoare și sistematică a art. .Der Alte Orient „cuneiform”, Ergãnzungsband II: Litteratur der Babylonier und . ssyrer; ein UeberbHck von Otto Weber mit 1 Schrifttafel und 2 Abbildungen, Lpzg 1907, în special p. 8 și urm. Despre inscripțiile cuneiforme din perioada ahemenidă, cf. de asemenea, Karl Geldnér în Paul H i nebe g, Die Knltur der Gegenwart I Teil, VII AbL (Berlin und Leipzig 1905), S. 216-220, precum și în f prof. θ. I. Buslaev în „Buletinul Rusiei” vol. CVIIL p. 692 - 716 despre publicarea prof. K. A. Kossovich].

V. Rybinskiy.

Pentru Clearing Gazette, vezi Entz III, 1083-1086.

Kliros este un loc de stand pentru cititori și cântăreți în biserica rusă, care a primit un astfel de nume de la faptul că în bisericile episcopale catedrale antice, împreună cu clericii de jos, așa-numiții „kliroshans” - preoții catedralei au stat și au cântat. . În cele mai multe cazuri, klirosul ocupă capetele sudice și nordice ale sării, care, în comparație cu restul acesteia, ies oarecum în templu. Corul este proprietatea numai a bisericilor rusești și, mai mult, a perioadei post-mongole; nu există kliros în bisericile grecești. În ultimul loc al cântăreților, se afla o sare, numită de Simeon al Tesalonicului „altarul cititorilor” (Migne gr. CXXXV, 345), - o platformă în fața sării moderne - un pervaz în biserică. Această sare străveche a existat și în bisericile rusești din perioada pre-mongolă, dar odată cu curgerea, timpul a fost distrus sau, mai corect, pe jumătate distrus: au rămas particule din ea - coruri moderne, dar ea însăși

nu s-a păstrat în forma sa anterioară, pe de o parte, pentru că erau mai puțini clerici și, pe de altă parte, apoi, pentru a elibera mai mult spațiu pentru laici în fața altarului (Prof. E. E. Golubinsky, Istoria Bisericii Ruse I, 2, p. 141).

Sfânt A. Netrovski.

Kliros. La începutul istoriei bisericii ruse, asistenții episcopilor în conducerea eparhiilor erau „kliroshanii” - clerul care se afla la bisericile catedrale și la catedralele din orașele în care nu exista episcop. „klirosul” catedralei. a fost un consiliu permanent cu episcopul. În fruntea corului stătea clerul cel mai în vârstă – bătrânul sau protopopul „viceregе”.

Această formă de administrație diecezană și instanță nu a fost transferată Bisericii Ruse din Grecia împreună cu creștinismul. La acea vreme era în plină floare o formă de guvernare prin oficiali spirituali, fiecare dintre ei având o gamă strict definită de îndatoriri. Corurile sunt în mod firesc o formă de administrare în biserica de început. La cine trebuia să se adreseze episcopul, dacă nu către cel mai apropiat cler?

Informațiile despre kliros cu guvernatori în frunte datează din secolul al X-lea. Sub anul 988, cronicarul depune mărturie despre Sf. Vladimir: „Înființă o biserică și tot poporul boteza rușii și vicegerenții întregului pământ.” În carta Sfântului Vladimir sunt cuvintele: „Nu jignești tribunalul Bisericii sau judecătorul fără vicarul vicarului”. Lector Nestor în viața lui Teodosie din Peșteri menționează klirosul Sf. Sophia, care includea „preoții din Korsun desemnați să slujească la biserica zecimii din Kiev, conduși de Anastas Korsunyanin, numea în cronici preot, iar în sinopsis de la Kiev protopop. El a fost instruit să gestioneze veniturile Bisericii Zeciilor. Atunci, domnule profesor. Nestor spune că mitropolitul Joant. (1008-1035) „numește (la biserica Vyshgorod) ioni și diaconi și numește un prezbiter pentru ei.” În viața profesorului Avraam de Smolensk, scrisă între 1224-1237, bătrânul este numit proton

(sec. XV) se menționează o anumită participare a clerului la alegerea unui episcop. Dar după moartea episcopului, episcopii se adună să-l vadă pe mitropolit, iar acesta le anunță episcopia văduvă în prezența clericului – „cel mai bun cleric al său care există.”44 cel mai mare cleric44. La sfințirea episcopului participă „protopopul” și alți preoți ai clerului cu el44. Încercarea lui Stoglav de a restabili curtea străveche, conciliară a sfinților - curtea episcopului cu kliroshanii - nu s-a adeverit.

În Rusia Kievană, administrația bisericească și curtea episcopală prin kliros s-au păstrat și după secolul al XIII-lea. Erau coruri acolo în toate orașele mari din secolele al XV-lea, al XVI-lea și al XVII-lea.

Din secolul al XV-lea există informații despre Vilna, Kiev, Polotsk și Mstislav kliroshans. Dar cele mai detaliate informații despre kliros din Rusia de Vest aparțin secolelor al XVI-lea și al XII-lea. La catedrala din Vilna din 1509, formată dintr-un mitropolit, șapte episcopi și șapte protopopi-nahMestnkov, reprezentanți ai corurilor lor, s-a ordonat privarea temporară a parohiilor de preoții vinovați de abateri împotriva oficiului și a bunei predici. În cazul în care preotul nu se corectează, „atunci noi (episcopul) adunării cu aripile noastre, așa neoficial, nu avem poruncă să slujim ca preoți”44. Interogatoriul vinovatului a fost efectuat și de „colectarea”44 cu kliros. O semnificație similară a klirosului, ca conciliu sub conducerea unui episcop, poate fi văzută dintr-un document din 1511. Anul acesta, orășenii din Vilna i-au cerut mitropolitului Joseph Soltan să le permită să participe la inventarul proprietăților bisericii după moartea preoților. . Mitropolitul, sfătuindu-se cu corul, „s-a discutat cu cei spirituali ai noștri, cu tot corul bisericii catedrale”44. În 1539 , episcopul Macarie a compus din preoții din Lvov un consiliu pentru înființarea unui kliros în Lvov. Mai devreme, când era guvernator al Galiției, a hotărât toate treburile împreună cu clericii.

La catedrală, după consultarea cu leii

tine minte Episcop de Smolensk Ignatie „o chemare și un singur din aripa sa cinstită a primului de la cel mai bătrân protopop numit George44 .. Se pare că numele protopop la acea vreme era îmbinat cu primatul puterii, și nu numai cu cinstea.

În secolele al XI-lea și al XII-lea există dovezi ale existenței klirosului la acea vreme la Kiev, Novgorod, Berestov, Vyshgorod, Bogolyubov, Vladimir pe Klyazma, Rostov și Smolensk. Informații despre activitățile klirosului, drepturile și îndatoririle lor și atitudinea față de episcopi până în secolul al XIII-lea. deloc conservate. Este posibil ca cu acele simple relații patriarhale, care au fost la început între episcopi și cler, să nu existe o reglementare a drepturilor și îndatoririlor corurilor.

Din secolul XIII. au fost păstrate, de asemenea, date privind gama de activități ale kliros. La Catedrala din Vladimir (1274) s-a dat următorul decret: „Așa cum am pus-o eu (mitropolitul Kirill) în mitropolie, să fie în toate episcopiile: da, ia clerul din grivna de la preoție și din diaconatul din ambele44. Mai departe, în mesajul episcopului de Vladimir către fiul lui Alexandru Nevski (sfârșitul secolului al XIII-lea), citim: „Vezi, fiule de prinț, ce mari prinți au fost, străbunicii și bunicii tăi. . . a împodobit biserica lui Dumnezeu cu coruri ... și curți bisericești44 și după lista de obiecte de curte bisericească din hrisovul Sf. Vladimir: „dar asta este dat de kliroshan să ceară. Din aceste date este clar că kliroshanii au luat parte și. în chestiunile administrative referitoare la hirotonirea în preoţie şi în instanţă în problemele de competenţa bisericii.

În secolul al XIV-lea, clerul își pierde importanța în administrarea și curtea bisericii, deoarece până la sfârșitul acestui secol, administrația și curtea bisericii erau deja în mâinile funcționarilor ierarhici seculari. Potrivit lui Stoglav, zecile judecau clerul

înaintea mitropolitului Petru, adică. mai devreme de 1308. În secolele al XIV-lea și al XV-lea există informații despre kliros – în sensul stărilor clerului orașului – în Ryazan, Pskov, Novgorod, Moscova și Vladimir. Există doar rămășițe din semnificația anterioară a kliroshanilor. În gradul de numire ca episcop

îndepărtați preoții, Macarie a aranjat un kliros, „cum au alți episcopi”. Această formă de administrare, comună în alte episcopii, a fost abandonată de mult la Lvov. Și mai devreme în biserica principală Sf. Mare Mucenic Gheorghe „în dreapta duhovnicească era lauda lui Dumnezeu, adică era cor ”. s-a hotărât: 1) Venitul bisericii catedrale în numele Sfântului Mare Mucenic Gheorghe se alocă pentru întreținere. a kliroshanilor; 2) la sfințirea unei noi biserici în regiunea Lvov, jumătate din venit se duce la episcop și jumătate la kliroshans, în timp ce sfințiți biserica veche, toate veniturile sunt transferate kliroshans; 3) duhovnicii slujește la catedrală săptămânal: duhovnicul succesiv este obligat să fie mărturisitor al ocrotiților săptămânii sale și primește șase bănuți pentru spovedanie, iar atunci când sunt numiți la preoție, duhovnicii care participă la serviciul divin primesc câte un ban; 4) din plata pentru magpie nu mai puțin de 10 bănuți – jumătate merge la episcop și jumătate la cler, cu o taxă mai mică totul merge la cler; 5) instanța în toate chestiunile care țin de competența bisericii se efectuează de către episcop împreună cu duhovnicii: „oricine are dreptul de nevoie duhovnicească” primește „chemare” în instanță de la episcop, iar în lipsa acestuia din vicarul și plătește șase groși pentru aceasta; 6) la sfințirea bisericii din parohia unui duhovnic și la hirotonirea în preoție a fiului de duhovnic, episcopul nu trebuia să plătească; 7) după moartea unui episcop, administrația bisericească și treburile curții sunt în sarcina clerului, împreună cu „doamnele pământului” și „doamnele orășenilor din Lvov”. Când un nou episcop intră în catedrală, ei dau socoteală despre administrarea bisericii și proprietățile bisericii; 8) în cazul unei abateri a unui cleric, episcopul îi poate interzice să slujească, până la hotărârea definitivă a cauzei în conformitate cu regulile canonice, și 9) „dar episcopul nu poate alege un vicar, după ce a convertit un cleric, ei poate ajuta stăpânul, iar stăpânul îl poate binecuvânta”.

Acest document este de mare importanță deoarece o astfel de aranjare a klirosului era omniprezentă în mitropolia Kievului: „cum au alte episcopii.” 6 ani, la Catedrala din Brest în 1590 și în 1634 la Lvov.

Din secolele al XVI-lea și al XVII-lea există dovezi ale existenței klirosului la Kiev, Novgorod, Gorodnya, Vilna, Polotsk, Mstn-Slavl, Vitebsk, Mogilev, Vladimir, Kholm, Pinsk, Lutsk, Nzhyn, Persmysh-l, în Cernihiv. eparhie, în Baturin și în alte orașe. Kliroshanii, conduși de protopopi-deputați, se aflau și în acele orașe în care nu exista reședința episcopală. Districtul, supus jurisdicției lor, a primit apoi numele de protopopia. Corul era format din 5 până la 8 membri. Au fost

aleși din diferite parohii ale orașului. Un exemplu de participare a clerului în problemele hotărâte de episcop poate fi curtea spirituală a episcopului lui Vladimir Teodosie privind invaliditatea celei de-a doua căsătorii încheiate de Vasily Zagorovsky, un castelan din Bratslav, cu prințesa Chortoryskaya în timpul vieții lui. prima lui sotie. Procesul a avut loc în 1583. Mai întâi, chestiunea a fost raportată mitropolitului. Kievan: „Părinte Mitropolit, după ce s-a așezat pe asta cu toate aripile sale, înțelegând din ambele părți, cu un act de moravuri, a învățat că, iar viața de dreapta nu ține de curtea milei sale.” S-a hotărât. pentru a trimite cazul la examinarea episcopului de Vladimir. e episcopul de Kholomsk și a duhovnicilor săi prin numirea regelui. Episcopul de Vladimir a condus un interogatoriu părților interesate în chestiune. O parte a susținut că nu a existat divortul de prima sotie;regele a recunoscut ca legala cea de-a doua casatorie.Partea nemultumita a cerut un termen de apel de patru saptamani.In plus, reprezentantii tarii nemultumite au intrebat: sunt clericii de acord cu decizia episcopului si daca la instanta s-au citit acte care dovedesc ca nu a existat divort de prima sotie?

Biblioteca „Runivers”

241

Kliros.—Klir.

242

clericii lui Dimir au răspuns că sunt de acord cu hotărârea episcopului, dar că nu au fost citite actele menționate. Reprezentanții au cerut să-și noteze cuvintele. Episcopul de Kholmsky și clericii săi nu au fost de acord cu decizia și au cerut să noteze ce sa întâmplat. Prințesa Zagorovskaya l-a chemat mai târziu pe regele kliroshanilor Vladimir pentru a fi judecat în această chestiune. Ei au refuzat să se prezinte pe motiv că aveau asupra lor „judecătorul și păstorul mai marelui lor spiritual”.

Clerul a luat parte la rezolvarea diferitelor întrebări nedumerite. În 1591, episcopul Meletiy al Vladimir, cu ocazia urcării de noi membri la frățiile vnlensky și Lvov, a făcut următorul ordin: dacă în ceea ce nu au înțelegere, „să întrebe despre acest raționament cel mai adevărat al ierarhului catedralei. ." 1544 Lviv kliroshans a primit În 1588, Episcopul de Vladimir, împreună cu corul, a luat măsuri pentru a îmbunătăți Biserica Catedrală Vladimir și a înființat o școală atașată acesteia. despre stabilirea calmului și a păcii în biserică.

Clerul a luat parte la gestionarea proprietății bisericești. După moartea unui episcop, au făcut un inventar al proprietăților bisericești și au gestionat-o până la numirea unui nou episcop. În cazul decesului unui preot, clerul a făcut și un inventar al proprietății bisericești. În 1608, episcopul desemnat de Lvov, Ieremia, a dat obligația de a păstra drepturile străvechi ale corului și, printre altele, a întocmit un registru al tuturor clericalelor și episcopale, proprietăților și bijuteriilor — și un „registru cu mâinile semnate și pecetea clerosanului lor și locul nostru fals episcopal la biserica minții capitale: iar în spatele cheilor lor clerosansky bucurie și cu ei o stăpâniți.

Se pare că deja în secolul al XVII-lea. protopopii, care stăteau în fruntea corurilor, au preluat treptat puterea în propriile mâini și au început să hotărască individual lucrurile. Numele klirosului a fost înlocuit cu numele protopopiei. Și numele în sine mărturisește deja acest lucru

la au fost hotărâte de protopop, și nu de kliros, ca înainte. În eparhia Harkov, arhiepiscopul Iosif în prima jumătate a secolului al XVIII-lea. a atras atenţia asupra faptului că singuri protopopii gestionează treburile. În scrisoarea mitropolitului Kievului. Timothy Shcherbatsky La 14 august 1749, noului protopop Stefan Mankovsky de Slutsk i s-a atribuit domeniul de aplicare al drepturilor și îndatoririlor sale, dar nu s-a spus nimic despre kliros. Din jumătatea secolului al XVIII-lea. protopopiile încep să fie înlocuite de guverne spirituale. Corurile de la departamentele ierarhice s-au orientat mai întâi către cancelarii sau scânduri de case, iar acestea din urmă din 1744 au început să se numească consistorii spirituale.

[Cm. articol chiar mai mic despre. A. I. Sitkevich „Krylos” și propria sa broșură: Krylos rusesc occidental și soarta lui în Biserica uniată până la mijlocul secolului al XVIII-lea, Grodno 1903].

V. Samuilov,

Clar. Cuvântul: κλήρος - cler înseamnă literalmente „lot”, „part, moștenit prin sorți”, iar în biserica creștină acest nume a început să fie numit cler în general sau parțial. Pregătirea pentru această utilizare a termenului a fost sensul în care a apărut în Noul Testament. Și aici a fost folosită în sensul de chemare la apostolat în sensul restrâns și larg al acestui ultim cuvânt. Cartea Faptele Apostolilor, care povestește despre alegerea lui Matia în locul lui Iuda trădătorul și indică faptul că primul a fost apostol, iar al doilea a devenit astfel, folosește (1, 17.27) în legătură cu Iuda expresia: „a primit sorți” (τον κλήρον), dar raport cu Matei: „a căzut sorți” (despre κλήρος). Aceeași expresie este folosită de Sf. scriitorii să desemneze apostolatul în sensul larg al cuvântului (Fapte 8, 21.26,18. Col. I, 12), să desemneze o stare specială, care era considerată ca un dar al harului divin și al alegerii. Cu toate acestea, toți creștinii erau numiți uneori prin același cuvânt printre aceiași scriitori, desigur, pentru că reprezentau un fel de popor ales dintre restul omenirii (1 Pet., 5, 3: „nu stăpâni asupra moștenirii – των κλήρων - a lui Dumnezeu") . Nu curând

mai târziu, cuvântul „clerul" a început să fie folosit pentru a se referi la persoanele consacrate slujirii altarului și bisericii. Nu găsim așa ceva, nu numai în vremurile apostolice, ci pe parcursul aproape întregului secol al II-lea. trecerea timpului, ideea și chiar

învățătura au devenit din ce în ce mai consolidate în biserică, că episcopii, în slujirea lor bisericească, sunt urmașii apostolilor și autoritatea lor; de aceea, când a fost necesar să se vorbească despre alegerea episcopilor, atunci în acest caz au început să folosească tocmai expresiile care în scrierile Noului Testament desemnau alegerea la slujirea apostolică în sensul restrâns și extins al cuvântului. Deci, St. Irineu de foarte multe ori, vorbind despre alegerea unei persoane la rangul episcopal, folosește expresia κλήρος și verbul derivat din aceasta. (Împotriva ereziei. I, 27:1, 3:3:3). Un scriitor antic face la fel

II , citat de Eusebiu (Ts. I. 3, 2: επίσκοπος κληρωΟήναι). Fără îndoială că foarte curând după aceea expresia „clerul” a început să fie folosită în aplicarea altor persoane care slujesc altarul și biserica, când era vorba de alegerea lor. Deci, St. Ciprian nu mai folosește rar expresia sufragium (în sensul de loturi), ca expresie cea mai potrivită atunci când vorbește despre alegerea acestor sau a altor persoane în funcții bisericești, nici măcar de gradele întâi (suffragium plebis, divina suffragi^, non humana suffragio se găsesc în multe dintre scrisorile sale). Când a devenit de la sine înțeles ca actul de alegere a persoanelor care se devotau slujirii bisericii să fie numite „cleri”, „ loturi” (și acest lucru s-a întâmplat, fără îndoială, chiar mai devreme de sfârșitul secolului al II-lea—), atunci era foarte firesc să începem, în general, să desemnăm totalitatea acestor persoane cu același nume — cu atât mai mult cu cât ideea unității slujirii episcopale și ecleziastice în general cu apostolatul creștin în sens strict și carismatic. ministerul secolului I părea să ofere motive suficiente pentru aceasta. În orice caz, atât scriitori orientali, cât și occidentali ai sfârșitului și începutului

al III- lea.Găsim expresia „clerul” ca denumire specială a unei persoane, conform

sacru pentru a sluji altarul si biserica. Clement Alexandrinul, cu o ocazie, vorbește despre numirea episcopilor și a altor persoane sacre de către apostolul Ioan, mai mult, aplicând cuvântul uz al timpului său, clasa acestui oraș de persoane numește direct κλήρος (Quis dives salvetur, cap. 42; în rusă nep. j * H. H, Korsunsky, p. 43). Același lucru îl găsim și la Tertulian. Întreabă odată: (De monogamia, cap. 12): „De unde sunt episcopul și clerul (clerus)? Nu este oare din mijlocul tuturor „(laicilor)? Fără îndoială, în cuvintele citate de Tertulian, episcopul nu se distinge de cler, ci este numit separat pentru o mai mare expresivitate a sensului pe care trebuia să-l exprime. : după ideea lui Tertulian, în conceptul de "clira" a intrat și episcopul; acest lucru reiese din faptul că, cu altă ocazie, desemnează întreg personalul conducerii bisericii cu cuvântul ordo (în sensul municipalității). autoritatile, senatul, care conducea treburile oraselor de provincie), si restul poporului vor invata de la el numele plebe.Si o astfel de impartire a bisericii in doua parti inegale - "clerul" (ordo) si "laici". " (plebs), - i se pare bazat pe o autoritate incontestabilă (differentiam inter sau di nem at pi e bem constituit ecclesia^ auctoritas: vezi De exhort. cast., cap 7).

În general, nu poate exista nicio îndoială că, cu cât personalul bisericii s-a remarcat mai mult din clasa laicilor și s-a înălțat deasupra acesteia, cu atât mai precis și mai clar s-a format statul

care a primit denumirea de „clerici”. Ce este un cleric în comparație cu un laic, acest lucru a fost destul de determinat până la mijlocul secolului al III-lea; în acest moment distincţia se face foarte clar. o linie revelatoare între cler și credincioșii simpli*. Să cităm un loc clasic din lucrările Sf. Ciprian. „Toți cei care au primit preoția lui Dumnezeu și rânduiți să slujească bisericii ar trebui să slujească numai altarului și jertfelor, să se angajeze numai în rugăciuni și cereri. Ei nu ar trebui să fie legați de legături și griji lumești. care, fiind ocupat de treburile lui Dumnezeu și spirituale, nu poate lăsa bisericile să se ocupe de treburile pământești pământești. Imaginea asta

Clar.

rangurile și îndatoririle erau respectate anterior în lege de către leviți: în timp ce cele unsprezece seminții împărțeau țara și luau comploturi în ea, tribul lui Levino, destinat să lucreze la templu, la altar și la slujbele divine, nu trebuia să participe la această diviziune; dar, lăsând cultivarea pământului în seama altora, trebuia să-i slujească numai lui Dumnezeu, dar pentru hrană și îmbrăcăminte să primească de la cele unsprezece triburi o zecime din roadele produse de pământ. Toate acestea au fost făcute după voia și rânduiala lui Dumnezeu, pentru ca persoanele angajate în slujbele divine să nu fie distrase de nimic și să nu fie nevoite să se gândească și să se deranjeze la treburile lumești. Același rang și ordine sunt respectate de cler (in clero) și astăzi: cei care sunt aleși în cler (ordinatione clerica) în Biserica lui Dumnezeu nu trebuie să fie distrași în niciun fel de la serviciul divin, să nu fie legați de cele lumești. griji și ocupații; dar ca frați, care trăiesc din daruri, ca să zicem, din zecimi din rod, ei trebuie să fie necruțători la altar și la slujbele sfinte, munciți zi și noapte, pentru faptele celesti și spirituale. Iar el nu merită să fie comemorat la altarul lui Dumnezeu în rugăciunile preoților care ar dori să desprindă din altar preoții și slujitorii bisericii (Creations of Cyprian, în rusă. Per. I, Kiev 1891, pp. 112-113: litera a 5-a). În cuvintele de mai sus, conceptul de clar este bine explicat și este desenat un tip de klprik. Nici o singură caracteristică esențială a fenomenului nu este omisă aici. Scriitorii ulterioare stabilesc mai precis legătura menționată mai sus dintre numele „clar” și acea expresie din Noul Testament κλήρος, care indica o chemare la slujirea apostolică. De exemplu, binecuvântat Ieronim spune: „clericii (clerici) sunt numiți așa fie pentru că aparțin sorții Domnului (sorte), fie pentru că Domnul însuși este lotul (sors), adică proprietatea clericilor*. (Creațiile lui Ieronim în rusă. Per. II, p. 60; scrisoare către Nepotsian, 49). Într-un gen similar, susțin alți scriitori. Fericire. Lui Augustin, titlul de „cleric” îi amintește direct de lotul prin care a fost determinată alegerea apostolului Makhti. „Clericii, credem,” spune el (Enarrai în Ps. 69, 19), „sînt numiți astfel pentru că sunt aleși în

 de grade bisericești, la fel cum Matei, numit de apostoli, a fost ales prin sorți.

Începând de la sfârșitul secolului al II-lea și de-a lungul întregului secol al III-lea, sfera conceptului de „clear” a rămas larg. Acest concept a îmbrățișat tot clerul superior, inclusiv episcopul și clerul, de exemplu. subdiacon, cititor, exorcist. Nu a fost așa după aceea. O diferență similară o găsim deja în secolul al IV-lea. Adevărat, unele monumente încă susțin tradiția secolului al III-lea. , dar alții încep să o evite. În primul rând, ar trebui să evidențiem regulile Conciliului de la Antiohia din 341 și Sf. Vasile cel Mare. În canonul al unsprezecelea al acestui sinod citim: „dacă vreun episcop, sau presbiter, sau în general vreunul dintre clerici îndrăznește”, etc. Este clar că aici toate persoanele care slujesc altarul și biserica sunt aduse sub conceptul de cler, cum era cazul înainte. Același lucru îl găsim în regulile lui Basil v. El scrie: „despre cei care sunt în cler, regulile sunt stabilite indiferent (adică în mod egal), fie că sunt într-un grad (se înțelege - ierarhic) fie dacă sunt într-o slujire care nu are hirotonire* (dreapta. 51). Din conceptul de cler de aici, nimeni nu este exclus nici din numărul persoanelor care au primit sau nu au primit hirotonire. Vedem o tendință diferită în alte reguli din același secol IV. În ele, nici episcopul, nici preotul, nici diaconul nu sunt socotiți în rândul clerului: doar clerul a început să se numească clerici. În 24 de drepturi, Sinodul de la Laodiceea (la sfârșitul secolului al IV-lea) spune: „nu se cuvine unui consacrat, de la presbiter la diacon, și apoi oricui din treapta bisericească (εκκλησιαστικής τάξεως, numirea a unui cler) chiar și subdiaconilor sau cititorilor b* etc. Or, „nu este corect ca persoanele sacre sau clerici să fie vrăjitori” (prav. 36); „Preoții sau clericii nu trebuie să călătorească fără scrisori canonice* (dreapta 41).

În Occident, la momentul luat în considerare, o asemenea reducere a sferei conceptului de cler se regăsește în regulile, cel puțin, ale Sinoadelor de la Cartagina. Iată, de exemplu, cum încep să fie exprimate aceste reguli: „se stabileşte că atunci când preoţii şi diaconii

dând informații despre ordinele lui Iulian îndreptate împotriva Bisericii creștine, el spune (D'. I. 5, õ) că el - Iulian - „clericii (κληρικούς) lipsiți de toate libertățile, onorurile, au abrogat legile emise în privința lor. „Și aceasta scriitor, când vorbește despre legi, aduce sub conceptul de „cleric” toți clericii și duhovnicii. Dar atunci o astfel de utilizare a cuvintelor: „clar" și „clerici" - în sens larg - iese din practică. Găsim și mai puține urme în istoria folosirii acestor cuvinte în sens restrâns și de bază. Aceasta este parțial de înțeles: aceste cuvinte aveau anterior un sens impunător, - și ar fi ciudat dacă, pierzându-l, ar obține sensul opus. Dar, așa cum am spus, există încă cazuri de astfel de utilizare a acestor cuvinte, poate sub influența regulilor de mai sus ale conciliilor din Laodiceea și Cartagina.Deci în codul lui Iustinian există o distincție clară între „preoți” (probabil în sensul persoanelor ierarhice în general) și

„clerul simplu” (Ll. Sokolova, op. . cit., p. 27).clerul (prav. 77), pentru acest sinod, gradele bisericești și stările sunt prezentate în această ordine: episcop, presbiter, diacon, numărat în cler și laici (prav. 80).

În loc de înțelegerea expresiei „clar”, despre care tocmai am vorbit, în biserică i intră în uz și este aprobat de noul

; τϊ ptttpttlttil lll ing l i < g tgli o ttto tlti t τνσ tt

și alți clerici inferiori se plâng de curtea] a doi episcopi, „etc. (prav. 37). : Aici, persoanele de sub diacon sunt numite cler (evident, subdiaconi, cititori etc.). În același sens, suntem vorbind despre întrebarea noastră și în canonul al 40-lea al acestui sinod: „.se hotărăște ca dacă vreun cler și diaconi nu se supun de doi episcopi” și așa mai departe. Aici diaconul iese în evidență dintre cler și cu atât mai mult persoanele de cele mai înalte grade ecleziastice. Găsim o astfel de idee a clerului în regulile de mai sus ale „oborovului” laodian și cartaginez, adică îngust și jos.

Trebuie spus, totuși, că nici conceptul larg, nici cel restrâns al clerului nu a fost reținut în uzul ulterioar al bisericii. A fost înlocuită cu un concept care constituie, ca să spunem așa, mijlocul în raport cu cel dintâi. Să-l înțelegem pe cel care l-a exclus pe episcop, principalul său component, și i-a îmbrățișat pe ceilalți membri ai clerului. Totuși, alături de aceasta pentru un timp și mai lung sau mai scurt, parcă ca o relicvă, au existat idei despre cler în formele anterioare pe care le-am explicat mai sus. Conceptul de cler, în sensul totalității tuturor persoanelor ierarhice și neierarhice care slujesc altarul și biserica, a fost cel mai întâlnit în actele legislative civile. Un exemplu de astfel de utilizare a cuvântului „clerul” este dat de Constantin cel Mare, care a emis o lege în 313 (în Eusebiu C. I. 10, 7), prin care clerul creștin era scutit de îndatoririle publice. sensul altarului și fără excepție se numesc „clerici”, cu slujitorii de altar ai bisericii, dar pentru care se reține că aceste persoane și „de obicei cu excepția episcopului. folosește expresia „clerici” έπονομά^ειν. ειώ&ασιν). | catedrala din Calcedon.

În mod asemănător s-au exprimat și s-au împărțit, astfel încât nici episcopul, nici clerul să nu aibă alte acte legislative din secolul al IV-lea. Cum s-a ocupat el de treburile lumești "se știe, persoane care slujesc altarul și biserica, (dreapta. 3); sau:" Părinții episcopi sau clericii-legi au fost scutiți de așa mai departe-.kah, trecând dintr-un oraș la alta, numită obligaţii curiale. B1 definit" (dreapta. x). Este evident că în astfel de cazuri ei, ca în sensul de mai sus al acestor reguli, conceptul de „clerici” din legea lui Constantin V. include pur și simplu episcopul. Dar, fără îndoială, ei sunt numiți „clerici” (clerici. Vezi prof. .

. pe de altă parte, sub numele de „clerici”

pl. P. Sokolova, Proprietatea Bisericii, aici ne referim la clerul inferior, căci într-un canon (10) al sinodului scrie: „a nu îngădui clerul într-unul.

Dreptul în Imperiul Greco-Roman, Novgorod

1896, p. 260). Istoricul Sozomen, ne-.

şi în acelaşi timp să fie înscris în bisericile din două cetăţi şi în cea în care a fost hirotonit la început şi în cea la care a trecut.. Sinodul al şaptelea ecumenic argumentează în mod asemănător. Ai dreptate. 16 spune: „Orice lux și orice podoabă sunt străine de slujba preoțească. Prin urmare, episcopii și clericii care se împodobesc cu haine magnifice etc. Aceasta înseamnă că episcopul nu este inclus în conceptul de „cler”. În același sens, expresia „clerul” se regăsește mai târziu printre canoniștii Zonara și Balsamon (de exemplu, la interpretarea dreptului al 11-lea al Sinodului Antioh și al dreptului al 23-lea al Laodiceei). Același mod de exprimare este asimilat de legislația civilă a Imperiului Grec. Împăratul Heraclius (în anul 612) introduce un toiag în biserica sofiană și spune: „numărul clericilor bine prevăzut și recunoscuți de patriarh și noi încuviințăm”, iar apoi sunt enumerați preoții, diaconii, subdiaconii, cititorii etc. (ZacAanaMnsGraecoromCollect.I, roman. 22). Împăratul Alexei Comnen îi numește pe toți „angajații marii biserici” în egală măsură „clerici” (Pl. Sokolova, op. cit, p. 266). clarificat *).

Având în vedere acest lucru, când Rusia a adoptat creștinismul, ideea de

1) Trebuie admis, însă, că uneori există excepții de la această regulă generală. De exemplu, în așa-numitul. În Statutele generale ale Bisericii din Constantinopol, când se indică „compunerea personală a adunării electorale” (în cazul în care se alege un nou patriarh), citim: „din cler sunt membri ai Sfântului Sinod cu restul mitropoliții care se află în prezent în capitală (Constantinopol).” În același monument legislativ, atunci când definește „relația patriarhului ecumenic cu sfântul sinod”, se spune: „patriarhul, ca cel mai înalt conducător spiritual și cap al tot ceea ce este subordonat tronului ecumenic, este obligat clerului”. etc. (Prof. I. II, Sokolov, Biserica Constantinopolului în secolul al XIX-lea Sankt Petersburg 1904, p. 761. 764). În cazurile pe care le-am citat, în primul - sub denumire

„clericii” sunt înțeleși în mod clar ca episcopi; în al doilea, denumirea de „clerici” se referă la membrii sinodului, de unde episcopii, din care este format sinodul din Biserica Constantinopolului.

cler, ca o combinaţie de slujitori ai bisericii altar şi non-altare, cu excepţia episcopului 1). În biserica noastră, episcopul nu a intrat în mod firesc în această idee, cu atât mai ferm înrădăcinat obiceiul de a alege episcopii dintre monahi. Cu toate acestea, în țara noastră, cuvântul „cleric” nu are o largă răspândire și aplicație. Denumirea „cleric”, pe care am adoptat-o pentru a desemna personalul sfintelor

biserici, l-a scos aproape complet din uz. Acest cuvânt este folosit doar ocazional în limba oficială (afirmații clare). În Occident, cuvintele: cleric-kal, cli(e)ricalism au primit un sens nefavorabil [vezi. „Clerical”, etc. deasupra coloanei. 58-61]; se găsește uneori și la noi, dar pentru aceasta nu există acele temeiuri, care sunt în Occident. Căci nu avem direcții politice inspirate și susținute de cler. în propriile interese, așa cum a fost și este în Occident în catolicism [vezi articolul „Clericalism”].

Este dificil de indicat literatura specifică relevantă pentru întrebare [dar cf. în W. Smith şi S. Cheetham în Dictionary of Christian Antiquities. eu, p. 396-397; F. Lichtenberger. Enciclopedia III, p. 228-229; Wetzer und Welte, Kirchen-lexikon IIP, Sp. 537-547; F, X, Kraus,IKЖK Encyklopadie der christlichen Alterthümer

li, S. 215-219; Prof. Anunț. Harnack, Entste-hund und Enfwickelung der Kirchenverfa-sung und des Kirchenrechts Jn den zwri ersi* n Jahrhunderten.. Lpzg 1910; f Prof. Al.P., Lebedev, Clerul vechii biserici episcopale (de pe vremea apostolilor până în secolul al IX-lea): eseuri istorice în Colecția lucrărilor sale - vol. X, Sankt Petersburg. 1905. Prof. V.N., Mashshchyn, Dispozitivul bisericii creștine în primele două secole, Sergiev-Po-sad 1909].

Al. Lebedev.

Cleet. — După ce s-au întors din captivitatea babiloniană sub Neemia, fiilor lui Israel li sa dat o obligație scrisă de a acționa în orice, conform Legii lui Dumnezeu. Această obligație a fost sigilată și semnată de reprezentanți ai poporului: - prinți, preoți și

1) Totuși, în manualele de drept bisericesc, conceptul de cler include episcopul și episcopul (Prof. I. S. Berdnikova, Curs de drept bisericesc, Kazan 1888. p. 40).

levitov. Printre persoanele care au semnat obligația și și-au atașat sigiliul acesteia s-a numărat și Levitul Clitus, numit de Ney. 10, 10.

Prot. N. Eleonsky.

Klitin Alexander Mikhailovici, maestru, profesor de teologie la Universitatea Imperială Novorossiysk și rector al Bisericii Alexandru Nevski de la aceeași universitate. Fiul inspectorului școlii teologice din Belarus, provincia Smolensk, Mihail Semenovici Klitin, s-a născut pe 22 octombrie. 1860; a fost crescut la Școala Teologică și la Seminarul Smolensk, de unde, la sfârșitul cursului în 1880, cu titlul de student, a fost trimis în contul de stat pentru admiterea la Academia Teologică din Moscova. Adoptat pentru sprijin guvernamental, a fost repartizat la catedra teologică și a absolvit cursul de științe

academice în 1884 cu gradul de candidat la teologie și cu dreptul de a concura pentru o diplomă de master fără noi probe orale. Din 1884 până în 1889, Alexandru Mihailovici a predat greacă la Școala Teologică Sevsk, provincia Oryol. La 13 februarie 1889, la o dezbatere publică, și-a susținut disertația depusă pentru o diplomă de master (ale cărei recenzii oficiale au fost susținute de prof. Ap. Pavel lui Timotei și lui Tit", iar în același an a fost aprobat de Sfântul Sinod ca maestru de teologie; Prin ordinul procurorului-șef al Sfântului Sinod din 11 mai aceluiași 1889, a fost transferat la catedra de teologie dogmatică, de bază și morală în spiritul Kievului. Seminarul. 29 apr. În 1893, prin hotărârea mitropolitului Ioan Alexandru Mihailovici, a fost numit în postul de duhovnic al Corpului de cadeți din Kiev, iar în perioada 15-16 mai a primit gradul sfânt. La 24 octombrie 1900, cu binecuvântarea lui Teognost, Mitropolitul Kievului, prin ordin al ministrului Învățământului Public, a fost numit profesor de teologie la Universitatea Imperială Novorossiisk și rector al bisericii universitare, funcție în care rămâne în această funcție. zi. În 1903, autoritățile universitare l-au trimis în străinătate pentru studii științifice (în

Germania și Franța). Pe lângă Universitate, Rev. A. Klitin citește prelegeri despre teologie și la cursurile pedagogice pentru femei din Odesa.

Peru despre. Klitina aparține următoarelor lucrări științifice și literare: 1) Autenticitatea mesajelor Sf. Ap. Pavel către Timotei și Titus, Kiev 1888; 2) Timpul nostru și sinuciderea, Kiev 1890; 3) Rezultatele secolului XIX, Kiev 1899; 4) Relația științei teologice cu sarcinile universale ale umanității divine, Odesa, 1901; 5) În memoria lui N. V. Gogol și V. A. Jukovski, Odesa 1902; 6) Probleme contemporane ale științei teologice occidentale în legătură cu natura predării ei la departamentul universitar, Odesa 1904 (raport de studii în timpul unei călătorii de afaceri în străinătate); 7) Cursul cunoștințelor teologice în principalele sale prevederi, Odesa, 1905; 8) Semnificația științifică și pedagogică a problemelor teologiei moderne, Odesa, 1905; 9) Cuvânt despre prima pasiune, Odesa 1905; [10) Un scurt cuvânt despre personalitatea religioasă a timpului nostru; 11) Despre formele istorice de înțelegere a creștinismului asupra falsei sarcini a predicării creștine. Odesa 1905; 12) 0 predarea moravurilor creștine ale Bisericii Ortodoxe în instituțiile de învățământ secundar ale Ministerului Învățământului Public, Odesa 1909; 13) Cinci cuvinte, Odesa 1909; 14) Personalitatea divinității și disteleologia lumii: despre chestiunea esenței creștinismului, Odesa, 1909; 15) Societatea educată germană și știința teologică, Odesa 1910]. În plus, o. A. M. Klitin a mai publicat câteva articole, note bibliografice și discursuri (înainte de începerea prelegerilor, pentru noul an, înainte de giulgi etc.) în jurnalele Notele lui Imner. Universitatea Novorossiysk „(din 1901) și „Revista Ortodoxă" (1890-1893). participarea prin lucrările lor și la „Enciclopedia"].

Sfânt N. V. P—v.

Klitin Pav. (Episcopul Tihon, ț 19-3): vezi „Enc." III, 601.

Tatăl Klit - vezi. „Anaklit" 1 în „Ann".

altă predicare, administrarea bisericii [politica și teologia bisericii.

Spiritul raționalismului, care se răspândise în viața bisericească a lui Schwerin înainte de Kleophot, a trebuit să cadă sub loviturile predicii sale, însuflețite de credință arzătoare. Qliphoth, deja la bătrânețe, a știut să atragă biserica locală, catolică, la catedrala sa. Pe lângă eseuri mici care servesc direct în scop de edificare, despre activitățile sale de predicator,

în 1904 de Duchenne și publicat de Vati-Duvedicheskop Literature, kapom official list, papa]. |«pua/»tW

Klit, -tată, - Klifot.

I, 647 [Enciclopedia Catolică IV, | predică , biserică

R. 54-55. La 16 martie (N.S.), 1907, la Academia de Religie Catolică din Roma, sub președinția noului său președinte, Cardinalul Rampolla, a avut loc o ședință deschisă în cadrul căreia savantul iezuit Rigneri a citit un raport: „Sunt chipurile Papa Clitus diferit (76 -88) și Papa Anaklit? „Vorbitorul a rezolvat această problemă controversată a științei istorice într-un sens pozitiv, demonstrând că

Anaklit a existat cu adevărat și că (cinci culegeri de predici mărturisesc că el nu trebuie confundat cu Kleit. Raportul-|dey care a apărut în opt volume chik a considerat necesar ca numele „între 1841 și 1859, și care pentru-Anaklit a fost introdus în nyalul corectat, un loc remarcabil în cel mai nou pro-, datorită clarității, corectitudinii vorbirii și bogăției de gânduri, care vizează apărarea lăută-Klifot, - Theodor Friedrich Detlof, rapiță.

Doctor în teologie și filozofie, este ¡ Dar și mai semnificativă a fost activitatea uneia dintre bisericile luterane proeminente - Kliphoth în domeniul administrației bisericești, figurile de prim rang care au fost numite student Fried - clădirea în decadență a bisericii luterane din Rich. Franz II, Marele Duce de Mecklin - în secolul al XIX-lea. Klifot s-a născut la 18 ianuarie 1810 la Kerhov, în Mecklenburg, înainte de a deveni conducătorul bisericii, unde tatăl său era atunci pastor. În participare activă la dispozitivul noului Meklin-1829-1832. a studiat teologia | biserica locală burg. Noua carte din Berlin și Rostock se afla la acea vreme sub influența lui Schleiermacher, Leander, Gengstenberg și mai ales a filozofului Eduard Schmidt din Rostock. După ce a petrecut ceva timp ca tutore acasă, în 1833 a fost numit tutore al Prințului Wilhelm, iar din 1837 a fost tutore al lui Friedrich Franz, Prințul Moștenitor al Marelui Ducat de Mecklenburg-Schwerp. Numit în 1840 ca pastor în Ludwig-Slust, Klifot a fost deja numit superintendent la Schwerin în 1844, iar în 1849 membru al comisiei bisericești care a lucrat la organizarea unei biserici independente din Mecklenburg; din 1850 a fost membru al Consiliului Suprem al Bisericii, iar din 1886 a

fost președintele acestei cele mai înalte autorități bisericești din Schwerin. Qliphoth a murit în 1895.

Ca persoană bogat înzestrată și energică, Qliphoth a făcut o mulțime de lucruri importante și remarcabile în diverse domenii ale activității bisericești: în zona de

testele de examinare și noile Reguli sinodale (1841), ambele urmărind același scop – reînvierea și reînnoirea clerului, înfundat în cea mai mare parte în raționalism – erau în esență treaba lui. Ca membru al noii comisii de probă, a putut să-și pună în practică gândurile, în ciuda opoziției cu care s-a întâlnit din partea maselor needucate, precum și din partea semi-educați și educați ai comunității bisericești. Dar din momentul numirii sale ca Superintendent al Schwerin și mai ales după intrarea sa în Suprem. Biserică. Consiliu, Klifot a fost un adevărat revivalist și conducător al vieții bisericești din Schwerin, unde a suprimat raționalismul, s-a ocupat de exaltarea și iluminarea clerului, precum și de eliberarea bisericii de dependența seculară copleșitoare.

Qliphoth a fost un alt dintre cei mai activi politicieni bisericești. A luat un rol înflăcărat în modern

lui mișcarea bisericească și cu toată râvna s-a dedicat activităților în favoarea întăririi influenței și păstrării sferelor de activitate ale bisericilor luterane germane, având grijă și de menținerea unei legături vie între ele . Toate aspirațiile care aveau ca scop îmbunătățirea ordinii liturgice și corectarea cărților liturgice luterane au găsit întotdeauna în el un sprijin puternic și asistență pentru implementarea rapidă. Legat de acest subiect de alcătuire a stâncii: „Ordinul inițial de cult al Bisericii Luterane” (1847) și „Opere liturgice” s-au dovedit a fi afectate pe scară largă de foarte multe domenii ale vieții bisericești luterane. lucrări (inclusiv în viziunea larg răspândită și prima), care au apărut.în opt volume în anii 1854-1861 (I - nuntă, înmormântare, hirotonire și confirmare; II - mărturisire și îngăduință; III - confirmare; IV - VIII - un complet înfățișarea evoluției ordinelor liturgice de la începuturi până în zilele noastre), este unul dintre cele mai remarcabile fenomene din domeniul teologic al tuturor timpurilor și este o sursă din care teologii luterani își trag întotdeauna și pe care niciun student al domeniului liturgic nu poate trece. de.

Alături de aceste lucrări, nu mai puțin importante pentru Biserica Luterană au fost relațiile personale pe care Klifot le-a întreținut cu toți reprezentanții și apărătorii celebri ai bisericii, care sunt: Harles, Bekk, Kanis, Delich, Tomazy, Gefling, F. Hoffmann, Gruneizen. , Petri, Münchmey -er, Wilmar, Victor f.-Strauss, Keil, Gardeland, Goleman, Fetzer, Naumann, Besser, Vollert, M. Frommel, Crabbe,

Philippi, Walter, Shpet, Frpchel, în sfârșit, mai ales Dickhoff și Luthardt.

O semnificație importantă pentru viața bisericească a luteranismului a fost însoțită de participarea lui Kliphoth la „Consiliile generale luterane”, ulterior în rolul de conducător al acestor consilii, care au avut ca scop protejarea și promovarea cauzei luterane, și care, începând din 1849, din 1868 au fost adunate în mod regulat și au avut loc la Hanovra, Leipzig, Nürnberg, Schwerin, Hamburg și în final din nou la Hanovra.

După moartea lui Gerles, vechimea în rândul conducătorilor bisericii luterane a trecut în mod natural la Qliphoth și președinția sa la consilii, de exemplu. Leipzig, care era o expresie a acestei vechimi, a fost o evaluare firească a meritelor sale pentru cauza luterană.

Activitatea bisericească a lui Qliphoth a fost însoțită de muncă teologică plină de viață. Qliphoth a încercat mai întâi istoria dogmei; pentru lucrarea sa: „Introducere în istoria dogmelor” (1839), a primit diploma de doctor în teologie oferită de două facultăți în același timp, dar mai târziu a abandonat opiniile exprimate în această lucrare originală, precum și în lucrarea publicată în 1844. Theory of Cult”, care lucrările ambele poartă urme ale părerilor lui Schleiermacher. Acest lucru s-a întâmplat din cauza faptului că a trecut în tabăra luterană pozitivă. Dar aici el nu aparținea niciunui separat al așa-zisului.format în anii patruzeci ai secolului al XIX-lea. „şcoli". Qliphoth a păstrat în toate privinţele o poziţie independentă în apărarea învăţăturii luterane împotriva tuturor neologismelor din ştiinţă şi împotriva tuturor aspiraţiilor unioniste în domeniul vieţii bisericeşti. Împotriva liberalismului bisericesc şi politic strâns legat de acesta, Qliphoth a luptat literar în polemica sa. eseu împotriva lui Goettinger și, mai important, au fost articolele polemice în care subiectivismul lui Hoffmann a fost ales ca subiect de critică și luptă și care a apărut ca o retipărire separată în 1860. în care aceste articole au fost plasate pentru prima dată și care a fost publicată de Kliphoth, mai întâi . impreuna cu Meyer, iar mai tarziu cu Dikgoth, contine in general multe si foarte valoroase lucrari ale condeiului lui Kliphoth.Cele mai importante sunt cele care privesc simbolismul numerelor Sfintei Scripturi.o lucrare exegetica solida, care singura ar putea face deja din autor un nume de onoare în știința teologică: acestea sunt comentarii la carte. etc.

Zaharia (1862), Dezekiel (1864-1865), Daniel (1868) și Apocalipsa Ap. Ioan (1874).

Luteranismul îi este îndatorat și lui Qliphoth pentru lucrările care stau în legătură între ele, deși în timp, și la prima vedere și în esență, sunt departe unul de celălalt. Acestea sunt cele Opt Cărți

despre Biserică. al cărui prim volum, cuprinzând patru cărți, a fost publicat în 1854 [despre acest eseu, vezi prof. protopop E. II. Akvilonova, Biserica: definiții științifice ale Bisericii și învățătura apostolică despre ea ca trup al lui Hristos, Sankt Petersburg. (nepublicat) volumul primei sale lucrări.Nu peste tot în luteranism prima lucrare este recunoscută, unii găsind în ea chiar urme ale catolicismului.Dar în orice caz, această lucrare ar trebui creditată cu faptul că în doctrina Bisericii ea dă o idee a legăturii vie dintre Capul Ceresc al Bisericii, Hristos și cu trupul Bisericii de pe pământ și cu mare energie apără ideea creșterii și păstrării Bisericii cu ajutorul influenței divine”. prin cuvânt și prin sacramente", spre deosebire de ideea unei uniuni legale și principiul „o comunitate izolată de sfinți". Dar de și mai mare valoare este „Eshatologia creștină" a sa. În această lucrare, credința pozitivă, realismul sănătos și prudența, păstrate pe parcursul întregii lucrări, sunt combinate armonios. Multă vreme va fi una dintre lucrările importante îndreptate împotriva necredinței, spiritismului și viselor eshatologice.

Literatură. „Allg.-evang. luth. Kirchenzeitung" 1883, Nr. 19, S. 439 și urm. 1895. Nr. 10-15. „Meklenb. Kirchen. und Zeitblat". 1894. Nr. 28, S. 548 urm. 1895, Nr. 6, S. 97 urm. Kirchliches Handlexikon v. Meusel: ,.hlie-foth“. Herzog-Hauck, RE. X3, 566-575 , [7D Lichtenberger, Enciclopedia XIII, 109.] Preot I. Bobotează.

Mănăstirea Klobukov Nicolae este situată în orașul Kashin, provincia și eparhia Tver. Întemeierea sa, conform tradiției,

Teologic Ents. vol. XI.

se referă la tabelul XIV. Referitor la numele mănăstirii, există, de altfel, un original? o explicație conform căreia această mănăstire a fost întemeiată, parcă, pe locul în care a căzut gluga din capul Sf. Ioan de Novgorod în timpul călătoriei sale cu barca în orașul Ierusalim. Unul dintre tunsorii acestei mănăstiri a fost călugărul Macarie, care s-a retras ulterior de aici și a întemeiat Mănăstirea Kalyazin. În Mănăstirea Klobukovsky există încă o mică chilie din lemn a Sf. Macarius. În mănăstire i se atribuie și construirea unei mici fântâni în apropierea mănăstirii, precum și întemeierea unei mori pe râu. Kashinka. Odată cu eliminarea prep. Macarie de la Mănăstirea Klobukov face legătura între tradiția mănăstirii și numele râului Vonzha (a ieșit). Începutul bunăstării materiale a fost pus de fiul lui Ioan al III-lea, Yuri Dmitrovsky, care a acordat pământ mănăstirii cu țărani. Biserica catedrala a manastirii in numele Sf. Nicolae Făcătorul de Minuni a fost construit în 1671 pe cheltuiala soților Anisimov, care au fost îngropați în această mănăstire. Templul în numele Sfintei Treimi a fost construit în anul 1684. În 1764, această mănăstire a fost clasată drept supernumerară. În 1869, soția negustor Kashino A.V. Vannikova a contribuit la mănăstire cu 63.000 de ruble. pentru ca stareţii mănăstirii să aibă rang de arhimandrit. În templele mănăstirii se aflǎ destul de multe icoane din secolul al XVII-lea, iar în chilii s-au păstrat portrete. Patriarhul Nikon și Sf. Dimitrie de Rostov.

[Cm. și S. A „Arkhangelov, Descrierea Mănăstirii Kashinsky Nikolaev Klobukov, Tver 1898].

Vl. Kolosov.

Klobuk este numele husei propriu-zise din țesătură creponată, purtată de călugări pe kamilavkas și care se termină la spate cu trei capete lungi, iar apoi întregul capac al capului, format din kamilavkp și crep. O semnificație similară este asimilată acestei expresii în monumentele atât din bisericile rusești, cât și din cele grecești. Și anume, în consecințele schemei mici, adică mantaua, se spune că după îmbrăcarea mantiei, o kamilavka și o glugă, sau „o rochie kamilavka, să

p 9

Biblioteca „Runivers”

259

Klobuk.

260

Cunoscută inițial sub denumirea de „maphoria” (cuvânt corupt-abreviat de la ώμοφόριον - o coafură care ajunge până la umeri), gluga a fost una dintre hainele monahale din cele mai vechi timpuri - este deja menționată în hrisovul lui Pahomie cel. Mare (f. prof. P, S. Kazansky , Istoria monahismului ortodox în Răsărit I, p. 135; Eseul său general despre viața călugărilor egipteni în secolul al IV-lea, p. atârnat pe spate și umeri, capete erau cusute împreună în față.Într-o astfel de glugă, stilitul este înfățișat în predica monahală a împăratului Vasile Daniel (pe 11, 2, 23 decembrie). Obiceiul modern are învieri în glugă, sau tăieturi au început cu Sfântul Metodie, patria- Arcul Constantinopolului (f 857), căruia împăratul iconoclast Teofil i-a poruncit să fie bătut în obraji.Maxilarul Sfântului Metodie era atât de rupt încât o cicatrice i-a rămas pe față pentru tot restul vieții.pentru a-i acoperi dizgrația, a tăiat vălul la umeri și a legat capetele acestuia la bărbie și a închis astfel maxilarul de la privirile indiscrete (U manets, Trip, to Sinai 1850, II part, pp. 75 - 76). Și într-adevăr, un mod similar de a purta un klobuk - legarea sau atârnarea capetele sub bărbie - este reprodusă în același calendar al împăratului Vasile. Pe baza, în continuare, a observațiilor din carta Patr. Alexia: „un călugăr se acoperă cu glugă groase în țesături de in” (spălare manuscris. sin. bibli., fol. 224 rev.), unii ajung la concluzia că gluga a servit inițial nu pentru decorarea fără scop, ci pentru a proteja capul de vreme rea (tsrof. E. E. Golubinsky. Istoria Bisericii Ruse I, 2, p. 567). În prezent, gluga și-a pierdut sensul similar și a primit o „misterioasă”: este o cască a speranței mântuirii. Ca un războinic, acoperindu-se cu o cască, se protejează de atacurile dușmanilor, așa că călugărul își pune gluga în semn că trebuie să se ascundă de ispite. Având în vedere acest lucru, capătă o importanță deosebită, care poate fi judecată după faptul că că atunci când cineva

al 40-lea cap. Tippkon. În monumentele Bisericii grecești, klobuk-ul nostru slav corespunde termenului περικεφαλαία - „titlu”, folosit în primul rând pentru a desemna coperta de pe kukulu velpkoshpm-npka și de pe kamilavka micului intrigator. Biblia Pedian Athonita nr. 133 spune că după ce l-au îmbrăcat pe defunct în haine „îi pun un kukul, dacă

este un mare chimist, punând titlul (περικεφαλαία) pe cap și acoperându-l până la bradă, astfel încât fața să nu fie vizibilă" (Prof. A. A. Dmitrievsky. Descrierea manuscriselor liturgice II, p. 283). Literal același lucru se citește și în carta Patr. Aleksiya (chiuvete de producător, syn.bnb.l. 273, rev.), meșteșuguri din secolele XIII-XIV. Biblia Sepoy. No. 971 (4. A. Dmitrievsky ibid., p. 260), în Euhologia din 1475. Sina și alte bibl. A? 980 (ibid., p. 425) și într-un manuscris din secolul al XV-lea al Bibliei patriarhale din Ierusalim. Nr. 73 (ibid. pp. 516-517). În același timp, περικεφαλαία „titlu" este interpretat și în sensul întregului capac al capului. φαλαία (L. A. Dmitrievsky ibid., p. 934), și între cele de la alte monumente (- capul Bibliei Vatopedi Athos din secolul XIV). Nr. 133, capul Bibliei Sinai Nr. 980 din 1475, capul secolului XV al Mănăstirii Athos Panteleimon Nr. 604 -) Este clar că primește un șemineu (L. L. Dmitrievskiy Ibid., P. 276, 428, 557).Numele direct al întregului cap al călugărului manageinago περικεφαλαία stânjenește în mâner. 1408 Αθ-Dioni-Siat. Când un kamilavka este pus pe capul lui, se spune (ibid., p. 386; comparați cu cărți din secolele XII-XIII. Biblia Sinai nr. 1036; ibid., p. 152): „fratele nostru se îmbracă pe cap (περικεφαλαία). În funcție de faptul că ideea de „pe cap" – o gluga este legată de conceptul de kamilavka al unui călugăr, în unele cazuri chiar cuvântul „kamilavka" este folosit în sensul de „glugă". 1408 Biblia Athono-Dionisiană. Nr. 450: un kukul și o kamilavka sunt puse pe capul marelui chimist (L. L. DmitrievskyiyiYA., p. 387).

Biblioteca „Runivers"

261

Klopstock.

262

„egumenul coase haina kamilavka și o debarcă" (Tipikon, cap. 40). Un obicei asemănător a avut loc chiar și sub Cassian (secolele IV-Y), notează el în capitolul al VI-lea al cărții a IV-a. De coenobiorum iiistitutis, iar apoi în Tak-tpkon Nikon Muntenegrean (fila. 26).

Sfânt A. Petrovsky.

Klopstock–Friedrich Gottlieb–primul poet național al noii Germanii–s-a născut la 2 iulie 1724, la Quedlinburg. orașul regelui Henric Păsăritorul. Tatăl lui era avocat. Dezvoltarea spirituală și religioasă a băiatului s-a realizat sub influența unui părinte activ, serios și religios, pe de o parte, și a bunicii, mama tatălui, pe de altă parte. După ce a părăsit școala monahală Schulpfort, Klopstock a intrat la Universitatea din Jena în toamna anului 1745 pentru a studia teologia, dar în 1746 s-a mutat la Leipzig, de unde a absolvit ca candidat de teologie în 1748. A murit la Hamburg după aproape un an. de boala. 14 martie 1803, în vârstă de 79 de ani.

Cu o dispoziție patriotică și cu adevărat creștină, Klopstock și-a întrecut toți contemporanii. Într-o combinație rară, a combinat: dragostea pentru eroii domestici (vezi ode: „Regele Henric", „Patria mea", „Henric Păsăritorul", „Frederick V", „Regina Louise"), natura (vezi odele în care se cânta despre, patinaj într-o zi senină de iarnă,

„Lacul Zurich”, „Friedensburg”), patria și bucuria mântuirii, odihnindu-se pe strădurința interioară personală pentru ultimul, credința în învierea morților și viața veșnică, bucuria în Domnul (vezi „Mesiad”, ode: „Către Dumnezeu”, „Măscumpărător”, „Atotprezent”. „Contemplării lui Dumnezeu”, „Milostiv”, precum și un cântec despre învierea morților). Creștinismul evanghelicului Biserica s-a transformat într-o doctrină, în învățare, într-o formă moartă de obicei. Împotriva acestui studiu acum rece al creștinismului, împotriva acestei mărturisiri acum moartă, Klopstock a ieșit cu focul unei credințe vii.

Lucrarea sa principală a fost Mesia. Conținutul ei, în termenii cei mai scurti, este următorul: Hristos de pe Muntele Măslinilor simte apropierea mântuitorilor Săi.

suferință de durată și îl trimite pe Gabriel să-și ducă rugăciunea către oștirea puterilor cerești (Cântarea 1). Sinodul demonilor din iad, sub conducerea lui Satana și a celui mai rău dintre spirite, Abramelec, în unanimitate (cu excepția numai a lui Abdiel Abbadon) îl condamnă pe Mesia la moarte (2). Satana îl ispitește pe Iuda (3). După Cina cea de Taină, Isus urcă din nou pe Muntele Măslinilor (4), suferă acolo și suferințele Lui sunt atrase de Abbadonul pocăit (5). Cei care suferă sunt prinși, duși la Ana, Caiafa, Pilat, interogați și condamnați la moarte (6 și 7). El moare pe Golgota, înconjurat de îngeri și (revitalizat pentru aceasta) patriarhi, profeți și oameni care îl iubesc (8-10). Patriarhii, profeții și alți fericiți se întorc în mormintele lor (11). Prietenii îl îngroapă pe Mesia (12). Cel îngropat este înviat (13) și este mulți (14). Vestea biruinței Lui asupra morții se răspândește departe (1e). Osh judecă pe munte taborul sufletelor oamenilor din toate marginile pământului și coboară în iad. Tronul lui Satana se destramă. Abramelechp, toți condamnații se transformă în schelete: numai Abbadon păstrează forma unui înger căzut (16). Mesia i se apare lui Tom (17), îi dă lui Adam permisiunea să vadă ultimele zile ale lumii și teribila judecată, îl iartă pe Abbadon pocăit (18-19) și printre imnurile Îngerilor și fericitul se înalță la cer să stea la mâna dreaptă a Tatălui (20). Nicio altă operă germană nu a stârnit atâta uimire și a fost întâmpinată cu atât de entuziasm de contemporani precum Mesia, cel puțin, primele trei cântece ale sale: înălțimea gândirii, puterea și importanța limbajului și, în cele din urmă, metrul antic al versurilor (hexametrul).). Dar, pe de altă parte, deja pe vremea lui Goethe, și chiar în timpul vieții autoarei însuși, mulți oameni spuneau – și pe bună dreptate – că ea a fost mai mult lăudată decât citită. Plin de religiozitate sinceră, multe episoade profund poetice, era încă ceva născut mort. Fiind din fire nu o epopee, ci un textier, creatorul „Messiad”

și-a cronometrat lirismul doar la complotul epic. Reluând poemul său, el nu a studiat Palestina sau oamenii din jurul său, ci a atras totul

din inima sa sensibilă și a conectat revărsările sale cu imaginația și gustul dezvoltat prin studiul lui Milton. Ossian și alți poeți. M-am gândit la o epopee. al cărui erou ar trebui să fie. Iisuse Hristos, a fost forțat să combine două fenomene diametral opuse: epopeea antică și Evanghelia, precum și trăsăturile lor distinctive - imagini luminoase și pasiuni puternice ale primului și ideea de simplitate și tăgăduire de sine a celui de-al doilea. Dar, cineva se întreabă, a fost posibil să combinați contrarii similare într-o singură lucrare fără a le deteriora pe una în detrimentul celeilalte? Pentru a umple golurile, Klopstock inventează o serie întreagă de persoane și fapte incongruente. Prin urmare, Gerbel îi sfătuiește pe cei care doresc să admire, cu orice preț, „Messiad” să uite că acesta este o poezie epică și să-l citească simplu, ca o colecție de poezii lirice, fără să-i pese deloc de legătura lor. Și în general , criticii spun că Klopstock a făcut o greșeală atât în alegerea subiectului poemului, cât și în modul în care a fost prezentat. Acest lucru a fost recunoscut de cei mai imparțiali dintre contemporanii săi. În ciuda acestor neajunsuri, însă, critica încă recunoaște că odată cu " Mesia" începe o nouă perioadă a literaturii germane – națională. „Poezia inimii și a sentimentelor” a lui Klopstock este o contrabalansare dezirabilă a scolasticii și retoricii reci și dă naștere acelui curent poetic care bate atât de puternic în operele lui Schiller și Goethe. Pentru poezia germană, Klopstock se dovedește a fi același ca și pentru vremea de mai târziu, Karamzin cu „Săraca Lisa” a fost în literatura germană în ultima treime a secolului al XVIII-lea. Pe lângă versuri, Klopstock a avut, fără îndoială, o influență puternică asupra domeniului limbajului. De pe vremea lui Luther, niciun poet nu a fost, într-o asemenea măsură, ca el, stăpânul forței și bogăției vorbirii germane. Adesea, unul dintre cuvintele sale nu oferă doar un aspect clar și poetic

idee despre subiect, dar și excită în sufletul cititorului aceeași dispoziție pe care o avea poetul. Klopstock a creat un nou discurs poetic, care a servit drept bază pentru Goethe și Schiller. El a fost primul care a sugerat că „sentimentele înalte” ar trebui exprimate într-un stil mai elevat, pe care l-a expus într-un mic eseu: „Despre limbajul poeziei”.

Literatură. Lucrările lui Klopstock pe el. limba au fost publicate la Leipzig; cunoscut din edițiile complete: 1798-1810, 1798-1817, 1823-1826, 1839-1840, 1844 și 1855. În Rusia în secolul al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea. erau adesea plasate în colecții și reviste; de exemplu, oda sa „Sion” a fost plasată în sulul muzelor în 1802. În 1807, Filimonov și-a tradus tragedia „Moartea lui Adam” (ed. separată). „Messiad” a fost tradus în proză de Alexei Kutuzov (1785-). 1787 .), și N. A. Beketov (1820-1821), iar în versuri - S. Pisarev (1868). Indexul studiilor selectate despre Klopstock pe acesta. yazem. Gerirg, Realen su klopadie X3, 576. Brockhaus, Enciclopedia. Dicţionar XV, 420. Korsha şi Kirpgichnikova, General, ist. literar IV (Spb. 1888), 96-114 (în ultimele două este indicată parțial rusă).Vezi și Sherr, Vseobshch, ist. literar II (Sankt Petersburg 1879), 203-206. Schlegel, Est. litere vechi și noi. II (Sankt Petersburg, 1834), 283-305. A. Shtern, general, ist. lit., cu bibliogr. străin și rusă decret. (Sankt Petersburg, 1885), p. 395-362. 424-425. P. V. Gerbel, Poeții germani în biografii și exemple (Sankt Petersburg, 1877), p. 63-73. Prof. Lupta și prof. B. ohh, Est. nѣm. scrisori, din cele mai vechi timpuri până în prezent (Sankt Petersburg, 1901), p. 466-492. 545-546.

566-578. Kuno Franke, Est. nѣm. aprins. în legătură cu dezvoltarea forţelor sociale. (Sankt Petersburg, 1904), cap. 8-9. James Syme, Scurt. ist. nѣm. liteo. (Sankt Petersburg, 1885), p. 61-64. Wilhelm Scherer pe bandă. Pypin „Ist. nѣm. aprins." I (Spb. 1893\. pp. 324, 342, 348; partea II, pp. 24-124 230 252. Kurtz Chambers, Literatura istorică germană. Opere ale lui Belginsky VIII (1859), 481. Richter, Medicina istorică în Rusia, vol. III. Pisarev, Messiada I (1868), pp. I-XVI, Moscow Journal, 1874. VI. 1703-1802 Sankt Petersburg 1898. O întoarcere către literatura și știința națională de la Gottsched la istoricul Jacques Grimm („Literatura colectată , istoric și etnograf, articole și note." . Hrușciov, 1901). Kirpichnikov, Bodmer și Gotsched și relația lor cu antichitatea lor natală "(" Russk. Știri "1872, nr. 7). Shevyrev, Teoria poeziei în istoricul dezvoltarea popoarelor vechi și noi (Sankt. Petersburg, 1887 d.), p. 167.

Ar. Lasiuev.

Clotilde-Clunn și Congregația Cluniană.

atunci tăcerea era datoria lor: pentru relațiile călugărilor între ei s-a creat un limbaj special al semnelor, potrivit pentru toate ocaziile vieții monahale. Cântarea psalmilor și citirea Sfintei. Scrisul era încurajat și se cerea ascultare absolută față de stareț. În anul morții lui Vernon, sub administrația sa erau doar șase mănăstiri. Sarcina de a forma o congregație de mănăstiri reformate după Regula benedictină pentru succesorii săi a rămas în toată amploarea ei. Ales după Vernon ca stareț al mănăstirii Odon, un om energic, de rare talente mortale și cu o educație largă pentru acea vreme (vezi Brockhaus XLII, 157), a făcut mult pentru a îndeplini această sarcină. Mizând pe privilegiul Papei Ioan al XI-lea [cf. „Enz.” VII, 66] din 931 (Jaffè 3586), a întreprins o amplă reformă a mănăstirilor. Privilegiul papal i-a permis (contrar vechii stăpâniri bisericești) să unească sub administrația sa un număr mai mare de mănăstiri și să înscrie călugării din alte mănăstiri care nu au fost încă reformate în frăția Cluniy. Datorită acestui fapt, el a putut reveni la viața monahală obișnuită a numeroase mănăstiri din sudul și nordul Franței. Cu toate acestea, foarte multe dintre mănăstirile reformate și nou întemeiate au rămas independente de Cluny; unele dintre ele, precum, de exemplu, mănăstirea Sf. Benedict de pe Loira din Fleury, care deținea rămășițele lui Benedict de Nursia, a căutat chiar să devină un centru independent de reformare. Cu ajutorul Papei Leon al VII-lea, Odon a reformat o serie de mănăstiri romane și mănăstiri italiene (de exemplu, Subiaco, Monte Cassino); la Roma a întemeiat mănăstirea Sf. Maria în cartierul roman al mănăstirii de la Cluny. Când Odon a murit la Tours în 941, reforma cluniacene a fost larg răspândită în toată Franța, iar în Italia a ajuns chiar la Palermo. Succesorul în vârstă al lui Odon, Aimar thrift, a acumulat o mare bogăție la Cluny și în 954 și-a demisionat din cauza orbirii. În locul său a fost ales dintr-o familie nobilă și bogată May-ola, care a primit titlul de coadjutor. Pe atunci erau 160 de călugări în Cluny. Numărul mănăstirilor filiale a fost

Clotilda I 545 d. cm. „Chlotilda”.

Cluny și Congregația Cluny. Cluny este o veche mănăstire franceză din dieceza de Macon, în Burgundia Superioară. A fost fondată la 11 septembrie 910 de către Ducele William de Aquitania. Înființarea acestei mănăstiri se află în legătură cu ascensiunea generală a spiritului monahal în Franța la începutul secolului al X-lea. În secolul precedent, monahismul, împreună cu toată Franța, a cunoscut un declin: multe mănăstiri au fost distruse de raidurile normanzilor, maghiarilor și sarazinilor, călugării au fugit și și-au părăsit rândurile, iar în mănăstirile degradate hărțile de viață monahală. au fost complet neglijate.căsătorie. Când Franța a început să se calmeze din aceste necazuri, atunci, odată cu renașterea culturii franceze, viața monahală a început să revină. Nobilimea franceză a întreprins cu energie restaurarea vechilor mănăstiri și înființarea de noi mănăstiri; chiar în monahism a existat dorința de a restabili cu toată severitatea vechea stăpânire benedictină. Purtătorul acestei idei a fost nou înființată Abație Cluny. Papalitatea, știind cum să-și ia în slujba fiecare putere nou apărută, și-a conectat imediat interesele cu interesele numitei abații. În această carte constitutivă monahală, l-a pus sub patronajul direct al tronului Ap. Petru și Pavel, care a oferit mănăstirii alegerea liberă a unui stareț conform stăpânirii benedictine și independența față de autoritatea seculară și episcopală. Protejată de papi, mănăstirea Cluniy a reformat în felul său o serie de mănăstiri din Franța și Italia și, unindu-le sub autoritatea sa, a format o congregație.

Primul stareț al mănăstirii Cluny a fost burgundianul Vernon. Sistemul de viață monahală stabilit de el la Cluny a fost punerea în aplicare a vechii domnii benedictine (Benedict de Nursia; vezi Enz. II, 378-380, 388-390) cu adăugarea la acesta a regulilor lui Benedict de Anian [vezi. . „Enz. „II, 380-382], aprobat la Consiliul de la Aachen din 817 (Sackur. I, 61). În primul rând, călugării au dat renunțare la proprietatea privată, fiind interzis să mănânce carne.

regele francez Robert al II-lea a fost un instrument foarte slab în mâinile partidului reformator monahal, dar, pe de altă parte, împăratul Henric al II-lea, fiind în relații prietenoase cu Odilon, a susținut activ introducerea domniei benedictine în mănăstirile germane și s-a opus. clunienii din motive politice!yam, numai asta privea independenta bisericeasca si autonomia manastirilor imperiale. . Sub auspiciile împăratului, ideile cluniene s-au răspândit rapid în toată Germania. Abatele Polno, un discipol al lui Richard, stareț al mănăstirii Vannes din Lorena, poate fi considerat pe bună dreptate pionierul reformei Cluniy în Germania. Talentul administrativ l-a inspirat pe deplin pe împărat cu speranța că va putea smulge din mâinile beneficiarilor și registrelor pământurile monahale care au căzut în mâinile lor și le va

salva pentru coroană. În acest calcul, Henric al II-lea îl face pe Poipo stareț al mănăstirii imperiale Stablo din dieceza Lut-tnkh și al mănăstirii Sf. Maxima în eparhia Trier. Ca stareț al două mănăstiri imperiale, Poipo a devenit o figură influentă în consiliul împăratului. Din aceste două centre, discipolii lui Popno și-au răspândit ideile prin ținuturile Trier și Köln. Și mai semnificativă a fost influența lui Popno asupra împăratului Conrad al II-lea, care l-a folosit în scopuri politice: mulțumită medierii lui Polno, s-a soluționat disputa dintre Conrad al II-lea și dușmanii săi, printre care prinții Lorenei jucau un rol remarcabil. Cu sprijinul lui Conrad al II-lea, reforma în curs de desfășurare a mănăstirilor din Poip Cluniy s-a răspândit pe scară largă în Germania: în toate mănăstirile mari, Sf. Gallen și altele, adepții săi au stat ca stareți. Acest succes al reformei de la Cluny a provocat opoziție din partea vechiului lagăr monahal, care s-a reflectat și în literatură: întregul partid a vorbit pe buzele dușmanului jurat al reformei, Ekkegaard. Acest antagonism a introdus mai multe tușe caracteristice în tabloul situației sociale din Occident în secolul al XI-lea. Aici, parțial, a avut efect opoziția elementului național german împotriva influenței culturii religioase franceze.

Mișcarea de reformă a lui Klunin s-a dezvoltat nu numai în amploare, ci și s-a răspândit

nu grozav; doar cinci mari abatii au ajuns sub controlul staretului Cluniy. În anul următor, la alăturarea abației client (955), Mayola a primit un privilegiu important de la regele francez Lothair - scutire deplină de taxe și putere judecătorească asupra districtului mănăstirii. Într-o măsură nu mai mică, Maiola s-a bucurat de patronajul papilor (altoi de Ioan XIII [96-972: vezi „Enz.” VII. 67] în Jaffe 3744), precum și al împăratului Otto I și al soției sale Adelheida. Acesta din urmă a subordonat în 962 mănăstirea burgundă stareţului de Cluny – prima achiziție” pe teritoriul german. Împăratul Opon I a căutat să supună Cluny toate mănăstirile imperiale germane. În același timp, a crescut și numărul mănăstirilor reformate conform carta cluniene din Franța și Italia. Importanța stareţului de Cluniy a crescut deoarece în 974 – după moartea lui Benedict al II-lea [în iulie 974: vezi Enz. I, 384] – Maiola a fost înaintată drept unul dintre candidații la tronul papal. În 994 Mayola a murit, ocupată cu ideea de a-i reforma pe alții („în afara mănăstirii regale Saint-Denis (Sf. Dionysius), succesorul său Odilon, care provenea dintr-o bogată familie nobiliară din Auvergne, a fost cel mai influent pentru Secolul al XI-lea, poate, cel mai tipic călugăr-prinț, combinând asceza severă și visarea mistică cu o activitate practică largă. Pe vremea lui Odilon, reforma Cluniy s-a răspândit sub Alfonso al VI-lea în Spania, unde clunianii au fost forțați să părăsească mănăstirile de către carta locala a lui Isis ora si inlocuita cu benedictina.s-a pus temelia pentru formarea congregatiei, deoarece la acea vreme manastirile reformate si nou intemeiate au fost facute dependente mult timp de manastirea principala din Cluny (Sackur. II, 91). , K. Mailer, Grundriss der Geschichte I. 392).Împăratul Otto al III-lea Odilon a câștigat o mare influență și a folosit-o pe scară largă în timpul călătoriei sale în Italia din 999. Sub el, pentru prima dată, mișcarea de reformare franceză primește un avantaj notabil față de cea italiană. (Camaldiil. III, G8õ). Este adevarat,

în diferite țări '!", dar și în profunzime. Acţionând la început cu un proiect de reformă monahală excepţională, a inclus ulterior în programul său o serie de cerinţe generale bisericeşti. În primul rând, Cluny s-a răzvrătit împotriva unor asemenea abuzuri ecleziastice precum simonia, concubinatul preoților. căsătoria necanonică a persoanelor laice etc. Ca principiu al reformei bisericii, stareții din districtele de reformă Fleurian și Lorena au exprimat clar și hotărât poziția1 că, pentru reformarea bisericii, este necesară susținerea domniei dreptului canonic. Prin urmare, atunci când Henric al III-lea a întreprins reforma bisericii, s-a întâlnit cu aprobarea și sprijinul partidelor reformatoare franceze și italiene și a liderilor acestora, Odilon și Peter Damian (vezi Enz. IV. 894-895); oarecare dezacord* se regăsea doar în judecăţile referitoare la autoritatea regelui pentru o asemenea reformă. Clunienii și pan (Leo al IX-lea, Nicolae al II-lea) au susținut în dorința lor de a reforma viața bisericească, nu) până la capăt. Când papa Ștefan al IX-lea, făcând o reformă a bisericii, a încercat să elibereze biserica de influența împăratului. a, Grigore al VIII-lea [.22 aer. 1073 - 25 mai 1085: vezi „Enz.” IV. 671-675] căutat chiar; la stăpânirea bisericii sub putere seculară, monahismul clunean nu a luat unanim partea papilor. Succesorul lui Odilon în mănăstirea de la Cluniy, Hugo I (1049-1109), în lupta care a avut loc între G])iigoriy VII și Henric al IV-lea, s-a păstrat neutru, tot timpul (împotriva dorințelor papei) a menținut relații cu împăratul, iar la sfatul lui a fost celebra călătorie penitencială la Canossa. Evident, Cluny a considerat neprofitabil pentru ei înșiși să aducă victoria uneia dintre părțile aflate în competiție π a căutat să găsească un beneficiu, urmând politica de echilibru. Importanța starețului de Cluniy (Hugo) în domnia lui Urban al II-lea, primul clunian de pe tronul lui Petru, a crescut în mod special. Părerea că deja * Grigore λΠΠ era anterior * călugăr în Klyunp nu este adevărată: optează „numai acceptat] iost]) ig în mănăstirea Sf. Maria la Roma (Sackur. II, 303; Grauert, HJG XVI, 283: Hauck UI, 596). Hugo a participat la toate catedralele timpului său, a fost prezent la celebru

acea Catedrală Clermoică, la care s-a decis prima Cruciadă (vezi coloana 63 de mai sus) - un produs al entuziasmului religios provocat de Klyupieni. În conducerea mănăstirii Cluniy, starețul Hugh a lăsat și el o amprentă notabilă. Sub el, la Catedrala din Chalons în 1063, în prezența legatului papal Petru Damian, independența abației Cluniy față de Episcop. Makonskago (bulla lui Alexandru al II-lea [1 oct. 1061—Ayr 21, 1073; vezi Enz/ I. 452-463] în Jaffe 4513). Puterea starețului de Cluniy asupra adunării a fost și mai * întărită: a domnit! ea ca monarh independent, în timp ce stareții altor mănăstiri și-au păstrat doar titlul. În 1089, Hugo a început să construiască o biserică magnifică în Cluny, care, după biserica Sf. Petru la Roma să fie cel mai mare din lume. K. lupiy-s-kiy sărbătoarea de comemorare a morților de către un membru al congregației sub Hugo a primit o distribuție generală *-biserică *,]> precum și obiceiul de a cânta la Cluny. imnul „Ueni. Creator/ Toate acestea au marturisit cresterea '! sensul lui Cluny.

Congregația Cluny se răspândește în acest moment în toate țările catolice din Europa, cu excepția Angliei, în care, cu ajutorul lui William Cuceritorul, care a intrat în frăția de rugăciune Cluny. se întemeiază primele mănăstiri ale Clo-Pijienilor (U. Berlièri, D. Cliiiiacenserin Eiigland în „Stud. and. Mitt. des Bened. Ordeiis” XI, 414).

După începutul secolului KhP. Cluny a atins o poziție remarcabilă în biserică și a adunat bogății enorme, apărând sub stareţul Ponțiu, succesorul lui Hugh, primele semne ale căderii și decăderii acestei puternice organizații.a urmat politica tradițională a Clunyului și a acționat ca intermediar în 1114’!” intre pope-klyuniptsem Paskhalem P si pmper. Henric al V-lea; era de asemenea* încă în măsură să ofere azil lui Clunie în 1118 papei Gelasie al II-lea, persecutat de împărat [1118-19 ian. 1119: vezi „Enz/4 IV, 170], iar în 1097 aceeași * protecție a fost găsită acolo de „Anselmt” din Canterbury [vezi. „Entz.i I. 792-794]. După moartea lui Gelasius P la Cluny, adunat în

abații, cardinalii l-au ales pe Calixt al II-lea în papalitate (vezi Enz/VIII, st. 65-67). care, în semn de recunoștință pentru ospitalitatea sa, i-a acordat stareţului de Cluniy titlul de cardinal în 1120 (Jaffe 6821). Dar cu toate acestea, mănăstirea Cluniy sub stăpânirea lui Pontius s-a sărăcit: atunci Ponțiu a fost nevoit să părăsească mănăstirea și a întreprins un pelerinaj la Ierusalim. Hugh P. și-a preluat funcția, dar trei luni mai târziu a murit, iar apoi Peter Moritz a fost ales stareț. În acest moment, Pontius s-a întors din Palestina și. după ce a atacat mănăstirea cu o mulțime de arme, a cucerit mănăstirea Cluny [16 dec. 1124 - 14 februarie Arte plastice: vezi „Enz / IV. 529]. Papa Honorius P a fost alungat de acolo (Jaffe 7260) și a murit în 1126 la Roma, ca excomunicat. Pentru istoria Clunyului, domnia lui Petru Moritz este semnificativă deoarece sub el obiceiurile monahale cluniene au fost mai întâi întocmite într-un hrisov complet, obligatoriu pentru toate mănăstirile congregației (Holstenius-Brockie, Codex Regiilarum П, 176). 76 de statute ale lui Petru conțin o descriere foarte detaliată a închinării în mănăstire (cap. 1-9, 31, 54. 57-61, 67-71), reguli despre mâncarea și băuturile monahale (cap. 10-15), despre haine de călugări (cap. 16-18, 29, 70), despre porunca tăcerii (cap. 19-22), despre caritate (cap. 73). admiterea în mănăstire și timpul de probă (cap. 35-38), despre munca fizică obligatorie (cap. 39) și, în final, despre pedeapsa călugărilor (cap. 63). Puterea stareţului de Cluniy, conform hrisovului lui Petru, era foarte extinsă și, în general, carta arăta o dorință de centralizare. Fără permisiunea stareţului de Cluny, nici un singur călugăr nu putea fi primit în congregație (cap. 35), fiecare novice, la admiterea sa la mănăstirea congregației, era obligat să vină la Cluny timp de trei ani pentru a primi binecuvântarea stareţului de acolo (cap. 38). Despre structura administrativă a mănăstirii Kluny nu găsim nimic în statutele lui Petru, dar din nota lui Bernard de Kluny

(Herrgott, V etns discipina, Paris 1726. pp. 134-64) este evident că doi oficiali principali. erau în fruntea administrației mănăstirii: stareţul, cel mai înalt demnitar monahal de către stareț, care avea supravegherea agriculturii de subzistență.

mănăstire, şi vistiernicul, care se ocupa de sume de bani. Aspecte separate ale economiei naturale au fost încredinţate unor persoane speciale.

Influența lui Peter Moritz asupra afacerilor bisericii a fost foarte semnificativă: decizia sa în schisma papală a IZO a fost în favoarea lui Innokenty P [vezi. „Enz / V, 930-931] a dus la recunoașterea generală a acesteia. Dar un discurs similar în schisma papală din 1159 a succesorului lui Petru, stareţul Hugo al III-lea, care a început să-l sprijine pe Papa Victor al IV-lea [vezi. Enz/Sh, 470], a deteriorat doar valoarea lui Cluny. Adversarul lui Victor al IV-lea, papa Alexandru al III-lea, a triumfat [vezi. „Entz / I, 453-454], iar Hugh al III-lea a fost lipsit de mănăstire și alungat din Cluny. Acesta a fost al doilea prilej de depunere şi alungare a stareţului de Cluny. De atunci, autoritatea lui a scăzut rapid, iar întreaga organizaţie Cluny a slăbit, de asemenea, în mod semnificativ. Întreprinsă de stareții Hugo al V-lea în 1204 (BiY. Ginn. 1457). Henric I în 1308 (BiY. Chin. 154L) şi Ioan de Bourbon în 1458 (ibid. 1593), încercările de a opri decăderea începută prin revizuirea și îmbunătățirea hărții de Cluniy nu au avut rezultate durabile. Deja statutele lui Hugh al V-lea arătau dorința de a slăbi puterea stareţului de Cluniy: sub el a fost înfiinţat un consiliu de doisprezece bătrâni; în anul 1232 s-a convocat un capitol general al tuturor stareților și stareţilor mănăstirilor Cluniy, care avea să treacă în revistă întreaga structură a acestei congregații. Deşi acest capitol nu a finalizat problema și nu a avut o semnificaţie regeneratoare pentru obştea cluniенă, a subminat şi mai mult autoritatea stareţului de Cluny. Slăbită din interior, abaţia îşi pierde puterea de a-și apăra independenţa şi în 1258 cade sub stăpânirea regelui francez Ludovic al IX-lea Sfânt. În vremuri ulterioare, papii au luat stăpânire pe abaţie: pe toată durata şederii lor la Avignon și-au arogat dreptul de a numi stareţul de Cluny. Din 1456, acest drept de a trece la coroana franceză, în acest an, Charles VP l-a plasat pe fiul nelegitim al lui Ioan de Vourbonne pe mănăstire. Reforma a avut o semnificaţie enormă şi, în acelaşi timp, nefavorabilă pentru Cluny. De acum înainte, congregaţia de Cluniy încetează să mai fie internaţională: în protestantă

în ţări - Germania, Anglia, Elveţia - au dispărut mănăstiri, în cele catolice - Italia şi Spania - au devenit independente de Cluny, iar chiar în Franţa au devenit din ce în ce mai stânjenite. Timp de aproape un secol, mănăstirea de la Cluny a fost dominată de puternica familie a lui Guise [cf. „Enz.” IV. 370-371], care a condus lupta religioasă în Franţa. Abaţia, atrasă în această luptă, a fost grav avariată: în 1562, clădirile luxoase ale mănăstirilor au fost distruse în parte de hughenoţi [vezi. „Enc.* IV, 782-793], comorile bisericii au fost jefuite, bogata bibliotecă a pierit. Din aceste ruine s-a ridicat totuşi mănăstirea. Atotputernicul ministru al lui Ludovic al III-lea,

cardinalul Richelieu, își însușește puterea stareţului de Clion și o folosește în scopuri egoiste. Din motive politice, în efortul de a apăra puterea absolută a coroanei prin distrugerea independenței politice a oricărei forțe sociale, a dărâmat fortificațiile mănăstirii. Ca și Richelieu, Cluny a folosit pentru propria sa îmbogățire și cardinalul ministru Mazarin. În timpul următor, semnificația mănăstirii scade din ce în ce mai mult. Competența episcopală asupra districtului Cluny, transferată stareţului mănăstirii de către Papa Urban al II-lea în 1095, a fost din nou restituită prin decret al Consiliului de Stat Episcopului de Macon. La 13 februarie 1790, adunarea constituantă a desființat toate mănăstirile Franței, iar în același timp congregația și-a încheiat existența: frumoasa biserică a fost vândută orașului cu 100.000 de franci, restul clădirilor au fost distruse. Ultimul stareț al mănăstirii Cluniy, Dominik, care a avut o relație cu el de îndată ce un loc profitabil, a murit emigrant în 1800. Muzeul Cluny din Paris este acum un monument al fostei glorii a poporului Cluny, adăpostit în clădirea luxoasă a fostei mănăstiri Cluny și de aici și-a luat numele.

Literatură. M. Mar g ier et A. Querela pi s, Biblioteca Cluniacensis, Paris 1614; Bulla-riunj s. ord. Cluniacensis ed. Symon, Lyon 1680; Bernard et Bruci, Recueil des chartes de l'abbaye de Cluni (CHCL), 6 vol. până la 1300, Paris 1876, Mobilio n, Annales Ord. S. Ben. III-V, Paris 1706-08; Helyot, Gesch. der Kloster und Ritterorden V, 214-263, Lpzg 1755; Lorain, Essai hls-

torique sur l'abbaye de Cluny, Dijon 1839 (no German-Die Geschichte der Abtei Cluny, bearb. v. C. Pelagus, 1858; Champly, Histoire de l'abbaye Cluny, Mâcon 1866; W.Schull-ze, Forschungen zur Geschichte d. Klosterreform im Jahrh Dissertion, Halle 1883 E. Sackur, Die Cluniacenser bis zur Mitte des XL Jalirhund., 2 Bde, Halle 1892. 1894 Hauck Kirchengeschichte Deutschlands III, 1896 M. Heiwbucher Kong Dire- Orden und. katli Kirche, I (Paderborn 1896) 116; Herzog-Hauck, RE IV3, 181-186; [F. Lichtenberger, Encyclopédie III, 324-236. Wetzer und Welle, Kirchenlexkon III2 554 - 561. Prof. Michael-Buchliches. Handlexikon 1, München 1907, Sp. 954-955, The Catholic Encyelopedia IV, pp. 73-74].

P. Tychinin.

Klyucharev Alexei Joseph, protopop (Arhiepiscopul Ambrozie) vezi „Entz.” I, 594 - 598. λ^, 139 ate.

Klyucharev Alexei (episcopul Anastasius, ţ 1851): vezi „Enc. * V, 358.

Klyucharev Grigory Maksimovici – preot, maestru în teologie. Originar din districtul Dmitrovsky, provincia Kursk, a studiat la Școala Teologică Rylsk, Seminarul Kursk și Academia Teologică din Kiev. unde a absolvit cursul complet de științe în 1891. În același an, Grigori Maksimovici a intrat ca profesor la Seminarul Teologic din Stavropol în Sfânta. Scriptură și ebraică, și a deținut această funcție până la 23 octombrie 1903, când a fost numit inspector de cursuri și profesor de drept la școala de femei eparhială Stavropol [și a acționat ca cenzor al Eparhiei Vedomoști din localitate*]. La 6 aprilie 1904 i s-a acordat titlul de Maestru în Teologie pentru eseul său intitulat: „Istoria preoției din Vechiul Testament” (Stavropol, 1903). Pe lângă lucrarea de

master, pr. G. M. Klyucharev a scris: în „Ghidul ortodox * pentru 1903 - 0 venerare a moaștelor Sf. sfinți ai lui Dumnezeu, cu ocazia descoperirii moaștelor Sf. Serafim de Sarov: în „Credința și Biserica” pentru 1902. Despre aspirațiile moderne de a îmbunătăți viața umană; şi încă câteva articole în Gazeta Eparhială Stavropol* (Vezi şi Brockhaus-Efron. Enciclopedia, dicţionar, vol. add. II. St. Petersburg, 1903, p. 921).

Sfânt N. V. P—v

Klyuchar - un oficial la bisericile catedralei, mai ales când

catedrale catedrale, de la preoții sau protopopii care le sunt atașați; ocupa primul loc dupa rector. Datoria lui este să monitorizeze integritatea tuturor lucrurilor bisericești și să le arunce pentru uz liturgic, ține un inventar și păstrează cheile localului în care se află ustensilele, vasele sacre. De asemenea, i se încredințează să supravegheze rânduiala de cult din catedrală. În cazul slujbei arhierești, decanul informează clerul despre necesitatea de a se prezenta la catedrală (Prof. A.P. Golubtsov. Funcționari ai Catedralei Schimbarea la Față Hholmogory din secolul XVIII, cg. 191) și pregătește tot ce este necesar pentru slujbă. Așadar, în ziua Anului Nou (1 septembrie), „funcționarii pun pe sicrie marile copertine festive” (L. II. Golubtsov, Oficial al Catedralei Novgorod Sofia din secolul al XVII-lea, p. 1; cf. p. 133), ei sunt, de asemenea, „fericiți ridică cruci cu sfântul și, cu binecuvântarea sfinților, poruncesc preoților orașului să ridice ripidi, să înfăptuiască crucea și imaginile” (ibid., pp. 2-3). ; cf. 133), iar „în curtea din fața ușilor de vest a bisericii sunt așezate după obicei cruci și sfinte icoane” (ibid., p. 4). Numirea la sacristie avea loc la mica intrare. „La această Liturghie”, se spune în 22 octombrie, „Preasfințitul Arhiepiscop la intrarea mică a binecuvântat și a hirotonit la sacristie pe preotul Nikolaev Alexie, iar axios prin rugăciune au cântat în dăruirea cheilor” (L. P. Golubtsov, Oficialii Catedralei Schimbarea la Față din Kholmogory, p. 37; cf. p. 189). În statutele grecești, sacristanul nostru corespunde cu „ekkli-' siarh”, care supraveghează executarea exactă a statutului și se ocupă de ordinea generală a serviciului. El are, de asemenea, supravegherea pentru ca fiecare dintre frații numiți la slujbă să fie în locul lui şi corectează supunerea prescrisă.

Sfânt J. Petrovsky.

Literă și cheie — vezi „Paoχ al iya”.

Klyuchevsky Vasily Osipovich, doctor în istorie a Rusiei, academician obișnuit al Academiei Imperiale de Științe, pentru

A fost profesor ordinar al Universității Imperiale din Moscova și al Academiei Teologice din Moscova. Fiul preotului din satul Voskresensk, raionul Penza (12 verste din orașul Penza), Osip Vasilyevich. S-a născut la 16 ianuarie 1841 la Penza în casa bunicului său (tatăl mamei Annei Feodorovna), protopop al Bisericii Nașterea Spirituală Penza Theodore Moshkov. A studiat la Seminarul Penza (18-6-1860), din „catedra cea mai înaltă” din care a părăsit în decembrie 1860, declarând că „din cauza unor împrejurări penibile domestice care împiedică studiile studenților în Seminarul teologic, și cu sănătatea precară, nu își poate continua studiile în seminarul menționat anterior”. Din momentul în care a intrat în seminar, Klyuchevsky s-a declarat un student cu talente și succese rare. Nu era cu un cap, ci cu trei capete mai înalt decât ceilalți seminariști și a fost obiectul uimirii camarazilor săi. În liste au fost inventați termeni speciali pentru a desemna succesele sale. Autoritățile l-au prețuit pe Klyuchevsky π cu severitatea ordinii de atunci, l-au dezamăgit multe lucruri care au adus pedepse grave asupra altora, dar după ce s-a mutat la departamentul superior, a avut loc un fel de lovitură de stat în student: a abandonat complet orele, astfel încât după testele din decembrie în liste, în loc de taur primele locuri, au ocupat trei; iar apoi a depus o cerere pentru demiterea lui de la Seminar. Consiliul acestuia din urmă nu a vrut să se despartă de studentul dotat și, amintindu-și că a primit o alocație guvernamentală (pentru tot timpul a primit 66 de ruble. eO k.) și că, atunci când a intrat în departamentul secundar, el „cu a lui propria recenzie scrisă de mână a exprimat dorința de a rămâne în cler" , - ar fi trebuit să-și refuze cererea, dar reverendul Varlaam, episcopul de Penza, a aruncat o privire diferită și a pus o rezoluție asupra rezoluției jurnalului consiliului: „Klyuchevsky a nu a încheiat încă un curs de studii și. poate fi concediat fără piedici."

După ce a părăsit Seminarul Penza, în 1861 Klyuchevsky a intrat în Imperiu

Universitatea Torsky din Moscova de la Facultatea de Istorie și Filologie, fiind acceptată „pentru întreținerea Ministerului Învățământului Public44, iar după 4 ani la 10 aprilie 1865” prin definiția Consiliului Universitar44 a fost aprobată ca candidat. Eseul scris de el pentru a primi acest grad a fost: „Poveștile străinilor despre statul moscovit (statul moscovit după descrierea străinilor din secolele XV-XVII), 44 care a fost publicat în 1866 următor.

și rusă) a fost citită de însuși S. M. Solovyov. Această școală este prima instituție de învățământ în care Vasily Osipovich și-a descoperit talentul didactic, care i-a adus o asemenea faimă. Câțiva ani mai târziu, Klyuchevsky a luat locul lui S. M. Solovyov, un profesor de „istorie politică”44, și și-a continuat studiile până în 1883. Într-un

salut prezentat lui Vasily Osipovich în 1901, personalul Școlii Alexandru, printre altele, a scris:

Este mândru „la gândul că pentru prima dată ai aplicat forțele vaste ale talentului tău genial în școala noastră. Este inexprimabil de îmbucurător pentru vechii tăi ascultători să-și amintească cum, împreună cu un tânăr profesor, au experimentat noi tehnici și metode de popularizare a științei istorice și au ascultat cursul paralel al istoriei moderne a Rusiei și a lumii cu o atenție captivantă și cu adevărată plăcere, uitând de savantul. prejudecată că istoria modernă nu poate fi un obiect de studiu științific. Într-o instituție de învățământ specială, unde cea mai mare parte a energiei este dedicată studiului științelor, care au scopul de a pregăti apărătorii patriei, pentru prima dată în Rusia, au fost descrise evenimentele din secolul al XIX-lea. V. până la sfârșitul domniei împăratului Alexandru al II-lea cu atât de profundă minuțiozitate și semnificație educațională, care a avut o influență irezistibilă asupra întregii viziuni asupra lumii a ascultătorilor. Prelegerile tale inimitabile nu numai că au oferit cunoștințe, ci au dezvoltat înaintea ascultătorilor admiratori adevăratul sens al vieții trecute a patriei noastre și au revărsat un suflet viu în studiile noastre speciale, care, drept urmare, au primit sensul și cea mai înaltă valoare.

mai întâi în Știrile Universității din Moscova44 (nr. L? 7-9), și apoi separat de către Societatea pentru Distribuția Cărților Utile. Aceasta este prima lucrare tipărită a lui Vasily Osipovich. Profesorul său, celebrul 0. M Solovyov-Klyuchevsky, a fost lăsat la Universitate pentru a se pregăti pentru o profesie; la cererea sa, Vasily Osipovich în 1867 a fost numit profesor de istorie la Şcoala Militară Alexandru, unde la acea vreme „istoria politică44 (universal

Faima lui V. 0. Klyuchevsky a crescut, iar el, la direcția mereu memorabil din. A. V. Gorski, chiar înainte de a-și obține diploma de master, a fost ales (3 iunie 1871) de către consiliul Academiei Teologice din Moscova în postul de asistent universitar la catedra de istorie civilă a Rusiei (din 16 martie 1872, conferențiar, din 22 decembrie 1879 Profesor extraordinar, din 12 noiembrie 1882, ordinar, iar din 24 ianuarie 1897, Onorabil Profesor Ordinar). La 26 ianuarie a anului următor, 1872, și-a susținut teza de master în istoria Rusiei la Universitatea din Moscova: „Viețile vechi rusești ale sfinților, ca sursă istorică44, care este încă

rămâne o lucrare clasică dintr-un domeniu dat, neînlocuită de nimic și de nimeni.

În aceeași perioadă (din 1872), Vasily Osipovich a început să țină prelegeri la Cursurile superioare pentru femei de la Moscova, „atrăgând numeroși studenți și contribuind în mare măsură la succesul cursurilor

pentru femei în societatea rusă și la conștientizarea în aceasta a necesității unei astfel de cursuri superioare. instituţie ştiinţifică şi de învăţământ44. Aici a stat tot la fel de ani ca la Școala Militară Alexandru, și anume, 16, până la închiderea cursurilor. Klyuchevsky a intrat ca profesor asociat la Universitatea din Moscova la 22 septembrie 1879 și după ce a susținut aici (29 septembrie 1882) o teză de doctorat în istoria Rusiei: ordinară (1 martie 1885) . În 1887-1890 a fost decanul Facultății de Istorie și Filologie (din 27 septembrie 1887 până în 28 martie 1889) și asistent al rectorului (din 28 martie 1889 până în 15 decembrie 1890). În 1893-1895 De către regretatul împărat suveran Alexandru al III-lea, i s-a încredințat cursuri de istorie politică în Abbas-Tuman cu Marele Duce George Alexandrovici. Din 1900, a început să predea într-o clasă specială la Școala de Pictură, Sculptură și Arhitectură din Moscova. La 7 octombrie 1900, a fost ales academician obișnuit (peste personal) al Academiei Imperiale de Științe în istoria și antichitățile Rusiei. Din 26 februarie 1893, este președintele Societății Imperiale pentru Istoria Antichităților Ruse de la Universitatea din Moscova și, în plus, membru cu drepturi depline și de onoare al multor societăți istorice și arheologice ruse și al comisiilor științifice de arhivă. A participat la elaborarea reglementărilor privind o instituție de stat atât de importantă ca reprezentarea poporului. Faima a fost dobândită de Klyuchevsky atât prin prelegeri, cât și prin lucrările sale tipărite. Toate recenziile care au fost auzite și citite cu privire la prelegeri le descriu aproape în egală măsură calitățile. Iată, de exemplu, cu ce cuvinte l-au salutat servitorii

au mâncat și elevi, studenți ai Universității din Moscova, în 1901.

Din toată Rusia, din colțurile sale cele mai surde și îndepărtate, tinerii aspiră la Universitatea din Moscova, încununată cu un halou de glorie științifică din cele mai vechi timpuri. Departamentul de Istorie Rusă aparține unuia dintre primele locuri în crearea acestui halou strălucitor și fermecător, iar numele tău, ca reprezentant demn al acestuia, atrage tineri studenți la Universitatea ta natală de mulți ani. Nu se știe unde și când, întipărite de o mână invizibilă, prelegerile tale sunt citite cu nerăbdare acolo, unde pulsul conștiinței de sine publică începe doar să bată mai puternic: prelegerile tale sunt așteptate acolo, ca un mesaj de bun venit, ca o revelație. De aceea, în publicul tău (studenții la toate cursurile, toate facultățile se adună; în fața departamentului tău, uitând de interesele lor speciale, se simt ca o Rusie singură, tânără, trezită, privind cu îndrăzneală în trecut și apoi, pentru a chiar Privește cu mai multă îndrăzneală viitorul.De la primii pași timizi în studierea istoriei țării tale natale, ne-ai subliniat interesul său științific profund și o analiză subtilă, pătrunzătoare a forțelor care l-au construit ne-au condus în acea zonă a știința istoriei, unde curentele înguste, necomplicate la început, ale vieții popoarelor individuale se contopesc într-un singur flux mondial larg și armonios, și unde această știință În imagini artistice și vii, cu o claritate și simplitate uimitoare, ai înviat înaintea noastră viața a generațiilor învechite și a epocilor apuse: de multe ori cu un singur gest, cu o singură intonație a vocii tale, ai putut să ne luminezi perspective istorice atât de viu, încât, loviți de puterea luminii, noi pentru mult timp, cu nedumerire și încântare, cu sentimentul unui om brusc luminat, au privit realitatea îndepărtată, atât de recent lipsită de orice sens și

semnificație pentru noi. Ascultându-te, am observat cu bucurie cum, după îndelungi și zadarnice bâjbâituri, după multe încercări inutile, petrecute de noi pentru a înțelege împrejurimile și trecutul îndepărtat al patriei noastre, un amurg misterios și fabulos se limpezește în fața ochilor și a imaginii noastre după imaginea se ridică din adâncurile secolelor, - asumând o formă vie: așa că un om, rătăcind pe un drum necunoscut, o noapte obosită și lungă, transformând chiar și pietrele nemișcate de pe marginea drumului în fantome ciudate, la prima vedere a dimineții se uită calm înapoi la calea pe care a parcurs-o și pășește vesel înainte, distingând clar obiectele din jur. Gândul tău profund, luminând în fața noastră, cum

o rază strălucitoare, orizonturi îndepărtate, aprinse în sufletul nostru, slab calde până atunci, sentimentele unui cetățean - și, părăsind publicul tău, de fiecare dată am purtat cu noi sentimente sincere de sinceră recunoștință față de acea persoană care, învățându-ne cum este societatea. construit, predat și cum se construiește. Dar ne-ați învățat nu numai să înțelegem istoria, ci ne-ați predat și predați istoria. Lecturile tale vor rămâne pentru totdeauna pentru noi un model pedagogic inaccesibil: atât de clar și simplu ești capabil să pui și să rezolvi orice, cea mai confuză, întrebare, astfel încât să știi să ții mereu publicul în mâinile tale, susținându-i ușor și imperceptibil atenția . Înțelegând și simțind pentru noi înșine toată însemnătatea gândirii voastre puternice științifice și a talentului vostru pedagogic și artistic egal, ne vom permite să exprimăm din toată inima dorința ca, pentru mulți ani de acum înainte, tinerii studenți, să pătrundă în zidurile primului Universitatea Rusă, te-ar întâlni ca lider în modurile de a studia trecutul și prezentul țării natale.

Același lucru a fost scris cu aceeași ocazie de profesorii de istorie din instituțiile de învățământ secundar (un departament de profesori de istorie al Societății Pedagogice din Moscova):

„Prin predarea voastră universitară ați crescut o serie întreagă de generații de profesori de istorie, iar acești profesori, împrăștiați în toată Rusia, continuă în școala secundară, cu toate puterile și abilitățile lor, munca la care slujiți și dvs. un astfel de succes strălucit la Universitate, munca de diseminare a cunoștințelor științifice printre altele despre trecutul nostru natal. Prelegerile și studiile tale sub îndrumarea ta la seminar au dezvoltat în ele un interes puternic pentru istoria Rusiei și, în același timp, obiceiul de a trata critic ideile actuale despre aceasta; ascultându-te și citindu-te, au fost pătrunși de un profund respect pentru puterea cercetării științifice, de un asemenea talent și artă, realizate de tine pe materialul istoriei Rusiei. Dar nu numai că au primit de la tine o școală științifică și o educație: acestor profesori, prin mâinile cărora au trecut deja peste o sută de mii de studenți, le-ai dat exemple inimitabile de prelucrare pedagogică a materialului obținut de

știință cu prelegerile tale. Schemele tale, izbitoare prin armonia și claritatea lor, scheme în care tu, cu o pricepere uimitoare, ești capabil să pui cele mai complexe și întortocheate procese ale dezvoltării istorice; Imaginile tale din trecut, maiestuoase și strălucitoare, schițate de mâna unui adevărat artist; Subtilul tău psihologic

analiza și caracteristicile geniale ale personalităților care acționează pe scena istoriei ruse; în sfârșit, prezentarea ta, sclipitoare de inteligență și definiții potrivite, toate acestea sunt culmea priceperii pedagogice, în farmecul căruia cade toți cei care te-au auzit și chiar te citesc involuntar. Și acest farmec rămâne toată viața și se reflectă în toată predarea numeroaselor voastre învățături, de exemplu, profesorii de istorie, deoarece cel care a studiat cu Klyuchevsky nu mai poate să nu predea conform lui Klyuchevsky44.

Universitatea însăși, profesorii săi, au definit semnificația lui Vasily Osipovich în acest fel:

„Cursurile dumneavoastră de curs au reprezentat un cuvânt complet nou în domeniul predării istoriei Rusiei. Pentru prima dată, ați introdus o metodă largă, special istorică, în studiul și reprezentarea acesteia. Ați oferit caracteristici uimitor de strălucitoare și distincte ale structurii sociale a diferitelor epoci ale istoriei Rusiei și, pe această bază, sub mâinile voastre, fenomenele complexe și diverse ale trecutului rus au fost plasate armonios și clar. Dar influența ta a mers mult mai departe: metoda ta, construcțiile tale au influențat înțelegerea istorică generală și, în acest sens, generațiile ulterioare de istorici au învățat de la tine. Varietatea prelegerilor a contribuit, de asemenea, la acest lucru... Dar nu numai că ați predat tehnici istorice generale, nu numai că ați oferit o acoperire originală a întregului proces al istoriei Rusiei, ați dirijat studii speciale cu o pricepere uimitoare, studiul problemelor individuale, dezvoltarea surselor, dezvăluind audienței exemple inimitabile analiză subtilă și profund pătrunzătoare a documentelor istorice. Un dar de creativitate artistică extraordinară, un cuvânt bine îndreptat, un transfer subtil de nuanțe ale imaginii, o imagine generală strălucitoare, o prezentare transparentă și clară, un discurs artistic, fermecător, care atrage atenția.D. Polenova scrie, de exemplu:

„Tocmai m-am întors de la o prelegere a lui Klyuchevsky. Ce om talentat este! Acum citește despre vechiul Novgorod și dă direct impresia că acesta este un călător care a vizitat foarte recent secolele XIII - XIV, a sosit și, sub o nouă impresie, povestește tot ce s-a făcut acolo sub ochii lui și cum trăiesc oamenii acolo, și de ce sunt interesați și pentru ce se străduiesc, și cum sunt ei acolo.”

„Dacă înainte de a intra în zidurile acestei instituții de învățământ”, i-au spus studenții Academiei Teologice din Moscova lui Vasily Osipovich, „majoritatea dintre noi

te-am cunoscut ca un istoric modern remarcabil, apoi te-am cunoscut cu toții imediat ca un lector strălucit, capabil să captiveze și să șocheze publicul. A merge la o prelegere a lui V. O. Klyunevsky, a asculta eseurile sale magistrale despre istoria Rusiei, bogate în cunoștințe istorice profunde și analiză psihologică subtilă, înseamnă a primi nu numai o mare plăcere intelectuală, ci și o mare plăcere artistică. În eseurile tale alcătuite în mod fascinant, imaginile uitate ale trecutului nostru s-au ridicat în tot adevărul lor vital irezistibil și realitatea tangibilă; chipuri demult învechite au acționat din nou pe scena istorică în toată individualitatea lor, cu toate avantajele și dezavantajele lor, ca adevărate personalități concrete. Într-un cuvânt, în poveștile tale istorice ai reînviat cu o măiestrie inimitabilă trecutul istoriei noastre, iar prin expunerea ta magistrală ai atras atenția generală a ascultătorilor tăi, care nu a slăbit nici măcar o clipă de-a lungul întregii tale vieți*.

Prof. V. A. Sokolov, fost student al primului curs al prelegerilor lui Vasily Osiposhil la Academia Teologică din Moscova, scrie: estomparea inimii; și am început acel lung șir al admiratorilor tăi, care acum se întinde continuu de zeci de ani**.

Prelegerile lui Vasily Osipovich atât la Universitate, cât și la Academie au fost prezenți de studenți, nu doar de cei care trebuiau să-i asculte. dar și studenți ai altor cursuri și facultăți, astfel încât publicul său să fie mereu plin. Poveștile despre prelegerile lui Vasily Osipovich au dat naștere unei cereri uriașe de ediții litografiate ale acestora, mai ales din partea celor care nu au avut ocazia să intre în numărul ascultătorilor săi, astfel încât costul lor, având în vedere litografiile rare ale ei, la un moment dat, a ajuns la 100 de ruble. Drept urmare, au apărut o serie întreagă de ediții ilegale ale acestora, fără acordul autorului, atât la Moscova, cât și la Sankt Petersburg, litografiate cu multe erori, dar. uneori cu inserții arbitrare și distorsiuni deliberate ale textului autorului; odată la Sankt Petersburg în guvernul chiar a fost tipărită hipografia

- întregul curs în 3 părți (deși în cantitate mică, conform zvonurilor, aproximativ 50 de exemplare). Având în vedere dorințele și solicitările exprimate în mod repetat autorului de mulți oameni, el a început să-și publice „Cursul de istorie a Rusiei * și prima parte a acestuia (în valoare de 10.000 de exemplare) lansată în 1903 s-a epuizat în mai puțin de o lună [Până acum au fost publicate deja patru părți, iar cam pe a 3-a, vezi Acad. A.I. Codolevskago, Literatura rusă a secolului al XVII-lea în iluminare. V. 0. Klyuchevsky în „Buletinul Filologic Rus” 1908, nr. 4, p. 365-368].

Articolele lui Klyuchevsky care au apărut în diferite reviste sunt, de asemenea, citite cu mare interes. Activitatea sa literară a început în 1866, imediat după finalizarea cursului universitar. Primele sale două lucrări le-a publicat în Moscova Universitetskie Izvestiya (1866-1867): următoarele le publică în principal în Orthodox Review* (1869-1879) și în Russkaya Mysl* (1880-1899). În plus, apar în publicațiile Academiei de Științe analizele scrise de acesta ale celor depuse la concurs! premii, în edițiile temporare ale Academiei Teologice din Moscova -

discursuri rostite de el cu ocazii solemne, în „Lecturi ale Societății Imperiale de Istorie și Antichități Ruse”, „Revista critică și alte reviste” - restul lucrărilor sale. Citez o listă cu toate articolele lui Vasily Osipovich întocmite de mine, având în vedere că până acum nu a apărut nicăieri în tipărire.

1. Povești ale străinilor despre statul moscovit. (Statul Moscova conform descrierilor străinilor din secolele XV-XVII). Moscova Universitetskaya Izvestiya*, 1866, nr. 7-9, pp. 1-264, și separat M. 1866, p. Buletinul universitar* 1866-1867, nr. 7, pp. 541-574, și separat pp. 1- 34.

3. Noi cercetări asupra istoriei vechilor mănăstiri rusești. Conform lucrării profesorului asociat V. S. Ikonnikov: „Cercetări privind principalele direcții în știința istoriei Rusiei în legătură cu cursul educației”. Orthodox Review* 1869, No. 10, p. 439-469; Nr. 12, p. 737-759.

4. Amendamente la o anticritică (V. S. Ikonnikova). „Revista Ortodoxă” 1870, nr. 4, pp. 724 - 741. 5. Biserica în raport cu dezvoltarea mentală a Rusiei antice. Referitor la cartea lui A. Shchapov: „Condiții sociale și pedagogice pentru dezvoltarea mentală a poporul rus”. „Revista Ortodoxă - 1870, nr. 2, p. 307-337. 6. Biblioteca scrisă de mână a lui V. M. Undolsky. Referitor la publicarea „Descrierea" ei. „Revista Ortodoxă" 1870, nr. 5, p. 872-894. 7. Scriitori exemplari ai vieții rusești în secolul al XV-lea. Orthodox Review, 1870, nr 8, pp. 178-210; nr. 9, pp. 328-353; nr. 10, pp. 479-503. 8. Biserica greacă din Londra în prima jumătate a secolului al XVIII-lea ." 1871, nr. 1, p. 43-62. 9. Old Russian Lives of the Saints as a Historical Source, M. 1871. 10. Russian Church-Istorical Literature (preotul M. I. Gorchakov „Despre posesiunile funciare ale patriarhilor întregi ruși și ale Sfântului Sinod”). „Revista ortodoxă” 1871, nr. 9, p. 709-728. 11. Aliluia si parintele Pafnuty. „Izvestiia modernă” 1872, nr. 75. 12. Dispute Pskov: 1) Societatea bisericească rusă în secolul al XV-lea, 2) Societatea bisericească din Pskov în secolul al XV-lea, „Revista Ortodoxă” * 1872, nr. 9, p. 283- 307 3) Dispute cu Episcopul, 4) Dispute cu latinii, Orthodox Review, 1872, 10, p. 466-491. 5) Teologic

dispută, 6) Controversa literară. Revista Ortodoxă** 1872, nr. 12, p. 711-741. 13. Descrierea litigiului de către N. I. Subbotin. Revista Ortodoxă** 1874, nr. 5, p. 327-337. 14. Analiza lucrării lui M. I. Gorchakov: „Despre proprietatea pământului mitropoliților, patriarhilor și Sf. Sinod** în al 15-lea Raport privind acordarea premiilor c. Uvarova, Sankt Petersburg.

1874, p. 91-125 și separat p. 35. 15. Recenzie cărții: „Eseu despre istoria poporului rus înainte de secolul al XVII-lea: viața comunală a Rusiei antice ** D. D. Sontsova, Moscova

1875. „Biblioteca Educațională** 1875-6, partea a 2-a, p. 92-93. 16. „Histori-sche Zeitschrift** 36 Band (München 1876). S. 648-670: analiza operelor lui Bernhardi., Geschichte Russlauds, Il Th., 1 Abth., semnat K ... y. 17. Douăzeci și cinci de ani din istoria Rusiei de S. M. Solovyov. „Rusia antică și nouă** 1877, nr 1, p. 1-7. 18. Pedepsele bisericești. Noua lucrare despre dreptul bisericesc de N. S. Suvorov. Revista Ortodoxă** 1877, nr. 5, p. 173-182. 19. O chestiune de cetate în ajunul excitației sale legislative. Lucrările lui IO. θ. Samarin, vol. 2: Afaceri ţărăneşti la cel mai înalt rescript 20 noiembrie 1857. Ediţia D. θ. Samarina, Moscova 1878, 44¿ p. „Critical Review” 1879, nr. 3, p. 12-14. 20. Istoria Academiei Teologice din Moscova pr. S. K. Smirnova. „Revista ortodoxă**

1879, nr. 4, p. 802-825. 21. G. Rambad, istoric al Rusiei (Histoire de la Russie depuis les originés jusqu'à l'année 1877, de Alfred Rambaud; ouvrage, couronnée par G Academie française, Paris 1878). Critical Review** 1879, No. 10, pp. 1-10.

22. Necrolog: S. M. Solovyov. „Critical Review” 1879, nr 20, pp. 37-40. 23. Prefață la viața Apoc. Filip al Iranului, compilat de călugărul Herman: Life of Prep. Filip al Iranului. Publicația Societății Iubitorilor de Literatură Antică. XLVI (SPB. 1879), p. V-XLIV.-24. Duma boierească a Rusiei antice. Gândirea Rusă** 1880, nr. 1, p. 40-76; nr. 3, p. 45-74; nr. 4, pp. 1-37; nr. 10, p. 64-95; nr. 11, p. 126-154; 1881, nr. 3, p. 245-272; nr. 6, p. 184-230; Nr. 8, p. 280-322; Nr. 9, p. 228-271; nr. 10, p. 148-192; Nr. 11, p. 80-113, și separat sub titlul: „Duma boierească a Rusiei antice”. Experiență în istoria unei instituții guvernamentale în legătură cu istoria societății”, Moscova 1881. Următoarele ediții sub titlul „Duma boierească a Rusiei antice”: M. 1882, M. 1883, M. 1902 *. 25. Explicație despre o recenzie (Prof. M. F. Vladimirsky-Budanov). Gândirea Rusă** 1881, Nr. 2, p. 1C6-113. 26. S, M. Solovyov prof. t 4 octombrie 1879. „Discurs și raport al Universității din Moscova la 12 ianuarie 1880”, pp. 1 - 39. 27. Discurs rostit la ședința solemnă a Universității din Moscova din 6 iunie, în ziua deschiderii monumentul lui Pușkin.„Gândirea rusă” 1880, nr. 6, p. 20 - 27. 28. Drept și fapt în istoria chestiunii țărănești. „Rus” 1881 JX& 28.-29. Rubla rusă a secolelor XVI-XVIII în relația sa cu prezentul (materiale pentru istoria prețurilor). „Lecturi în Societatea Imperială de Istorie și Antichități Ruse ** 1884, cartea 1 , pp. 1-72 și separat Moscova 1884. 30. Originea iobăgiei în Rusia, Gândirea Rusă, 1885, nr. 8, pp. 1-36, nr. 10, pp. 1-46. în Rusia antică." Antichități ale Societății Arheologice din Moscova **, τ. X (M. 1885), p. 68 - 69 (protocoale). 32. În ceea ce privește articolul suplimentar descoperit de A. S. Pavlov către Russkaya Pravda „cu privire la stabilirea taxelor * *. „ Antichități ale Societății Arheologice din Moscova** τ. XI, numărul 2. (M. 1886), pp. 60-61 (protocoale). 33. Taxa de sondaj și abolirea servilismului în Rusia. „Gândirea Rusă** 1886. , Nr. 5, p. 106-122, Nr. 7, p. I-IO, Nr. 9, p. 72-87, Nr. 10, p. 1-20. Istoria și antichitățile rusești — 19 aprilie 1886 (despre locul său în istoriografia rusă). IV, p. 5 (minute). 35. Eugen Onegin și strămoșii săi. „Gândirea Rusă” 1887, nr. 2,

p. 291-806. 36. Discurs despre S. A. Usov. Discursuri citite la ședința Societății Imperiale de Arheologie din Moscova din 15 noiembrie 1886, dedicate memoriei lui S. A. Usov. Antichities of the Moscow Archaeological Society, vol. XI, numărul 3. (M. 1887), pp. XII-XVII. 3. (M. 1887;, p. 86 (protocoale). 38. Al cui teren se află sub rândurile orașului în Piața Roșie? „Russkaya Vedomosti” 1887 și separat M. 1887, pp. 1-12. 39. Asistență pentru succesul bisericii de drept și ordine civilă. Discurs rostit la actul solemn al Academiei Teologice din Moscova la 1 octombrie 1888. „Act anual în Academia Teologică din Moscova la 1 octombrie 1888”. Addendum la „Creațiile Sfintei”. Fathers" 1888, cartea IV. p. 36, și separat M. 1688, p. 31-a acordare de premii contelui Uvarov" (Sankt. Petersburg, 1890), p. 53-66 și separat, Sankt Petersburg, 1890, pp. . 1-14. Scrisoare către editor. „Arhiva Rusă", 1889, nr. 5, pp. 138-145. 42. Compoziția reprezentării la Zemsky Sobors din Rusia antică. „Gândirea Rusă" 1890, nr. 1. , pp. 141-178; 1891, nr. 1, pp. 132-147; 1892, nr. 1, p. 140-172. Amendament, ibid., februarie, p. 221-222.-43. Tristeţe. (În memoria lui M. Yu. Lermontov, 15 iulie 1841). „Gândirea Rusă” 1891, iulie, p. 1-18 și separat. 44. Oameni buni ai Rusiei antice. O prelegere publică susținută în beneficiul celor care au suferit de o recoltă necorespunzătoare. „Buletinul teologic” 1892, nr. 1, p. 77-96 și separat; ediția a II-a a librarului A. D. Stupin, cu desene, M. 1896; ediția a III-a a proprie cu desene, M. 1902. 45. Analiza lui N. D. Cercetarea lui Chechulin: „Orașe ale statului Moscova în secolul al XVI-lea”. „Referat despre cea de-a 33-a decernare a premiilor către gr. Uvarov" (Sankt. Petersburg, 1892) și separat, pp. 1-40.-46. I. N. Boltin (6 octombrie 1792). Gândirea Rusă, 1892, noiembrie, p. 107-130, și separat.— 47. The sensul de prep. Serghie de Radonezh pentru poporul și statul rus. Discurs rostit la ședința solemnă a Academiei Teologice din Moscova din 26 septembrie 1892 în memoria Sf. Sergius. Buletinul Bogoslovski, 1892, nr. 11, p. 1-15, și separat. „Floarea Treimii" nr. 9 (M. 1892), p. 1 32-48. Două educații. „Gândirea Rusă" 1893, JN „3, p. 79-99 și Culegere în favoarea școlilor duminicale. 49. Solovyov ca profesor

Tel. Ediția Societății Istorice de la Universitatea din Moscova, partea I, pp. 184-194. Același lucru în cartea: „Memorii ale vieții studențești” (M. 1899): publicația Societății pentru Distribuția Cărților Utile, pp. 3 -20. 50. Despre semnificația lucrărilor istorice ale lui I. N. Boltin în cursul istoriografiei ruse „Lecturi în Societatea Imperială de Istorie și Antichități a Rusiei” 1894 I, p. 31 (minute). 51. În memoria răposatului împărat suveran Alexandru al III-lea la Boz. Discurs rostit la o reuniune a Societății Imperiale de Istorie și Antichități Ruse din 28 octombrie 1894. „Lecturi în Societatea Imperială de Istorie și Antichități Ruse” 1894, carte. IV, p. 1-7, și separat M. 1894. 52. Amintiri ale lui N. I. Novikov și timpul său. „Gândirea Rusă" 1895, nr. 1, pp. 38-60 și separat. -53. Memorii despre D. T. Maslovsky. „Lecturi în Societatea Imperială de Istorie și Antichități Ruse", 1895, carte. II, p. 26-27 (minute). 54.

Undergrowth of Fon-Vizin (Experiența de explicație istorică a jocului educațional). „Artă și știință” 1896, No. Ì, p. 5-26, și separat 55. Împărăteasa Ecaterina a II-a. 1796-1896 * „Gândirea Rusă" 1896, nr II, p. 130-177, și separat. 56. Discurs la ședința de deschidere a Societății Imperiale de Istorie și Antichități Ruse din 18 mai 1895 în memoria lui II. Lecturi în Societatea Imperială de Istorie și Antichități Ruse” 1896, carte. IV, p. 26-27 (minute). 57. Amintiri ale lui N. S. Tikhonravov. „Buletinul Europei”

1897 , martie, p. 218-224 (în articolul lui A. N. Pypin despre Tikhonravov și în scrierile lui Tikhonravov, vol. I). 58. Influența occidentală în Rusia în secolul al XVII-lea. Eseu istoric și psihologic. „Întrebări de filosofie și psihologie” 1897 , cartea 36, pp. 137-155; cartea 38, pp. 535-538; cartea 39, pp. 760-800 și separat M. 1897 pp. 1-87. 59. Despre lucrări ale împărătesei Ecaterina a II-a despre istoria Rusiei, Lecturi în Societatea Imperială de Istorie și Antichități Ruse, 1898, carte. II, p. 27 (minute). 60. Despre θ. I. Buslaev, ca profesor și cercetător. „Lecturi în Societatea Imperială de Istorie și Antichități Ruse”

1898 , carte. II, p. 53 (minute). 61. Schimbare. Boierii și nobilimea. „Gândirea Rusă” 1899, „Nθ 1, pp. 200-221 și separat. 62. Un scurt ghid al istoriei Rusiei. Ediţie privată pentru ascultătorii autorului, M. 1899, p. 1-156; Ediția a II-a cu completări, M. 1900, p. 1 - 165; a 3-a isla-. noe, M. 1903, p. 1-172; Ediția a IV-a, M. 1905, p. 1 - 180. 63. Discurs despre Pușkin 26 mai

1899 „Coroană pe monumentul lui Pușkin” -64. Amintiri ale lui M. S. Korelin (la 3 ianuarie 1899), ca profesor la Cursurile superioare pentru femei, citite într-o ședință publică a Moscovei

Societatea istorică (vezi „Buletinul istoric** 1900, martie, p. 1228). 65. Despre dosarul judiciar al țarului Fiodor Ivanovici din 1589 „Colecția Arhivei Principale din Moscova a Ministerului Afacerilor Externe”, numărul 7 (M. 1900), pp. V-IX, și într-o ediție separată: „The Legal Codul țarului Fiodor Ivanovici din 1589 (M. 1900), pp. XXV-XXXVIII. 66. Petru cel Mare printre colaboratorii săi. Journal for All, 1901, nr. 1, pp. 53-72, și separat, Sankt Petersburg . 1902, p. 1-43. 67. Sarcini de popularizare științifică. „Cuvântul științific din 1903, carte. 1. p. 7-12. 68. Analiza lucrării lui N. A. Rozhkov: „Agricultura Rusiei Moscovite în secolul al XVI-lea”. „Referat despre cea de-a 44-a decernare a gr. Uvarov" (Sankt Petersburg, 1904) și separat, Sankt Petersburg, 1904, pp. 1 - 19. 69. Curs de istorie rusă, părțile I-IV. M. 1904-1910 70. A. L. Ordin-Nashchokin , om de stat Moscova al secolului 17. „Cuvântul științific” 1904., carte. 3, p. 121-138. 71. În memoria lui S. M. Solovyov. „Cuvânt științific ** 1904, carte. 8, p. 117-132. 72. Moscova și prinții săi în anumite secole. „Jurnal pentru toți” 1905, cartea 1, pp. 34-38

În plus, o serie de recenzii despre compozițiile studenților de la Moscova. Academia Teologică pentru gradul de candidat, precum și despre lucrările de master publicate în Jurnalele Consiliului său; observațiile sale la dezbaterile de la Universitatea din Moscova și Academia Teologică, vezi descrierile acestor dispute, plasate în diferite organe ale presei periodice; câteva fragmente din curs, preluate din ediția sa litografiată, au apărut fără acordul autorului în revista Narodnoye Blago, la începutul publicării sale.

Vezi despre V. O. Klyuchevsky „Penza Diocesan Vedomosti * 4 1901, 1 octombrie, nr. 19, unde articolul lui A. Troitsky: „Admiterea elevilor Seminarului Teologic Penza în instituțiile de învățământ superior în secolul trecut”, p. 636 - 639.—Elena Dmitrievna Polenova, 1850-1898, M. 1902, p. 37—38.—A douăzeci și cinci de ani de la V.O. 1897 (de la nr. 12 din Buletinul teologic pentru 1896). „Buletin istoric” februarie 1902, pp. 749-752 [Colecție de articole dedicate lui V. O. Klyuchevsky de către studenții, prietenii și admiratorii săi în ziua celei de-a treizecea aniversări a profesorului său la Universitatea din Moscova, Moscova 1909.]

Serghei Belokurov.

Teologic Ents. v. XL

Cheia în note este un semn care determină gradul de înălțime al notelor situate pe linii și între ele într-un sistem muzical liniar. Utilizarea rusă a sistemului din secolul al XVII-lea. merge în paralel cu cel occidental și a folosit la început o mare varietate de clape în compozițiile corale. dar de la sfârşitul secolului al XVIII-lea. oprit la așa-zisa. tastele vocale, de ex. C - lat. ce mare pentru înalte, alto și tenor și F pentru bas. Cheia este de obicei plasată pe nota care încheie intervalul de semiton în scară, adică. Do (si-do ') și Fa (mi-fa), precum și cheia de sol Sol, care a fost folosită mai devreme în scara Sol mazh. şi indicând -fa-dez-salt.

Chiar la ultimul zgomot, cheia de sol a început să înlocuiască cheile de voce și foarte multe lucrări de cântări bisericești din vremurile recente sunt tipărite în cheile Sol și Fa și de foarte multe ori partitura devine potrivită pentru a cânta la pian dacă înaltele și alto sunt scrise în cheia de sol, iar tenor și bas - în bas.

4. Transfigurarea.

Un jurământ. — Un jurământ este o invocare a omniscientului, omniprezent... Dumnezeu ca dovadă a adevărului a ceea ce spune cineva despre ceva trecut sau prezent, sau ca martor al certitudinii oricăror fapte, acțiuni, intenții viitoare, etc., deoarece toți sunt în dependență de această persoană. Un jurământ în general devine apoi un jurământ în special atunci când este pronunțat la cererea reprezentanților autorității guvernamentale (laice sau ecleziastice) și, în plus, după o formulă binecunoscută, certă.

„Este permis să înjuri? Da, este admisibil, și în unele cazuri chiar necesar, deși mulți au tratat-o negativ, precum, de exemplu, valdenzii,

anabaptiștii, quakerii, menno-niții... etc. (ț contele L. N. Tolstoi, prof. Wagner). si altii).

Cuvântul lui Dumnezeu învață despre jurământ în felul următor.

1 Vechiul Testament. In carte. Timpul Genezei-

10

Se pare că Dumnezeu a jurat chiar și pe Sine atunci când i-a făgăduit lui Avraam despre înmulțirea urmașilor lui și când, în consecință, a fost necesar să-i dea acestui patriarh cea mai puternică asigurare că promisiunea se va împlini cu siguranță (Gen. 22, 16, etc.). Dacă Dumnezeu îngăduie un jurământ, și, mai mult, de la El însuși, atunci este clar de aici că și oamenii îl pot permite, chemându-l pe Dumnezeu să fie Martor al adevărului cuvintelor lor, al fidelității promisiunii lor... Și, într-adevăr, Cuvântul lui Dumnezeu spune că Avraam, trimițând un sclav să găsească o mireasă pentru Isaac, depune un jurământ din primul (Gen. 24, 2, 3, rândul 37, rândul 41); Iosif depune un jurământ tatălui său cu privire la locul de înmormântare a ultimului (-50, 5) și apoi depune un jurământ de la fiii lui Israel că îi vor transfera oasele în țara lor natală (-25). Moise nu numai că permite, dar chiar cere un jurământ în unele cazuri (Ex. 22, 11. Numeri 5, 21 s.), de exemplu, atunci când clarifică întrebări - despre a nu intra în posesia bunurilor altcuiva, despre fidelitatea unei soții față de ea soț etc., la care prescrie să jure pe numele lui Dumnezeu, și nu pe orice altceva (Deut. 6, 13). Conducătorii societății israelite jură că vor salva viețile Gav-oniților (I. Iosua 9, 15). El jură pe Ea înaintea lui David că nu-l va lăsa pe ultimul (2 Regi I5, 21). Tot poporul evreu jură că nu-l va trăda pe Dumnezeul său (sub As: 2 Cronici 15, 8-15). Marele preot Iodai depune un jurământ în casa Domnului din partea celor o sută de căpetenii că nu-i vor dezvălui lui Gooolia planurile lui pentru Ioas (2 Regi 11:4). Toți israeliții jură în fața lui Ezra că vor îndepărta de la ei soțiile din seminția străinilor (1 Esdr. IO, 5), etc. Este clar, într-un cuvânt, din aceste locuri și altele asemănătoare din Vechiul Testament că jurământul din Vechiul Testament Vremurile testamentare au fost, de asemenea, permise de Dumnezeu și, într-adevăr, au fost practicate ca ceva necesar și util vieții umane, deoarece, desigur, se desfășura în condiții normale. Altfel, i-a fost interzis. Deci, era interzis să se jure pe numele lui Dumnezeu într-o minciună, pentru că un astfel de jurământ în numele lui Dumnezeu era făcută dezonoare (Lev. 19, 12); era imposibil să se jure nu pe numele lui Dumnezeu, ci pe numele celor care

non-zei (Ieremia 5, 7); nu era necesar să se folosească un jurământ fără nevoie specială de el (cf. I. Sp. 13, 9. Ex. 20, 7) ... De remarcat, de altfel, că profeții Vechiului Testament, vorbind despre viitor ori, vremurile împărăției lui Hristos, - în treacăt ei notează

că și atunci vor jura, și anume, pe Dumnezeul adevărului (Isaia 65, 16), pe numele lui Dumnezeu (Ieremia 12:16).

Noul Testament. La Ioan. 5, 32 și 43 se spune că Iisus Hristos L-a arătat pe Dumnezeu Tatăl ca a mărturisit despre El și că El a venit și a propovăduit în numele Tatălui Său, astfel încât, de aceea, trebuie să fie crezut. Referirea la Tatăl pentru a-i asigura pe ascultătorii Săi de adevărul cuvintelor Sale și de activitatea Sa de Mântuitor al lumii, după unii teologi, nu este altceva decât un fel de jurământ în numele lui Dumnezeu Tatăl. Și mai caracteristic este locul de la Mo. 26, 63. 64... Când I. Hristos, citim aici, a tăcut după ce doi martori mincinoși au vorbit împotriva Lui, a tăcut chiar și după cuvintele marelui preot rostite ulterior și pătruns de nedumerire, apoi acesta din urmă, conjurându-L de Dumnezeul cel viu, rugat să răspundă: Este el Hristosul, Fiul lui Dumnezeu? Numai după aceasta Domnul a răspuns: ai spus. Această expresie este în întregime paralelă cu cuvântul, care era uzual în asemenea împrejurări: amin (cf. Num. 5, 22...). Tu Mă invoci prin Dumnezeul cel viu, așa cum ar spune Mântuitorul. Răspund în numele Dumnezeului celui viu, adică. (pentru a folosi limbajul curent) Jur că sunt Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Semnificația locului este clară într-o asemenea măsură încât este greu de posibil ca un cititor imparțial să-l înțeleagă altfel. Sf. Ap. În plus, Pavel îl cheamă în mod repetat pe Dumnezeu Însuși ca martor (Rom. 1:9. 2 Cor. 1,

23. Filip. 1, 8), așadar, jură, consideră un jurământ o faptă bună. Călcătorii de jurământ, desigur, sunt puși pe aceeași linie cu desfrânii, homosexualii, crescătorii de vite și păcătoșii asemănători (1 Tim. I, 9, 10) și, bineînțeles, doar pentru că sunt sperjuratori, și deloc. pentru că au dat fie un jurământ. Loc clasic în

slaniyah sv. Au. Pavel este evr. 6, 16: oamenii jură pe cel mai înalt; un jurământ ca confirmare pune capăt tuturor disputei lor. Aici vorbim despre toți oamenii în general; nu se fac excepții pentru nimeni și nu se dă nici cel mai mic indiciu că oamenii (desigur, creștinii) în acest caz fac ceva rău. Un jurământ se numește ceva care hotărăște în cele din urmă toate disputele umane: se obișnuiește să se apeleze la el, ca atare mijloc decisiv, atunci când toate celelalte mijloace de soluționare a unui caz în litigiu au fost epuizate în mod inutil. Acest lucru, desigur, este firesc. Se presupune că în fiecare persoană trăiește un sentiment de frică în fața lui Dumnezeu, care vede totul și știe totul - un sentiment care singur îi va opri pe toți și îl va ține de orice minciună și neadevăr...

Dar există două pasaje în N. Testament, care aparent dă arme în mâinile unor negânди necondiționați a legitimității fenomenului luat în considerare în mediul creștin. Acesta este m. 5, 34-37 și Iac. 5, 12. Prima conține cuvintele Domnului: ... „<Vă spun: să nu jurați deloc: nici pe cer... nici pe pământ..., nici pe Ierusalim..., nici pe de

capul tău..., dar da cuvântul tău va fi: da, da; nu Nu; iar ceea ce este dincolo de aceasta este de la cel rău. Citim din Iacov;.;, „frații mei, să nu jurați nici pe cer, nici pe pământ, nici pe vreun alt jurământ; dar să aveți da, da și nu, nu; ca să nu cazi în condamnare”.

Cum trebuie înțelese aceste două pasaje? Sunt ele într-adevăr în contradicție cu tot ceea ce am spus înainte? Ei nu stau, desigur, și nu pot rezista. Să aruncăm o privire mai atentă asupra chestiunii. La M. s-a dat interdicția de a jura, după cum se vede din cursul cuvântului (vezi v. 33: ... „ai auzit ce s-a spus celor din vechime: nu-ți încălca jurământul, ci împlinește-ți jurămintele înaintea Domnului ”; cf. Lev. 19, 12. Deut. 23, 21), ca amendament la Vechiul Testament — precept pozitiv în privința ei — și, se pare, legea Vechiului Testament în această privință este abrogată de către Mântuitorul. Asa este, insa? Nu înjura deloc (ολως, oninino). Interpreții nu sunt de acord între ei,

înțelegând chestiunea fie în sensul limitării jurământului doar în numele lui Dumnezeu, a cazurilor necesare..., fie în sensul umbririi inadmisibilității sale totale, fie chiar în sensul excesului său pentru oamenii înalt moral etc. cuvânt: ολως, într-adevăr, nu este lipsit de extensibilitate și poate fi, ocazional, înțeles în acest fel, și în acest fel și altfel. Interpretarea Ilo, de exemplu, binecuvântată. Ieronim (în acest loc), „interdicția*4 înseamnă” jurămintele goale și superstițioase* ale „atunci” (adică, Mântuitorul modern) „evreilor care au jurat pe cer și pe pământ. cetatea Ierusalimului, templul, capul lui ..; după explicaţia (a acestui loc) de la fericiţi. Augustin, „Interzicerea lui Hristos” se referă doar la „folosirea prea frecventă, frivolă a unui jurământ”; conform altora, de exemplu, St. I. Hrisostom (vezi interpretarea sa, de exemplu, la Mo. 5, 34-37), aici vorbim de interzicerea totală a folosirii jurământului în orice împrejurare (vezi și interpretarea sa, despre Fapte Ap...) și etc. Să încercăm să stabilim o viziune fermă și stabilă asupra esenței problemei. Cuvintele ulterioare ale lui Hristos, în urma interzicerii jurământului exprimat de Domnul, sunt următoarele: „dar să fie cuvântul tău: da, da și nu, nu” ... „Cuvânt” - „o λόγος. * Membrul „o” indică faptul că acesta este un cuvânt care a fost deja discutat, cunoscut: altfel: acest cuvânt, adică un jurământ, sau care este tot un jurământ. Și așa, să fie jurământul tău: da, da și nu, nu. O persoană care jură pe numele lui Dumnezeu, în același timp, presupune că Dumnezeul atotștiutor și atotștiutor îl vede și aude, îi aude cuvintele și își pătrunde interiorul. În consecință, o persoană înjură și în același timp presupune că vorbește ca și cum nu în fața oamenilor, ci ca și cum numai și numai în fața lui Dumnezeu. O astfel de viziune asupra chestiunii afirmă în mod clar cea mai intimă și constantă relație dintre om și Dumnezeu. Cu prezența unei astfel de gravitații și, desigur, internă și nu externă, fiecare da și fiecare nu, pronunțat de această persoană, va fi același jurământ, nu va diferi de el în nimic. Altfel ar fi dacă nu s-ar vorbi despre gravitația indicată și comunicarea omului cu Creatorul: atunci un lucru

orice mai presus de da și mai presus de nu, atunci există o teamă (μή) că vei cădea în condamnare – acesta este sensul direct al cuvintelor Sf. Ap. Iacov în pasajul de mai sus al epistolei sale. De la cel rău - s. τού πονηρού, adică din cauza răului, din cauza viciului..., tocmai în sensul de mai sus. Dacă, cu alte cuvinte, nu a existat rău în lume, nu a existat stăpânire a spiritului rău, atunci ar fi de ajuns doar unul: da și nu, dar întrucât dominația răului în lume este un fapt indubitabil, atunci din aici apare deasupra da și nu încă jurăminte în numele lui Dumnezeu. În ceea ce privește expresia Sf. Ap. Iacob, avertizând cititorii (mai exact „creștinii evreilor”) împotriva posibilității și fricii de a cădea în condamnare, atunci are o semnificație clară: doar în exterior nu aduce probleme în sanctuarul interior al sinelui, ci de fiecare dată să se gândească la sine. stând în fața ochilor lui Dumnezeu Însuși, Judecătorului și Dătătorul și, în consecință, să-și ia jurământul în serios, cu strictețe. Creștinii sunt ușor de condamnat...

În sfârșit, în ceea ce privește împrejurarea remarcată în acest caz de oponenții jurământului, și anume că noi, neavând posibilitatea de a garanta pentru acțiunile și acțiunile noastre viitoare, care depind adesea de întâmplare și de alte momente care depășesc previziunea și puterea noastră , pentru că se pare că nu putem depune un jurământ, este suficient să remarcăm că un jurământ, atunci când este dat, are în vedere doar că nu depinde de întâmplare, ci depinde doar de un singur înjurător: întrucât actul personal de acesta din urmă, al lui nu sunt vinovat de neîndeplinirea promisiunii jurământului, în măsura în care este liber de orice cenzură... „(cu alte cuvinte: cu fiecare promisiune de jurământ, certul „dacă” este valabil.

De asemenea, trebuie remarcat faptul că un jurământ este o condiție asumată de creștin

şi unul nu va fi de puţină substanţă; atunci este nevoie de un jurământ pe numele lui Dumnezeu... Evreii au încercat să reducă totul la o relație pur exterioară între ei și Dumnezeu. Prin urmare, un simplu da și un simplu nu au fost cuvinte pentru ei care nu exprimau cu adevărat nimic special. De aici, mai departe, au recurs la jurământul cu numele lui Dumnezeu, dar doar ca argument exterior, nu mai... Pe scurt, zicând: să fie cuvântul tău: da, da, nu, nu, Domnul nu a desființat. jurământul pe numele lui Dumnezeu, prin urmare, că chiar și cu aceste da și nu, ea, așa cum s-a explicat mai sus, este cu siguranță asumată, dar sfătuită că oamenii se ridică la o astfel de înălțime morală, în care, în mod natural, având încredere completă unul în celălalt, ar putea fi continut in cazul luat in considerare cu simpla confirmare si negatie. Că acesta este cazul este indicat de întregul curs al discursului Mântuitorului în Convorbirea de pe munte, unde El conturează idealul care ar trebui să fie subiectul aspirațiilor și aspirațiilor finale ale omului, idealul, a cărui esență este exprimată. de El, foarte pe scurt în cuvintele: fii desăvârșit, ca desăvârșit Tatăl Tău ceresc (Mt. 5:48). Dacă acest ideal ar fi fezabil pentru o persoană în condițiile pământești ale existenței sale, atunci, desigur, ar veni vremea când numai: da, și ngt ar putea întruchipa orice

jurământ. Dar toată lumea știe cât de departe este o persoană de o astfel de realizare...; toată lumea știe cât de puternic este încă răul, cât de puternic este în lumea păcatului! Și astfel, sub dominația păcatului și a răului, un jurământ pe numele lui Dumnezeu rămâne întotdeauna necesar. Păcatul și răul, care puseseră stăpânire pe om, au dus la faptul că oamenii nu credeau cuvintele Însuși Fiului lui Dumnezeu, Care, așadar, a fost nevoit să pronunțe un jurământ în numele lui Dumnezeu înaintea necredincioșilor. Atunci ce să spun despre oameni? Vor începe să aibă încredere unul în altul în așa măsură încât să se poată descurca fără același nume al lui Dumnezeu?! < Desigur, în nici un caz... Și ce este dincolo de aceasta (adică dincolo de da sau nu), < atunci de la cel rău, spune Domnul în Evanghelia după Matei. Dacă permiteți

iubirea omului pentru sine. Un creștin, așa cum se știe, trebuie să se manifeste cu adevărat (Col. 3:9; Efeseni 4:25; 1 Tim. 1:10 etc.). Adevăritatea este un moment necesar al iubirii de sine „creștine”.Acționând contrar acesteia, o persoană își manifestă ura de sine chiar prin acest lucru. „Un mincinos”, potrivit lui Kant, „ar trebui să se disprețuiască pe sine, deoarece mințind, mă umilesc față de un simplu fenomen (un fenomen accidental), devin o mască, refuz să fiu eu însumi, mă sinucid în parte împotriva omului meu adevărat și în locul lui am pus o persoană fictivă * (vezi Martensen în ediția rusă a lui Etica din 1890, vol. II, p. 220). În acele cazuri în care cineva se poate îndoi de veridicitatea noastră, sau când cineva nu este suficient de sigur de disponibilitatea acesteia din urmă în tot timpul viitor etc., noi, din dragoste pentru noi înșine, dintr-o dorință justă, că bunul nostru nume în aceasta și în orice alt moment a stat în mintea celor din jurul nostru la înălțimea potrivită - ca mijloc de a ne satisface, avem dreptul să folosim un jurământ. Totuși, în același timp, cu grijă, trebuie respectate acele condiții în care jurământul nu poate fi decât fenomene normale: trebuie să se recurgă la el doar în cazurile cele mai necesare, când ea și numai ea poate apăra „mândria* creștină” de orice. și ale căror - sau încălcări asupra lui etc. Desigur, dacă în conștiința societății creștine ar domnea veridicitatea în sensul deplin al cuvântului, atunci iubirea de sine „creștină” nu ar avea nevoie de un jurământ pentru ea însăși: acesta din urmă și-ar pierde sensul, pentru că toată lumea în afară de ea ar crede fiecare. alte; dar din moment ce este încă de neconceput să vorbim despre o asemenea dominație a veridicității, este imposibil să negați mândria „creștină” cu unul dintre mijloacele care servesc obiectivelor sale legitime, bune din punct de vedere moral...

Având în vedere tot ceea ce s-a spus mai sus, este destul de înțeles de ce puterea de stat, susținută de biserică, a stat mereu și stă pentru un jurământ, pentru un jurământ. În același timp, nu vorbim de pur practic

inconvenient, care ar fi însoțit pentru stat de atitudinea sa negativă față de problema „permisibilității” unui jurământ și a unui jurământ. Sub domnia răului în lume, neîngrădit de un jurământ, ar fi greu (mai degrabă: imposibil) să ne așteptăm la relații normale între supuși și conducători, fidelitatea primului până la ultimul etc. Dacă răul dispare din lume, vor dispărea de la sine, cel puțin nu va fi nevoie de ele: fără jurământ, fără judecăți, fără alte fenomene asemănătoare; odată cu stăpânirea lumii, numai iubirea creștină va crea relații între oameni și așa mai departe. Dar atâta timp cât răul domnește în lume, până atunci abținerea de la înjurături, precum și războiul, judecățile... nu vor duce la nimic, decât la un rău și mai mare și amar. Fructă nu poate fi decât remodelarea internă a sinelui de către o persoană, care singură și fără nicio constrângere exterioară va pune capăt tuturor fenomenelor provocate de rău: dacă toți oamenii vor spune același adevăr, atunci de ce jurământul? Va dispărea de la sine. Dacă toată lumea se iubește, atunci cum pot exista războaie între ei, încercări etc.? Medicamentele externe, externe sunt nepotrivite atunci când este vorba de o boală internă profundă; și invers: după ce i-am vindecat pe acesta din urmă cu medicamente interne, ne eliberăm și de toate manifestările sale exterioare, care apoi vor dispărea de la sine. Toată asta e ideea!... Este imposibil să interzici unei persoane să șchiopătească atunci când are un picior mai scurt decât celălalt: șchiopătura este rea, dar nicio prescripție exterioară nu o poate distruge; dar distruge-i cauza, egalează într-un fel ambele picioare și va dispărea de la sine ... Același lucru este valabil și pentru problema unui jurământ.

Orice lucru care într-un fel sau altul nu coincide cu condițiile expuse mai sus, în care doar un jurământ este deopotrivă permis și are sensul necesar, nu mai poate purta numele de jurământ adevărat. Aici aparține așa-zisul fals

9 Referitor la acțiunile exterioare din timpul „jurământului”, cf. de altfel, Gen. 14, 22 ... Ex. 6, 8 etc.

delberg 1884). Hartlieb, Der Eid und der moderne Staat (Heilbronn 1884). Happel, Der Eid im Alten Testament, vom standpunkte der vergleichenden Religi onsgeschichte ans betrachtet (Lpzg 1893). Ed. Hubrich, Kon< fessioneller Eid oder religionslose Beteue-rung? (Lpzg 1900). Bayer, Betrahtungen über den Eid. Nitzsch, Ueber die Heiligkeit des Eides (predica/ „Evangel. Kirch-Zeit.“ (1879 J., S. 1879): Die Bedeutung des Eides für das christl. Volksleben. Cp. Saal-schütz, Das mosaische Recht; Brandt, Der Eid in den Reichsprozessordnungen (Cassel, 1895), vezi parțial y Ewald'z in ero "Alter-thümer*..., y Nowack'ac in ero "Hebr. Ar-chăol.* - Lene, Von der Natur des Eides (Aachen u. Leipzig 1836) Meister, Pollicitation und Gelübde (Beri. 1781) Saur, Jurãment u. Eydtbuch... (Frankf. a. M. 1597) Hansen, De jure jur. veternm (1614) Th. Regn, de Bassen, De jurejurando veterum, imprimis Romanor... (1728) Valkenaer, De ritibus in jurejur a veterib observatis (1735) Oaths, their their Origin, Nature and History de James Enddl

Tyler (Londra 1834) Paulas, Certamen juridicuin de perjurio (Lipsiae) 1676) Berger, Progr. de justa et laudabili Romanorum erga perjuros severitate (Viteb. 1702) Pr eusse, D. decrimine et poenis perjnrii (Jenae 1713) J Martin, Wichmannshausen, D. de perjurio judi ci ali (Halae). Poeschl, D. de variis perjurio-poenis (Altdorf. 1722). Meyer, D. de variis controversis in argumento possess. et jurani ent (Helmstadii 1732). Reinhardt, D. de poena perj urii juris civil, et patrii (Lips. 1733). Ketelanus, D. de religione jurisjurandi et poena perjurii apud Romanos (Lugd. Bat. 1735) B. Helns, D. de perjurii poena (Erford. 1736). Müller, D. de perjúrio (Viteb. 1810). Rajen, De perjurio (Groning. 1818). Jos. Delapierre, L. de poena perjurii (Gandae 1824). Rosshirt, De jurisjurandi religione et de poenis in perjur. statuendis (Heidelb. 1829). Hohbach, Beitrage zumstrafredite (Lpzg 1836). Hermann, D. de crimine perjurii nonnullae meditationes (Lpzg 1843). Mayer, Ilisto-rische Darstellung der Lehre vom Verbre-chen des Me.ineides nach rom. Recht (Münch. 1843) și mulți alții. Prietene. (decret, lit. vezi în special, de exemplu, în LîszVû, Strippelmanrio, op. cit. și într-un prieten, unde se mai numesc și alte lucrări, adesea interesante, dar având mai puțină relație cu problema în comparație cu cea numită). 2) De la * Lucrările rusești pot fi numite: pr. prof. T.N. Butkevich, Jurământul și cel mai nou stat după K. Hartlieb (în jurnalul „Credință și rațiune” 1885, I, partea a 2-a, cartea lui Hartlieb este numită mai sus / archi I. (după spălări, Mitropolit.) jurământ („Add. creatorului. St. oo. „... 18 ^ 3, XII); JT. Groshevoj, Oath, ca dovadă independentă; conform vechiului proces și conform actelor judiciare („Jurnal. Jur. General. “ 1894, cartea I) S. V. Bokhomekiy, Despre faptul că jurământul

209

un jurământ, adică un astfel de fenomen când cineva certifică prin jurământ ceea ce în realitate însă nu a fost și nu este, sau pe care nu intenționează niciodată să-l îndeplinească. Despre criminalitatea unui astfel de om, care nu se teme de Dumnezeu, al cărui nume îl folosește cu nerușine, căruia nu-i este rușine de conștiința sa, care nu pune în nimic interesele străinilor, care râde rău la cel mai adevărat etc., și nu mai este nimic de spus... În acest caz, ar trebui menționat despre Dumnezeu. Este adesea folosită, de obicei fără a-și da seama de importanța, luând numele lui Dumnezeu în zadar (contrar celei de-a treia porunci din Decalog). recurgerea la ea este permisă numai în condițiile notate de noi cu privire la jurământul cu numele lui Dumnezeu, care este identic în esență cu divinitatea. Să notăm și cazurile în care un jurământ are loc în condiții absolut normale, dar când, în decursul timpului, acesta este încălcat de către o persoană din anumite motive care au depins personal de el. Are loc încălcarea jurământului - un fenomen josnic și cu siguranță indezirabil, deși în comparație cu jurământul mincinos menționat mai sus, este ceva mai puțin criminal: cu încălcatorul de jurământ, minciuna, înșelăciunea... au apărut doar odată cu trecerea timpului, absent pe moment. de pronunțare a promisiunii de jurământ; dar cei care jură în mod fals aceste condiții, între timp, sunt mereu pe față... Totuși, din partea ființei lor, ambele vicii sunt cu totul criminale, ca fiind în contradicție clară și deplină cu cerințele legii morale...

Literatură. Este foarte extins. Prin urmare, vom indica doar pe cei mai remarcabili din orice punct de vedere. 1) JF Mai-Nanas, Hist. de jure

jurando (Norimb. 1781; Tüb. 1820). Mittermaier, Ueber den Meineid („Neues Archiv des Cr. R.” 1. 18). Stăudlin, Geschichte der Vorstellungen und Lehren vom Eid (1824). Elvers, Ueber den gerichtl. Missbrauch des Eides (1851). Elvers, Die Nothstande des preussischen Eidesrechtes (Berlin 1858). G-oschel, Der Eid nach seinem Prinzipe, Begriffe und Gebrauche. Theolog-gisch - juristische Studien (Berlin 1837). Strippelmann, Der Gerichts-Eid (1-3 Bde, Cassei 1855-1857). Liszt, Meineid und fal-sches Zeugniss (Wien 1876). Güpfert, Der Eid (Mainz 1883). F. Bauer, Der Eid (Hei-

în interzis de Isus Hristos, dar prescris (Kiev 1895; 1904); sfânt. S. V. Strokhov, The Christian Doctrine of the Oath („În Era and the Church” 1899, cartea 2, vol. 1); Prof. A. T. Tu te-v: 0 jurământ și jurământ, împotriva negărilor moderni ai acestuia (Kazan, 1891) Despre esența învățăturilor religioase și morale ale lui L. N. Tolstoi (Kaz.

1902) ; Episcopul Mgtmlo (Luzin): Evanghelia explicativă în Mө. (1903) și Apostol explicativ, Prinț. al doilea (1890); prof. A. A. Bronzov: Esența învățăturii creștine despre relația omului cu Dumnezeu (Chr. Thu. și 1898, Dec. discurs special despre jurământ - la pp. 774 - 782, Iubirea de sine creștină "Chr. Thu. "(1897 , sept.?, p. 361), II] teologia oficială în Rusia în secolul al XIX-lea (Sankt Petersburg, 1901; aici, în diverse locuri, este indicată literatura întrebării, și în special se notează în primul articol) .. [Prof. I. N. Gl.u al ONU, Buna Vestire a Sveb<-dy creştinului în Epistola Sfântului Apostol Pavel I către Galateni, Sankt Petersburg, 1902, cip. 67- 68]. (nenumărate) sisteme de etică creştină, filozofică..., de exemplu, în Borner'^, Ka'eI'ya, Lutliardf &, Lemme, IKb-tilin'a,,. G6pfevt'&, Bruñera, GathreinA, Beck'a", Kaulich'a, Schierine, Bitner'ü, şi alţi destul de mulţi străini-ruşi: pr. Solarium Kago, Khal Kol Ivanov, Pokrovsky, Pyatnitsky, Gabriel, 1/. L. Olesnitsky, E. Ionova, pr. (g I. Ostroumov, Mortensen (nej introductiv), etc. 4) Articole din diverse Enciclopedii* sunt dedicate acestei probleme. Deci, y Herzog-Hauclca (3 Aulì.) sunt articole de Jfòsifo'a'a, Eicl (5 Bd, 1898). Rüegg\\, Eides-recht (ibid.). Benzinger'a, Eid bel den II eb-raern (ibid.), Bulil'n, Gelübde im Alten Testament (6 Bd. 1899; interesantă literatură citată aici), Kostlin^, Gelübde in der divisti. Turche (ibid.; literatură bună citată); Kaiiieg',, S enziiigcrp, Hinschi-us'&, trei articole despre Gericht (ibid.; pentru acesta din urmă, vezi decret, literatură); cf. parțial Ihmels'b, Rechtfertigiing (ibid., Bd. 17, 1905, referințe citate). Chit. de asemenea, în locuri adecvate dicționare: Winer'n (Die bibi. Worterbüclier von AViner und Riehm), Wetzev-Welte (2 A ufi.), Guthe (Kur-zes Bibelwõrterbuch, Tübingen u. Leipzig).

1903) și multe. prieten, (nu este nevoie să le enumerați: sunt denumite în articolele noastre anterioare: de exemplu, în articolul despre]. Damasc și așa mai departe.). De la ruși vom numi „Enciclopedie. Dicționar" al lui Brockhaus-Efron: în 49 de jumătate de

ore (Sankt Petersburg, 1898) există trei articole despre "jurământul *" (al doilea dintre ele este semnat - "G. Verb-lovsky"; este indicată și o anumită literatură). în semi-volum); la 34 p.m. (Sankt. Petersburg, 1896) există articole: „Jurământ mincinos * și „Mărturie mincinoasă” (sub ultima semnătură: „Os. GraA, adică Gruzenberg). Vezi și” Tse] k.

Buletin * 1910, nr. 41, articol de L. L. Bronzov despre jurământul religios din Portugalia.

A. Bronzov.

Jurămintele Soborilor din Moscova din 1656 și 667. Jurămintele sinoadelor menționate mai sus sunt în strânsă legătură cu corectarea cărților și ritualurilor liturgice sub Patriarhul Nikon și cu mișcarea antibisericească care a început din această împrejurare. Jurămintele primului sinod (165G) au fost cauzate de întrebarea semnului crucii. Trebuie lămurit că corectările de carte în general – ca urmare a erorilor și „divergențelor” apărute în cărțile noastre liturgice din diverse cauze – au început cu mult înainte de Natr. Nikon, s-au desfășurat acasă, după modele rusești, iar până la începutul patriarhiei Nikon, nu și-au atins scopul, care a fost exprimat în prefața Piloților *. ultima carte a editiei Iospfov-skago.

Ca un grecofil celebru, x) care s-a aflat în pragul unei tendințe noi, în curs de dezvoltare, nemulțumit de vechile tradiții rusești.—natr. Nikon a conceput să conducă afacerea „corecției cărților pe noi principii, conform mostrelor grecești și chat stio în rusă de sud, cu participarea nu a marilor cărturari ruși, ci a grecilor și a oamenilor de știință din Rusia de Vest (Arsenii grec, Epiphany Slavnetsky etc.) În acest caz, Natr. Pikon nu. El era, desigur, un eretic și nu un erezie – un fel de latină. Motivul a fost pentru el cuvintele prea larg înțelese ale Patriarhului Ieremia al Constantinopolului [al 2-lea Trapos: vezi „Enc.* Y1. 293-300] în scrisoarea la înființarea patriarhiei în Rusia: „Rusia ortodoxă să fie de acord cu Grecia în toate *. Despre Biserica Greacă Nikon a putut citi și într-o carte a predecesorului său (nat. Io-

1) Potrivit fiului Patriarhului Antiohiei Macarie, Arhidiaconul Paul de Alep, Nikon a vorbit deschis: „Eu însumi sunt rus și fiu de rus, dar credința și convingerile mele sunt grecești”1. Vezi în γ m. Makaria" Patr. Biserica Rusă XII, p. 174.

sif) că „biserica aflată în Grecia nici la dreapta, nici la stânga nu se abate de la calea cea dreaptă și își trimite pe fiii săi în Ierusalimul muntos” (Cartea Credinței, fol. 27v.). Ca om de putere, prieten apropiat al țarului, și în același timp hotărât, care nu voia să socotească cu oamenii și obiceiurile, sau cu orice alte piedici, Patr. Nicon prin mulți oameni, devenind Patriarh, înainte de marele

post din 1653, a publicat „Amintirea”, pentru a crede patru plecăciuni pământești la Sfântul Efrem al Sfintei Rugăciuni, șaisprezece, și pentru a fi botezat de trei ori. ordin, care priveste doar doua chestiuni private, preocupari, preocupari.dintre care prima a fost chiar prevazuta de Patriarhul Filaret si a fost decisa in spiritul Patr. Nikon x), a provocat un protest din partea unor clerici. Trei protopopi*. Ioan Neronov de la Catedrala din Kazan, protopopul vizitator al lui Yurievets din Povolgsky Avvakum și Kostroma Daniel au văzut în această ordine „rău”; ultimii doi, după ce au făcut declarații, s-au plâns suveranului. Regele nu a acordat nicio importanță acestui protest. Nikon, știind despre el, s-a gândit să conducă problema într-un mod conciliar. În 1654, s-a ținut un consiliu cu privire la „corectarea cărții în conformitate cu vechea carte și mostre grecești. Este de remarcat faptul că Patr. Nikon, arătând catedralei câteva dintre „știrile” care au intrat în biserica rusă, nu a menționat deloc formarea inelului. Nikon știa că țarul Alexei Mihailovici nu era înclinat să înlocuiască adaosul existent cu două degete cu unul cu trei degete. , iar el însuși nu era nici măcar sigur ъ de necesitatea și corectitudinea unei astfel de înlocuiri, motiv pentru care l-am întrebat în scris pe Patriarhul Paisius al Constantinopolului. Paisius a vorbit despre tripleți ca despre o tradiție străveche 2), deși nu a condamnat nici constituția cu două degete. Dar

Despre Carta sau „Ochiul Bisericii”, în Cap. „Sfintele Patruzeci de Zile”. Biblie Kazan.1 Acad. M 1593, fol. 31 vol.

2) Epistola lui Paisii a fost publicată în „Tabele” (1655-1656) în „Hristos. Lecturi”, pentru 1881 Nr. 3 și 4 și ed. carte.

Nu diploma lui Paisius a fost decisivă, ci Patriarhul Antiohiei Macarie, care a sosit la Moscova în 1655. Numele său este asociat nu numai cu introducerea celor trei degete printre noi (fără îndoială și a existat mai devreme), ci și o condamnare directă a adăugării cu două degete, care era complet necunoscută în Orientul ortodox la acea vreme, dar justificată în ţară, de altfel, pe un cuvânt fals beatitudine. Theodoret, cu acuratețe necunoscută de către cine compilat aici în Rusia în secolul al XV-lea), - compilat aparent în favoarea tripleților, dar apoi, în ediții tipărite sub Patr. Joseph (Cartea Chiril și Prefața la Psalmi) a denaturat în favoarea cu două degete.

Patr. Macarie a început prin a arăta cele două degete, ca simbol cu Biserica Răsăriteană, nefiind de acord, în imaginea Treimii... Și cele două degete sunt înclinate, nu întinse.

Apoi, la 12 februarie 1656, în ziua sărbătorii Sf. Meletiya din Antiohia (sec. IV) 3), el a spus că adăugarea cu două degete este o imitație a armenilor, deoarece armenii sunt botezați în acest fel. Mai departe, în săptămâna Ortodoxiei, în prezența țarului, Macarie, împreună cu Gabriel Sârbul și npkeyekpm Mitropolitul Grigorie, sosit la Moscova, au pronunțat excomunicarea celor care se rugau cu două degete, declarând că creștinul ortodox trebuie să înfățișeze crucea. semn nou cu primele trei degete. Aceasta a fost o condamnare din partea ierarhilor răsăriteni – desigur – nu fără știrea și acordul rusului.

După aceste evenimente, parcă pregătitoare, din partea Patriarhului Nikon, a urmat o cerere formală scrisă către ierarhii răsăriteni cu privire la formarea semnelor; I-a urmat un răspuns scris, care scria astfel: „Fă semnul crucii cu primele trei degete... și cine dintre creștinii ortodocși nu face astfel de cruci este eretic și imitator al armenilor și

x) Mână, bibl. Kazan. Nr. 912: „Trn sunt simple”, citim aici, „sunt egali să aibă împreună”.

3) Povestea lui Meletia a fost și este, de asemenea, citată ca o confirmare a celor două degete. 7.

din acest motiv, imamul său a fost excomunicat de la Tatăl și Syaa și Duhul Sfânt „x).

Natr povestește despre această catedrală. Nikon în „Cuvântul răspunsului”, atașat la „Tabel” sub un cont special de la paginile 2). Începând cu faptul că unii „ridică pru” din cauza adăugării degetelor.Nikon a subliniat că adaosul cu două degete care exista în Rusia era disprețuit de patriarhii Paisius al Ierusalimului și Atanasie al Constantinopolului;- a repetat ultimul evenimentele din 1655-1665. În același timp, Patriarhul Rus a explicat că adăugarea cu două degete nu este oarecum în spiritul Răsăritului, el a declarat că conține ereziile lui Arie (în combinația a trei degete nu în ordinea primului, dar primul cu ultimele două) și Nestorius (în două degete index și mare mijloc); el a menționat, de asemenea, apariția recentă a Nimeni, aparent, nu a obiectat la acest lucru și, ca urmare, următorul decret s-a obținut: „Sfânta Biserică Răsăriteană conține, cu primele trei degete mari, fiecare creștin își înfățișează o cruce pe sine... Și cele două din urmă mici sunt legate de degetul mare, În imagine, inegalitatea Sfintei Treimi este se arată, și există arianismul, și fiecare are două înclinări mari-mijlocii și, prin urmare, doi Fii și două compoziții despre unul Hristos Dumnezeu, mărturisește, ca Nestoria... fiecare nu se va supune să facă chipul crucii pe el. fata, de parca sfanta biserica de rasarit a primit-o in vremuri stravechi, iar ca acum pa-triarsii universali, cu toti crestinii care exista sub ei, peste tot universurile dobandesc, au si, ca si pana acum, ortodocsii contin. , ariciul primele trei degete mari înfățișează mâna dreaptă în chipul Sfintei și consubstanțiale, și nedespărțite, și la fel de plecate, dar să trebuiască să facă acest lucru neplăcut Bisericii, dacă două degete mici sunt legate de degetul mare. în

” 9 Io munte. m. Makaria XI G, 191.

2) Viol. Cazan. Și ha, unde este? nr. 1635,

dedesubt se anunță inegalitatea Sfintei Treimi; stând în picioare, conform ereziei nestoriene... acești imami... excomunicați din Biserică în toate felurile posibile, blestem și noi... și semnăm mâinile noastre "(vezi în. "Tabelele" p. Nikon la final ') , l. 14-17) Există semnături ale lui Nikon, șapte ierarhi și treizeci de arhimandriți și stareți Vechii credincioși moderni formulează această definiție în felul următor: „Blestemati să fie creștinii ortodocși pentru tradiția ortodoxă”. Dar această poziție nu este luată la propriu, ci dedusă în mod tendențios. Pe de altă parte, cel mai autoritar istoric al Bisericii Ruse stabilește, pe baza poveștii de mai sus, următoarea poziție: „în 1656, reprezentanții nu numai ai ortodocșilor răsăriteni, ci și ai ierarhiei ruse, au rostit deja un blestem. asupra adepților neascultării cu două fețe față de biserică” (m. Makariy XII, 194-195) Dar „neascultarea” nu a fost exprimată în nimic altceva, ci în conținutul cu două degete.

Astfel, jurământul consiliului din 1656 a vizat un subiect al corectării de către Nikon a riturilor bisericești, fără a surprinde nimic altceva. Ar fi naiv să-l punem pe „cei care ridică pru”, întrucât chestiunea a fost hotărâtă pe fondul ei, dar ar fi obrăzător să tragem concluzii despre pierderea evlaviei Bisericii. Temeiul condamnării celor care rugat cu două degete era suspiciunea de erezie.întrucât interpretarea dată de Patriarhul Nikon nu se afla nici în cărțile tipărite — în strict ecleziastice sau semibisericești — cărți („Psaltirea”, „Cartea lui Chiril”, „Cartea lui Credința"), nici în conștiința populară a contemporanilor, — despre care, cel puțin, nu vedem nimic; — dar în scopul păstrării adevărului ortodox, este lăudabil. Pentru cine se teme de crimele mărunte, este ferit de cele mari (gândul Patriarhului Paisius al Constantinopolului în răspunsul „Mesaj către Patr. Nikon;

1) M. Macarius în „Istoria Bisericii Ruse * citează Tabla în care este pus la început „Cuvântul răspunsului” (XI, 194), ceea ce nu schimbă esenţa problemei.

307

[Jurămintele Catedralelor din Moscova din 1656 și 1667].

308

vezi în „Tabelele44, p. 6441. Neînțelegeri în înțelegere din partea nu numai a persoanelor private, ci și a catedralelor întregi au fost și la creștin, fără îndoială „evlavios44, biserică și în rusă noastră '). Da, în sfârșit, au existat jurăminte, și nu numai despre probleme rituale, dar. și dogmatice, care nu au lăsat urmă istorică și nu au fost folosite în viață, și: fără a degrada autoritatea și sfințenia persoanelor care au vorbit, și cu atât mai mult, a celor care l-au semnat (Papa Victor al secolului III și Sf. Andrei din Creta: vezi „Hristos. Citiți.” 1902, oct.). Prin aceasta, am vrut să spun că este imposibil să fugi de faptele istorice sau să închizi ochii la ele, dar pe baza lor nu trebuie făcute judecăți ascuțite discordante și concluzii ridicole frivole pe baza lor. Hotărârile sinodului din 1656, precum și jurămintele lui și ale lui Macarie, au fost de mult uitate și

sunt acum amintite cu un scop rău, în numele menținerii confuziei bisericești și al justificării schismei, despre care vom spune și mai departe. La doi sau trei ani după evenimentele descrise și după cearta tristă dintre Patras. Nikon și țarul (1658), reprezentanți ai celor cu două degete, în căldura necumpătării fanatice și a pasiunii pentru antichitate, au început să dea chiar degetelor sensul unui fel de îndumnezeire: în două degete „spuneau întregul secret al zeitate și umanitate”44 (Djan. sob. 1667, fila 31). În acest moment, cercul întrebărilor de bază s-a extins și el foarte mult, iar cei care se certau „făceau mult zgomot despre credință și lege”44 și uneori se împrăștiau ca „bețiv”44 (cuvintele lui Abvakum despre disputa sa cu Simeon de Polotsky în casa lui Fiodor). Rtișciov). Odată cu slăbirea opoziției față de autoritățile bisericii, când și-a concentrat toată atenția asupra cazului Nikon, care se retrăsese de pe tronul patriarhal, a devenit posibil ca oponenții săi să conducă liber propagandă de stradă și să încurce mințile familiei.

]) VI toate. suspin. drepturi. 16 și interpretări, vezi Piloți. Avem condamnarea venerabilului Maxim Grecul și a lui Dionisie. Vezi manualul nostru* I, p. 15 și urm.

boieri tykh și boieri, persoane apropiate Curții. S-au spus atunci o mulțime de lucruri hulitoare nu numai împotriva Nikonului, ci și împotriva întregii biserici, atât rusești cât și grecești; s-au inventat multe pentru o literă, chiar și pentru rearanjarea accentului de la prepoziție la cuvântul care o urmează (în loc de: „vb vki în I com44”, vveki vekov44). Aceasta nu mai este o „diferență” la scară mică între oamenii de carte, nici plângerile mai multor fanatici ai scrisorii și ritualului extern; acesta este un incendiu de luptă bisericească care a cuprins toată Moscova și a produs confuzie generală. Bisericile au fost lăsate goale, predispuse la ritualuri, oamenii au avut încredere în fiecare invenție absurdă referitoare la corectarea cărților, clerul însuși nu știa cum să le slujească. În 1665, țarul Alexei Mihailovici i-a scris Patriarhului Ierusalimului Nektariy: „Avem întregul rang al bisericii în dezacord, fiecare slujește în biserici în felul său. În decurs de 8 ani după ce Nikon a părăsit tronul patriarhal, schisma noastră Vechilor Credincioși a fost de fapt formată și suficient de întărită, cu proprietățile sale tipice de atitudine puternic negativă față de Biserica Ortodoxă și ierarhia ei.

Astfel, catedralele din 1666 - 1667. vrând-nevrând, am avut de-a face cu o mișcare antibisericească clar definită, care, sub influența propagandei liderilor, a îmbrățișat o parte a clerului și foarte mulți oameni și înalta societate.

Întâlnirile de consiliu cu necazuri au început în 1666, când ierarhii adunați i-au judecat pe profesorii schismatici mai proeminenți, acuzându-i nu pentru conținutul ritului anulat, ci pentru faptul că acuzații au condamnat cărțile și riturile corectate ca eretice, au hulit patriarhii răsăriteni. iar episcopii numiţi dintre ei şi Iereev, în toate felurile posibile l-au insultat pe Patr. Nikon și a defăimat chiuvetele preoților din cerul V, de parcă nu ar crede în Hristos în persoană, nu ar mărturisi învierea Sa etc. Celebrul Avvakum a reproșat în fața întreaga catedrală sfințită, „toți neortodocși chemați”.

Diaconul Fedor „despre episcopii Marii Biserici Ruse, fie că îi are pentru

309

Jurămintele Soborilor din Moscova din 1656 și 1667.

310

chemând mincinos, iar întregul rang ierarhic și demnitatea a umilit și a revoltat poporul cu revolta lor și a spus: bisericile nu sunt biserici, episcopii nu sunt episcopi, preoții nu sunt preoți și cealaltă blasfemie a lor. Și pentru asta, de dragul cuvintelor lor false diavolești, preotesele au neglijat orice binecuvântare și grijă bisericească, despre care vor da un cuvânt în ziua cumplitei dreptăți a lui Dumnezeu, și au început să detestă pe cei nou corectați și proaspăt depășiți. carti, si nu am indeplinit doxologia divina pentru ele.sunt enumerate cateva obiecte care au fost ocolite si anume: imprimarea prosforei cu cruce in patru colturi, aleluia tripla, adoptata dupa corectarea citirii celui de-al 8-lea membru al crezului. și rugăciunea lui Isus și așa mai departe. În această enumerare, se repetă din nou indicația privării de către multe dintre sacramente, a acceptării preoților fără binecuvântarea ierarhică, uneori interzise și alungate, a recunoașterii Bisericii Ortodoxe ca fiind infectată cu mizeria lui Antihrist. După ce urmează aprobarea conciliară a cărților și ritului corectate, care au fost testate și examinate și recunoscute de patriarhii Răsăritului ca drepte și în acord cu cărțile grecești, întreaga lucrare de îndreptare a cărților a fost binecuvântată și aprobată. Același lucru a fost binecuvântat și aprobat de noul Patriarh al Moscovei Kir Joasaph (P-i: vezi „Enc.44 UP, 174-177). La final, se proclamă o „Sentință44 sau definiție conciliară, cu mărturie pentru toți clericii și laicii, „în toate, fără nicio ezitare sau contradicție, să se supună sfintei Biserici Răsăritene44 și se pronunță o condamnare prin jurământ asupra celor care nu ascultă. Să o cităm textual:

„Dacă cineva nu ascultă poruncile de la noi și nu se supune sfintei biserici răsăritene și acestei catedrale sfințite, sau va începe să ne mustre și să ne blesteme. Și noi suntem un astfel de potrivnic prin puterea dată nouă de la Duhul atotsfânt și dătător de viață, dacă el este un rang consacrat, îl alungăm și îl expunem la toată preoția și îl blestemăm. Dar dacă din treapta lumească, excomunicăm și ne înstrăinăm de Tatăl și de Fiul și de Duhul Sfânt: și osânda și anatema

Păstorii ortodocși44, au răspuns: „Dumnezeu este vestea lor44, huliți și reproșați cu „cuvinte hule44 îndreptarea crezului și citirea” aleluiei de trei ori44, dar vreo trei degete, au eructat răspunsurile lui si-tsev, ca toate acestea spre farmec. al Satanei altfel, prin Nikon, esenţa este coruptă44. Lazăr „întreaga catedrală sfințită în fața ocarului”44. Toți detractorii încăpățânați au fost alungați din ordinele sfinte, excomunicați și anatematizați (Deyan, sob. 1666, Moscova 1881, fol. l. 16 vol. 23 și 32).

Sinodul din 1667, care a avut o legătură inextricabilă cu Catedrala din 1666, cu participarea directă a Patriarhilor Răsăriteni Paisius al Alexandriei și Macarie al Antiohiei, fără a se atinge de persoane particulare, a atras atenția în general asupra schismei bisericești care avusese loc . În primul capitol din Faptele sale44, în primul rând, el a descris o imagine a bisericii despre discordia și discordia discordante, apoi a confirmat cartea și corecțiile rituale care fuseseră sub Nikon și după plecarea sa, cu instrucțiunea de a le accepta ca ortodocși. , și în cele din urmă a depus un jurământ asupra celor care s-au opus. Având în vedere importanța deosebită a acestui act conciliar, îl transmitem literal, deși într-o formă prescurtată.

„De dragul păcatului de dragul îngăduirii lui Dumnezeu, dar comparația dintre familia noastră creștină ortodoxă și urătorul diavolului prin advocația mea nu este tocmai de la cei simpli, ci și de la sacru și călugări, ci de la necunoașterea multă a scripturilor divine și a rațiunii este coruptă, o, și după chipul evlaviei și al vieții imaginare, virtuos fiind iute și virtuos, plin de toată nesimțirea și înțelepciunea arogantă, în timp ce crezi că ești înțelept, nebun. Ovii închipuind și din gelozie; și o asemenea proprietate, zel, dar nu după rațiune, o voi lua pentru multe suflete care nu sunt aprobate: Ovi oral, Ovi în scris, vorbit și scris, de parcă le-ar fi șoptit Satana. Na-ritsahu, pentru cărți tipărite și nou corectate și nou numite sub Nikon fostul patriarh, fiind eretic corupt, și rangurile bisericești, chiar corectate din cărți eretice și antice rusești, defăimând, nume blasfemiante,

mâncăm, ca un eretic și neascultător: și din articulația ortodoxă și turma, și din Biserica lui Dumnezeu tăiem, până va înțelege și se întoarce la adevăr cu pocăință. Dacă cineva nu înțelege și nu se întoarce la adevăr prin pocăință, va rămâne în încăpățânarea lui până la sfârșit: să fie excomunicat și după moarte și o parte din sufletul său cu Iuda trădătorul și cu evreii care L-au răstignit pe Hristos și cu Ariya. si cu alti eretici blestemati. Fierul, piatra și lemnul să fie nimiciți și stricați; dar să nu fie îngăduit și să nu se strică și ca un timpan în vecii vecilor, amin.” (Fapte, fol. 6-7J.

Toate cele de mai sus, împrumutate din Actele Consiliului din 1667, constituie, parcă, un rechizitoriu și o judecată conciliară.

În acest rechizitoriu și în verdictul care i-a urmat se remarcă nu numai vinovăția în esență (nerespectarea riturilor corectate), ci și vinovăția, ca să spunem așa, formală, constând în relații cu Biserica Ortodoxă Greco-Răsăriteană. Aceste greșeli au constat nu numai în controversa și opoziția Bisericii (având din timpuri imemoriale dreptul de a schimba riturile și riturile liturgice) și autoritățile bisericești-catedrale consacrate, ci și mai mult în blasfemia directă a riturilor celor îndreptați. și din cauza lor a întregii biserici, ca

fiind infectate prin aceasta cu erezii. și chiar și ticălosul Antihrist." Toate acestea au fost o răzvrătire directă, deschisă împotriva bisericii, un fel de furie și răzvrătire. Și în toate acestea, fără îndoială, cei nerezonabil, fanatizat de conducătorii lor, fanatici ai marcaților, așa-ziși, erau vinovați.

a ritului „vechi”, pe care catedrala l-a văzut înaintea ei. Judecata ei a fost deopotrivă legală și justă, deși merita un regret profund în raport cu mulțimea simplă, nerezonabilă a Vechilor Credincioși, pentru a cărei excitare au avut conducătorii frământării. multe motive străine.Consiliul nu a analizat cum procedează savanții, fiecare vinovăție luată separat, și nu a evaluat fiecare dintre ele în funcție de esența și proprietatea ei, delimitându-și astfel propria definiție.

şi condamnat aspru, cu atât mai mult cu cât vinovăţia de confuzie şi hulă a Bisericii, adusă în prim-plan în actul conciliar, a întunecat orice altceva.

Dar judecata oamenilor vii moderni nu este și nu poate fi o judecată pentru toți urmașii lor, fără excepție - cei care, de altfel, aderă doar la „rit vechi" - care, în starea lor de spirit schimbată în comparație cu strămoșii, era, de asemenea, legal și corect să se restabilească în biserica lor drepturile, înlăturând anatema bisericească.

Pentru a explica acest lucru, trebuie să știți care au fost decretele Consiliului din 1667 pentru vremurile viitoare și dacă a fost posibil să le ocoliți. Astfel, din sfera justiției, parcă ne mutăm, imperceptibil, în zona bisericii-legislative, iar din această parte trebuie să descriem și hotărârile conciliare din 1667.

După ce i-au condamnat pe Vechii Credincioși moderni - făcători de probleme, părinții catedralei au legitimat respectarea ritului nou corectat pentru viitor, de asemenea, cu amenințarea unui jurământ asupra celor care nu au respectat. Aici au scos în evidență însuși conținutul riturilor desființate, adică Vechii Credincioși înșiși.

„Poruncim patriarhilor ortodocși cu toată catedrala sfințită cu mare jurământ, ariciul simbolul sfânt al mamei primitoare și a vorbirii fără adjectiv („adevărat”), de parcă sfinții și purtători de Dumnezeu au scris în greacă la primul și al doilea Sinoade ecumenice. Eu sunt trinitate aleluia... Și pentru a fi marcat de semnul cinstitei și dătătoare de viață Crucii cu primele trei degete ale mâinii drepte, m-am unit în numele Tatălui și al Fiului și al Duhul Sfânt... Dacă cineva se împotrivește nouă și întregii catedrale sfințite, se împotrivește lui Dumnezeu și se aseamănă cu fostul eretic blestemat.Și de aceea, să moștenească, ca acești eretici, anatema și blestemul sfinților părinți purtători de Dumnezeu. , sfinții celor șapte sinoade ecumenice (l. 33-34) și observând că la Sinoadele ulterioare în timp, ceea ce a fost pus de cele precedente „a fost îndreptat fără decalaj”

.Jurămintele Soborilor din Moscova din 1656 și 1667.

şi de aceea, „da, nimeni nu urmăreşte nici măcar pentru îndreptarea” rezoluţiei Catedralei Stoglava, părinţii catedralei din 1667 au rostit însă următoarele: legiferând. .,, să fie, după Apostolul Apostol. Pavel, cu adevărat condamnat pe sine și moștenitorul jurământului acestui sinod, scris în actul său conciliar, ca ascultător de Dumnezeu și de sfinți părinți prin domnia vrăjmașului” (91-93).

Și aceste definiții și prevederi legale au fost semnate nu numai de patriarhii răsăriteni, ci și de Patriarhul rus Ioasaf al II-lea și de toți membrii consiliului. Departe de toate diferențele „Bătrânul Credincios *” sunt enumerate aici, dar chiar și din cele indicate se poate determina punctul de vedere al părinților bisericii catedralei.

Așa sunt prezentate condamnările și interdicțiile juramate ale Marii Catedrale din Moscova din 1667, consemnate în Actele sale.Dar una este un document pe hârtie, alta este aplicarea lui în viață, una este a condamna și a legitima, alta a purta. în practică, sa întâmplat în vechea biserică creștină.În codurile sale canonice există reguli care au fost aplicate pentru o perioadă foarte scurtă de timp sau doar într-un domeniu cunoscut, uneori chiar și astfel de reguli erau introduse în aceste coduri, care, în cuvinte ale interpreților ulterioare, au fost publicate „pentru ispită și jenă” (3 dreapta. Karo, op.: vezi Pilot, l. 118) x). Nu vorbim de cei care au fost „Uitatori de trecut și nicidecum prestash” (La Odic. op. drepturile 11), remarcăm mai ales cei care au fost rostiți sub amenințarea unui blestem și totuși nu au fost aplicați de Biserică. înainte și nu sunt aplicate acum, deși nu au fost anulate de noi definiții conciliare * 2), și nu mai mult, de îndată ce sunt explicate de interpreți. Și nu sunt puțini dintre ele 3). Și pentru toți asta, nimeni nu a acuzat vreodată Biserica

Toate acestea sunt descrise în detaliu în articolul nostru: „Vechi credincioși și schismă”; vezi în „Opere colectate **, vol. I, p. 45 sp.

2) Laod. pr. 29, Bes. Aur. Galat, cap. eu, dupa 1842 p. 69. Sf. Apostol. 69, Gan gr.

19. Nomokan. în Cons. Iosif, L. 696. VI.

vreun fel de erezie, nici pentru decretele date de sinoade, nici pentru faptul că aceste decrete nu au fost aplicate, deși rămân în codurile canonice până astăzi. Totuși, aceasta este o întrebare canonică generală, neclarificată încă pe deplin la noi din punct de vedere fundamental. A trebuit să ne atingem de ea doar în treacăt, în legătură cu jurămintele consiliului din 1667, puterea și semnificația lor pentru viața bisericească a timpului următor.

Revenind la catedrala din 1667 și la semnificația ei pentru vremurile viitoare, noi, în primul rând, putem și trebuie să declarăm că cartea catedralei „Faptele” nu a avut nici măcar distribuție canonică bisericească între noi. Nici măcar nu a fost tipărită, - ca „Piloții”, sau „Cartea regulilor” timpurilor moderne. Pentru prima dată, „Actele” catedralelor din 1666-1667 au fost publicate în „Actele istorice”, τ. V. Apoi, deja în modern ori, au apărut în ediția corectată după

manuscrisele profesorului Academiei din Moscova N. Iv. Subbotin, mai întâi în „Materiale despre Pstoria schismei” (1874), iar apoi într-o carte separată, într-o oarecum ordine diferită. Avem la îndemână edițiile din 1881 și 1903 literal asemănătoare. În ele, sub formă de „Introducere” sau Prefață”, există și o explicație a jurământurilor conciliare din partea editorului. Dar toate aceste publicații au fost tipărite nu pentru uz sau aplicare ecleziastică, ci doar ca monument istoric, neavând o valoare călăuzitoare autoritară.

Totuși, dacă documentul hotărârilor și jurământurilor consiliilor din 1666-1667 nu a fost larg răspândit și nu a primit semnificație canonică bisericească ca obligatorie, atunci în viață jurămintele conținute în el nu numai că nu au trecut fără urmă, ci dimpotrivă. , au lăsat o impresie profundă asupra istoriei bisericilor din țara noastră de la ora ulterioară până în zilele noastre. Și acest lucru s-a reflectat și în legătură cu cearta bisericească condamnată și în

suspin. 59, Laod. 58, dublu. suspin. 12. Vals-mon. Gangra. suspin. cuvânt înainte. Balsamon și Matvey Blas.).

3) Pentru mai multe detalii, vezi ibid., p. 46 și urm.

relație ecleziastic-legislativă, ca interdicții de a folosi riturile desființate η cărți „vechi” înainte de edițiile lui Nikon.

În primul rând, blestemul Conciliului din 1667 i-a despărțit canonic pe necaznicii bisericești de un abis de nepătruns, cel puțin până se pocăiesc de opoziția lor față de Biserică și de blasfemia ei. Acesta din urmă, și ne gândindu-se la pocăință, considerând-o în acceptarea indispensabilă a ritului și cărților nou corectate, a format în mod firesc o comunitate bisericească specială, care a fost asociată cu vremurile învechite. Vrând-nevrând, a trebuit să-mi organizez comunitatea pe principii noi, în multe privințe complet nebisericești și nu în spiritul vremurilor anterioare, pentru a trăi o viață independentă în schismă cu Biserica. Doar înfățișarea rituală a rămas veche și inviolabilă. Această viață și organizare s-au dezvoltat treptat și, deși au dus schisma la o dezintegrare inevitabilă, marea majoritate a schismaticilor nu au fost atrași de unitatea bisericii... -veriya explică acesta din urmă * 2). Atât asta, cât și alta au avut un efect, ca urmare a unei condamnări juste prin jurământ de către catedrala din 1667 a Vechilor Credincioși schismatici.

În ceea ce privește interdicțiile, sub amenințarea unui jurământ, de a folosi în viitor ritul anulat și aplicarea amenințării menționate mai sus la viață, tabloul este destul de variat și în toate detaliile și

J) La ce întrebări, insolubilă pe sol schismatic, această împărţire a avut loc şi are loc, cf. Ghidul nostru pentru istoria schismei.

2) Mulți dintre Vechii Credincioși moderni și apărătorii lor și chiar laudătorii consideră că este aproape defăimător faptul că ei, Vechii Credincioși, sunt ritualiști și înlocuiesc acest nume cu cuvintele: „fundamentele antichității evlavioase.” Dar care sunt acestea „ fundații”? explică. Și vorbește cu ei despre degete duble, aleluia și altele asemenea, atunci va fi clar. Timpul este acum astfel încât ei recurg constant la fraze generale frumoase și se gândesc să își construiască concluziile pe baza lor.

nu a fost încă pe deplin explorată. Să subliniem liniile sale remarcabile. Pe de o parte, remarcăm cererile insistente ale autorităților bisericești din secolul al XVII-lea și din prima jumătate a secolului al XVIII-lea de a folosi cărți și rituri corectate și polemica crudă împotriva ritului pe care le folosim în lucrările scrise ale vremii. În anul 20 al secolului al XVIII-lea, într-un mod special (pentru descoperirea schismaticilor secrete), „Jurământul” a fost întocmit de episcopul Nijni Novgorod Pitirim, în care anomaliile au fost repetate într-un mod mai clar și mai hotărât, în comparaţie cu „zicerile” catedralei 1667, formă pentru cei botezaţi cu trei degete şi pentru cei care nu respectă alte hotărâri conciliare, şi cu atât mai mult pentru cei care recunosc patris. Nikon ereticul și biserica eretică. Acest „jurământ” nu avea aproape nicio aplicație practică, deoarece era deja prea radical și, în plus, datorită unei situații foarte complexe, solemne.1) Aceasta a fost în timpul domniei lui Petru I. acceptați, scrieți într-o scindare „indiferent ce ." Acest ordin nu a venit de la autoritățile bisericești și a fost făcut din motive speciale de stat - pentru a încasa într-o mai mare măsură un salariu dublu de la schismatici - dar a fost în spiritul acestora din urmă și nu a întâmpinat nicio contradicție din partea ei.

La o sută de ani după Conciliu, puterea interdicțiilor sale de jurământ a început să slăbească, sensul lor a fost uitat, mai mult, diferența de rituri a început să pară nesemnificativă și acceptabilă. Prima înclinație către o astfel de schimbare a fost dată de binecunoscutul mitropolit al Moscovei Platon în „Îndemnul său.” Părerea sa a fost împărtășită de alți arhipăstori.întrebuiți în cei dintâi în timpul jurământului au fost permise (și. I drepturi, unitatea de credință) și Vechilor Credincioși care au intrat în unitatea bisericii li s-a permis să facă închinare conform cărților vechi tipărite cu

Oh Raskoln. tabelul afacerilor XVIII. Esipova, It. II, în ap. pagina 215,

respectarea ritualurilor stabilite în ele. În tăcere, fără nici un act canonic, masa de oameni cu două fețe nu s-a înstrăinat de a vizita bisericile ortodoxe, în care s-a instituit ritul corectat. Jurămintele lui Makariyev și consiliul din 1656 au fost complet uitate. În zilele

noastre, a început să se proclame că chiar și cu două degete cu semn ortodox este mântuitor; iar acest lucru a fost de mai multe ori anunțat public în numele autorităților bisericești în definiții și explicații oficiale. În același timp, problema jurământurilor conciliare s-a dovedit a fi cu două tăișuri: nu oamenii bisericii au început să se refere la interdicțiile conciliare ca la o autoritate incontestabilă, ci dușmanii ei, condamnați de sinodul din 1667, întemeiat ei înșiși asupra lor, ca pe o împrejurare ilegală care justifică separarea și schismatica lor de biserică.ea, existentă până acum.

Aceasta este o parte în rezolvarea problemei aplicării jurământului conciliar din punct de vedere legislativ pentru generațiile următoare după consiliul din 1667. Dar mai este altul.

Viața oamenilor, neexcluzând clerul obișnuit al parohiei, a continuat, pe cât posibil, să meargă pe aceeași cale. În biserici au fost introduse ranguri corectate, dar în uz casnic și în rugăciunile private au continuat să adere la antichitate. Cel cu două degete era deosebit de puternic păzit. Interdicțiile catedralei au avut cumva puțin efect. Deja câțiva zece și ceva de ani mai târziu, sub Patr. Adrian și după el, odată cu înființarea Sinodului, au apărut la vânzare cărți tipărite timpurii, și nu numai undeva, în mahalalele provinciale, ci și în Moscova însăși, și nu numai în mod secret, ci și deschis, în carte. rând. Chiar și în unele biserici se săvârșeau liturghii pe 7 prosfore, tipărite cu cruce în 8 colțuri, ieșirile se făceau sărate, după cum indică documentele oficiale (decretul Patr. Adrian 1698: Poli. Sobr. Law. Ross. Imp., vol. VI, 390). Este de remarcat faptul că în ordinele bisericești pe această temă nu există absolut nicio referire la interdicțiile conciliare și nu se menționează jurământul. Când au început anchetele Raskolnikov, potrivit statului

donativ, și nu din motive bisericești, atunci detectivii au fost obstrucționați de moșieri, și de autoritățile civile, și chiar de cler (Descris, arhiva Sfântului Sinod, vol. I. Adunat, decretat. , 1721. „Prav. Obozr. ." 1869, aug.). Ulterior, când s-a permis Eiino-verie, Vechii Credincioși, ca atare, puteau ține liber peste tot (cu excepția, desigur, a închinării în bisericile ortodoxe), și nu au făcut-o. gândește-te la jurămintele conciliare și majoritatea nu știau despre ele.Bătrânii de care ne amintim încă, care erau cu totul ortodocși, în viața lor de acasă erau de-a dreptul Bătrâni Credincioși: se rugau cu două degete, citeau simbolul cu cuvântul „adevărat* *, agravată" aleluia, credea că binecunoscutul "a început" și făcea plecăciunile prescrise nu numai acasă, ci și în biserică. În același timp, nu vorbeau despre nicio interdicție de jurământ conciliar din trecut; erau mulțumiți dacă nu i-au considerat schismatici pentru aceasta.Diversitatea rituala a inceput sa converge treptat si imperceptibil. Această apropiere, care a început din partea autorităților Bisericii Ortodoxe odată cu instituirea „Unității” și admiterea nestingherită la dreapta, templele glorioase de rugăciuni cu două degete, dintre care s-au păstrat milioane, a primit, parcă, un răspuns. în binecunoscutul Old Believer „Mesaj de district” (publicat la 24 februarie 1862 și tipărit în 1864: vezi Penz. VII, 61U-612). Se declară deschis că „biserica dominantă din Rusia, împreună cu cea greacă, crede în Creatorul cerului și al pământului, una cu noi, cinstește atât sărbătorile Domnului, cât și ale Maicii Domnului, că numele „Isus” este numele. a aceleiași persoane ca „Isus”, că crucea în

patru colțuri este imaginea crucii lui Hristos etc. Această epistolă a fost acceptată cu entuziasm de oamenii de știință, ca un vestitor al lumii bisericești pe baza diversității. „Mesajul” nu însemna atracția Vechilor Credincioși-preoți din preoția austriacă spre dreapta, biserica, ci aranjarea consimțământului lor, copleșiți de „rafinamentul fără preot”, care a apărut din cele mai vechi timpuri în schismă. În ea, cu toată ușurarea ei, se pune problema jurământurilor fostelor catedrale.

Biblioteca „Runivers”

319

Jurămintele Soborilor din Moscova din 1656 și 1667.

320

vag, ca cauză a despărţirii bisericii. Această întrebare, cu toată puterea ei și cu toate concluziile și concluziile tăioase, deși departe de a fi solide, a început să fie prezentată și este prezentată până în ultimele zile, cu scopul nu numai de a tulbura conștiința fraților credincioși și a ortodocșilor cu două fețe . , dar și pentru a trage o concluzie despre neortodoxia Bisericii. Astfel, apărătorii Bisericii și campionii Ortodoxiei nu trebuie să se bazeze pe interdicțiile jurământului care există de 250 de ani, care și-au pierdut de mult forța reală, ci să le socotească, explicând nu numai sensul lor, ci mai ales sensul lor. Și această chestiune a jurămintelor consiliilor din 1656 și 1667 trebuie acum socotită mai mult decât cu oricare alta.

În rezolvarea problemei jurămintelor, există două curente opuse - cu un intermediar între ele 1) Vechii Credincioși schismatici susțin și dovedesc că jurămintele sunt puse pe rituri străvechi sau, în exprimarea lor, pe „evlavie străveche”, iar de aici ele. concluzionăm că pentru întreaga biserică dinaintea vremurilor Nikon, care a strălucit cu mulți sfinți, cu un conținut străvechi pe placul lui Dumnezeu; este clar că acest jurământ este neevlavios și ilegal; mai mult este clar că coreligionarii noștri sunt sub acest jurământ. Unii scriitori ortodocși. , în principal din secular (ț T. Iv. Filippov și alții), dar fără concluzii schismatice tranșante atât despre Biserica antică rusă, cât și despre Ortodoxia bisericii moderne, cu expresia doar a necesității confirmării canonice a „Unității” și clarificarea sau rezolvarea jurământurilor anterioare, cu participarea autoritară a ierarhilor răsăriteni. 2) Scriitorii ortodocși din cler și misionari în marea majoritate afirmă și dovedesc că jurămintele se îndreaptă asupra oponenților Bisericii și au fost luate tocmai pentru opoziție, și deci pe tovarășii credincioși, ca deținând „vechiul” ritual cu permisiunea autorităților. a bisericii și cu această binecuvântare, sub jurământul catedralei menționat mai sus. O astfel de formulă a fost exprimată mai întâi limpede de mitropolitul Filare al Moscovei de binecuvântată memorie.

volum şi, graţie autorităţii sale, a primit o foarte largă circulaţie. Această interpretare, recunoscută de autoritățile bisericești, nu i-a mulțumit pe Vechii Credincioși schismatici și nu i-a liniștit pe deplin pe colegii credincioși care erau stânjeniți de ei. Mai mult, se referea exclusiv la jurământul-sobor din 1667. 3) În ultima vreme, a început să

se contureze o nouă direcție, în problema semnificației jurămintelor conciliare, o direcție, mijlocie între cele indicate, care se alătură mai mult cu acestea din urmă, dar pe unele părți intră în contact cu în primul rând, în timp ce autorității bisericii moderne i se oferă o gamă largă, însăși acuitatea problemei este netezită și dispare orice critică la adresa Vechilor Credincioși în unitatea lor cu Biserica. Esența acestei direcții constă în faptul că hotărârea conciliară și verdictul jurământului au fost pronunțate în principal asupra necazurilor și detractorilor care s-au dat înapoi de la biserică, dar interdicțiile pronunțate pentru viitor, deși sub amenințarea unui jurământ, pot fi nu numai clarificate, dar si permise si inlaturate de autoritatile bisericesti.dati ulterioare, in imprejurari schimbate, chiar si in afara de sinoadele canonice. Această ultimă viziune nu a intrat încă în conștiința generală, din cauza greutății pentru mulți analize a conceptelor de curte a oamenilor din timpurile moderne, a apariției jurămintelor și a prevederilor legale pentru viitor, pentru a distinge între care atât un larg canonic sunt necesare viziunea și perversitatea gândirii și poate din alte motive.

Literatura pe această temă - cu o varietate de înțelegere și explicație a semnificației și semnificației fostelor jurăminte conciliare - este atât diversă, cât și foarte abundentă. O lucrare polemică rară, mai ales a scriitorilor schismatici, sub formă de întrebări tipărite sau alte discuții, o conversație orală rară, descrisă și tipărită ulterior de cineva, se descurcă fără ca problema jurământului să fie ridicată într-un fel sau altul, iar apologetul Ortodoxia vrând-nevrând trebuie să explice. Există destul de multe pamflete separate direct pe acest subiect, care nu reprezintă nimic special. Prin urmare, ne vom limita la a indica articolele principale în toate domeniile indicate. "Hristos. Thu.“ 1872, vol. IL: Dezbatere f prof. Yves, Th. Nilsky și f 7. Yves, Fgiiiippova în societatea din Petersburg din

Locuitori ai iluminarii spirituale. „Întrebări moderne44 ale aceluiași T. I. Filippov. Prefață la Actele Consiliilor din 1666-1667. + Prof. V. IV. Subbotin. Explicarea expresiilor negative asupra vechilor rituri din scrierile polemice din trecut44. „Vechi credincioși și Rasis în” Operele colectate ale Prof. I. I. Ivanovsky, vol. I, și ale sale despre Unitatea și jurămintele catedralei din 1667 în „Add. la biserica. Buletinul 44 din 1906, nr. 35 și 36 [Viziunea Bătrânului Credincios este realizată și în cartea pr. S. I. Shleeva, Uniformitatea în dezvoltarea sa internă, Sankt Petersburg. 1910].

Prof. I. Ivanovski.

Knabenbauer (Knabenbauer) Joseph s-a născut la 19 mai 1839 la Deggendorf (în Bavaria). Timp de șapte ani a studiat la gimnaziul benedictin, din Metten, apoi timp de doi ani a ascultat prelegeri la Universitatea din Bonn. În 1857 a intrat, ca novice, în Ordinul

Iezuiților și a studiat filozofia și teologia la Colegiul Iezuiților, situat în Maria-Laach. După expulzarea iezuiților din Germania în 1872, ramura școlară a acestui colegiu a fost transferată în Anglia, la Ditton-Hall, lângă Liverpool, iar apoi în 1896 în Olanda (Fauquemont). Din 1875, pr. Knabenbauer a predat teologia la Ditton-Hall și continuă să o predea până astăzi la Valkenburg (Fauquemont).

0. Knabenbauer a scris, în latină, comentarii în librum Iov, în Prophetas minores (2 vol.) (ed. a 2-a: 1907), în Jesaìam (2 vol.), în Ieremiam, în Ezechielom, în Daniel (ed. 2-a). . 1907), et Baruch et Lamentaciones (2nd fl. 1907), în Ecclesiasticum (cum fragmentis hebraicis) [in dúos libros Macchabaeorum], în Quattuor Evangelia (5 vol.), în Actus Apostolorum; în libros Macchabaeorum și a doua ediție despre Evanghelii [toate aceste lucrări din seria Cursus Scripturae Sacrae, publicate în latină (la Paris de Lethielleux) de Corneli (vezi mai jos în Enz.), Knabenbauer, Fr. om și alți preoți ai Ordinul iezuit]. 0. Knabenbauer colaborează la publicarea iezuiţilor germani „Stimen ans Maria-Laach”, [vezi, de exemplu, LXXIX, S. 487-497: Jesus und die Erwartung des Weltendes).

II Rot. Ar. Crăciun.

Teologic Ents. vol. XI.

Knezevici - Stefan - episcop ortodox sârbo-dalmat, care a murit la Zadr la 28 ianuarie 1890. S-a născut la Otestov lângă Knin în Dalmația la 15 iunie 1806, 21 mai 1833. presbiter. În 1884 (6 ianuarie) a fost promovat la arhimandritul mănăstirii Kerkskago (pe insula Kerk, - „Enc.” IX, 530). A fost numit episcop al Dalmației la 6 martie 1853 și sfințit episcopal. rang în Srѣmsky Karlov-tsakh, binecuvântat, a odihnit Arhiepiscopul-Patriarh Josef Raya-chich de Karlovets la 17 mai 1853, după ce a slujit în domeniul arhipastoral al fructuoasei sale activități timp de aproape 37 de ani. parohii și protopresbiteri (protopopiate), un consistoriu episcopal. (16-26 iulie 1853) la Zadar și a început să funcționeze oficial în 18-30 iunie 1860, în 1860 a fost înființat un fond pentru văduve și orfani ai clerului, în 1869 vechea școală clericală (școala „clericală ortodoxă”) a fost transformată, care a primit începutul prin decret imperial la 30 septembrie. 1832 și deschisă pentru prima dată la Sibenik în 1833-1834, după ce a fost transferată de la Shibenik la Zadr în 1841-1842, a existat aici până în 1863-64. În acest ultim an, școala a fost transformată în direcția că pentru a intra în ea nu putea decât să absolve. dintr-un gimnaziu plin; în consecință, Institutul Teologic Ortodox Zadrsk a primit o numire mai înaltă, aproape o facultate de teologie (mai ales din 1869). Au existat însă aici și în sânul modestiei (vezi volumul detaliat al Bisericii. Biserica Vodomoștilor în 1906, Nr. 22 și Reviste și Protocoale ale precolecției prezentului, vol. 1906, pp. 193-195.În timpul domniei Pr. Stefan, eparhia dalmată a fost separată de componența sa în 1870 de noua eparhie ortodoxă de Boko-Kotor (Boka Kotorska și Dubrovnik, și ambele, sau mai precis, ambele părți ale eparhia Dalmației, care a fost până în 1867 înainte de separarea Ӏ Austria de Cisleitania și Transleitania) în unele

323 Knezhevich Stefan-Knezhevich Petru al celei de-a doua legături bisericești-administrative cu Arhiepiscopia-Patriarhia Karlovtsy (în Transleitania), la scurt timp după aceea a fost inclusă în districtul general bisericesc-administrativ cu Bucovina ortodoxă ruso-română (în Cnsleitania) sub autoritatea generală a Arhiepiscopului Cernoveților - mitropolit (11 sept. 1870 și în final la 23 ianuarie 1873). În plus, în conformitate cu Rev. Stefan in Dalmatia Ortodoxa au aparut cateva noi scoli principale sarbe, s-a corectat biserica veche si s-a construit o noua biserica, case parohiale etc.

Chiar și în timpul vieții Rev. Ştefan a întemeiat fonduri/de ex., pentru promovarea şi învăţământul superior al aceluiaşi testist-serp, pentru emiterea scrisului duhovnicesc etc., iar în conducerea sa la 3 aprilie 1885, mai avea mult la mănăstirea Kerk (locul a tonsurii sale în monahism și locul înmormântării moștenite);

2) 1.000 de guldeni pentru o școală populară sârbă pe locul patriei sale din Otestov,

3) 1.000 de guldeni cu angajamentul de a plăti dobândă pe ei unei fete sârbe ortodoxe din satul natal, când se căsătorește cu un sârb ortodox; iar restul, rămas după el, a repartizat lucruri și bani la diferite mănăstiri ale eparhiei sale, la societăți de binefacere etc.

Literatură. Prof. E. E. Golubinsky, Scurt eseu despre istoria drepturilor, bisericilor - bulgară, sârbă și română (Moscova 1871), p. 627-634; ț prof. Pil A. Popov, Biserica Ortodoxă din Dalmația sub stăpânire venețiană și austriacă în secolele XVI-XIX. („Revista Ortodoxă” pentru 1873); L. V. Berezin, Eseu despre istoria dreptului sârbesc, biserica (în lucrarea sa „Croația, Slovonia, Dalmația și Grinița militară” vol. II, Sankt Petersburg, 1879); arhim. Nikifor Tsuchich, Istoria Ortodoxiei Sârbe a Bisericii ('Belgrad 1894); ep. Nikanor Ruzhichich, Istoria Bisericii Sârbe I-II (Zagreb 1893, Belgrad 1895); dar cea mai nouă lucrare fundamentală despre istoria Dalmației Ortodoxe („Dalmația Ortodoxă”, Novi Sad 1901), aparținând succesorului în viață al Pr. Sf. Ștefan, Episcopul Nikodim Milash, îmbrățișează istoria Dalmației Ortodoxe abia până în 1849 și , prin urmare, nu se referă la perioada de guvernare ia Eparhia Dalmată a Pr. Stefan Knezevici.

Eu, Palmov.

- Cartea legii - cartea ca simbol. 324

Knezevic Peter, franciscan, poet spiritual și moralist croat, a murit în 1768. A scris, printre altele, poemul epic dramatic Muka gospodina nasego Isukrsta i plaç matere ujegove44 (tipărit la Veneția 1753, apoi la Dubrovnik 1829); „Pisme duchovne” (Veneția 1765); „Osmina re dovnica dnchovne zabave44” (Veneția 1766) și altele. El deține și traducerea în croată a Noului Testament – Evanghelia și epistolele apostolilor (Veneția 1773, Roma 1784). O parte din corespondența sa personală a fost publicată după moartea sa de către minorul Ant. Yuki-chem (Veneția, 1838).

I. Palmov.

Cartea Legii găsită sub IUDEY TsAK IOSII, vezi ENC/4 VII, 489–493 [și A. Ludwig, Die auffindung der Torâh Im Tempel Jérusalem Unter Josia Kösia Jonda în „Sitzuntsberichte Der Bohmis-Chen GesellSchaft Der Wissenschaft444 impresie din aceasta, Prag 1906].

Cartea, ca simbol în monumentele de artă creștină. – Cartea din monumentele de artă creștină apare, se pare, foarte devreme, dovadă fiind piatra funerară a episcopului de Lycaon, găsită nu cu mult timp în urmă patruzeci de mile (b01/z ver.) la sud de Iconium și înrudit cu jumătatea secolului III; aici, între alte ornamente, care în totalitatea lor (în special imaginea a doi pești), în legătură cu inscripția, indică clar originea creștină a mormântului, în partea de sus se află o carte deschisă, care reprezintă combinația a două tăblițe (tabéllelo), conturate prin linii sculptate pe piatră. Apoi din secolele V-VI. cartea constituie o parte invariabilă a compoziției cunoscute sub denumirea de „pregătirea tronului”44 (ετοιμασία του θρόνου), care a fost păstrată în mozaicuri egale și reținută în monumentele de mai târziu ale artei creștine ca un tot independent (de exemplu ., mozaic al Sofiei din Constantinopol), apoi ca parte integrantă a tabloului teribilei curți, reprezentată de un număr semnificativ de monumente de artă bizantină și rusă din diferite secole. Din-

cartea acoperită din aceste imagini este așezată pe tron. În plus, în imaginile Judecății de Apoi, Apostolii așezați pe tronuri au cărți în mâini. Uneori există imagini separate ale Mântuitorului cu o carte, uneori deschisă, alteori închisă, precum și imagini ale Apostolilor și învățătorilor bisericii cu o carte închisă, uneori deschisă.

Având în vedere caracterul general simbolic, care se găsește în mod clar în arta creștină veche, se poate considera fără îndoială că reprezentarea unei cărți deschise și închise în toate aceste cazuri ar trebui considerată ca fiind simbolică: reprezentarea unei cărți a fost menită să trezesc o anumită idee în mintea celor care o consideră. . Dar care este mai exact ideea? De menționat că această întrebare nu a fost clarificată cu acuratețea dorită în literatura care dezvoltă monumentele artei creștine. Sensul simbolic al cărții apare cel mai clar în așa-numita „pregătire a tronului”4 și în imaginile Judecății de Apoi. Aici cartea ocupă un loc foarte proeminent (pe tron) și este esențială în dezvăluirea ideii care stă la baza întregii compoziții; întrucât imaginea este menită să exprime gândul judecății, atunci cartea întinsă pe tron sau în mâinile Mântuitorului așezat pe tron trebuie să fie legată tocmai de ideea principală a imaginii. Cheia pentru explicarea semnificației simbolice a cărții în această compoziție, precum și pentru a rezolva problema originii acesteia din urmă, trebuie, fără îndoială, căutată în următoarele cuvinte ale Văzătorului: „și am văzut un mare tron alb și Unul stătea pe ea, de pe

fața căruia cerul și pământul și nu era loc pentru ei. Și i-am văzut pe morți, mici și mari, stând înaintea lui Dumnezeu, și cărțile s-au deschis și s-a deschis o altă carte, care este cartea vieții, și morții au fost judecați după ce era scris în cărți, conform lor. fapte (Apoc. 20:11-12). La citirea Apocalipsei, trebuie avut în vedere că, deși simbolismul din ea se dezvoltă complet liber, ideile și imaginile preluate din viața de zi cu zi nu sunt întotdeauna folosite de scriitor în același sens în care sunt din

cunoscut în uz constant, dar adaptat la ideea generală și scopul imaginilor înfățișate de el, cu toate acestea, rămâne incontestabil că formele și detaliile sunt împrumutate de scriitor din viața modernă din literatura evreiască (în principal profetică și apocaliptică). Și în acest caz – cel mai probabil – privirea scriitorului sacru a fost prezentată cu imaginea curții romane cunoscută de toți cititorii. Obiceiul de a scrie documente juridice importante pe interiorul a două tăbliţe, care au fost deschise la timpul statutar la locul de judecată, este binecunoscut în practica romană; în cele mai importante cazuri, tăblițele erau legate cu un șnur, pe care se aplicau sigilii, astfel încât tăblițele să nu poată fi deschise până când s-au rupt sigiliile sau s-a tăiat șnurul. Niciun document juridic important nu ar putea fi recunoscut ca având forță juridică dacă sigiliile și cordonul ar fi fost rupte înainte de începerea procesului. Astfel, ruperea sigiliului și deschiderea tăblițelor sau a cărții au indicat cetățenilor romani începutul procesului. Prin urmare, simbolul cărții deschise a fost, de asemenea, foarte potrivit pentru a exprima ideea judecății divine în arta creștină: în acest sens, cartea deschisă este folosită în reprezentările „pregătirii tronului”44 și Judecata de Apoi. Apocalipsa indică și conținutul cărții – aceasta este cartea vieții: „și oricine nu era scris în cartea vieții a fost aruncat în iazul de foc44 (-20, 15; cf. Eccles. 24, 31. 32). Filip 4, 3).

Unul și același obiect în combinații diferite poate avea semnificații simbolice diferite; același lucru trebuie spus despre carte. Așezat pe un mormânt, poate indica legământul dintre Dumnezeu și om și poate mărturisi despre fidelitatea cu care sunt îndeplinite de către om condițiile legământului; dar ideea unei judecăți la care defunctul este gata să dea socoteală despre viața sa este deja strâns legată de aceasta, mai ales dacă imaginea unei coroane de flori este adăugată la imaginea cărții, ca pe mormântul lui. episcop Lycaon.

Imaginea din imaginile Judecății de Apoi a Apostolilor cu cărțile pe care le țin închise în mâini indică

unsprezece

semnificația lor ca judecători: „Am văzut tronuri și pe cei ce stăteau pe ele, cărora li s-a dat să judece”44 (Apoc. 20:4; cf. Mo. 19:28). Dar dacă cartea este înfățișată în mâinile Mântuitorului, Apostolilor, sfinților, mărturisitorilor, în afara gândului de judecată, atunci ea indică fără îndoială în Mântuitorul izvorul adevărului, a. în alte

persoane dreptul, datoria și capacitatea lor de a fi dascăli ai credinței. Acest lucru este confirmat de zicala scrisă uneori în carte, care reprezintă punctul principal al învățăturii persoanei reprezentate.

Literatură. Prof. WM Ranisay, Cartea ca simbol creștin timpuriu (în „The Expositor” 1905, martie) și The Early Symbol of the Open Book (în „The Expositor” 1905, aprilie). M. l'Abbe Auber, Histoire eit théorie symbolisme religieux avant et depuis le christianisme, I-IV, Paris 1884. [Prof. Victor Schultze, Rolle und Codex în „Greifswaider Studien44. Gütersloh 1895, S. 149-158]. Πραφ. H. V. Pokrovsky: Judecata de Apoi în monumentele artei bizantine și rusești (Odesa 1887); Picturi murale în templele antice grecești și rusești (Moscova, 1890).

N. I. S—da.

Cartea de rugăciune comună. „Cartea de rugăciuni generale și desăvârșirile sacramentelor și a altor rituri și ceremonii ale Bisericii44 (Cartea de rugăciune comună și administrare a Sacramentelor și alte rate și ceremonii ale Bisericii Bisericii Engleze și cu oricare dintre Izmna). adoptat în toate confesiunile anglicane. Cartea44 a început în cea mai importantă perioadă din istoria Reformei engleze, domnia lui Edward al VI-lea. După o serie întreagă de transformări parțiale introduse în primii ani ai acestei domnii de autoritatea regelui sau a parlamentului, care sunt lecturile Apostolului și Evangheliei în timpul liturghiei în limba engleză, comuniunea sub ambele feluri după o ordine specială în engleză, abolirea diferitelor ceremonii catolice, - după ce aceasta a fost întreprinsă în Anglia, o reformă completă a întregului sistem liturgic. Arhiepiscopul de Canterbury Cranmer, împreună cu mai mulți episcopi și alți cărturari, a fost instruit de rege să întocmească, după ce a preluat conducerea Rev. pi-

sanie și practica bisericii antice, rânduiala rugăciunilor comune și săvârșirea sacramentelor. Dorința guvernului de a stabili „uniformitatea” în cult a fost indicată ca un motiv, motiv care se regăsește constant în politica ecleziastică a guvernului englez, atât înaintea lui Edward, cât și după. Însăși istoria compilației „cărții” rămâne obscură. . Există doar indicii indirecte că în septembrie 1548 au avut loc întâlniri ale mai multor episcopi și alți clerici în Chertsey și Windsor pentru a rezolva problemele teologice și a stabili o ordine uniformă de rugăciuni. Cu deplină probabilitate se poate crede că rolul principal în această chestiune i-a revenit arhiepiscopului Cranmer, de la care au rămas proiecte de transformare a unor părți ale cultului. Rezultatul lucrării a fost Cartea de rugăciune comună44, înaintată Parlamentului și aprobată prin Actul de uniformitate44 (An Act for the Uniformity) în ianuarie 1549. Indiferent dacă Cartea44 a fost luată în considerare pentru o convocare, nu există date directe pentru a rezolva această problemă, dar în scrisorile lui Edward al VI-lea către episcopul Bonner și către Maria, există un indiciu că Cartea44 a primit „consimțământul clerului la sinoade. şi convocări provinciale44. Noua „carte44” trebuia să înlocuiască câteva dintre cărțile liturgice catolice cele mai frecvent utilizate, precum Breviariiim, Missale, Rituale. Pontificale. Materialul cuprins în acesta din urmă a suferit o revizuire serioasă: multe slujbe, rugăciuni, rituri și ceremonii au fost complet omise, altele au fost

scurtate și refăcute. După ce s-au ghidat compilatorii în munca lor este ceea ce indică în prefața „cărții”44 (adică serviciile propriu-zise ale bre-varia). Ei doreau, după ei, 1) să restabilească lectura neîntreruptă a Bibliei la slujbe, care, după gândul „părinților din vechime44”, ar trebui să constituie partea principală a slujbei, dar odată cu trecerea timpului a fost retrogradată pe plan secund de alte materiale. diverse basme, legende, versuri, repetări inutile etc.; pentru aceasta au întocmit o listă de lecturi pe zi din an, cu calculul că Vechiul Testament era citit o dată pe an, Noul Testament de trei ori și Psaltirea o dată.

în fiecare lună: 2) curățește serviciul divin de creșterile ulterioare și de lucrurile îndoielnice, superstițioase și goale, lăsând un singur cuvânt curat al lui Dumnezeu, Sfânt. Scriptura, sau ceea ce se bazează în mod evident pe ea; 3) să introducă în cult — în loc de limba latină inaccesibilă poporului — limba engleză pe înțeles; 4) să simplifice cartea liturgică complexă, oferind tot materialul necesar într-o singură carte, ușor și convenabil de utilizat și, în final, 5) să stabilească - în locul mai multor carte liturgice existente: Salisbury, Hereford, York, Bangor și Lincoln - una carte uniformă în toate regatele.

În special, în ceea ce privește ceremoniile, compilatorii dintr-un alt articol (Despre ceremonii, de ce unele să fie abolite și unele reținute) explică că au omis multe dintre ele din cauza numărului lor mare, care este împovărător pentru creștini, și din cauza abuzurilor asociate . împreună cu ei, le-a păstrat pe cele necesare disciplinei și ordinii. Din cuprinsul „cărţii” se dezvăluie însă că — pe lângă scopurile indicate de simplificare a slujbei de închinare şi reîntoarcerea lui la puritatea străveche — s-a menit şi să o adapteze la credinţele dogmatice schimbate.de pe continent. și a lăsat o amprentă pe „Cartea de rugăciune comună” engleză: 1) Breviarium-ul reformat catolic (Breviarium Romanum nforma-tuin) al Cardinalului Quinones (1535, 1537), care a influențat slujba engleză de dimineață și de seară, și 2) „Luterană”. Opinia” arhiepiscopului Herman de Köln, întocmită de Bucer cu ajutorul lui Melanchthon pe baza hârtii bisericii Schorenberg (1543, ed. latină Iõ4õ, ed. engleză 1547) și a influențat rangurile, botezurile, confirmările și altele. Lucrarea a fost bazat pe cărți liturgice [de tipul Salisbury (Uzul Sariim), iar lucrarea a fost în general condusă într-un spirit destul de conservator. Cu toate acestea, schimbările s-au dovedit a fi destul de mari. Așadar, slujbele Breviarului, cunoscut sub denumirea comună Biroul divin, adică cele șapte slujbe zilnice! cerc corespunzător al nostru: la ceasul trenului i

1, 3, 6 și 9, Vecernia și Complete, s-au redus la două: rugăciunile de dimineață și de seară; în locul unei slujbe predominant jertfe, liturghia a primit caracterul unei slujbe de comuniune (Cina Domnului

și sfânta Împărtășanie numită în mod obișnuit Liturghia), iar ideea de jertfă liturgică a fost slăbită la ideea unei jertfa de rugăciuni, mulțumire, laudativ și rugător; tot ceea ce putea să semene cu doctrina transsubstanțiarii a fost eliminat, deși credința în prezența reală a trupului și sângelui lui Hristos în ordine nu era încă exclusă; se fac tăieturi mari în ritul botezului; în confirmare se omite ungerea cu mir; nu și-a găsit loc în carte și o mărturisire privată, deși se presupune utilizarea ei; „ultimul ungere” a căpătat înfățișarea „vizitării bolnavilor”; multe slujbe și acțiuni sacre din Rituale și Pontificale au fost omise: invocarea sfinților era exclusă peste tot. ъ grade sacre: diacon, presbiter și episcop, întocmite, sub o oarecare influență a lucrării lui Bucer: „De ordinatione legitima”, de către o comisie specială în prealabil * a primit sancțiunea parlamentului (An Act 'for the ordering of eclesiasiical ministers, 1550). Conform noii concepții asupra Euharistiei și din riturile de consacrare, orice gând despre puterea de a oferi jertfa euharistică a fost eliminat și, în schimb, a fost adusă în prim-plan datoria clerului de a predica Cuvântul lui Dumnezeu.

Între dezvoltarea ideilor protestante, care a cauzat* necesitatea reformei liturgice, s-a trecut în engleză atât de repede încât pentru multe persoane din cercurile bisericești de conducere, ordinul de cult nou înființat era deja nesatisfăcător și avea nevoie de curățarea îndepărtată a Supremului Papska. E a început să se afirme aici este influența protestantismului elvețian.Pentru adepții săi, Cartea engleză de rugăciune comună era încă prea aproape de vechea ordine și și-au exprimat dorința de reforme ulterioare. protestanții englezi

Tov a fost susținut de protestanții țării-¡ mai des o „afirmație ** specială („rubrica neagră**, cei care s-au mutat în Anglia la acea vreme. (rubric negru) cu explicația că s-a înclinat-Doi dintre ei Martin Wucer și Petru I nu aveau în minte un genunchi să creeze în Martyr, după ce au primit catedre de teologie în prima înclinare a prezenței reale și esențiale (real și la Universitatea Cambridge și Oxford - și substanțială) a cărnii naturale și așa, prezentate. - la cererea lui Cranmer, - sângele lui Chrpst. că pâine sacramentală remarcile lor asupra Cărții**. care presupunea credința în pianul j al hainelor oficiale, acum a mai rămas doar o prezență; alături de aceasta, a fost un protest acut. făcut împotriva a tot ce putea

comemora liturghia papală, de exemplu. împotriva altarelor. veșmintele sacre liturgice etc., precum și, în general, împotriva ritului și ceremoniilor, ca neconcordante cu adevărata slujire a lui Dumnezeu. Având în vedere această dispoziție, la doi ani de la publicarea Cărții, a fost deja întreprinsă o revizuire. Detaliile despre cursul cazului nu au fost păstrate. Se știe doar că în aprilie 1552 Parlamentul a emis cel de-al doilea „Act de uniformitate” ** și odată cu acesta „Cartea de rugăciune comună ** într-o formă corectată. Această a doua „Carte” a

lui Edward al VI-lea nu a primit sancțiune ecleziastică. Revizuirea în sine a fost efectuată într-un spirit protestant (reformat) nemilos. Principalele schimbări au fost făcute în liturghie și au avut ca scop eliminarea ideii oricărei schimbări care se produce cu darurile euharistice și punerea toată puterea preoției în efectele mântuitoare ale comuniunei pentru credincioși. În acest scop, din rugăciunea de consacrare se omite invocarea „Cuvântului și Duhului Sfânt” și se omite și binecuvântarea darurilor euharistice; împărtăşania se făcea imediat după rugăciunea de sfinţire; În loc de formula anterioară de dare a sacramentului: „Trupul Domnului nostru Iisus Hristos, trădat pentru tine (sau Sângele Domnului nostru Iisus Hristos, vărsat pentru tine) să-ți păstreze trupul și sufletul pentru Viața veșnică”, una nouă. a fost introdus: „Luați și mâncați aceasta ca să vă amintiți de ceea ce Hristos a murit pentru voi și hrăniți-vă cu El în inima voastră, prin credință, cu mulțumire. Bea aceasta în amintirea că sângele lui Hristos a fost vărsat pentru tine și fii recunoscător**; în cele din urmă, și pentru a încununa totul, chiar înainte de publicarea Cărții, a fost inclusă în ea în atenția asupra atacurilor lui Knox la genunchi la aplicarea

ko rochet pentru episcop și surplis (supliment) pentru preot și diacon, alb, veșmânt și sore sunt anulate; în ordinea botezului, vraja, ungerea și îmbrăcarea hainelor albe sunt omise; în confirmare, semnul crucii a fost omis; în ordinea vizitei bolnavilor se omite ungerea; în ordinea înmormântării, ca și în liturghie, sunt excluse rugăciunile pentru morți; în spiritul evlaviei reformate, la liturghie a fost introdusă citirea Decalogului cu îngenunchiere; la sfințirea episcopului se omit așezarea Evangheliei pe capul hirotonitului și predarea ștafei. Acestea sunt principalele trăsături ale celei de-a doua „Cărți” a lui Edward al VI-lea, care marchează cel mai de jos nivel la care a coborât conștiința oficială protestantă din biserica engleză.

Când, după o pauză de cinci ani în dezvoltarea protestantismului în Anglia, guvernul, odată cu urcarea pe tronul Elisabetei, a luat din nou partea reformei și a dorit să stabilească o ordine uniformă de cult. deși nu s-a întors, așa cum părea inițial intenționat, la prima „Carte” a lui Edward al VI-lea, ci s-a oprit la a doua „Carte”, totuși a considerat că este necesar să facă anumite modificări în ea cu scopul de a-i slăbi oarecum. caracter protestant ascuțit. În acest sens, s-a făcut din nou revizuirea Cărții**, iar Cartea corectată** a fost aprobată și pusă în uz prin Actul de Uniformitate** din 1559. Formula pentru predarea sacramentului era acum compusă din formulele combinate din 1549 și 1552; „titlu negru** a fost omis; - În ceea ce privește accesoriile exterioare de cult, sau podoabe, s-a hotărât ca cele care „autoritatea Parlamentului au fost folosite în al doilea an al domniei lui Eduard al VI-lea**.

Odată cu restaurarea protestantă

În Anglia au început din nou curentele protestante extreme, susținute de exilații care s-au întors în patria lor, care au făcut cunoștință pe continent cu formele reformate de organizare bisericească. În Anglia s-a format un partid nemulțumit de ordinea bisericească stabilită de Elisabeta și care cereau reforme după modele elvețiene. Sub diferite denumiri: neconformişti, prezbiteriani, puritani, aceste elemente nemulţumite se opun în permanenţă sistemului liturgic stabilit în Cartea de rugăciune comună, evidenţiind puncte din aceasta care nu sunt în concordanţă cu adevărata slujire a lui Dumnezeu, precum: semnarea celui botezat. cu semnul crucii, permisiunea de a face botezul lumii noi, îngenuncherea în timpul împărtășirii, folosirea hainelor liturgice etc. Aceste obiecții dau uneori naștere unei revizuiri a Cărții44, dar nu duc la nicio modificare semnificativă. Deci, sub Iacob I, s-a aranjat o conferință între aceștia și reprezentanții Bisericii Anglicane în prezența regelui (Our-pton Court Conférence 1604), rezultatul căreia a fost decizia de a face mai multe modificări minore (cerință pentru botez). a unei biserici slujitoare legitime), cu care „Cartea”, a fost publicată din ordinul regelui. Momentul triumfului puritanilor a venit în perioada primei revoluții, când puterea politică era în mâinile lor. Cartea de rugăciune comună44 a fost apoi abolită oficial în Anglia și înlocuită în 1646 de Directorul Clerului de Westminster pentru Cultul Public, comandat de Parlamentul Lung. Odată cu restaurarea monarhiei, structura episcopală a Cărții de rugăciuni comune a fost restabilită. Ca răspuns la solicitarea prezbiterienilor de a alcătui în locul Cărții de rugăciune comună44 o altă carte mai în concordanță cu cuvântul lui Dumnezeu, regele Carol al II-lea a aranjat o altă conferință (Savoy Conférence) în 1661, care, totuși, nu a dus la nicio conferință. acord. La convocare, între timp, a fost întreprinsă o revizuire a Cărții de rugăciune comună44 într-o direcție destul de opusă celei dorite.

niyam presbiterian. Au fost făcute multe modificări, dar în cea mai mare parte nesemnificative. Printre altele, au fost introduse noi slujbe, ca ritual de botez pentru adulți pentru a-i primi pe cei convertiți de la anabaptism și păgânism; catehismul scurt, care a fost pus în rang de confirmare și completat în 1604 de secțiunea despre sacramente, este acum despărțit de acest rang și! plasat direct în fața lui; în liturghie „rubrica neagră”44 a fost din nou restaurată, dar sensul ei protestant a fost acum slăbit, astfel încât a început să nege nu „real și esențial”44, ci doar „prezența corporală44 (corporală) a trupului și sângelui lui”. Hristos; în rândurile de iniţiere s-a subliniat distincţia a trei grade; a corectat pe alocuri limbajul „Cărților44” și a făcut mai ușor de înțeles „titlurile44”; locuri din Sfânta. Scripturile sunt date conform noii traduceri din 1611, cu excepția Psaltirii, unde este lăsat textul vechi al Bibliei acoperite; la începutul Cărţii44 se face o nouă prefaţă, iar cea veche este pusă pe locul doi sub titlul: Despre Serviciul Chnrch. În această formă, „Cartea44 a fost aprobată prin convocare și aprobată prin „Actul de Uniformitate”44 din 1662. Acest act își afirmă autoritatea juridică și în prezent. Revizia din 1661 a fost ultima revizuire majoră a Cărții de rugăciune comună44. Vederea „Carte” obținută atunci a fost păstrată până în prezent. Schimbările de atunci au fost puține și nesemnificative. Deci, în 1751, odată cu introducerea calculului gregorian în Anglia, s-au făcut modificări corespunzătoare în secțiunea calendarului; În 1859 au fost excluse trei servicii înființate în

memoria a trei evenimente politice; în eliberarea de complotul cu praful de pușcă din 1605, moartea martir44 a regelui Carol I și restaurarea monarhiei; în 1871 printr-un act al parlamentului (Prauer Book Act) un vechi tablou cu lecturi din Sfânta. Scripturile au fost înlocuite cu altele noi. În cele din urmă, în 1872, a fost emis un act prin care, fără a aduce modificări directe „Cartei de rugăciune comună”44, a oferit mai multă libertate în folosirea materialului cuprins în această carte, permițând scurtarea slujbelor, eliberarea anumitor secțiuni, pentru a efectua separat utrenia. ,

Cartea de rugăciune comună.

ectenie și liturghie, folosiți noile slujbe, compilate din părți separate ale Bibliei, din părți ale cărții de rugăciune comună în sine și din imnuri și așa mai departe.

În prezent, Cartea engleză de rugăciune comună conține; 1) prefața din 1662, 2) vechea prefață sub titlul: „despre slujbele bisericii”, 3) un articol despre ceremonii, 4) carta despre citirea Psaltirii, 5) carta despre citirea altor cărți ale Sfintei Scripturi , 6) tabele de lecturi speciale în zilele de duminică și sărbători și psalmi pentru câteva zile, 7) un calendar cu tabele de lecturi, 8) tabele și reguli pentru sărbători mobile și fixe și zile de post și abstinență și tabele pentru găsirea zilei de Paște , 9) rugăciunile de dimineață, 10) rugăciunile de seară, 11) simbolul Sfântului Atanasie, 12) o ectenie, 13) rugăciuni și mulțumiri pentru diverse ocazii, 14) culegeri – lecturi din epistole și Evanghelie pentru folosirea la Sfânta Slujba de Împărtășanie pe tot parcursul anului, 15) Ritul Sfintei Împărtășanțe (liturghie), 16) Ritul botezului public și privat, 17) Ritul botezului adulților, 18) Catehismul, 19) Ritul confirmării, 20) forma căsătoriei, 21) ritualul vizitei bolnavilor și al împărtășirii lor, 22) ritualul înmormântării morților, 23) mulțumirea femeii după ѣ nașterea copiilor, 24) interzicerea sau proclamarea mâniei și a judecății lui Dumnezeu despre păcătoși, 25) Psaltirea, 261 de rugăciuni pentru folosirea pe mare, 27) ordinul de numire a episcopilor, preoților și diaconilor, 28) rugăciunile pentru 22 ianuarie (ziua urcării pe tron a regelui Eduard al VII-lea), 29) „Membrii credinței”.

Cartea de rugăciune comună este foarte apreciată de englezi, ca un monument remarcabil al Reformei, ca cea mai bună expresie a adevăratei naturi a confesiunii anglicane, dorind să îmbine aderarea la doctrina sănătoasă cu respectul pentru antichitatea bisericii. de XXXIX membri capabili să slujească steagul Bisericii Engleze, unind toate partidele și școlile de gândire teologică. Între timp, întrucât „membrii credinței” sunt obligatorii pentru semnătură numai de către cei spirituali, „Cartea de rugăciune comună” „este în mâinile tuturor membrilor Bisericii Engleze, chiar și ale copiilor”, și servește ca ghid nu numai pentru public, ci și pentru acasă.

rugăciunile ei. Nu numai că conține normele de închinare ale Bisericii Engleze, dar în „titlurile" sale sunt date indicații cu privire la organizarea acestei biserici, iar conținutul slujbelor sale și catehismul ei ajută la determinarea poziției bisericii în anumite puncte ale doctrină.

Din Anglia, „Cartea de rugăciune comună" a trecut în biserici în comuniune cu engleza, și a devenit cartea liturgică a întregii confesiuni anglicane, unindu-și părțile separate.În Biserica Episcopală a Irlandei, este folosită în ediția adoptată după dises-tablishmin t la convenția generală din 1877 În Biserica Piscopală din Scoția, a fost declarată în 1863 carte liturgică oficială, deși împreună cu ea se folosește aici un rit special de liturghie scoțian (Oficiul de împărtășire), preluat din scoțianul. „Cartea de rugăciune comună" a arhiepiscopului Lood din 1637, care a primit ultima ediție în 1764. În Statele Unite ale Americii, „Cartea de rugăciune comună" engleză a fost, după declarația de independență, supusă revizuirii și prin mijlocirea primului episcop american de Siburp, care a primit sfințirea de la episcopii scoțieni, liturghia „Cărții" a reflectat trăsăturile amintitei liturghii scoțiane, de ex. rugăciuni speciale de invocare și ofrandă. O „Carte" revizuită a fost apoi adoptată la o convenție generală din Philadelphia în 1789; ultima revizuire a „Cărții" americane a fost făcută în 1892.

Literatură: Ep. John (Metropolsky), Din istoria sectelor religioase din America, nr. IV: Biserica Episcopală (Moscova, 1881), p. 104-280 (autorul oferă o traducere în limba rusă a majorității Cărții de rugăciune comună); prof. B. A. Sokolov. Reforma în Anglia (Moscova 1881), p. 470-510; prof. A. N. Potekhin, Eseu despre istoria luptei dintre anglicanism și puritanism (Kazan 1894), cap. eu; A. Boeisde-stvensky. Cărțile simbolice și liturgice ale Bisericii Anglicane ca expresie a conștiinței sale religioase (Kiev, 1908); Observații despre „Cartea de rugăciune comună" americană: un rezumat citit la o ședință a Comisiei înființată de Sfântul Sinod pentru întrebările vechi catolice și anglicane („Christ. Reading" 1904, decembrie, pp. 787-807).

Alexandrian, Grigore de Neokesariisky, Atanasie Alexandru, Vasile cel Mare, Grigore de Nyssa, Grigore Teologul, Amfilochius, Timotei, Teofil și Chiril din Alexandria, Ghenadie și Tarasiya din Konstantino-U polskykh). Regulile sunt prezentate integral „Textul I".

JlllTJB'D tr,udi. JL1. JTVUUtCr, Lx\l\V SKOM, pi L DC* 1 fJVlLOUnvni D LOIPP, JL»I>

Istoria cărții de rugăciune comună.Se deosebește de Pydalion din Constantinopol

iar Sintagma ateniană, precum și din vechii noștri piloți, „Cartea regulilor" nu conține interpretările vreunuia dintre interpretii secolului al XII-lea autorizați de Biserica greacă – nici Aristinus,

nici Zonata, nici Balsamon; doar în câteva locuri sunt atașate textului regulamentului

Constantinopol 394,

1e59, 1604. <662 retipărit în Long! h

Don (Piekcring) 1844: tot în edițiile Poloniei 879), precum și regulile Societății trei-Parker; /. Parker. Prima rugăciune a celor Doisprezece Părinți ai Bisericii (Dionisie și Petru Cartea lui Edward al VI-lea, în comparație cu „Reviziunile succesive ale cărții de rugăciune comună 1877 și O introducere în istoria revizuirilor succesive ale cărții de rugăciune comună, 1877; Cardiceli, O istorie a conferințelor și a altor lucrări legate de revizuirea cărții de rugăciune comună din 1558 până în 1690. Oxford.

1840. Despre istoria „Cărţilor generalului. m o_ text și nu numai în slavonă bisericească-lituaniană „cele mai bune lucrări: F. Pvocter, A New skom, dar și în greacă. Въ Г ' “ ” ~~

revizuit şi re^crit de WH Frere, Londra 1902; Leighton Pidlan. The History of the Book of Common Prayer, Londra, ed. 3. 1901; HC Luckcock. Studies in the History of the Book of Common Prayer, 1896 (ed. a 5-a); T. Lathlmry, History of the Voice of Common Prayer 1853; (dasguet and Bishop, Edward A4, and the Book of Common Prayer, 1890; J. H, Blunt, Carte adnotată

of Common Prayer, editat revizuit. 1S95.¡kratkiya poyasnitelnya primѣchaniya Sv. Si-[/. S. Ridgeu-ag, Povestea cărții de rugăciuni, íNOda. Cartea regulilor" vposlѣdstvii vyho-Londra 1906. Canonul II. L. Becchino, The 'ì r .

Revizia cărții de rugăciune în „The Deal de mai multe ori ediție nouă, dar Church Quarterly Review * LXV, 125 (octombrie ¡ fără text grecesc paralel, co-1907), 48-68. JH Smith, A History of Me a fost în prima ediție a Prayer Book, Londra 1908. The Revision ! ^339 r din Cartea de rugăciuni în <The cademy> ! 2π u Λ

6 martie 1909, p. 849 - 8ΰ0. Rev. F. L ALTĂ DEPARTAMENT AL CĂRTII OBLIGATE, C Brightnumn . Moscova „General-1909), p. 497-588. Vezi și mai jos în articol și comunitatea iubitorilor de iluminare spirituală”, prof. Vl. A. Pepene ga th, Cărți simbolice - g

skiya inoslav.. otd.

I Această ediție se bazează pe jumătate-! nou text grecesc al canoanelor după Atena II. II. Sokolov. : Sintagma Rallns (Rally) si Potlis ■ (Potli), impreuna cu paralela Slavs-Aoostol, St. traducere cu-iskim; mai departe urmează aglomerația și St. i vaniya Zonara, Aristina și Valsalon pe

IV.]

Sf.

Și

Sfântul Sinod în 1839 în limba rusă, iar în încheiere, partea a doua a textului revizuit al fiecărui canon cu un tol-). conform Pilotului tipărit.

Cartea regulilor porcilor părinților universali a fost publicată Aici, nu numai de un cârmaci privat, cuprinzând legile civile! forjare pe ea, conform tipăritului Pilot, danez, dar unele nu au fost incluse! Odată cu publicarea „Cărții regulilor”, un capitol înlocuitor și din prima parte a acestuia, de exemplu, prima parte a Piloților, care a fost scoasă de ea, conținând referințe din Decretele Apostolice și conținând surse canonice (oh, în general, toate articolele care alcătuiau completările | traducerea Sinopzei cu interpretările lui Aristinus), la Sinopsis canonic, comentariul nu mai poate avea semnificație în practică, scaldat de Aristinus.a doua definiții I, P, IV. , VI și VP toate, suspin.; ! părți ale Piloților și nu anulate mai târziu - apoi urmează 85 de reguli ale legilor apostolice rusești, atunci nu sunt acelea, regulile conciliilor ecumenice (I, ¡își arată importanța practică după-P, III, IV, Trullsky 692, VP), regula faptului că nu au fost acceptate nici prin voința a zece consilii locale (apkir- în „Cartea regulilor” și nici în Codul legilor, neocezariana, gangrsk’o, angionov, nici în alte biserici speciale khiyskago , Laodicean, Sardic, Carusalizing.

astfel de legi ale Piloților sunt cu adevărat în vigoare, hotărâte prin însăși natura lor. dacă se referă direct la esența unei instituții bisericești și sunt, prin urmare, completări necesare la „Cartea regulilor”, Codul legilor sau alte acte bisericești, atunci ele trebuie recunoscute ca fiind valabile.

Literatură. Prof. I. S. Berdnikov, Curs scurt de drept bisericesc al Bisericii Ortodoxe, Kazan, 1903. Prof. M. K Krasnozhen, A Brief Essay on Church Law and Supplement to it, Yuryev 1900-1904. Prof. f A. S. Pavlov, Curs de drept bisericesc, Sfânta Treime Serghie Lavra 1902. t Prof. H. S. Suvorov'. Curs de drept bisericesc, vol. I (Iaroslavl 1889); Manual de drept bisericesc, ed. al 2-lea (Moscova 19E2).

M. Krasnojen.

Cartea lui Kirillov, vezi „Ents.” X, 228-231.

Cărți în antichitatea creștină. Afacerea cărții în antichitatea creștină era, desigur, diferită de ceea ce este acum; caracteristicile sale pot fi luate în considerare în funcție de următoarele puncte: 1) latura externă a afacerii cu carte (material, instrumente de scris, scriitori, distribuție de cărți, biblioteci și pierderi de cărți); 2)

calitatea de autor; 3) critica și atitudinea publicului față de scriitori.

I) Ca material pentru manuscrise în antichitatea creștină s-a folosit doar hârtie de papirus, preparată în fabrici din planta egipteană „papyrus”, și pergament, din piele și care și-a primit numele de la orașul Pergam, unde acest gen de scris. materialul a fost inventat. Papirusul este diferit prin ieftinitatea sa comparativă și a fost folosit mai pe scară largă decât pergamentul. 37) că împăratul Constantin cel Mare , dorind să doneze bisericile nou construite din Constantinopol, îl îndrumă să scrie pe pergament - 50 de volume cu „aleși cele" (în

scopuri liturgice) în locuri din Sfânta. Scriptura. Deoarece tiparul nu era cunoscut în acele vremuri, cărțile erau scrise de mână. Instrumentul de scris era un baston poros (çalanius), despicat la capăt. Scriitorii creștini antici menționează, de asemenea, plumbul sau stilul (styliis) ca instrument de scris, dar fie nu tocmai (în loc de „calamus”), fie nu în propriul său sens (vertere stylum avea o semnificație specială „a corecta ceea ce era scris”: cf. Ieronim Creaţia, t P, p. 49, 277): adevărul este că stilul, care era un băţ cu un capăt ascuţit şi celălalt tocit, nu putea fi scris decât pe o tăbliţă ceară; iar acesta din urmă era folosit exclusiv la școală și tot ca caiet. În ceea ce privește cerneala cu care scriau pe papirus și pergament, acestea erau pregătite din rășină și funingine, sau din așa-numitul pește de cerneală (sepia); folosit pentru scris și alte materii colorante.

Autorii nu și-au rescris întotdeauna ei înșiși lucrările pentru a le publica în lume, ci chiar au păstrat cărturari în acest scop (ibid., p. 260) și chiar i-au învățat arta de a scrie rapid și caligrafic, fapt dovedit de două scrisori. din St. Vasile cel Mare cărturarilor săi (Creația, vol. VII, gr. 333-334 după ediția Moscovei. Spirit. Acad.). Acesta din urmă nu numai că a copiat manuscrisele autoarei, dar a scris și dictat sub ea. Origen (Eusebiu Ts. I. 6, 23) și fericiții au recurs în mod repetat la această metodă de a-și prezenta gândurile. Ieronim (Creația I, 178, II, 278, III, 57, IV, 310, V, 346); conversațiile lui Ioan Gură de Aur au fost parțial consemnate în grabă în vremea când au fost rostite în biserică (Socrate Ts. I. 6, 4). Pentru a scrie rapid după autorul care dicta în grabă, scribii foloseau abrevieri și semne simbolice (notae, signa), care ; au fost indicate silabe cunoscute, cuvinte și chiar ture întregi de vorbire; scribii care cunoșteau acest gen de stenografie erau numiți printre romani notarii, printre greci, scriitori stenografici. Dacă adăugăm la aceasta că interpunctura a fost aproape complet neglijată și că cuvintele au fost așezate foarte aproape unele de altele,

cei care au contribuit la succesul publicării sale (desigur, nu material), ar putea fi primatul Bisericii locale; Este un fapt binecunoscut că papa Felix, prin intermediul unei scrisori, a recomandat o carte a Cezareei Arelat sau Arles (Gennadii De script., cap. 86). În ceea ce privește distribuirea cărților prin librării, aceasta a fost asociată cu costuri bănești pentru autor și nu a fost practicată la scară largă. Oricum ar fi, iubitorii de știință și literatură au avut ocazia să achiziționeze cărți și chiar să alcătuiască din ei biblioteci întregi, care au fost, de exemplu, binecuvântate. Hieronpma (Creația 1.18-19), presbiterul Filip Sidet, autorul unei istorii bisericești care nu a ajuns până la noi (Socrate Ts. I. 7, 27), episcopul arian Gheorghe și alții. În antichitatea creștină au existat biblioteci nu numai private, ci și bisericești (publice); găsim informații despre ei la fericiți. Ieronim (Tv. I, 175, 111, 82, Apologie împotriva lui Rufin, cartea 3, 20) și Eusebiu (Tv. I. 6, 20). Existența bibliotecilor, desigur, nu a putut proteja complet cărțile de masa de accidente care au implicat pierderea lor pentru posteritate. Deja pe vremea lui Ieronim, unele interpretări ale lui Origen pe cărțile Sf. Scripturile au fost considerate pierdute (Ieronim Creatorul VII, 4, I, 175). Unele cărți nu au ajuns la noi ca urmare a persecuției din partea autorităților statului și bisericii. Cunoaștem ordinul lui Constantin cel Mare despre distrugerea cărților ariene (Fapte. Sob. Ecumenic I, 179) și un ordin asemănător al împăratului Arcadius cu privire la cărțile eunomiene, și al împăratului Teodosie cu privire la cărțile care în general nu sunt de acord cu credința ortodoxă (Faptele Apostolilor). II, 4 93). Autoritățile bisericești au luat măsuri și împotriva scrierilor „vătămătoare” – un exemplu al cărora este Sinodul de la Alexandria din 399, care interzicea citirea sau deținerea cărților lui Origen.

II) Acestea sunt condiţiile exterioare ale afacerii cu carte şi ale activităţii literare, printre care trebuiau să lucreze scriitorii creştini antici. Aceştia din urmă au tratat cu evlavie lucrarea lor de edificare religioasă, căci. care trebuie să dea socoteală la teribila judecată a lui Dumnezeu

atunci va fi clar că cărțile au fost scrise și copiate departe de a fi lipsite de erori. Autorii înșiși, atunci când își publică opera prin cărturari, nu o comparau întotdeauna cu originalul, ceea ce recunoaște fericitul. Ieronim într-o scrisoare către Lucinius (Creația I, 259). Desigur, odată cu copierea ulterioară a lucrării, numărul erorilor făcute în ea a crescut, motiv pentru care ar putea fi în sfârșit necesară corectarea textului; deci trebuie să înțelegem intenția lui Vasile cel Mare (Creatorul VII, 87) de a edita lucrarea lui Grigore Făcătorul de Minuni „Conversație cu Elian”. Prejudiciul adus cărților s-a produs nu numai din ilizibilitatea a ceea ce a fost scris, din neglijența și ignoranța cărturarilor, ci din denaturarea răutăcioasă a textului de către eretici; o soartă atât de tristă au trăit unele dintre scrierile lui Origen și Ilary din Pictavi sau Poitieskago (Apologia lui Ieronim împotriva lui Rufin, cartea 2, 19-20); Dionisie din Corint s-a plâns de daune rău intenționate aduse cărților sale (Eusebius Ts. I. 4, 23). După aceasta, nu va părea ciudat că alți scriitori creștini (de exemplu, Irineu din Lyon și Rufin) i-au îndemnat pe cărturari să-și facă munca cu grijă și fără erori (ibid. 5, 20, Ieronim Creatorul II, 349).

În ciuda unor astfel de dificultăți și inconveniente ale corespondenței cărților, ultimul domeniu a fost efectuat mai mult sau mai puțin frecvent. Prima cunoaștere cu o nouă lucrare a fost uneori facilitată de o lectură organizată de autor în cercul persoanelor selectate, sau în general în rândul oamenilor: astfel lucrarea „împotriva Eunomie” a fost citită de Grigorie nisskpm lui Grigore Teologul și Fericitul Ieronim (Hieronymi De viris illustribus, cap. 12) înainte de a fi publicată. 8), iar scriitorul arian Asterius, urmând obiceiul autorilor antici, a citit public lucrările sale în diferite țări ale Orientului (Sozomena Ts. I. 2, 33). Mult mai important este faptul că scriitorii, după ce și-au publicat lucrările în mai multe liste, le-au trimis prietenilor și cunoscuților și, în același timp, le-au cerut uneori pe aceștia din urmă să se ocupe de distribuirea cărții (Ciprian din Creația Cartagina. I, 83-84 după ed. Kiev. Duh. Ak.). Dintre admiratorii cutare sau cutare autor, asistență

(Ciprian Creatorul I, 259), și s-au apropiat de el cu o rugăciune pe buze (Eusebiu Ts. I. I, 1). Motivul scrierii unui eseu a fost adesea cererea prietenilor și cunoscuților scriitorului; chiar și un termen special „șofer” (ἐργοδιώχτης) a fost format în limbă pentru a desemna o persoană care a exercitat presiune asupra voinței unui autor creștin cu scopul indicat.Socrate și-a scris istoria bisericii în numele unor Teodor (C. I. 7, 48) , iar Fericitul Ieronim a alcătuit un amplu comentariu asupra cărții profetului Isaia la cererea femeii Pavla (Creația VII, 1). chiar și întrebări pur științifice.Deoarece scrisorile personalităților creștine celebre erau adesea de interes general, au fost publicate. (ca o excepție - chiar și fără acordul autorilor), formând un tip special de literatură bisericească antică.Curiozitatea cititorilor și comunicarea cu aceștia au fost susținute de scriitori zelul lor nobil pentru activitatea literară.Fertilitatea autorilor antici, de exemplu Origen , care a scris 6.000 de lucrări după Epifanie al Ciprului (Panarius, erezia LXIV, cap. 63), binecuvântat. Augustin, Teodor mop-suestianul, Apolinar din Laodiceea, Sf. Ioan Gură de Aur, Teodoret din Kirrs, binecuvântat. Jerome și alții, este uimitor, chiar dacă recunoaștem, potrivit unor relatări, că au dedicat nu doar zile, ci uneori chiar nopți, muncii lor. Trebuie să recunoaștem că autorilor antici nu le-a păsat întotdeauna prelucrarea atentă a eseurilor, care au fost scrise chiar și prin dictare în dezavantajul armoniei și clarității prezentării (Ieronim Creator III, 66) și nu au considerat că este necesar pentru ei înșiși. pentru a se familiariza cu literatura subiectului. Fericire. Ieronim însuși mărturisește despre sine că i-a citit pe micuțul Augustin (Creația II, 396) și pe Ioan Gură de Aur (De viris illustr, cap. 129); Gennadius de Massy sau Marsilia, din propria sa recunoaștere, nu a citit multe lucrări, pe care le-a revizuit în lucrarea sa „Liber de scriptoribiis ecclesiaticis”.

Dorința autorului de a servi nevoile vremii cu cunoștințele sale și chiar dorința de a câștiga faima, dar nu calcule materiale, ar putea fi motivația pentru a scrie multe cărți, întrucât publicarea cărților i-a adus autorului o singură cheltuială; doar câțiva scriitori creștini au avut proprii lor „patroni”, cum ar fi pentru Origen έργοδιώκτης Ambrozie (Eusebius Ts. I. V, 23). i eseuri. O trăsătură a vremii ar trebui considerată forma poetică-cântec a lucrărilor, la care au recurs scriitorii care căutau popularitate în rândul oamenilor, de exemplu Arii (Philostorgia Ts. I. II, 2). acest gen de activitate literară era considerată foarte dificilă (Ieronim Creatorul I, 345-347).

Scrierile autorilor creștini au fost apreciate de critici și s-au bucurat de o faimă mai mare sau mai mică în rândul publicului cititor. Criticului i se cerea să aibă o bună cunoaștere a subiectului asupra căruia judeca (Vasiliy cel mare. Creatorul VII, 67), imparțialitatea (Isidore pelus. Creatorul III, 280), un indiciu al neajunsurilor fără nicio captivitate în spiritul unor asemenea. condescendența că unui scriitor inteligent ar putea fi iertat greșelile în înțelegerea învățăturii creștine însăși (Ieronim Creatorul II, 3). Critica a fost armată în special împotriva plagiatului și a împrumuturilor deghizate prin cenzurarea autorului de la care s-a făcut împrumutul. Scriitorii creștini apreciau foarte mult critica solidă și căutau o ocazie de a auzi o opinie despre munca lor de la o persoană competentă; unii, inclusiv Diodor din Tars, s-au întors cu scopul indicat către Vasile cel Mare, care era considerat unul dintre cei mai buni critici ai scrierilor teologice (Sozomen Ts. I. III, 16); dar înainte de a-și publica eseul „Despre Duhul Sfânt”, Vasile însuși l-a trimis lui Amphplohius of Icon pentru critică. În istoria bisericească a lui Eusebiu s-au păstrat multe observații și recenzii critice, în lucrarea lui Ieronim „De viris illustribusii de Ghenadius din Massilia în lucrarea „De. scriptoribiis ecclesiasticis". Dar împreună cu

critică binevoitoare și oportună, a existat și critică pretențioasă, care uneori s-a ivit pe baza relațiilor personale și a încercat să enerveze pe cât posibil autorul fiind analizat. Criticii de acest fel și-au explicat uneori atacurile asupra scriitorilor prin zel pentru evlavie și au declarat persoane inacceptabile drept eretice; uneori ameninţau cu denunţarea şi procesul civil şi recurgeau la alte mijloace nedemne. Într-unul dintre pamfletele anonime, care au fost larg răspândite în societate, St. Vasile cel Mare (Creația sa VII, 126). Trebuie remarcat că un exemplu de critică răuvoitoare părtinitoare a fost arătat de luminarii literaturii bisericești: Fericiți. Ieronim și Teodoret din Cirus, dintre care primul s-a certat cu Rufin, iar al doilea cu Chiril din Alexandria, care nici nu a rămas dator. Dar nu numai necazurile s-au abătut pe autorii creștini antici. Societatea ia tratat pe scriitori cu cel mai profund respect, mai ales pe cei mai talentați dintre ei. Despre gloria pe care a folosit-o Origen, care a

primit numele Adamant și Halkenter, vorbesc istoricii Eusebiu (Ts. I. VI, 8) Socrate (Ts. I. 4, 26); popularitatea extraordinară a lui Vasile cel Mare este mărturisită de Grigore Teologul (Creația IV, 124-125; VI, 148-9); există multe indicii și fapte cu privire la faima altor autori creștini antici. Creștinii chiar și în conversațiile de acasă au citat autori remarcabili ai bisericii (Ieronim Creatorul). Gloria acestuia din urmă s-a răspândit și dincolo de granițele lumii creștine în cercurile păgânilor învățați, așa cum se știe cu siguranță despre Origen, Vasile cel Mare și Ioan Gură de Aur, și a contribuit la triumful creștinismului asupra păgânismului.

Vezi detalii la ț prof. Al, P. Lebedeva, Profesiunea unui scriitor bisericesc și publicarea de cărți în vremurile creștine antice în „Adăugiri la creație. Sf. Tată." XXXVI (1888), carte. I, p. 153-252. mier Lyubker, Real Dictionary of Classical Antiquities, tradus de Prof. V. G. Modestova΄Y (Sankt Petersburg, 1857), 1144-1145. [Theodor Birth, Das antike Buchwesen in seinem Verhaltniss zur Literatur, Berlin 1882. Karl Dziatko, Zwei Beitrage zur Kenntniss des antiken Buchwesens (ais Manuscript gedruckt), Gôt-tingen 1892. Cf. y.4. Edersheim în re-

apa despre. M. P. TIVEISKAGO. Viața și vremurile lui Isus Mesia I, Moscova 1900, p. scrieri—New Testament Scrivener—Miller, Tischendorf—Gregory, Gregory, E. Nestle și nicio paleografie (greco-latină) Gardthau-serí&, Thomson. mier și articolul ț prof. A.II. Kirpichnikov în „Enp. Dicționare ale lui Brockhaus. si Efron polut. XXIX, p. 452-455.)

A. V. P-v.

Cărți ale Vechiului Testament non-canonic. În literatura ortodoxă biblică, cărțile sacre, cinstite și sfinte (conform regulii apostolului al 85-lea) care fac parte din scrierile biblice conform codului biblic greco-slav, dar nu sunt acceptate în 22 de cărți evreiești și ortodoxe. canonul testamentar și nu au, prin urmare, autoritatea de inspirație. Acestea sunt următoarele cărți care fac parte din Biblia slavo-rusă: Tobit, Judith, 1, 2 și 3 Macabei, 2 și 3 Ezra, Înțelepciunea lui Solomon, Înțelepciunea lui Isus, fiul lui Sirah, Baruc, Epistola lui Ieremia. Caracterul non-canonic sunt completări în cărțile canonice care nu există în textul ebraic și anume: în cartea Esterei (I, 1. 3, 12. 4, 17. 5, 1-2. 8, 12. 10, 3), Prop. Daniel (3, 24-90. 13-14), Cronici (2 Cronici 36, 23), Psaltirea (151 ps.) și Iov (42, 17). — Toate secțiunile și cărțile de mai sus care nu există în prezent în textul ebraic și Biblia evreiască, nu au fost niciodată acceptate în canonul evreiesc și nu au fost acceptate de Biserica Ortodoxă ca scrieri de inspirație canonică (vezi „Canonul cărților Vechiului Testament în Enz. VIII, 276 și urm. 251 și urm.). După originea lor în originale, cărțile și secțiunile necanonice aparțin epocii post-captive, conform concluziei canonului Vechiului Testament: din secolul al IV-lea. la rau Chr. până în secolul I de-a lungul raului Chr. inclusiv, deoarece în unele cărți (de exemplu, Ezra) este recunoscută o indicație clară a vremurilor și cărților Noului Testament. Toate cărțile și secțiunile non-canonice, cu excepția a 3 Esdra (păstrate în traduceri în latină și siriacă), au fost păstrate în greacă, pentru unele originale incontestabil (Înțelepciunea lui Solomon, 2 și 3 Maccab.), pentru cea mai mare parte a traducerii. , textul.

347

Cărți ale Vechiului Testament non-canonic.

348

Originea acestuia din urmă cade și pe epoca post-captivă: din secolul al III-lea î.Hr. Chr. conform secolelor I si II. de-a lungul raului Chr. Prin textul grecesc, s-ar putea crede, aceste secțiuni și cărți au devenit parte din listele sacre biblice. Deși toate cărțile și secțiunile necanonice au provenit de la evreii din Palestina și Alexandria, dar evreii nu au asimilat autoritatea canonică inspirată și, prin urmare, în listele biblice ale traducerii greacă a interpreților LXX, obișnuite printre evreii din Alexandria, și apoi b palestinianul, după cum se poate judeca din scrierile lui Philo și I. Flavius, aceste cărți și secțiuni nu au fost incluse, deși unele dintre ele (de exemplu, Tobit, 2 Esdras, 1 Maccab.) îi erau familiare Flavius [și Sirach către Philon]. Au început să fie incluse în listele biblice grecești, care aparțineau deja creștinilor păgâni, care nu cunoșteau întotdeauna exact compoziția și volumul canonului biblic al Vechiului Testament. Motivul includerii lor în listele biblice a fost conținutul lor instructiv sublim din punct de vedere religios și numele (nu întotdeauna exacte) ale scriitorilor lor (Ezra, Baruch, Solomon). Unele dintre cărțile non-canonice (de exemplu, Înțeleptul Solomon) erau deja cunoscute, parcă, scriitorilor sacri din Noul Testament, dar nu sunt citate de aceștia ca „Cuvântul lui Dumnezeu”, cu spiritul trupesc, împreună cu scrieri canonice din Vechiul Testament x). Listele biblice grecești, cărțile și secțiunile necanonice sunt făcute celebre de către scriitorii creștini, părinții și profesorii Bisericii, adesea citați de aceștia și incluse în listele și calculele scrierilor biblice sacre.părinți și profesori. al Bisericii Ortodoxe de Răsărit (Meliton în „Scrisoarea fratelui Onesim”, Origen în explicarea primului psalm, Atanasie în Paști 39, epistole, Chiril al Ierusalimului în 4 voci. instruiește, Grigorie Teologul despre „ce cărți sunt demne de onoare" , Epifanie al Ciprului în lucrarea "Despre măsuri și greutăți"), familiarizându-se cu alcătuirea canonului Vechiului Testament, prp-

x) Vezi prof. 11. A. Iongerov. Introducere generală în cărțile sacre ale Vechiului Testament: Kazan 1902, p. 124-143; Kazav 1910, p. 113-127.

luate de la evrei și recunoscând cel de-al 22-lea canon livresc al Vechiului Testament, cărțile necanonice au fost recunoscute ca onorabile și sfinte, utile catehumenilor, dar neavând autoritate egală cu cărțile canonice. Sinoadele occidentale (hipponiană și cartagineză), profesorii (Augustin) și papii (Damas. Inocențiu I și Gelasie I) recunoșteau cărțile necanonice în egală autoritate cu cele canonice. Dar unii teologi occidentali antici (Ilarius Pict., Ieronim și Ruthin) i-au recunoscut nu în egală demnitate cu cei canonici. Aceeași atitudine față de ei a fost în tot timpul următor. Așadar, monumentele canonice (a 2-a dreapta, Catedrala Trull, Pilot - Πηδαλιον, hotărârile Ierusalimului din ianuarie 1672 și Constantinopolului din martie 1672 - catedrale) teologii (Ioan din Damasc, Nicefor al lui Constantin.) și canoniști (Aristin oh, Balsamon, și Zonar) a Bisericii Ortodoxe de

Răsărit, limitând canonul Testamentului Superior la canonul evreiesc de 22 de cărți și neexcluzând cărțile necanonice din listele biblice, le-a recunoscut ca fiind cinstite, amabile, edificatoare, dar „în afara canonului”. Catedralele occidentale. (Florentin, Tridentin, Vatican) , papi (Hormizda, Nicolae I, Eugen al IV-lea), canoniști (Dionysius Mal., Isidore Sev., Gratsian etc.) și teologi (de la Cassiodor la Frantselin și Knaben-bauer—1905) ai Biserica Catolică a recunoscut și a recunoscut cărțile necanonice în egală autoritate cu cele canonice (cu excepția celor 2 și 3 Esdra și 3 Makkab.), deși mulți teologi catolici, în frunte cu Papa Grigore I, nu au fost de acord cu această ecuație. termen : „deuterocanonic” (deuterocanonice), spre deosebire de „protocanonice”, care făceau parte din canonul evreiesc. Mulți teologi catolici (Dupin, Yang etc.) nu au atașat autoritate canonică cărților deuterocanonice, iar cei mai îndrăzneți (de exemplu, Sepp) au cerut Conciliului Vatican să-i excludă din listele biblice, dar au fost refuzați. Apărătorii acestui ultim punct de vedere nu încetează să apară printre teologii catolici.

Biblioteca „Runivers”

349

Cărți ale Vechiului Testament non-canonic.

350

A apărut în secolul al XVI-lea. Protestantismul a vorbit, spre deosebire de Biserica Catolică, în mod nefavorabil despre cărțile non-canonice. Adevărat, Luther le-a tradus, dar în ediția traducerii sale (1534) ele sunt numite „apocrife”, și se explică și acolo: adică „cărți care nu trebuie considerate egale cu Sfânta Scriptură După Karlstadt, apocrife (adică non -cărți canonice) sunt „cărți nu divine, nu biblice, ci doar edificatoare, unele dintre ele sunt „pline de povești apocrife în Confesiunile de credință: Gallican, Anglican, Helvetic (Elveția), Formula Concordia—Canonul Vechiului Testament ъ este limitat. la canonul evreiesc, iar cărțile necanonice sau „apocritele” pot fi folosite în instrucțiuni, dar nu confirmate de „învață”. K. Au existat dispute despre eliminarea lor din Biblie, deși până acum au rămas fără rezultat. Westminster Assembly of Presbyterians (1648), aceste cărți sunt recunoscute drept „destul de” „lucrări neautorizate și pur umane”. Conform acestui punct de vedere, Lightfoot a cerut ca ele să fie tipărite la sfârșitul Bibliei, ca „anexă” la cărțile sacre, astfel încât [cf. Gal. 4, 30] „fiii unui sclav (agiorypha) și ai unui femeie liberă (carte canonică) nu s-ar amesteca” în aceleași liste. Dar în secolul al XVII-lea, atât această dorință, cât și dorința de a exclude cărțile necanonice din uzul liturgic la adunările protestante și anglicane (Savoy Conferenz, 1658) au fost respinse, iar în secolul al XIX-lea prima a fost îndeplinită — și chiar într-un formă mai ascuțită. „Societatea Biblică Engleză”, care a apărut în 1804, sub influența membrilor săi stricti scoțieni, a început să se agite împotriva tipăririi comune în ediții ale cărților sale biblice necanonice cu cele canonice. Această agitație și-a atins scopul în întâlnirea dintre această Societate (182 6), unde s-a decis să se publice în numele și pe cheltuiala Societății o singură veche economie canonică

cărți albe. Protestantismul nord-american s-a alăturat acestei opinii clare. Și în protestantismul continental european, decretul menționat mai sus a avut diversele sale influențe, găsind atât apărători, cât și oponenți în teologii protestanți din anii 1820, care fie au înălțat, fie au degradat conținutul și învățătura cărților necanonice (în special Mouline și Reuss au apărat decretul, adică , a infirmat un Gerlach). În 1850 și următorii. În anii protestantismul a ridicat din nou problema autorităţii cărţilor non-canonice. Deci, în 1850-1852 au apărut printre protestanții germani (Krausolt, Schiller, Ebrard, Schroeder, Keerl, Kluge) mai multe pamflete și cărți, în care s-a dovedit că cărțile necanonice nu au o înaltă autoritate și, „ca paiele cu pleava”, nu trebuie să fie plasat în bibliye cu cărți canonice.. O mulțime de oameni de știință ai teologilor protestanți (Nitsip, Bleek, Stir și Gengsten-Berg) s-au opus acestora și mulți lor oameni, care au fost temeinic, istoric și dogmatic, au dovedit înalta autoritate, - un complicat întotdeauna biserica biserica Influențată de această literatură apologetică și în conformitate cu viziunea generală a teologilor protestanți, eliminarea de către Societatea Biblică Engleză a cărților non-canonice din listele biblice nu a prins în țările protestante continentale. Aici au continuat să fie publicate împreună cu cele canonice, deși într-o secțiune separată. În același mod, opiniile stricte asupra cărților non-canonice adoptate în Societățile Biblice engleze și americane nu au devenit dominante necondiționat în aceste țări. Astfel, cei mai noi cărturari ai acestor cărți: Bissel (The Apocrypha of the Old Testament, New York 1080) și Wace (Apocrypha, Londra 1888) le tratează foarte favorabil și cu profund respect, de parcă ar fi scrieri biblice. [În Anglia, chiar și „Societatea Internațională a Apocrifei” (Societatea Internațională a Apocrifei) a fost înființată cu membri din clerul (anglican) și oameni de știință

(din diferite țări) sub președinția episcopului de Winchester, Dr. Ryle (Herbert Edward Ryle), în plus, prin „apo-crpfamiy” se înțeleg cărțile noastre non-canonice. Societatea are scopul de a afirma și de a dezvălui importanța spirituală, ecleziastică și literară a acestor cărți, ca fiind cele care sunt citite de biserică pentru instruire și edificare. De dragul acestui lucru, este publicată o revistă specială „Deutero - Canonica” (o dată la 4 luni), precum și ediții separate ale cărților în sine (de exemplu, de J. M. Dent) și despre toate problemele conexe; există și o altă dată. publicație bazată pe „The International Journal of Apocryplia.”—HH lJ

În Biserica Ortodoxă Rusă, o privire asupra cărților non-canonice este exprimată în catehismul lui Met. Filaret, cu referire la Atanasie v.: - au fost rânduiți de către părinți pentru a le citi celor care intrau în biserică. În „Introducere în Prgv. Teologie” a Arh. (| Mitropolit) Macarie sunt recunoscuți ca „utile și instructive” atât pentru catehumeni, cât și pentru credincioși, dar nu inspirați de Dumnezeu. Îndepărtarea lor din componența Bibliei slavo-ruse nu a fost niciodată

discutată în Rusia și sunt tipărite chiar intercalate cu cărți canonice (cu excepția Macabeilor și a 3 Esdra, tipărite la sfârșit după toate cărțile Vechiului Testament).

Cartea profetului Baruc este împărțită în două părți în funcție de partea de sus, prezentare, conținut și limbaj, precedată de o introducere istorică despre citirea ei de către Baruc în Babilon Iehonip și asociații săi (1,1-13). Prima parte conține discuții teologice generale despre adevărata înțelepciune și darea ei poporului evreu, despre sustragerea ei de la ea și despre pedeapsa pentru aceasta prin captivitate (1,14-3,8). În cea de-a doua parte, sunt descrise în mod elegiac suferințele Ierusalimului și ale evreilor în robie, ca pedeapsă pentru sustragerea înțelepciunii Domnului, poporul evreu este chemat la pocăință (3,9-4,6) și sunt proclamate profeții despre gloria viitoare a lui Israel între toate popoarele (4,7-5,9).

Cartea profetului Baruc a fost păstrată în textele grecești din Vatican (B) și Alexandria (A), listele de traduceri LXX și în codexul Sinaiticus (nu este; a fost păstrată și în multe greacă).

manuscrise și traduceri în siriacă, latină, arabă, etiopiană și slavă și rusă. În ce limbă a fost scris? Catolicii și unii savanți protestanți susțin că este în ebraică, dar majoritatea savanților protestanți acceptă originalul grecesc, care a supraviețuit până în zilele noastre. În ultima vreme, Rev. Antonin (Granovsky) a încercat să-și demonstreze originalul evreiesc și a făcut o încercare, - urmând oamenii de știință ciudați: Frenkel, Plesner, Herbst, „Kneiker” - să restaureze acest original pierdut (Episcopul Antonin, Cartea profetului Baruch, Sankt Petersburg, 1902). Fără a intra într-o analiză detaliată a probelor invocate de apărătorii acestor opinii, putem admite, alături de Rev. Antonin că cartea a fost scrisă în ebraică. Dar acest original, evident, nu avea autoritate canonică în rândul evreilor și s-a pierdut, motiv pentru care această carte nu a fost niciodată inclusă în canonul evreiesc. În canonul Bisericii Ortodoxe Răsăritene, dacă din greșeală au fost incluși unii scriitori ortodocși antici, atunci mai autoritar (85 apost. dreapta) nu a fost inclus și nu ar trebui inclus.

Este greu de spus ceva cert despre originea și autorul originalului ebraic pierdut al cărții. Adevărat, în cartea (1.1) el este identificat cu profetul Baruc, fiul lui Nyriyah, angajatul lui Ieremia, dar erorile istorice evidente ale cărții împiedică o astfel de identificare. De exemplu, „în anul 5” cartea a fost citită lui Ie-khodip și nobililor săi, bătrânilor, fiilor regelui și întregului popor (1,3-4). încă în închisoare și nu avea situația descrisă aici (cf. 2 Regi 25:27; Ep. 52:31); iar Iehonip, Ioahab și Zedechia nu au avut niciodată „fii împărați” în Babilon (Ier. 23:30. 52:10) restul vaselor de către Nabucodonosor la capturarea Ierusalimului (1.8) Acest lucru este, de asemenea, eronat, deoarece vasele de aur din templul au fost duși de Nabuzardan la Baby_

până la o lună după ce captivul și orbul Zedechia a fost luat (Ier. 52, 1-23); Sincer, Zedechia nu putea să facă vase de argint (comparați 1:10 etc.). Pe de altă parte, referirea scriitorului la faptul că poporul evreu deja „îmbătrânise” în captivitate (3:10 și cf. 4:32) ne face să atribuim timpul vieții sale unei epoci ulterioare.

Cunoașterea scriitorului cărții cu cartea Sfântului Daniel (Var. 1.15-17 = Dan. 9.5.7; Var.

I, 20=Dan. 9, 11; Var. 2, 1=Dan. 9, 2; Var. 2, 2=Dan. 9, 7; Var. 2, 9=Dan. 9:14) împinge timpul vieții sale și mai departe — până la epoca post-captiv. Savanții care recunosc originalul grecesc al cărții ca fiind neîndoielnic consideră cunoștința scriitorului cu Evul Vechi. cărți în traducere LXX și urme. și încă mai târziu în viața sa (cf. Kautzsch 1. p., S. 215. André, c., p. 251-252). Dar noi, admițând originalul ebraic, putem recunoaște asemănarea textului grecesc acum cunoscut al cărții lui Baruc cu traducerile LXX ca rod al lucrării traducătorului grec al cărții. Atunci este posibil să recunoaștem scriitorul cărții ca un evreu palestinian care a trăit după captivitatea babiloniană. Numele lui este necunoscut. Autorul traducerii greacă, acum faimoasă și răspândită, a trăit deja după compilarea traducerii LXX, nu mai devreme de sfârșitul secolului al III-lea sau al jumătate a penultimului secol î.Hr. Chr. Urmele unei cunoștințe clare cu cartea lui Baruc (deja în textul grecesc existent) sunt întâlnite pentru prima dată în cartea a 3-a a lui Ezra (cf. 3 Ez. 2, 2-4 = Var. 4, 12. 17. 19) și psalmii apocrifi ai lui Solomon (Ps. Sol.

II, 4. 5. 11=Var. 5, 1. 5. 7). Dar ambii scriitori nu sunt de origine foarte timpurie, nu mai devreme de epoca creștină. Dintre scriitorii creștini, primii care o citează (în special 3, 38) sunt Irineu de Lyon, Clement de Alexandria (3, 16-19 = Ped. I, 3), Orpgen (3, IO = Sosh. în Jer. 31) și mai târziu. Astfel, la începutul și la începutul erei creștine, cartea exista deja în traducere greacă.

Numele și identitatea traducătorului grec al cărții sunt, de asemenea, destul de necunoscute, cu excepția originii sale evreiești. Limba greacă grațioasă a celei de-a doua părți a cărții ne îndeamnă să-l recunoaștem ca evreu alexandrin. Identificarea lui cu autorul grecului

traducerea din textul LXX a cărții profetului Ieremia este îndoielnică {André 1. p., 257-260).

„Nedumeririle” istorice de mai sus disting autoritatea cărții lui Baruc de cărțile canonice ale Vechiului Testament. Potrivit Părinților Bisericii, cu profund respect, această carte este adesea citată în zicalele sale dogmatice, în special. 3, 36. 138. 16-19 (Sf. Atanasie, 0 întrupare, Chiril Ierus., Lectura anunțată XI, 15. Grigore Teologul, Vasile cel Mare, Grigore cel de jos etc.; vezi Antonin, decret, cit., pp. 72-74 și André 1. pp., pp. 261-262) și a dat motive să recunoască acest lucru ca scriere biblică. Se citește în Sfânta Liturghie Ortodoxă în paremia din ajunul Nașterii Domnului Hristos (3, 36-37. 4, 1-5).

Monografii exegetice moderne: Retiseli, Erklãrung des B. Baruch, Freib. 1853. Trochon, Ieremia, Lamentati o-nes, Baruch, Paris 1878. Kneuker, Das B. Baruch, Lpzg 1879. Knabebauer, Com. în pr. Daniel, Lamentationes et Baruch, Parisiis 1891. Critico-textual, cu o pondere considerabilă de element exegetic, monografie rusă de arhim. (Episcop) Antonin, Cartea profetului Baruch, Sankt Petersburg. 1902.

II) A doua carte a lui Ezra. Această carte conține narațiuni, mai degrabă fragmentare și nu întotdeauna în acord între ele, despre evenimente din istoria evreiască din epoca regelui Iosua până la Ezra inclusiv. Deci, aici se spune despre sărbătorirea Paștelui sub Iosiya (cap. I), despre întoarcerea evreilor din captivitate sub Cirus și despre construirea templului, despre interzicerea acestei construcții sub Artaxerxe (cap. 2) , despre revenirea lui Zorobabel sub Darius (3-5 cap.) și despre construirea templului sub Cirus și Darius (cap. 5, 7-7) și despre revenirea și activitatea lui Ezra (cap. 8-9) ; cartea se termină, parcă, cu o jumătate de cuvânt, începând cu adunarea oamenilor pentru a asculta lectura lui Ezra (9:37-55). Când compară conținutul fragmentar al celor 2 cărți ale lui Ezra cu cărțile canonice, cercetătorii recunosc ca fiind neîndoielnic împrumut de la acestea din urmă (2 Ez. 1=2 Chr. 35-36; 2 Ez. 2, 1-14=1 Ez. I cap. 2, 15-25=1 Ez. 4, 7-24; 2 Ez. 5, 7-70=1 Ez. 2, 1-4, 5; 2 Ez. 6-7 Ch.=1 Ez. 5- 6 cap.; 2 Ez. 8-9, 36=1 Ez. 7-10 2 Ez. cap.; 9, 37-55=Neh. 7, 73-8, 13). Doar mica si controversata sectiune 3-5, 6 nu are nicio paralela in cartile canonice. Pe baza greacii pure

În limba cehă a cărții, toți cercetătorii recunosc originalul ei drept grecesc. Autorul a folosit cărțile Vechiului Testament, cred ei, în traducerea greacă a interpreților LXX. Proprietatea cărții lui Ezra nu mai este recunoscută de nimeni astăzi. Momentul originii sale poate fi determinat nu mai devreme de penultimul secol î.Hr. Chr. Joseph Flavius știa deja această carte (Ancient. X π XI book.). Judecând după limba greacă a întregii cărți, după dispoziția filozofică a vorbirii și după conținutul secțiunii intercalare (3, 1-5,6), este firesc să presupunem în autor un evreu alexandrin, filozofic și teologic. educat.

Despre autoritatea cărții, cercetătorii moderni nu au o părere înaltă. Chiar și în secțiuni împrumutate din cărțile canonice, autorul de neînțelegeri și contradicții istorice, atât reciproce, cât și cu cărțile canonice, a făcut destul de multe neînțelegeri și contradicții. Deci, de exemplu, Zorobabel este descris ca un tânăr, curteanul lui Darius (3, 4. 4, 13) și are un fiu adult (5, 5). Zorobabel se întoarce din captivitate sub Darius (5.8)’ și conform cărților canonice s-a întors sub Cyrus (1 Ez. I, 1.2, 2); acesta din urmă pare să fie indicat în această carte (6.18) și multe altele. etc Inserarea v3-5, 6 are un

continut istoric nefiresc, din moment ce promisiunea bodyguarzilor la cel care determina: „Care este cel mai puternic”?- sa stea al doilea in randul regelui, sa fie numit o ruda a regelui. , să se îmbrace în purpuriu, să bea din vase de aur, să doarmă ѣo.] lot etc. (3, 5-7), o astfel de promisiune nu putea fi făcută, cu atât mai puțin, îndeplinită de micii funcționari-gărzi de corp a curții. secțiunea, există destul de puține contradicții cu alte părți ale cărții (3, 4. 5, 5). — Dar, în opinia Părinților Bisericii, această carte conține (în 4:34-40) un învăţătură înaltă despre adevăr, care „biruieşte şi vinul, şi pe împărat, şi pe vrăjmaş, şi pe femei” (Klim. St rom 1.21, 124. Origen Com în Joh. t. VI, cap. 1. Epist ciprian. LXXIV, 9), este o învățătură care dă acestei cărți un loc printre scrierile biblice (cf. André, Les Apocryphes de Hapsien Testament, p. 145).

Textul celei de-a doua cărți a lui Ezra este păstrat în traducerea Vaticanului și al Codexului Alexandrin LXX și în unele greacă.

manuscrise care reflectă recenzia lukiană (De Lagarde, Librorum Veteris Testamenti canonicorum pars prior,. 1883;: există și a doua carte a lui Ezra). Nu există o astfel de carte în Codex Sinaiticus. În traducerea siriană, a fost introdus târziu: în ediția siriac-hexaplar (secolul al VII-lea), iar în ediția antică sub Peshitto nu a fost. În traducerea italiană veche, a fost păstrat, dar Ieronim nu a studiat-o; în Vulgata, nu este acceptat printre cărțile canonice. Traducerile în armeană, etiopienă și slavă și rusă sunt de origine relativ târzie, cu puțină autoritate critică.

Nu există monografii exegetice despre cea de-a doua carte a lui Ezra nici în literatura occidentală, nici în literatura rusă. Este revăzută exegetic mai detaliat în lucrările generale despre cărți necanonice: Fritzsche, Handb zu. d. Apoc. I, S. 11-66; TTiice, Apocrypha z 16-69.

III) A treia carte a lui Ezra după conținut, limbaj, prezentare poate fi împărțită în prolog, parte principală și epiloguri. În prolog (cap. 1-2), Domnul îi poruncește lui Ezra să arate iudeilor păcatele lor, să vestească nenorocirile viitoare și să-i consoleze printre cei din urmă. În partea principală (cap. 3-14), în șapte viziuni, Ezra dezvăluie soarta viitoare a omenirii și a poporului evreu, apariția lui Mesia, moartea Lui, învierea tuturor oamenilor, judecata universală, catastrofele generale ale lumii și restaurarea cărților sacre. În epilog, Ezra proclamă suferința viitoare a oamenilor păcătoși, moartea Babilonului, Asiei, Egiptului și chemarea poporului evreu la curaj în suferința viitoare (cap. 15-16). Trebuie remarcat faptul că în conținutul de mai sus al cărții, prologurile (cap. 1-2) și epilogurile (cap. 15-16) notate de noi sunt recunoscute de cercetătorii și editorii moderni ai cărții ca o „a patra” specială. sau „a cincea” carte a lui Ezra x), deoarece au conținut, prezentare și limbaj complet diferite (Fritzscli, Libri

i) Printre teologii catolici cartea lui Neemia este numită „a doua” carte a lui Ezra, a doua noastră Ezra este numită a treia, a treia Ezra este a patra și luată, iar la protestanți a treia și a patra.

pseudopigraplii, Lipsiae 1871; Strade und Z'ódcler, Die Apocryplien, S. ^12\Kautzsch, Apocryplien, S. 339-401). Prin urmare, problema originii acestor capitole este decisă separat de originea capitolelor 3-14.

A treia carte a lui Ezra, în volumul acceptat în traducerile slavonă și rusă (16 capitole), s-a păstrat doar în traducerea latină, compilată din textul grecesc. Această carte nu a supraviețuit deloc în textul grecesc; în traduceri siriacă, arabă și etiopienă, s-a păstrat doar în volumul de 3-14 capitole.

În ce limbă a fost scrisă inițial această carte? În ceea ce privește capitolele 3-14, a existat o opinie despre originalul ebraic, dar apoi a fost abandonat, iar recent a fost susținut din nou de Wellhausen și Kauch (Kautzsdi 1. c., S. 333). Despre secțiunea de la capitolele 1-2 și 15-16 părere unanimă despre originalul grecesc. Faptul că cartea în întregime, precum și în oricare dintre părțile marcate (1-2, 15-16 sau 3-14 ch.), nu aparține lui Ezra, toți cercetătorii moderni sunt deplin de acord. Autorul acestei cărți, chiar și în partea ei cea mai veche (cap. 3-4), dezvăluie necunoașterea timpului vieții lui Ezra, raportând (în 3, 1, 29) că Ezra „în al 30-lea an după distrugerea Ierusalimului. „ a primit o revelație, în timp ce, conform cărților canonice (1 Ez. 8, 1-3), s-a născut după întoarcerea evreilor din robie (cf. Shavrov, 0 din cartea a treia a lui Ezra, Sankt Petersburg 1861). , pp. 96-99).-16 cap.) era deja familiarizat cu cărțile sacre ale Noului Testament (cf. 3 Ez. I, 30 = Mt. 23, 37; 2, 11 = Luca. 16, 9; 2, 12 = Hayok. 22, 2, 15, 7 = Apoc. 6:10).

Durata de viață a scriitorului celei mai vechi părți a cărții (3-14 cap.) este determinată de cercetătorii moderni conform explicației istorice a viziunii vulturului (în cap. 11-12),

în aplicare la împărații romani până la Nerva (98 d.Hr.) și chiar până la Septimius Severus (217 d.Hr.) inclusiv. Prin urmare, „al 30-lea an de la distrugerea Ierusalimului” (3, 1. 29) este atașat distrugerii de către trupele romane a lui Vespasia-nom și Titom (în 70 d.Hr. pe râul Chr.), adică până la al 100-lea an pe râu.Chr. Un citat destul de clar.

din această carte este întâlnită pentru prima dată la Barnaba (Poel. 12 cap. = 3 Ezr. 5, 5) și Clement al. (Strom. III, 100=3 Ezra. 5. 35). Lăsând o explicație ipotetică a viziunii unui vultur (cap. 11-12) și pe baza ultimelor citate, putem spune că în secolul I de-a lungul râului. Chr. această parte a existat deja. Nu există citate clare din partea ulterioară în lucrările patristice, ci traducerea sa latină, învecinată prin limba și caracterul ei cu traducerea antică italiană, care a avut loc în secolul al II-lea. de-a lungul raului Chr., își poate dovedi și originea cel târziu în secolul I sau II. de-a lungul raului Chr.

Despre personalitățile scriitorilor din ambele părți, precum și despre unificatorul scrierilor lor, nu se poate spune nimic într-o singură carte, decât că au aparținut evreilor, dar nu și creștinilor. Viziunea lor este clar particularistă, pur evreiască și, deși cărțile Noului

Testament le erau cunoscute, ei nu au făcut o revoluție în viziunea lor asupra lumii (cf. Prof. A, V. Smirnov, Așteptările și credințele mesianice ale evreilor din acea perioadă). Isus Hristos, Kazan .1899, p. 37-42). Deoarece opiniile filozofice ale evreilor din Alexandria sunt străine de cartea în discuție, iar opiniile apocaliptice ale evreilor palestinieni și particularismul lor sunt foarte apropiate și legate de aceasta, se poate crede că cartea provine de la evreii palestinieni de la începutul lui. epoca creștină.

Autoritatea cărții recenzate, ca scripturi biblice, nu poate fi incontestabilă, doar pentru că este inclusă în listele biblice, pe picior de egalitate, doar în Bibliile slavă și rusă. În greacă nu există , pentru că textul grecesc al acesteia nu s-a păstrat, în latină este plasat ca „apocrife”, în anexa la Vulgate, în edițiile protestante nu doar ale scrierilor biblice, ci și ale „apocrifelor” nu este plasat, ci doar printre „pseudepigrafele” „lângă cărțile lui Enoh, Înălțarea lui Moise etc. (cf. Strade und Zockler, Die Apokryphen, IX, S. 444). Mitropolitul Filaret a remarcat odată: „ A treia carte a lui Ezra dă gânduri atât de ciudate despre cei doi monștri ai hipopotamului și ai Leviatanului (6, 49-52), despre împărțirea timpurilor lumii în douăsprezece părți (14, 11), despre minunatele 40 de zile. scrierea a 204 cărți, dintre care 70 secrete

vykh (14, 21-48), care este greu de împăcat. cu cărți sacre de necontestat” (Church Bible, History, p. 411). În literatura savantă occidentală modernă, un număr și mai mare de „gânduri ciudate” sunt notate în această carte, spre deosebire de scrierile canonice, utile, instructive, chiar „profetice” (Klim, al., Strom. III, 16; Kiprian, De bono mortis vol. X și XI; Origen. Com. în Luc. II, 31 etc.). Mai ales cu respect și evlavie, mierea de Ambrozie o tratează: cu ea a infirmat învățătura falsă a Macedoniei. De Spirita Sancto II, 6); i-a consolat pe cei îndoliați cu ea (De morte Satyri 1.68) și a recunoscut că „imaginarul Ezra care vorbește aici este incomparabil mai înalt decât toți filozofii” (Epist. XXXIV, 2). Bazat pe această viziune asupra antichității creștine și a respectului față de Rusia antică, slava , iar în spatele lor, editorii ruși ai Bibliei au plasat-o printre scrierile biblice doar ca ultima carte din Vechiul Testament.

Potrivit publicării textului cărții, monografia este valoroasă:! Prof. Ad, Hilgenfeld, Messias Judaeorum, Lipsiae 1869; aici sunt adunate traduceri antice ale cărții și au făcut o încercare de a restaura originalul lor grecesc. Prof. Bensly, Fragmentul lipsă din traducerea latină a cărții a patra a lui Ezra, 1875. t Prof. Bensly și M. R, James, The Fourth Book of Ezra in Texts and Studies ed. de J. Armitage Robinson III, 2 (Cambridge 1895). Richard Kabisch, Das vierte Buch Ezra auf seine Quell en unter-sucht, Gottingen 1889. Die griechischen

Schriftsteller der ersten drei Jahrhunderte, Bd. XVШ; Die Esra - Apocalipsa (IV Esra), erster Theil: Die Ueberheferung, herausg. von Lie. Dr. Bruno Violet, Lpzg 1910 (cf. la acest Erich Klostermann în Theologische Literaturzeitung 1910, 19, Sp. 591-592). Sir Henry H. Howorth, Canonul roman modern și cartea lui Esdras A în „The Journal of Theological Studies" VII, 27 (aprilie 1906), p. 343-364 și asupra ei Rev. Hugh Pope, Cartea a treia a lui Esdras și Canonul Tridentin, ibid. VSh, 30 (ianuarie, 1907), p. 218-232.] Vezi şi Kautzsch, Die Apocr. II, S. 331. Nici antichitatea, nici vremurile moderne nu au dat monografii exegetice speciale despre această carte. Informațiile bibliografice, pe lângă lucrările generale menționate anterior despre cărțile necanonice, sunt incluse în cele ce urmează. studii: Le Hig, GV livre d'Esras: étude biblique, Paris 1869.

Wieseler, Das 4 Buch Esra, Seine Inhalt und Alter, 1870; Kabisch, Das IV B. Ezra auf seine Quellen untersucht, 1889 [și, de asemenea, în scrierile recente despre apocalipticismul evreiesc]. În rusă: Mihail Șavrov. Despre cartea a treia a lui Ezra: o experiență de cercetare asupra cărților apocrifelor. SPb. 1861; Ț Archim. Teodor (Bukharev'), Cercetări despre demnitatea, integritatea și originea cărții a treia a lui Ezra, Moscova 1864 [sunt comentarii în lucrarea prof.

H. N, Gluonovskogo, Buna Vestire a Sf. Apostol Pavel după originea și esența sa, vol. I, Sankt Petersburg. 1905.]

IV) Adăugările necanonice la cărțile canonice ale Vechiului Testament în traduceri slave și ruse, în conformitate cu traducerea LXX, trebuie recunoscute ca necanonice. În volumele anterioare „Pr. Dumnezeu. Enciclopedia" recenzia lor din cartea Esterei este omisă. În cartea Esterei se află, conform traducerilor slave și rusești, în următoarele locuri:

I, 1–visul lui Mardoheu: 3.12–decretul lui Haman; 4:17 – rugăciunea lui Mardoheu și a Esterei; 5:1-2 - discursurile Esterei și ale lui Artaxerxe; 8:12 – Decretul lui Mardoheu în numele lui Artaxerxe; 10:3 – o explicație a visului lui Mardoheu și un decret adresat evreilor egipteni cu privire la sărbătoarea Purim. Este dificil de rezolvat problema originalului acestor completări. Savanţii catolici, apărătorii canonicităţii lor, le recunosc originalul ebraic sau aramaic, pierdut ulterior de evrei; Savanții protestanți recunosc originalul grecesc pentru ei. (Pentru argumente de ambele părți, vezi Savanții catolici: Gornely, Introd. spec. II, 418-420; Kaulen, Einl. S. 269; și protest. Zockler, Die Apokryphen, S. 222; Wace, Apocrypha, p. 361. -365; în literatura rusă, Pr. I. G. Rozhdestvensky, Cartea Esterei..., pp. 116-173, unde autorul apără originalul grecesc al adăugărilor.) Nerespingând (după dovezile 10.3) caracterul de traducere, dacă nu. toate, apoi, cel puțin, unele completări, „putem observa doar că originalul ebraic sau aramaic al acestora nu a fost respectat de evrei și, prin urmare, yash-ul a fost pierdut. Autorul adăugărilor este diferit de autorul cărții canonice a Esterei și este chiar puțin familiarizat cu acesta din urmă, motiv pentru care admite adesea contradicții în ea (cf. add.

1, 1=2, 16 şi 3,1-6; adăuga. 3, 7 13=3, 13. 9, 1). În afară de asta, nimic despre personalitatea lui

nu se poate spune. Compilatorul textului grecesc existent al completărilor este mai clar identificat. El este numit (în 10:3) Lizimahom, fiul lui Ptolemeu, care a locuit în Ierusalim, adică un evreu palestinian. Lucrarea sa a fost „adusă (probabil în Alexandria) de către Dositeu și Ptolemeu în al patrulea an al domniei lui Ptolemeu și Cleopatrei” (10:3). Având în vedere faptul că Cleopatra a avut patru soți cu numele de Ptolemeu, se poate lua în considerare doar secolul II î.Hr. Chr., - timpul vieții lor, - acestor oameni moderni. Prin urmare, nu mai târziu de secolul al II-lea î.Hr. Chr. a apărut textul grec al completărilor. Josephus Flavius (Antic XI, 6:1) cunoștea deja cartea Esterei în textul grecesc cu adăugiri non-canonice. Deci, nu mai târziu de începutul penultimului secol î.Hr. Chr. completările au fost întocmite de evreul palestinian Lizi-mahom.

Autoritatea istorică a adăugărilor non-canonice nu poate fi necondiționată, deoarece acestea contrazic adesea narațiunile canonice adevărate paralele. Deci, conform adăugării (în 1.1), Mardoheu în al 2-lea an al domniei lui Artaxerxe a fost făcut curtean, iar conform narațiunii canonice (2.16-17) - numai în al șaptelea an. Iar ultimul conform. cu tot cursul istoriei. Aceleași contradicții în 3.13 (suplimentar) și 9.1 (can.); 8:12 și 9:6-14. În plus, în 8.12, invitația lui Artaxerxe către „tuturor popoarelor din India este îndoielnică: în Etiopia și tu, printre celebrele tale sărbători, petreceți această zi celebră (adică Purim) cu bucurie”. De parcă toate națiunile ar trebui: să sărbătorim Purim! Dar Părinții Bisericii au găsit în adăugiri mult instructive pentru creștini. Deci, Clement Roma. a pus ca model pentru creștini rugăciunea fierbinte a Esterei (1 Cor. 55 cap. Origen a acordat atenție aceleiași rugăciuni (De orat. 13-ï 4), precum și rugăciunii lui Mardoheu (Es. 4:17). De asemenea, mierea de Amvro-siy. (Com. în Ps. 36), Rufin (Apoi. II, 33), Augustin (De gratia et libero arbitrio, 741), etc. {André, Apocryphes, p. 206). Și, în general, în aceste adăugiri, întreaga narațiune a cărții Esterei, din partea canonică a căreia lipsește numele lui Dumnezeu, este luminată de o credință profundă în Dumnezeu.

Textul completărilor a fost păstrat în trei ediții grecești, dintre care cea mai bună și mai veche ediție este considerată a fi ediția listelor de traduceri ale LXX: Alexandria, Vatican și Sinai; locul al doilea în ceea ce privește valoarea critică este ocupat de o ediție scurtă, iar deja ultimul de cea distribuită în spiritul midrashim-ului de mai târziu. Din textul grecesc, a fost compilată o traducere în latină a două ediții: italiană veche și Ieronimov. Din greacă, traducerea siriană a fost compilată și sub Peshitgo (vezi pr. I.G. Traducerile noastre în slavă și rusă au fost, de asemenea, compilate din textul grecesc.

Cele mai bune ediții de suplimente sunt: Fritzsche, Έσθήρ, Zürich 1848 (și în ediția sa generală: Libri Aros-ryphi). De Lagarde, Libr. Veterinar. Testamenti canoni carum pars prior graece, 1883.

A. Scholz, Commentar über das B. Esther mit seinen Zusãtzen, 1892.

Explicații: Lang en, Die deuterokanoni-schen Stücke d. B. Esther, Freib. 1862. Scholz, Commentar über das B. Esther mit Seinen Zusãtzen, 1892. G. JaJin, Das Buch Esther nach der Septuaginta hergestellt, übersetzt und kritisch erklart, Leiden 1901. [Pentru o prezentare generală, vezi și Rev. Prof. Walter F, Adeney, Apocrypha în A Dictionary of Christ and the Gospels ed. de J. Hastings I, Edinburgh 1900, p. 94 b-101 b.] În literatura rusă există doar o recenzie critico-textuală: pr. I. G. Rozhdestvensky, Cartea Esterei în texte: ɵvrti-skom-mazorstekom, greacă, latină veche și slavonă, Sankt Petersburg. 1885 [Prof. U. A. Ongerov, Introducere istorică și critică privată în cărțile sacre ale Vechiului Testament; al doilea număr: cărți profetice și non-canonice, Kazan, 1907.]

Literatură despre istoria chestiunii cărților necanonice discutată mai sus [pil. 336-357]: Otto Zõckler, Die Apokryphen des Alten Testaments, München 1891, pp. 1-23. Loisy, Histoire du Canon de Ancien Testament, Paris 1890. Herzog-Hauck, R.-E. nr ed. a 3-a. I, 622-636; IX, 742-768. H.IC. Dagaev, Istoria Canonului Vechiului Testament, Sankt Petersburg. 1898. Prof. P. A. Ongerov, Introducere generală istorică și critică în cărțile sacre ale Vechiului Testament, Kazan 1902, pp. 114 - 218; Kazan 1910, p. 105-185. Speransky, Scurt eseu istoric despre soarta non-canonicului. cărți

B. Testament în „Chr. Thu.", 1881, 2, 683-709; 1882, 1, 28 - 65. Întrebările bibliologice despre cărțile necanonice sunt trecute în revistă în Introducerea lui ISale (după ediția din 1873, pp. 701-764) și în alte introduceri la

Cărțile Vechiului Testament (în special, în Corneyu, Jn-trod. special.). Lucrări deosebite valoroase din ultima vreme: André, Les Apocryphes de l'Ancien Testament, Florenţa 1903.

Cea mai bună ediție procesată critic a textului lor este ediția: Frittelle, Libri apocryphi Vet. Testamenti graece, Lipsiae 1871. Sunt plasate și în edițiile Bibliei grecești de Tischendorf, Lagarde și Svit.

Interpretări ale noului timp pentru toate cărțile necanonice există în următorul. editii: Fritzsche und Girirnm, Kurzgef. exegetisches Handbucli zu den Apokryphen des Alten Testaments, Leipzig 1851-1860. Bissell, Apocrifa Vechiului Testament cu Historica! Introduceri, o traducere revizuită și note critice și explicative, Edinburgh și New

York >80. Wace, Apocrypha, Londra 1880. Zockler, Die Apokryphen des Alten Testaments, München 1891. Kautzsch, Die Apokryphen und Pseudepigraphen des Alten Testaments, Tühingen 1900 (traducere germană cu note și interpretări). Iteuss, Das Alte Testament übersetzt, eingeleitet und erlautert, Bde VI—ATI (1894). [Die Litteraturen des Ostens in Einzeldarstellungen VII, 1: (Geschichte der althebraischer Litteratur von Prof. K. Budde). Apokryphen und Pseudepigraphen von Prof. A. Bertholet (Leipzg 1906), S. 33711, 342-350. 382NT. 4061G. Pfarrer Ludwig Couard, Die religiosen und sittlichen Anschauungen der alttestamentlichen Apokryphen und Pseudepigraphen, Gütersloh 1907. Prof. Joseph Felten, Neutestamentliche Zeitgeschichte I (Regensburg 1910), S. 525-529 William Hedfovd Daubney, The Use of the Apocripha in the Christian Church, Londra 1900, și cf. despre el în „Chr. 1901, nr. 10, 622-624, precum și în Encyclopedia Vigouroux, Plastings, Cheyne, în The Jewish Encyelopedia. Despre cărțile necanonice, în special despre istoria disputelor despre acestea și despre relația lor cu scriitorii Noului Testament, vezi lucrarea prof. H. N. Glubokovsky, Bunavestire a Sf. Apostol Pavel după originea și esența sa - la sfârșitul ultimului capitol al volumului I și al capitolului I al volumului II, Sankt Petersburg. 1905. 1910. Vezi și V.P.Rodnikov, Prima carte a Macabeilor, Kiev 1907 și discursul său: Despre problema originii cărții I Macabei în lucrările spiritului Kievan. Academy" 1907, nr. 6. Sf. Vasily Boboteaza (acum Episcopul Vasily), a doua carte a Macabeilor, Kazan 1907. Pentru cartea lui Iisus, fiul lui Sirakh, vezi studiul Prof. A.P. Rozhdestvensky în "Christ. Readings" „pentru 1907-1911 și separat, Sankt Petersburg. 1911].

Æ. Yungerov,

Cărți ale evreilor apocrife apocaliptice. La evrei din preajma lui Iisus Hristos s-a dezvoltat și răspândit pe scară largă așa-numita scriere apocrifă, care a apărut după încetarea profeției, parcă ar înlocui scrisul inspirat. Compilarea unor astfel de scrieri apocrife nu s-a oprit în rândul acelor evrei care au acceptat creștinismul, din care provine scrierile falsificate iudeo-creștine cu conținut Vechiul Testament. Aceste apocrife evreiești și iudeo-creștine, spre deosebire de cărțile necanonice, numite și apocrife în literatura teologică occidentală, poartă adesea numele de pseudo-epigrafe (ψευδεπίγραφα), SAU „înscrise în mod fals, căci sunt în mare parte fals peste, sunt scrise cu numele marilor oameni ai istoriei Vechiului Testament. Cu toate acestea, printre pseudo-epigrafele apocrife aparțin și acele scrieri false care poartă nume pur păgâne; acestea sunt: cărțile sibiline, oracolele lui Hystaspes, Hermes Trismegistus etc.

Reprezentându-se în cea mai mare parte drept lucrări ale oamenilor aleși de Dumnezeu din Vechiul Testament, scrierile apocrife încearcă, de asemenea, în forma lor să se apropie de scrierea canonică; se poate spune că nici o singură formă de scrieri canonice nu a rămas fără imitație în literatura apocrifă de mai târziu: aici întâlnim scrieri istorice pe modelul cărții Geneza și alte cărți istorice din Vechiul Testament, și psalmi, și profeții și legăminte, si epistole. Dar forma cea mai favorizată pentru compilatorii apocrifelor din timpul lui I. Hristos a fost forma profetică, cu care ne întâlnim într-un grup mare de scrieri false, cunoscute sub denumirea generală de Apocaliptici Evrei. Acest nume se referă la pseudo-pigrafele din Vechiul Testament, în care, sub imaginea simbolurilor și viziunilor, sunt raportate

revelații imaginare despre secretele lumii cerești și, în principal, despre viitoarea împărăție mesiaică și despre ultima soartă a lumii. Modelul acestor lucrări apocrife este cele profetice canonice

Cărți ale evreilor alonrific-apocaliptic.

înțelegeți esența principală a uneia sau aceleia opere apocaliptice; iar detaliile vagi și imaginile obscure nu făceau decât să-i stârnească și mai mult gândul și imaginația și au făcut-o pentru el. lectura lui despre bufnițe apocaliptice este deosebit de atrăgătoare. Gusturile literare ale evreilor au devenit atât de strâns legate de forma apocaliptică, încât până și autorii Apocrifelor cu conținut doric, istoric și moralizator au recurs constant la imagini apocaliptice și viziuni misterioase în acele cazuri când era necesar să se vorbească despre beatitudinea viitoare a asupritul Israp pentru soarta tristă a sclavilor săi.

Deja în vremurile precreștine, mulți dintre apocrife au început să se bucure de aproape același respect ca și cărțile canonice. Deci, în cartea a 3-a a lui Ezra se spune că 24 de cărți (canonice) sunt destinate tuturor, demne și nedemne, iar celelalte 70 de cărți ascunse ar trebui să fie proprietatea doar a celor mai înțelepți dintre oameni, „pentru că în ele se află conducător al rațiunii, izvorul înțelepciunii și râul rangului „(14.26. 46-48). Acest respect pentru apocrife a trecut apoi la biserica creștină. Faptul că în epistolele apostolice (Iuda 1.9. 14; 2 Tim. la utilizarea de către apostoli a lucrărilor apocrife evreieşti, trebuie să fi dat acestora din urmă o valoare deosebit de mare în ochii creştinilor.a tratat cu vehement scrierile false ale lui Tertulian: despre profeţii imaginare, de exemplu, El vorbeşte despre Enoh ca şi cum ar fi fost adevărate „prevestiri ale Celui care a prevăzut totul de la începutul Duhului Sfânt”. Origen a fost, de asemenea, extrem de condescendent față de apocrife cu conținut din Vechiul Testament. Dar relativ devreme în Biserica Creștină începe lupta împotriva respectului excesiv pentru cărțile apocrife și a identificării lor cu scrierile inspirate. Pentru a împiedica credincioșii să confunde apocrifele cu cărțile canonice, biserica și reprezentanții ei au început să alcătuiască indexuri.

cărți în care revelațiile sunt îmbrăcate sub formă de viziuni și simboluri și anume: profețiile lui Ezechiel, Zaharia și mai ales Daniel, a cărui carte savantul german prof. W. Baldenshperger numește magna charta a școlii apocaliptice. Viziunile, simbolurile și visele profetice din apocalipsele evreiești nu sunt în majoritatea cazurilor rezultatul creativității originale, ci împrumutate de la aceiași profeți; simbolismul cu care ne întâlnim în cartea profetului Daniel domină constant în apocalipsele apocrife, iar unele detalii ale acestui simbolism capătă semnificația unei formule strict definite pentru exprimarea unei idei binecunoscute: astfel, simbolul „coarnelor” a început să fie folosit în mod constant pentru a desemna putere și putere; Astfel, calculul timpului pe săptămâni a devenit forma

obișnuită pentru tot felul de definiții cronologice, care au început să fie subsumate numerelor sacre 7 și 70, din care au apărut în apocalipsele evreiești. viziunea a 70 de păstori, 10 săptămâni, jubilei etc. explicată apocaliptic în parte prin faptul că forma apocaliptică le-a deschis compilatorilor apocrifelor libertatea de a exprima cu deplină franchețe aspirațiile mesianice și eshatologice prețuite care au ocupat atât de puternic se gândea la evreul de atunci. tot felul de mânie ascunsă, care fierbea împotriva asupritorilor poporului evreu și a viselor lor năzuite de restabilire a neamului lui David și de deschidere a împărăției mesianice mondiale, în care visau evreii. de a deveni stăpâni peste toate popoarele străine şi străine. Dar în apocalipsă se putea vorbi despre toate acestea cu deplină libertate, deoarece aici sentimentele ostile față de sclavii urâți erau acoperite de viziuni și simboluri misterioase. Cititorul evreu, care a fost învățat de scrierile canonice ale Vechiului Testament să pătrundă în aceste imagini misterioase și care și-a rătăcit în mod constant imaginația pe tărâmul întrebărilor mesianice și escatologice, ar putea cu ușurință

sau liste de scrieri false, ca cărți interzise sau respinse de biserică. Cel mai vechi indice de psantas falsificat este cuprins în Decretele Apostolice (6.16), unde apocrifele cu numele lui Moise, Enoh, Adam, Isaip, David, Ilie și cei trei patriarhi se numără printre „cărțile rele și ostile ale adevărului”. Dintre indexurile cărților apocrife ale unui timp mai târziu se cunosc următoarele: a) lista greacă a psantiasului fals, înscrisă cu numele lui Ioan (în locul lui Grigorie) Teologul; pentru prima dată a fost publicată după codul bibliotecii Koslenev din secolul al X-lea de către Mont-faucon (Bibliotheca Coisliniana, Parisiis, 1715, p. 194), apoi fără cod. Paris. Regius Cotelier, fără cod. Baroccianus Godi și Westcott [ț Bisliop Broolce Boss Westcott, The Canon of the líew Testament, 6 ed., Cambridge and London 1889, p. 558-559], nu cod.V aticanus de Pitra, [și pe baza tuturor acestor codeze de Shchanom (Gesch. des neutest. Kanons II, V, § 290-292) și Preupenom în Analecta, Freiburg i. B. und Leipzig 1893, S. 158-160]; 14 Apocrifele Vechiului Testament sunt enumerate în acest index și anume: Adam, Enoh, Lameh, patriarhi, rugăciunea lui Iosif, Eldad și Modad, testamentul lui Moise, luarea [înălțarea] lui Moise, psalmii lui Solomon, apocalipsa lui Ilie, viziunea lui Isaia, apocalipsa lui Țefania, apocalipsa lui Zaharia, apocalipsa lui Ezra; b) Sinopsis (pseudo-) Atanasie; aproape aceleași apocrife sunt enumerate aici ca sunt date în indexul precedent; c) Stihometria lui Nicephorus [în TŸestcott 1. cit., p. 562], Patriarhul Constantinopolului (806-814); acest indice se deosebește de cele precedente prin faptul că indică numărul de versuri din fiecare apocrif, și anume: „Enoh 4.800 de versuri, patriarhii 5.100, rugăciunea lui Iosif 1.100, testamentul lui Moise 1.100, înălțarea lui Moise 1.400, Avraam Eldad și Modad 300 , 400, profetul Ilie 316 , profetul Țefania 600, Zaharia, tatăl lui Ioan, 500, pseudo-epigrafele lui Baruc, Habacuc, Ezechiel și Daniel "; d)

Lista cărților interzise în decretul Catedralei Romane, care era sub președinție. al Papei Gelasius (ț 19 noiembrie 496); z ѣs din apocrife cu conținut Vechiul Testament

емъ указывающие слѣдующие: „despre fiicele lui Adah sau Geneseos, pocăința lui Adah, uriașul Ogia (Ora), despre care ereticii spun că s-a luptat cu balaurul după potop, Testamentul lui Iov, pocăința lui Jamnis și Mambra, contradicția lui Solomon”.

Listele grecești de cărți adevărate și false au trecut apoi în scrierea slavă; Ulterior, în Rus' au început să fie întocmite liste independente ale așa-ziselor „cărți ale renunțaților” [vezi. mai jos este articolul lui M. N, Speransky]. Un studiu istoric al diferitelor ediții și liste ale așa-numitului „articol despre cărți adevărate și false” l-a condus pe N. S. Tikhonravov la concluzia că Rusia antică a recunoscut până la douăzeci și șase de cărți false și a renunțat la cărți cu conținut din Vechiul Testament (pentru o listă a acestora , vezi ț N. S. Tikhonravova, Monumentele literaturii ruse renunțate, vol. I, Sankt Petersburg 1863, p. I-III).

Comparativ, doar o mică parte din scrierile false evreiești și iudeo-creștine a supraviețuit până în vremea noastră în formă mai mult sau mai puțin completă; Despre majoritatea le cunoaștem fie din citate nesemnificative păstrate de scriitorii creștini, fie doar din numele pe care le întâlnim în indexurile cărților interzise și în scrisul bisericesc. Este greu de dat chiar și un număr aproximativ! Apocrife evreiești și iudeo-creștine, care au circulat printre evrei și în biserica creștină în primele zile ale existenței sale. Vb 3 carte. Ezra (14.46), precum și în Evanghelia lui Nicodim, sunt șaptezeci dintre ei, dar acesta este aproape doar un număr simbolic, atât de des întâlnit în Biblie; este greu de crezut că numărul de Apocrypha 72 indicat de Epiphanius (De men-suris et pond. § 10) a fost o cifră exactă; dar, în orice caz, numărul scrierilor apocrife care circulau printre evrei și iudeo-creștini a fost foarte semnificativ, așa cum se poate observa dintr-o revizuire ulterioară a cărților falsificate cu conținut Vechiul Testament.

A clasifica după un anumit sistem toate apocrifele, nu numai păstrate până în vremea noastră în mai multe sau

o formă mai puțin completă, dar cunoscută nouă doar de nume, nu este în prezent posibilă. Din punct de vedere științific, ar fi extrem de important să distribuim toate scrierile false în funcție de momentul originii lor, începând cu cele mai vechi și terminând cu cele mai recente; dar informațiile dvs. despre momentul scrierii cutare sau cutare apocrife sunt prea problematice pentru a putea să ne oprim asupra unei astfel de grupări, adesea otsin: și aceeași apocrifă este atribuită de diverși oameni de știință fie epocii Macabee, fie celei

de-a 2-a sau chiar a 3-a. secol al erei creştine. Au existat încercări de clasificare a scrierilor apocrife după natura concepțiilor religioase exprimate în ele, împărțindu-le în evrei și creștini, apoi în palestinieni și alexandrin, evrei ortodocși, esenii etc.; dar nici în acest caz, apocrifele nu ne oferă semne atât de incontestabile care să permită unei astfel de grupări să fie strict și inconfundabil; chiar și în ceea ce privește cele mai studiate apocrife (cartea lui Enoh, Apocalipsa lui Baruc, testamentele celor XII Patriarhi etc.) există un dezacord în opinia dacă ar trebui să fie recunoscute ca lucrări evreiești sau dacă ar trebui considerate ca venind. din condeiul Iudeii -khrpstianipa.

Aparent, este mult mai convenabil să ne oprim la gruparea scrierilor false în funcție de subiectul conținutului și al formei lor literare și să împărțim toate pseudoepigrafele în lirice (Psalmii lui Solomon), legendar-istorice (cartea Jubileelor, cărțile lui Adam). , cartea lui Avraam, legenda lui Asenev, Ianny și Iamri, legendele lui Solomon, convertirea lui Manase, a 4-a carte a Macabeilor), apocaliptic (cartea lui Enoh, prinderea lui Moise, Eldad și Modad; apocalipsa lui Ilie, viziunea și ascensiunea lui Isaia, scrierile apocrife ale lui Sofonip, Habacuc, Ieremia, Ezechiel și Daniel, Apocalipsa lui Baruc, scrierile lui Ezra, neincluse printre cărțile canonice și necanonice cu numele său), testamente (primordiale, trei patriarhi, doisprezece patriarhi, Moise, Iov, Solomon, Ezechia etc.), oracole și scripturi false cu nume păgâne (cărți sibiline, oracole ale lui Hystaspes și Hermes).

Trismegistus, pseudo-Aristaeus, pseudo-Hecataeus, pseudo-Phocylid și pseudo-Menander).

Dar chiar și acest sistem de clasificare a apocrifelor poate fi realizat doar în mare măsură; se poate dovedi a fi complet arbitrară și eronată în raport cu acele apocrife pe care le cunoaștem numai după nume, întrucât conținutul și forma lor literară nu pot fi judecate decât prin presupuneri; în plus, scrierile false care au supraviețuit până în vremea noastră sunt prea diverse ca conținut și formă literară, încât pot fi atribuite fără mare ezitare unuia sau altuia grup de pseudoepigrafii: astfel, din cele 108 capitole ale cărții. lui Enoh, doar capul 70, iar restul conține fie povești legendare, fie instrucțiuni morale. Având în vedere aceasta, noi, preferând o grupare pur externă a scrierilor false, le vom considera în ordinea cronologică a acelor bărbați biblici ale căror nume sunt înscrise, începând cu strămoșul Adam.

Literatură despre o recenzie generală a apocrifelor evreiești și iudeo-creștine cu o prezentare a conținutului sau cu o traducere a textului lor original: J. A. Fabricius, Codex pseudep. Veterinar. Test., 1.1-II, Amstelodami 1722; f prof. August Dillmann în Real-Encycl a lui Herzog. protest de blană. Iheol., 2 Aufl., Bd. XII, S. 341-367; Prof. H, Strack și 0. Zockler, Kurzgef. Kommen-tar zu den heil. Schriften Alt. şi N. Testamente. 9 Abtheil., München 1891. S. 396-486; t prof. Emil Schürer, Geschichte des jüd. Volkes im Zeitalter J. Christi, 3rd Aufl., Bd. Sh, Leipzig 1898, S. 190-487 [este ediția a III-a care este menționată în acest articol, dar volumele II și III sunt disponibile în ediția a IV-a din 1907 și 1908]; τ prof. Emil Kautzsch, Die Apocryphen und Pseudepigraphen des Alt. Test., Bd. 2. S. 1-528; Migne, Dictionnaire des apocryphes, Paris 1856, or. I - II; t prof. HC Tihonravov:

Monumentele literaturii ruse renunțate, vol. I, Sankt Petersburg. 1863; Opere, vol. I-th (Spb. 1898), p. 127-256: Cărțile renunțate ale Rusiei antice; f A. N. P'tin, Monumentele literaturii antice ruse, voi. 3, Sankt Petersburg. 1862; ț EL A. Lavrovsky, Review of the Old Testament Apocrypha în revista „Dukhovny Vestnik” 1864, vol. IX, pp. 309-372. 459-498; prof. arc. A. V. Smirnov, Aşteptările şi credinţele mesianice ale evreilor din timpul lui I. Hristos, Kazan, 1899, p. 22-75; f prof. I. Ya. Porfiriev:

Povești apocrife despre persoane și evenimente din Vechiul Testament, Kazan, 1872; Apocrife, povești din trecut. chipuri și evenimente conform manuscriselor bibliotecii Solovetsky. în „Colectia Departamentului. Rusă lang. și verbale Împărat. Academia de Științe", vol. XVII, nr. 1; Prof. P. V. Vladimirov, Studiu științific al cărților apocrife renunțate ale literaturii ruse din a doua jumătate a secolului al XIX-lea (din „Știrile Universității din Kiev" pentru 1910), Kiev 1900 .

[Fr. To aule nt Apocryphen and Apocryphen-Li-teratur y W etze und Welte, Kirchen-lexikon I2, Freiburg im Breiusgau 1882, Sp. 1036-1048; 1048-.1068. Rev. William

J. Deane. Pseudepigrapha: o relatare a anumitor scrieri sacre apocrife ale evreilor și ale primilor creștini, Edinburgh 1891. Prof. Charles C. Torrey, Apocalypse въ The Jewish Encyclopedia I (New York și Londra 1901), p. 669a—675a. Moses Butterwesen, Literatura apocaliptică, neoebraic ibid. eu, p. 675a—6856 и отдѣльно подъ заглавіемъ: Outlines of the Neo-Hebaic Apocalyptic Literature, CincinnatiIII01 (ср. Prof. W. B ou ss et въ „Theol. Pr. Ioan Έ. H. Thomson, Cărți care l-au influențat pe Domnul nostru și apostolii săi: fiind o recenzie critică a literaturii evreiești apocaliptice, Edinburgh 1901. Rev. Prof. Λ. H. Charles·. O istorie critică a doctrinei unei vieți viitoare în Israel, în iudaism și în creștinism; sau, Eshatologia ebraică, evreiască și creștină din timpurile pre-profetice până la Clcse of the New Testament Canon, Londra 1899. Prof. Frank Chamberlin Porter. The Messages of the Apocalyptical Writers, 1905. Literatura apocaliptică въ A Dictionary of the Bible ed. de J. Hastings I, p. 109 a— 110 b, и въ Encyclopaedia Biblica ed., de T.

K. C heyne și JS B 1 aek I (Londra 1899), col. 213-250. Rev. W. Fairweather, Development of Doctrine in Apocryphal Period in A Dictionary of the Bible ed. de J. Hastings: Extra Volume, p. 272a-308a. Montagne Rhodes James, Apocrypha in Encyclopoedia Biblica 1, col. 252-258. Pierre Battifol, Apocalypses apocryphes and Apocryphes in Dictionnaire de la Bible par F. Vigouroux I (Paris 1895), col. 756-764; 767-772. Prof. Anunț. Harnack, Geschichte der altchristlichen Literatur bis Eusebiu I (Lpzg. 1893 \\ S. 845-865: Uebersicht über die von den Christen angeignete und z. Th. bearbeitete jüdische Litteratur; S. 883-

924, în special despre diverse traduceri, . Prof. N. Bonwetsch/b, (S. 886-917) Traduceri slave II, 1 (Lpz 189-77 S. 560-589: adăugiri și corecturi. Albert Ehrlardt, Die altchristlicheLiterator und ihre Erforschung von 18^4-1900).), I (Freiburg im Breisgau 1900), S. 173-188 G. Beer, Pseu-depigraphen des Alten-Testaments in Reallencyklopadie von H e g z o gH a p ck XVI3 (Lpzg 1905), S. 229 – 265. Compare and y Prof. SS Glubokovsky, Buna Vestire a Apostolului Evanghelist

tabelul lui Pavel după originea și esența sa I (Sankt Petersburg, 1905), p. 815 și urm. Prof. François Martin, Les Apocryphe de Ancien Testament. (Paris, Leisonzey et Ané), unde (din 1906, până acum) au tradus: cartea lui Enoh și cartea Jubileurilor de Martin om însuși, cărțile sibiline ale prof. Dumnezeu/eg'om, Apocalipsele (siriană și greacă) Baruch și Înălțarea lui Moise Dr. Cer soy, Testamentul lui Neftalima (evr.) prof. Touzard'om, Testamentele celor XII Patriarhi (greacă), Psalmii lui Solomon, Rugăciunea lui Manase și Scrisoarea lui Aristeas Dr. U ite au, Înălțarea lui Isaia Prof. Tisserant, Viața lui Adam și a Evei și istoria lui Ahikar Dr. fr. Nau, 3 și 4 Esdras și 3 și 4 Macabees Dr. Muncă de lucru. Vezi, de asemenea, K. Maldwyn Hughes, The Ethics of Jewish Apocryphal Literature, Londra 1909. Prof. Andrew C. Zenos, Literatura apocaliptică într-un dicționar al lui Hristos și evangheliilor ed. de J. H a stings I, Edinburgh 1906, p. 79b-94b. Prof. A. Bertholet. Apocryphen und Pseu-depigraphen în Die Litteraturen des Ostens în Einzeldarstellungen VII. 1 (Lpzg 1906), S. 387 urm. 350ff. 385 și urm. 414). „Biblische Zeitschrift* V (1907), 1, S. 76. 110-111; VI (1908). 1, S. 110-111. Revista populară și Rev. Prof. H.T. Anderson, Cărțile apocrife ale Vechiului și Noului Testament, Londra 1908, și Prof. Joseph Felten, Neutestamentliche Zeitge-schichte I (Regensburg 1910), S. 529-620. - HH V.] Nefiind considerat posibil într-o revizuire ulterioară a scrierilor individuale falsificate să indice o literatură extrem de extinsă privind studiul și publicarea apocrifelor , care ar ocupa prea mult spațiu, ne vom referi în principal la lucrările lui Dillmann, Strade und Zockler, Schiirer și Kautzsch, menționate mai sus, în care secțiunea bibliografică se distinge printr-o rară completitudine; absența în aceste lucrări a indicațiilor literaturii ruse ne obligă să notăm publicările de texte slave ale scripturilor falsificate și cercetarea lor în literatura rusă [vezi. chiar mai jos în articolul prof. M. N. Speransky „Cărțile renunțării”.]

1. Cărțile lui Adam. Acest nume denotă un întreg grup de scrieri apocrife care conțin diverse povești legendare despre viața strămoșilor, în principal după izgonirea lor din paradis. Cele mai multe dintre aceste scrieri sunt foarte legate între ele atât în conținut, cât și parțial în prezentare; prin urmare, se poate crede că acestea se bazează pe o singură sursă primară evreiască, supusă ulterior modificărilor repetate de către creștini. Aceasta este opinia majorității savanților despre existența evreilor

Eva” până acum nu s-a făcut o singură presupunere probabilă; identitatea unora dintre legendele transmise aici cu legendele din Evanghelia lui Nicodim poate servi cu greu drept punct de plecare pentru rezolvarea problemei vechimii apocrifelor.

b) Viața lui Adam și a Evei în latină; acest apocrif a fost folosit pe scară largă în tot vestul în Evul Mediu. Cuvintele și expresiile pur grecești păstrate aici dau motive pentru a afirma că textul latin este o traducere din greacă. Din punct de vedere al conținutului, acest apocrif este foarte asemănător cu cel precedent; aici nu există doar o poveste lungă a Evei despre cădere, dar există povești suplimentare despre pocăința lui Adam și a Evei după izgonirea lor din paradis, despre a doua ispită a Evei de către diavol, despre căderea lui Satana (1- 17 cap.) și despre tainele cerești pe care Adam le-a văzut pe cer și le-a dat lui Sith (cap. 25-29).

c) Legende despre Adam și Eva, păstrate în scrierea antică slavă în diverse ediții și sub diferite titluri; cea mai importantă dintre aceste povești: „Povestea lui Adam și Eva pe care a conceput-o și (înainte) desăvârșirii” și „Despre mărturisirea lui Eugene”. Aceste povești nu sunt o traducere liberă, ci o traducere literală a textului grecesc al unei ediții a cărții lui Adam necunoscută nouă. Poveștile transmise aici sunt foarte asemănătoare, chiar uneori cu identitatea literală, cu grecescul „Istoria lui Adam”, dar există completări conținute în latinescul „Viața lui Adam și a Evei”, de exemplu, o poveste despre pocăința strămoșilor. , deși nu se confundă la începutul cărților, ca în ediția latină, și la mijloc, după relatarea Evei despre cădere. Unele trăsături ale legendelor slave despre Adam, după unii cercetători (Prof. Yagich), poartă urme indubitabile de origine bogomilă, deși aceasta ar trebui atribuită mai degrabă unei modificări ulterioare decât ediției originale.

d) Cartea lui Adam sau lupta lui Adam și Evei cu Satana Această apocrifă, păstrată în limba etiopiană și publicată pentru prima dată în traducere germană de către Dillmann în 1852, este numită și „Peștera comorilor”,

Sursa inițială este confirmată de mărturia Talmudului, unde „cartea lui Adam” este menționată ca o scriptură de origine iudaică; mai departe, în decretele apostolilor (6, 16) și în indexul „cărților apocrife publicate”. de Montfaucon, împreună cu alți apocrife evreiești, este enumerată o Scriptură falsă în numele lui Adam și, între timp, apocrifele indicate în aceste liste sunt în cea mai mare parte evrei.

Potrivit lui Kauch, unele dintre cărțile lui Adam care au ajuns până la noi, atât sub forma narațiunii, cât și în punctul de vedere principal, precum și în particularitățile limbii, indică faptul că cea mai veche sursă primară a lor a fost complet. străin de părerile creștine și a fost scris în limba ebraică. Următoarele apocrife de origine multi-temporală aparțin grupului de cărți ale lui Adam:

a) Ediția greacă a cărții lui Adam sub titlul: „Istoria vieții primordialului Adam și Eva (Διήγησις καί πολιτεία 'Αδάμ καί Ἐυας τών πρωτοπλάστων), revelată de Dumnezeu Moise, robul Său, când a primit table ale legii legământului din mâna Domnului, comunicate lui de Arhanghelul Mihail ". Această scriere falsificată a fost publicată în

original greacă pentru prima dată de K. Tischen orphan în Apocalypses apocryphae (Lipsiae 1866, p. 1-2Ș) nr 4 manuscrise din secolele XI-XIV.sub titlul greu reușit „Apocalypsis Mosis”, text grecesc Krom, această ediție a cărții lui Adam s-a păstrat într-o traducere armeană, realizată probabil nu direct din greacă, dar din siriacă sau arabă. Cartea vorbește despre nașterea lui Cain și Abel, despre visul Evei despre moartea lui Abel, despre nașterea lui Sith și a altor copii, despre boala lui Adam, despre cea de-a șasea călătorie a Evei și Sith în paradis pentru untdelemn vindecător și despre întâlnirea lor. cu o fiară sălbatică (1– 14); apoi vine povestea Evei despre cădere (cap. 15-30), despre răpirea ei după moartea lui Adam la cer, unde a fost martoră la mijlocirea Îngerilor pentru iertarea lui Adam și așezarea trupului său. și Abel în paradis (31-42 cap.); quiga se termină cu o descriere a morții și înmormântării Evei (42-43). Cu privire la problema originii ediției grecești a „Istoriei lui Adam și

întrucât evenimentele relatate aici s-au petrecut tocmai în această peșteră, care a servit drept locuință lui Adam și Evei și loc înmormântării lor, precum și tuturor patriarhilor dinaintea potopului. Textul etiopian al cărții este o traducere din textul arab, care a fost găsit ulterior la München. Din punct de vedere al conținutului, ediția etiopiană diferă semnificativ de cărțile mai sus menționate ale lui Adam în greacă, latină și slavonă; vorbește în principal despre acele greutăți și privațiuni pe care le-au experimentat Adam și Eva după ce au fost expulzați din paradis, pe de o parte, din cauza incapacității lor pur copilărești de a se adapta la condițiile existenței extra-paradisului și, pe de altă parte, din cauza mașinațiilor. a lui Satan, care și-a continuat persecuția, pentru a da strămoși chiar și după căderea lor în păcat. Poveștile lungi despre Adam și Eva sunt completate în cartea etiopiană a lui Adam printr-o scurtă istorie a patriarhilor până la moartea lui Noe și apoi printr-o trecere în revistă a evenimentelor de la potop până la I. Hristos.

e) Peștera Treasure în siriacă; această carte, care povestește și despre șederea lui Adam și a Evei în peșteră, unde se păstrau comorile aduse din paradis ca mângâiere strămoșilor, are o asemănare semnificativă cu cartea etiopiană a lui Adam, dar cu toate acestea reprezintă o cu totul altă carte. ediție.

f) În Sinopsisul lui Atanasie și Stichometria lui Nicefor, Testamentul lui Adam este enumerat printre alte apocrife din Vechiul Testament. Fragmente din apocrifele cu acest nume au supraviețuit până în zilele noastre în siriacă și arabă; ele reprezintă o traducere din apocrifa greacă, al cărei fragment a fost publicat abia în 1893 de savantul englez James. Pasajele supraviețuitoare din Testamentul lui Adam conțin câteva dintre instrucțiunile lui Adam către fiul său Sith și revelația lui despre slujbele misterioase ale Îngerilor și ale întregii naturi către Dumnezeu în fiecare oră, zi și noapte, apariția

lui Hristos pe pământ, distrugerea lumea prin potop, despre cele nouă rânduri de Îngeri și slujirea lor etc. În Testamentul însuși, se face o indicație că a fost scris de Sith conform cuvintelor lui Adam: „Eu Sith am scris acest testament”.

g) Cartea lui Adam în armeană, publicată în 1896 de mechitarişti la Veneţia în colecţia generală a Apocrifelor Vechiului Testament. Pe lângă cele de mai sus (sub litera a) aici aparțin „Istoria lui Adam și a Evei”; a) Moartea lui Adam b) pocăința lui Adam; c) Diverse povești despre căderea lui Adam și izgonirea lui din paradis.

h) În decretul Papei Gelasius, Liber, qui appellato Poenitentia Adae (adică Adam) este menționat printre apocrife. Este foarte posibil ca această carte să fie identică cu pocăința lui Adam păstrată în armeană și poate cu Viața latină a lui Adam, care conține o relatare detaliată a pocăinței lui Adam și a Evei. Dar mult mai probabil este conjectura Prof. I. Ya. Parfiriev, care crede că Pocăința lui Adam este identică cu Testamentul lui Adam, deoarece scriitorul bizantin Kedrin citează din Pocăința lui Adam un indiciu al slujirii îngerilor și a întregii naturi către Dumnezeu la diferite ore ale zilei și ale nopții, care, după cum am văzut, se spune și în Testamentul lui Adam.

i) Epifanie (Heres. 26:8) se referă la existența cărții gnostice „Apocalipsa lui Adam”*. Mici extrase din apocrifele cu acest nume în greacă au fost tipărite în 1893 de către domnul Yaashez mai sus menționat; dar aceste pasaje, aparent, sunt identice cu Testamentul lui Adam, deoarece ele vorbesc și despre slujirea diferitelor făpturi către Dumnezeu la fiecare oră din zi și din noapte.

i) Anastasie din Sinai menționează cartea Testamentul Primordialului (Δια&ηκη των πρωτοπλάστων), care, de altfel, conținea o poveste despre șederea lui Adam în paradis timp de 40 de zile. Dar trebuie să ne gândim că aici nu vorbim despre ceva deosebit, ci despre una dintre cărțile mai sus menționate ale lui Adam (a, <7, c și e); Rõnsch (Das Buch der Jubilăen, S. 274) sugerează că Anastasius din Sinai se referă aici la cartea Jubileilor (vezi 18), care vorbește și despre șederea de 40 de zile a lui Adam în Paradis.

Pentru cărțile lui Adam, vezi: | To Sdiürer, Gesch. des jud. Volk., 3 Aufl., III Bd., S. 287, 289. Dillmann în Herzog's Real-Encycl., 2 Aufl. bd. XII, S. 367; Strade uod Zückler, 9 Abth;

S. 422 şi 473; E. Kautzsch, II Bd, S. 56-528; Tphonravov, Nam. abdicat Rusă lit., vol. I, p. 1-37; Piping, Pam. vechi Rusă Literar, Partea a III-a, pp. 1-7; [MR James, Apocrypha anecdota: conţinând treisprezece cărţi şi fragmente apocrife nepublicate] în „Texte şi studii” ed. de JA R obinso η II, 3 (Cambridge 1893), p. 138-145.

2. Cartea lui Enoh în etiopiană. Acesta este unul dintre cele mai extinse (108 capitole) și cele mai valoroase din punct de vedere științific monumente ale apocalipticismului evreiesc. Textul etiopian al acestei cărți a fost descoperit de Bruce în 1773; câteva capitole ale acestei apocrife ne-au ajuns și în greacă, parțial în Cronografia lui George Syncellus și, în principal, într-un manuscris antic descoperit în 1887 într-unul din mormintele Egiptului inferior; există pasaje minore în latină. Conținutul cărții este extrem de divers, astfel încât este o reflectare a viziunii despre lume a evreilor din timpul lui 1. Hristos, nu numai religios și moral, ci chiar și natural-științific: aici este o poveste (despre cădere. a Îngerilor prin amestecarea cu fiicele umane și despre consecințele acestei căderi i), și moralizare, și astronomie („o carte despre convertirea corpurilor cerești") și cosmografie (despre originea vântului, fulgerului, grindinei, zăpezii). , etc.), și o descriere a zonelor misterioase ascunse de vederea umană ale lumii pământești și cerești, și anume, locuințe suflete moarte și îngeri căzuți, paradisul pământesc, tronul Domnului etc. Dar partea cea mai semnificativă din conținutul cărții lui Enoh sunt viziuni și pilde despre ultimele destine ale lumii și despre împărăția lui Mesia. Mulțumită acestei varietăți de conținut, cartea lui Enoh oferă cel mai bogat și mai versatil material pentru studiul viziunii asupra lumii despre iudaismul precreștin; „nici o altă carte nu ne introduce atât de profund în lumea religioasă națională a iudaismului din vremea asmoneenilor, [i.e. e. în timpul dinastiei naţionale evreieşti de la marele preot Simon din septembrie 141 până la râu. Chr.], la fel ca cartea lui Enoh" (Goltzman). Majoritatea savanților occidentali privesc cartea lui Enoh ca pe o colecție de scrieri din timpuri diferite, doar că „mai târziu combinate într-o singură carte.

O astfel de opinie nu poate decât să fie recunoscută ca fiind destul de plauzibilă, dar - având în vedere divergența extremă a oamenilor de știință în determinarea părților constitutive ale apocrifelor -, în opinia noastră, ar fi mai corect să luăm în considerare cartea lui Enoh în întregime, ca opera unui singur autor; cel puțin în acest caz vom fi mai puțin îndepărtați de adevăr. Atât din punct de vedere dogmatic, cât și moral, cartea lui Enoh nu poate fi pusă pe seama scrierilor nici creștinilor, nici iudeo-sectarilor: tot conținutul ei este pur evreiesc-ortodox. Pe baza unor indicii din însăși cartea lui Enoh (mai ales în capitolele 85-90), momentul scrierii ei trebuie atribuit revoltei macabeilor sau ultimelor evenimente din viața lui Iuda Macabeu (aproximativ 161 sau 162 î.Hr.). Se poate, desigur, să obiecteze la această sugestie; dar oricât de târziu este indicat timpul pentru scrierea cărții false a lui Enoh, tot nu poate fi atribuit timpului de după distrugerea Ierusalimului de către romani, deoarece autorul vorbește despre orașul Ierusalim și templul său ca fiind existente (90). , 28); mai mult, cartea lui Enoh era deja cunoscută autorului Ap. Barnaba, pe vremea căreia ea a reuşit să dobândească în ochii multora semnificaţia preotului. cărți. În măsura în care traducerea etiopiană este din textul original, ea încă mai păstrează câteva urme ale originalului ebraic, care a fost tradus în greacă la scurt timp după apariția creștinismului și din ultimul, cam în secolul al patrulea, în etiopiană.

Vezi f E. Schürer, S. 190-209; A. Dillmann*. 8. 350-352; Strack şi Zockler, S. 426-4 37 E. Kautzsch, S. 217-310; O. prof. AB Smirnov,

Cartea lui Enoh (cercetare, traducere rusă și explicație^, Kazan 1888; a sa, Cartea apocrifă a lui Enoh (privind fragmente nou descoperite) în. „Rătăcitor” 1893, II, p. 329; Porfiriev^ Apocrypha, skaz ., pp. 198-231 [Rev. ProL RH Charles, The Book of Enoch translate^ din Ethiopie Textul modificat și revizuit al profesorului Dillmann, Oxford 1893; Lazarus Goldschmiclt, Das Buch Henoch and Aethio-pischem in die ursprüngliche Abszurungspraische, Berlin, 1893; 1892 (ho cm. împotriva acestei încercări Dr. Jos. Bachmann, Alttestamentliche Un-tersuchungen I, Berlin 1894; | Prof. C. Siegfried în „Theol. Literaturzeitung”

1895, 1, 3). dr Joh. Flemming și Dr. L. Ra-demacher, Cartea lui Enoh (въ Scriptura Creștină Greacă a Primelor Trei Secole, Vol. V), Lpzg. 1991. Dr. Joh. Flemming, Cartea lui Enoh: Text etiopian въ „Texte și studii XXII, 1 (N, F. VII, 1), Lpzg 1902. HJ Laiclor, Cartea lui Enoh în Biserica Egipteană bt „Hermathena* XXX (1904)), p. 178-183, C. Taylor, Enoch și Clement в „The Journal of Philology* XXIX (1905), p. 185-198. Francois Martin, * Les docrmnes du livre d' Hénoch въ "Revue du Clergé français* XLV [1905], 561-591; и его комментированный переводъ въ Les apocriphes de ГАпсіеп Testament (отзывы F. Nau объ изданіи Мартэніи Мартэніи Мартэні Мартэні Мартэна Мартэна смгé ГАпсіеп Testament). ь 1906 г.) Minciuna. teologic Heinrich Appel, Compoziția etiopianului въ „Contribuții la promovarea teologiei creștine* ed. de prof. A. Schlatter şi W. Lütgert X (Güterslûh 1906), 3, p. 7-116]. E. Trenkle, Contribuția la tipologia numerelor din Lc. 3, 21-38 și Mt. 1, lf. (Heer, Familienbămte and the book of Enoch въ„BiЪ-lish journal". VIII (1910), 3, p. 262.]

3. Cartea lui Enoh în slavonă. O revizuire liberă a apocrifelor examinate este textul slav al acestei cărți. Iată o poveste despre marșul cu nuci al lui Enoh însoțit de un înger prin cele șapte ceruri și o descriere a secretelor lumii cerești pe care le-a văzut (cap. 1-21), apoi, revelația lui Dumnezeu către neprihănitul Enoh despre crearea lumea și istoria rasei umane până în zilele lui Enoh (cap. 22-38), instrucțiunile și îndemnurile lui Enoh către copiii săi, care amintesc foarte mult de cartea lui Isus, fiul lui Sirah (39-66), și în cele din urmă povestea luării lui Enoh cu viață în cer și câteva dintre împrejurările vieții sale pământești (67-68). Dacă prima parte a apocrifei slave coincide în mod semnificativ cu cartea etiopiană a lui Enoh, atunci în ultimele trei secțiuni se pot urmări doar aluzii îndepărtate la aceasta. Potrivit opiniilor sale, autorul cărții slave a lui Enoh se află pe pământ evreiesc, motiv pentru care unii dintre oamenii de știință o atribuie scrierilor evreiești apărute la sfârșitul secolului I sau la începutul secolului al II-lea. după r. Cronică:; cu toate acestea, o anumită influență a creștinismului este de asemenea remarcată aici, ceea ce poate fi explicat prin inserții și completări creștine ulterioare. Textul slav este tradus din greacă: acest lucru este indicat cel puțin de observația cărții că numele Adam

380 соподлено изъ четыреъ странъ свѣта (est, vest, urs, meridian).

Vezi E. Schürer, S. 209-213; Tikhonravov, Memory, otrөch. Rusă lit., p. 19 - 23; ț prof. A. N. Popov, Materiale bibliografice în „Chtөn. Ext. istorie și antic.” 1879; Din. Novakovich în „Starine*, vol. XVI, f prof. mate. I. Sokolov în „Cititorul. General, istorie. și antic / pentru 1909, IV (partea CXCI), p. I-IV-fl-112: Materiale și note despre literatura slavă veche, nr. al treilea, VP; Cartea slavă a lui Enoh - text din lat. traducere neterminată, dar separat: cartea slavă a lui Ehon cel Drept. Texte, traducere și cercetare latină, Moscova 1910- [Cartea Secretele lui Enoh tradusă de WR Mor fili, Oxford 1896 (cp. Prof. N. W o nwetsch în Theol. Literaturzeitung * 1896,6 153-156). Prof. N. Bonwetsch, Das slavische Heno-chbuch în „Abhandlungen der Gõttinger Ge-sellschaft der Wissenschaften; philol-.-hist. Klasse, Neue Folge I, 3, 1896.]

4. Cartea lui Lameh. Este trecută printre apocrife în Indexul grecesc al cărților interzise publicat de Monfaucon, dar nu s-au păstrat alte informații despre el. În scrierea slavă (în Tolkova Paley) există o scurtă poveste despre uciderea lui Cain de către Lameh, dar această legendă legendară nu constituie cu greu o Scriptură separată, identică cu apocrifa indicată în index.

Vezi Dillmann, S; 361; Tikhonravov, Monumentele abdicărilor. lit., p. 24-25.

5. Cartea Bătăliei; Epifanie o menționează ca pe o carte cu conținut gnostic (Heres. 26). Unii dintre savanții care recunosc cartea Etiopiană a lui Enoh ca o colecție de mai multe scrieri separate găsesc în ea (cap. 54.7-55, 2, 60, 65-69, 25.106-107) pasaje din cartea lui Noe; dar aceasta trebuie admisă doar ca o presupunere mai mult sau mai puţin probabilă.

6. Cartea Norig. Epifanie menționează [Iată? 26, 1] despre scriptura falsificată folosită la gnostici, cu numele Noriei, soția lui Noe; nu există alte mărturii despre această carte.

7. Apocalipsa lui Avraam. Cu numele Patriarhului Avraam, în Sinopsisul lui Pseudo-Atanasie și Stichometria lui Nicefor este indicată o scriptură falsă, care conține 300 de versete. Apocrifa sub titlul „Revelația lui Avraam” a fost păstrată în scrierea slavă până în prezent. În ea

Vezi Schürer, S. 250-252; Tikhonravov, Monumentele abdicărilor. Rusă lit., p. 32-78; Porfiriev, Apocrife, legende după manuscrisele Bibliei Solovetsky, pp. Ili-130, litografia foto. Ediția Glory. „Revelațiile lui Abra-eu sunt” făcute de „Societatea iubește, străvechi. cism³n. XXIX, 1891 [Prof. Dr. G. Nathanaël Bonwetsch, Die Apokalypse Abra-' hams, das Testament der vurzig Martyrer în „Studien zur Geschichte der

Théologie und > Kirche" herausg. von Proff. N. In o n-[Wetsch und R. Seeberg 1,1, Lpzg [1897].

i 8. Testamentul lui Avraam] este păstrat într-un manuscris al Bibliotecii din Viena;

Evident, aceasta este una dintre lucrările scriiturii legendare medievale. Cm.

. Dillman, S. 363 și vol. Inquisitio Abra-. hae, menționat de Nikita Remez, în „De psalmodiae bono, vezi MR James

. în „Revista de studii teologice” VII, 28 iulie 1906, p. 562-563].

9. Moartea lui Avraam. Pe lângă Revelația lui Avraam, în scrierea slavă s-a păstrat un alt apocrif, cunoscut sub numele de „Moartea lui Avraam”, dar în manuscris are următorul titlu: „Despre fenomenul, pe care l-am arătat tatălui nostru Avraam. Arhanghelul Mihail, despre legământul său.” Iată o poveste legendară despre ambasada Arhanghelului Mihail la Avraam cu vestea morții sale, despre răpirea lui Avraam la cer, unde i s-a arătat judecata drepților morți și a păcătoșilor, despre moartea lui Avraam și înmormântarea lui. . Trebuie să ne gândim că această apocrifă, tradusă din greacă, este - la fel ca „Apocalipsa lui Avraam” - o Scriptură foarte veche; dar a fost scrisă sub influența unor concepții eshatologice.

Vezi Tihonravov. Memorie abdicat Rusă lit., p. 79-90; al lui în „Sborn. departament Rusă lang. si cuvinte. Imperial Acad. Nauk", 1894, vol. LVIII.

10. Legenda lui Melchisedec. Printre poveștile apocrife slave, există o poveste legendară despre nașterea lui Melchisedec din Nir, fratele lui Noe, despre răpirea lui în paradis pentru a fi salvat de potop. Este foarte posibil ca această legendă, care face parte din „Paleea explicativă”, să fi fost cândva o Scriptură separată, cu atât mai mult cu cât ea, ca și alți „apocrifi creștini” evrei și iudaici, conține apocalipsa.

conține o poveste despre cum Avraam, cunoscând deșertăciunea zeilor, venerat de tatăl său Tara, a denunțat idolatria; Mai mult, se spune că Avraam a oferit o jertfă lui Dumnezeu pe Muntele Horeb și înălțarea sa la ceruri, unde a văzut diverse mistere cerești, „legumele Edenului” (paradis) și strămoșii Adam și Eva și a primit o revelație de la Dumnezeu. despre soarta viitoare a lumii. Întregul conținut al cărții este de natură evreiască; numai într-un manuscris apare numele lui Hristos, în: o, și aici este complet deplasat. Prin urmare, se poate crede că, dacă originalul apocrifei slave, tradus din limba greacă, nu a fost compilat în forma sa actuală de către un evreu, atunci, fără îndoială, s-a bazat pe o scriptură pur evreiască. Cu greu se poate * considera această apocrifă slavă identică cu Apocalipsa lui Avraam, pe care o menționează Epifanie (heres. 39, 5), ca pe o carte nesfântă folosită în secta sithiților; în acelaşi fel, Origen înseamnă, evident, o altă carte când spune [în Luc. omil. 35 la început] despre scrierile apocrife ale lui Avraam, care vorbesc despre disputa dintre Îngerii adevărului și răului despre mântuirea sufletului acestui patriarh; nu există o astfel de poveste în apocrifa „Moartea lui Avraam”.Dar este

foarte probabil ca în lucrarea sa De psalmodiae bono, scriitorul bisericesc din secolele IV-V Nikita [episcopul Remesiana, oraș din Dacia mediteraneană, acum. Ak-Palanka, sârbă Bela-Palanka, în Serbia, vezi Dom Gr. Morin, în „Revue biblique” 1897, p. 282-288, iar în „Revue bénédictine”14 1897, p. 385-397. a mai mult y Rev. EA Burn, Niceta din Remi-siana: bis Life and Works, Cambridge 1905; cf. de asemenea y, prof. IL I. Leporsky, Istoria Exarhatului de la Salonic până la momentul aderării acesteia la Patriarhia Constantinopolului *, Sankt Petersburg. 1901, p. 336-'337] se referă la ceea ce a ajuns până la noi] în traducerea slavonă a Revelaţiei lui Avra" 'ama, când spune că în cartea inquisitio 'Abrahae sunt înfăţişaţi ca animale cântătoare, ! surse și elemente: în „Apocalipsa lui Avraam” se vorbește cu adevărat despre cântarea animalelor înaintea tronului lui Dumnezeu. 1

element ceh. Cu greu se poate spune ceva despre originea acestui cadou de vara putin studiat; este necesar doar de observat că elementul creștin din poveste este complet absent.

Vezi Tikhonravov, În memorie, retractat. R. aprins. pp. 26 - 31; Pypin, Monumentele anticilor, rusă. aprins. emisiune 3, p. 19.

11 Testamente ale celor trei patriarhi (adică Avraam, Isaac și Iacov); despre iikh este menționat în Decretele Apostolice (6.16); în plus, unii văd un indiciu al acestei apocrife în Testamentele celor Doisprezece Patriarhi care ne-au supraviețuit * (Zav. Benjam. 10); dar, în general, nu s-au păstrat informații despre acest Apocrif (Vezi Diïlmann, S. 362; Strack und Zbcìder, S. 473).

12. Testamentele celor doisprezece patriarhi, fiii lui Iacov. Acest apocrif a fost cunoscut pe scară largă în Evul Mediu, atât în Occident, cât și în principal în Grecia și aici, în vechea Rus'. El a ajuns la noi în formă completă în greacă, precum și în traduceri în latină, armeană și slavonă; ultima traducere, care de obicei face parte din Palea explicativă *, este cunoscută în două ediții - completă și prescurtată. În plus, unul dintre cele douăsprezece testamente, și anume, testamentul lui Nephtalima, s-a păstrat în ebraică și este o ediție complet originală, care amintește de textul grecesc doar în punctele principale ale conținutului său. Aproape toate indexurile cărților interzise vorbesc despre Testamentele celor Doisprezece Patriarhi11, dându-le în cea mai mare parte numele comun Patriarhi*, precum și Irineu (Fragra. XVII), Tertulian (Scorpiac. 13; Adv. Marc. 5,1).), Hippolit (Fragra. 50), Origen (Homil. în Ios. 15,6) și alții.Conținutul acestei apocrife sunt testamentele de moarte a 12 fii ai lui Iacov către urmașii lor; fiecare patriarh spune în „Testamentul” său povestea vieții sale, face instrucțiuni morale pe baza acestei povești și prezice soarta viitoare atât a tribului său, cât și a întregului Israel. Prin natura opiniilor și simpatiilor autorului Testamentului celor 12 Patriarhi * pre-

au pus o lucrare pur evreiască, dar, în același timp, aici este introdus într-o măsură semnificativă un element creștin. O astfel de dualitate în conținutul Apocrifelor i-a făcut pe unii savanți (Vorst-shashga, RitschUfl și în special Schnapp'a) să se oprească pe presupunerea că Apocrifa a fost scrisă inițial de un evreu, iar apoi a fost interpolată mai târziu de mâna unui creștin, căruia se presupune că îi atribuie totul nu numai creștin, ci și locuri profetice imaginare. Cu toate acestea, ar trebui recunoscută ca mai probabilă opinia despre originea evrei-creștină a „Zavetovului*”: locurile creștine sunt aici în strânsă legătură cu conținutul general al apocrifelor, astfel încât toate încercările de a scoate aceste locuri din The. secțiunile pur evreiești ale cărții trebuie considerate complet nereușite. În ceea ce privește timpul de origine, Testamentele celor Doisprezece Patriarhi* sunt scrieri comparativ mai târzii decât Cartea Jubileilor și Cartea lui Enoh, pe care autorul Testamentelor* le-a folosit foarte des; după părerea predominantă în rândul cărturarilor, timpul scrierii Testamentelor * ar trebui să fie atribuit domniei lui Domițian [13 septembrie 81 până la 18 septembrie 96, p. Chr.] sau Adrian [117 la 10 iunie 138 ac. Chr.].

Vezi E. Schürer, S.252-262, Dillman, S. 361; Strack și Zockler, S. 473; Kautzsch, S. 458-506; Tikhonravov, Memorie, retras. Rusă lit., p. 96-232; Porfiryev: Apocrife, poveste, despre vechea economie. persoane. şi sob., pp. 256 - 284; Apokr. skaz, conform manuscriselor din Solovetsk. bibli., p. 59-67. 158-195; O. prof. A. V. Smirnov, Mess. așteptat si credinta. Jude, p. 73-75.

Vezi text și Migne, Patrologiae cursus complétais gr. ser. t. II, col. (1025-) 1037-1150 (-1160). [Prof. W. Bousset, Die Testamente der XII Patriarchen în „Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft” I (1900), S. 141-175. 187-209. E. Preuschev. Die armenische Uebersetzung der Testamente der XII Patriarchen ibid. I (1900), S. 106-140. Rev. Prof. B. H. Charles, The Testament of the XII Patriarhe in "The Hibbert Journal" III, 3 (aprilie 1905), pp. 558-573, că această carte este evreiască cu inserții creștine și a fost scrisă de un preot com-fariseu în ebraică între 153 și 100 î.Hr., The Grek Versions of the Thestaments of the Twelve Patriarche, Oxford 1908; Notes and Indices, Londra 1908 (vezi Prof. E. Schürer în

„Theologische Literaturzeitung” J908, 18, Sp. 505-509; 509-511), WF Slater, The Testaments of the Twelve Patriarchs in London Quarterly Review44 octombrie 1908 Rev. Alfred Plummer, The Relation of the Testaments of the Twelve Patriarhis to the Cărți ale Noului Testament în „The Expositor 1908, XII, pp. 481-491 și răspunsul lui V.I. la

Testamentele celor doisprezece-

cinci Patriarhi în raport cu Noul Testament ibid. 1909, II·, p. 111-118. F. Peles, Zur Erklărung der Testamente der zwõlf Patriarchen: Beihefle zur „Orientali-sche Literatur—Zeitung" II (Berlin 1908)., S.10 ff. Traducere de Prof. Touzard'û și Prof. Dr. UN eau y Martin , Les apocryphes de l'Ancien Testament]. ■

13. Scara lui Iacov. La Epifanie! apocrifa este menționată cu titlul „Αναβαθμοί Ιάκωβου” (Heres. 30:16), a cărei compilare este atribuită ereticilor evionenilor. Este greu de spus dacă Scara lui Iacov, care a supraviețuit până în vremea noastră în limba slavă, are vreo legătură cu acest apocrif. Această carte are un conținut apocaliptic; viziunea biblică a scării este completată aici de câteva detalii fictive și o interpretare îndelungată a acestei viziuni este pusă în gura Îngerului în sensul de a prezice viitoarele calamități ale lui Israel și venirea lui Hristos pe pământ, „chiar și cel ceresc va dori să se unească cu cei de jos44. Nu poate exista nicio îndoială cu privire la originea creștină și relativ târzie a Scării lui Iacov44.

Vezi Tikhonravov, Pam. abdicat Rusă lit., p. 91-95; Porfgiryev, Apocrife, skaz. j după manuscrisele lui Solov, bibl., p. 138-149: [Prof. Nathanaël Bonwetsch, Die apocrif „Leiter Jakobs44 in rNachrichten der K. Ge- ■ sellschaft der Wissenschaften zu Gottigen-: ' Philologisch-historische Liasse, 1899, Heft and in reprints from here.]

14. Rugăciunea lui Iosif. Acest apocrif, și transcris în cei mai vechi indici, este cunoscut doar din citate scurte din ea în Origen, care spune [în. : Joanne. tom. Il, cap. 25] că rugăciunea lui Iosif și a lui Set era folosită printre evrei. Na-: în măsura în care se poate judeca din cuvintele lui Origen: „Rugăciunea lui Iosif44 nu era o rugăciune în < sensul literal al acestui cuvânt, ci conținea un fel de poveste, așa cum ar fi, — aparent, despre rugăciunea. apelul fiului său Iosif la Dumnezeu; între: de altfel, Patriarhul Iacov a fost portretizat i

Teologic Ents. vol. XI.

. aici născuți înaintea tuturor celorlalți: ființe și stând deasupra tuturor Îngerii; el să descopere în tăbliţele cereşti soarta viitoare a tuturor oamenilor. Ca toate celelalte apocrife menționate de Origen, „Rugăciunea lui Iosif” trebuie atribuită numărului de scrieri falsificate evreiești.

Vezi Schürer, S. 265-266; Dillmann, S. 362; Fdbricius, t. eu, p. 761-771.

15. Iosif și Asenetha. Acesta este unul dintre cele mai vechi romane originale, care povestește despre căsătoria lui Iosif cu Asev-iѳь, fiica lui Potifar, și este plin de diverse ficțiuni legendare. Acest apocrif era evident cunoscut pe scară largă în Evul Mediu; până în vremea noastră s-a păstrat în întregime în latină și — în fragmente considerabile — în greacă; în plus, această poveste există în limbile slavă, siriană și etiopiană; în literatura persană există o poveste legendară despre Yusuf și Zalikh, care, fără îndoială, și-a împrumutat co-adrzhanie din apocrifa despre Iosif și Asenev. În forma care ne-a supraviețuit, apocrifa luată în considerare poartă urme clare de origine creștină, dar se bazează, fără îndoială, pe scriptura pur

evreiască; Procesarea creștină este atribuită de unii savanți secolului al V-lea.

Vezi Schürer, S. 289-292; Dillmann, S. 366; Strade și Zockler, p. 423; prof. B.M. Istrin în Trudah Slaviansk. Komise. Imp. Moscova arheol. Uzual." 1898, vol. II; Porfiryev, Apocrife, povești de odinioară. persoane. şi sob., pp. 285-288.

16. Testamentul lui Iov. Acest apocrif este menționat în lista cărților interzise a Papei Gelasie. Din vremea lui Fabricius (Codex pseudepigr. VT, t. I, p. 437. 799), printre savanți, s-a susținut opinia că acest nume a fost numit în mod eronat „Testamentul lui Iacov” în decretul lui Gelasius. Cu toate acestea, în ultima vreme, un legământ destul de extins cu numele lui Iov în greacă a fost găsit și publicat de savantul englez James, deși, desigur, este greu să vorbim cu deplină încredere despre identitatea sa cu apocritul menționat în decretul lui Gelasius. În forma sa conservată, apocrifa dezvăluie o pleoapă

în ebraică, ale căror urme se păstrează destul de clar chiar și în traducerea latină. Prin natura concepției, „Înălțarea lui Moise” trebuie recunoscută ca opera unui evreu palestinian; aici nu se pot observa indicii de creștinism. Cele mai divergente opinii sunt exprimate cu privire la momentul scrierii apocrifelor; dar există motive întemeiate să credem că a apărut la începutul sau mijlocul secolului I de-a lungul râului Khr .

См. Schürer. S. 213 — 222; Dillmann, pp. 352—353; Strack și Zockler, pp. 437—439; Kautzsdi, S. 311—331; о. проф. А.В. Смирновъ. Мясе ожид. și вѣров. iy еевъ, cip. 48—54. [CTl Sigwalt, The Chronology of the Assumption of Moise: A Contribution to the Historical Meaning of the Apocalypses въ "Biblical Chronicles" VIII (1910), 4, pp. 372-376 teologice prelegeri și discuții publicate de Hans L ie tz-mann 10, Bonn 1904. Переводъ Dr. Cersoy y Martin, Apocrifele Vechiului Testament.

18. Cartea Jubileelor sau Mai mică) Bătălia. O scriptură falsă sub un astfel de nume a fost descoperită în forma sa completă la mijlocul secolului al XIX-lea în limba etiopiană; dar o parte destul de mare din ea a fost păstrată în textul latin. Iată o poveste, transmisă lui Moise în numele unui înger, despre evenimente biblice, începând cu crearea lumii și terminând cu profitul evreilor de pe Muntele Simai, cu care narațiunea biblică este completată de ficțiuni legendare de mai târziu. Autorul „Cărții Jubileurilor” încearcă să stabilească o cronologie exactă a tuturor evenimentelor biblice, dar el numără timpul nu după ani de la crearea lumii, ci după aniversări (49 de ani) și șapte zile; el determină timpul, de exemplu, a morții lui Adam [4, 29] deci: „la

sfârșitul jubileului al 19-lea în săptămâna a șaptea în al șaselea an al acestuia (49 X 18 -h 7 X 6 + 5 \u003d 930 Adam a murit". și este numită „ființa mică” probabil pentru că a căpătat un sens mai scăzut în comparație cu cartea canonică a Genezei, deși o depășește pe aceasta din urmă ca volum. „Cartea jubileilor” trebuie considerată o lucrare pur evreiască de strict ortodoxă și

unele urme de cunoaștere a creștinismului, dar în caracterul său general este mai aproape de lucrările evreiești.

Vezi Strade şi Zockler, S. 476; Fabricius, Cod. pseud''p. Testul U. eu, p. 437-799;: „Texis and Studies” ed. de J. Arm. Robinson, Vol. V [1893], nr.1, p. LXXII—SP; IOI- 137. Prof. Fridridi Spitta. Zur Geschichte und jitteratur des Urchristentum III, 2 (Gõttin-gen 1907), S. 141-206: Das Testament Hiobs und das Neue Testament.]

17. Înălțarea lui Moise. Cu numele marelui profet și zeu Moise, avem un număr destul de semnificativ de psalmi falși, păstrați parțial până în vremea noastră. Pseudo-epigraful lui Moise Ἀνάλη-ψις sau Ἀνάβασις Μωυσέως trebuie plasat pe primul loc în ceea ce privește semnificația sa istorică. Multă vreme, această Apocrifă a fost cunoscută de savanți doar prin menționarea cărților interzise în indexuri (în actele de la Niceea am introdus Sinodul, Sinopsisul lui Atanasie și Sichometripul lui Nicefor) și prin acele referiri la el, care se găsesc. în Clement Alex., Origen etc. Dar în 1861, o parte semnificativă a acesteia în traducere latină a fost publicată de bibliotecarul bibliotecii din Milano, A. Segiapi; manuscrisului îi lipsesc mai multe rânduri la începutul și mijlocul cărții, precum și finalul, al cărui volum primar este greu de determinat; în carte nu există nicio poveste despre înălțarea lui Moise, care ar trebui, judecând după inscripție, să fie subiectul principal al narațiunii apocaliptice; în mod evident pierdută este povestea despre disputa dintre Arhanghelul Mihail și Satana despre trupul lui Moise (Iuda 9), care, potrivit lui Origen, a fost conținut într-o scriptură falsă, Înălțarea lui Moise. „Conținutul apocrifelor este un imagine profetică a soartei viitoare a lui Israel, începând cu captivitatea babiloniană și terminând cu apariția binecuvântatei împărăției a lui Israel, care trebuie să se ridice deasupra tuturor dușmanilor săi și să obțină o prosperitate deplină.locuri de transport al cuvântului grecesc; dar apocrifa a fost scrisă inițial

chiar parţial de direcţie fariseică. Limba sa originală a fost ebraica, ale cărei urme se păstrează chiar și în traducerile latine și etiopiene; în plus, beatitudine. Ieronim avea sub mâini cartea apocrifă Μικρογένεσις în ebraică. Despre momentul scrierii apocrifelor, se poate spune cu certitudine doar că a fost scrisă după cartea lui Enoh, dar mai devreme decât „Testamentele celor 12 patriarhi”; dacă ținem cont de faptul că autorul „Carții Jubileilor”. „Nu știa despre distrugerea Salemului de către romani și și-a imaginat templul din Ierusalim ca

existent, atunci putem atribui scrierea apocrifelor secolului I înainte sau după p. Chr.

См. Schürer, S. 274–280; Dillmann, S. 364 Strack și Zockler, S. 421 – 422; Kautzsch, S. 31–119; o. проф. A. B, Fizică, Chimie, ianuarie 1895. [Prof. R. Ξ. Charles: The Ethiopian Version of the Book of Jubi-lees editată din patru manuscrise въ Anecdota Oxoniensia, Semitic series, part VIII, Oxford 1895; Noua traducere cf Cartea Jubileilor въ „The Jewish Quarterly Review V, 20 (iulie, 1893), p. 703-708, VI. 21 (octombrie 1893), p. 183–217, VI, 24 (iulie, 1894), p. 710-745, VII, 26 (ianuarie, 1895), p. 297–328. Переводъ у Marin'л Viteau въ bes apocrif al Vechiului Testament. Kaufman Kohler, Book of Jubilees въ A Dictionary of the Bible ed. de J. Hastings, Extra Volume, p. 301a–304Ò.

19. Ieșirea lui Moise. Cu această denumire, în indicii slavi ai cărților renunțate este menționată o apocrifă deosebită, caracterizată prin cuvintele „îndoit strâmb”.E foarte posibil ca acesta să fie același apocrif care se găsește în lecturile antice slave de la Menaia și să aibă inscripția: „Viața sfântului prooroc Moise și cum a domnit el în sratspneh și cum am fost cu împăratul Faraon și cu vrăjitorul Balaam și cum am scos oameni din Egipt. Tikhonravov a publicat această legendă sub titlul „Ieșirea lui Moise.” Poveștile legendare din „Exodul” despre Moise seamănă foarte mult cu poveștile cărții lui Iașchr. Nu se știe nimic despre originea acestor apocrife. (Vezi Tikhonravov, Mem. Renunciare la literatura rusă, pp. 233-253.)

20. Testamentul lui Moise. În Sinopsisul lui Atanasie, Stichometria lui Nicephorus și Greek-1

Domnul Montfaucon, împreună cu „Înălțarea lui Moise” enumeră „Testamentul lui Moise”, care, conform Stichometriei lui Nicefor, conținea 1100 de versuri; acest apocrif nu a ajuns până la noi. Se presupune (Rönsch, Dillmann, Schurer) că sub denumirea „Mărturia lui Moise” ar trebui să se înțeleagă „Cartea Jubileilor”, întrucât locul citat din „Mărturia lui Moise” din Catena Nicephori este citit în Cartea Jubileilor. (Vezi Dillmann, S. 363; Strack und Zockler, S. 476.)

21. Cartea cuvintelor tainice ale lui Moise (Βίβλος λόγων μυστικών Μωοσέως) este menționată în actele ocupate de Niceea I. Catedrala, ca scriptura, diferita de cartea apocaliptica "Inaltarea lui Moise". De altfel, aceasta carte continea profetiile lui Moise despre David si Solomon si despre construirea templului din Ierusalim de catre acesta din urma; nicio alta informatie despre acest apocrif nu are au fost păstrate (vezi Dillmann, S. 363; Strack și Zockler, S. 476.)

22. Apocalipsa lui Moise, sub acest titlu Tischendorf a publicat textul grecesc al apocrifei „Istoria lui Adam” (vezi I,α).din „Istoria lui Adam”, dar și din alte cărți falsificate, inscripționate cu numele de Moise. Se crede că aceasta este o scriere apocrifă de origine creștină ulterioară (vezi Dillmann, S. 361; Strack und Zockler, S. 476).

23. Petirath Mosche [plecarea, moartea lui Moise]: acesta este numele unei biografii detaliate a lui Moise compilată în iudaismul de mai târziu (probabil nu mai devreme de secolul al X-lea), care există în două ediții diferite; editorii de mai târziu ai acestei biografii

(Gilb. Gaulmyn, Fabricius și Gfrõrer) o plasau de obicei printre pseudoepigrafele Vechiului Testament, având în vedere conținutul ei apocrif. La Gfrörer. (Prophetae veteres pseud pigraphi, 1840) a fost publicată sub titlul: De vita et morte Mosis libri tres. Conținutul său este destul de detaliat. transferat de la Porfiriev.

Vezi Dillmann, S. 3*53; Strack și Zockler, S. 476; Porfiryev, Apocrife, poveste, despre decrepit.

13*

chipuri și evenimente, pp. 61-67 și 2?9-293. [JE. Schürer, S. 219-220. Rabb. J. Theodor b The JewishEncyclopedia VIII (New York și Londra 1904), p. 575 0-576 b, unde autorul notează trei recenzii ale acestui eseu.]

24. Anniyi Iamvriy, Apocrifa, care nu a ajuns până la noi, cu numele acestor doi magicieni egipteni care s-au luptat cu Monseus (2 Tim. 3.8), este menționat de două ori [ad Matt. 27:9 și 23:7] Origen. Evident, conținutul acestei apocrife a fost completarea legendară a unei scurte povestiri biblice din Ex. 7:10-12. Nu poate exista nicio îndoială că apocrifa cu numele lui Iapnius și Iambrius este identică cu cartea Poenitentia Jamnis et Mambrae, enumerată printre cărțile interzise în decretul Papei Gelasius.

Vezi Schürer, S. 292-294; Dillmann, S. 365; Strade und Zockler, S. 424.

25. Eldad și Modad. Cu numele acestor doi oameni contemporani ai lui Moise, plini de un spirit profetic (Numeri 11:26), a existat cândva o scripturi apocrife, care este menționată nu numai în cele mai vechi liste de cărți apocrife, ci și în „Păstorul”. ” a lui Hermas, care citează [vezi. II, 3 după traducerea pr. P. A. Preobrazhensky, Scriptures of the Apostolic Men, Moscova 1862, p. 232] din ea, ca dintr-o carte sfântă, cuvintele: εγγύς κύριος τοΐς έπιστρεφομενοις. În Targum lui pseudo-Ionatan (la Numeri 11:26) se spune că Eldad și Modad au profețit despre războiul lui Gog și Magog împotriva lui Israel; dar este îndoielnic că apocrifa menţionată este înţeleasă aici.

См. Schürer, p. 266-267; Dillmann, p. 363; Strade și Zockler, p. 439.

26. Cartea Yashar [vol. e. drept]. În cartea lui Iosua (10.13) și în 2 Regi (1.18) se face o indicație despre „cartea celor drepți” [sefer gayashar]; Evident, această instrucțiune biblică i-a determinat pe evreii de mai târziu să alcătuiască o scriptură falsă cu numele „cărții lui Yashar”, care a ajuns până la noi în ebraică: spune povestea biblică cu adăugiri legendare până pe vremea judecătorilor. . Trebuie să ne gândim că majoritatea acestor legende sunt împrumutate din cele mai vechi memorii scrise.

porecle sau tradiții orale; dar însăși „cartea lui Yashar”, în forma care a ajuns până la noi, ar putea apărea nu mai devreme de secolul al X-lea d.Hr. Expunerea legendelor legendare ale „cărții lui Yashar” a fost făcută de prof. I, I ^ Porfiriev (Apocrife, poveste, despre chipuri și întâmplări decrepite, pp. 42-61).

27. Cântările lui David. Ele sunt indicate într-unul dintre „articolele despre cărți adevărate și false” slave; în plus, ele sunt menționate în cele 58 de reguli ale Sinodului Laodicean conform vechiului pilot slav: „nu este potrivit să rostim psalmi ale altora în biserica; psalmii altcuiva sunt rostiti de David.”

28. Psalmii lui Solomon. Înțelepciunea glorificată a lui Solomon și observația biblică despre el că „a rostit trei mii de pilde și cântarea lui a fost o mie cinci” (1 Regi 4:32), au servit drept pretext pentru apariția a numeroase scripturi false printre evrei și Creștinii deopotrivă.Cei mai importanți dintre aceștia sunt Psalmii lui Solomon, care sunt o imitație a psalmilor canonici ai lui David și o imitație atât de pricepută încât psalmii falsului Solomon s-au bucurat de multă vreme de respect împreună cu scrierile canonice și prin urmare, au fost uneori plasate în codicele Bibliei împreună cu cărțile sacre (ex. ., în A, adică codul. Alexandria, unde se află după epistolele Clementine). Conținutul celor 18 psalmi ai lui Solomon care au supraviețuit până la noi. timpul în greacă, limba celor 18 psalmi ai lui Solomon, constă în rugăciuni apeluri la Dumnezeu, denunțări ale păcătoșilor, plângeri ale asupririi dușmanilor etc.; dar cel mai adesea autorul psalmilor se oprește asupra descrierii situației dificile a Evreii și cetatea lor sfântă Ierusalim, pângărită și profanată de dușmani, precum și pe exprimarea aspirațiilor pentru un viitor mai bun, când Ierusalimul umilit va fi din nou îmbrăcat în hainele slavei și Israelul va fi chemat la fericire în împărății. ѣ pace și adevăr. Datorită acestui conținut eshatologic și mesianic, Psalmii lui Solomon reprezintă un bogat monument istoric pentru studiul aspirațiilor evreiești din preajma lui I. Hristos. Potrivit opiniei predominante printre savanți, „Psalmii lui Solomon” au fost scrise de un evreu ortodox în ebraică

Cambridge 1909 și cp. E. Nestle въ "Theo-logishes Literaturblatt" 1910, 1, 1-4, f E Schürer въ "Theol giche Literaturzeitung" 1910, 1, 6-7; J. Wellhausen въ "Gottingische gelehrte adverts" 1910, pp. 9. 629-641. O carte de psalmi evreiesc-creștini din primul an..., tradusă din limba siriacă de Johannes Flemming, editată și publicată de Adolf Harnack въ „Texte și investigații” ò. Seria, V Bd, 4 număr (XXXV, 4), Lpzg 1910 (ср. къ сему J. Wellhausen въ „Gottingische gelehrte Anzeige" 1910, 9, pp. 611-642; WE Barnes — „Jurnalul de studii teologice” XI, 44 (iulie, 1910), p. 615; Rev. Prof. HAA Kennedy — „The Expository Times” XXI, (10 iulie 1910, pp. 444-446). Oden Salomos a tradus din siriacă în notele lui A. Vngnad și W. Staerk в "KleineTexte"... editat de Hans Lietzmann No. 64, Bonn 1910 (ср. Hubert Grimme въ "Theologische Revue* 1910, 18. 545 -547).). Prof. Pr. Spitta, Zum Ver-standnis der Oden Solomons въ "Zeitschrift für Neutestamentliche Wissenschaft" 1910, 3, p. 193-203; 4, p. 259-290. Prof. Hermann Salomos, Die Obid. XI (1910), 4, pp. 291-

328 REG F, Schulthess, TextCritical Remarks on the Syrian Odes of Solomon ibid. XI (1910), 4, pp. 249-258 Prof Joh. gis-ches Literaturblatt" XXI(191Q).), No.l 2. Prof. Th. Zahn, Die Oden Salomos въ „New Church Journal- 1910, 9, p. 667-701. Prof. Willy Staerk, Observații critice despre odele lui Salome въ „Zeitschrift für Wissenschaftliche Tehulogie” LII (X /II: 1910), 4, pp. 289-306. Rev. W. Emery Barnes, Textul Odelor lui Solomon въ „Revista de studii teologice” XI, 44 (iulie, 1910), p. 573-575; Foarte Rev. JH Bernard, Odenul lui Solomon iqid. XI, 45 (octombrie 1910), p. 1-31. J. Batiffol et J. Labourt в "Revue biblique Internationale" 1910, 4, pp. 483-500. Rev. RH Strahan въ "The Expo-sitory Times" XXII, 1 (octombrie 1910), p. 7-14. Prof. Alton Menzies в "The Interpreter" VII, 1 (octombrie 1910), pp. 7-22. -HHT

30. Testamentul lui Solomon. Această lucrare creștină de origine destul de târzie a fost publicată pentru prima dată de Fleck'owb în Wissensch. Reise durch Deutschl., Italien etc., 1837, P, 3, S. 111-140.

31. Cărțile magice ale lui Solomon. În numele lui Solomon, chiar și în vremurile precreștine, au început să apară vrăji, dând unei persoane mijloacele de a domina demonii. Deja Josephus Flavius (Antic. 8, 5) menționează formula lui Solomon pentru evocarea spiritelor rele și nu

Limba ^kom la scurt timp după subjugarea Iudeii sub dominația romană sub Pompei (aproximativ 48 î.Hr.). Trebuie să ne gândim că Psaltirea lui Solomon nu a ajuns la noi în întregime, deoarece în Stichometrul lui Nicefor este considerat mai mare ca volum (2100 de versuri) decât, de exemplu, „Cartea Jubileelor” (1100 de versuri), între timp, în forma sa actuală, este mai mică decât ultima de cel puțin cinci ori.

Vezi Schürer, S. 150-156; Dillmann, g. 346; Strack şi Zockler, S. 405-420; Kautzsch, S. 127-148; O. prof. A. V. Smirnov, Psalmii lui Solomon, Kazan 1896. [Prof. iarbă. Edward Ryle și Montagne Rhodes James, Ψαλμοι 2ολομω\τος: Psalmii Fariseilor, ccm-monely numit Psalmii lui Solomon, Cam-bridge 1891. Oscar von Gebhardt, Ψαλιχοι 2ολομ.ω\τος; Die Psalmen Solomo's zum ersten Male mit Benutzung der Athoshand-schrift and des Codex Casanatensisherau-sgegeben in "Texte und Untersuchungen" HIP, 2, Lpzg -1895 (vezi Prof. E. S ch ü re¿r in "Theol. Literaturzeitung" 1 895 , 20, 514-516). Traducerea lui Dr'a Vite au de Martin în Les apo-ryphes de TAncien Testament.

F. Cavallera, Un chef d'oeuvre de la littérature apocryphe: Les psaumes de Salomon in ^ Etudes, 1909, pp. 789-605. Cp. J. Rendei Harris sub nr. 29].

29. Odele lui Solomon. În lucrarea gnostică Πίστις Σοφία, care a supraviețuit până în zilele noastre în limba coptă, sunt date cinci ode ale lui Solomon. Aceste ode nu conțin nimic deosebit și evreiesc și ar trebui recunoscute, la fel ca întreaga carte a lui Πιστις Σοφία, ca un produs al sectarismului creștin, scris în a doua jumătate a secolului al III-lea. în greacă.

Vezi despre. prof. A. V. Smirnov, Psalmii lui Solomon, Kazan 1896 (anexă, p. 106-116); Prof. Anunț. Harnack, Ueber das gnostische Buch Pistis-Sophia în „Texte und Untersurh”. von Gebgardt und Harnack, VII, 2, Lpzg 1890.

[Această părere este acum zguduită de descoperirea (în traducere siriacă) a acestor ode, despre care prof. Anunț. Harnack ce

în ele avem o carte de psalmi iudaici de la începutul erei noastre (timpul lui Hristos), iar prelucrarea grecească nu este cu mult mai târzie; Această părere este împărtășită de prof. fr. Spitta, în timp ce alții (Harris, Haussleiter) sunt considerați de unii ca fiind creștini la origine și tocmai (după Gunkel) gnostici. Vezi prof. J. Rendei Harris, Odele și Psalmii lui Solomon, publicată acum pentru prima dată din versiunea siriană,

un indiciu că această formulă este împrumutată dintr-o Scriptură specială cu numele lui Solomon. Origine în interpretarea pe Mө. 26:63 vorbește și despre incantații scrise de Solomon (adjurationes a Solomone scriptae). Mai departe, la Nikita Khoviat [d. 206] se spune că un anume Aaron de la curtea lui Manuel Comnenos deținea Cartea lui Solomon (Βίβλον Σολομ-ώντειον), prin care a supus demonii. Este foarte probabil ca scrierile Contradictio sau Interdictio Salomonis menționate în decretul lui Gelasius să fie atribuite și cărților magice cu numele lui Solomon.

vedea Schürer, p. 294-304; Dillmann, p. 367; Strack și Zockler, p. 424 [MK James în „The Journal of Theological Studies** VII, 28 (iulie, 1906), p. 563-564.]

32. Apocrife slave despre Solomon. În scrierea slavă (în „Explanatory Paley”) s-au păstrat două povești legendare despre înțelepciunea și inventivitatea lui Solomon, evident, constituind cândva scrieri separate, și anume: a) despre Kito-vras, o creatură mitică, prin care Solomon a făcut în numele lui Shamir” (Tikhonravov I, p. 256, dar de obicei este un vierme miraculos) necesar pentru a îmbrăca pietrele la construirea unui templu, și b) despre curțile lui Solomon, unde sunt spuse mai multe cazuri de inventivitate a lui Solomon. S-au făcut multe presupuneri despre originea acestor povești; | Academicianul A. N. Veselovsky a vorbit în favoarea originii bogomile a legendei despre Kitovras.

Vezi ѣ A, N. Piin, Pam. vechi, rus lit., p. 51-61; Tihonravov, Pam. abdicat Rusă aprins. I. p. 254-272; A. JL Veselovsky în „Știri. Ebr. * 1872, aprilie, [și în general, separat: legende slave despre Solomon și Kitovras și legende occidentale despre Morolf și Merlin, Sankt Petersburg. 1872.]

33. Apocalipsa de Imi. Apocrifa cu numele lui Ilie, care nu a ajuns până la noi, este menționată în aproape toate listele de cărți interzise și printre mulți scriitori creștini, iar numele „Apocalipsa și viziunea lui Ilie” este cel mai des adoptat. Acest apocrif exista deja în primele secole ale creștinismului, dar de către cine a fost scris, evreu sau creștin, nu se știe; Origen îl citează ca fiind evreu

396 Scriptura. Evreii de mai târziu în epoca Gao-novs (interpreți ai Talmudului din secolele VIII-XI) au întocmit în Persia „Apocalipsa lui Ilie”, care este menționată în Betha-Midrasch conform ediției Jellinelc \ III, p. 65-68.

Vezi ScAürer, S. 267-271; Dillmann, S. 359; Strack și Zockller, S. 439.

34. Înălțarea [înălțarea] a lui Isaia, Cu numele profetului Isaia, se cunoaște o scriptură falsă, căreia scriitorii creștini îi adoptă numele fie simplu-άπόκρυφον Ήσαΐ'ας (în Origen și în Decretele apostolice), apoi Άναβ ατικον · Ήσαίου (de Epifanie), apoi Ascensio Isaiae (Fericitul Ieronim). Aceeași apocrifă a fost publicată la începutul secolului al XIX-lea în limba etiopiană și de atunci a fost publicată în repetate rânduri atât în textul original, cât și în traduceri sub titlul „Urcușul lui Isaia”. Textul celei de-a doua jumătăți a Apocrifelor a fost găsit și în latină; În 1878, Gebgardt a găsit și a publicat textul grecesc al acestei apocrife sub titlul : Apocrifa este împărțită în două părți, diferite nu numai ca conținut, ci și ca origine; prima parte (1-5 cap.) vorbește despre împrejurările care au precedat chinul și despre chinul profetului Isaia, tăiat cu ferăstrăul de lemn; iar în partea a doua (cap. 6-11) este transmisă viziunea profetului despre răpirea lui la cer, unde i-a văzut pe toți drepții din Vechiul Testament și a primit o revelație despre toate împrejurările vieții lui I. Hristos . Prima parte, cu excepția unor inserții, este recunoscută ca o lucrare pur evreiască, scrisă în secolul I. de-a lungul raului Chr.; era deja cunoscută de St. Iustin Martir, Origen, Tertulian etc.; iar viziunea lui Isaia a fost scrisă de un creștin în secolul al II-lea; în unele cercuri eretice (dintre valentinieni, arconți, hieratici, priskillieni, bogomili etc.) era respectată la egalitate cu cărțile sacre. În scrierea slavă, această apocrifă a fost păstrată și sub numele de „Viziuni ale profetului Isaia”.

Vezi Schürer, S. 280-284; Dillmann, S. 359; Strack și Zockler, S. 439; Kautzsch, S. 119--127; Tikhonravovo în „Colecția. departament Rusă lang. si cuvinte. Imp. Academician, știință * 1894

397

Cărți de iudaic apocrif-apocaliptic.

398

vol. LVIII. [Cm. traducere de prof. E. Tisse-rant'a., Ascension d'isaiae: traduction de la version éthiopienne avec les principales variantes des versions graeque, latine et slave, Paris 1909, y Martin în Les ap cryphes de Hapsien Testament. mier și „Biblische Zeitschrift* VIII (1910), 1, S. 111.]

35., Testamentul lui Ezechia, citat de istoricul bizantin Kedrin, este considerat de oameni de știință identic cu apocrifa „Ascens of Isaia *.

Vezi Dillmann, S. 363; Strade și Zockler, 8. 476.

36. Cartea lui Ieremia Ieronim, în secta Nazarineenilor, scrierea profetică falsificată a lui Ieremia, din care ar fi fost preluate cuvintele lui Mө, s-a bucurat de mare respect. 27:9 despre cele treizeci de arginți, care lipsesc din cartea canonică a profetului Ieremia. În Biblia abisiniană și acum există o scurtă profeție despre pseudo-Ieremia, plasată după Plângerea și Epistola lui Ieremia. - De la ce oră datează scrierea acestei profeții falsificate și are vreo legătură cu Apocrifele menționate de fericiți. Jerome, necunoscut.

См. Schürer, p. 272; Dillmann, p. 360; Strade și Zockler. p. 441.

37. Paralipomena lui Ieremia. Apocrife menționate în unele liste ulterioare de cărți interzise sub denumirea de Τά παραλειπόμενα Ίερεμίου του προφήτου și purtând același titlu în manuscrisele grecești, cel mai adesea publicate conform textului etiopian sub denumirea de Cronica lui Baruchliqiia Baruch verborum (Cronica lui Baruch). Pe lângă textul grecesc și etiopian al acestei cărți, există și texte armenești și slavone („Povestea plângerii și plângerilor profetului Ieremia și pustiirea Ierusalimului*”). Conținutul acestei scripturi apocaliptice este povestea legendară a evenimentelor care au avut loc în timpul distrugerii Ierusalimului de către babilonieni. În caracterul ei, această scriere poate fi atribuită mai degrabă scrierilor evreiești decât scrierilor creștine; doar ultimul capitol prezintă urme clare ale creștinismului; de aceea, Schürer face referire la acest scriptur la numărul celor evrei; apocrife, completate mai târziu de mâna unui creștin. Dimpotrivă, J. Rendei Hartris (Rest of the Words of Baruch, Cam-

pod 1889) îl consideră o lucrare creștină • scrisă în timpul domniei lui Adrian (117-138 d.Hr.) după răscoala lui Barkokhba.

Vezi Schürer, S 285-287; Dillmann, S. 358; Strade und Zockler, S.-41. 443; Tikhonravov* Mem. abdicat p. literatură, p. 273-297, iar în „Cóopn. otd, rusă la fel de. si cuvinte. Imp. Ak Nauk" 18'H, t. LVIIL

38. Apocalipsa în Rukh. Această apocrifă străveche, destul de extinsă (87 de capitole) și foarte valoroasă din punct de vedere științific, a supraviețuit până în zilele noastre nu cu un final complet în limba siriacă; înainte de descoperirea și publicarea acestui text în 1866, din întreaga apocrifă era cunoscută doar scrisoarea lui Barnaba către cele 9 triburi captive ale Israelului (78-86 cap.), tipărită la poliglоții din Paris și Londra. Conținutul „Apocalipsei lui Baruc” este o poveste despre evenimentele care au însoțit distrugerea Ierusalimului de către caldeeni și, în principal, o viziune profetică asupra vremurilor viitoare ale lui Mesia și a ultimelor zile ale lumii. Potrivit opiniei care predomină printre savanți, I Apocalipsa lui Baruch*, așa cum arată unitatea conținutului său, punctele de vedere eshatologice, forma de prezentare etc., trebuie considerată opera unui singur autor, și nu o colecție de scrieri din timpuri diferite. Judecând după opinii, această apocrifă este o lucrare pur evreiască, scrisă în Palestina, probabil în ebraică, deși traducerea siriacă care ne-a supraviețuit a fost făcută din greacă. La momentul scrierii Apocrifelor lui Baruch, majoritatea cercetătorilor se referă la anii următori după distrugerea Ierusalimului de către romani. Nu există nici cel mai mic indiciu al cunoașterii autorului cu creștinismul în carte;

de aceea, opinia prof. V. Waldensperger, de parcă autorul Apocalipsei lui Baruch * și-ar fi propus să-și denunțe compatrioții pentru entuziasmul față de învățătura creștină și îi înfățișează pe acești renegați sub imaginea celor nouă triburi israeliene, ar trebui considerat doar o ipoteză îndrăzneață, puțin justificată. prin conţinutul apocrifelor.

Vezi Schürer, S. 223-232; Dillmann, S. „56; Strade und Zockler, S. 441; Kautzsch, S. 402-446; Pr. Prof. A. V. Smirnov, Mass, Jewish Expectations and Beliefs, pp. 42-48.

Rev. Prof. RS Charles'. Ikpoealypse lui Baruch tradus! din Syriac, Londra 1896, iar în A Dictonary of the Bible ed. de LH ca tings I, p. 249a-251B. Traducerea lui Martin a Apocalipselor siriacă și greacă a lui Baruch de Dr'a Cersoy în Les Apoçryphes de l'Ancieri Testament.]

39. A doua apocalipsă a lui Baruch. Această scriptură falsificată a devenit cunoscută în ultima vreme: în 1886 a fost publicată în limba slavă de către Novakovich conform manuscrisului sud-slav sub numele de „Revelația lui Baruch” (vezi „Starine”, vol. XVIII) și în 1897 a fost descoperită și publicată în limba greacă de James (în „Texte and Studies” ed. de JA Robinson, vol. V, nr. 1, Cambridge 1897). În conținut, această Scriptură seamănă foarte mult cu cartea slavă a lui Enoh: povestește despre călătoria lui Baruc prin cer și despre secretele pe care le-a văzut acolo. Deși există și un element creștin în această Apocalipsă, lucrarea principală trebuie considerată o scriptură evreiască apărută în secolul al II-lea î.Hr. post-Chr. (Ç^Kautzsch, S.446-457). [Prof. Nathan. Bonwetsch, Das slavish erhaltene Baruchbuch în „Nachrichten der K. Geselschaft. der wis-senschaften zu Gottingen": Philologisch- historische Klasse, 1896, Heft 1, și în reeditări de aici.]

40. Apocalipsa lui Țefania. Această carte, care nu a supraviețuit până în vremea noastră, este menționată de toate cele mai vechi indici de cărți interzise, iar în Stichometria lui Nicefor volumul ei este determinat la 600 de versuri; de altfel, este citat de Alex Clement. (Strom 5, 11:78), din mărturia căreia se poate ghici că conținea o poveste despre răpirea la cer a profetului Țefania. (Vezi Schürer, S. 271-272; Dillmann, S. 360.)

41. Cărțile lui Habacuc. Ezechiel, Daniel și Zaharia. Scrierile apocrife cu numele acestor profeți sunt enumerate în Sinopsisul lui Atanasie și Stichometria lui Nicefor, iar numele lui Zaharia nu înseamnă profetul Vechiului Testament care ne-a lăsat cartea profetică, ci tatăl lui Ioan Botezătorul; volumul cărții lui Zaharia din Stichometria lui Nicefor este definit ca 500 de versuri; apocalipsa lui Zaharia este menționată și în greacă

indexul cărților interzise publicate de Mont Faucon, dar aici, evident, se înțelege profetul Zaharia din Vechiul Testament, întrucât numele său vine înaintea lui Ezra. Existența unei cărți apocrife cu numele profetului Ezechiel este mărturisită de Clement al Romei. și Clement Alex. Dar toate aceste apocrife nu au supraviețuit până în vremea noastră; abia în 1889 au fost publicate textele slave ale apocrifei „Viziunea profetului Daniel” bazată pe o colecție belarusă din secolul al XVI-lea și „Ultima Vedere a Sfântului Profet Daniel” după un manuscris din secolul al XIV-lea. Cât de vechi sunt aceste apocrife și dacă au vreo legătură cu scrierile false indicate în cei mai vechi indici, este greu de răspuns.

42. Apocalipsa lui Shadrach. Această apocrifă a fost publicată pentru prima dată în greacă coruptă în 1893. În ceea ce privește conținutul și forma viziunilor apocaliptice, seamănă foarte mult cu cartea non-canonică 3 (4) a lui Ezra, astfel încât poate fi considerată doar o revizuire liberă a acestei cărți. Însuși numele Σεδράκ, poate, este doar o modificare printr-o rearanjare a literelor numelui Ἔσδρα; cel puțin* nu există niciun indiciu nicăieri în carte că aici se vorbește despre Shadrah sau Anania biblic. Prin origine, această Scriptură este creștină, așa cum indică însăși inscripția cărții: „sfântul și binecuvântatul Serdakh despre dragoste și pocăință și creștinii ortodocși și a doua înfățișare a Domnului nostru Iisus Hristos”.

MR James în „Texte and Studies” ed. de Armitaga Robinsiinli, 3 (Camoridge 1893), pp. 127-139 [şi de asemenea Giuseppe Silvio Mer-

cati, Apocalipsa lui Sedrach în „The [Journal of Theological Studies” XI, 4 (iulie, 1910), pp. 572-573].

43. Convertirea lui Manase. Aceasta este o Scriptură, în mod evident compilată pe baza celor 2 Cronici. 33:13-12, este menționat în Tar-gum din cartea Cronicilor și de unii scriitori creștini. Dar nu se știe nimic despre conținutul și originea acestei cărți pierdute.

Vezi Fabricius, Cod. pseudoep. VT I, p. 1100--1102; Dillmann, S. 365; Strack și Zockler, S. 476.

44. Cuvântul și revelația lui Ezra. Cu numele profetului Ezra - cu excepția celei canonice

Există o scriptură apocrifă specială publicată de Tischendorf (Apocalypses arosgurPae, 1866) sub titlul: Λόγος καί άποκάλυψις του αγίου προ φήτου „Εαδρας καί του Εαδρας καί τοαδρας καί οαγούπούη στούρα. întocmit după modelul cărții 3 (4) Ezra, de origine foarte târzie, al cărui conținut este o viziune a judecății lui Dumnezeu asupra păcătoșilor și a ultimelor zile ale lumii și ale rasei umane (Vezi Dillmann, S. 356; Strade und Zockler, S. 472.)

45. A patra carte a Macabeilor sau despre stăpânirea rațiunii. Această carte este atribuită de unii scriitori bisericești (Eusebiu, Fericitul Ieronim etc.) lui Josephus Flavius, se găsește și în manuscrise între lucrările acestui istoric evreu. Dimpotrivă, în unele coduri ale Bibliei și printre scriitorii greci Philostorgius [sec. IV-V] și George Sincellus [sec. VIII] această scriptură falsificată este numită a patra carte macabeană și tăce complet despre apartenența ei lui Flavius. În conținut, această carte este un tratat pur filozofic al direcției stoice; ideea ei principală este că o viață evlavioasă poate fi accesată cu ușurință dacă doar cineva urmează direcțiile unei minți evlavioase, care este stăpânul nelimitat al patimilor. Pentru a dovedi această idee, autorul citează o poveste istorică despre martiriul lui Eleazar și a mamei evlavioase cu șapte fii sub Antiohia al IV-lea Epifan (175-164 î.Hr.), folosind, ca sursă, a doua carte a Macabeilor sau, poate, lucrarea lui Jason Cyrene (2 Macc. 2:24). Apocrifele în cauză, destinate doar cititorilor evrei, sunt, fără îndoială, de origine evreiască; nu există niciun motiv să-l considerăm pe Josephus Flavius drept adevăratul autor al acesteia. Compilarea acestei cărți este atribuită secolului I, fie înainte, fie după p. Chr.

Vezi Schürer, S. 393-397; Strack şi Zockler, S. 396-402; Kautzsch, 149-177.

46. Cărți sibiline. O serie de epigrafe, pe care Schürer le numește „scrieri evreiești sau iudeo-creștine –

sub o mască păgână”, cărțile sibiline ocupă primul loc în semnificația lor: reprezintă unul dintre cele mai bogate monumente pentru studierea concepției religioase a iudaismului alexandrin. Pe lângă pasajele extinse păstrate de Teofil și Lactanțiu, presupusele profeții ale Sibilei din manuscrisele care au ajuns până la noi includ 12 cărți, în care există până la 4.200 de versete hexametrice. Prin alcătuirea lor, cărțile sibiline sunt o colecție de scrieri din diferite vremuri de origine evreiască și evreiască creștină. Secțiunea cea mai veche, scrisă de un evreu alexandrin fără îndoială, după părerea generală a cărturarilor, este o mare parte din cartea a III-a (97-807); Aici trebuie inclus și Prooeniium Sibyllorum, păstrat în epistola lui Teofil către Autolycus. Conținutul acestei secțiuni a cărților Savilliane sunt profeții imaginare despre soarta diferitelor popoare și – în principal – evrei, despre evenimente triste care ar trebui să preceadă deschiderea împărăției lui Dumnezeu pe pământ și despre binecuvântările acestei împărății. Compilarea acestei părți cele mai vechi este atribuită la mijlocul secolului al II-lea î.Hr. Chr. În restul secțiunilor cărților sibiline, conținutul Vechiului Testament este amestecat cu conținut creștin și păgân; să se determine vechimea tuturor acestor departamente, care au apărut în vremuri diferite, nu există nicio cale, mai ales că aspectul lor inițial a fost schimbat semnificativ prin completări și modificări ulterioare.

Vezi Schürer, S. 421-450; Strack uud Zockler, S. 476-484; Kautzsch, S. 177-217, pr. prof. A. V. Smirnov, Mess.exp. și vѣ-șanț. Judeev, p. 51-66. [Dr. Johanne* G-effcken: Dii Gracula Sibyllina (în Die griechischen christlichen Schriftsteller der ertsten drei Jahrhunderte, Bd. VS). Lpzg 1902. Corn positin und Entsttìliiingszeit der Gracula Sibyllina în „Texte und Untersuhungen* XXIII, I (NF VIII, D, Lpzg 1902. A. Vol-nin,

Ideile evreiești și creștine în cărțile Sibilelor în revista „Vera i”. Razum " 1899 No. 2, pp. 41-50, No. 3, 79-100, No. 5, 119-134, No. 8, 199-213 A. Bzach, Analecta zur Kritik und Exegetik der Sibyllinische Orakel Bb „ Sitzungsberichte der K K. Akademi der Wissenschaften zur Wien" pentru 1907. Tradus de Prof. Boxler în Martin în Les apocryphes de Ancien Testament. Cf. și "Biblische Zeitschrift" VIII (1910), 1, S. 70.]

47. Oracolul lui Hystaspes. Clement are aix. și Lactantia, sunt date câteva fragmente din predicțiile înțeleptului persan Hystaspes, care au un caracter mesianic și eshatologic. În afară de aceste scurte citate, nu știm nimic despre compoziția presupusului înțelept persan și nici măcar despre originea pseudonimului. Conform tradiției persane, pe vremea lui Zoroastru exista un anume Vistas-na sau Rustam, renumit pentru înțelepciunea sa religioasă, care era rege în Vactria; acestui înțelept, după unii cărturari, i-au fost atribuite profețiile despre Hristos. Dimpotrivă, alții cred că aici este vorba despre Hystaspes, tatăl lui Darius, cunoscut în istorie. (Vezi Schürer, S. 450-453; Strade und Zockler, S. 485.)

48. Cartea lui Hermes Trismegistus.ilp-ment of Alexandria (Strorn. 6.4) vorbește despre Hermes Trismegistus ca fiind cel mai mare înțelept egiptean care a scris 42 de cărți cu conținut astronomic, cosmografic și religios; acestui Hermes Lactantius îi atribuie și profeția despre Hristos conținută în cartea λόγος έλιεως Subiectul conținutului acestei cărți a fost conversația lui Hermes cu discipolul său Asclepius despre natura zeilor. După cum se poate ghici din citatele citate de Lactantius, Hermes expune perspectiva teologică neoplatonică actuală (de exemplu, doctrina cântării și a dat sens hristologic. Cu toate acestea, unii dintre oamenii de știință recunosc cartea numită ca fiind o lucrare iudeo-creștină, iar această opinie are, de asemenea, temeiuri serioase pentru sine, de ce cartea lui Hermes menționată de Lactantius este clasată printre apocrife. Unele dintre scrierile cu numele Hermes Trismegistus au ajuns la noi în principal în arabă și au fost traduse în latină, germană și franceză. (Vezi Schürer, S. 482-483; Strade und Zockler, S. 485.)

.49. Pseudo-Aristeu. Cu numele păgânului Aristaeus, s-a păstrat o scrisoare către Filocrate, care conține o poveste binecunoscută despre traducerea cărților sacre evreiești în greacă. Scopul acestei povestiri este de a arăta că legea evreiască a fost respectată chiar și în ochii eminentilor

păgâni, și anume, regele Ptolemeu Phil-delphus și cel mai apropiat consilier al său Aristaeus. Autorul acestei scrisori a fost, fără îndoială, un evreu alexandrin care a trăit în jurul anului 200 î.Hr. Chr. Vezi Schürer, S. 466-473; Kautzsch, S. 1-31. Academicianul T.I. Adormire, Constantinopol, Seraglio Codex of the Octateuch in the

“Proceedings of the Russian Archaeological and Statut in Constantinopol”, vol. XII (Sofia 1907), cap. 1. Traducerea scrisorii lui Aristea Dr'a Viteau y Martin in Les apocryphes de G Ancien Testament.

50. Pseudo-Hecateu. Josephus Flavius, pseudo-Aristeu și scriitorii bisericești creștini atribuie scriitorului grec Hecateus din Abdera un eseu – după unii – „despre evrei”44, iar după alții – „despre Avraam.” Schuerer consideră că aceste două titluri ar trebui să fie înțeles ca unul și același eseu care conține o poveste despre viața lui Avraam, dar această poveste a servit doar ca punct de plecare pentru glorificarea iudaismului. Este foarte probabil ca această scriere să se bazeze pe opera originală a scriitorului grec Hecateu, dar a fost revizuită doar de evreul alexandrin în scopuri naționale evreiești. Momentul scrierii operei lui pseudo-Hecateus, care nu a ajuns până la noi, este atribuit lui III î.Hr. Chr. (Vezi Schürer, S. 461-466.)

51. Versuri falsificate ale poeţilor greci. Potrivit unor savanți, același pseudo-Hecateeu ar trebui să fie creditat cu compilarea de versuri false de către poeții greci (tragediani, Orfeu, Homer, Hesiod etc.), citați de scriitorii evrei și creștini ca dovadă a ideii că chiar și poeții păgâni a prevăzut adevărurile înalte ale revelației. Opinia că aceste versuri false aparțin pseudo-Hecateului se bazează pe mărturia lui Clement alex., care, citând versurile false ale lui Sofocle, se referă la opera lui Hecateu despre Avraam. ^M.Schürerfi. 453-461.)

52. Pseudo-focilid. În Evul Mediu în Grecia, a fost răspândită pe scară largă, ca o carte de școală, chiar și o lucrare cu conținut moral Ποίημα νουδετικόν, care este înscrisă în mod fals cu numele scriitorului grec YI v. la rau Chr. Phocylida. Instrucțiuni morale din acest eseu

sunt aproape adiacente Pentateuhului; de aceea autorul său este considerat a fi evreu sau creştin. Schurer recunoaște cartea pseudo-focilidelor ca fiind opera unui evreu alexandrin și presupune că a apărut nu mai târziu de secolul I. de-a lungul raului Chr. (Vezi Schürer^. 473-476.)

53. Pseudo-Menandru. În 1862, conform unui manuscris sirian, a fost publicat textul unui eseu moralizator, inscripționat cu numele celebrului comedian atic Menander și purtând următorul titlu: „Înțeleptul Menander a spus”. Această lucrare, scrisă fără îndoială de un evreu, dezvăluie o mare dependență de Proverbele lui Solomon și de cartea lui Isus, fiul lui Sirah; elementul creştin este complet absent aici. Nu se știe nimic despre autor și despre momentul scrierii cărții. (Vezi Schürer^ S. 476-478.)

prof. prot. A. Smirnov *).

Cărți părăsite. Termenul „greac”, aplicat unui întreg grup de scrieri care circulă în literatura rusă veche, este o traducere din grecescul απόρρητα (βιβλία), adică cărți care nu trebuie citite, cărți „respinse” interzise (de către biserică). Prin natura lor, cărțile care poartă acest nume aparțin unui grup mai mare de scrieri, numite și apocrife; prin urmare, în conceptul său, termenul „renunț” se apropie îndeaproape, uneori contopindu-se, de conceptele a. Toți acești termeni, de natură formală, au fost creați în legătură cu istoria canonului Sf. Scriptura, pe vremea când însuși conceptul de κανονικά βιβλία era dezvoltat. Istoria canonului Sf. Scripturile arată că scrierea creștină originală a distins (Eusebiu, Ts. I. 25): nume-

*) Vezi și WV Hague, Eschatology of the Apocryi hal Scripture în „The Journal of Theological Studies” XII, 45 (octombrie, 1910/ p. 57-98.-H. G.

ne κανονικαί γραφαί și 2) αί μή τοιαυται, τ. e. nu așa, nerecunoscut de toți. Acest ultim grup este subdivizat în

1) αντιλεγόμενα, adică recunoscut de mulți, dar nu de toți, 2) άντίρρητα — care nu poate fi recunoscut ca fiind sacru, dar nu necondiționat fals, și 3) άτοπα καί δυσσεβή — de-a dreptul fals. Așa a fost în secolul al IV-lea. Dezvoltarea ulterioară a conceptului decurge în așa fel încât termenul όμολογούμεναι devine treptat egal cu κονονικαί, îmbrățișând deja mai precis și mai strict un anumit cerc de preoți. scrierile, άντιλεγόμεναι dispar, iar articolul despre cărțile lui Anastasius din Sinai sau Sinai (sec. VI) nu cunoaște decât cărți: 1) canonice, 2) nenonice și 3) apocrife. Acestui ultim grup aparțin απόρρητα — cei care renunță. Așa cum volumul κονονικαί γραφαί (mai devreme όμολογούμεναι), la fel și οι) κανονικαί, άπόκρυφαι a fost mai întâi determinat de cunoștințele generale, recunoașterea generală a apartenenței scrierilor la unul sau altul, Conciliul Lasebodice (Origen, Eusebius, Origen, din vremea lui Chiril al Alexandriei, Amfilohie al Icoanei, Papa Gelasius) pe calea unei liste - la început numai cărți canonice, obligatorii, apoi în afara canonice și interzise, adică apocrife, renunțate. Astfel, pe baza vechiului creștin (apusean și răsăritean) au fost create „liste de cărți adevărate și false”. Acești indici determină sfera conceptului de „renunțat” atât în biserica greacă, cât și în cea romană, și mai târziu în cea rusă: „renunțat” (απόρρητον) o scripturie este considerată atunci când este inclusă în lista scrierilor renunțate. În funcție de timp și loc (adică o anumită libertate de opinie a bisericilor individuale, de exemplu, în privința Apocalipsei), această listă se modifică, arătând că în momente diferite în locuri diferite atitudinea față de cărțile „renunțate” a fost diferită, că la timpuri diferite cărţi diferite erau considerate „părăsite”41. Cu alte cuvinte, istoria indexului reflecta istoria cărților în sine; de aceea indicele este punctul de plecare pentru studiul „cărţilor părăsite”16. Această poveste arată însă că includerea acestei sau acelea cărți în indexul „părăsiților”14 nu a făcut să dispară cartea în sine: schimbarea

După ce a schimbat titlul, într-un fel și conținutul, cartea renunțată* continuă să existe și chiar să se răspândească; motivul pentru aceasta este în natura majorității cărților „renunțate”, ca cărți populare, accesibile public în conținutul maselor, prost pregătite din punct de vedere teologic pentru înțelegerea literaturii bisericești înalte, abstracte, deja dezvoltate, în poetica lor populară (în funcţie de condiţiile de creaţie cărţile înseşi din tradiţie şi legendă populară) caracter. Prin urmare, doar o atitudine critică, pe de o parte, față de scripturie și, pe de altă parte, față de index, oferă o bază fermă pentru istoria uneia sau alteia scripturi „renunțate”.

În scrierea slavo-rusă, hch, ѣ „a renunțat * cărți apar aproape simultan cu adoptarea creștinismului (de exemplu, Călătoria Fecioarei prin chinuri, Evanghelia lui Iacov, Nicodim), în același timp, liste cu „adevărate și apar cărți false * - renunțate” (textul mai vechi din Izbornik din 1073, datând din originalul bulgar din secolul al X-lea). Dar istoria acestor liste de cărți „renunțate” este și mai complicată din cauza condițiilor care au determinat relația dintre bisericile greacă și rusă slavă din cele mai vechi timpuri, și datorită condițiilor locale. Prin urmare, istoria indexului, și apoi istoria celor mai „renunțate” scrieri din scrierea slavo-rusă, prezintă trăsături atât asemănătoare scrisului grecesc, cât și deosebite. Istoria indexului slavo-rus începe din secolul al XI-lea și se întinde până la mijlocul secolului al XVII-lea și chiar până la sfârșitul secolului al XVIII-lea:: indicele mai vechi este lista menționată din 1073, cel mai tânăr în cunoscutul Chiril. Carte * (Moscova 1644), retipărită de Vechii Credincioși în anul 1786 (Grodno). Comparând ambele puncte extreme în dezvoltarea acestui articol, vedem între listele de seniori și de juniori o mare diferență nu numai în volum, ci și în natura articolelor: - o dovadă clară a unei schimbări în însăși conceptul, un uită-te la cartea „retrasă” în spațiul de șapte secole. Istoria indexului slavo-rus oferă, de asemenea, istoria modificărilor acestui concept în volum și conținut în cea mai veche viață slavă și în principal rusă. Este-

Voietul celor mai vechi liste ale articolului slavo-rus este, greaca articolelor similare este rezonabilă, în primul rând un articol al Anastasiei Sinai, chiar și în două traduceri antice din 1073 și în theerma (toate publicate ț A. N. Tsypin în - arheogr. Com. *I 9,13); ea cunoaște și împărțirea în trei grupe, ca cele mai vechi liste: a) cărți care fac parte din Biblie, b) cărți care nu îi aparțin și c) cărți „ascunse” (adică, apocrife sau repudiate). A doua sursă a fost un articol (al treisprezecelea cuvânt) din Taktikon Nikon Chernogorets (a doua jumătate a secolului al XI-lea) despre cărțile „proscriși și așa-zișii secreti” care conțineau o listă aproape aceeași cu articolele mai vechi din Izbornik și din Piloți (publicat de IIypin acolo același, pp. 21-23). Aceste liste în componența lor conțin exclusiv scrieri apocrife biblice din Vechiul și Noul Testament. Ele determină, așadar, sfera conceptului de cărți renunțate, transmis nouă de greci. În ce măsură această listă corespundea prezenței cărților „renunțate” în sine în scrisul rusesc slav înainte de secolul al XIV-lea, vom vedea mai jos în

secolul al XI-lea. vine o nouă fază în istoria indexului slavo-rus, faza este deja slavă: prima versiune slavă (bulgară) a listei cărților false datează de această dată: deși acest articol (publicat de Pypin ibid., p. 26) se intitulează „Regula 59 a Consiliului Local din Laodicea * , deși repetă interdicția generală a bisericii de a citi „necorectat4*, „cărți scrise fals* (carți greacă (Ψευδεπίγραφα)), dar, fără îndoială, a fost întocmit de către un slav: dintr-un articol vechi al Anastasiei Sin. a luat doar 11 (din 25) nume ale cărților respinse, iar restul le-a suplimentat cu numerar, la dispoziție, material din cărțile renunțate, deși de origine greacă, dar cunoscut la vremea lui în traduceri slave și, în plus, a introdus cărțile renunțate de origine slavă locală, familiare lui prin disponibilitate (în principal, stând în legătură cu harul lui Dumnezeu, citează singur numele, așa cum le-a găsit în slavă). scris: aceasta este

ei numesc semnele preluate din text din conceptul de carte a cărții vorbite interzise de frază caracterizare, în general.

ajutând să ghicească, printre alte scrieri, „cartea părăsită”, de exemplu, „copilăria lui Hristos – că Domnul a fost vândut de copii”, aceasta era necesară pentru a nu fi confundată cu un alt apocrif analog „Copilăria lui Hristos”. „ – altfel „Evanghelia lui Toma”.

Acest indice „slav” cu cele mai vechi grecești a determinat componența indicilor ruși ulterioare; conține și o selecție veche de cărți renunțate și cele care au extins deja conceptul de carte „renunțată”; în continuare, rugăciunile-conspirații sunt deja incluse în indexul „slav”, adică nu sunt incluse doar scrieri false, care denaturează tradiția biblică, ci și scrieri fals-superstiste, adică cărțile sunt deja „laice” (în sensul medieval de cuvântul) . Acest departament se dezvoltă într-un mod nou pe pământ rusesc și parțial slav: mitropolitul iugoslav, rus Ciprian completează lista „slavilor4 4 XI secolului. o nouă secțiune de „cărți marcate de Dumnezeu și urate” care a intrat în Rus' în secolul al XIV-lea. și cei pe care îi cunoștea din literatura sa sud-slavă, de unde merg aceste cărți în Rusia: acestea sunt cărți divinatorii; canonul lui Nicefor Mărturisitorul (vezi Labbé, Acta concil. IV, 1052) a servit drept justificare pentru Ciprian, interzicând: ία (calyadnik), care, într-adevăr, a marcat cu indicele ciprian. Odată deschisă calea, dezvoltarea indexului continuă continuu, completându-l cu material nou din cărțile respinse de natură superstițioasă, în funcție de nevoile compilatorului și de viața lor în literatură: indicele reflectă ascensiunea literaturii de secolele XV-XVI. teologică, dezvoltarea literaturii divinatorii în secolul al XV-lea. în legătură cu erezia evreiască. Ultimele achiziții ale indexului sunt cărțile superstițioase din secolul al XVI-lea care au venit din Occident. În această formă, indicele supraviețuiește până la publicarea sa în Cartea lui Cyril44, crescând doar cantitativ, uneori urât: aduce nu numai scripturi, ci și superstițiile. Într-un cuvânt, până în secolul al XVII-lea conceptul de carte renunțată fuzionase

Deci arr. este explicată compoziția articolului nostru, care a fost inclus în Cartea Chiril în forma sa cea mai completă și completă; în

același timp, a fost determinat și volumul literaturii noastre renunțate până la momentul finalizării ei.

Ținând cont în principal de cărțile „retractate” ale literaturii antice slavo-ruse, este firesc să comparăm scrierile disponibile, cunoscute până acum, retractate cu o listă a acestora în index. Această comparație conduce la următoarele concluzii: 1) cea mai veche parte a indexului slavo-rus depășește în compoziție volumul scrisului slavo-rus renunțat: 2) a doua, cea mai tânără parte a acestei liste, luată în ediția cea mai completă (Cyril). Cartea), așa cum a fost deja compilată pe baza cărților disponibile în limba slavo-rusă, scrierea corespunde mai mult cu renunțarea care a supraviețuit până în vremea noastră: scrisul; 3) unele dintre cărțile renunțate, notate pe listă, au existat fără îndoială în scrisul nostru, dar nu au fost încă găsite de cercetători; 4) unele cărți, cunoscute atât din partea cea mai veche a indexului, cât și din cele ulterioare, au ajuns la noi nu în forma în care indexul le-a cunoscut, ci într-o ediție modificată, motiv pentru care interzicerea indexului. se poate aplica la astfel de cărți doar indirect.

Prima dintre concluziile schițate este explicată din istoria sursei grecești în sine, articolul lui Anastasius din Sinai și parțial din articolul lui Nikon Chernogorets, care a determinat prima parte a listei noastre slavo-ruse. Articolul Anastasia, originile sirianului și secolul VI; de aceea, ea a avut în vedere localnicii, nu numai generalul creștin a renunțat la cărți, ba mai mult, la cărțile timpului ei; Articolul lui Nikon, de origine Asia Mică și secolul al XI-lea, era în aceeași relație cu cărțile vremii și ale localității sale. Ambele într-o traducere literală au trecut în scrierea slavo-rusă, care, indiferent de disponibilitatea textelor din secolul VI, Siria și secolul XI. Asia Mică, a asimilat cărțile renunțate din Bizanț, la rândul lor.

deja reluat foarte mult, având propriile sale particularități și în acest sens. Deci arr. se dovedește o discrepanță între listă și numerar pe pământ slav; această discrepanță crește și mai mult dacă luăm în considerare diferența de timp - secolele VI și X - momentul creării articolului de către Anastasius și cea mai veche epocă a apariției cărților renunțate în scrierea slavă: multe scrieri vechi renunțate sunt deja în Bizanț însuși - cea mai apropiată sursă de cărți slave renunțate - a dispărut sau s-a schimbat semnificativ, pierzând acel element neortodox ascuțit, din cauza căruia au fost supuși „renunțării”; s-a schimbat și atitudinea Bisericii față de ele, care a devenit mult mai liber să se raporteze la aceasta, care devenise deja populară, literatura populară.

A doua concluzie nu are nevoie de justificare: reiese clar din istoria indexului slavo-rus, al cărui compilator a fost ghidat direct de numerar.

Al patrulea punct își trage explicația din istoria cărților renunțate și din poziția lor în biserică deja conturată în explicația de la punctul 1.

O trecere în revistă a literaturii renunțate până acum cunoscută indică faptul că în scrierea slavo-rusă din secolele X-XVII. erau următoarele cărți „renunțate”, iar următoarele lipseau. x)

1) Adam - (altfel în listele ulterioare, ca o carte separată: Adaml Testament) - conține o poveste despre cădere, boală, călătoria lui Sif în paradis pentru „pomul milei”, despre moartea și înmormântarea lui Adam. În slavă texte, sunt cunoscute două versiuni sub titlurile „Mărturisirea Evei” (povestea este spusă de pe chipul ei) și „Cuvântul despre Adam și Eva de la început până la sfârșit”.Apocrifa ebraică antică în alterarea creștină. este „Apocalipsa lui Moise”, care este deosebit de diferită de textul grecesc supraviețuitor (Διήγησις άποκα λοφΟεϊσα παρά θεού Μοϋσή), editorial mai vechi

H Înscrisă în ordinea listei din „Cartea Chiril”, completată pe baza unei analize critice a defunctului

H.   S. Tihonravov. Ne. neg. Rusă lil.

Eu,   introducere.

tsii, deci dând paralele cu vechea latină Vita et poenitentia Adae (interzisă de ipyekh'om Gelasiya), revenind la greaca pierdută. Traducerea slavă provine din sud, a cunoscut influența bogomilismului (secolele X-XI).

2)   Un grup de texte: Fruntea lui Adaml, despre arborele crucii, povestiri legate de cartea despre Adam: Fruntea lui Adam de o marime extraordinara (in ea au fost asezati 30 de slujbe si 7 regi) a fost gasita de Hristos pruncul; Trei copaci ai crucii au ieșit din cele trei ramuri pe care Sith le-a adus din paradis. Tot acest grup, îmbrățișat de așa-numita compilație a preotului Ieremia, care era considerat (incorect) Bogomil, a apărut, în orice caz, în epoca bogomilismului din Bulgaria; sursa străină exactă nu a fost găsită.

3)   Enoh (secundar în listă: „Despre Enoh, care a fost în al cincilea cer și a scris 300 de cărți”) - practic un apocrif evreiesc de natură apocaliptică, una dintre versiunile unui grup extins de „cărți ale lui Enoh” apocrife. , greacă datând din vremea nu mai târziu de secolul I d.Hr. Originalul grecesc exact nu a fost găsit. În scrierea slavă, este cunoscut nu mai târziu de secolul al XV-lea (este citat de Gennady, et. Novgorod ț IeOe) , s-a păstrat și în listele din acest timp, dar până în momentul traducerii este mult mai vechi.

4)   Lamekh - principalul arr. povestea pocăinței lui Lameh, orbul care a săvârșit uciderea lui Cain, asupra căruia se întindea blestemul lui Dumnezeu, se găsește în așa-zisul. Tolkova Paley despre evrei (vezi publicația studenților din Tikhonravov, Kolomenskaya Paley, Moscova,

1896); Împreună cu Palea, este unul dintre cele mai vechi texte slave (cf. A. A. Şahmatov, Tolkov. Palea şi cronica, Sankt Petersburg, 1904, în Culegerea de articole despre studii slave).

5) Testamentele a 12 patriarhi, fii ai lui Iacov, conțin autobiografii ale fiecăruia, spuse cu scop instructiv, de fiecare patriarh, însoțite de profeții despre Hristos; Originalul grecesc al traducerii slave este apocrifa evreiască, dar revizuită în secolele II-III. de-a lungul raului Chr. Creștini care nu sunt străini de învățăturile chiliștilor. Există două traduceri slave cunoscute (ambele slave de sud): cea mai veche

găsit în Tolkova Paley, mai târziu (secolele XIV-XV) separat.

6) Iacov unește cele două negări ale cărții: Scara lui Așa și revelația lui Avraam. „Apocalipsa lui Avraam* spune cum Avraam s-a convins de falsitatea idolatriei tatălui său, l-a cunoscut pe adevăratul Dumnezeu prin contemplarea universului, fiind prins la cer. Acesta este și unul dintre textele „secrete”; de aceea, aceeași origine este aplicabilă acestuia, 4TÒ și Testamentului Patriarhilor *; cu excepția lui Palea, apare separat în textele glagolitic-croate; traducere din greaca.

7) De aceeași origine - evreiesc antic și conform traducerii din greacă și scară. Conținutul său este diseminarea în sensul interpretării profetice a povestirii biblice; în interpretare sunt vizibile urmele originii ebionite a textului; Original grecesc nepublicat; este inclus, împreună cu „Apocalipsa lui Avraam*, printre textele antice” Liliare * slave.

8) Moartea lui Avraam; lista ulterioară oferă o notă despre conținut: „un stâlp în mijlocul curții, arhanghelul Mihail Avraam l-a ridicat la cer și i-a dat viziunea că sunt pe pământ și i-a judecat * - toate acestea sunt un vis al lui Isaac , acesta din urmă însă, în textul care a ajuns până la noi, nu găsim . Personajul basmei este de caracter apocaliptic; originalul grecesc stă în legătură cu „Revelația” menționată mai sus, reprezintă alterarea creștină a apocrifelor iudaice; traducerea originală slavă a fost cea mai recentă ediție greacă; în literaturile slave, „Moartea lui Avraam” se găsește destul de devreme, cel puțin din secolul al XIII-lea:

9) Rugăciunea lui Iosif era cunoscută de Origen și Eusebiu, dar nu a ajuns până la noi, [cf. deasupra stâlpului. 387, nr.14].

10) Aseneth conține povestea lui Iosif și a fiicei preotului egiptean Asenethi, mai târziu soția lui Iosif, o poveste despre cunoștința lor miraculoasă; o poveste de origine evreiască, fără îndoială; acest p¡az-poves este diferit de textul grecesc cunoscut încă din secolul al V-

lea, „Rugăciunea lui Asenethi*, care este de origine creştină. Cartea completă despre Asenethi* este cunoscută în limba greacă în două ediţii, din care

rykh cel mai vechi a fost textul original slav. Traducerea slavonă – rar: cunoscută dintr-un singur manuscris. secolul 15 sârb nu a fost încă găsit în literatura rusă, deși există urme de cunoștință cu el din același secol al XV-lea.

11) Se citesc Testament și Răsărit (nu „Exodul *, ca indicii de mai târziu HO, Ἀνάληψις - mâinile „înălțare”. 1397) ale lui Moise, deși diferă în indici greci (1100 de versete sunt considerate în primul, 1005 versete în al doilea), dar ele trebuie recunoscute ca o singură carte, formată din aceste două părți; a doua parte este în prezent pierdută. Prin natura sa, prelucrarea creștină a legendei evreiești este deja în greacă; traducere slavonă sub numele „Viața lui Moise”. " a fost făcută din greacă. Cuprins - povestea nașterii și isprăvilor lui Moise, care a devenit regele Saratsynului, apoi conducătorul israelienilor care au ieșit, și în cele din urmă despre cum a fost îngropat de Arh. Mihai.

12-17) Eldad-Modad, Psalmii lui Solomon, Cântările lui David, Adăugarea lui Ilie, Adăugarea lui Sofon, Adăugarea lui Zaharia, deși sunt marcate de lista noastră de cărți renunțate, nu sunt cunoscute în scrierea slavo-rusă, deoarece chiar în scrisul lui Hristos tian. au fost de multă vreme au fost pierdute și cunoscute doar prin referințe de la scriitorii creștini antici; Excepție fac psalmii lui Solomon, cunoscuți din copiile grecești: acesta este un evreu, inițial în limba ebraică, impregnat de ideea mesianismului naționalist, un fals al psalmilor lui David [vezi. deasupra stâlpului. 394, nr.28]. În scrisul creștin, Nicefor a considerat și ^, de asemenea, αντιλεγόμενα, Anastasiy deja απόκρυφα.

18) Cronicile lui Ieremia și revelația lui Baruc – în index cu glosă: „că vulturul a fost trimis cu o scrisoare la Babilon către Ieremia” și „despre robia Ierusalimului”. Legendele aparțin, ca parte, unui întreg ciclu de monumente cu numele de Baruch, în fruntea căruia se află o carte profetică biblică; deosebit de populară este Cronicile * sau „rămășițele cuvintelor lui Baruc” (în glorie, traducerea „Despre plânsul și plânsul profetului Ieremia și despre pustiirea Ierusalimului”), mai rar „revelație (apocalipsă)

Varukh". Ambele texte sunt cunoscute cel târziu în secolul al II-lea d.Hr. și există în texte grecești, din care s-au făcut traduceri slave: Paralipomenon este deja cunoscut în secolul al XII-lea în textul rusesc, datând din slava de sud "Varukh" - Secolul al XIII-lea - în sârbă și secolul XV - rusă; textele nu au fost pe deplin studiate, dar este clar că în slavonă au existat chiar mai multe ediții de traducere.

19) Viziunea lui Isaia - un text de natură apocaliptică, o vizită în sferele cerești. Textele slave (chiar și cele rusești deja) sunt cunoscute încă din secolul al XII-lea; dintre cele două ediții grecești, textul nostru se apropie de cel scurt, dar dă indicații despre o ediție specială a acestei ediții scurte, care nu a fost încă găsită în limba greacă, care la acea vreme era sursa traducerii etiopiene, de unde și coincidenta lui si slavona.

20) Un grup de legende despre Solomon. Aceste povești reprezintă un ciclu foarte complex în istoria lor, urcând în elementele sale până în adâncurile Orientului. Legendele despre Solomon în scrierea slavă se bazează pe prelucrarea acestor legende în literatura talmudică. În scrierea slavă apar nu mai târziu de secolul al XIV-lea, sunt răspândite mai ales în secolul XV în Rus', nu fără influența ereziei iudaizatorilor. Principalii reprezentanți ai acestor legende sunt: Judecățile lui Solomon - răspândirea unei teme biblice printr-o legendă ambulantă, Solomon ts Kitovras - lupta lui Solomon cu un monstru înțelept, legenda lui Solomon, ce viață - o biografie fabuloasă a lui Solomon (copilăria, înțelepciunea, aderarea lui).

21) Alcătuirea lumii psalmilor. a) veniți voi toți credincioșii, b) un alt „veniți”, c) la crucea voastră, plantându-vă pe pământ i d) plângeți îngeresc. – Încă nu s-a stabilit ce texte însemna indexul.

22) Povestea lui Iacov, altfel Evanghelia apocrifă a lui Iacov (vezi Lenz „I, 930), traducerea slavă (din greacă) este foarte veche, nu mai tânără decât secolul al X-lea: există și o a doua traducere ulterioară; un monument foarte popular. în literatura antică slavă și rusă.

23) Barnaba al Evangheliei este călugăr

nici o potrivire [no cm. впже в статѣ С. М. Zarina Pod nr 18.]

24) Evanghelia lui Toma, se află și sub alt titlu (cum era în manuscrisele slave) „Copilăria lui Hristos”; în textele slave se găsește destul de rar, mai ales în cele rusești, datorită naturii sale realist aspre; în funcție de momentul apariției în traducere (din greacă) ar trebui să fie legată de epoca bogomilismului din Bulgaria; în scrierea târzie a Rusiei de Sud, este cunoscută o traducere diferită a acesteia, făcută dintr-un text diferit, grecesc (cf. „Enc. „I, 931).

25-27) Evanghelia lui Pseudo-Matei, Epistola lui Varnovo, Addendumul lui Petru (ἀποχάλυύις) sunt necunoscute în scrierea slavă. 1) La numărul de apocrife. Evangheliile neincluse în index trebuie puse pe seama Evangheliei foarte populare, păstrate în două traduceri (foarte veche din latină și secolul antic XПI - din greacă) Evangheliei lui Nicodim (cf. Enz. I, 931-932).

28) Adăugarea lui Pavel (apocalipsa); se remarcă și pentru a doua oară în indexurile sub titlul de „trecerea prin chin” - un text foarte popular, deși păstrat în liste de destul de târzii, ca text de natură apocaliptică, interpretând chinul pentru păcatele de pe pământ. în cealaltă lume, despre beatitudinea în cealaltă lume a drepturilor traducere unică antică, de origine sud-slavă.

29) Actul lui Pavel, un apocrif antic de natură gnostică, care a servit drept sursă a scrierii grecești pentru prelucrarea așa-numitei „ vieți apostolice de zi cu zi”, este necunoscut în scrierea slavă.

30) Învățătura lui Clement, după toate probabilitățile, este aceeași cu faimoasele „Clementine”; este necunoscută în traducerile slave.

31) Viața de zi cu zi și învățăturile apostolilor sunt două cicluri întregi de zicători: „viața de toate zilele” (tradus din greacă: περίοδοι), altfel „faptele” apocrife ale apostolilor și „învățăturile” ιδιδαχαί) ale Apostolilor. Primul grup, inițial eretic (gnostic), păstrat în fragmente din copta, și mai ales în ortodocși deja procesate, deși nu a distrus încă urmele caracterului eretic original.

l'epa; acest grup din textele grecești a servit ca original al actelor separate în traducerea slavonă: Petru și Pavel, Andrei, Matei, Luca, Petru, Matei, Rufus și Alexandru, Toma și alții, martiriul. Aceste texte au venit în Rusia prin sudul slavilor nu mai târziu de secolul al XIV-lea. Învățăturile Apostolilor, înfățișând convorbirea lui Hristos despre tainele Bisericii (în principal despre sfințirea duminicilor) cu fiecare Apostol, tot de origine greacă în sudul slavismului; atât textele slave (nu mai tinere de secolul al XIII-lea), cât și cele grecești sunt rare și cunoscute doar fragmentare: textele rusești încă nu sunt cunoscute.

32-34) Că Hristos a fost făcut papă, că Hristos țipa ca un plug, că țarul l-a numit pe Hristos prieten drept – povești separate care au fost incluse ca componente în așa-numita compilație a preotului Ieremia (vezi mai sus, nr. 2). cf. „Entz.“ II, 752, 764); originalul grecesc al ultimelor două povestiri nu a fost găsit.

35-37) Martiriul lui Ignatie, martiriul lui Polikarp \ despre martiri si vestire; primele două texte, cunoscute în limba greacă, nu se găsesc în textele slave, iar ultimul este deloc necunoscut, dacă această indicație a indexului este exactă.

38) Writing off Aphrodite Persian - interpretează modul în care preoții caldeeni au fost primii care au aflat despre Nașterea lui Hristos dintr-o viziune miraculoasă în templul lui Ira (de ce indexul a adăugat glosa „acea lipa din pântece a conceput”): apocrif, reprezintă un amestec de elemente păgâne (răsăritene și grecești) și creștine, cronometrate la povestea evangheliei despre adorarea magilor. Traducerea slavă aparține celor antice (textele rusești mai vechi sunt deja în secolul al XIII-lea, vremea traducerii este mult mai veche); traducerea din greacă (atribuită lui Ioan din Eubeia) a fost făcută în rusă și din Rusia mutată în sudul slavismului. În secolele XIV-XV '. s-a făcut o a doua traducere în sudul slavilor, care a trecut și la Rus':

Maxim grecul a cunoscut-o și a infirmat-o (la începutul secolului al XVI-lea).

Teologic Ents. vol. XI.

39) Întrebările lui Bartolomeu despre Maica Domnului*, conținutul este determinat de glosa indexului: „cum de dragul lui Hristos îi spune Hristos lui Bartolomeu despre coborârea lui în iad: Bartolomeu îi cere Maicii Domnului să povestească despre nașterea lui. Mântuitorul, dar ea refuză, pentru că dacă va spune acest mare secret, va veni sfârșitul lumii. Traducere din greacă, cunoscută deja în secolul al XIV-lea. în Rus' nu s-a găsit încă un text grecesc complet; astfel, traducerea slavă restaurează începutul pierdut al grecului.

40) Călătoria Maicii Domnului prin chinuri *.- Maica Domnului, însoțită de arhanghel, vizitează diverse (în funcție de păcate) chinuri ale păcătoșilor din iad și, ca mijlocitoare pentru familia creştină, roagă de la fiul ei alinare. a acestor chinuri de la Paşti până la Rusalii. Există două traduceri, ambele din greacă, ambele iugoslave, ambele foarte populare, prima în Rusia, a doua în sudul slavilor; prima traducere a celor mai vechi din lista sa cea mai veche (sec. XII) are deja inserții minunate - o listă de zeități slave păgâne, pentru credința în care este chinuit un grup de păcătoși. În scrierea greacă (judecând după mențiunea diaconeselor), apocrifa nu este mai tânără decât secolele IV-V.

41-42) Despre călătoria lui Roman Macarius și Zosima către fericiți (sh-che Rahmanam, adică brahmani) - două texte cu conținut similar, interpretând existența paradisului pe pământ, descriind minunile acestor locuri cerești: în primul apocrif Makariy ori se pare pentru care a fost cinstit cu o viziune a paradisului și o locuință la 20 de câmpuri de acesta, unde l-a găsit călugărul (cum se menționa și indexul); Zosima, marele ascet, după 40 de zile de marș prin deșert, ajunge în țara fericiților, în ciuda mașinațiilor diavolului, moare, îngerii îl îngroapă. Ambele texte sunt de origine greacă.

43) Theodore Tiron (glosă: „despre șarpe, adică despre victoria lui asupra șerpilor care trăiau în fântână și mănâncă oamenii care au răpit soții - o prelucrare a mitului antic al vieții lui Perseus și Androlide) - apocriful viata sfantului.

44) Chinul teoriei - apocrif, spunând principalul arr. despre martiriul sfântului și convertirea reginei Alek-

sandra: motivul principal pentru care această viață este inclusă în index, explică compilatorul ultimului: „a fost chinuit de regele Dadian, a fost chinuit și de regele Dyuklitian.”

Același tip de motiv este indicat pentru includerea în index și în ceea ce privește viața lui 45) Nikita și 46) Hypatia ', „primul: numele fiului său Maximyanov țar, care el însuși l-a chinuit” (pe care, în opinia autor al indexului, este fals): al doilea: „că a murit de șapte ori și a trăit de șapte ori”.

Toate aceste vieți apocrife de origine greco-sud-slavă în Rus': asta, cel puțin, se poate presupune despre martirul Nikitin, care a apărut nu mai târziu de secolul al XII-lea. și deja în XIV-m inclus în indexul slav (dar nu grecesc).

47-48) Chinurile lui Polikarpov și Clement sunt încă necunoscute în scrierea slavă.

49) Chinul lui Irinino, tradus din greacă, cunoscut din manuscrise cel târziu în secolul al XV-lea, a trezit atenția indexului, aparent datorită naturii sale fantastice și a deosebirii față de viața general acceptată (comemorată la 5 mai), deși viața canonică este bogat în elemente miraculoase (cf. „ Enz. „V, 1015).

50-53) Întregul grup de apocrife; urcând la texte grecești, foarte vechi în ceea ce privește timpul traducerii și stă în legătură cu literatura bogomilă: Înfruntarea lui Hristos cu Diavolul, întrebările lui Ioan pe Muntele Tabor, Întrebările lui Ioan Teologul către Avraam despre sufletele drepte, întrebările despre Ioan Teologul pe Muntele Măslinilor; toate textele, cu excepția primului, au conținut eshatologic: despre a doua venire și chinurile viitoare ale păcătoșilor, despre sufletele drepți și păcătoase, despre viitorul oamenilor drepți și păcătoși cu diverse păcate (părinți, calomniatori, morți fără pocăință, etc.). Prima este dezvoltarea temei Evangheliei (Mo. II, 1-c alin.).

54) Cuvântul Metodologiei Patariene despre ultima coroană, adică despre evenimentele premergătoare celei de-a doua veniri: despre Gog și Magog, venirea lui Antihrist, despre dezastrele dinainte de sfârșitul lumii. Legenda leagă strâns evenimentele cu căderea Constantinopolului. Au fost două traduceri – ambele iugoslave

foarte vechi (compilatorul cronicii ruse inițiale a folosit cuvântul în traducere).

55) Nomocanunci rău, adică incorect în comparație cu cele acceptate în biserică, care conține canoane false (de exemplu, Isidor Fryazin, Jacob Tsantal [adică Jacob Zanzala sau Baradei?]); în ele sunt introduse multe obiceiuri superstiţioase, chiar uneori interzicerea jocului de şah. Conform compoziției textelor, „nomocanuncios subțiri” sunt diverse, fiind completate și reduse în funcție de timp și condiții de viață. În temeliile lor, ei se întorc la textele grecești târzii.

56) Epistola săptămânii - prezintă instrucțiuni cu privire la celebrarea duminicii, cuprinse în solia Domnului însuși, care a căzut din cer la Roma sau Ierusalim; textul grecesc, la diferitele ediții ale

căror traduceri slave datează (au fost cel puțin două), nu este mai tânăr de secolul al VI-lea. Era folosit deja cu scopuri superstițioase: oricine îl rescrie și îl distribuie, va primi milă de la Dumnezeu — o postscriptie comună în textele de acest fel. Deja în secolul al XVI-lea. a fost popular în Rus': Maxim Grek scrie împotriva lui (IP, 164-169).

57) Șaptezeci de nume ale lui Dumnezeu și nume de îngeri - tot o amuletă apocrifă bazată pe binecunoscuta putere miraculoasă a numelui [Tetragrama evreiască Iacov: vezi „Entz.” coloana VI. 194 sl. sub cuvântul „Jegova”, și, prin urmare, conținând „în primul caz o listă de nume — epitete ale lui Dumnezeu — Hristos (Doamna noastră uneori), în al doilea — nume de Îngeri; și amândoi ar trebui să protejeze de acestea sau de alte nenorociri. Textele noastre (începând din secolul al XV-lea) se întorc la cele grecești analoge.

59) Citirea despre toată creația; în indexul glosului: „pui stă pe mare, 300 de îngeri întorc soarele” caracterizează conținutul cosmogonic al apocrifelor, care conține arr-ul principal. istoria creării lumii. Originea textului nu este cunoscută: textul datează din secolul al XVI-lea în Rusia.

60) Cam douăsprezece vineri, cu o glosă: „certând Tar (a) acest evreu cu Eleutheria *. Content1, este o poveste despre victoria verbală a unui creștin asupra

Jude cu privire la beneficiile creștinismului și iudaismului, unde este inclusă lista celor 12 zile de vineri anuale. Textul originii solului antic sau sud-slav și rusesc (nu mai tânăr de secolul al XIII-lea). O versiune mai scurtă este mai comună, care conține doar o listă de vineri, atribuită lui Clement, Papa al Romei.

61) Despre slujirea tainelor lui Hristos; apocrifa nu a fost încă găsită, dar, fără îndoială, a existat în scrierea rusă: compilatorul indexului îl caracterizează cu o glosă, pe baza conținutului: că „întârzie să slujească masa, porțile raiului sunt închise. iar îngerii preotului sunt blestemati”.

62) . Despre Vasile din Cezareea și Ivan Gură de Aur și Grigorie Teologul, întrebări și răspunsuri despre toate la rând sunt mai cunoscute în diverse ediții sub titlul „Convorbiri ale celor trei ierarhi”.personaj legendar, pe diverse probleme ale Vechiului și Noului Testament. ; uneori, aici intră și întrebarea menționată mai devreme, „din numărul de părți Adam a fost creat”. Textul original grecesc, tradus într-una dintre limbile slave de sud, a suferit modificări atât în ceea ce privește cantitatea, cât și calitatea întrebărilor și răspunsurilor; O. vechimea textului slav este evidenţiată de urme de bogomilism, reflectate în unele versiuni.

63-65) Rugăciuni false - în principal vrăji - conspirații; printre acestea, rugăciunile din tremur (adică, febră), atribuite lui Sisinius, care s-au răspândit mai ales în epoca ereziei bogomile în sud și apoi au trecut în rusă, sunt deosebit de populare în scrierea slavă. scris: de aceeași origine în Rus', rugăciuni de la „strigoi”, majoritatea rugăciunilor „pentru afecțiuni”. Origine parțial greacă, parțial, se pare, nativă.

66) Epistola lui Abgar. Aceasta este o legendă binecunoscută despre icoana Mântuitorului nefăcută de mână; a fost inclusă în numărul celor interzise de index pentru că este „purtată în jurul gâtului de către nerezonabil”, adică este folosită ca amuletă.

67) Despre vânzătorul ambulant, legenda despre cum

beţivul s-a dus la rai, făcând de ruşine Ap. Peter pentru negarea lui. Cunoscut numai în textele rusești; origine necunoscută, aparent populară; interzicerea ei apare numai în indicii ulterioare.

68) Despre Akira, cunoscuta poveste orientală despre Akira nepotul înțelept și ingrat Anadap, este remarcată rar și doar de un index târziu.

Restul cărților renunțate sunt unite prin caracterul lor divinator-astrologic și parțial prin originea lor în mare parte occidentală. Cel mai adesea, istoria apariției lor este asociată cu mișcarea raționalistă, în principal a iudaizatorilor din secolele XV-XVI; prin urmare, traducerile au fost în mare parte făcute direct în rusă în partea de vest a Rusiei. Dar printre ei există și iugoslavă, tradusă din greacă, în cea mai mare parte a textului târziu, în Bulgaria secolelor XIV-XV, de unde au venit apoi în Rus'. Secțiunea indexului dedicată acestor cărți este remarcabilă prin amestecul său de principii, interzicând acum scripturile, acum obiceiuri dăunătoare și superstiții. Prin scopul lor, cărțile false ale acestui grup, care ulterior au intrat în index, au un caracter practic, și nu unul istorico-legendar, ca majoritatea cărților retractate anterioare.

69) Martola, în rest, conform indexului, „astrolog”, „astronomie”; semne bazate pe date astrologice, despre nașterea unei persoane, boală, sângerare etc. Acesta nu este de fapt un eseu, ci o colecție de mai multe articole de aceeași natură astrologică. Originea pare să fie greacă. .

70) Măsurarea pământului, aproape o traducere a grecescului γεωμετρία, care la rândul său este o denaturare a γεωμαντεία, adică ghicirea pământului, ghicitul prin linii trasate pe nisip, pământul, ghicitul de tip răsăritean, antic, dar și răspândită în Europa. Aceasta se referă probabil la fraza din scrierea antică: „Blestemat este toți cei care citesc geometrie.” Nu s-au găsit texte.

71) Încântător, o carte superstițioasă, nu a fost încă găsită, dar, fără îndoială, a existat, deoarece indexul își dă conținutul: are 12 capitole, „chipuri” de animale și păsări, s-a ocupat de transformarea unei persoane într-un fiară, o pasăre.

72) Gromnik. Semne de tunet în diferite date ale lunii privind subțirea unei persoane minunate, abundența de fructe etc. Monumentul este cunoscut cel puțin în 5 ediții diferite, toate se întorc la grecescul zheniya sud-slav; traducerea nu este mai tânără decât secolul al XIV-lea, listele rusești merg din secolul al XV-lea în secolul al XVII-lea.

73) Fulger - o carte de conținut asemănătoare celei anterioare, de aceeași origine.

74) Mediul lunii - un scurt articol despre semnele unei luni când este înconjurată de un inel de lumină; in textele vechi (mai vechi de secolul al XVII-lea) articolul nu se gaseste.

75) Kolyadnik (corespunzător grecului Καλον-δολόγια) un mic articol cu semne despre recoltă și vreme, în funcție de ce zi a săptămânii va fi Crăciunul; textul este de origine iugoslavă și există greacă; cele mai vechi versuri slave din secolul al XV-lea.

76) Aruncarea cu o indicație a indexului: „mai puțin mincinos proorocesc și hulesc pe sfinți.” Aceasta este ghicitoare conform cărții (Βιβλιομάντεια), în special din Psaltire sau din cărți speciale, unde citate atribuite fiecărei persoane. sfinții sunt selectați.Cutumele și textele merg cu slavii de sud în cea mai mare parte și datează din secolele XIV-XV.

77) Gânditorul este încă o carte nedefinită.

78) Volkhov nik - nu se găsește separat în texte; după toate probabilitățile, aceasta este o colecție de diferite semne (o buză trosnitoare, un foc urlă, un terci în fereastră, un cal nechează, un șoarece scârțâie, un câine urlă - un indiciu al indexului), dacă nu doar interdicția dintre semnele în sine vor accepta.

79) Snosudets și 80) Sopnik - două monumente cu un conținut similar, dintre care unul este atribuit de unele liste profetului Daniel, altele sunt numite „țariste” - ambele, aparent, au fost traduse unul din greacă (ονεφόκριτα), celălalt din poloneză; mai precis, textele slave nu au fost încă studiate,

81) Păsări de păsări diferite - judecând după luciul indexului - ghicirea de către păsări

tsam, poate exista doar o parte din Magicianul menționat mai sus (nr. 78).

82)   Tremur de ghicire (smulsuri nervoase ale diferitelor părți ale corpului: (ochi, ureche, deget, umăr). Texte de origine greacă, au apărut pentru prima dată în sudul slavismului; nu mai târziu de secolul al XIV-lea. Trepetnik făcea parte din Volhovnik. (Nr. 78), ca și cuprinse în același paragraf de index.

83)   .

84)   Despre ore despre rău și bine - un scurt articol despre zilele și orele din ele în luna fericitului și ghinionistului - o expresie a unei credințe comune (dies aegyptiacae - calendare romane antice). Texte populare din secolul al XV-lea. și până în zilele noastre. Originea lor pe pământ slavo-rus nu a fost stabilită.

85) Lunnik este o carte ghicitoare despre vreme, soarta unei persoane, viața și sănătatea sa în legătură cu zilele lunii și fazele lunii, despre zilele bune și rele, sângerări, tratament în legătură cu aceleasi semne. Deja în secolul al XV-lea. (Filotheos, Bătrânul-Eleazarov al mănăstirii) și în secolul XVII-m (Maxim Grecul) au considerat cartea dăunătoare. Potrivit textelor, ea datează din secolul al XV-lea, aparent de origine greacă (σελενο-δρομία). Index consideră că opiniile raportate de Lunnik despre Adam (se presupune că

creat în noua zi a lunii), aparțin ereticilor („se scrie eretici”).

86)   Doi astrologi diferiți, conținutul reiese clar din titlul însuși, sunt semne după semnele zodiacului: texte de origine occidentală.

87)   Rafli - ghicitoare de natură astrologică, care era deja interzisă de Stoglav; originea este cea mai divinatoare a estului; dar cartea Rafli însăși, care nu a fost încă găsită, trebuie, aparent, să fie de origine occidentală.

88)   Putnik - prevestiri, întâlniri pe drum (după amintirea indexului), probabil parte a Magicianului (nr. 78); până acum nu s-a găsit un text care să corespundă notei codexului.

90) Almanah - calendar și colecție astrologică; era deja înțeles de Maximus Grecul în polemicile sale;

text (nepublicat) de origine occidentală.

91) Porțile lui Aristotel, altfel „Secret secret44 — ceva asemănător Domostroy”, conține o învățătură despre regatul lui Aristotel către Alexandru cel Mare cu tabele de ghicire, pentru care monumentul a fost supus interdicției lui Stoglav și a indexului. Traducere din evreiesc, rusă occidentală secolul XV. [M. N. Speransky, Din istoria cărţilor repudiate IV; Poarta lui Aristotel sau Secretul Secret, Sankt

Petersburg. 1908 p cf. vreo sapte de la prof. A. I. Sobolevsky în „Journal. Min. Nar. Proev, pentru 1908]

Scrierile renunțate enumerate ale literaturii antice slavo-ruse, menționate de index, nu epuizează întreg volumul acestei scrieri renunțate, unele scrieri (de exemplu, Evreiesc cu șase aripi), deși erau considerate interzise (există indicii polemice despre ei), dar nu a intrat în index. Pe de altă parte, interzicerea indexului, ca unul formal, nu putea limita foarte mult popularitatea scripturii, care se înțelege prin index: scriptura retractată cu titlul schimbat, în părți sau în întregime inclusă într-o altă lucrare. , și-a continuat distribuirea: Este Evanghelia pe părți, intitulată „cuvântul I akova fratele Domnului”, se citește printre învățăturile despre Nașterea Maicii Domnului, Nașterea Mântuitorului în culegeri venerabile general acceptate, cum ar fi ca Hrisostom44, este inclus în Menaionul lui Macarius; Interpretul Paisia, care cuprinde atâtea cărți renunțate în întregime (pentru noi, vezi 4-8), este considerată de indexurile ulterioare nu doar o carte permisă, ci și „inspirată de Dumnezeu”44. Mitropolit Macarie însuși nu a împiedicat indexul să introducă texte apocrife din Enoh44 (avem nr. 3), poveștile Afroditei (nr. 38), Cronicile lui Ieremia (nr. 18). Patr. Nikon, cu semnătura sa, dă „Porțile aristotelice”44, nerecunoscând în ele cartea renunțată pentru că lista era fără titlu, iar „porțile44” au fost înlocuite cu „capitole44” în manuscris.

Această poziție a cărții renunțate a dus la faptul că, folosindu-se de dragostea pentru masa de lectură, s-a răspândit, a influențat viziunea asupra lumii a cititorilor săi. Această influenţă s-a exprimat în faptul că sub

Lucrări populare rusești atât de literatură, cât și de artă au apărut ca urmare a acțiunii monumentului renunțat din trecut: poezii spirituale care datorează în întregime sau în detaliu cărții renunțate (poezii despre vestire, Nașterea Mântuitorului - parte a Evangheliei lui Iacov, versuri despre patimi - din Nikodimov, versuri despre Egoria, Theodore ѣ Tirone - din viețile renunțate corespunzătoare), icoane stilizate pe baza materialului dat de cartea lepădată (Veștirea „la visterie44 - din Prima Evanghelie, Nașterea Domnului". lui Hristos” cu faptă44 din acelaşi loc).

La fel ca literatura populară și poetică, cartea renunțată și-a legat strâns soarta de legenda populară și încrederea, ritualul, motiv pentru care a supraviețuit în rămășițe și listele ulterioare într-o cantitate semnificativă până în zilele noastre.

Literatură: I) Indici bibliografici privind literatura cărților repudiate *). ing. Kozak, Bibliogra-phische Uebersicht der biblisch-apocryphen Litceratur der slaven în „Jahrbücher für protest. Théologie" XVIII Braunschweig 1891), 1, S. 127-158; Prof. Ad. Harnack, Geschichte der altchristl. Litteratur bis Euse-bius I (Lpzg 1893), S. 886-917: Slavische Uebersetzungen altchristlichen Prof. D. Schriftenvon Nathanaël Bozwetsch, Prof. A.I. prof., 17. V. Vladimirov, Studiu științific al cărților de repudiare apocrife din literatura rusă în a doua jumătate a secolului al XIX-lea (Kiev 1900, din Uviv. Izv.).

II) Eseurile despre cărțile renunțate sunt de natură generală. Brockhaus-Efron, Encicl. cuvinte., II, p. 900 (sub cuvântul „Apocrife”); Midpe, Dictionnaire des apocryphes I-II (Paris 1856-1858). \Fr. Kaulen, Apocryphen and Apocryphen—Literatur y W etzer und W e 11 e. Kirchenlexikon I2. Freiburg și Breisgau 1882, Sp. 1036-1048; 1048-1068; 1068-1084. Prof. Dr. Albert Ehrhard, Die altchristliche Litteratur und ihre Erforschung von 1884-1900, b-te Abth. în „Strassburgertheolo-gische Studien",!—tur Supplementband, Freiburg im Breisgau 1900, S. 116-188]; t HC Mikhail (Luzin), Scriere biblică, canonică și apocrifă în „Readings in the Common. Any. Spirit. Proev. ." 1872

*) Vezi și articolul despre. prof. A. V. Smirnova, „Cărțile evreilor apocaliptic-apocaliptici*4.

II; t prof. I. Ya. Porfiriev, Aookrific. compoziţii în scrierea veche rusă în „Prav. Sobesdn." 1869, V, VI; f A. I. Pypin, Istoria literaturii ruse I (Sankt Petersburg 1898), cap. XI (aici o scurtă bibliografie); f prof. IL S. Tikhonravov, Cărțile renunțate ale Rusiei antice : vezi lucrările sale 1 (Moscova 1898), p. 254-255 și note 13-84; Prof. M. I. Speransky, Monumente ale scrierii antice creștine în literatura noastră în „Colecție. General. Dragoste. Cuvinte rusești Pochin „П (M. 1897).); Jf. H. Speransky, Una dintre aplicațiile legii trăirii antichității în istoria literaturii ruse în „Colecția în cinstea lui V. T. Schiller" (M. 1900), p. 45-48; Prof. Alexander I. Veselovsky, Note despre istoria apocrifelor în „Journal. Min. Nar. Pr. and 1886, VI; A. N. Pipin, Pentru articole explicative despre cărți de adevăruri și minciuni în „Letop. Ocupațiile arheogrului. Kom”. I (1862), p. 1-55; N. Lavrovsky, Recenzia apocrifelor Vechiului Testament în „Dukhovn. Știri." 1864, IX (noiembrie-decembrie): I. Ya. Porfiriev, Povești apocrife despre persoane și evenimente de modă veche (Kazan 1872); A. S. Khakhanov, Eseuri despre istoria literaturii georgiane I (M. 1895) p. 165-228. 304-319; Al-dr. I. Veselovsky, Experimente privind istoria dezvoltării legendei creștine în „Jurnalul. M. H. P / 1875, IV, V. 1876, li-IV, VI;Al -dr I. Veselovsky, Note despre literatură şi folclor, I-III, VII în „Zap. Imp. A. H." XLV, 3 (1883); Al-dr I. Veselovsky, Din istoria romanului și a povestirii; capitolul V-VII din „Coll. Dep. Limba rusă. și sl. A. HJ* XL (1888); Al-dr N. Veselovsky, Cercetări în domeniul versului spiritual (Sankt Petersburg, 1879-1881).

PI. Culegeri de texte renunțate la n și g. A. Vasiliev, Anecdota graeco-byzantina I (Mosquae 1893) JA Fabricius, Codex pseudepigraphus Veteris Testamenti, Hamburgi 1722; JA Fabricius, Cobex apocryphus Novi Test., Hamb. 1703 și 1743; Gibson Mar g. Gilson, Studia Sinaitica V; Apocrypha Sinaittica (Londra 1896); Muntele Rodos. James, Arocrypha anecdota, Cambridge 1893; Migne, Dictionnaire des Apocryphes (Paris 1856, 1858) [Die Apokryphen nnd Pseudepigraphen des Alten Testaments

herausg. von Prof. E. Kautzschen, Bd. II: Die Pseudepigraphen des AT, Tübingen, Freiburg VB und Leipzig 1900; Neutesta-mentliche Apokryphenin deutscher Ueberset-zung und mit Emleitungen herausgegeben von Lie. Dr., kdgar Hennecke, Tübingen und Leipzig 1904; Handbuch uu den neutesta-mentlichen Apokryphen herausg v. edg. Hennecke ibid. 1904] f HC Tikhonravov Monumente ale literaturii renunțate I—V. (Sankt Petersburg, 1863); N. S. Tikhonravov, Povești apocrife în „Coll. Dep. Rusă lang. și sl. A. H. LV111, 4; A. I. Pipin, Minciuni I. și se retrage. cărți din antichitatea rusă. SPb. 1862

(Memoria literaturii ruse vechi, numărul IP); recenzie a acestei ediții în „Rus Vesti/” 1862, I (I. S. Tikhonravova); Răspunsul lui A.N. IIypin la aceasta, în „rusă. Cuvinte" 1862 II, în Iv. Franko, Apocrife și legende din manuscrisele ucrainene, 3 volume, Lvov 1896-1900; I. Ya. , în "Colecție. Limba și cuvintele rusești separate. A. N. XVII; I. Ya. Porfiriev, Apocrypha. , poveste, despre chipuri și evenimente noi după mâinile lui Solov, bibl, în „Colectat. Separat limba rusă . și cuvintele A. I. ” lili; recenzie: M. Speransky, în „Archiv fur slav. Phil." XVII prof. II. A. Lavrov, Texte apocrife în „Colectarea. Limbă și poezie rusă separată A. N. LXVII; Sf. Novakovici, Exemple de livre și limbă (Belgr. 1889), secțiunea IV (în sârbă), N. .Panov, manuscrisul Tikveshki, sau culegere de povestiri apocrife, legende, romane etc., în „Culegere pentru motive naţionale” (în bulgară), VIII, IX (Sofia 1892); N. Emin, Etnograf, Fundația Emin, III (M. 1897) I, 149 (apocrife armene în traducere rusă)

IV. Studii ale cărților individuale repudiate și ale textelor acestora *).

1) U. Jagic, Beitragc zu den biblischen apokryphen. Adamsbuch in der kirchensla-vischen Ubersetzund (Denksçhr. der Akad. d. Wissensch". XLII, 71, Wien 1883; J Palivka, Drobné prispévky literarne-historické (Praha 1891), 89; A. 'Kirpichnichnikov', Judgement A. neamul omenesc în „Memorial. General. Dragoste. Dr. Pis.m. „CV (1894).

2. A. N. Popov. Prima completare la descrierea mâinilor. A. I. Khludova (M. 1875), p. 31, 63, Al-dr I. Veselovsky, Altsla-vische Kreuz-und Rebensagen în „Russische Revue” VII (1878), 8, p. 130-152.

3. A. Fr. Hrõrer, Prophetae pseudepigraphi veteris Testamenti, Stuttgardt 1840; t prof. Aug, Dillmann, Das Buch Henoch, übersetzt und erklart, Lpzg 1853; O. prof. A. V. Smirnov, Cartea lui Enoh, Kazan 1888; recenzii de A. I. Sobolevsky în „Zh. M. I. P. „1889, I, 213-214 [și recenzii oficiale în Journal of the Kazan Spirit. Academia" despre această disertație pentru gradul de Maestru în Teologie]; Prof. M. I. Sokolov, Cartea lui Enoh cel Drept în "Lecturi în general. Ist. și alte Ros. 1899, IV; Prof. Nathanaël Bonwetsch, Das slavische Henochbuch Berlin 1896; Rev. Prof. RH Charles und w Mortili The Book uf The Secrets uf Henoch Traducere din The Sclavnic, Oxford 1896.

5. R. Sinker, Testamenta XII patri archarum (graţia), Cambridge 1869, 1879; Fridr. Schnapp, Die Testamente der zwolf patriar-chen, Halle 1884; MH Speransky, -Zavety

*) Numărul de la începutul fiecărei grupe corespunde aceluiași din articol.

doisprezece patriarhi în vechea scriere cehă. SPb. 1907 (colecție în memoria lui V. I. Lamansky); prof. N. K. Nikolsky, Kliment Smolyatich (Sankt Petersburg, 1892), p. 200; M. N Speransky, O traducere iugoslavă din „Testamentul celor 12 patriarhi” în „Colecții pentru abstinența națională” (Sofia) XVIII, 242.

7. Oikrovenie Abraham (după Sylvester, colecție. Facsimil secolul XIV) în „Memorial. Tot. Dragoste Dr. Scrisoare.” XC1X (1891 V

8. J. Palivka, Die apokryphische Erzahlung vom Tode Abrahams în „Archiv fur SI. Phil." XVIII, 112.

10. prof. V. M. Istrin, Apocrypha of Joseph and Asenev, M. 1898 („Ancient. Proceedings of the Silv. Committee of the Moscow Arch. General”, vol. P); Lazarexic: —Zitije Asenethi în „Starine” (ed. Yugoslav Acad. , în Zagreb) IX, 27.

13. t O. U. Gebhardt, Ψαλμοι Ξολομώ^τος în „Texte u. Untersuchungen", herausg. V, H a r-nack y. Gebhardt, XIII, 2 (Lprg 1895); Prof. A. V. Smirnov, Psalmii lui Solomon cu un apendice al lui Solomon od, Kazan 1896.

17. A. Berendts, Studienüber Zachariasapokryplien, Lpzg 1896.

18.Sf._ _ Novakovic, Apokrifni zbornik nasega vieka:—Atkrivenje Varuchovo în „Starine” XVIII, 203.

20. Al-dr N. Veselovsky., Legende slave despre Solomon și Kitovras, Sankt Petersburg. 1872; și Neue Beitrage zur Geschichte der Solomonssage în „Archiv fúr sl. Phil"VI; MN Speransky, Note despre manuscrisele Bibliilor din Belgrad și Sofia, în Izvestia Inst. carte. Bezborodko" XVI, 59-73; N S. Tikhonravov, Cronica literaturii ruse și antice VI, secțiunea Il, 143.

22-27. (Evanghelii apocrife): Borberg, Die apocryphen Evangelien u. Apostelgeschichten, Stuttgardt 1841; C. Tischendorf, D i origine et usa evangeliorum apocryho-rum, Hagae 1855; Kolloff, Evangelische Sagenkreis în „Historisches Taschenbuch Ranmers 1851; Albov, Apocrif. Evanghelia în „Christian. Lecturi" 1871, VI-VIII, M. N. Speransky, Evangheliile slave apocrife (revista generală), M. 1895 („Proceedings of the VIII Archaeological Congress”, II); Thilo, Codex apo-cryphus Neutestamenti, 1832, C. Tischendo.rf, Evangelia apocrypha, ed. altera Lipsiae 1846.

22. HA Lavrov, Lista Arkide a primei Evanghelii a lui Iacov din „Izv. Dep. Rusă lang. și sl. A. H." VI, 1, pp. 9-36; I. Yagich, Note critice despre traducerea slavă a poveștilor apocrife I: Apocrypha of the First Gospel of James in "Izv. Otdel. Rus. Yag. and sl. A . N." Sh, 2, p.

315-338; V. Istrin, Despre problema edițiilor slavo-ruse ale Prima Evanghelie a lui Iacov, Odesa 1900.

24. A. I. Yatsimirsky, Din manuscrise slave (M. 1898), V (93-143); 7. Franco,

Din manuscrise vechi:—viață și cuvânt II (Lviv), 222-233; M. N. Speransky, textele Yuzhnorusskie ale Sf. Θомы в "Чтениях в Общ. vară Nestor" KhSh (Kiev 1899).

25. K. Reinsch, Die pseudoevangelien von Jesu und Marias Kindheit in der romanis-chen u. germ anischen Litteratur, Halle 1879; K. Kochendõrfer, Die Kindheit Jesu von Konrad von Fussenbrunnen, Strassburg 1881; K. Erben, Uybor z literature ceské I (Praga 1845), 387-420; Feifalik, Studien II (Viena 1860); I. Franko Evanghelia apocrifă a Sfântului Matei și urmele ei în literatura ucraineană-rusă în „Zap. De știință Camarad Şevcenko”, XXXV.

27. (Nikodimov Ev.) Wülker, Das Ev. Ni-codemi in der abendlandischen Litteratur, Paderborn 1872; A. Stoyanovich,, Un număr de manuscrise din biblioteca regală de la Bechu în „Glasnik of Srpsk uch. drushtva" 63, p. 89; Danichich, Dva apocrifna jevangrelja în „Starine" IV, 130; M. H. Speransky, Două texte în Izbornik din Kiev în onoarea lui T. D. Florinsky (Kiev 1904), 39-63; I. Yagich, Deputat critic la glorie, apocrife traduse, zicători în Izv. Otd. Rus. și cuvintele A. N. <c III, 3, p. 793-823; J. Polívka, Evangelium Nikodeinovo v literaturách slo-vanskych în „Gas. Mus. kr. Cesk”. 1890, 1891; TH. Hanka, Ctenije Nikodemovo 1861 (Praha); O grămadă de Ioannesov, apocrife armene în „Coll. în cinstea lui V. t. Miller” (M. 1900), 97.

31. G. Smirnov, Apocrif. legende despre Maica Domnului și faptele apostolilor din „Pravosl. Review" 1873; K. Lipsius, Die apokryphen Apostelgeschichten u. Apostel-legenden (Braunschw. 1883-1887-1890); C. Tischendorf, Acta apostolorum apocripha, Lips. 1851; R. Lipsius, Die, Quellen derzage ro-mis Kiev 1872; R. Lipsius', Acta Petri, a. Pétri et Pauli, a. Pauli, acta Pauli et Theclae, a. Thaddaei, Lips, 1891; despre amintirea puțin cunoscută" LXXIV; P. Schafa-rik, Pamàtky hlaholskèho pisemnictvi, p. 58-61; J. Bercio, Chrestomatia linguae ve-teroslovenicae, 78-80; Thilo, Acta Tomae, 1823; Max. Bonnett, ActaThomae , Lips. 1888. MH Speransky, Apocryphal deeds of St. Andrew, M. 1893 („Ancient. Moscova Arh. General” XV); rep. „Byz. Zeitschr”. V (1896) I, p. 221; O. S. V. Petrovsky, Povestea predicii apostolice după Sf.-Est. Cernomorsk coasta, Odesa 1898 („Zap. General. ist. și altele. „XX, XXI i; I. I. Sreznevsky, Faptele și mersul lui Ioan Teologul în „Sved. și deputat. despre amintirea puțin cunoscută în LXVI; arhim. (t episcopal) Amphipoche, Viața și mersul Sfântului Ioan Teologul (M. 1878) în „Memorial. O. L. D. I. XXl. gnostischen Περίοδοι Πέτρου în „Zeitschrifts für die neutastementliche Wissenschaft* III (1905-383].

38. P. Șcegolev, Eseuri despre istoria demisiei. lit.: legenda Afroditei în .. Izv. otd. rvs. lang. și sl. /i. H." IV, 1-4. [Prot. Nath. Bomvetsch, Die Apokryphe Fragen des Bartholomeus în „Nachrichten der K. Gesells chaft der Wissemnschafteu zu Gottengen": philol.-histor. Clasa 1897, Heft. l.|

40. I. II. Sreznevski, Umblând pe Maica Domnului prin chin în „Izv. a 2-a sec. I. A. N., X (1863); A. H́. Pypgin, rusă veche. Lit .: apocrife antice: călătoria Fecioarei prin chinurile lui .. Oteya. Zap. "1856, vol. CXV; N. Bakadorov, Legenda călătoriei lui Bogor. ik" chin în "Izbornik Kiev în onoarea lui T. D. Florin Kago" (Kiev 1904), 39-94. 41. j. Batyushkov, Disputa dintre suflet și corp, Sankt Petersburg. 1891. 44. D. I. Kirpichnikov, Sf. Gheorghe și Egor Viteazul, Sankt Petersburg. 1879; Sf. Xouakoeic, Legenda about so Gjurgju u staroj srpskoslovenskoj iu nrrodnoi usmenoj literaturi in ". „Starine” XII, 129; Alndr H. Veselovsky, Legends of the Eternal Zhid și „b și mp. Troyan în” Zh. M. N. P. „1880. VI. 45. V. Peter n, Apocryphal Torment of Nikita, Odessa, 1899. 50. JK, F. Radchenko, Însemnări despre colecțiile de pergament din secolul al XIV-lea de către Biblioteca Provincială din Viena, în „Izv. otdel. -211.

51-53. II. I. Sreznevski. Apocalipsa lui Ioan Teologul, în „Ancient. mem. yusov, scrisori** (Sankt Petersburg, 1868), 406-416; K. t. Radcenko, Observații relatează, locuri separate ale cărții I. Teolog în „articole despre studii slave” I (Sankt. Petersburg, 1904), 64-71; Radcenko, Etudes on bogomilstvo în „Selectat. Kiev în onoarea lui T. D. Florinsky” (Kiev 1904), 28-38; V. Mochulsky, Literatură istorică. analiza versului despre cartea porumbeilor, Varsh. 1887; rec. Porfiryeva în „Zap. Ak. N.” v. 63; Alndr I. Veselovsky, trecătorii Kaliki „și rătăcitorii Bogomil” în Vesti. Ebr. 1872, IV, 682-722.

54. V. Istryn, Revelația lui Methodius II din Tarsk și viziunea lui Daniel, M. 187:; Alndr N. Veselovskyi. Recenzie de carte de Antonovici și Drahomanov, Istorie, cântece ale Micului Popor Rus (Kiev, 1874) în ..Spb. Vѣdom." 1874 nr. 287.

60. Novakovic, Dvanaest potaka v ..Starine-]V, 24.

62. V. Mochulskyi, Urmele Bibliei populare. Unitate 1893; rec. Alndra N. Veselovskago, în Zh. MH II." 1894, I;

'Nachtigal, En Beitrabg zu den Forschungen über die sogenannte „Convorbirea celor trei ierarhi” în ..Arcliiv f. si. Pli." XXIII. 1-15; XXIV, 321-408: P. Vyazemsky, Convorbirea a trei sfinţi în .. Pam. vechi scrisori. O. L. D. P. „Sh (1880), 88-123; prof. PI. Jdanov, Convorbirea a trei sfinți și Joca monachorum: vezi Lucrările I (Spb. 1904). 763.

63-65. II. Ya. Porfiriev, Apocrif. gaj rugăciuni. Solov, bibliotecă, Kazan

1891. („Proceedings of the IV Arch. Congress”, II); VI. Kacanovski, Apokrifne molitve and price in „Starine” XIII, 150; V. G. Kachanovsky, „Lituania cu apocrife. rânduri în „Izv. otd. Rusă lang. și sl. A. N. I, 3, p. 60C-610; M. I. Sokolov, Apocrif. material pentru explicarea amuletelor, numite serpentine în ..Zh. M. N. P. "1889 IV; M. II.

Sokolov, ~ 3l& material pentru explicaţie: vezi antichităţi - traduceri ale gloriilor, com. chiuvete. arh. general." I (1894).

60. R. Lipsius, Die edessenische Abgarsage, Braunschw 1880; G. Halatiants, Ob Avgar, regele Edesei (în scrierea armeană): vezi Colecția. în cinstea lui V. t. Miller (M. 1900), 100.

72. Prof. B. Peretz, Mat. pentru istoria apocrifelor și a legendei I: Gromnik (Sankt Petersburg, 1899).

76. I. I. Sreznevsky, Poscrise divinatorii la cărți profetice în „Sf. si deputat despre putin cunoscute memorie." XXXIV, XII; Alndr I. Veselovsky^ Cărţi divinatorii în apus şi aici, în "News. Ebr." 1886, IV; I. N. Speransky, Din istoria cărților renunțate I: Ghicitoare după Psaltire, Sankt Petersburg. 1899; rec. V. Petrina, La problema reptilei, psaltire, Odesa 1901; I. I. Sreznevski, Gloria antică. pe. Psaltirea (Sf. Petersburg 1877), 61-66; A. I. Yaiii.chirsky, Mici note și texte ale lui KhPI în „Izv. otd. Limba rusă. etc.” IV, 441-446.

82. A. N. Pypin, Trepetnik în „Arheol. știri. Moscova Arc. General." I (1866); M. H. Speransky, Din sursa cărților retractate P: Trepetnik, Sankt Petersburg. 1899; M. I. Speransky, Din istoria cărților retractate Sh: Lopatochnik (cf. nr. 78), Sankt Petersburg . 1900, revăzută (tot în numărul nr. 76), II, V. Vladimirova în ,, Kiev. În domeniul Izv." 1900

85. O. I. Pertn, Materiale pentru istoria apocrifelor și legendei, II: Lunin (Sankt Petersburg, 1901).

V. Studii şi texte culese *). .Prof. A. S. Arhangelsk, Două colecții curioase ale bibliotecii populare din Sofia, în .. Izv. otd. Rusă lang. și sl. A. H." IV, 1, p. 103. (20, 24, 62, 72, 75. 82); Alndr N. Veselovsky, Despre chestiunea izvoarelor Alexandriei Sârbe în „Zh. M. H. П ." 1884 VI, IX (1841); P. A. Lavrov, Recenzia sunetului și a formelor. special, bulgar limbaj.aplicaţii, M. 1893. (28.40): St. Novakovip, Bugorski zbornik proslogo vieka în ..Starine" VI, 24-59 (27, 28, 4L 62); Sf. Ñovakovic, Apokrifno protojevan-gjolje Jakovljevo, Aíroditiana Rercijanca prica, Apokrifna prie a o Joon în "611" -157 (22, 38); Sf. Novahovic, Apokrifi jednoq cirilskoq zbornika XIV St. în ..sta-

*) Enumerându-le în ordine alfabetică, la sfârșitul resp. cifre, care au renunțat la cărțile la care se referă articolul.

rine- VШ, 36-92 (18, 24, 31, 44); Sf. Nουα-kovic. Apokrifi iz sxamdanih zbornika Bozi-dara Vikovica Starine1· XVI, 57—86(3, 5o, 57, 66); Paleya, Tolkotaya 1406 - lucrare studentească a lui N. S. Tikhonravova, M. 1892-96. (5, 6, 7, 8); C. Retriceicu-Hasdeu, Cărțile poporane ale

Romanilor II: Buch Lpzg 1880 (8, 28, 40); J. Polivka. Istoria generală și altele" 1879—1890) I,

IV. XV XIX, X (19, 22, 31, 41); A. N. Popov. Descrierea manuscriselor de A. și Hludov, M. 1872. (18, 19, 24, 41, 44, 50); A. I. Pi-ping, Pentru istoria cărților false, în Arhiva Istoriei. si practica. ed. „ed. N. Kalachov, 1860-1860 (82, 83, 88); M.I. Sokolov, Note și materiale despre slavii antici, lit. I-V în „Izv. Inet, Prince. Bezborodko4 'XI (18 8) (2) ,31,23, 33, 34): rep. Alndr I. / Yeselovsky în "J. M. N. P." 1888, VS: I. Yagicha—al 33-lea premiu al premiilor Uvarov (1812): M. I. Sokolov, Phoenix in Apocrypha despre Enoh și Baruch: vezi „Noua colecție în onoarea lui V. I. Lamansky” (Sankt. Petersburg, 1905) , 395- 405 (3, 18): P. Srschkovich, Colecția preotului Dragoglia: vezi „Snimenik. Srpeke kr. Akad”. V (1890) (10, 54); L. Stoyanovich) Apocrife și altele: vezi „Spomenik Srpeke kr. Academician / Sh (I890) 190-195 (19, 39, 63-65): S. Tischendorf, Apocalipsis apocrypclia, 1866 (28, 39., 40):

V. Jdfjic, Krilozi k historyi knjizovnosti naroda hrvatskoga i srbsoha în „Prtiv za poviestnicu yugoslavenska” IX (2. 6, 8, 62); G. Jagic, Descrieri și fragmente din mai multe manuscrise sud-slave din „Starine” V, 69. 118 (2, 31, 50—53) și în „Antichități” X (76): A. I. Mirskýj, Melkíya zamѣtki în „Izv. otd. rus. yaz. i sl. A. N.” II, 2 , pp. 356—360, IV, 2. p. 427, 427, 429, 436, 441. 457 (28, 63— 65, 75, 76).

M. Speransky.

Cărțile lui Apocrif Novago Za vta. Cuvântul „apocrif” (απόκρυφος), atunci când este aplicat lucrărilor scrise, poate însemna fie un astfel de monument literar, care este conținut într-o formă ascunsă, adică ascuns în mod deliberat dintr-un motiv sau altul, fie unul a cărui origine este necunoscută, ascunsă. În ambele sensuri indicate, acest cuvânt este folosit în literatura patristică (Origen: Commentary on Heb. Mo. XIII, 57, XXIII, 37-39 XXIV, 23-28, XXVII, 3-10; Letter to Africanus, CH. 9).). Astfel, απόκρυφος înseamnă „secret”, „secret” și este complet opus conceptelor: „public”, „deschis”, „public” (cf.

Didim alex. Ad Acta Apost. 8, 39: Migne gr. XXXIX, 1169. Eusebiu, C. și P, 23, 25. Fericit. Ieronim, Scrisoarea 96). O astfel de utilizare se bazează pe pământul evreiesc. Evreii aveau obiceiul de a se ascunde în locuri ascunse sau chiar de a îngropa, dar nu de a distruge, copiile scrise de mână ale Sfintei Scripturi care erau deteriorate sau din alte motive nepotrivite uzului public. Scripturi.— „Apocrife44 erau numite și astfel de lucrări, a căror origine este ascunsă, necunoscută, care puteau apoi să treacă cu ușurință în sensul de „fals”, „neautentic” (cf. Fericitul Augustin, De civitate Dei XV, 23, 4 etc.). .) . În sfârșit, fericire. Ieronim numea „apocrife” acele părți din Biblia greacă și latină care nu făceau parte din canonul evreiesc.Acest sens a primit, cu mâna ușoară a lui Karlstadt, dreptul de cetățenie în biserica protestantă.

Critica Noului Testament înțelege prin cărțile apocrife ale Noului Testament toate acele scrieri care, prin numele și conținutul lor, dezvăluie clar intenția compilatorilor lor de a le da caracterul de scrieri sacre și inspirate divin, dar pe care Biserica, totuși, le-a

făcut. nu acceptă în canon, ca urmare a acestora de origine dubioasă și de același conținut sau chiar direct și incontestabil eretic. Aceste lucrări false se întind pe întreaga zonă a Noului Testament și, în consecință, se încadrează în următoarele patru clase: 1) evangheliile apocrife; 2) faptele apocrife ale apostolilor; 3) epistolele apocrife ale apostolilor și 4) apocalipsele apocrife. Lucrările individuale ale acestei numeroase literaturi au o semnificație complet diferită. Poveștile apostolice apocrife s-au bucurat de cea mai mare influență, care au fost mai mult decât evangheliile apocrife, în principal „sursa și mama tuturor ereziei” (cf. Fotie, Bibliot. cod. 114) și de la care, de aceea, Sfinții Părinți au avertizat cu insistență (cf. ... Epifanie, Împotriva ereziilor XLVII, 1. LXV, 1. LXUI, 2; Augustin, Contra Deiis Manich. II, 6. Deși nu se poate spune că toate cărțile apocrife au apărut

dintr-o sursă eretică sau au urmărit scopuri eretice, întrucât foarte multe dintre ele se bazau pur și simplu pe falsificare religios-literară, totuși legătura, cel puțin unele dintre ele, cu mișcările eretice este de netăgăduit. Așa se explică împrejurarea că cărțile apocrife au fost ignorate în mod conștient și voit de către reprezentanții Bisericii din vremurile de mai târziu, care au evitat pe cât posibil să le atingă și chiar să le numească. Interesul pentru studiul istoric și critic al acestor monumente a fost trezit chiar în luteranismul și a fost marcat de o serie întreagă de studii foarte detaliate și valoroase. Semnificația istorică și critică a studiului cărților apocrife nov. Testamentul nu este lipsit de importanță: contribuie la clarificarea multor trăsături din istoria dogmelor, explică originea unor tradiții, contribuie la o reprezentare mai exactă a stării bisericii antice etc.

I. Evangheliile apocrife. Deja Evanghelistul Luca, în prefața Evangheliei sale, menționează „mulți” (πολλοί) dintre predecesorii săi în chestiunea „alcătuirii unei povestiri” despre cele mai importante evenimente din viața Mântuitorului Hristos. bazată pe mărturiile martorilor oculari și ale martorilor direcți (1, 1-2). Astfel, deja St. Luca era cunoscut, în afară de Evangheliile sinoptice și alte câteva Evanghelii. Numărul lor mai târziu, firește, ar putea să crească și mai mult. În prezent, sunt cunoscute până la 50 de evanghelii apocrife. Cu toate acestea, acest număr trebuie să scadă datorită faptului că în unele cazuri nume diferite se referă la aceleași scrieri. Apariția evangheliilor apocrife se explică prin diverse motive. În unele cazuri, o astfel de ocazie a fost dorința evlavioasă a creștinilor iscoditori de a avea informații mai exacte și detaliate despre acele evenimente și circumstanțe din viața lui Isus Hristos, despre care nu există absolut nicio informație în scrierile Noului Testament sau să conțină doar scurte. narațiuni. Spre această aspirație au mers unii, psatel și, care au adunat și prelucrat, au comentat la ce se aflau

au umblat în tradiția orală, uneori completând golurile cu propriile lor invenții. În același timp, tendințele dogmatice au fost adesea menite — în prezentarea evenimentelor sau a discursurilor, să justifice și să fundamenteze opiniile lor religioase, în principal ebionite sau gnostice. Aceasta explică în mare măsură dezacordul prea mare care se observă în diferite texte ale scrierilor apocrife. Este greu de găsit alte lucrări care au fost supuse atâtor recenzii, atât de des interpolate și distorsionate, precum scrierile apocrife, în principal evangheliile. Având în vedere să completeze știrile care lipsesc din Evangheliile noastre canonice, scriitorii evangheliilor apocrife s-au oprit în special asupra relațiilor de familie ale lui Isus Hristos, asupra împrejurărilor nașterii Sale, copilăriei Sale și ultimelor evenimente ale vieții Sale. În același timp, în ceea ce privește atitudinea față de Evangheliile canonice, uneori evenimente care sunt doar menționate sau enunțate pe scurt în acestea din urmă, în evangheliile apocrife se desfășoară într-un tablou detaliat, zicerile lui Hristos se transformă în fapte, zicerile Vechiului Testamentul despre Hristos sau așteptările evreiești cu privire la Mesia primesc o împlinire literală e, relatările despre minunile Vechiului Testament sunt repetate în miracole analoge ale lui Hristos și, dacă este posibil, într-o formă mai perfectă. În trecut, se obișnuia să se facă distincția între „Evanghelia copilăriei” și „Evanghelia suferinței” a lui Isus Hristos. Acum ele sunt împărțite în aproximativ trei categorii: 1) cele care se referă la părinți și la nașterea lui Hristos: 2) cele care povestesc despre copilăria Lui și 3) cele care povestesc despre ultimele evenimente din viața Lui. Având în vedere faptul că departamentul cărților apocrife ale Noului Testament aparține în știință categoriei relativ insuficient dezvoltate, deși cu diligență dezvoltată; datorită proprietăților și caracteristicilor materialului însuși, în cele mai bune cazuri cunoscute doar fragmentare, uneori în ediții diferite; având în vedere ambiguitatea, incertitudinea, „uneori inconsecvența dovezilor despre acele sau alte cărți apocrife pe care le găsim la scriitorii bisericești.

Lei, la ora actuală nu se poate da o caracterizare exactă și hotărâtă a tuturor cărților apocrife ale Noului Testament cunoscute într-un fel sau altul. Chiar și în monografiile științifice de specialitate vest-europene găsesc în acest caz, în cea mai mare parte, concluzii nu definitive, precis stabilite, ci doar propuneri mai mult sau mai puțin de încredere. Iată câteva dintre cele mai solide - date despre cărțile apocrife individuale din noiembrie. Testament d).

[См. объ апокрифическихъ вангелі-, яхъ еще B. Harris Cowper, Evangheliile creștine și alte documente referitoare la istoria lui Hristos; tradus din originale în greacă, latină, siriacă etc. cu Note, Referințe Scripturale și Prolegomene, Londra 1881 M. Lepin, Evanghelii canonice și Evanghelii apocrife, Paris 1907 Prof./. C. Tasker въ A Dictionary of the Bible editat de J. Hastings, Extra Volume, p. 420—

438: Pierre B atti fol въ Dicţionar al Bibliei de F. V igouroux II (Paris 1889), col. 2114–2118 și p. въ „Энц." VI. 625–626. Rev. J. K. Willis въ În Dictionary of Christ and the Gospels ed. hy J. Hastings I, Edinburgh 1906 p. 5477–549 a. Cp. pp. RP dom Ferdinand Cabrol, Dictionary of Christian Archaeology and Liturgy I, 2 (Paris 1907), cols. 2555– 2579. Lie Dr. Johannes Leipoldt, Geschiche des neutestamentlichen Canons I, Lpzg 1907, 175–181. 278. Rev. C. Taylor , The Rev. Oxyrhyn-chus ' și alți Agrapha въ "The Journal of Theological Studies" VII, 28 (iulie. 1906), p. 546–562. Для <аграфовъ» см. Note: Douăzeci și cinci de Agrapha sau Extra–Canonical Sjyings of Our Lord, adnotate de Blom-fild Jackson, Londra 1900;] y/. Hastings въ A Dictionary of Christ and the Gospels II, Edinburgh 1907;] Prof, Dr. Hastings. Renhold Seeeborg, Cuvântul lui Isus: cm. Aus Religion and Geshich's I (Lpzh 1906), S. 59–87; D. Alfred Reseli, Agrapha: fragmente de inscripție necanonică. Aeroport, Lpzgl906. BP G-renfill și AS Hunt, Fragment of an Uncanonic Gospel, Oxford New 1908. RP Lagrange, Nou, fragment necanonic referitor la Г Ehangile въ „Inter-

Totodată, atunci când prezentăm informații despre evangheliile apocrife, vom rămâne în principal la ordinea în care sunt enumerate evangheliile apocrife de prof. Aa. Harnack în „Cronologia literaturii creștine antice înainte de Eusebiu” I, pp. 590-591; II, p. 177-178. Despre știrile slave. Apocrife, vezi mai sus - în articolul prof. M. N. Speransky „Cărțile celor renunțați”.

national" NS v (1908), 4, p. 538-573. Dr. Robert Reinsch, Du Pseudo–Evangelion of Jesus and Maria's childhood in the romanic and germanic literature, with partial parts from Parisis and London manuscris Halle 1879. Prof. HB Swete, Două noi fragmente de Evanghelie въ Mici texte publicate de H. Li et z man n Nr. Zlg (Bonn 1908) B. Rick, Paralipomenu: Romains of Gospels and Sayings ot Christ, Londra 1908. Prof. HT Antrews, The Apo -cryptal Books, Londra 1908.] H. Poggel End un nou fragment al unei evanghelii non-canonice din Oxyrrhynchos въ „The-loâie und Faith” 1909, 2, pp. 139-143.] Ludwig Couard, Altchristliche Sagen über, das Life a lui Isus și a apostolului, Gütverloh 1909. Privatdoz. Walter Bauer, Viața lui Isus și Vechiul Testament al Apocrifelor Noului Testament, Tübiagen 1909. Natursageñ: editat. de Oskar Dahnhardt, Volumul II, Legendele Testamentului Neneu. Lpzg 1909.]

1) Evanghelia evreilor sau evreilor, (Εύαγγέλιον καθ' Έβραίους;-8οοπη-dum Hebraeos), care are și o denumire mai scurtă „Evanghelia evreilor sau a evreilor” (το Εβραϊ κουδόν sau καϊ κουδον). Igizippus, care a venit din Răsărit la Roma în jurul anului 150 și și-a scris lucrarea istorică bisericească în jurul anului 180, citează în ea fragmente din Evanghelia Evreilor (Euseb. II, 22: 7). Clement în paralel cu cuvintele lui Platon citează o zicală din aceeași Evanghelie (Strom. II, 9, 45) Origen se referă la acest monument de cel puțin trei ori (În Ioana. II, 6; în Matei XV, 14, în Luc. corn. I) Eusebiu, unii considerau că „Evanghelia evreilor” sunt scrieri controversate („anti-legomena”). Ieronim. Acesta din urmă a văzut o copie a Evangheliei Nazarineenilor în Veria, un oraș sirian, și a avut ocazia să facă o copie a ei. Potrivit lui Ieronim, această evanghelie, citând fragmente din V. Testament, nu urmează traducerea LXX, ci textul ebraic. De exemplu, el citează două vorbe: „Din Egipt l-am chemat pe fiul meu” și „de aceea se va numi Nazarinean” (De vir. ili. 3). Ieronim a găsit Evanghelia și în

biblioteca Pample din Cezareea (ibid.). A fost scris în Chaladean sau Siriac, dar cu litere ebraice (chaldaico quidem syroque sermone, sed hebraicis litteris: Dial, adv Pelag. 3,2),

adică era dialectul aramaic occidental, care era vorbit de obicei în Palestina, asemănător cu limba Sfântului. Scriptura, nu la fel ca el. Ieronim a tradus această Evanghelie în greacă și latină (De vir. ili. 2) și spune (Sott, în Matei XII și XIII) că unii au considerat că este originalul autentic al Evangheliei după Matei (Matthaei autenticum). Catalogul Sfintelor O Scriptură datată aproximativ din anul 800 și aparținând lui Nicefor, Constantin, Patriarh (806-814), enumeră „Evanghelia după evrei” printre scrierile contestate și determină dimensiunea ei la 2.200 de „versete” (în timp ce Matei are 2.500 de „versete”. versurile b"). Comparând și analizând toate tipurile diferite de date cu privire la momentul originii Evangheliei Potrivit evreilor, Harnack nu consideră că este posibil să se mute acest timp mai mult de 100 de ani, dar admite pe deplin că această carte ar fi putut începe deja în jurul anul 65-70 din anul lui Jo R. Chr. („Cronologie” vol. I, p. 642 și compara p. 650): același savant ajunge la concluzia (I, p. 636 și urm.) că grecul traducerea acestei evanghelii a existat chiar mai devreme decât Ieronim - în biserica din Alexandria, în plus, el găsește urme ale ei nu numai la Origen, ci chiar și la Clement [totuși, toate acestea sunt doar o presupunere și nu lipsite de tendințe speciale în problematica originea Evangheliilor canonice, în principal Matei]. Prin conținutul și structura ei, Evanghelia după evrei seamănă foarte mult cu primele trei evanghelii sinoptice, în special cu Evanghelia după Matei.Față de aceasta din urmă, abaterile din narațiune nu sunt foarte semnificative și se observă, de exemplu, în istorie. a ispitelor și tăgăduirii lui Petru: egal cu un om k, care avea mâna uscată, îi explică lui Isus că este zidar și își câștigă existența din truda mâinilor*, de ce îi cere lui Hristos să-i restabilească (*sănătatea , „ca să nu fie silit să fie sărac”: „Evanghelia iudeilor” conține și o poveste despre o femeie, care a fost adusă lui Isus „de dragul multor păcate.” [Dar în ediția actuală a această evanghelie apocrifă, influențele sectare (eretice) sunt de netăgăduit;

din părul ei și a pus un Tabor înalt pe un munte” este explicat doar de concepția gnostică conform căreia Duhul Sfânt este un element feminin („mamă”) în Începutul Suprem.

Vezi Foarte Rev. Mgr. S. A. Barnes; Evanghelia conform evreilor: tot în „Revista de studii teologice VI, 23 (aprilie 1905), p. 356-371. Rev. Prof. Walter F. Adeney. Evanghelia care recunoaște evreilor în „The Hibbert Journal” IP, 1 (octombrie 1904), p. 139-159].

2) Evanghelia celor XII Apostoli (sau Evanghelia ebionită). Pentru prima dată această evanghelie este menționată de Origen, care o numește

printre alte evanghelii apocrife (eretice) (Homil. I în Luc. ta XII Apostolos). Potrivit lui Epifanie, această evanghelie a fost folosită printre ebioniți: de aici a doua denumire.

Cartea și-a primit numele „Evanghelia celor XII Apostoli” datorită faptului că începe cu o narațiune despre chemarea apostolilor, cărora Hristos se adresează apoi printr-un discurs, arătându-le chemarea și numirea lor. presupunerea că cartea a fost scrisă de apostolul Matei, care a scris Evanghelia în numele lui XII, care vorbesc despre ea la persoana întâi. Această carte poartă urme clare ale unei lucrări de compilare: este întocmită în principal pe baza Evangheliile canonice ale lui Matei și Luca, din care compilatorul a extras material cu mâna sa întreagă. Această carte („cu greu ar fi putut apărea mai devreme* decât sfârșitul secolului al II-lea; este greu de presupus că ar fi putut fi scrisă mai devreme decât 180 de ani (Harnack. op. 631). Limba cărții a fost încă de la început greacă. Monumentul poartă o amprentă clară a vederilor ebionite. Aici, de exemplu, se subliniază că până și Ioan Botezătorul a evitat să mănânce carne. Hristos, ca răspuns la propunerea ucenicilor de a-i pregăti Paștele, în vădită contradicție cu narațiunea lui Luca (22, 15), răspunde: „Æ Nu vreau să mănânc carne cu voi în acest Paști”. solia lui Isus Hristos a fost, conform Evangheliei, astfel încât din-

schimba victimele și proclamă mânia lui Dumnezeu pentru continuarea lor, exprimată în distrugerea templului. Despre un om pe nume Isus, a cărui origine nu este deloc menționată, Dumnezeu mărturisește că a câștigat favoarea Tatălui și abia acum, prin pogorârea Duhului Sfânt asupra lui, a fost făcut Fiu. Din această evanghelie, doar câteva fragmente au supraviețuit până în vremea noastră. [Cm. și Patrologia orientalis, or. II: Dr. E. Bevillont, Les Evangiles des douze apôtres et de Saint Barthélémy.]

3) Evanghelia lui Petru. Multe ipoteze despre această Evanghelie sunt în picioare, în proporție inversă cu ceea ce știm exact despre ea. Unii cercetători (de exemplu, Kredner) cred că Justin (Dial. 106) a folosit deja această lucrare; dar acest lucru este foarte îndoielnic, deoarece locul indicat permite diverse interpretări (este posibil ca citatul să fie luat în mod liber din canonicul Ev. Marcu). O mențiune directă a Evangheliei lui Petru se găsește în Serapion din Antiohia (Eusebius C. I. VI, 17), Origen (în Matei X 17), Eusebiu (C. I. Sh, 3:2. 250 26), Ieronim (De vir . ili . .), Theodoret (Haer. fab. comp, lì, 2) și Gelasius (Deci*, de libris ree.). Eusebiu mărturisește doar că așa-numita Evanghelie a lui Petru nu este autentică și nici un singur scriitor ecleziastic nu se referă la ea ca la o autoritate. Ieronim și decretul lui Gelasius repetă în esență pe Eusebiu. Teodoret transmite doar vestea foarte dubioasă că această carte a fost folosită printre nazarineni. Mai valoroasă decât mărturia lui Serapion și Origen. Prima citează câteva fragmente din Evanghelie în epistola sa către

comunitatea rusă. Orpgen spune că, după unii, bazat în acest caz pe tradiția evangheliilor lui Petru și a cărților lui Iacov, frații Domnului au fost fiii lui Iosif din prima lui soție, cu care a trăit înaintea Mariei. iarna 1886-1887 în Sus În Egipt, la Akmim, într-un mormânt monahal, s-a găsit un mic codex de pergament (sec. VIII sau IX), pe 2-10 pagini din care este așezat un fragment din Evanghelia lui Petru. Pasajul cuprinde partea principală a istoriei suferinței

și povestea detaliată a învierii Mântuitorului. Acest pasaj a fost tipărit în 1892 de Burian la Paris (p. 137-147). Cartea este înrudită cu Evangheliile canonice, dar exprimă în mod clar o tendință docetică: — când se povestește, de exemplu, suferințele Mântuitorului, expresiile suferinței și sentimentele părăsirii de Dumnezeu, trăite de Hristos pe cruce, sunt netezită aproape complet. Personalitatea lui Ap Petra vine în prim-plan. Autorul se referă la el însuși la persoana întâi singular sau plural (când se înțelege și alți apostoli) număr. Cartea a început pe la mijlocul secolului al II-lea (după Harnack între anii 110-130; vezi op. cit. p. 474), probabil în Siria. [Cm. f IL Usenner, Ein Spur. des Petrus evangelîums în „Zeitischrift für die neutestamentliche Wissenschaft” W (1902), S. 353-358, iar în rusă mai ales Pr. Prof. V. G. Rozhdestvensky în „Christ. Reading” pentru 1894. I, 73-125; IV, 27-40; VI, 382-411 și în tipărituri de aici].

4) Evanghelia egiptenilor (Εύαγγέ-λιον χατ' Αιγυπτίους, Secundum Aegyptios). Fragmente din această kisha se găsesc în mâinile lui Clement al Romei (1 articol 2, 12), Clement al. (Strom. III,): în plus, este menționat și Origen (Hoinil. I în Luc.), care îl consideră a fi unul dintre cei înțeleși de Luca (1,1), Epifanie (Haer. LXIÍ, 2), după a căror mărturie această Evanghelie a fost folosită de Sabelieni, care au găsit în ea confirmarea învățăturii lor modaliste (nu sunt trei persoane în Dumnezeu, ci una). Bl. Jerome clasifică cu siguranță această carte drept eretică (Nosh. I în Luc.). Această carte a fost probabil folosită ca o Evanghelie de către creștinii neamuri din Egipt, în timp ce creștinii evrei egipteni au citit Evanghelia după evrei.Am tendințe - de exemplu, atitudine complet negativă față de căsătorie. Hristos își expune învățătura <' nu de puține ori ca răspuns la întrebarea lui Salomee, care este adusă aici mult mai des decât în Evangheliile canonice. Autorul cărții nu este identificat și nimeni nu raportează despre el. Momentul originii sale poate fi

datează din prima treime sau prima jumătate a secolului al II-lea.

5) Evanghelia lui Matia (și „tradițiile*”). Despre Evanghelie χατά Ματθίαν este cu siguranță menționată pentru prima dată de Oregon (Nu. I in. Lucani); o avea la îndemână, dar nu a citat din ea. Eusebiu îl clasifică drept eretic (Ts. I. Sh. 25: 6). În canonul de 60 de cărți, este plasat pe ultimul loc (tot în decretul lui Gelasius). Iată tot ce știm despre lucrarea cu numele „Evanghelia Matthias”. Hippolit în

„Menachul filosofic” (VII, 20) spune că Basilide și fiul său Isidor s-au referit la „cuvintele apocrife” care ajunseseră la ei, pe care Matei le primise de la Însuși Domnul. Kliment al. (Strom. VII, 17) mărturisește că bazildienii s-au referit la Matia. Clement Al., în cele din urmă, dă trei citate din acea lucrare a lui Matei, care s-a numit „Tradiție * (Παραδόσις Strom. II, 9: 45; III, 4: 26—Eusebius. Ts. I. IP, 29; VII, 13;). Unii savanți (Dan) identifică monumentele la care se referă savanții menționați mai sus, în timp ce alții consideră că este mai temeinică și mai corectă separarea lor (Harnack), întrucât Clement Al., evident, consideră „Tradiția” o carte respectabilă, care merită credibilitate, și nu. eretic .

6) Evanghelia lui Filip. Tot ce știm despre această carte este că a fost citită ca Sf. Scriptura, în cercurile gnosticilor egipteni la mijlocul secolului al IV-lea (Epiphanius, Haer. XXVI, 13 /, a fost folosită și de manihei. Epifanie a reținut următorul (singurul) pasaj din această carte: „mi-a dezvăluit (—Filip vorbește despre sine la persoana întâi—) Doamne, ce ar trebui să spună sufletul în timpul ascensiunii la cer și cum să răspundă fiecăreia dintre puterile superioare (probabil zone / „M-am cunoscut, m-am adunat de pretutindeni și nu am produs copii pentru arhon (ύ. e. pentru conducătorul lumii), dar rădăcinile le-am smuls complet pe ale mele, mi-am strâns mădularele împrăștiate și te știu cine ești: vin de sus* și astfel sufletul este eliberat. propriii lor copii.* În aceste cuvinte,

wah întrezărește dualismul, o atitudine negativă față de căsătorie, doctrina originii sufletului din lumea superioară etc. Judecând după acest fragment, cartea conținea „revelații” imaginare care nu au nimic în comun cu Evangheliile sinoptice. Originea acestei evanghelii gnostice poate fi considerată a fi în prima jumătate a secolului al III-lea, dar este posibil să fi existat deja în secolul al doilea. Compilarea ei a fost atribuită nu evanghelistului Filip (Fapte 6, 5. 8. 5 și urm. 21. 8 și urm.), ci tocmai Apostolului (In. I, 45 și urm. 6, 5. 7. 12). , 21. 14, 8).

7) Evanghelia lui Toma. Este pomenit de Irineu (Pr. heres. 1, 20), Origen, care a citit-o (Homil. I în Luc .; Contra Celsum VI, 36), Hippolit, după mărturia căruia această carte a fost folosită în cercul unuia. Sectă gnostică (urmare. , la mijlocul secolului al II-lea); Eusebiu îl înscriu printre evangheliile eretice (III, 25); Chiril al Ierusalimului înțelege prin Tomoi, ucenicul lui Manes; (Anunț. curs VI); stichometriya lui Nicephorus își determină dimensiunea în 1300 de versuri. A apărut, probabil, într-un mediu gnostic cu un caracter docetic al vederilor. Așa se explică abundența poveștilor despre minuni din ea, din vremea copilăriei lui Isus Hristos. Este cunoscut doar din fragmente, în principal din edițiile lui Cotelier și Mingarelli. [Comparaţie de asemenea C. Frick, Die Tomasa-pocalypse în „Zeitscrift für neutestament-liche Wisseuschatt* IX (1908), 2, p. 172-173. MR James, Revelatio Tho-mae în „The Journal of Theologicol Studies* XI, 42 (ianuarie, 1910), p. 288-290; a sa The Révélation Thomae din nou ibid XI, 44 (iulie, 1910;, p. 569. V. Adrianov, Evanghelia lui Toma în „Izv. 2, St. Petersburg, 1909.]

8) Evanghelia nervoasă a lui Iacov. Această carte a început — cel mai devreme — în a doua jumătate a secolului al II-lea și chiar spre sfârșitul ei. În componența sa, este o compilare și reelaborare a mai

multor lucrări independente și se descompune - aproximativ - în următoarele trei părți: a) istoria concepției, nașterii și vieții Mariei până în acel moment, la care se extind Evangheliile canonice. ; b) istoricul nașterii

stva lui Isus, spusă în numele lui Iosif, și apocrifele lui Iosif; c) Apocrife ale lui Zaharia. La originea sa, prima parte este cea mai veche. Cel mai vechi manuscris grecesc ne-a supraviețuit din secolul al IX-lea, iar pasajul siriac din secolul al VI-lea. Cartea nu a fost numită inițial „evanghelie”, dar purta o urmă. nume; „Istoria** sau „narațiune*ζ διήγησις, διήγησις και ιστορία), sau „Nașterea Mariei** (Γέννησις Μαρίας). Datorită conținutului și formei sale, a început să fie numită „Evanghelia” abia în secolele IV și V. Titlul „Prima Evanghelie a lui Iacov” a fost dat cărții de umanistul francez V. Postel (f 1581), căruia îi aparține onoarea deschiderii acestui monument. Totodată, autorul a fost atribuit Apostolului și fratelui Domnului, primul episcop al comunității din Ierusalim. Evanghelia lui Iacov cel Tânăr apare în codexul lui Gelasius și Hormizda. Găsim informații mai precise despre această carte în Origen (în Ev. Matei), Grigore de Nyssago (Orat. in diem nat. Olir.), Eustathius al Antiohiei (în Nechaesh.), bl. Ieronim (c. Helvid 8), Epifania Ciprului (haer. LXXIX, 5: LXXVIII, 7, XXX, 23); mai puțin sigur - Clement al. (Strom. VII, 16) π Justina F. (Dial. 78. 100. 1 Apol. 33). Cartea, în cele 25 de capitole, cuprinde perioada de la anunțul nașterii Mariei către părinții ei, Ioachim și Anna, până la masacrul copiilor din Betleem. A doua parte, cu ușurare deliberată, încearcă să sublinieze faptul că Preev. Fecioara atât înainte de naștere cât și după naștere a rămas fecioară. După Epifanie XXX, 2), această carte a fost oferită pentru imitarea presbiterilor și fecioarelor printre gnostici - „Evioniți”.- Dar în Biserica Ortodoxă a avut o oarecare semnificație și chiar, probabil, a fost folosită (în timpul cultului public, ca un carte de zidire, și anume, a fost citită la 8 septembrie, 9 septembrie (pomenirea Sfântului Ioachim) și 25 iulie (Sf. și obiceiurile își datorează originea acestei cărți — mărturisesc răspândirea ei largă din cele mai vechi timpuri.

timpurile moderne până în Evul Mediu. Expunerea cărții este plină de diverse împodobiri și detalii: — Preev. Mafia bate la poarta, iar Elisabeta isi arunca cu bucurie acul pentru a se repezi in intampinarea ei, steaua lui Hristos intrece toate celelalte stele; Durerea Annei în legătură cu lipsa ei de copii este agravată la vederea cuibului vrăbiilor etc. Edițiile textului grecesc sunt numeroase: ultimele sunt de Tischendorf la Berlin și Grenfell la Oxford.

[Cm. încă EE. Nestle, Ein syrisches Bruchstück ans. dem Protevangelium Ja-cobi în „Zeitschrift für die n eut est amen t-liche Wissenschaft” III (1902), S. 86-87. Despre cartea învățăturii secrete despre care se presupune că i-a fost transmisă lui Maryamne, sora lui Filip, Iacov,

fratele lui. Doamne, ce carte – conform lui Hippolytus (Philosoph. 7; cf. A. Harnack Altchristl. bitter. I, p. 168) – gnosticii naassenieni erau mândri, vezi E. O. Winstedt, A Coptic Fragment atribuit lui James the Brother of the Lord în „The Journal of The. Jogical Studies” VIII, 30 (ianuarie, 1907), d. 240-248.—m

9) „Evanghelia lui Nicodim”, conform cercetărilor lui Tischendorf, acum incontestabil acceptată în știință, constă din două lucrări independente: „Faptele lui Pilat ** și „Coborârea lui Hristos în iad**. Și într-adevăr, în afară de faptul că într-o asemenea formă combinată și sub titlul „Evanghelia lui Nicodim” lucrarea se găsește doar în manuscrisele latine de mai târziu, în timp ce în manuscrisele grecești mai vechi este cuprinsă doar prima lucrare și, mai mult, , cu o concluzie independentă - pe lângă toate acestea, conținutul monumentului combinat indică deja că această lucrare este compusă. Numele în sine, probabil, a început și s-a consolidat abia după Charles W. Motivul unui astfel de nume ar putea fi faptul că Nicodim joacă un rol major în prima componentă a cărții și mai ales în prologul acesteia. Iustin menționează deja „Faptele lui Ponțiu Pilat” în prima sa apologie (35.48), dorind să-și confirme mărturia despre minunile lui Isus Hristos și despre evenimentele care au avut loc la moartea sa. Dar această referire este prea vagă și nu dă dreptul de a identifica documentul care a avut în

alte scrieri apocrife care au și o legătură cu personalitatea lui Pilat. Așa sunt, de exemplu, „cele două scrisori ale lui Pilat”, dintre care prima conține un mesaj despre învierea lui Hristos: în a doua, în numele lui Pilat, sentința sa nedreaptă este justificată de imposibilitatea de a contracara entuziasmul predominant: „Învierea lui Pilat. raport” este raportul său despre procesul, execuția, moartea și învierea lui Isus Hristos; „Tradiția lui Pilat” – o poveste despre interogatoriul și procesul lui Pilat în fața împăratului – despre condamnarea și executarea acestuia; „Moartea lui Pilat”: „Povestirea lui Iosif din Arimateea”, etc.).*)

10) Evanghelia lui Bazilide. După Origen, Basilide Gnosticul a scris Evanghelia, care a fost numită după numele său (κατά Βασιλίοην εύαγγέλιον: Honiil. I iiij Luc; Ambrozie proem. în Luc; Eusebiu IV, 17). Pe baza acestor mărturii, oamenii de știință cred, de obicei, că cartea Basilide a cuprins întreaga viață a lui Isus Hristos, precum Evangheliile sinoptice, cu care se pare că era înrudită ca conținut. O idee despre

[În Societatea Imperială de Arheologie, Arabist I. IO. Krachkovyi a raportat în 1907 rezultatele studiului său asupra unui interesant monument antic de scriere arabă de origine creștină, „un fragment din apocrifa Noului Testament într-un manuscris arab din 885 pe râu. X.". Este pentru a treia oară manuscris arab cunoscut în știință. Scrisă în

mănăstirea Sf. Pricepere; manuscrisul este incomplet, reprezintă ultimele cinci foi ale unui tratat care are legătură cu evanghelia apocrifă a lui Nicodim. Manuscrisele creștine arabe sunt de o importanță incomparabil mai mare decât cele mahomedane. Acestea din urmă erau legate de Coran și erau scrise după formele stabilite. Creștinii au fost mai liberi în acest sens, iar lucrările lor sunt mai apropiate de dialectul popular. Conținutul acestui nou monument curios ar trebui să fie de mare interes pentru teologi. Autorul în imagini foarte poetice transmite lupta diavolului și moartea cu Isus Hristos și înfrângerea lor completă. Strofele dedicate dialogului lui Hristos cu moartea, recunoașterii morții neputinței sale și măreției lui Hristos, care a coborât în iad și a eliberat de acolo sufletele care lânceau ale morților, sunt impregnate de o putere deosebită.]

Veeting izustin, cu prima frecvență a „Evangheliei lui Nicodim”, deși, poate, stăteau din ce în ce mai mult ca o legătură genetică strânsă. Tertulian în capitolul 5 exprimă presupunerea generală pe care împăratul Tiberia a primit-o de la Palestina. În capitolul 21, după ce a menționat pe scurt viața, moartea, înălțarea și învierea lui Iisus Hristos, Tertulian spune că Pilat, el însuși creștin în propria sa conștiință, a raportat toate acestea împăratului Tiberiu.Sunt creștin pentru a-l avea pe Pilat, ca direct și direct. mărturie foarte importantă, pe de o parte este destul de înțeles, cu atât mai mult cu cât Evangheliile canonice înfățișează și personalitatea și atitudinea sa față de Hristos într-o formă relativ favorabilă.că Pilat, după toate probabilitățile, într-adevăr, a raportat împăratului în scris despre circumstanțele morții lui Isus Hristos. Se știe că a existat o lucrare păgână falsificată, scrisoarea lui Pilat, pe care, la porunca împăratului Maximinus, până și școlarii trebuiau să o cunoască pe de rost. (Eusebiu, C. I. IX, 5: 7. I. 9. 11). Spre deosebire de lucrările păgâne de acest fel, creștinii doreau în mod firesc să aibă documente favorabile pentru ei asociate cu numele de Pilat. Prima parte a „Evangheliei lui Nicodim” conține întărirea lui Iisus Hristos, cu care martorii îi judecă la multe minuni, despre convingerile, crucifixele și moartea lui. - A doua parte a „Evangheliei” se reduce la mete a lui Hristos, cu cuvintele a doi fii, cu cuvintele a doi fii Simone: Charina și Leukia, care se presupune că au înviat împreună cu Hristos și au fost martori ai apariției Sale în lumea interlopă. Această poveste este spusă într-o formă interesantă, în conformitate cu ideile de atunci. Conținutul său, limbajul și alte date ne permit să concluzionam că această parte a Evangheliei este de o origine literară mai târzie decât prima. În general, originea Evangheliei este datată în secolul al IV-lea sau al V-lea. În legătură cu această creație există unele

Aceste semne indică vechimea sa ridicată. Cunoscut pe fragmente.

18) Evanghelia lui Barnaba (Εύαγγέλιον χατά Βαρνάβαν) este menționată în catalogul de 60 de cărți canonice și în decretul lui Gelasie, prin

care, de altfel, această carte a fost condamnată. „Cărțile Noului Testament apocrif”.

În vremuri ulterioare, chiar și anumite urme ale monumentului menționat se estompează. În secolul al XVIII-lea, întâlnim mai multe mențiuni din Shuronii oamenilor de știință că aceștia erau numiți umbra unui monument care purta numele „Evanghelia lui Barnaba”.Astfel, John Toland în Nazarenas (Londra 1718) raportează informații despre un manuscris care conține Italiană a doua traducere a Evangheliei lui Barnaba, pe care omul de știință a studiat manuscrisul. Cu toate acestea, descrierea lui Toland, în ciuda verbozității, nu oferă o idee clară și precisă a conținutului monumentului numit. Pe baza unor comparații, Toland credea că Evanghelia vehiculată printre mahomedani era identică cu vechea Evanghelie apocrifă a lui Barnaba (2 0 Potrivit lui Toland, primul capitol al monumentului pe care l-a studiat începea cu următoarele cuvinte: „Adevărata Evanghelie a lui Isus, numită Hristos, conform la inovaţia Apostolului său – Barnaba” (p. 15). În acest monument, se pare că Hristos nu a murit pe cruce, ci a fost transferat în al treilea cer de către Arhanghelii Gavriil, Mihail, Rafael și Uril, unde va rămâne până la sfârșitul lumii. În locul lui Hristos, Iuda a fost răstignit – iar asemănarea a fost atât de mare încât a indus în eroare nu numai ucenicii, ci chiar și mama lui Isus. Traducerea în spaniolă a Evangheliei lui Barnaba este menționată de George Sale în tratatul său preliminar remarcabil de ilustrat despre traducerea Coranului (Londra 1734). Originea traducerii spaniole Sale se referă la sfârșitul secolului al XVI-lea. Traducerea în spaniolă a Evangheliei, realizată din italiană, a constat din 222 de capitole. Potrivit cărturarului, cartea conținea o biografie completă a lui Hristos și – pentru partea râului – a încheiat evenimente similare cu canonica Enaige iiamp, dar multe dintre ele au fost colorate de mahomedan-

15

nu poate fi compilat decât pe baza câtorva extrase nesemnificative dintr-o altă lucrare a aceluiași scriitor, care era o interpretare a propriei sale Evanghelii. Acesta din urmă includea, printre altele, pilda bogatului și a lui Lazăr (cf. Luca 16,19 și urm.), precum și, se pare, învățătura lui Hristos despre căsătorie și celibat (cf. Mo 19,11 urm.). [Cm. eme Haus Windisch, Das Evangelium des Basiiiides în „Zeitschrift für die neutesta-mentliche Wissenschaft” VII (1906), 3.. S. 236-246].

11) Evanghelia perfecțiunii (τελει-ώσεως) a fost folosită de bazilieni și de alți gnostici, după cum mărturisește Epifanie despre aceasta (Haer. XXVI, 2).

12) Evanghelia Evei. Epifanie (haer. XXVI, 2.3.5) mărturisește că gnosticii au folosit o lucrare cu acest nume și pentru a adăuga din ea un fragment cu un caracter fără îndoială panteist. Conținutul cărții era, probabil, diverse viziuni fantastice, al căror subiect era fie Eva, fie primul om, Adam.

13) Evanghelia lui Iuda Iscarioteanul a fost folosită de secta gnostică a cainiților. El este amintit de Irineu (pr. heres. I, 35), Epiphanius (haeres. XXIII, 1), Teodoret (haeret. fab. comp. I, 15).

14) Întrebările Mariei, mari și mici (Τέννα Μαρίας), sunt două lucrări cu conținut indecent, folosite de unii gnostici. Printre acestea, de altfel, conținea o poveste despre Zaharia. Harnack consideră că este posibil să atribuie cartea secolului al II-lea.

15) Evanghelia adevărului este menționată de Irineu (IП, II), dar fără detalii, așa că este chiar greu de spus dacă el însuși a citit-o. Este posibil să fi fost întocmit de Valentin Gnosticul.

16) Evanghelia Mariei vorbește despre modul în care Mântuitorul s-a arătat ucenicilor Săi și a vorbit cu ei despre esența materiei și despre natura omului; apoi El se retrage de la ei, poruncindu-le să propovăduiască Evanghelia. S-a păstrat un fragment din această carte.

17) Înțelepciunea lui Isus Hristos cu explicații cosmologice provine, aparent, din Valentine; niste-

LXXXIX 500 (Revizuit de Ioan al V-lea, Youngs'n, The D discovery of the Gospel of Barnabasb, „The Exspository Times” XIX, 6, martie 1908, pp. 263-265). Următoarele articole au deschis calea pentru această publicație valoroasă: Despre Evanghelia lui Barnaba mahomedană de William EA Axon în The Journal of Theological Studies* III, 11 (aprilie 1902), p. 441-451; „Evanghelia lui Barnaba* mahomedană de Rev. Lonsdalz Raggz, ibid. VI, 23 (aprilie 1905), p. 424-438 [de ea în „The Chureb. Revista trimestrială LXVII, 134 (ianuarie 1909); cf. de asemenea „Răsăritul şi Apusul* V, 20, octombrie 1907]. Conținutul general și trăsăturile cele mai caracteristice ale Evangheliei mahomedane după Barnaba, pe baza ediției indicate și a altor date pe care le avem la dispoziție, sunt următoarele. Evanghelia* pretinde că oferă o relatare adevărată despre viața și slujirea lui Isus Hristos din varul lui Barnaba, care pare a fi unul dintre cei doisprezece, și încearcă să îndeplinească această sarcină cu intenția clară de a corecta învățătura presupusă falsă a Sf. Pavel și alții care au predicat despre Hristos ca Dumnezeu, ca Fiu al lui Dumnezeu. Narațiunea începe cu o poveste despre nașterea lui Isus, bazată pe Evangheliile după Matei și Luca, și se termină cu o poveste despre înălțarea Lui la cer. O treime, cel puțin, din conținutul monumentului este împrumutat direct din cele patru evanghelii canonice ale noastre; o altă parte, nu mai puțin semnificativă, conține, în schița generală a narațiunii evanghelice, inserții extinse de conținut legendar și nu de puține ori caracteristic mahomedan, care sunt în mare parte sub forma unor discursuri puse în gura lui Hristos Însuși. Dar chiar și acel material, care este preluat direct din Evangheliile canonice, în insistența monumentului este adesea supus unei corectări tendențioase și este aranjat într-o ordine arbitrară. Tot ceea ce ar putea vorbi despre divinitatea lui Hristos este exclus în mod deliberat din narațiune. De exemplu, în narațiunile

despre miracole, povestea urmează adesea Evanghelia canonică din cuvânt în cuvânt și așa mai departe până la punctul critic; aici, în loc de autoritar: „să fie”, apare o rugăciune; dacă cel vindecat este demascat

înlăturați tendințele. — Numele lui Mesia se referea aici nu la Hristos, ci la Mahomed. Circumcizia apare acolo ca o stabilire inițială, originară din Adam; legalizarea abluțiilor, prescrisă în Islam, datează din vremurile patriarhale și ar fi fost comandată lui Avraam de Arhanghelul Gavril. Joseph White, în Bampton Lectures (Oxford 1784), a plasat mai multe capitole din Evanghelia lui Barnaba, folosind un manuscris care conține întreg monumentul spaniol și cea mai mare parte a traducerii în engleză. Acest manuscris a fost proprietatea Dr. Monkhouse, profesor la King's College (din Londra). Dacă acesta nu era același manuscris folosit de Sale, atunci trebuie să presupunem că în Anglia în secolul al XVIII-lea existau două traduceri în spaniolă. Aceasta epuizează toate informațiile pe care, până ultima dată, lumea învățată le avea despre lucrarea cunoscută sub titlul „Evanghelia lui Barnaba*, în ciuda faptului că cercetătorii literaturii apocrife și misionarii creștini care au lucrat în domeniu Iluminații. ale mahomedanilor, în special ultimul, au fost foarte interesați de publicarea numitului monument. În conversațiile cu mahomedanii, în special în India și Persia, misionarii au auzit adesea de la băștinași că Evanghelia lui Barnaba a fost ascunsă în mod deliberat de către creștini, ca fiind pe deplin favorabilă islamului, deoarece Isus este înfățișat în această „evanghelie” nu mai mult decât înaintașul său, Magus.eta, prin care și ultima și cea mai perfectă revelație a fost dată oamenilor. Atât nevoile științifice, cât și nevoile practic-monastice pot fi pe deplin satisfăcute de ediția apărută la sfârșitul anului 1907 trecut, într-un volum elegant care conține textul italian și traducerea în engleză a Evangheliei lui Barnaba*, bazată pe manuscrisul Ptaiyan al Biblioteca imperială din Viena: Evanghelia lui Barnaba, editată și tradusă din ftls italian în Biblioteca imperială din Viena, de Lons-dale și Laura Raga cu un facsimil, Oxford (University Press), 1907, p.

respinge recunoaşterea lui Hristos ca Dumnezeu, apoi, ca răspuns la aceasta, Evanghelia lui Barnaba dezvăluie o negare directă a puterii supraomeneşti în El. Cenzura lui Hristos asupra lui Petru la Cezareea Filip se transformă într-o * condamnare directă a marii mărturisiri.într-un mod relativ cronologic. și geografic xb Relații similare din aceeași evanghelie sau din diferite evanghelii sunt adesea amestecate (Iн. IV), etc. Cea mai originală din învățăturile Coranului este doctrina judecății de apoi și a stării viitoare după această judecată. În „Evanghelia lui Barnaba” un loc semnificativ este acordat acestor subiecte eshatologice. Judecata și chinul sunt descrise mai detaliat și cu forța și realismul caracteristic magico-tanic. O caracteristică interesantă a iadului înfățișat în acest monument este aranjarea chinurilor în funcție de cele șapte păcate majore cunoscute,

iar ordinea în aranjarea acestora din urmă este originală aici. Imaginea paradisului ocupă și ea un loc destul de semnificativ, dar imaginea sa, în general, este sublimă și conține trăsături mai puțin senzuale decât ne-am putea aștepta. Reprezentările astronomice sunt de natură a lui Ptollzmeev; deci, aici sunt nouă ceruri, excluzând paradisul însuși, în timp ce în Coran sunt șapte ceruri. O altă trăsătură caracteristică a islamului, reflectată în Evanghelia lui Barnaba, este tendința spre misticism, sub formă de sufism, pe alocuri combinată cu sumbra doctrină mahomedană a atotputerniciei divine și a predestinației necondiționate.Interesant este că aceste trăsături au început și s-au consolidat. în islam mai târziu decât au apărut.Coranul (vezi și A. Kazansky, Mysticism in il i-m, Samarkand 1906, cap. IV, p. 47 și urm.) Tendința ascetică își găsește expresia în acest monument în multe vorbe puternice și este personificată în frumoasa imagine a vieții ascetice „trei farisei” - Osea, Hagau și

Obadiah. Adevăratul sfârșit al ascezei este în supunerea absolută față de voința divină, în completa identificare cu aceasta.

Indiferent dacă monumentul mahomedan are vreo legătură genetică cu vechea Evanghelie apocrifă a lui Barnaba, nu există urme precise și de încredere, date externe sau interne precise, pentru că o soluție mai mult sau mai puțin fiabilă a acestei probleme nu este disponibilă. Cel mai mult care se poate presupune în acest caz este să admitem posibilitatea ca evanghelia mahomedană a lui Barnaba să conţină unele elemente ale evangheliei apocrife creştine (Ahop). Alți savanți sunt înclinați să nege orice legătură (orice altceva decât titlul comun) între cele două cărți (Iacov). Unii savanți, începând cu Cramer, presupun originalul arab al Evangheliei mahomedane, alții constată că nu există temeiuri suficiente pentru o astfel de presupunere, fie exterioară, fie internă, și nu văd nicio nevoie pentru aceasta (Ragg). În acest caz, italiana a fost limba originală. Autorul compilației a fost, se presupune, un renegat creștin care s-a convertit la islam. Momentul de origine a monumentului se referă fie la secolul XIV, fie chiar la secolul XVI.

Dacă luăm în considerare trăsăturile indicate ale conținutului și data foarte târzie a originii Evangheliei lui Barnaba Magomed Ghana, atunci trebuie să admitem că monumentul numit nu poate fi în niciun caz atribuit în sensul său propriu lucrărilor apocrife. a scrierii Noului Testament. Mai degrabă, ar trebui să fie plasat în aceeași categorie cu lucrări precum Cartea lui Mormon, Cartea lui Yashar sau Viața budistă a lui Hristos publicată de Notovitch. În ciuda ego-ului, cartea numită are o mare importanță și prezintă un mare interes, mai ales pentru clarificarea problemei relației dintre islam și creștinism, atât din punct de vedere academic, cât și practic.

19) Evanghelia lui Pseudo-Matei sau cartea despre originea fericitei Maria și copilăria Mântuitorului, publicată integral de Tischendorf, co-15*

iese din 42 de capitole. Se pare că este de origine latină și are în principal primul evanghel al lui Iacov și Sf. Thomas. Manuscrisele existente indică numeroase revizuiri ale acestei cărți. Începe cu anunțul nașterii Mariei, cu care este subliniată în mod deosebit originea ei din David (în vederea învățăturilor maniheiste și montanistice despre originea ei din familia levitică) și se termină cu tinerețea lui Iisus Hristos. Se crede că această lucrare a apărut la scurt timp după „Irotoevang.ii” și Biserica Apuseană. În orice caz, este deja cunoscut lui Ieronim (c. Helvi d 7; ad Matt. 12, 49; 23, 25) și papei Inocențiu I (ep. ad. Exsu perium).

20) Evanghelia Nașterii Mariei în 10 capitole conține povestea Mariei înainte de nașterea lui Isus Hristos. În ceea ce privește timpul de origine, este aproape de Evanghelia lui Pseudo-Matei, dar, probabil, a apărut ceva mai târziu decât aceasta.

21) Istoria lui Iosif Tâmplarul (Drevodel) a fost publicată pentru prima dată în arabă cu o traducere latină în Leicia în 1722 de către Georg Valyanny și în cele 32 de capitole conține istoria întregii vieți a lui Iosif, cu detalii deosebite în ultima parte. a împrejurărilor morţii.Iosif Scrisă este, evident, în slăvirea dreptului Iosif şi este destinată, probabil, citirii în ziua amintirii sale (20 iulie). Deoarece venerația lui Iosif a fost deosebit de puternică în rândul monofiziților copți, pe această bază se crede că este de origine coptă și a apărut, probabil, deja în secolul al IV-lea. Cartea, mai ales în ultima sa parte, este semnificativă pentru istoria dogmei.

22) Evanghelia în arabă a copilăriei (sau „cartea copilăriei Mântuitorului”) a fost publicată pentru prima dată în arabă cu traducere în latină. Tischendorf a publicat o traducere latină îmbunătățită a acesteia. Natura conținutului cărții indică în mod clar originea sa răsăriteană: demonologia răsăriteană a imaiinului apare peste tot în ea; unele detalii nici măcar nu pot fi înțelese fără familiarizarea cu știința orientală (de exemplu, când vorbim despre arta copilului Isus în astronomie și fizică) și relații

Zoroastru (de exemplu, călătoria înțelepților de la est la Betleem, ca urmare a prezicerii lui Zoroastru despre nașterea lui Mesia). Textul arab nu este original, care era probabil siriacul. Venerarea specială a acestei cărți printre arabi și copți egipteni este ușor de explicat prin împrejurarea că cea mai mare parte a conținutului ei cade pe perioada șederii lui Hristos în Egipt. Unele povești din această evanghelie au intrat chiar în Coran și în alte lucrări mahomedane. Cartea, după toate probabilitățile, a fost citită de creștinii copți și abisinieni într-una dintre sărbătorile Maicii Domnului. Cele 55 de capitole ale Evangheliei îmbrățișează timpul de la nașterea Mântuitorului până la șederea lui în templu la vârsta de 12 ani, în timp ce primele 9 capitole au ca bază principală Prima Evanghelie, ultimele 20 de capitole sunt Evanghelia Evangheliei. θ-noi, iar partea de mijloc este cm soluția tradițiilor despre Hristos cu elemente național-religioase. Se pare că cartea a suferit revizuiri repetate, ceea ce explică lipsa de unitate și planificare în aranjarea

materialului său. Manuscrisele cunoscute nu datează înainte de secolul al XIII-lea.

23) Evanghelia veșnică, o lucrare a minorităților din secolul al XIII-lea, a fost condamnată de Papa Alexandru al IV-lea. Însuși numele este împrumutat din Apocalipsa lui Ioan Teologul (14, 6).

24) Evanghelia lui Andrei este menționată de Inocențiu I (epist. 3, 7) și Augustin (Contra advers, leg. et prophet. I, 20). Gelasius îl clasifică printre evangheliile condamnate.

25-26). Evanghelia lui Apelles și Evanghelia lui Bartolomeu sunt menționate de către Binecuvântat. Ieronim și Beda [dar vezi și Patrologia ori-entalis, or. II: Dr. E. ReviUoitt, Les evangiles des douze apotras et de saint Barthélémy.]

27) Evanghelia lui Cerint. Este pomenit de Epifanie (Haer. LI, 7). Aparent, reprezintă o denaturare a lui Ev. Matei a fost folosit sub această formă și printre carpocraieni (Eiphan. IIIaeg. XXVI, 2, 3 și 5).

28) Evanghelia lui Iacov cel Bătrân a fost găsită în Spania în 1595 și condamnată în 1682 de Papa Inocențiu al XI-lea.

29) Evauelie Lukian (Presbiterul Antiohiei), Evanghelia lui Esichie {Aneta Episcopului de la sfârşitul secolului al III-lea). Bl. Ieronim îl menţionează numai pe primul (Praer. in evang); ambele sunt menţionate în decretul lui Gelasius.

30-33) Evanghelia a VII-a a maniheenilor. Sunt amintite patru dintre ele: Evanghelia lui Toma, ucenic al lui Manes (Cyril Jerusalem. în Anunțul învățăturii VI); Evanghelia vie (Photij, Contra manich. li b. I, Epiphanius haer. LXVI, 2); Evanghelia lui Philgsp; Evanghelia lui Abda.

34) Relatarea preoției legitime a lui Isus aparține probabil lucrărilor gnostice sau maniheice.

35) Evanghelia sirienilor este menționată de Eusebiu cu referire la Igisip (Ts. I. IV, 22); Ieronim îl identifică cu „Evanghelia iudeilor” (adv. Pelag. 3, 1).

36) Evanghelia lui Tatian, amintită de Epifanie (Haer. XLII, 1; XLVII, 4). Conform mărturiei acestuia din urmă, a fost folosit nu numai printre encratiști, ci chiar și printre creștinii ortodocși din Siria, care au fost înșelați de apariția canonicității sale. Întrucât era o compilație a celor patru Evanghelii canonice, a fost numit uneori Ευαγγέλιον διατεσσάρον (Compară cu Theodoret haeret.fabul. comp. I, 20;

Eusebiu, Ts. I. IV, 29). Epifanie l-a identificat în mod eronat cu „Evanghelia evreilor.” Tatiana este cunoscută în general ca o persoană care a compilat și denaturat Sfânta Scriptură.

37) Evanghelia lui Tadeu este menționată în decretul lui Gelasius. Dacă nu avem de-a face aici cu lectura eronată a lui „Thaddeus” – în loc de „Matei”, atunci ea a fost prescrisă fie apostolului Iuda Tadeu, fie lui Iuda din mijlocul LXX, pe care Toma l-a trimis la Edesa regelui Abgar (Compară Euseb ia.c I. I, 13).

P. „Faptele Apostolilor* (Πράξεις, mai târziu περίοδι) apocrife reprezintă un departament foarte semnificativ în volum, dar încă puțin dezvoltat al literaturii creștine antice. Numai numeroase descoperiri noi în domeniul manuscriselor antice au făcut posibilă realizarea unei reprezentări mai exacte a acestor monumente. În conținutul lor, ele nu sunt atât de mult o reflectare a

a evenimentelor sigure din punct de vedere ritmic, precum și a reelaborărilor fantastice, nu de puține ori tendențioase, ale unor legende antice. Originea lor se datorează acelorași motive care au contribuit la apariția Evangheliilor apocrife; - doar în acest caz este și mai vizibilă dorința ereticilor de a-și justifica învățăturile false prin autoritatea apostolică. Începând cu Eusebiu (cf. Ts. I. III), există referiri în scriitorii bisericești la poveștile apostolice scrise care existau pe vremea lor, care au fost folosite mai ales în cercurile eretice, în timp ce la o perioadă anterioară găsim tradiții doar despre apostoli individuali. , surse de mâncare rar indicate. Începând din secolul al V-lea, există rapoarte din care se poate concluziona despre existența unor istorii apostolice diverse, prelucrate deja în spiritul ecleziastic și cu tendințele corespunzătoare. Biserica, primind sub Constantin c. dominație și posibilitatea de ameliorare exterioară și internă nestingherită, a simțit un interes deosebit pentru toate știrile și monumentele care erau legate de perioada ei inițială, de momentul răspândirii acesteia de către Apostoli și urmașii lor, marcat de gloriosul fenomen al martiriului. Aceasta a dat impuls dezvoltării intense a actelor apostolilor și martirilor. Faptele apostolilor sunt de mare importanță nu numai pentru clarificarea istoriei dogmelor și ereziilor, ci și în sensul că ele conțin material bogat pentru istoria formelor cultului liturgic al bisericii antice. – Cât despre autorii din lucrările de acest fel, numele lor sunt în marea majoritate a cazurilor sunt învăluite în întunericul obscurității, așa cum istoria rămâne necunoscută și acel proces, fără îndoială, lung și variat prin care au trecut diferitele acte apostolice. Augustin este primul care a pomenit numele unuia dintre compilatorii faptelor apocrife folosite de manihei - priscilieni - Leuciis (Leuciis sau Leu-tius). Acest nume, în legătură cu literatura apocrifă, apare pentru prima dată abia la sfârșitul secolului al IV-lea (Epiphanius haer. LI, 6). Photius (Bibi. cod. 114) depune mărturie. că știa colecția, deci

naz., fapte apostolice (Petru, Ioan, Andrei, Toma și Pavel), întocmite de Leo-kiem Kharin (Λεύκιος Χαρΐνος). Din această colecție au ajuns până la noi doar fragmente în textul original. Mai târziu, această colecție a fost completată de o lucrare numită „Faptele XP-ului APOSTÓLILOR 44 (Πράξεις τών δώδεκα Αποστόλων). Referințe la colecția cu numele „Actele Sf. Apostoli44 apar printre cronicarii greci, începând din secolul al IV-lea. Până la sfârșitul acestui secol, întâlnim deja o colecție latină, care i-a fost atribuită lui Obadia, parcă primul episcop babilonian, numit chiar de Apostoli. Această colecție cuprinde în forma sa inițială „suferințele”44 ale tuturor Apostolilor, iar în forma sa ulterioară, „virtuțile”44 sau „minunile lui Petru, Pavel, Ioan, Andrei și Toma”44 . A treia colecție a fost folosită în Biserica Coptă. Au supraviețuit numeroase traduceri, mai precis, revizuiri, în siriacă. Cea mai recentă știință occidentală a acordat cea mai serioasă atenție Actelor apocrife ale Apostolilor și s-a angajat în studiul lor cel mai amănunțit, profitând de numeroasele descoperiri recente ale diferitelor texte ale acestor monumente în diverse reacții. Cele mai bune ediții îi aparțin lui R.

A. Lipsius (Die apokryphen Apostélge-schichten und Apostellegenden, Braunschweig 1883-1890 în 4 volume), precum și Lipsius și Bonnet, care au republicat în 1891 și 1898 - într-o formă semnificativ îmbunătățită - ediția a II-a a Actului Apocry44 Apostolic. Tischendorf [Acta Apostolorum apocrypha... ed. R.A. Lypsins et Maximii. Bonnet I, P, Lipsiae 1891-1898. - Despre actele apocrife 44 cm; și Pierre Battifol în Dictionnaire de la Bible par F. Vigouroux I (Paris 1895) col. 159-165. E. Piontek, Die katholi-sche Kirche und die hâretischen Apostelgeschi-chen bis zu Ausgange des 6 Jahrhunderts: ein Beitrag zur Literaturgeschichte, Dissert., Bresbu 1907 Cp. J. Sedlàcek, Nene Pilatusakten, besprochen und untersucht aus „Sit-zungsberiche der bohm. Gesellschaft der Wissenschaften441, Prag 1908.]

Dintre lucrările individuale ale categoriei luate în considerare, cele mai importante sunt următoarele:

1) Faptele IIavl (Παυλου πράξεις). K. Schmidt, pe baza unui fragment copt al unui manuscris scris pe papirus găsit în biblioteca din Heidelberg, a stabilit în știință poziția că „Faptele lui Paul44 constau în corespondența apostolului cu corintenii; povestiri despre „martiriul Sf. Paul44. „Faptele lui Pavel44 în toate cataloagele preoților originari din Orient. cărțile apar ca o scriptură catolică, asemănătoare ca demnitate cu Păstorul44 al lui Herma, Epistola lui Barnaba și Învățăturile apostolilor. Origen a cunoscut această lucrare, a apreciat-o foarte mult și a citat-o de două ori (0 începuturi I, 2, 3 și în comentariul la Ev. Ioan); Eusebiu l-a pus pe primul loc printre Άντιλεγόμενα νό9α, înaintea „Păstorului44” al lui Herma (Ts. I. PI, 26). Foarte importantă este, de asemenea, mărturia unui scriitor occidental, Hippolytus, care se referă (în comentariul său despre Daniel) la această lucrare ca la o sursă care merită deplină încredere și respect. În ceea ce privește, în special, acea (prima) parte a monumentului luat în considerare, care se numește „Faptele lui Pavel și Thekla”,44 scriitorii bisericești le-au menționat de mai multe ori de la începutul secolului al V-lea. Potrivit lui Tertullane (De bapt. 17), el cunoștea „Faptele lui Thecla”44, care se pare că garantau dreptul

femeii de a boteza; autorul acestei lucrări a fost un presbiter din Asia Mică, care a fost dat afară pentru aceasta; aceste „Fapte” au fost compuse pentru dragostea lui Pavel și au purtat numele lui în desemnarea lor. Această mărturie a lui Tertulian a fost repetată în esență de către fericiți. Ironim, adăugând doar că acest presbiter a fost student (Ap. Ioanna (de viris ili. 7). „Dyania өkly44 au fost izolate devreme de“ Ferma Paul; după cora extremă, erau deja dedicate și folosite în documentul de cult. —biografia Primului Mucenic și Egal-cu-Apostoli44 (πρωτομάρτυς κα'ι απόστολος) Thekla (Compară Nikita din Tiaflagonia în Patrologia lui Minya, seria greacă, vol. SU, coloana 329). lectura a fost Seleucia [Vezi Lie. Dr. Cari Schmidt, Acta Pauli, Lpzg, 1904.]

Minciună. Jolie. Leipoldt, Geschichte des Ineutestamentlichen Kanons I, 5. 258-262:; sa ruseasca cf. despre ,,faptele lui Pavel și Toma' * de la prof. H. N. Glubokovsky în „Hristos. Citiri1* 1894" emisiune I (Nr. 1-2 și în „Church. News / * 1900; Nr. 22 și în I. A. Artobolsky, A treia călătorie a Sfântului Apostol Pavel cu propovăduirea Evangheliei., Sf. Pr. Sf. Serghie Lavra. 1900. [Vezi Faptele lui Titus și Faptele lui Paul de MR James în „The Journal of Theological Studies** VI, 24 (iulie. 1905), pp. 549-556. D. De Bruyne, Nouveaux fragments des Actes de Pierre, de Paul, de Jean, de Andre et d'Apocalypse d'Elie în Revue Benédictne XXV, 8 (aprilie 1908) şi cl), f JE. Schürer în „Theologische liitera-turzeitung** 1908, 22, Sp, 614-615. CFM Deeleman, Acta Pauli et Theclae in Theol. Studien" 1908, 61, 273-359. Prof. Theodor Zahn, Lie Widergefunderïen Akten des Pau-lus în „Nene Kirhlkhe Zeitschrift** VIII, <1897). 12, S. 933-940, că aceste acte nu sunt din 90-120, după cum a arătat în Gesch. des neut. Kanons II, 802-910, iar mai târziu, Bernard Pick, The Apocryphal Acts of Paul, Peter, John, Andrew, and Thomas, Chicago 1910].

Pentru corespondența apocrifă a Apostolului cu Corintenii, vezi mai jos. Ultima parte de încheiere a „Faptele lui Pavel” - martiriul lui Pavel - în conținutul său este foarte fantastic și contradictoriu. Aceasta este, probabil, în legătură cu cea de mai târziu, în comparație cu alte componente ale Faptele lui Pavel, timpul originii sale. p. 491).

2) Faptele lui Petru (Πράξεις Πέτρου). Sunt amintiți de Eusebiu (IП, 3), Ambrozie-ziast (Tolk. ate, la Roma. XVI. II) Pseudo-Igizippus (De bello judaico II, 2, p. 170 cp. no edit. Weber et Caesar), Isidore Pelusiot (scrisoarea a 2-a), Photius (cod. 114) și alții K. Schmidt, cel mai autorizat cercetător al acestui monument, consideră că „Faptele lui Petru” s-au împărțit în 2 părți: prima înfățișa activitățile lui Petru la Ierusalim. , iar al doilea a reprezentat activitatea aceluiași Apostol la Roma. Al doilea este cunoscut sub numele de Actus Vercellenses. Din prima parte se cunoaște un pasaj copt, al cărui

conținut este pe scurt după cum urmează. Apostolul Petru, într-o duminică. , când vindeca diverși bolnavi, a fost întrebat de ce nu

poate restabili sănătatea fiicei sale paralizate. Potrivit cuvântului lui Petru, fiica lui s-a vindecat pentru o perioadă scurtă de timp, dar apoi a revenit la fosta ei stare de paralizie. În același timp, apostolul a explicat cauza bolii ei. Bogatul Ptolemeu a vrut să o ia de soție. Pentru ca virginitatea să nu fie încălcată, a rămas paralizată. Acest lucru a făcut o impresie puternică asupra lui Ptolemeu, care a orb din lacrimi, dar apoi a fost vindecat de Apostol. Lăsat moștenire de Ptolemeu la moartea sa, Petru a vândut câmpul și a împărțit săracilor suma primită. Conținutul celei de-a doua părți este împărțit în următoarele trei secțiuni: a) șederea Apostolului la Roma și îndepărtarea sa din comunitatea creștină de acolo:

b) lupta Apostolului cu Simon Magom;

c) moartea lui Petru. Monumentul are o importanță nu mică pentru istoria bisericii din Asia Mică la sfârșitul secolului al II-lea. [Cm. de asemenea, J, Flamion, Les actes apocryphes de Pierre în Revue d'histoire ecclesiastique4' 1908, 1909 şi 1910. Theodor N iss en, Die Petrusakten und ein bardesamischer Dialog in der Aberkios vita în „Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft” IX (1908), 3. S. 190-203. B. Pick, The Apocryphaì Acts of Paul, Peter, John, Andrew și Thomas, Chicago 1909. The Oxyrynchus Fragments, partea a IV-a ed. BP Grenfeïl și AS Hwnt

3) Așa-numitele „Faptele lui Petru. Și. Paul'' (Πράξεις των άγιων Αποστόλων Πέτρου καί Πάυλου), cunoscut în diverse recenzii, datează dintr-o perioadă mult mai târzie; chiar și încercarea lui Lipsius de a găsi referințe la ele printre scriitorii secolului al IV-lea este îndoielnică.

4) „Faptele lui Ioan” sunt menționate începând din secolul al IV-lea, ca atare lucrare care a fost folosită de eretici; conform știrilor din timpurile moderne, această carte a fost una dintre componentele colecției Leukia. În special, această carte este menționată de Eusebiu (Ts 4. Sh, 25), Epiphanius (haer. XLVII, 1) Augustin (Contra advers, legi et proph. I, 39; Thactat. CXXIV, 2; Contra Faust Manich. XXX. 4) , etc. Este posibil ca monumentul să fi fost deja cunoscut lui Alex Clement.

în apărarea opiniilor lor; în contrast cu aceasta, al 7-lea sinod ecumenic (al doilea Niceean - 787) în a cincea ședință a recunoscut acest monument ca fiind fals și fără îndoială eretic (docetism). Nikifor determină volumul celor 2500 de „versuri” ale sale14 (n | aproximativ la fel ca Ev. Matei al nostru); iar acum știința deține aproximativ 2/3 din carte. Cele mai bune ediții aparțin lui

Tischendorf, Tzahn (Acta Joannis, 1880), James (Apocrypha anecd. 1897), Vonnet (Bonnet, 1898). Conținutul pasajelor deschise este, în general, după cum urmează: sosirea și prima ședere a Apostolului la Efes; întoarcerea la Efes și a doua ședere; trăsături din viața lui Isus și moartea sa imaginară; moartea lui Ioan. Elementul modalistic-docetic ocupă un loc proeminent și esențial în carte. Originea cărții aparține secolului al II-lea și este determinată de obicei între 130-200 de ani (Gar-nak). În plus, a existat o revizuire ortodoxă a cărții în diferite recenzii.

Cu această carte sunt identice în spirit și

5) „Faptele lui Andrei”, menționate de Eusebiu (III, 25), Epifanie (haer. XLVII, 1. LXI, 1. XXIII, 2), Philostorgion (haer. 88), Augustin (Contra advers, leg. et. prof. 1, 20), etc., și bucurându-se de autoritate și reverență în rândul Originienilor, Antitactilor, Encratiților, Maniheenilor și Riskillienilor, această poziție este contestată (Vol. II, p. 175). Sursa gnostică originală este aproape complet pierdut. Din „Actele gnostice44” ale științei, doar 2-3 pasaje sunt acum cunoscute cu încredere, păstrate în diferite limbi. În pasajele gnostice, o atitudine negativă față de căsătorie

[Despre diferitele acte din Ioan 44 — cu și răul soției din conținutul lor — vezi. și hierom * (episcop) Evdkim (Meshcherskag), Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan Teologul, viața și lucrările sale evanghelistice: o experiență de studiu biblico-isteric al lui Vavia, Sergiev Posad 1898. Cf. și Rev.

JR, H, Connolly. Limba originală a actelor siriace ale lui Ioan în „The Journal of Thei'logical Studies” VSh, 30 (ianuarie, 19b7), p. 249-261 în favoarea autorului sirian al „Faptelor lui L annei”, dar cu condiția că acestea nu au nimic în comun cu opera lui Levkiy Kharin, ci mai degrabă pot „veni oarecum în contact cu „Faptele” asimilate. de Prokhor. Vezi și Fragmentele Oxyr.\nchos, partea. VI, unde sunt fragmente din Faptele lui Ioan. B. Pick, Faptele apocrife ale lui Pavel, Petru. John, Andrew și Thomes, Chicago 1109.

Modificările lucrării lui Levkiy Kharin sunt aparent * de asemenea

6-7) „Faptele lui Andrei și Matia” și Faptele lui Petru și Andrei „(parerea lui Lipsius). În timpul trecerii, precum și în spirit, Faptele lui Andrei44 sunt foarte apropiate de Faptele lui Ioan44. [Compară și V. Risc, Actele apocrife ale lui Paul, Peter, John, Andrew și Thomas, Chicago 1909].

8) „Faptele lui Toma” sunt cunoscute lui Eusebiu (III, 25), Epiphanius (haeres. XLII, 1. LI, 1. LIII, 1) și alții. Ele, aparent, sunt de asemenea înțelese în trei locuri ale lucrărilor. a Sfântului Augustin (C Faust. 22, 29; Adimant, 17; De Sermone Domini I, 20. Potrivit lui Fotie, „Faptele lui Toma”44 făceau parte din colecția „Faptele Apostolilor”44 — paternitatea lui care a fost atribuit lui Leukia Kharinus.Nicephorus în lista sa de cărți apocrife nou Testamentul, de altfel, relatează că „Faptele lui Toma”44 cuprindeau 1600 „versuri44 și, în consecință, erau mult mai mici ca volum decât E. Mark (2000). versete). Cartea a fost folosită în cercurile gnostice — printre encratiți (Epifanius XLVII, 1), apostolici (LXI, 1), maniheeni,

priscilieni. Textul original al Faptele lui Toma44 s-a pierdut și toate recenziile disponibile acum. poartă urme de alterare a spiritului ecleziastic. Există recenzii siriace, etiopiene, latine ariene. Versiunea greacă daneză aparține lui Tischendorf și Bon, care, de altfel, au folosit două manuscrise din secolul al IX-lea. „Faptele lui Thomas44 descriu activitățile Sf. Toma în India, unde a fost vândut ca sclav de către solii regelui indian, Însuși, care s-a arătat la rugăciunea Apostolului, Hristos. Asceza și celibatul sunt prezentate aici ca cel mai înalt ideal. Thomas îl înclină pe proaspăt căsătorit cu abstinență de la patul matrimonial

fiica unui rege indian. Se crede (vezi, de exemplu, Harnack, Chron. vol. II, p. 176) că Faptele lui Toma își au originea în Edessa și aparțin grupului acelor istorii apostolice, care au fost întocmite după mărturia lui Efraim, vardesaniți. si au fost puse in circulatie. Originea Actelor lui Toma datează probabil de la începutul secolului al III-lea [Vezi și G. Hoffmann, Zweii Hym-nen der Thamasakten în „Zeitschrift für die nentestamentliche Théologie” IV (1903), S. 273-283.]

9) Faptele lui Filip, care, se pare, se baza pe legenda antică despre șederea Apostolului la Hierapolis (Eusebiu, Ts. I. III, 31, V, 27). Citatele din această carte sunt rar citate, iar această împrejurare ne permite să concluzionăm că „Faptele lui Filip” nu au fost răspândite pe scară largă. Narațiunea lui Nicefor Calist sugerează cunoștința lui cu

un adevărat monument (Hist. eccl. II, 29). Menționează direct și definitiv „Faptele lui Filip” de către Gelasie în decretul său; o prezentare prescurtată a acestora se găsește la Anastasius din Sinai (De tribus quadragesimis). Viețile sfinților dintre greci și latini folosesc pe scară largă aceste acte. Carthage Bonnet descoperit la Vatican, o ediție completă a monumentului, iar Lipsius a analizat conținutul acestuia.

10) Actele și martiriul lui Matei au servit drept sursă pentru majoritatea legendelor despre Sf. Matei (cf. Nicephorus Calistus C. Histor. II, 41). Se presupune că au fost compuse inițial în spiritul gnostic, dar apoi au fost revizuite în spiritul ortodox.

S. Zarin.

Dronic Comnen prețuia educația, apropie oamenii de știință de tron și îi răsplătea cu daruri și distincții, dar nu a aprobat obiceiul stabilit în Bizanț de a argumenta despre dogmele divine și nu-i plăcea să asculte noi filozofii pe teme teologice, crezând că biserica dezvăluise și fundamentase suficient de mult doctrina ei dogmatică pe care toată lumea trebuie să o urmeze. Prin urmare, potrivit lui Nikita (II, 5, p. 340; Vonpae), el nu numai că i-a reproșat lui Euthymius, episcopul de Noul Patras, cel mai învățat om, și lui John Kinnam că au

fost în palatul regal în timpul șederii lui Vasileus în Lopadia. au vorbit despre cuvintele Dumnezeului-om: „Tatăl Meu este mai mare decât mine [Ioan. 14+, 28], dar înfuriat le-a spus că îi va arunca în râul Rindak dacă nu vor opri disputa lor dogmatică. Kinnam era în viață și după moartea lui Andronic, așa cum se poate vedea din cuvintele sale către unul dintre împărații dinastiei Îngerilor, păstrate într-unul din codurile lui Escurial (V, II, 10). Anul morții sale este necunoscut.

Kinnam a scris o istorie, studiind în șapte cărți supraviețuitoare evenimentele din 1118 până în 1176. Lucrarea sa poartă următoarea inscripție: „O scurtă trecere în revistă (έπι-τολμή) a faptelor curajoase de binecuvântată memorie

Ninkam Ioan, un istoric bizantin din secolul al XII-lea, provenea dintr-o familie bizantină veche și nobilă, s-a născut la scurt timp după moartea împăratului Ioan Comnen (1143), a primit o bună educație la Constantinopol și a intrat deja în tinerețe în slujba lui. curtea împăratului Manuel Comnenos (1143-118 0 G.). În prefața lucrării sale istorice (I, 1), Kinnam spune că, înainte de a ajunge la adolescență, a participat la multe campanii militare ale lui Manuel pe ambele continente (Europa și Asia) ale imperiului grec modern și în alt loc (V). , 16) Istoria menţionează că a fost în urma acestui rege în timpul asediului şi cuceririi cetăţii Zeugmina de către bizantini. Fiind în permanență sub împăratul Manuel, Kinnam, ca persoană educată, a primit ulterior funcția de gramatic regal (βασιλικός γραμματικός) sau de secretar, după cum se vede de la iadpi-san_sani până la opera sa istorică. Kinnam a supraviețuit patronului său, împăratul Manuel Comnenos, iar în timpul domniei împăratului Andronic Comnenos (1183-1185) era încă la curtea regală. Acest lucru este dovedit de istoricul Nikita Acominat (Choniates), care relatează următorul fapt caracteristic. Un-

oferindu-i atat domnului porfir nascut Ioan Komnenos (in cartea I), cat si povestea faptelor faimosului sau fiu, rege si a domnului porfir nascut Manuel Comnenos (in 2-7 carti), compilate de catre regal. gramaticianul John Kinnam”.

Recenzia primului titlu este, parcă, o introducere în opera sa și, în același timp, stabilește legătura acesteia cu lucrările istorice anterioare ale lui Ioan Zonara și Anna Comnena. Acest lucru este evidențiat și de prefața lucrării lui Kinnam, unde scriitorul exprimă și câteva puncte de vedere fundamentale. Savanții antici, spune Kinnam, nu considerau ocuparea istoriei ca fiind lipsită de importanță, dar un număr destul de mare dintre ei chiar au devenit faimoși pentru această afacere; și de vreme ce era pericolul ca evenimentele petrecute cu mult timp în urmă să cadă în uitare, ei, înfățișându-le în carte, ca pe stâlpi veșnici, i-au informat despre viața din timpul următor. Aceasta este treaba istoricului. Dar cel care nu vrea să se angajeze în această muncă nedemn trebuie să aibă informații bune despre persoana lui I IAXЪ și să fie liber de grijile vieții de zi cu zi. Lui Kinnam, însă, îi

lipsesc ambele în măsura necesară. Din această cauză, însă, nu trebuie să tăcem despre treburile petrecute pe vremea istoricului nostru, ci doar să avem grijă ca ocazia favorabilă să nu treacă fără folos. Și el, desigur, nu va fi inutil dacă istoricul, părăsind narațiunea a tot ceea ce privește viața umană, va prelua descrierea treburilor suveranilor Ioan și Manuel Comnenos. În același timp, scriitorul nu are nevoie să repete ceea ce alții au spus suficient și chiar în detaliu despre predecesorul lor, împăratul Alexei Comnen. Cu toate acestea, istoricul intenționează să vorbească despre treburile lui Ioan pe scurt și, parcă, într-o privire de ansamblu, pentru că pe vremea lui nu s-a născut încă. „În ceea ce privește succesorul său. Manuel, atunci eu, spune istoricul, nu știu dacă cineva poate spune povestea lui mai bine decât mine (T, 1. p. 3-5: Bonnae).

Kinnam și-a scris opera istorică în 1180-1183, deoarece în prefață menționează moartea lui Manuel Comnenus, iar în alt loc (VI, 2, p. 25) vorbește despre fiul lui Manuel, tânărul prinț Alexis, care a murit până în 1183. , ca b despre cei care erau încă în viață. Dar a fost publicat nu mai devreme de după căderea lui Andronic, despre care scriitorul exprimă diverse lucruri.

judecata, în capitolul al șaptelea al cărții a doua a lucrării sale (p. 54; i-h). Compoziția lui Kinnam nu era foarte comună în Bizanț. Nikita Akomipat nu l-a cunoscut deloc și a supraviețuit până în prezent doar într-un singur manuscris (Uatic. gr. 163), în plus, necomplet (cartea a șaptea este întreruptă la capitolul 3). Din păcate, acest manuscris, așa cum arată un studiu atent al lui, nu conține opera originală a lui Kinnam, ci doar o abreviere a acesteia. În multe locuri, scriitorul trimite cititorii la explicațiile sale anterioare, care, totuși, nu sunt cunoscute în codexul supraviețuitor; în plus, introducerea la cărțile a cincea și a șasea pare să lipsească. Toate acestea nu pot fi explicate pur și simplu prin faptul că Kinnam a murit brusc, înainte de a-și termina munca pe deplin și de a folosi toate materialele de care dispunea.

Condiția nesatisfăcătoare a tradiției scrise de mână și deteriorarea gravă a textului fac dificil ca Kinnam să fie evaluat științific ca istoric și scriitor. Atacurile sale puternice asupra creștinilor occidentali au provocat, până de curând, o evaluare incorectă și părtinitoare a lucrării sale. De fapt, Kinnam în acest sens s-a dovedit a fi un adevărat bizantin, remarcat printr-un sentiment religios profund și aspirații naționale arzătoare. Prin urmare, el a găsit, pe bună dreptate, adevărul universal doar în învățăturile Bisericii Ortodoxe Greace, deoarece acesta a fost exprimat în dogme și canoane, iar în sistemul papismului roman nu a văzut decât hărțuire nedreaptă și pretenții înfometate de putere, create sub influența lui. legalizarea din „adevărul universal dogmatic și canonic; iar pe de altă parte, după părerea sa, doar în Bizanț există un adevărat și legitim regat „roman”, iar imperiul vest-german nu are baze solide și de nezdruncinat pentru înarmarea tronului regal sacru, asemănător celui roman sau bizantin. În ceea ce privește atitudinea lui Kinnam față de împăratul Manuel, patronul său, într-adevăr, relatarea istoricului capătă uneori un ton panegiric. Dar cercetătorul poate cu ușurință

poate observa exagerările involuntare ale scriitorului, cauzate de dispoziţia sa faţă de dinastia domnitoare. Prin urmare, în general, credibilitatea lui 'Kinnam ca scriitor istoric nu poate fi negată. Vb. în special, în povestea celei de-a doua cruciade, se poate observa o urmă de documente oficiale de arhivă aflate la dispoziția autorului. Iar restul materialului său despre Manuel este foarte important și bine declarat; aparent, a fost colectat de Kinnam cu mult înainte de moartea acestui basileus. Scriitorul și-a primit principalele informații de la militari și opera sa este, în primul rând, istoria militară, iar apoi, în general, politică. Ca scriitor militar, Kinnam, cu mare conștiinciozitate, a expus informații împrumutate din sursele sale și este în fața cititorilor un războinic cinstit și nobil, animat de un sentiment sincer de afecțiune arzătoare pentru împăratul său. Ca istoric civil, Kinnam a fost un interpret fidel al politicii de stat a unuia dintre cei mai remarcabili busuioc bizantini, Manuel Komnenos (Neumann, Krumbacher).

Lucrarea lui Kinnam este semnificativă și pentru istoricul bisericesc din Bizanț, deși informațiile istorice bisericești de aici sunt mici și raportate de scriitor în treacăt, dar provin de la un scriitor bine informat. În special, Kinnam are date din politica bisericească a lui Ioan și Manuel Kompinov, despre patriarhii timpului lor, despre iluminism și disputele teologice sub Manuel, despre mănăstiri, despre starea religioasă și morală a societății bizantine în secolul al XII-lea, despre atitudine faţă de Roma. Destul de interesante sunt discursurile lui Kinnam despre autoritatea papală (V, 7; cf. V. 7; V, 4). În general, pentru epoca secolului al XII-lea. Kinnam este, de asemenea, foarte util într-o relație bisericească-istoric.

Discursul lui Kinnam se distinge prin simplitate și concizie, chiar și prin concizie. Scriitorul evită imaginile poetice și expresiile luxuriante și ondulate, atât de caracteristice altor bizantine moderne.

smulge autorii și îi imită în stil pe Herodot și Xenofon. Dar de aici limbajul lui este monoton și sărac. În numele popoarelor și locurilor, Kinnam este, de asemenea, incomplet exact.

Din alte kinnama compuse, doar în manuscrise sunt două: 1) „Gramatica țarului Kir Ioanna Kinnama a descris moravurile - firul III. A. 6, secolul XIV, p. 100-102), iar scriitorul încearcă să înțeleagă ideile cu pe care artistul a fost îndrumat, înfățișându-i pe Apollo și Daphne și 2) cuvântul lui Kinnam către un oarecare Înger împărat (Escur. V. II, 10).

Literatură. Prima ediție a lucrării istorice a lui Kinnam a fost realizată de omul de știință K. Talliy. (Cornelius Tollius) la Utrecht (Trajectia ad Rhenum) în 1652 după o copie din Unti p. gr. 163 de filologul Voss (Uos-sius). Textul din ediția lui Tollius nu se distingea prin funcționalitate completă, traducerea latină nu era satisfăcătoare, notele erau rare și nu aveau un caracter complet științific. A doua ediție a lui Kinnam aparține celebrului Du Cange și a apărut la Paris în 1670, cu corectări ale textului și cu prețioase

scolii privind conținutul monumentului. Ediția lui Ducange a fost reprodusă la Viena în 1729. În Seria Bonn a istoricilor bizantini, opera lui Kinnam a fost editată de August Meinecke (A. Mvineke) și a fost publicată în 1836 sub titlul: „Joannis Cinnami epitome rerum ab Joanne et Alexio [sic! Rectificare: Manuele] Comnenis gestarum*. Editorul a apelat din nou la Vatican Cadex și a reprodus, de asemenea, prefețele și comentariile lui Tollius Ducange. Ediția Bon a fost reprodusă de Migne, Patr gr. CXXXXII, 299-678. Traducere rusă în publicație: „Istoricii bizantini au tradus din greacă la Academia Teologică din Sankt Petersburg, Sankt Petersburg. 1859: O scurtă trecere în revistă a domniilor lui Ioan și Manuel Comnenos (1118-118U). Lucrarea 1. Kinnam, tradusă sub redacția profesorului B. N. Karpov. Cari Neumann, Griechische Geschichtschreiber und Geschichtsqwllen im Xlî Jahrhuuder, Lpzg 1888, S. 78-102 t K. Krumbcher, Geschichte der byzanitinischen. Litterattur, München 1897, § 122. Prof. B. G. Vasilevsky, Recenzia lucrărilor istoriei bizantine ι·o, numărul I (Sankt Petersburg, 1890); pp. 121-125 („Jurnalul Ministerului Educaţiei Populare” pentru 1887-1889). O altă literatură este indicată de Krumbacher.

I. Sokolovu.